

MOZGÁSKORLÁTOZOTTAK EGYESÜLETEINEK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

ÉVKÖNYV

2021

*MOZGÁSKORLÁTOZOTTAK
EGYESÜLETEINEK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
2021*

AZ EMBERI MÉLTÓSÁG NEM ALKU TÁRGYA

CSAK EGY PRIORITÁS VAN: A MAGYAR MOZGÁSSÉRÜLT EMBEREK MÉLTÓSÁGA ÉS ÉRDEKE!

Az alapelvek szentek és sérthetetlenek!

Az érdekképviselet és a politika viszonya sokak számára nehezen értelmezhető, sőt a fogalmak keveredése sem feltétlen vezet mindig a megértés irányába. A MEOSZ-t a mozgássérült emberek által létrehozott helyi, megyei egyesületek alapították. Az egyesületek a közösség-szervezést vállalták fel és a közösségben megjelenő problémák érdekképviseletét a helyi döntéshozók (helyi és megyei önkormányzat, helyi országgyűlési-, megyei és önkormányzati képviselők, stb.) szintjén. Megkülönböztetünk helyi megoldásra váró problémákat és az egész közösségünket érintő „országos” ügyeket, ez utóbbiak megoldására jött létre a MEOSZ. A tagszervezetek szövetségben való tömörülése lehetővé tette a mozgássérült társadalom érdekképviseletét a mindenkori kormány szintjén, sőt a nemzetközi szintű szakmai kapcsolatok kiépítését. A MEOSZ képviseli a nemzetközi szervezetekben – így a Mozgássérült Emberek Európai Szövetségében (FIMITIC), az Önálló Élet Európai Hálózatában (ENIL), Európai Fogyatékosügyi Fórumban (EDF) – a magyar mozgássérült embereket, de élünk az érdekképviseleti lehetőséggel az Európai Unió, az ENSZ, stb. szintjén is.

A MEOSZ alapítói nagyon bölcsen döntöttek két nagyon erős, de hosszú távon is bizonyítottan helyes alapelvről.

1. A MEOSZ és tagszervezetei nem politikát, hanem szakpolitikát folytatnak. Bölcsen döntöttünk akkor, amikor az érintettségéből adódó tapasztalatot ötvöztük a magas szintű szakmai és jogi tudással. Ezen az alapon vizsgáljuk a kormányzati és a helyi döntéseket, és tudunk megalapozottan érvelni a közösségünk szempontjából szükséges szakpolitikai döntések megszületése mellett vagy éppen ellene. Ez a fajta érdekképviseleti kultúra jellemezte az elmúlt négy évtizedünket és elköteleztük magunkat emellett az „út” mellett. Bebizonyosodott, hogy helyes döntés volt és nagy tévedés lenne erről letérni. Az idő bebizonyította!

2. A MEOSZ és a tagszervezetei nem folytatnak nyílt politikai tevékenységet. Így a tagszervezetek, majd megalakulása óta a MEOSZ nem támogat pártokat, országgyűlési-, megyei- és önkormányzati képviselőket. Viszont együttműködünk velük! Jelezzük feléjük a közösségünk problémáit, javaslatokat teszünk, egyeztetéseket folytatunk, ha szükséges, segítséget kérünk. Erről szól a „semmit rólunk nélkülünk” elve is, ezért küzdünk négy évtizede: minden döntés előkészítésébe vonják be az érintettek érdekképviseletét. Kommunikáljuk a sikert és veszteséget egyaránt! Ha sikereink vannak, meghívjuk őket, köszönetet mondunk, elismerjük a közös eredményeket. Ha kudarcok vannak, arról is beszélünk, hisz le kell vonni a szükséges következtetéseket is, hogy legközelebb minimalizáljuk a kudarc lehetőségét. Egy képviselővel párt irodájában tárgyalni a közösségünket érintő helyi / országos ügyekről, probléma esetén segítséget kérni nem nyílt politikai tevékenység. Nem a helyszín a lényeg,

hanem az egyeztetés célja/témája. Sőt! Ha az egyeztetés nem ér célt, akkor jogi úton érvényesítjük a törvényekben garantált jogainkat. Lásd M3 metró akadálymentesítése, ahol végül visszavontuk a keresetet, mivel az eljárás alá vont kormány és fővárosi önkormányzat tárgyalóasztalhoz ült a szövetséggel. Azóta is példaértékű együttműködés van ebben az ügyben. Egy amerikai kutató szerint (aki európai országok érdekképviseleti eredményeit vizsgálta) ez az ügy nemcsak magyar, hanem európai viszonylatban is példaértékű. DE! Kötelességünk fellépni a gyűlöletbeszéd ellen és minden közszereplő ellen, aki pejoratív értelemben használja a „fogyatékos” szót. Függetlenül attól, hogy kormánypárti vagy ellenzéki a közszereplő, választási időszak van vagy sem! Ez a dolgunk, hisz a fogyatékos emberek méltóságának, tiszteletének betartatása érdekképviseleti feladat. Ugyanis a fogyatékos emberek méltósága választási kampányon kívül vagy azalatt is szent és sérthetetlen! Az a közszereplő, aki ezt figyelmen kívül hagyja, az viselje a következményét a saját döntésének! Még akkor is, ha ezt nem mindenki akarja érteni! Viszont, amikor elindul a választási kampány, akkor hátrálépünk, nem veszünk részt benne, mert nincs jogunk a tagságot befolyásolni a választásaik tekintetében. Ez nem dolgunk! Nem így és nem ebben az időszakban ismerjük el az eredményes együttműködést. Sőt! Ez tagságunk érdekeit hosszú távon veszélyeztető tevékenység! Ezt az elvünket négy évtizede fogalmazzuk meg közösen, de később törvény is előírta a civil szervezetek számára. Sőt, a közhasznúság feltétele. A közhasznúság magasabb támogatást/kedvezményeket biztosít az egyesületeink/MEOSZ számára egyaránt. A tagság érdekét veszélyezteti, aki ezt felelőtlenül kezeli.

A MEOSZ egyenlő tagszervezeteinek közössége! Az országban 89 tagszervezetünk dönt évről évre a MEOSZ irányairól 1981 óta. A MEOSZ választott tisztségviselői a tagszervezetekből kerülnek ki, a tagszervezetek választják. A MEOSZ alapszabálya, etikai szabályzata a tagszervezetek közös elve és akarata, hisz ők hagyják jóvá a közgyűlésen évről évre. A MEOSZ választott tisztségviselői, és bizottságai a tagszervezetek közgyűlésen meghozott döntéseit érvényesítik és tartatják be. Minden döntésünkben, minden tagszervezet évről évre részt vesz és dönt. Így ez a közös döntésünk, akaratunk! Sőt a MEOSZ Etikai Szabályzatában foglaltak betartását a tagszervezeteink választott tisztségviselői és helyi csoportvezetői nyilatkozatban a saját aláírásukkal önként vállalták. Ez sem a MEOSZ, hanem a tagszervezeteink döntése volt, aminek végrehajtására a MEOSZ kötelezve van.

Negyvenegy éve ezen a közösen kijelölt úton haladunk, és ezen is folytatjuk!

Aki erről letér, annak közösségünk közös döntése szerint vállalnia kell a következményeket, mert csak egy prioritás van: a magyar mozgássérült emberek méltósága és érdeke!

Negyvenegy éve még ebből hátrányunk nem származott, sőt inkább kölcsönös tisztelet alapján működőképesnek bizonyult. Egy bevált „receptet” soha ne cseréljünk le!

Köszönetemet fejezem ki mindazon tisztségviselőknél, tagszervezetnek, akiknek ezek az alapelvek szentek és sérthetetlenek!

Köszönetemet fejezem ki minden velünk együttműködőnek, akik négy évtizede tiszteletben tartják közösségünk döntéseit és szakmai alapon tudunk közösen tenni a mozgáskorlátozott emberekért!

Kovács Ágnes
elnök

40

MEOSZ
Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek
Országos Szövetsége

40 ÉVES A MOZGÁSKORLÁTOZOTTAK EGYESÜLETEINEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

”

*...ki embernek született,
annak ember módján kell élnie!*

dr. Chikán Csaba,
a MEOSZ alapító elnöke

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége 2021-ben ünnepelte megalakulásának 40 éves évfordulóját. A jubileum alkalmából tisztelegtünk az alapítók előtt és ünnepeltük a mozgáskorlátozott emberek közösségét, akik nap, mint nap emberi nagyságukról tesznek tanúbizonyságot.

Az alapítók által örökül hagyott értékeket képviselve Szövetségünk folytatja a mozgáskorlátozott emberek méltóságteljes életéhez vezető utat. A MEOSZ elnöksége tisztelegve dr. Chikán Csaba alapító elnök, dr. Gadó Pál tiszteletbeli alelnök és Rádai Sándor alapító tag példaértékű érdekvédelmi munkája, valamint Ignác Bea, a Humanitás egykori főszerkesztője munkássága előtt, 2021-ben róluk elnevezett díjakat alapított, melyek a mozgáskorlátozott emberekért végzett kimagasló, önkéntes munka elismeréseként adományozhatók.

DR. CHIKÁN CSABA

DR. GADÓ PÁL

RÁDAI SÁNDOR

ÚTON A MÉLTÓSÁGTELJES ÉLET FELÉ

Az önrendelkezésen alapuló önálló élet, az egyéni igényekhez igazodó ellátás, a komplex rehabilitáció mind-mind ismeretlen volt a mozgássérült emberek számára az 1970-es években Magyarországon. A szülők nap, mint nap emberfeletti küzdelmet vívtak mozgássérült gyermekeikért, hogy ne a kirekesztettség érzése legyen az övék, míg mások a családi kötelékből kikerülve csendes belenyugvással élték napjaikat az intézetekben. A változtatás szándéka mindeközben már érezhető volt. A mozgássérült emberek keresték egymást, tudván, vannak olyan problémák, melyeket csak közösen, szervezeten tudnak megoldani. Amikor 1981. június 13-án megalakult a Mozcáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége, valójában sokkal többről volt szó, mint egy érdekvédelmi

szervezet létrehozásáról. Az alapítók utat nyitottak a méltóságteljes élet felé...

„Valamennyiünk meghatározó élménye volt a kiszolgáltatottság és sajátja a vágyakozás az elképzelt szabadság iránt. Azt is mindannyian megtapasztaltuk egyéni életünkben, hogy magunk és segítő családtagjaink együttes ereje sem képes a testi korlátokból következő társadalmi korlátokat lebontani. A találkozások, hosszan tartó beszélgetések és levelezések nyomán kialakult az a közös álláspont, elhatározás és akarat, hogy valamilyen hatékony eszközt hozzunk létre, a kiszolgáltatottság enyhítésére. Ilyen eszköznek látszott a leendő országos szövetség, a MEOSZ.”¹ – emlékezett a kezdetekre dr. Chikán Csaba, a MEOSZ alapító elnöke.

¹Dr. Chikán Csaba – Dr. Hegedüs Lajos – Józsa Teréz – Kató László (szerk): Tájékcsp csata közben, Dr. Chikán Csaba: A MEOSZ a mozgáskorlátozott emberek eszköze sorsuk jobbítására. MEOSZ 2021., 10. o.

Az Egészségügyi Minisztérium Szociálpolitikai Főosztályához 1971-ben érkezett az első kérelem a Szövetség megalapítására, az előkészítő munka meg is kezdődött, de elutasítás lett a vége. „Cetlin érkezett a válasz, nem aktuális.” 1974-ben azt a tanácsot kapták, ne akarjanak rögtön országos szervezetet létrehozni, „jobb lesz helyi egyesületekkel kezdeni”. Szombathelyen az akkori tanácselnök Gonda György teremtette a precedenst 1976-ban. Miután meghallgatta a mozgássérült emberek és a szakértők álláspontját, felkarolta a dr. Dallos János köré gyűlt emberek kezdeményezését és engedélyezte a szervezet működését, mindazt, amit jónak látott, és amire akkor a törvények lehetőséget adtak.²

1977. április 1-jén megalakult az ország első mozgáskorlátozott embereket tömörítő érdekvédelmi szervezete, a Mozcáássérültek Vas Megyei Egyesülete – alapszabályát dr. Chikán Csaba írta - és ettől kezdve felgyorsultak az események. Sorra alakultak az egyesületek Baranya megyében, Budapesten, Heves és Borsod megyében. 1979. október 6-án, a Rokkantak Váci Egyesülete megalakulása alkalmával az akkor már létező hat egyesület vezetői együttműködési megállapodást írtak alá, és létrejött a Mozcáskorlátozottak Egyesületeinek Együttműködési Bizottsága, amely koordinálta az egyesületek munkáját és segítette a közös fellépést az állami szerveknél. 1980 márciusában az együttműködési bizottság három tagját - Kelemenné Szakonyi Júlia, dr. Chikán Csaba és Gál Péter – felruházták a közös érdekek képviselőjére, és döntés született arról, hogy a Rokkant Szemé-

lyek Nemzetközi Éve miatti figyelmet kihasználva valamennyi megyében létre kell hozni az egyesületet, s ezáltal az országos szövetséget.

„A kormány nem ellenezte ugyan, ám azt akarta, hogy oszlassuk fel az egyesületeket, és a Hallássérültek Szövetségének egyik szekciójaként működünk, mert így kézben tudott volna tartani bennünket is. Ez ellen erőteljesen felléptünk, s sikerült megállapodnunk: megmaradnak az egyesületek, szervezőbizottságot hozunk létre, és elkészítjük a mintaalapszabályt.”

1980 szeptemberében politikai és állami döntés született arról, hogy engedélyezik országos szövetség megalakulását a mozgáskorlátozott emberek számára. Novemberben hónapokon át tartó tárgyalások kezdődtek az Egészségügyi Minisztérium és az Együttműködési Bizottság képviselői között a Szövetség létrehozásáról. 1981. február 5-én ült össze a Szövetség megalakulását előkészítő bizottság a mozgáskorlátozott emberek képviselői és jeles közéleti személyiségek részvételével. Ezt követően 19 megyei egyesületnél tartottak közgyűlést, ahol előzetesen megvittatták az Országos Szövetség Alapszabályának tervezetét, és javaslatokat tettek a MEOSZ első elnökségének tagjaira. Megválasztották a küldötteket az alakuló Küldöttközgyűlésre, amely - 22 egyesülettel - 1981. június 13-án kimondta a MEOSZ megalakulását, elfogadta Alapszabályát és megválasztotta vezetőit. A Szövetség novemberben kezdhette meg működését a megfogalmazott célok és alapelvek mentén egy 36 négyzetméteres szobában, három alkalmazottal és csekély állami támogatással.³

²Bokor Rózsa: Egy szövetség megszületése. In Szocpol Értesítő, 1987. 85-86.o.

³Dr. Chikán Csaba: A Mozcáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége In. Előadások és dokumentumok a hazai fogyatékosügy témaköreiből. MEOSZ, Budapest, 1995. 28-30.o.

Az alapelvek sorában szerepel a Szövetség és az egyesületek viszonylatában a demokratizmus, az önállóság és az irányítás egyensúlya. Fontos szempontként került rögzítésre egyebek mellett, hogy a mindenkori intézkedések és javaslatok során a legsúlyosabb állapotú mozgássérült emberek igényéből kell kiindulni, megteremtve az egyenlő esélyeket. Megfogalmazódott a rehabilitáció, önrehabilitáció fontossága, valamint pártsemlegesség.

A kitűzött célok a mozgáskorlátozott emberek méltóságteljes életének megteremtésére irányultak. Így célul tűzték ki

► A mozgáskorlátozott emberek egyenjogú és teljes körű társadalmi beilleszkedésének igényével indokolt személyes érdekek képviselete, érvényesítése és védelme.

Ezen érdekek a mozgásfogyatékos emberek sajátos szükségleteinek kielégítéséhez, szociális biztonságához, rehabilitációjához, személyes kiszolgáltatottság nélküli önálló életvitelükhöz

és emberi, állampolgári jogaik valóságos érvényesüléséhez fűződnek.

► Célunk továbbá a mozgáskorlátozott emberek hazai szervezeteinek összefogása, tevékenységüknek segítése, összehangolása, közösségi érdekeik érvényesítése, védelme, képviselete.

Nem „pusztán” érdekvédelem, érdekképviselet volt a kitűzött cél. Ennél sokkal többről volt/van szó. Az egyenlő esélyű hozzáférés megteremtéséről az élet minden területén, az önrendelkezésen alapuló önálló életéről, komplex rehabilitációról, társadalmi szemléletváltásról és partneri viszonyról a mozgáskorlátozott emberek életét érintő döntések meghozatalakor. Egy olyan élhető világ megteremtéséről, amelyben nincsenek akadályok, sem a környezetben, sem a fejekben, sem a szívekben.

Ezen az úton indult el 1981-ben a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége, melynek alakuló közgyűlése dr. Chikán Csabát választotta meg a Szövetség elnökének.

ORBÁN VIKTOR MINISZTERELNÖK LEVÉLBEN KÖSZÖNTÖTTE A 40 ÉVES JUBILEUMÁT ÜNNEPLŐ MEOSZ-T

Orbán Viktor miniszterelnök levélben köszöntötte a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetségét, a szervezetünk megalakulásának 40 éves évfordulója alkalmából tartott jubileumi ünnepségen 2021. október 1-jén az Országház Vadásztermében. Magyarország miniszterelnökének köszöntőjét Nyitrai Zsolt miniszterelnöki megbízott olvasta fel az Országház Vadásztermében.

Orbán Viktor miniszterelnök köszöntő levelében (mellékletek 174. oldal) úgy fogalmazott, hogy a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége negyvenéves története alatt számtalan alkalommal bizonyította azt az igazságot, hogy egynek minden nehéz, sokaknak semmi sem lehetetlen. Elég csak arra gondolnunk, hogy az elmúlt évtizedekben Önök az otthonok és a hivatalok akadálymentesítése mellett a hétköznapi ügyintézés segítésén és a metrófelújításon át, egészen a kormányzat családtámogatási rendszerének kialakításáig hányféle módon és területen szereztek már érvényt a fogyatékkal élő emberek érdekeinek.

Minden magyar ember nevében szeretném megköszönni Önöknek, javaslataikkal, meglátásaikkal és hatékony érdekképviseletükkel nagy segítségünkre vannak abban, hogy teljesíteni tudjuk a fogyatékkal élő honfitársakkal szembeni, Alaptörvényünkben is megfogalmazott kötelességeinket. Úgy gondolom, mi magyarok méltán lehetünk büszkék azokra a nagyszerű eredményekre, így például paralimpikonjaink

fényes sikereire, amelyeket a magyar mozgáskorlátozottak közössége ért el az elmúlt évtizedekben – írta köszöntőjében Orbán Viktor miniszterelnök.

Nyitrai Zsolt miniszterelnöki megbízott ünnepi köszöntőjében gratulált a 40 éves évfordulóját ünneplő Szövetségnek, mely az elmúlt évtizedek alatt határozott, sikeres és eredményes érdekképviseletet valósított meg. Szavai szerint a MEOSZ nélkül nem jött volna létre ebben a formában a fogyatékosokkal élő személyek jogait és esélyegyenlőségét biztosító törvény, amely mérföldkő volt a hazai szociális vívmányok előrevitelében. Magyarország az elmúlt évtizedben jelentős lépéseket tett a fogyatékos-

sággal élő emberek életminőségének javítása, önálló életvitelének és társadalmi integrációjának érdekében. Magyarország Kormányának kiemelt stratégiai partnerei a fogyatékosággal élőket képviselő érdekvédelmi szervezetek. A velük való folyamatos együttműködés, kapcsolattartás és párbeszéd mellett közös célunk, a fogyatékosággal élő polgárok önálló életének segítése - fogalmazott a miniszterelnöki megbízott. Kitért arra, hogy a fogyatékosággal élő embereket tömörítő szervezetek támogatása több mint a duplájára nőtt 2010 óta és 2022-ben is növekedni fog. Nyitrai Zsolt a Miniszterelnöki Kabinetiroda képviseletében köszönetet mondott a MEOSZ tagjainak, munkatársainak és az egyesületi vezetőknek a munkájukért. Köszönetét fejezte ki Kovács Ágnesnek, a MEOSZ elnökének, amiért minden körülmények között kiáll a mozgáskorlátozott emberek jogaiért, érdekeiért, harcosan, határozottan képviseli több mint egymillió ember jogainak megvalósulását.

Fülöp Attila, az Emberi Erőforrások Minisztériumának szociális ügyekért felelős államtitkára ünnepi beszédében biztosította a MEOSZ-t a kormányzati együttműködésről a tekintetben, amely az önálló élet és az önrendelkezés lehetőségeinek kiszélesítését jelenti. Hozzátette: nem volt mindig egyszerű a MEOSZ számára, a Szövetség egy olyan korban vágott bele az érdekvégyényesítésbe, amikor igazából az elhallgatás kultúrája volt jelen a fogyatékosügy területén. Amikor a MEOSZ elkezdte a működését, akkor ennek az elhallgatás kultúrájának a leszámolását is megkezdte. Azt, hogy természetes módon lehessen fogyatékosügyről a hétköznapokban beszélni. A kormány részről azt szeretnék, ha a fogyatékosággal élő és ép honfitársaink egyaránt megtalálnák helyüket, számításaikat az életben – fogalmazott az államtitkár. Megemlítette, hogy különösen az önálló élet kapcsán két területen - az elmúlt években is - szoros volt az együttműködés.

Ezek sorában említette, hogy a MEOSZ-szal közösen elindult egy olyan infokommunikációs akadálymentesítési program, amely nem lehet a jövő szempontjából megkerülhető, ami az informatika fejlődése miatt az egyik legfontosabb tényező lesz a mozgáskorlátozott emberek számára is. Ehhez mintegy 730 millió forint támogatást adtak, a fenntarthatóság érdekében pedig 2021-ben 80, a következő évben pedig 136 millió forintot kerül biztosításra. Az államtitkár által említett másik terület az önálló élethez kapcsolódón a munkalehetőségek szélesítése, amely nemcsak a megváltozott munkaképességű emberek megélhetését biztosítja, de az érintettek önbecsülését is növeli.

Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke a Szövetség megalakulását és az elmúlt évtizedeket felidézve úgy fogalmazott, hogy a MEOSZ mindig olyan elkötelezett emberekből állt, akik képesek voltak átlépni saját problémáikon, félretenni azokat és tapasztalatként felhasználva a mindenkori döntéshozók felé jelezni ennek a társadalmi csoportnak a problémáit. Tagszervezeteink nemcsak támogatták és közösséget formáltak a mozgáskorlátozott emberekből,

hanem helyi szintű döntéshozatal irányába mindent megtettek annak érdekében, hogy a szűk környezetben fennálló akadályokat megszüntessék. Ez a helyi érdekvédelem csatornázódott be az országos szövetség munkájába, s a mindenkori kormánnyal folytatott országos szintű érdekegyeztetés tette lehetővé, hogy az elmúlt évtizedekben a mozgássérült emberek helyzete változni tudjon. A MEOSZ nemcsak feltárja és jelzi a problémákat, hanem magas szakmai színvonalú javaslatokkal is segíti a döntéshozókat abban, hogy miként lehet felszámolni a mozgássérült emberek problémáit.

Kovács Ágnes szavai szerint a MEOSZ egy nagyon gazdag szervezet, melynek gazdagságát tagszervezetei, tagjai és mindenkori vezetői adják. Megtiszteltetés a közösség részesének lenni. A 40 év nagyon hosszú idő, de nem volt elég ahhoz, hogy minden problémát megoldjunk. A MEOSZ most egy pillanatra megáll és a múltat dicséri, de itt a jelenben elkezdjük a jövőt építeni, mert elkötelezettek vagyunk a mozgáskorlátozott emberek méltóságteljes életének megteremtéséért – fogalmazott a MEOSZ elnöke, aki köszönetét fejezte ki az elődöknek és a jelen segítőinek.

MINISZTERI ELISMERŐ OKLEVELEK, MEOSZ ÁLTAL ALAPÍTOTT DÍJAK

A MEOSZ megalakulásának 40 éves évfordulója alkalmából tartott jubileumi rendezvény keretében miniszteri elismerő oklevelek és a MEOSZ által alapított díjak átadására is sor került. Az ünnepségen **miniszteri elismerő oklevélben** részesült **Balogh Zoltánné** a Mozgáskorlátozottak Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete elnöke, valamint **Szakály József**, a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége főtítkára. A miniszteri elismerő okleveleket Fülöp Attila szociális ügyekért felelős államtitkár adta át.

Alapítók öröksége – hétköznapi hősök elismerése

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége nagyra becsüli és elismeréssel adózik mindazok előtt, aki áldozatos, kimagasló munkájukkal szolgálják a mozgáskorlátozott emberek közösségét. Míg a Szövetség érdekvédelmi munkájával, addig a „hétköznapi hősök” a szakmájuk révén, vagy az egyéni élethelyzetekben nyújtott támogatással járulnak hozzá a közösségünk tagjainak élhetőbb mindennapjaihoz.

A MEOSZ elnöksége tisztelegve dr. Chikán Csaba alapító elnök, dr. Gadó Pál tiszteletbeli alelnök és Rádai Sándor alapító tag példaértékű érdekvédelmi munkája előtt, 2021-ben róluuk elnevezett díjakat alapított, melyek a mozgáskorlátozott emberekért végzett kimagasló, önkéntes munka elismeréseként adományozhatók.

Van, hogy a „hétköznapi hősök” maguk is példaként állnak közösségünk, és a mozgáskorlátozott emberek iránt tiszteletet és megbecsülést érző emberek előtt. Ilyen ember volt a közelmúltban tragikus hirtelenséggel elhunyt Ignác Bea is, aki határtalan energiával végzete a munkáját a Humanitás főszerkesztőjeként, számtalan jótékonyági szervezet önkénteseként és a Bice-bóca Alapítvány kuratóriumi tagjaként. Emberségével és tudásával szolgálta és segítette a fogyatékos emberek ügyét,

szívén viselte sorsukat. Mérheterlen szakmai hozzáértéssel és alázattal.

A MEOSZ elnöksége az Ignác Bea-díj alapításával – tisztelegve Ignác Bea munkássága előtt- azért a karitatív tevékenységért fejezi ki elismerését, mely nagymértékben hozzájárul a Szövetség érdekvédelmi céljainak megvalósításához, vagy a mozgáskorlátozott emberek életminőségének javulásához.

A **Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége** megalakulásának 40. évfordulója alkalmából a mozgáskorlátozott emberek érdekében több évtizeden keresztül végzett kiemelkedő és lelkiismeretes tevékenysége elismeréseként

dr. Chikán Csaba-díjat adományozta

Balogh Zoltánnak, a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége Felügyelő Bizottsága elnökének, a START Nonprofit Kft. ve-

zérigazgatójának, a Védett Szervezetek Országos Szövetsége örökös elnökének címzetes főiskolai docensnek.

Braun Jánosnak, a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége volt alelnökének, a Mozgássérültek és Barátaik Miskolc Városi Egyesületének volt elnökének - Braun János a díj odaítélését követően elhunyt, a díjat fia, Braun Péter vette át.

Dr. Hegedüs Lajosnak, a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége korábbi elnökének, a Mozgáskorlátozottak Somogy Megyei Egyesülete elnökének.

Rádai Sándor-díjat adományozta

Földesi Erzsébetnek, a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége volt alelnökének, a Mozgássérültek Budapesti Egyesülete korábbi elnökének, a Fogyatékos Emberek Szervezeteinek Tanácsa volt elnökének,

Dr. Polinszky Tibor építésznek, Budapest XXI. kerület – Csepel - volt főépítészének.

Prof. dr. Zöld András gépészmérnöknek, nyugalmazott egyetemi tanárnak, a Budapesti Műszaki Egyetem Rehabilitációs Környezettervező Szakmérnöki képzés elindítójának.

A dr. Chikán Csaba-díjakat és a Rádai Sándor-díjakat Nyitrai Zsolt miniszterelnöki megbízott adta át.

dr. Gadó Pál-díjat adományozta

Dr. Dalos Jánosnak, a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége egyik alapítójának, a Mozgássérültek Vas Megyei Egyesülete volt elnökének, a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége Felügyelő Bizottsága volt tagjának. Dr. Dalos János a díjat egészségi állapotára tekintettel nem tudta átvenni.

Dr. Kullmann Lajosnak, a Magyar Rehabilitációs Társaság örökös tiszteletbeli elnökének, az orvostudomány kandidátusának, az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet egykori főigazgató főorvosának, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Semmelweis Egyetem professor emeritusának, a Rehabilitációs Medicina Tanszék egyetemi tanárának.

Nász Margitnak, a Mozgássérültek Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Egyesülete korábbi elnökének, a MEOSZ egykori elnökségi tagjának, a Bice-Bóca Alapítvány volt kuratóriumi tagjának – Nász Margit a díj odaítélését követően elhunyt. A díjat fia, Nagy Gábor vette át.

A dr. Gadó Pál-díjakat Fülöp Attila szociális ügyekért felelős államtitkár adta át.

Ignác Bea-díjat adományozta

Engel Editnek, a Mozgássérültek Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Egyesülete volt elnökségi tagjának.

Holpert Jenőnének, a Mozgássérültek Vas Megyei Egyesülete Celldömölki Csoportja titkárának.

Ladányi Istvánnének, a Mozgássérültek Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Egyesülete volt titkárának. Ladányi Istvánné a díjat egészségi állapotára tekintettel nem tudta átvenni.

Ember az Emberért Érem Arany fokozata kitüntetés

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége megalakulásának 40. évfordulója alkalmából az Ember az Emberért érem Arany fokozata kitüntetését adományozta a mozgáskorlátozott emberek érdekében több évtizeden keresztül végzett kiemelkedő és lelkiismeretes tevékenysége elismeréseként

András Istvánnénak, a Dunamenti Mozgáskorlátozottak és Egészségi Károsultak Egyesülete elnökségi tagjának.

Dr. Boros Erzsébet rehabilitációs szakorvosnak, a Magyar Rehabilitációs Társaság egykori elnökének, jelenleg vezetőségi tagjának.

Dr. Cseke Lászlónak, a Kontroll Audit Kft ügyvezető igazgatójának, okleveles könyvvizsgálónak.

Dr. Cserhádi Péternek, az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet volt főigazgatójának, az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet Gerincvelősérültek Rehabilitációs Osztálya főorvosának, a Magyar Rehabilitációs Társaság vezetőségi tagjának.

Csernyik Csabának – a Mozgássérültek Heves Megyei Egyesülete tagjának, rehabilitációs szakmérnöknek.

Dr. Derera Mihálynak, Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége egykori alelnökének, a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége Oktatási Távmunka és Továbbképző Intézet volt igazgatójának. Dr. Derera Mihály a díj odaítélését követően elhunyt. A díjat özvegye, dr. Dereráné Varga Éva vette át.

Hegedüs Józsefnének, a Mozgássérültek Veszprém Megyei Egyesülete elnökének, a Mozgássérültek Veszprém Megyei Egyesülete Balatonfüredi Csoportja vezetőjének.

Dr. Klauber Andrásnak – az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet Gerincvelősérültek Rehabilitációs Osztálya osztályvezető főorvosának, ortopéd és rehabilitációs szakorvosnak, a Magyar Rehabilitációs Társaság volt elnökének.

Nádas Pálnak, a Mozgásjavító Általános Iskola, Szakközépiskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Diákotthon volt igazgatójának, a Magyar Paralimpiai Bizottság volt elnökének.

Szudoczki Baláznénak – a Mozgáskorlátozottak Dél-Bács-Kiskun Megyei Egyesülete elnökségi tagjának, a Mozgáskorlátozottak Dél-Bács-Kiskun Megyei Egyesülete Garai Csoportja vezetőjének.

Tallérné Nyitrai Ilonának - a Mozgáskorlátozottak Kiskunhalasi Egyesülete elnökének.

Ungvári Pechtel Györgyinek – a Mozgássérült Emberek Önálló Élet Egyesülete elnökének, a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége volt elnökségi tagjának.

Az Ignác Bea-díjakat valamint az Ember az Emberért érem Arany fokozata kitüntetéseket Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke adta át.

Gratulálunk valamennyi elismerésben és kitüntetésben részesülőnek!

MOZGÁSKORLÁTOZOTT EMBEREK JOGAINAK ÉRVÉNYESÍTÉSE

”

Vannak törvények, vannak szolgáltatások, amelyek arra hivatottak, hogy segítsék, kompenzálják a fogyatékoságomból származó hátrányaimat, de nincs erő bennük, nincs elegendő forrás.

*Kiss Csaba,
a MEOSZ tapasztalati szakértője*

Magyarország az Alaptörvényben deklarálja a mozgáskorlátozott embereket megillető jogokat, emberi méltóságuk védelmét és külön intézkedésekkel védi a fogyatékossgal élő embereket. Ennek szellemében az érdekükben tett intézkedések állami kötelezettségek, nem egyéni kegy gyakorlása. A mozgáskorlátozott embereket ugyanazon jogok illetik meg, mint a társadalom többi tagját. Értékvédelmi munkánk alapját az elidegeníthetetlen emberi jogok adják: a mozgáskorlátozott emberek nem másodrendű állampolgárok, hanem sokszínű társadalmunk aktív részesei, akiket másokkal azonos módon terhelnek a kötelezettségek, és azonos alapon illetnek meg a jogok, így a hátrányos megkülönböztetéstől mentes bánásmódhoz való jog is.

KÖZÖS JAVASLAT A FOT. MÓDOSÍTÁSÁRA

A fogyatékos emberek hat legnagyobb érdekvédelmi szervezete 2021-ben megfogalmazta a fogyatékos emberek jogairól szóló 1998. évi XXVI. törvény módosítására irányuló javaslatát, melyet a MEOSZ munkatársai véglegesítettek, egységesítették. A közös Fot. módosítási javaslatot a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége, a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége valamint az Értelmi Fogyatékossgal Élők és Segítőik Országos Szövetsége támogatta. A minisztériumhoz az Autisták Országos Szövetségével és a Siketvakok Egyesületével folytatott egyeztetéseket követően nyújtjuk be a javaslatot.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) 2020 végén ismét kezdeményezte a fogyatékos emberek jogairól szóló 1998. évi XXVI. törvény (Fot.) módosítását és az Országos Fogyatékosügyi Tanácsról (OFT) szóló szabályozás újragondolását. A fogyatékos emberek hat legnagyobb országos érdekvédelmi szervezete, a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége (SINOSZ), a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége (MVGYOSZ), az Értelmi Fogyatékossgal Élők és Segítőik Országos Szövetsége (ÉFOÉSZ), a Siketvakok Országos Egyesülete (SVOE), az Autisták Országos Szövetsége (AOSZ) és a Mozgás-

korlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) döntött arról, hogy váljon ki, és közös javaslatot dolgozzon ki mindkét jogszabályra.

A szervezetek képviselői a Fot-ra vonatkozó közös javaslatot 2021. április 22. és 2021. október 26. között készítették el. A MEOSZ munkatársai véglegesítettek, egységesítettek az elküldött javaslatokat, majd a szervezetek jogászai és vezetői az ÉFOÉSZ koncepcionális javaslata alapján sorról sorra olvasták végig a törvényjavaslatot. A szervezeti javaslatok és az értekezletek eredményei alapján szövegszerű javaslat készült a minisztérium számára.

A szervezetek fele úgy vélte, hogy elegendő a stratégiai irányokat megalkotni, ahogy az a korábbi, sikertelen átfogó Fot. módosításkor történt. A MEOSZ és további két érdekvédelmi szervezet álláspontja ezzel szemben az volt,

hogy a szó szerinti változtatásra javaslatot adó szöveg az, ami segítséget jelent megérteni a minisztériumnak az érdekképviselői szervezetek álláspontját. Végül ez utóbbi szempont mentén a jelenlegi 32 § helyett 51 §-ra bővített, szavak szintjén átírt normaszöveg készült el. Az egyes bekezdések, szakaszok, indoklások nem jogalkotói pontossággal készültek, hanem azt a **közös minimumot** tartalmazzák, amiben a szervezetek többsége meg tudott egyezni. A javaslatban a normaszöveg mellett látszanak az egyes szakaszok változtatásának indoklásai és a szervezetek támogató vagy ellentétes véleménye is. A munka során a **konszenzusra** törekedtünk, azaz a hat szervezetből legalább kettő javaslata megjelenik egy-egy szakasznál, a többi szervezet javaslatról alkotott véleményével együtt (különvélemény). Ez lehetőséget teremt arra, hogy több véleményt megismerhessen a jogalkotó és arra is, hogy akár új megoldásokat alkosson egy-egy problémára.

A KÖZÖS MUNKA SORÁN ALKALMAZOTT TOVÁBBI ELVEINK:

1. Az ENSZ Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló Egyezményének (ENSZ Egyezmény) transzpozíciója, tartalmi megjelenítése volt a célunk úgy, hogy a szöveg a hazai sajátosságokat, tapasztalatokat tartalmazza, azokra reagáljon, és ne az ENSZ Egyezmény szó szerinti ismétlése legyen.

2. Célunk volt továbbá, hogy azt a víziót tartalmazza a szöveg, ahogy 20 év múlva szeretnénk látni a hazai fogyatékoságügyet. Ebből kifolyólag nem minden javaslat azonnal megvalósítható, és számos jogszabály módosítását

is igényli. Szerintünk ezekről a tárgyalások során közösen dönthetnek a fogyatékosági és kormányzati szervezetek.

3. Törekedtünk arra, hogy egy fogyatékosügyi csoportot érintő kérdésben az adott csoportot képviselő szervezet álláspontja nagyobb súlytal essen latba.

4. Fontosnak tartottuk, hogy azok a javaslatok, amiket időhiány miatt nem tudtuk kidolgozni, ha nem is a normaszövegbe, de a javaslatba kerüljenek bele koncepcionális módon.

A Fot. JAVASLAT A KÖVETKEZŐKET TARTALMAZZA:

1. A gondnokságot végső eszközként alkalmazták, és kerüljön kivezetésre a hazai jogrendszerből. A helyét átvevő támogatott döntéshozatalra egy keretrendszert dolgoztunk ki, ami gyakorlati és elméleti tartalommal tölti meg a jelenlegi törvényi kereteket.

2. Az észszerű alkalmazkodás elmulasztása hátrányos megkülönböztetés. A MEOSZ 2021 során kérte az Igazságügyi Minisztériumtól az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőségről szóló 2003. évi CXXV. törvény módosítását is. Emellett fontosnak tartottuk, hogy a Fot.-ba is bekerüljön az ENSZ Egyezményben szereplő jog, hogy a mindennapi jogalkalmazás gördülékenyebbé váljon, és a két törvény egymást erősítve szerezzen érvényt a jog gyakorlásának.

3. A foglalkoztatás során a támogatott helyett a nyílt munkaerőpiacon való munkavállalás biztosítása az állam feladata. Ezzel a másodlagos munkavállaló képe csökkenthető.

4. A gyógyászati segédeszközök és a rehabilitáció modernizálása.

5. Nemcsak a közszolgáltatásoknak, hanem a szolgáltatásoknak is akadálymentesen hozzáférhetőnek kell lennie 2027-re.

6. Az oktatáshoz, a környezethez és a kommunikációhoz való jog módosítása során bekerültek olyan új elemek, mint az, hogy az augmentatív és alternatív kommunikációt vagy a könnyen érthető kommunikációt beszélt nyelvként kell kezelni.

7. A fogyatékosügyi szakpolitika szempontjából fontos, hogy a Központi Statisztikai Hivatal adatgyűjtésének módosítását javasoltuk, mert így tervezhetőbbé, pontosabbá válna sok országos és helyi projekt.

Civil kontrollt kapna (vissza) több érdekvédelmi szervezet azzal, ha a központi költségvetésből származó forrásokkal gazdálkodó Nemzeti Szociálpolitikai Intézet a fogyatékosügyi szervezetek számára beszámolót készít. Új elemként jelenik meg a szociális szolgáltatásokkal szembeni panaszmechanizmus, ami jogvédelmi eszköz, mert a fogyatékos emberek különösen kiszolgáltatott helyzetben vannak a szociális, oktatási és egészségügyi rendszerek igénybevételekor. Létre kell hozni egy olyan szakértői hálózatot, mely a fogyatékos embereket képviseli a vitás kérdésekben. A hálózatot alkotók, a szószólók feladata a fogyatékos emberek akaratának érvényre juttatása. A hálózat tagjait érdemes bevonni komplex kommunikációs szükségletű vagy intellektuális képességzavarral élő emberek panaszai esetén.

Több olyan kérdésben is indult szakmai vita, amelyben **közös álláspont még koncepcionális szinten sem** született, de elindult a kidolgozásuk. Ezek nem kerültek be a közös törvényjavaslatba, de a minisztérium felé jelezzük a problémát, melyek az alábbiak:

1. Fogyatékosági támogatás helyett személyi költségvetés

A szervezetek abban egyetértettek, hogy a Fot-ot életre hívó eredeti jogalkotói szándékkal összhangban időszerű és megkerülhetetlen egy olyan fokozatosan bevezetendő, több alrendszerből álló támogatási keretrendszer kidolgozása, mely a pénzbeli hozzájáruláson túl az egyéni igényekhez igazodóan hozzáfértést biztosít a fogyatékoságból fakadó szükségletekhez kapcsolódó szolgáltatásokhoz, eszközökhöz és a segítségnyújtás más formáihoz. Ennek a szabályozásnak a Fot-ban és más jogszabályban, elsősorban a Fot. végrehajtási rendeletében a helye.

A MEOSZ álláspontja szerint a fogyatékosági támogatás összegét olyan mértékűre kell emelni, amivel betölti eredeti célját és valóban megszünteti a fogyatékoságból eredő hátrányokat. A segédeszközökhöz, gyógyászati segédeszközökhöz, az egyéni és a közösségi szolgáltatásokhoz egy szakértői bizottság véleménye alapján jutna hozzá minden érintett. A három terület finanszírozása nem készpénzben, hanem a Széchenyi Kártyákhoz hasonló utalványos és „zsebes” rendszerben történne.

2. Magas támogatási szükségletű személyekre vonatkozó külön szakasz igénye

A magas támogatási szükséglettel élő személyek a fogyatékosággal élő emberek között a legelhanyagoltabb, legsérülékenyebb csoportként jellemezhetők. A fogyatékos személyeket megillető jogok érvényesítése valamint a köz-és szociális szolgáltatások szervezése és biztosítása során – speciális igényeik és szükségleteik miatt – kiemelt figyelmet kell fordítani rájuk. A Fot.-ban önálló fejezetben kell meghatározni azokat az állami kötelezettségeket, amelyek-e célcsoportot érintik, mint például egy önálló, a súlyos halmozottan fogyatékos személyekre adaptálható szolgáltatási stratégia kidolgozása. Ennek kidolgozása idő hiányában elmaradt, és a javaslatban szereplő szakasz csak alapelvi szinten biztosít jogvédelmet számukra.

3. Szociális szolgáltatást nyújtó szervezetek szabályozása az Országos Fogyatékosügyi Tanács összetételéhez kapcsolódóan

Az Országos Fogyatékosügyi Tanács szabályozásában a szociális szolgáltatások és az ezt nyújtó szervezetek nem szerepelnek a Fot. módosítási javaslatban viszont az eddigi az OFT működésében az ilyen szervezetek részvétele okozott

problémát. Ha nem is a Fot.-ban, de jogszabályi szinten is fontos lenne elhatárolni ezeket a szervezeteket a fogyatékosügyi szervezetektől.

A közös Fot. módosítási javaslatot a SINOSZ, az MGVYOSZ és az ÉFOÉSZ támogatta, a minisztériumhoz történő benyújtásra az AOSZ-szal és a SVOE-vel folytatott egyeztetéseket követően kerül sor.

A MEOSZ AZ ENSZ-HEZ FORDULT A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ EMBEREK PROBLÉMÁI MIATT

A magyarországi fogyatékosügy legégetőbb problémáira hívta fel a figyelmet Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége abban a beadványában, melyet az ENSZ Egyetemes Időszakos Felülvizsgálatára (UPR) nyújtott be. Gyakran sérül a mozgáskorlátozott emberek önálló élethez való joga, melyben a támogató szolgáltatások hiányosságai is szerepet játszanak. A fizikai akadálymentesítés elmaradása miatt közösségünk tagjai nem egyenlő eséllyel férnek hozzá a közszolgáltatásokhoz, így az élet szinte valamennyi területén hátrányokat kénytelenek elszenvedni. A pénzügyi ellátások alkalmatlanok a súlyosan fogyatékos állapotból eredő társadalmi hátrányok kiegyenlítésére. A fogyatékosággal élő nők és gyermekek helyzete sürgős rendezést kíván.

Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa rendszeresen áttekinti valamennyi ENSZ tagállam emberi jogi helyzetét, – egy országot hozzávetőleg öt-évente vizsgál – Magyarország 2021-ben került újra sorra. A vizsgálat az emberi jogok teljes palettájára, így a fogyatékosággal élő emberek jogaira is kiterjed. A felülvizsgálat a kormány jelentésén és az ENSZ emberi jogi mechanizmusai által készített összefoglalókon kívül az ombudsman és a civil szervezetek jelentéseire épül. A vizsgálat során az egyes államok tulajdonképpen egymást veszik górcső alá, rámu-

tatnak a legégetőbb problémákra, és ajánlásokat fogalmaznak meg egymás számára azokon a területeken, ahol továbblépésre van szükség.

Az ENSZ-hez eljuttatott beadványunkban (mel-lékletek 175. oldal) a megszabott terjedelmi korlátok miatt sajnos nem tudtunk minden fontos fogyatékosügyi kérdésre kitérni, azonban igyekeztünk azokat a területeket kiemelni, amelyeken leginkább sérülnek a fogyatékosággal élő emberek jogai, ahol rendszerszintű

visszásságok tapasztalhatók. A problémák, jogellenes állapotok, helyzetek leírásán túl ajánlásokat is tettünk, a probléma jellegétől függően gyakorlati intézkedések megtételét, stratégia kidolgozását és jogalkotást javasoltunk.

Az egész magyar fogyatékosügyre kihat, hogy jelenleg nincs a Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló **ENSZ egyezmény (CRPD) végrehajtását ellenőrző független mechanizmus**, holott e tekintetben Magyarországot nemzetközi jogi kötelezettség terheli. A MEOSZ határozott álláspontja, hogy e mechanizmust létre kell hozni.

Szintén átfogó, a fogyatékos embereket érintő minden területén érintő probléma, hogy az **észszerű alkalmazkodás** kötelezettsége (amelynek megtagadása a diszkrimináció egyik formája) még mindig csak a munka világában követelmény, noha annak minden területen, így például az oktatásban, az egészségügyben, az igazságszolgáltatásban is biztosítottak kellene lennie. Ajánlasként fogalmaztuk meg, hogy a kormány gondoskodjon az észszerű alkalmazkodás magyar jogba való átültetéséről.

Jeleztük azt a visszás helyzetet, hogy azok a súlyosan fogyatékos emberek, akik az állapotuk **miatt nem képesek írni, aláírni**, a magyar jogszabályok értelmében jognyilatkozatot kizárólag közokirat formájában tehetnek. Határozott álláspontunk, hogy ez sérti a fogyatékos emberek esélyegyenlőségét, a szabályozáson változtatni kell.

Felhívtuk a figyelmet arra, a mozgáskorlátozott embereket érintő talán legfontosabb, mindennapi problémára, hogy a **fizikai akadálymentesítés** elmaradása miatt közösségünk tagjai gyakran nem egyenlő eséllyel férnek hozzá a közszolgáltatásokhoz. A közszolgáltatást nyújtó

épületek gyakran nem közelíthetők meg akadálymentesen, ebből következően a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés nem tudják biztosítani. Külön kiemeltük, hogy az egészségügyi ellátáshoz, az oktatáshoz, valamint a tömegközlekedési rendszerekhez való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása területén továbbra is jelentős elmaradások tapasztalhatók. A teljes körű akadálymentesítés megteremtése nem tűr halasztást.

Az **oktatás** területét, amely a mozgáskorlátozott gyerekek jövőjének kulcsa, külön kiemeltük, mert a megfelelő oktatás nélkül maradó gyermekek a későbbiekben alapvető hátránnyal indulnak mind a társadalmi életben, mind a munkaerőpiacon. Az oktatás egészét átfogó problémaként azonosítottuk, hogy az inkluzív oktatás feltételeinek megteremtésére a kormány nem fogadott el intézkedési stratégiát. A köznevelési intézmények jelentős része még mindig nem akadálymentes, az intézmények gyakran nem tudják biztosítani a megfelelő tárgyi és személyi feltételeket. Nincsenek jogszabályi szinten rögzítve a mozgáskorlátozott gyermekek ellátásához, személyi szükségleteinek kielégítéséhez szükséges gondozási tevékenység keretei. A fogyatékos gyermekek gyakran a lakókönyezetüktől távol kapják meg a képességeiknek megfelelő oktatást, ami aránytalan terhet ró a gyermekekre és családjaikra is.

Kitértünk arra is, hogy gyakran sérül a mozgáskorlátozott emberek **önálló életvitelhez való joga**, mert még mindig jelentős hányaduk él nagylétszámú **bentlakásos intézményben**. A kormány intézményi kiváltási stratégiája egyes eredményeket hozott, nem oldotta meg a problémát. Tovább súlyosbítja a helyzetet, hogy az EU Strukturális Alapjaitól származó pénzügyi forrásokat sok esetben nem a valódi intézményi kiváltásra, hanem felnőtt és gyermek bentlakásos intézmények felújítására köl-

tik. A támogatott lakhatási egységek gyakran távoli, félreeső településeken, a települések szélén találhatóak, így a lakóknak nincs esélyük arra, hogy beilleszkedjenek a helyi közösségekbe. A fogyatékossgal élő emberek mindössze 10–15%-a részesül közösségi **támogató szolgáltatásban**, aminek a vonatkozó felmérések szerint az az oka, hogy ezek a szolgáltatások az ország számos területén nem elérhetőek, illetve hogy azok a szolgáltatások, amelyek egy adott területen elérhetőek, nem a fogyatékossgal élő emberek tényleges szükségleteihez igazodnak. A valódi önálló életvitel megvalósulásához elengedhetetlennek látjuk, hogy a kormány gondoskodjon a közösségi támogató szolgáltatásokra vonatkozó hatályos jogszabályok módosításáról, és a szükséges források bevonásával tegye lehetővé, hogy e szolgáltatások a hét minden napján 24 órában elérhetőek legyenek az ország egész területén, és az az egyéni szükségletek felmérését követően magas szakmai minőségű, az egyéni szükségleteket kielégítő szolgáltatást nyújtsanak.

Sérelmeztük, hogy az állam nem teremtette meg a **gyógyászati segédeszközrendszerben** a tényleges, egyéni szükségleteknek megfelelő támogatást, többek között azért, mert nincs állami minőség-ellenőrzés és rugalmatlan a támogatási rendszer, a támogatási listára kerülésnél nem a termék minősége, hanem a termék minél alacsonyabb ára a döntő. A beadványunkban tett ajánlásban olyan gyógyászati segédeszköz támogatási rendszer megteremtését kértük, amelyben nem a termék ára a fő támogatási kritérium, hanem a fizikai állapot, élethelyzet, lakókörnyezeten alapuló egyéni szükséglet. Reményeink szerint hamarosan meg is történik a gyógyászati segédeszközrendszer felülvizsgálata, hiszen MEOSZ kérelme alapján az ombudsman 2021. márciusában elrendelte a támogatási rendszer átfogó vizsgálatát.

A **szociális védelem és a megfelelő életszínvonal** biztosítása terén a magyar állam hatalmas elmaradásban van. Ennek érzékeltetésére a beadványunkban két példát – a fogyatékossgal támogatást és a rokkantsági járadékot – hozva érzékeltettük az ENSZ és a részes államok képviselőivel, hogy bár a **pénzbeli ellátások** a fogyatékossgához kapcsolódó többletköltségeket hivatottak fedezni és a céljuk a fogyatékossgal élők egészségi állapotának és életfeltételeinek a javítása, az összegük rendkívül alacsony, így az érintettek részére nem nyújtanak valódi anyagi segítséget, alkalmatlanok a súlyosan fogyatékos állapotból eredő társadalmi hátrányok kiegyenlítésére. Ajánlást fogalmaztunk meg arra vonatkozóan, hogy a kormány emelje meg a fogyatékossgal élő emberek ellátásainak összegét olyan mértékben, hogy azok biztosításuk számukra a megfelelő életszínvonalat és a szociális védelmet. Reményeink szerint az ellátások összege valóban emelkedni fog, hiszen a közelmúltban közvetlenül is a kormányzathoz fordultunk a fogyatékossgal támogatás és a rokkantsági járadék összegének emelése érdekében. A helyzetet tovább rontja, hogy az ellátások tekintetében a közigazgatási eljárás egyfokú lett, megnehezítve ezzel az érintettek számára a jogérvényesítést.

A **munkavállalás** területén kiemeltük, hogy a fogyatékossgal élő emberek foglalkoztatási rátája sajnálatos módon még mindig jóval a nem fogyatékos embereké alatt van és a védett foglalkoztatás sokkal jellemzőbb a fogyatékos munkavállalók körében, mint a nyílt munkaerőpiaci foglalkoztatás. A kormány mindezek ellenére nem dolgozott ki a fogyatékossgal élő emberek nyílt munkaerőpiaci integrációját célzó és elősegítő programokat, a támogatás jelenlegi formái pedig nem töltik be a funkciójukat. Ajánlasként fogalmaztunk meg, hogy a kormánynak biztosítania kell,

hogy a rehabilitációs hozzájárulást az állam kizárólag a fogyatékossgal élő emberek nyílt munkaerőpiaci integrációjának elősegítésére használja fel, és a folyamatba a fogyatékos emberek országos szövetségeit vonja be.

A fogyatékossgal élő emberek közösségén belül a **fogyatékossgal élő nők** és gyermekek képviselik a legsérülékenyebb csoportot, ezért az ő helyzetükkel külön is foglalkoztunk. Rámutattunk, hogy bár az Országos Fogyatékossgügyi Program szerint programokat kellene indítani a fogyatékos nők jelenlegi társadalmi helyzetének feltérképezése érdekében, és ezek eredményei alapján hátránykezelő stratégiát kell kidolgozni, ezidáig sem ilyen programok, sem stratégia nem készült. Sajnálatos tény, hogy a fogyatékossgal élő nő-

ket nagyobb eséllyel fenyegeti a szegénység és egészséghez való joguk sem érvényesül maradéktalanul, mert a kifejezetten nőknek szóló egészségügyi szűrő és egyéb vizsgálatok gyakran nem akadálymentesek. A nemi alapú erőszak pedig továbbra is elterjedt a szociális ellátást nyújtó intézményekben és a fogyatékos emberek saját otthonaiban is.

A **fogyatékos gyermekek** esetében azt emeltük ki, hogy sérül a családi élethez való joguk, mert a kormány nem dolgozott ki olyan hatékony jogszabályi kereteket és stratégiát, amely arra irányul, hogy megelőzze, illetve megszüntesse azon fogyatékos gyermekek intézményi elhelyezését, akikről a szüleik nem tudnak gondoskodni, így a súlyosan fogyatékos gyerekek jó része még mindig intézményekben él.

A PEDAGÓGIAI SZAKSZOLGÁLAT NEM BIZTOSÍTOTTA AZ EGYENLŐ ESÉLYŰ HOZZÁFÉRÉST A KEREKESZÉKES ÉDESANYÁNAK

A MEOSZ 2021-ben eljárást kezdeményezett az Alapvető Jogok Biztosa Egyenlő Bánásmóddért Felelős Főigazgatósága előtt, mert a pedagógiai szakszolgálat és a fenntartó tankerület nem biztosította az egyenlő esélyű hozzáférést a kerekesszékes édesanya számára, ezzel megsértette az egyenlő bánásmód követelményét.

Az édesanya – aki mozgáskorlátozott, aktív kerekesszéket használ – férjével együtt kísérte gyermekét az egyik vidéki pedagógiai szakszolgálathoz vizsgálatra. A pedagógiai szakszolgálat irodái egy művelődési ház második emeletén kaptak helyet. Az épületbe kizárólag lépcsőn lehet bejutni. Ügyfelünk lifttel szeretett volna felmenni a második emeletre, azonban a recepciós megtagadta a kérést, mondván a lift balesetveszélyes, ezért azt csak a művelődési ház igazgatójának engedélyével kapcsolhatja

be. Mivel az igazgató nem volt az épületben, és telefonon sem lehetett elérni, az édesanyát férje cipelte fel a második emeletre. A helyzetet ügyfelünk rendkívül megalázónak érezte, különös tekintettel arra, hogy a gyermekének végig kellett néznie, ahogy édesanyját felcipelik a lépcsőn két emelet magasságba. Miután a recepciós az ottlétük alatt nem érte el az igazgatót, ügyfelünk lefelé sem tudta igénybe venni a liftet, a férje a második emeletről a lépcsőn „döcögötte le” a kerekesszékekkel együtt.

A MEOSZ következetesen küzd azért, hogy a mozgáskorlátozott emberek önálló, önrendelkező életet élhessenek, ezért az Alapvető Jogok Biztosa Egyenlő Bánásmódot Felelős Főigazgatóságához fordultunk, és kértük, hogy közigazgatási eljárás keretében vizsgálja ki az ügyet. Álláspontunk szerint a pedagógiai szakszolgálat, illetve a fenntartó tankerület ügyfelünk fogyatékoságára tekintettel köteles lett volna biztosítani az általa nyújtott közszolgáltatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést. A kerekesszéket használó édesanya részére esélykiegyenlítő intézkedésként biztosítaniuk kellett volna az épületbe való bejutást és a pedagógiai szakszolgálat második emeleti irodájának akadálymentes megközelítését, a szakszolgálat által nyújtott közszolgáltatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést. Ennek az esélykiegyenlítő intézkedésnek az elmaradása, kifejezett megtagadása sérti az egyenlő bánásmód követelményét és közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósít meg.

Fontos hangsúlyozni, hogy az akadálymentesség és az egyenlő esélyű hozzáférés követelményét nem teljesíti a lift pusztá megléte, a használat elvi lehetősége. Szükséges az is, hogy konkrét személy részére konkrét helyzetben biztosított legyen az akadálymentes használat. Amennyiben a felsőbb emeletek akadálymentes megközelítése lifttel lehetséges, a liftnak a fogyatékosággal élő emberek számára nyitvatartási időben rendelkezésre kell állnia és önállóan használhatónak kell lennie.

Arra kértük a hatóságot, állapítsa meg, hogy a pedagógiai szakszolgálat és a tankerület a kérelmezővel szemben fogyatékosággal összefüggésben közvetlen hátrányos megkülönböztetés formájában megsértette az egyenlő bánásmód követelményét, mert nem biztosította számára a szakszolgálat által nyújtott közszolgáltatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést. Az eljárás 2021-ben nem zárult le.

DISZKRIMINÁCIÓ MIATT ELMARASZTALTA AZ OMBUDSMAN A V-BUSZ KFT-T

A veszprémi V-Busz Kft. hátrányosan megkülönböztette mozgáskorlátozottsága miatt azt a kerekesszékes anyukát, akit diszkriminatív feltételeket támasztva kisgyermekével együtt leszállított a járműről, ahelyett hogy az akadálymentes és biztonságos utazást biztosította volna számukra. Az ombudsman megállapította, hogy a MEOSZ által képviselt édesanya nem magatehetetlen, kísérő nélkül is tud utazni, a gyermeknek pedig ő maga volt a kísérője. Szankcióként eltiltotta a V-Buszt a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsításától és elrendelte a hátrányos megkülönböztetést kimondó határozat 30 napra történő nyilvános közzétételét saját, illetve a V-Busz honlapján, továbbá 300 000 forint bírságot is kiszabott a közlekedési társaságra.

Szilágyi Adrienn és kétéves kislánya 2020 nyarán a V-Busz Veszprémi Közlekedési Kft. egyik járatával szerettek volna utazni, azonban utazásukat meg sem kezdhették, mert a rendőrség igénybevételevel leszállították őket az autóbusról. A V-Busz mindezt azzal indokolta, hogy a kerekesszékes fiatal anyukának nem volt kísérője az utazáshoz és a gyermekét sem tudta rögzíteni. A busztársaság szerint a kísérőre, illetve a gyermek rögzítésére Adrienn mozgáskorlátozottsága miatt lett volna szükség.

Hazai és nemzetközi jogszabályok rendelkeznek az egyenlő esélyű hozzáférés követelményéről és a diszkrimináció tilalmáról. E jogszabályok alapján a fogyatékossgal élő embereknek is joguk van ahhoz, hogy a közlekedési szolgáltatást másokkal egyenlő eséllyel, önállóan vegyék igénybe akkor is, ha egyedül kívánnak utazni, és akkor is, ha a kisgyermeküket is magukkal viszik. Szilágyi Adrienn a MEOSZ segítségét kérte jogai érvényesítéséhez, mert úgy érezte, mozgáskorlátozott, kerekesszéket használó kisgyermekes anyaként is joga van a közlekedési szolgáltatásokat hátrányos megkülönböztetéstől mentesen, másokkal egyenlő eséllyel igénybe venni.

Szövetségünk elkötelezett a mozgáskorlátozott emberek jogainak érvényesítése érdekében, következetesen küzd azért, hogy az önálló, önrendelkező életük valósággá váljon, ezért az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz fordultunk. (Időközben ez a hatóság megszűnt, jogutódja az alapvető jogok biztosa – az ombudsman – lett, 2021. január 1-től az ő hivatalának Egyenlő Bánásmóddért Felelős Főigazgatósága foglalkozik a diszkriminációs ügyek vizsgálatával.) Az ombudsmantól azt kértük: állapítsa meg, hogy Szilágyi Adrienn közvetlen hátrányos megkülönböztetés érte, amikor a V-Busz a szolgáltatás igénybevétele a

fogyatékossga miatt kísérőhöz és gyermeke rögzítéséhez kötötte, kizárva ezzel a szolgáltatás igénybevételeből. Hangsúlyoztuk, hogy a hatályos jogszabályok, illetve a busztársaság üzletszabályzata szerint kizárólag magatehetetlen, a szolgáltatás igénybevételere kísérő nélkül nem képes személy, valamint a hat éven aluli gyermek esetében követelhető meg kísérő jelenléte, illetve, hogy kiskorú gyermek rögzítését sem jogszabály, sem az üzletszabályzat nem írja elő. Nehezményeztük, hogy Szilágyi Adriennel a mozgáskorlátozottsága miatt olyan többletfeltételek teljesítését várta el a busztársaság, amelyeket más, nem mozgáskorlátozott utastól nem vár el. Jogsértő és elfogadhatatlan, hogy egy kerekesszékes közlekedő mozgáskorlátozott anyára és gyermekére más, szigorúbb szabályok vonatkozzanak egy közszolgáltatás igénybe vétele során, mint egy nem fogyatékos szülőre és gyermekére.

Az ombudsman osztotta álláspontunkat és megállapította, [\(mellékletek 184. oldal\)](#) hogy Szilágyi Adrienn a V-Busz a mozgáskorlátozottságára tekintettel hátrányosan megkülönböztette, mert nem biztosította számára az általa nyújtott autóbuszos személyszállítási szolgáltatás, mint közszolgáltatás akadálymentes és biztonságos igénybevétele. Megállapította, hogy Adrienn nem magatehetetlen, tehát képes a szolgáltatást kísérő nélkül igénybe venni, ezért jogosult volt kísérő nélkül utazni. Kisgyermekes esetében az utazás feltétele, hogy legyen velük kísérő, ez a feltétel pedig teljesült, mivel Adrienn kislánya az édesanyjával, mint kísérővel volt. A gyermek rögzítését sem jogszabály, sem a V-Busz üzletszabályzata nem írja elő, így az nem lehet feltétele a szolgáltatás igénybevétele, a járművezető nem szabhatta az utazás feltételéül a rögzítést. A gyermek esetében kizárólag a kísérő igénybevétele volt feltétel, ez pedig az anya személyében biztosított volt.

Az ombudsman szankcióként eltiltotta a V-Buszt a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsításától és elrendelte a végleges határozat 30 napra történő nyilvános közzétételét saját, illetve a V-Busz honlapján, továbbá 300 000 forint bírságot is kiszabott a közlekedési társaságra. Az indokolás szerint a „végleges határozat közzététele a nyilvánosság tájékoztatását is szolgálja a jogtudatosság erősítése és a hasonló esetek megelőzése, továbbá a mozgássérültekkel szembeni sztereotípiák megszüntetése érdekében”. A bírság kiszabására pedig a jogsértés jelentős súlya miatt került sor. Miután a V-Busz a döntéssel szemben nem kért bírósági felülvizsgálatot, az ombudsman határozta jogerőre emelkedett.

ÚJABB ELJÁRÁST INDÍTOTTUNK DISZKRIMINÁCIÓ MIATT A V-BUSZ KFT. ELLEN

A MEOSZ az Alapvető Jogok Biztosa Egyenlő Bánásmód Főigazgatóságához fordult, mert Szilágyi Adrienn és kisfiát a V-Busz Veszprémi Közlekedési Kft. ismét diszkriminálta.

Szilágyi Adrienn 2021 szeptemberében újból Szövetségünk segítségét kérte, miután ismét nem vehette igénybe a V-Busz egyik járatát. A MEOSZ Adrienn képviseletében az Alapvető Jogok Biztosa Egyenlő Bánásmódot Felelős Főigazgatóságához (az Egyenlő Bánásmód Hatóság jogutódjához) fordult és kérte, hogy közigazgatási hatósági eljárás keretében vizsgálja ki a történeteket.

A kerekesszékes édesanya 2021 szeptemberében kisfiával Budapestről utazott haza Veszprémbe egy esti vonattal. A veszprémi vasútállomáson szeretett volna felszállni a buszra, azonban nem tudott, mert nagyon távol volt a busz a járdától.

Odagurult az első ajtóhoz, és megkérte a járművezetőt, hogy a rámpa lehajtásával segítse a felszállását. A járművezető azt mondta, hogy nem tudja lehajtani a rámpát, mert az leszakadt. Adrienn ezért visszament a második ajtóhoz, hogy rámpa nélkül próbáljon meg felszállni, de nem sikerült. Ekkor megkérte a vezetőt, hogy segítsen felszállni, a járművezető azonban arra hivatkozva nem segített, hogy nem teheti, nem vállalhatja a felelősséget. Adrienn miután nem tudott felszállni a buszra, gyermekével az ölében elindult hazafelé. Szerencséjükre nem kellett a nagyjából három megállónyi távot kerekesszékekkel megtenniük, mert az éppen arra járó rendőrök hazavitték őket.

A hatályos hazai és nemzetközi jogszabályok egyértelműek a tekintetben, hogy a közlekedési szolgáltatásnak, mint közszolgáltatásnak egyenlő eséllyel hozzáférhetőnek kell lennie, a fogyatékoság tényére hivatkozva az autóbusz-szolgáltatás nyújtása a fogyatékosággal élő személytől fogyatékosága miatt nem tagadható meg. Adrienn esetében azonban a járművezető a rámpát nem hajtotta le, arra hivatkozva, hogy az leszakadt, illetve a felszálláshoz történő egyéb segítségnyújtást is megtagadta, így Adrienn a buszra nem tudott felszállni, a közlekedési szolgáltatást nem tudta igénybe venni. Határozott álláspontunk ezért, hogy őt a közlekedési társaság fogyatékosága miatt hátrányosan megkülönböztette, mert nem biztosította számára az egyenlő esélyű hozzáférést a közösségi közlekedéshez.

Miután a busztársaság rövid időn belül másodszor követett el diszkriminációt Adriennel és kisfiával szemben, kértük, hogy a hatóság a szankció kiszabásakor vegye ezt figyelembe, illetve mérlegelje azt is, hogy a jogsértés

Adriennen kívül számos más mozgáskorlátozott személyt is érinthet. Abból kiindulva, hogy a kérelmezőt másodszor diszkriminálja a busztársaság, arra lehet következtetni, hogy a jogsértő gyakorlatán a hatóság korábbi marasztaló határozata, és az abban kiszabott hátrányos jogkövetkezmények ellenére sem változtatott.

Ugyanakkor már a kérelem előterjesztésekor kifejezésre juttattuk az egyezségkötési szándékunkat is. Egyezségi ajánlatunk többek között tartalmazta a társaság által foglalkoztatott járművezetők és az ügyfélszolgálati munkatársak részére tájékoztató anyag közzétételét, továbbá részükre képzés tartását. Azt gondoljuk, hogy az ismételt jogsértésre, illetve arra tekintettel, hogy a korábbi ügyben a Hatóság által alkalmazott szankciók hatástalanok maradtak, az egyezség hatékonyabban szolgálná mind a kérelmezőt, mind a többi fogyatékosággal élő ember érdekét, hátrányos megkülönböztetéstől mentes bánásmódhoz való jogukat. Az eljárás 2021-ben nem zárult le.

MEGNEHEZÍTETTE MAJD KISÉRŐHÖZ KÖTÖTTE EGY KEREKESZÉKES HÖLGY UTAZÁSÁT A VOLÁNBUSZ ZRT.

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának Egyenlő Bánásmódot Felelős Főigazgatóságához (EBFF) fordult, amiért a Volánbusz Zrt. megnehezítette, majd kísérőhöz kötötte egy elektromos kerekesszéket használó hölgy utazását. A MEOSZ fellépése nyomán az EBFF megállapította, hogy a Volánbusz hátrányos megkülönböztetést tanúsított, és elrendelte a jogsértést megállapító határozat 30 napig történő nyilvános közzétételét.

A MEOSZ egyik kiemelt törekvése, hogy a fogyatékossgal élő személyek a mindenki számára nyújtott közösségi közlekedési szolgáltatásokban egyenlő eséllyel vehessenek részt. Az érintettek számára biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést, amely magába foglalja, hogy a tömegközlekedési eszközöket is másokkal azonos feltételekkel használhassák. Szövetségünk mindent elkövet annak érdekében, hogy segítséget nyújtson azoknak az embereknek, akik számára valamely szolgáltató megnehezíti, vagy ellehetetleníti a szolgáltatás igénybevételét. Így történt ez annak az elektromos kerekesszékes közlekedő panaszosnak az esetében is - aki az egyik nagyvárosunkban él és dolgozik. A munkahelye a lakóhelyétől egyóránnyi távolságra található, amit kedvező időjárási körülmények mellett elektromos kerekesszékekkel tesz meg naponta kétszer. Azonban ősszel és télen ez a mostoha időjárási körülmények, és a kedvezőtlen útviszonyok miatt számára igen megterhelő, és veszélyes. Az elmúlt két évben a bejárás nehezítettsége miatt a január-februári hónapokat mindig fizetetlen szabadságon töltötte,

mivel rossz tapasztalatai miatt a Volánbusz Zrt. járatait nem használta a munkába járáshoz.

2020 őszén azonban úgy döntött, hogy – korábbi negatív benyomásai ellenére – ismét tesz egy próbát, és keres egy alacsonypadlós Volánbusz járatot, amivel bejuthat a munkahelyére. A késő őszi időszakban az útvonalon szolgáltatót teljesítő autóbusszvezetők ugyan – határozott fellépése miatt – felengedték őt a járatokra, de folyamatosan kifogásokat kerestek, hogy miért nem jogosult arra, hogy elektromos kerekesszékekkel a buszon utazzon. Eleinte arra hivatkoztak, hogy elektromos kerekesszéket nem szállíthatnak a járatokra, de ügyfelünk tájékoztatta a sofőröket, hogy a Volánbusz Zrt. hatályos üzletszabályzata csak a mopedeket zárja ki az utazásból, ő azonban elektromos kerekesszékekkel közlekedik, amelyre a szabályozás nem vonatkozik. Miután ezt tisztázták, a következő néhány alkalommal a járművezetők nem akarták leengedni számára a felszállást biztosító rámpát, majd miután mégis megtették, közölték vele, hogy többet ne is próbálkózzon feljutni a járatokra, mert központilag azt az

utasítást kapták, hogy nem szállíthatják el őt, mivel túl nehéz a kerekesszéke. Sorstársunk azonban nem hagyta annyiban, és tájékoztatta a sofőröket, hogy az autóbusz rámpája 250 kg-ra van hitelesítve, így ez nem lehet akadály, mivel ő a segítőeszközzel együtt is csak 120 kg-ot nyom.

Miután az autóbuszvezetők nem érték el céljukat, felszólították a hölgyet, hogy a szállításával kapcsolatos kérdéseket rendezze a Volánbusz Zrt. budapesti központjában. Miután a panaszos sem a budapesti, sem a megyeszékhely szerinti központban telefonon nem kapott tájékoztatást, ezért problémájával végül a lakóhelye szerinti központi autóbusz-pályaudvar ügyfélszolgálatát kereste meg, ahol azt a választ kapta, hogy személyes kísérelő nélkül nem szállhat fel a Volánbusz Zrt. járataira. A választól ügyfelünk annyira elkeseredett, hogy úgy döntött feladja a próbálkozást, és továbbra sem veszi igénybe a Volánbusz Zrt. járatait. Ügyfelünk az elutasítást követően még három hétig kerekesszékekkel járt be munkahelyére, ahová egy óra alatt ért be a novemberi hidegben, decemberben pedig félretett szabadságát vette ki, mert a kemény hideg már nem tette lehetővé, hogy munkahelyét minden nap elektromos kerekesszékekkel közelítse meg.

A panaszos ekkor fordult a MEOSZ-hoz. Több alkalommal is egyeztetett Szövetségünkkel, biztattuk, hogy ügyét nem szabad lezáratlanul hagyni, hiszen hazánk legnagyobb autóbuszos szállítást végző cége nem először akadályozza meg, hogy az általa nyújtott közszolgáltatást

igénybe vegye. Sokszor tapasztaljuk, hogy ügyfeleink, még ha érzik is az őket ért méltánytalanságot, visszariadnak attól, hogy ügyüket jogi útra tereljék. Meggyőződésünk azonban, hogy csak ezeknek az egyéni ügyeknek a nyilvánosságra hozatalával lehet változást elérni a fogyatékosokkal élő emberek mindennapjaiban.

A MEOSZ az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának Egyenlő Bánásmódért Felelős Főigazgatóságához fordult

A MEOSZ a panaszos képviseletében 2021 elején az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának Egyenlő Bánásmódért Felelős Főigazgatóságához (EBFF) fordult, mert határozott álláspontunk, hogy a Volánbusz Zrt. a hölgyet hátrányosan megkülönböztette, amikor különböző kifogásokkal (súlyhatár, elektromos kerekesszék szállításának nem létező tilalma) megnehezítette számára a szolgáltatás igénybevételét, majd amikor ezzel nem ért célt, akkor a társaság központi ügyfélszolgálatára arról tájékoztatta, hogy csak kísérelővel utazhat. Elfogadhatatlan, hogy egy fogyatékos személyt csak külön kérésre, vagy kísérelővel engedjenek fel a Volánbusz Zrt. menetrendszerinti járataira. Hazánkban ma jogszabályok garantálják a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést, azonban ennek ellenére is rendszeresen kerülnek fogyatékosokkal élő személyek megalázó, tisztességtelen helyzetbe.

Az ENSZ fogyatékos emberek jogairól szóló egyezménye, a CRPD előírja, hogy a fogyaté-

kossággal élő személyek önálló életvitelének, és az élet valamennyi területén történő teljes körű részvételének lehetővé tétele érdekében másokkal azonos alapon kell biztosítani a közlekedéshez való hozzáférést. A fogyatékossgal élő embereknek is joguk van ahhoz, hogy a közlekedési szolgáltatást másokkal azonos alapon, önállóan vegyék igénybe akkor is, ha egyedül kívánnak utazni.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (Fot.) 7/A. § (1) bekezdése alapján a fogyatékos személy számára - figyelembe véve a különböző fogyatékossgai csoportok eltérő speciális szükségleteit - biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést.

A Fot. 8. §-a alapján a közlekedési rendszereknek, továbbá a tömegközlekedési eszközöknek, utasforgalmi létesítményeknek – beleértve a jelző- és tájékoztató berendezéseket is – alkalmasnak kell lenniük a fogyatékos személy általi biztonságos igénybevételre.

Az EBFF-hez benyújtott kérelmünkben kiemeltük, hogy a **szolgáltatás igénybevételének kísérőhöz kötése diszkriminatív volt**, mivel a kérelmező önállósra képes, egyedül, segítség nélkül közlekedik, önmagáról gondoskodik. Ennek megfelelően a menetrend szerinti autóbusz járatot – amennyiben az egyenlő eséllyel hozzáférhető, megfelel az akadálymentesség követelményének – is önállóan, kísérő nélkül tudja használni, mint ahogyan ez

korábban számtalan alkalommal meg is történt. Határozott álláspontunk volt, hogy kísérő megkövetelése nem volt jogszerű, és nem volt a Volánbusz Zrt. 2020 novemberében érvényes üzletszabályzatában (üzletszabályzat) előírtaknak sem megfelelő.

Köztudomású tény, hogy egy nem mozgáskorlátozott, nem kerekesszékes utastól a menetrend szerinti autóbusz járatokon, így a Volánbusz Zrt. járatain sem követelik meg, kísérő jelenlétét. A mozgáskorlátozott kérelmező számára mégis a szolgáltatás igénybevételének feltételül szabta a közlekedési társaság, hogy kísérővel utazzon. **Az tehát, hogy a kérelmezőtől a fogyatékossga miatt követelték meg ezt az utazási feltételt egyértelműen kedvezőtlenebb bánásmódot jelent, így jogsértő, sérti az egyenlő bánásmód követelményét.**

A fent hivatkozott üzletszabályzat kísérő jelenlétéhez kizárólag a magatehetetlen vagy a szolgáltatás igénybevételére kísérő nélkül nem képes személy, valamint a hat éven aluli gyermek utazását köti. A kérelmező egyik kategóriába sem illik bele: nem magatehetetlen, a szolgáltatás igénybevételére kísérő nélkül is képes (önálló önrendelkező életet él, dolgozik, háztartást vezet stb.) és nem hat éven aluli gyermek. Az utazásból való kizárása, illetve az utazásának kísérő jelenlétéhez kötése tehát az üzletszabályzat alapján sem történhetett volna meg. **Különösen sérelmesnek tartottuk továbbá, hogy a kérelmezőt a járművezetők – már a helyi ügyfélszolgálat tájékoztatása előtt is – több alkalommal különböző, a valóságnak meg**

nem felelő kifogásokkal próbálták visszatartani az utazástól, illetve számára megnehezíteni a szolgáltatás igénybevételét, így például, hogy elektromos kerekesszékekkel nem lehet a Volánbusz Zrt. szolgáltatását igénybe venni, vagy hogy a kérelmező eszköze túllépi az előírt súlyhatárt. Ezek egyike sem felelt meg azonban a valóságnak.

A fentiek alapján kértük, hogy az EBFF a kérelemben foglaltak alapján folytasson le közigazgatási eljárást, és állapítsa meg, hogy a Volánbusz Zrt. a kérelmezővel szemben fogyasztósságával összefüggésben közvetlen hátrányos megkülönböztetés formájában megsértette az egyenlő bánásmód követelményét.

EBFF: A VOLÁNBUSZ ZRT. HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉST ALKALMAZOTT

Az EBFF megállapította, (mellékletek 194. oldal) hogy a Volánbusz Zrt. a kerekesszékekkel közlekedő panaszossal szemben fogyasztósságával összefüggésben közvetlen hátrányos megkülönböztetést alkalmazott, melynek semmilyen észszerű indoka nem volt. Megtiltotta a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását, és elrendelte a jogsértést megállapító jogerős határozat 30 napra történő nyilvános közzétételét az EBFF,

valamint a Volánbusz honlapján, a kezdőlapról közvetlenül elérhető módon. A határozatot a Volánbusz Zrt. a honlapján nyilvánosságra hozta. A MEOSZ a jövőben is minden eszközt igénybe fog venni annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott emberek a mindenki számára nyújtott közösségi közlekedési szolgáltatásokban egyenlő eséllyel az őket megillető méltósággal vehessenek részt.

MAGYAR ÉRDEMREND LOVAGKERESZTJE KITÜNTETÉST KAPOTT KOVÁCS ÁGNES, A MEOSZ ELNÖKE

Magyar Érdemrend lovagkeresztje polgári tagozat állami kitüntetést kapott - állami ünnepünk augusztus 20. alkalmából - Kovács Ágnes, a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége elnöke a mozgáskorlátozott emberek méltóságának megőrzése, illetve önrendelkező életének megteremtése érdekében végzett több évtizedes, példaértékű szakmai és érdekvédelmi munkája elismeréseként. Az állami kitüntetést Orbán Viktor miniszterelnök előterjesztésére Áder János köztársasági elnök adományozta.

Kovács Ágnes 25 éve végez elkötelezett érdekvédelmi munkát a fogyatékos emberekért, azokért a rendszerszintű változásokért, melyek révén mind több mozgáskorlátozott ember válhat irányítójává és alakítójává életének.

Kovács Ágnes 1998 óta tagja a MEOSZ elnökségének, 2015-től második ciklusát tölti a Szövetség élén. A MEOSZ elnökeként irányítója és alakítója a hazai fogyatékosügy szakpolitikának. Az elődök által megkezdett utat folytat-

va a Szövetség megkerülhetetlen, meghatározó szereplője a hazai fogyatékoságügynek. A MEOSZ Kovács Ágnes elnöksége alatt több olyan sikert ért el, amely jelentős kihatással van a mozgáskorlátozott emberek életére. Az M3-as metró teljes körű akadálymentesítése érdekében folytatott tárgyalássorozatok sikerében elvitathatatlan érdemei voltak, mely kapcsán a MEOSZ Küldöttközgyűlése határozatában fogalmazta meg elismerését elnök asszony irányában.

Az érdekvédelem és érdekképviselés mellett több évtizedes kimagasló szakmai munkájával megteremtette az alapjait majd innovatív ötleteivel hozzájárult ahhoz, hogy a korai fejlesztés, a fogyatékos emberek családban maradása és a mozgáskorlátozott emberekről való komplex gondoskodás és gondolkodás a mindennapok valóságává válhatott. Kovács Ágnes 1998 és 2020 között irányította a Mozgáskorlátozottak Békés Megyei Egyesületét, mely évek alatt olyan mintaintézményt hozott létre, ahol a hiánypótló szolgáltatásokkal személyre szabott komplex fejlesztésben, ellátásban részesülnek az érintettek úgy, hogy a szülők szemlélet-

formálására is hangsúlyt fektetnek. Eredményeik nemzetközi szinten is ismertté váltak.

Kovács Ágnes a MEOSZ-ban betöltött elnöki tisztsége mellett elnöke a Fogyatékos Emberek Szervezeteinek Tanácsának is, tagja az Országos Fogyatékosügyi Tanácsnak, az Országgyűlés Népjóléti Bizottságának szakértője, a Bice-Bóca Alapítvány a Mozgássérült Gyermekekért kuratóriumi elnöke. Munkássága elismeréseként többek közt 2003-ban „PRO FAMILIIS” díjat vehetett át az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztertől a szociális területen végzett kiemelkedő szakmai tevékenységért, a Mozgáskorlátozottak Békés Megyei Egyesülete által működtetett intézmények létrehozásáért. 2020-ban a Magyar Rehabilitációs Társaság Vas Imre emlékérmet adományozott Kovács Ágnesnek az orvosi rehabilitációs tevékenységet támogató, illetve a fogyatékos emberek érdekvédelméért végzett kiemelkedő munkássága elismeréseként.

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége gratulál Kovács Ágnes elnök asszony állami kitüntetéséhez!

FOGYATÉKOS EMBEREK SZERVEZETEINEK TANÁCSA

2021-ben a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége látta el a Fogyatékos Emberek Szervezeteinek Tanácsa (FESZT) elnökségét, Kovács Ágnes a MEOSZ elnöke töltötte be a FESZT elnöki tisztét. Szövetségünk megfigyelőként vett részt az Európai Fogyatékoságügyi Fórum (EDF) vezetőségének munkájában, s folyamatos tájékoztatást nyújtott a FESZT elnökségének az EDFmunkájával, tevékenységeivel kapcsolatban.

2021 májusa és júniusa között a MEOSZ képviseltette magát az EDF által szervezett online eseményeken, tájékoztatókon. Munkatársaink részt vettek az EDF rendkívüli közgyűlésén és az azt megelőző előkészítő találkozókön, melyről beszámoltak a FESZT elnökségének. A MEOSZ részletes tájékoztatást adott az új Európai fogyatékoságügyi stratégiáról, illetve közvetítette az EDF álláspontját a stratégiával kapcsolatban.

A pandémiás helyzet kapcsán szervezett tájékoztatókon is jelenvoltunk és tájékoztattuk a FESZT-et a vakcinálási programokkal kapcsolatos, EDF által kiadott tájékoztatókról és beszámoltunk az egyes országokban a program végrehajtása során fogyatékosággal élő személyekkel szemben elkövetett diszkriminációról.

Az Európai Unió biztosította Helyreállítási Alap által nyújtott lehetőségekről szóló EDF tájékoztatásokról szintén beszámolt a MEOSZ a FESZT elnökségének. A beszámoló kitért arra is, hogy a koronavírus okozta járvány következményeinek enyhítésére szolgáló alap által nyújtott támogatások hogyan használhatók

fel a mozgáskorlátozott emberek érdekeinek, esélyegyenlőségének érdekében.

2021. a Vasút Európai Éve volt, melynek keretében az EDF több nagyszabású online rendezvényt tartott, ahol meghallgatták a fogyatékosággal élő személyek érdekvédelmi szervezeteit, a vasúti szakma és az európai vasúti fejlesztések képviselőit is a vasút és a vasút akadálymentességének jövőjével kapcsolatban. A rendezvényeken a MEOSZ részt vett és informálta az elnökséget a várható fejlesztésekről, jogszabályokról, új vasúti közlekedéssel kapcsolatos szabványokról.

2021-ben az EDF megkereste a FESZT-et egy a Citi Foundation által támogatott pályázati ötlettel. A pályázattal kapcsolatos megbeszéléseken, egyeztetéseken a FESZT-et a MEOSZ képviselte. A pályázat keretében a Citi Foundation az EDF olyan kelet európai nemzeti tanácsait szeretné támogatni, mint a FESZT. A pályázat részletei kidolgozás alatt állnak, ugyanakkor a fő irány a pályázatban megnevezett öt szervezet kapacitásának bővítése, nemzetközi érdekvédelmi munkájuk erősítése.

ÖNRENDELKEZŐ ÉLET

A felnőtt ember életében a legalapvetőbb jog, hogy a saját életét érintő döntéseket maga hozhassa meg. A gondnokság intézménye arra szolgál, hogy az olyan emberek esetében, akik mentális állapotuk miatt nem vagy csak csökkent mértékben képesek felismerni az adott élethelyzeteket és emiatt felelős, a saját érdekeiket szolgáló döntéseket sem tudnak hozni, segítséget nyújtson. Ha valaki gondnokság alatt áll, akkor az őt érintő döntéseket nem saját maga, hanem helyette a gondnoka hozza meg. Így a gondnokság alatt álló ember a legalapvetőbb jogától, az önrendelkezési jogától van megfosztva. A MEOSZ határozott álláspontja, hogy a kommunikációs nehézséggel járó súlyos mozgáskorlátozottság miatt senki nem helyezhető gondnokság alá.

”

A tablet, a kommunikációs szoftver és a fejpálca segítségével be tudtam bizonyítani, hogy értelmes vagyok és képes vagyok önállóan dönteni a dolgaimról, ezért a bíróság megszüntette a gondnokságot. Amikor meghallottam az ítéletet, káprázatos jó érzés fogott el, és elégedettséget éreztem. Ezek az eszközök nélkülözhetetlenek az életemből!

Gábor Tamás
a MEOSZ Korlátok nélkül című projektjének résztvevője

JOGERŐS ÍTÉLET SZÜNTETTE MEG A HANGZÓ BESZÉDRE ÉS ALÁÍRÁSRA KÉPTELEN TAMÁS GONDNOKSÁGÁT

A Siófoki Járásbíróság jogerős ítéletével megszüntette annak az ép értelmű súlyosan mozgáskorlátozott hangzó beszédre képtelen fiatalembernek a gondnokságát, aki a MEOSZ projektjében kapott kommunikációt segítő eszközök révén immár képessé vált kifejezni gondolatait. A MEOSZ által képviselt Gábor Tamás 16 éven át kizárólag beszédképtelensége miatt nem rendelkezhetett a saját életéről. A projektben jutott hozzá a kommunikációját segítő eszközökhöz, melyek a hangzó beszédét pótolják. A bíróság arra alapozta döntését, hogy Tamás beszédre, írásra, aláírásra való képtelensége az általa megkapott informatikai eszközök, számítógépes programok használatával megszűnt. A MEOSZ ezért azt szeretné elérni, hogy az akadálymentes számítógép használatot és a hangzó beszéd pótlását elősegítő eszközök államilag támogatottak és minden érintett számára biztosítottak legyenek.

A 35 éves Gábor Tamás születésekor fellépő oxigénhiány következtében négyvégtag sérült, súlyosan mozgáskorlátozott fiatalember. Akaratlan túlmozgások és deformitások akadályozzák a kezei és ujjai koordinált mozgását. Kézzel írni, aláírni nem tud. Azok a károsodások, amik a mozgáskorlátozottságot előidézték, a beszédszerveket is érintik. Tamás tökéletesen érti a beszédet, a nyelvtani szabályoknak megfelelően mondatot is alkot, de azok kimondására az artikulációs mozgások zavarai miatt nem képes. Tamás beszédképtelen. Édesanyjával él, a mindennapi teendők elvégzésében ő segíti. Az általános iskolát magántanulóként végezte, mert mozgáskorlátozottsága és kommuniká-

ciós nehézsége miatt nem volt olyan oktatási intézmény, ahol érdemben tudtak volna vele foglalkozni. Nem ismerkedett meg gyermekkorában azokkal az alternatív kommunikációs eszközökkel, melyek a beszédét helyettesíteni tudták volna. Az édesanyjával és a testvérével egy sajátos kommunikációs formát alakítottak ki, Tamás a fejével rajzolja le a betűket, és családtagjai szavakká olvassák azokat össze. Ezt a kommunikációs formát azonban a legszűkebb környezetén kívül, nem érti más. Akárhivvel is találkozott, az édesanya tolmácsolt helyette, Tamás nem tanulhatta meg úgy kifejezni az érzéseit, gondolatait, vágyait, hogy az mindenki számára érthető legyen.

KÉNYSZER SZÜLTE GONDNOKSÁG

Tamás bár ép értelmű, azonban nagykorúvá válása óta, immár 16 éve cselekvőképességet korlátozó gondnokság alatt állt. Kizárólag beszéd és aláírásra való képtelensége indította őt és édesanyját, illetve az illetékes bíróságot annak idején arra, hogy a cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezésében lássák a helyzete megoldását. Tamás a külvilággal nem tudott érthetően kommunikálni, továbbá aláírásra nem volt képes, így ez a megoldás tűnt az egyetlen járható útnak. A mindennapi

életben előforduló hivatalos ügyek intézéséhez szükség volt valakire, aki Tamás helyett kommunikál, illetve, amennyiben szükséges, okiratokat ír alá. Tamás kommunikációs nehézsége és kézírásra való képtelensége azonban kizárólag mozgáskorlátozottságából fakad: gondnoksága elrendelésének és a korábbi kötelező felülvizsgálatok alapján való fenntartásának valódi oka nem a belátási képességének csökkenése, hanem súlyos mozgáskorlátozottsága volt.

Gábor Tamás a közelmúltig nem tudott a külvilággal érthetően kommunikálni, mert nem állt rendelkezésére olyan eszköz, amellyel a hiányzó beszédét pótolni tudta volna. A magyar állam ugyanis az ilyen eszközökhöz nem nyújt támogatást, holott azok a technika fejlődésének köszönhetően már jó ideje elérhetőek lennének, ráadásul azok biztosítása törvényi kötelezettség lenne.

AZ ÁLLAM NEM TELJESÍTI KÖTELEZETTSÉGÉT A MOZGÁSKORLÁTOZOTT EMBEREK FELÉ

A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény (CRPD) - melyet Magyarország a 2007. évi XCII. törvénnyel ratifikált - 3. cikk a) pontja általános alapelvként rögzíti a veleszületett méltóság, az egyéni autonómia tiszteletét, beleértve a saját döntés meghozatalának szabadságát és a személyek függetlenségét. A CRPD kifejezetten rendelkezik arról is, hogy a részes államok minden szükséges intézkedést megtesznek annak biztosítására, hogy a fogyatékossgal élő személyek másokkal azonos alapon, az általuk megválasztott kommunikációs formán keresztül gyakorolhassák a szólásszabadság és a véleménynyilvánítás szabadságának jogát, beleértve az információk és elgondolások keresésének, befogadásának és közlésének szabadságát (CRPD 21. cikk). A magyar állam azonban a mai napig nem tette társadalombiztosítási alapon elérhetővé az AAK-s és asszisztív eszközöket azoknak a súlyosan

fogyatékos embereknek a számára, akiknek ezek az eszközök a kommunikációs funkciójuk pótlását jelentenék, éppen úgy, ahogy például – a társadalombiztosítási alapon hozzáférhető – kerekesszék a járás funkciójának pótlására szolgál.

A kommunikációs technológiákhoz való szabad hozzáférés is feltétele az önálló életnek, a közösségbe történő befogadásnak; annak, hogy a halmozottan sérült mozgáskorlátozott emberek is részt tudjanak venni a közösségi életben. A kommunikációhoz való jog az egyik alapvető emberi jogunk. Ahhoz, hogy egy kommunikációjában akadályozott ember a saját életében döntéseket hozhasson – még a legegyszerűbb ügyekben is speciális, kommunikációt segítő eszközökre van szüksége. Ezek az eszközök tudják megakadályozni, hogy a kommunikációs nehezítettségű embereket ne fosszák meg cselekvőképességüktől.

A MEOSZ ESZKÖZÖKET BIZTOSÍTOTT AZ ÖNRENDELKEZÉSHEZ ÉS ELJÁRT A PERBEN

Gábor Tamás a számára szükséges ügynevezett asszisztív, valamint alternatív és augmentatív (AAK) eszközökhöz, a tablethez, a rögzítésére szolgáló tartóhoz, a kommunikációs szoftverhez a nagybillentyűhöz és a fejpálcához – melyek használatához sorstársi segítő, mentor nyújtott segítséget – a MEOSZ Korlátok nélkül című projektjében jutott hozzá. A fejpálcá segítségével írja a tabletbe, amit mondani szeretne, a kommunikációs szoftver pedig felolvassa azt. A fejpálcával tud aláírni is. A tablet az elektromos kerekesszékhöz rögzíthető, így bárhol – akár az utcán is – tud kommunikálni.

Miután a fiatal ember megtapasztalta, hogy ezekkel az eszközökkel a külvilág számára is érthetően tudja kifejezni gondolatait, kérte, hogy a bíróság szüntesse meg a gondnokság alá helyezését.

A MEOSZ ebben a perben képviselte Tamást. Már a pert megelőző gyámhatósági eljárásban előterjesztettük a gondnokság megszüntetését célzó érveinket, amelynek hatására a gyámhatóság is a gondnokság megszüntetése iránt indított keresetet. Tamás a bíróságon az eszközei segítségével válaszolt a kérdésekre. A bíróság 2021. december 7-én kihirdetett ítéletében (mellékletek 201. oldal) megállapította, hogy Tamás beszédre való képtelensége, írásra, aláírásra való képtelensége az általa megkapott informatikai eszközök, számítógépes programok használatával megszűnt, szükségtelen a gondnokság alá helyezésének fenntartása. Mindez azt jelenti, hogy Tamás álma az önrendelkező életről valóra vált, a jog elismeri, hogy saját maga dönthet az őt érintő kérdésekben.

EGYETLEN EMBER SEM ÁLLHAT GONDOKSÁG ALATT MOZGÁSKORLÁTOZOTTSÁGA MIATT!

A MEOSZ tapasztalatai szerint sajnos Tamáson kívül számos ép értelmű, teljes belátási képességgel rendelkező mozgáskorlátozott ember áll gondnokság alatt kommunikációs nehezítettsége, beszédképtelensége miatt. A MEOSZ fontos küldetésének tartja, hogy ezek a mozgáskorlátozott emberek ne kényszerüljenek önrendelkezési joguk feladására.

Következetesen küzdünk azért, hogy mozgáskorlátozottsága, beszédképtelensége miatt egyetlen ép értelmű embert se helyezzenek gondnokság alá. A gondnokság nem lehet megoldás a hangzó beszéd vagy aláírás pótlá-

sára, különösen, hogy ép értelmű ember nem állhatna gondnokság alatt. Azt szeretnénk elérni, hogy a számítógép használatában valamint a beszédében akadályozott mozgáskorlátozott emberek állami támogatással juthassanak hozzá azokhoz az akadálymentes számítógép használatot elősegítő és a hangzó beszéd pótlására vagy kiegészítésére szolgáló eszközökhöz, melyek használatával képessé válnak kifejezni gondolataikat, érzelmeiket, vágyaikat, ezáltal elszigetelődésük megszűnik, valódi részei lehetnek a társadalomnak és számukra is valósággyá válik az önrendelkező élet.

ÉSZSZERŰ ALKALMAZKODÁS

”

...fontos lenne, hogy az észszerű alkalmazkodás a mindennapok valóságává váljon. Ne csak papíron létezzen, hanem minden esetben az adott személyre szabott cselekvésben valósuljon meg. Ezen múlik, hogy aktív, önrendelkező életet tudunk-e élni mi fogyatékos emberek.

Kiss Csaba,
a MEOSZ tapasztalati szakértője

A MEOSZ érdekvédelmi munkája során az ENSZ Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló Egyezménye (CRPD) szellemiségét képviselve következetesen küzd azért, hogy az élet minden területén biztosítva legyen az egyenlő bánásmód a fogyatékosággal élő emberek számára. Az észszerű alkalmazkodás mint fogalom, illetve mint elv nemzetközi és európai szinten már évek óta ismert, azt alkalmazzák is a fogyatékoságügyben, ugyanakkor hazánkban sem a köztudatban, sem a jogalkotásban, illetve a joggyakorlatban nincs markánsan jelen. A MEOSZ az Igazságügyi Minisztériumhoz fordult a CRPD-ben előírt észszerű alkalmazkodás hazai jogszabályi szintű átültetése érdekében. Mindeközben újabb stratégiai jelentőségi eljárást indítottunk egy oktatási ügyben tapasztalt fogyatékoságon alapuló hátrányos megkülönböztetés miatt.

A MEOSZ AZ IGAZSÁGÜGYI TÁRCÁHOZ FORDULT AZ ÉZSZSERŰ ALKALMAZKODÁS TÖRVÉNYI SZABÁLYOZÁSA ÉRDEKÉBEN

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége 2021-ben több alkalommal is az Igazságügyi Minisztériumhoz fordult, miután a magyar állam az ENSZ Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló Egyezmény (Egyezmény) 2007-es kihirdetése óta nem tett eleget az Egyezményben előírt észszerű alkalmazkodás hazai jogszabályokba történő átültetésének. Szövetségünk 2021. január 13-án fordult a tárcához részletes módosító javaslattal, és hosszas várakozás után 2021. június 15-én, majd 2021. november 23-án is, de egyik megkeresésünkre se kaptunk választ. Nem kértünk mást, mint az állami kötelezettség végrehajtását, különösen azért, mert az észszerű alkalmazkodás alapvető fontossággal bír a fogyatékosággal élő emberek mindennapi önrendelkező élete során. A MEOSZ elfogadhatatlannak tartja a tárca közösségünk tagjaival szemben tanúsított magatartását.

Az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőségről szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.) módosítására irányuló javaslatainkkal a MEOSZ a „Velünk színesebb a világ!” – Észszerű alkalmazkodás a mozgáskorlátozott emberek mindennapjaiban című projektjének eredményeit ültettük át a gyakorlatba. A projekt azt kívánta feltárni, hogy az észszerű alkalmazkodás miként jelenik meg, illetve jelenhetne meg a hazai és a környező országok gyakorlatában. A szakértők ennek érdekében szociológiai és jogi kutatást végeztek, és ezzel párhuzamosan a projekt résztvevői tematikus, akadálymentességgel, oktatással, munkavállalással, egészségüggyel, önálló életvitellel foglalkozó szemináriumokon elemezték a helyzetet. A jogi módszertani kutatás egyik javaslata az volt, hogy az Ebktv-be és a fogyatékos emberek jogairól szóló 1998. évi XXVI.

törvénybe (Fot.) is kerüljön be az észszerű alkalmazkodás fogalma és az is, hogy elmaradása hátrányos megkülönböztetést jelent.

A 2021-ben benyújtott javaslatunk szerint **(mellékletek 205. oldal)** az Ebktv. rendelkezései közé a hátrányos megkülönböztetés egyik formájaként kerüljön be az észszerű alkalmazkodás elmulasztása, és az észszerű alkalmazkodás nemzetközi definíciója. Az Egyezmény 2. cikke szerint az észszerű alkalmazkodás „az elengedhetetlen és megfelelő módosításokat és változtatásokat jelenti, amelyek nem jelentenek aránytalan vagy indokolatlan terhet, és adott esetben szükségesek, hogy biztosítsák a fogyatékosággal élő személy alapvető emberi jogainak és szabadságainak a mindenkit megillető, egyenlő mértékű élvezetét és gyakorlását”. Szintén a 2. cikk hátrányos megkülön-

böztetést magyarázó része szerint az észszerű alkalmazkodás elmaradása hátrányos megkülönböztetést valósít meg.

Ez azt jelentené, hogy a közvetett és közvetlen diszkrimináció mellett egy új, csak a fogyatékossgal élő személyekre vonatkozó tényállás kerülne az Ebktv.-be, azzal, hogy az észszerű alkalmazkodás elmaradása hátrányos megkülönböztetést eredményez. A fő különbsége a korábbi és a MEOSZ által javasolt tényállások között, hogy a közvetlen vagy követett diszkrimináció megállapítása során azt kell bizonyítani, hogy más, hasonló helyzetben lévő, nem fogyatékossgal élő személyeket más bánásmódban részesítenek.

A szabályozás újdonsága az, hogy szemben az Ebktv.-beli diszkriminációs tényállásokkal, az észszerű alkalmazkodás során nem kell más, hasonló helyzetben lévő csoporthoz hasonlítani a fogyatékossgal élő embert csak azt kell vizsgálni, hogy milyen intézkedésekre, módosításokra lenne szükség ahhoz, hogy másokkal azonos módon gyakorolja az alapvető jogait.

Az észszerű alkalmazkodás és az akadálymentesség között szoros kapcsolat van, de az észszerű alkalmazkodás az épített környezet átalakítását akkor jelenti, ha arra nincs akadálymentesítési szabvány. Az észszerű alkalmazkodás jelenthet például munkaidő megváltoztatást, más feladatelosztást, segéd-eszközök biztosítását.

A gyakorlatban a módosítás azt jelentené,

hogy minden hatóság, szolgáltató számára világossá válna, hogy további intézkedésre köteles az egyenlő bánásmód teljesítése érdekében, amennyiben a meglévő akadálymentesítés nem elegendő egyéni esetekben. Gondoskodniuk kell arról például, hogy munkáltatóként ne tegyék át a figyelemzavarral kezelt gyermek szülőjét olyan telephelyre, ahova csak annak árán érne be munkakezdesre, hogy a gyerek ellátás nélkül marad. De, egy kórház sem mondhatja például azt, hogy nem kap preventív kezelést egy daganatos mozgáskorlátozott beteg, csak azért, mert nem tudja miatta akadálymentesíteni a kezelőt. A kórháznak meg kell vizsgálnia más, észszerű intézkedéseket, hogy alkalmazkodni tudjon a beteg egyéni helyzetéhez. Egyértelműen köteles lesz megvizsgálni a szükséges intézkedések költségvonzatát, és a kezelést csak abban az esetben utasíthatja el, ha bizonyítja, hogy az számára indokolatlan vagy aránytalan terhet jelentene.

Szövetségünk 2021. január 13-án fordult a tárcháoz részletes módosító javaslattal, és hosszas várakozás után 2021. június 15-én **(mellékletek 210. oldal)**, majd 2021. november 23-án **(mellékletek 211. oldal)** is, de egyik megkeresésünkre se kaptunk választ. A módosítással a MEOSZ csak azt kéri, amit a magyar állam 2007-ben vállalt, az Egyezmény aláírásakor.

A minisztérium a jogszabálmódosítási javaslatunk kapcsán a társtárchákkal az egyeztetést megkezdte, de a folyamat 2021-ben során nem zárult le.

ANNA A MEOSZ SEGÍTSÉGÉVEL FELLÉPETT A JOGSÉRTŐ INTÉZMÉNNYEL SZEMBEN

Anna kulturális rendezvényszervezést tanult az egyik legnagyobb felnőttképzéssel foglalkozó társaságnál. Az online képzés során sikeresen teljesítette a modulzáró vizsgáit. A társaság a hallgatóknak – így Annának is – felajánlotta, hogy államilag elismert OKJ bizonyítványt szerezhetnek. Ehhez egy vizsgafelkészítő képzésen kellett részt venni, majd

OKJ vizsgát tenni. Anna is élni szeretett volna a lehetőséggel, azonban az intézmény a fogyatékoságára hivatkozva nem tette lehetővé számára. Hiába jelezte többször is, hogy ez elfogadhatatlan, a cég nem változtatott álláspontján. Anna végül a MEOSZ segítségét kérte, hogy fellépjen a hátrányos megkülönböztetés ellen.

Anna 2021 elején jelentkezett az online kulturális rendezvényszervező tanfolyamra. Májusban e-mailben tájékoztatta a képzést lebonyolító társaságot, hogy mozgáskorlátozott és a beszéde nehezen érthető, mert nehezebben artikulál. A cég egyik munkatársa megírta, hogy a tanfolyam során a felkészülés teljes egészében otthonról, interneten keresztül történik, és csak egy egész napos vizsgafelkészítőn, illetve egy komplex OKJ-s záróvizsgán kell személyes részvétellel számolnia. Pár nappal később a cég e-mailben arról tájékoztatta Annát, hogy nem tudja kiváltatni az írásbeli vizsgát alternatív formában, illetve a szóbeli vizsgarészeket sem lehet egyéb módon abszolválni. Ezeket az eredeti formájukban kell teljesíteni. Anna ekkor megkérdezte, hogy lehetséges-e, hogy a szóbeli vizsgán legépelje azt, amit elmondana, egyúttal tájékoztatta a képzőt, hogy az érettségi és az szoftverfejlesztő OKJ vizsgát is így tette le. A társaság egyik munkatársa válaszelevelében megerősítette Annát abban, hogy vizsgázhat az általa kért módon, de ehhez arra van szükség, hogy a záróvizsgára jelentkezésekor orvosi papírokkal alátámasztott írásbeli kérvényt nyújtson be erre vonatkozóan. Anna ezt követően elküldte a kért szakorvosi dokumentumokat.

A cég 2021 szeptemberében ismét levelet írt, melyben közölték Annával, hogy az OKJ-s vizsgafelkészítésen és a vizsgán nem tudják fogadni, mert „a fogyatékossgal élő személyek oktatásához nincsenek meg a személyi és tárgyi feltételei”. Anna megírta, hogy vizsgázni szeretne és emlékeztetett arra: korábban jelezte, hogy fogyatékossgal él, illetve elküldte az orvosi papírjait is és tisztázta a vizsga feltételeit, ami alapján korábban nem látták akadályát a

vizsgán való részvételnek. Ezen a ponton csatlakozott a levelezésbe a cég ügyvezetője, aki hiányolta, hogy Anna nem említette fogyatékossgát. Szerinte nem kerültek volna ebbe a „méltatlan helyzetbe”, ha Anna ezt már a legelején megosztotta volna velük. Egyúttal felhívta a figyelmét arra, hogy az online tanfolyamon való részvétel még nem kötelezi őket az OKJ-s vizsga megszervezésére, hiszen az nem egy OKJ-s tanfolyam, ezt az Annával kötött képzési szerződés is alátámasztja. Anna nem értett egyet ezzel, hiszen az OKJ-s vizsga lehetőségét minden hallgatónak, így neki is megajánlotta a társaság, ő pedig a fogyatékossgáról és a speciális szükségleteiről már májusban beszámolt. Mivel a későbbi levélváltások sem vezettek eredményre, Anna a MEOSZ segítségét kérte.

A MEOSZ emberjogi munkacsoportjának munkatársai a rendelkezésre álló dokumentumok áttanulmányozását és Anna meghallgatását követően úgy ítélték meg, hogy a képzést biztosító társaság Anna fogyatékossga miatt nem biztosítja az OKJ vizsgafelkészítésen és vizsgán való részvétel lehetőségét, amivel jogsértést követ el, ezzel hátrányosan megkülönböztette Annát. A hatályos hazai és nemzetközi jogszabályok alapján tilos a fogyatékossgon alapuló hátrányos megkülönböztetés minden formája, ezért Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke felszólította a társaságot (**mellékletek 212. oldal**), hogy hagyjon fel jogsértő magatartással. Levelében rámutatott, hogy a hatályos magyar jogszabályok szerint a fogyatékossgal élő személyeknek is joga van szakképzésben, felnőttképzésben részt venni. Felhívta a cég vezetőjének figyelmét arra, hogy közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy

vagy csoport valós vagy vélt fogyatékosága miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesülne. A MEOSZ elnöke arra kérte a társaság ügyvezetőjét, hogy Anna részére az általa kért módon biztosítsa az OKJ vizsgafelkészítésen és vizsgán való részvétel lehetőségét. Egyúttal tájékoztatta az ügyvezetőt, hogy amennyiben a kérelem teljesítésére nem kerül sor, a MEOSZ Anna meghatalmazottjaként az Alapvető Jogok Biztosa, Egyenlő Bánásmódot Felelős Főigazgatóság előtt hátrányos megkülönböztetésre hivatkozva közigazgatási eljárást indít.

A kérelem elküldésétől számított néhány napon belül a társaság egyik munkatársa e-mailben tájékoztatta Annát, hogy 2021 decemberében biztosítják számára a felkészülést és a vizsga lehetőségét is, ugyanakkor nem kapott választ arra a kérdésre, hogy használhatja-e a saját, szemmel vezérelt egerét, mint segédeszköz a vizsgán, illetve saját laptopját, amire már megfelelően kalibrálva van a szemege. Arra sem kapott választ, hogy a személyi segítője segítheti-e őt vizsgázás közben, illetve mennyi plusz felkészülési időt biztosítanak számára. Anna ezért ismét levelet írt a cégnek. Pár nap elteltével megérkezett a válasz a cég egyik vezető munkatársától, aki arról tájékoztatta Annát, hogy kérheti a többlet időt a szakmai vizsga vizsgatevékenységeinek teljesítéséhez, ebben az esetben összesen 4,5 perc plusz felkészülési idő adható számára. Anna a vizsgán saját számítógépet nem használhat, amennyiben a vizsgabizottság elfogadja a korábban beadott kérelmét, a vizsgaközpont által biztosított laptopot használhatja. A személyi segítője a vizsgán nem vehet részt, csak a vizsgára

történő eljutásban, illetve a vizsgán a tájékoztatóban segíthet.

Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke – Anna megkeresésére – ismét levélben tájékoztatta **(mellékletek 217. oldal)** a céget, hogy Annának joga van saját eszközöket és személyi segítőt használni. Felhívta az ügyvezető figyelmét arra, hogy amennyiben a cég mégsem teszi lehetővé azt, amit Anna kért, azzal megakadályozza, hogy Anna másokkal egyenlő eséllyel vizsgázhasson. A cég nem alkalmazkodik észszerűen Anna szükségleteihez, tekintve, hogy az általa kért nem okozhatnak a cég számára aránytalan, vagy indokolatlan terhet. Ebben az esetben a cég diszkriminációt követ el és a MEOSZ Anna meghatalmazásával, az ő ügyében eljárva eljárást kezdeményez az illetékes hatóságnál.

A cég arról tájékoztatott, hogy megküldik a kijelölt vizsgabizottság részére Anna korábban benyújtott kérelmét és egyéb dokumentumait, s majd a vizsgabizottság dönt arról, hogy az előírások alapján milyen eszközök, egyéb lehetőségek használatát engedi meg a vizsga folyamán. Leírták, hogy a vizsgabizottság határozatáról írásban tájékoztatják Annát a szakmai vizsga megkezdése előtt legkésőbb három nappal. Anna egy héttel a szakmai vizsga előtt kapta meg a vizsgabizottság döntéséről szóló e-mail értesítőt, ami szerint a benyújtott kérelmét a vizsgabizottság elfogadta és engedélyezi az Anna által megjelölt segédeszközök használatát, valamint személyi segítő jelenlétét a vizsgán.

2022. február 15-én Anna a vizsgabizottság előtt és az általa kért módon sikeresen levizsgázott.

KÖZLEKEDÉS

Magyarországot hazai és nemzetközi jogszabályok kötelezik arra, hogy a fogyatékosággal élő emberek számára biztosítsa a közösségi közlekedéshez való egyenlő esélyű hozzáférést. A jogszabályi kötelezés ellenére azonban a mozgáskorlátozott emberek gyakorta kizsarnak közösségi közlekedésből. A MEOSZ úgy véli, nem halasztható tovább, hogy az állam valódi mértékben járuljon hozzá a legsúlyosabb közlekedési hátránnyal bíró társadalmi csoport tagjainak hátrányaik leküzdéséhez. Szövetségünk mindent megtesz annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott emberek a mindenki számára nyújtott közösségi közlekedési szolgáltatásokban egyenlő eséllyel az őket megillető méltósággal vehessenek részt. Figyelemmel kísérik az M3-as metró MEOSZ által elért teljes körű akadálymentesítésének megvalósulását, s fellépünk a közösségi közlekedés más területein tapasztalható akadályok lebontásában. 2021-ben így egyebek mellett folytattuk az egyeztetést a MEOSZ és a MÁV Zrt. közötti új együttműködési megállapodás vonatkozásában, mely megállapodásnak álláspontunk szerint egyenrangú feltételeken, bizalmon, szaktudáson, és a kölcsönös együttműködésen kell alapulnia.

”

*Az M3-as metró teljes körű akadálymentesítését célzó konstruk-
tív együttműködés rávilágít arra, hogy a közösségi közlekedés
egyenlő esélyű hozzáféréseinek biztosítása nem politikai, hanem
szakpolitikai kérdés.*

*Kovács Ágnes,
a MEOSZ elnöke*

M3-AS METRÓ

AGGASZTÓ HÍREK AZ M3-AS METRÓ FELÚJÍTÁSÁNAK FINANSZÍROZÁSÁVAL KAPCSOLATBAN

2021. elején az M3-as metró finanszírozásával kapcsolatban ismét aggasztó híreket kaptunk, ezért Szövetségünk levélben fordult Karácsony Gergely főpolgármesterhez. Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke a főpolgármesternek írt levélben **(mellékletek 221. oldal)** jogsértőnek nevezte a főváros – sajtóhírek nyomán napvilágot látott – tervezett lépéseit, amely semmibe veszi Szövetségünk és a Fővárosi Önkormányzat között létrejött, a mozgáskorlátozott emberek méltóságteljes és biztonságos közlekedését garantáló érvényes megállapodást. Kovács Ágnes a főpolgármester haladéktalan tájékoztatását kérte, különös tekintettel Karácsony Gergely korábbi ígéretére, miszerint a főváros tartja magát a korábbi megállapodáshoz. A levélben kiemeltük, hogy a MEOSZ jogi úton szerez érvényt az egyenlő bánásmód követelményének, amennyiben átcsoportosítják az M3-as metróvonal állomásainak akadálymentesítésére félre-tett összeget, és ezzel részben vagy egészben meghíúsul az M3-as metróvonal akadálymentesítése.

A sajtóban megjelent hírek szerint az M3-as metró felújításának csúszása, és ezáltal a kivitelezési költségek növekedése miatt a BKV Zrt. több mint egymilliárd forintot vont volna el a megállók akadálymentesítésre szánt eredeti keretből a metróvonal felújítása kapcsán. A MEOSZ elnöke különösen sérelmesnek tartotta a témával kapcsolatban ismét elmaradt tájékoztatást, hiszen a kérdéssel kapcsolatban a Fővárost együttműködési megállapodás köti, amelyre ráerősítve tavaly nyáron a MEOSZ ígéretet kapott Karácsony Gergely főpolgármestertől mind az együttműködés betartására, mind a teljes metróvonal akadálymentesítésére. Kovács Ágnes legutóbb 2020 nyarán fordult az M3-as metró felújításával összefüggésben Karácsony

Gergely főpolgármesterhez, amikor napvilágot látott, hogy a metró vonalán a vágányépítés nem fejezhető be az eredeti kivitelezői szerződés szerint. A késés miatt akkor az alagút felújítást végző Swietelsky Vasúttechnika Kft. a munka további folytatásáért többletköltségeket kívánt felszámolni.

Az akadálymentesítés kapcsán 2020 nyarán Bolla Tibor a BKV vezérigazgatója arról biztosította a MEOSZ-t, hogy a Fővárosi Közgyűlés 2020. augusztus 27-i rendkívüli ülésén egyhangúlag megszavazta, hogy a BKV Zrt-vel aláírható a Fejlesztési megállapodás az „M3 metróvonal állomásainak akadálymentesítése, tervezési és kivitelezési feladatok megvalósításához szükséges forrás biztosítása” tárgyában. Tehát a projekt eredeti műszaki tartalmában szereplő mind a 20 állomás, a teljes metróvonal a korszerűsítés befejeztével akadálymentes lesz.

Karácsony Gergely főpolgármester 2020 őszén megerősítette, hogy a Fővárosi Önkormányzat elkötelezett aziránt, hogy a fővárosi tömegközlekedéshez a fogyatékossgal élő személyek egyenlő eséllyel hozzáférhessenek. Levelében biztosította a MEOSZ elnökét arról, is hogy a Fővárosi Önkormányzat a jövőben nemcsak a döntések tartalmában, hanem azok meghozatalának módjában is a MEOSZ-szal való együttműködésre és a jól működő kommunikációra kíván építeni, és a korábbi kötelezettségvállalásnak megfelelően az akadálymentesítéssel kapcsolatos további döntések előtt Budapest Főváros Önkormányzata nevében ki fogja kérni a MEOSZ álláspontját.

Kovács Ágnes a jogi lépések kilátásba helyezése mellett a főpolgármestertől haladéktalan tájékoztatást kért.

AZ M3-AS METRÓ FINANSZÍROZÁSÁVAL KAPCSOLATBAN MEGKERESTÜK A METRÓ FELÚJÍTÁSI PROJEKT IGAZGATÓSÁG VEZETŐJÉT RADNAY TIBORT IS

Levelünkben kiemeltük (mellékletek 224. oldal), hogy a sajtóban megjelent hírek szerint a BKV Zrt. azzal a feltétellel jutott egyezsége a Swietelsky Vasúttechnika Kft.-vel, hogy elismerte az alagút felújítást végző társaság többletigényének egy részét. A többletigény fedezete azonban sem a fővárosnak, sem a BKV Zrt.-nek nem áll rendelkezésére. Mivel a kivitelezés drágulása nem a műszaki tartalom növelésével áll összefüggésben, ezért valószínűleg újabb uniós, vagy állami forrásból nem lehet fedezni a felmerülő költségeket. A rendelkezésre álló sajtóértesülések alapján valószínűsíthető, hogy a BKV Zrt. a megállókhöz kapcsolódó aluljárók akadálymentesítését nem végzi el az eredeti tervek szerint.

A MEOSZ elnöke hangsúlyozta, hogy a fentieket jogsértőnek tartja, mivel az aluljárók akadálymentesítése nélkül az M3-as metróvonal nem lenne teljes körűen akadálymentes, hiszen a peronszint, valamint a metróállomás felszíni részének akadálymentesítésével a metróvonal nem lesz önállóan használható a mozgáskorlátozott utasok számára. Különösen aggályos ez azokon az állomásokon, ahol a ferde felvonók a jelenlegi tervek szerint az

aluljáró szintre érkeznének meg. Félő volt, hogy az M3-as metróvonalon olyan műszaki megoldások kerülnek kialakításra, amely a mozgáskorlátozott emberek (érinti ez az idősek és babakocsival utazókat is) számára az önálló, biztonságos és méltóságteljes használatot nem biztosítják. Jeleztük, hogy sorozatosan érkeznek hozzánk panaszok a déli vonalszakasz felvonóival kapcsolatban. A panaszok elsősorban a Népliget, illetve a Kőbánya-Kispest metróállomásokon beépített felvonók üzemképtenségére vonatkoznak.

A Metrófelújítási Projekt Igazgatóság válaszában kiemelte, hogy a Swietelsky Vasúttechnika Kft.-vel folytatott tárgyalások során megszületett a megállapodás a felek között, amit közös szándéknyilatkozatban rögzítettek. A munkák ütemezése változik, ez azonban nem veszélyezteti a projekt megvalósítását, azaz mind a 20 állomás akadálymentesítésére sor kerül. A tájékoztatás szerint egyes helyszínek esetében az M3 projekt terhére megoldják egyes csatlakozó aluljárók részleges akadálymentesítését, hagyományos felvonók beépítésével (Nyugati pályaudvar, Corvin negyed, Nagyvárad tér, Népliget, Dózsa György út).

EGYEZTETÉSEK AZ M3-AS METRÓ AKADÁLYMENTESÍTÉSE KAPCSÁN

A 2021. februári egyeztetésen tisztázni kívántuk a projektben résztvevő felekkel többek között, hogy mi az oka annak, hogy a Fővárosi Önkormányzat a 2021-es költségvetésébe előkészítés alatt jelzéssel (C hatályos okirattal még nem rendelkező feladat) az M3 metró aluljáróhoz kapcsolódó felszíni akadálymentesítési feladatok címszó alatt dologi kiadásokra mindösszesen 14.500.000 Ft., felújításokra 113.500.000 Ft. került elkülönítésre. Választ vártunk arra is, hogy a BKK Zrt. feladatkörébe tartozó aluljáró-felújítási prog-

ram jelenleg működik-e, milyen ütemezéssel várhatóak a felújítások, különös tekintettel az M3 metró és a csatlakozó aluljárók rekonstrukciójára. Mikorra várható és milyen tervezett ütemezés szerint a BKK Zrt. „az M3 metróvonal állomása-hoz kapcsolódó gyalogos aluljárók és felszíni kijáratok rekonstrukciója” elnevezésű projektjének végleges befejezése, és ezzel az aluljárók és a felszín teljes körű akadálymentesítése, illetve a BKV Zrt. „M3 metróvonal infrastruktúra rekonstrukciója” elnevezésű projektjének végleges be-

fejezése. Továbbá, rendelkezésre áll-e a két projekt **finanszírozásához szükséges összeg**.

Az M3-as metróvonal egyes állomásainak akadálymentesítésével kapcsolatban az egyeztetésen választ vártunk többek között arra, hogy a **Határ úti** metróállomásnál mikorra várható a liftek megépítése az aluljárószintről a felszínre, az aluljáró rekonstrukciós projekt keretében. Választ vártunk, hogy a **Pöttyös utcai, Ecseri úti, Dózsa György úti, és Lehel téri** megállóknál mikorra várható a liftek átadása, illetve a **Népliget** állomásnál mikorra várható, hogy a Kőbánya-Kispest felé tartó oldalon a lift üzemeljen, a felszín rendezése megtörténjen, a zebra elkészüljön a lifttől az Üllői úton át. Ismételten rákérdeztünk a **peron pereme és a szerelvény közötti átlépési távolság méretére**. A MEOSZ a 2019-es közös helyszíni szemlén felhívta a kivitelezők és a megrendelő figyelmét, hogy a peron pereme és a szerelvény közötti átlépési távolság nem haladhatja meg a 2 cm-t, ennél nagyobb távolság esetén ugyanis a metróvonal a kerekeszékkel közlekedő mozgáskorlátozott emberek számára önállóan nem, vagy csak nagy nehézségek árán használható.

A februári megbeszélés eredményeként a főpolgármester kabinetfőnöke biztosította a MEOSZ elnökét arról, hogy a tervezési folyamat során az érintett fővárosi szakkégek továbbra is aktív együttműködő partnereként tekintenek Szövetségünkre. A megbeszélés után a Fővárosi Önkormányzat tájékoztató anyagot készített a MEOSZ részére a peron és a metró szerelvény közötti átlépési magasság és távolság mértéké-

re vonatkozóan, részletes szakmai anyagot bocsátott a MEOSZ rendelkezésére, amely tartalmazza az összes állomás akadálymentesítésére vonatkozó műszaki tartalmat, és ütemezést.

Az M3-as metróvonal felszíni akadálymentesítésének témájában megtartott áprilisi egyeztetésen bemutatott tervek kapcsán Szövetségünk sajnálattal vette tudomásul, hogy a Fővárosi Önkormányzat 2021-es költségvetésébe az M3 metró aluljáróhoz kapcsolódó felszíni akadálymentesítésével összefüggő felújításokra mindössze csak 113.500.000 Ft. került elkülönítésre. A szűkös keret miatt az M3-as metróvonalán 2021-ben csak a Nagyvárad tér, a Népliget, valamint a Pöttyös utcai megállóhelyek felszíni akadálymentesítése történik meg. A fenti három állomás környékén a felszín jelentős része akadálymentesen körbejárható lesz, ugyanakkor a teljes körű akadálymentesítést további munkálatok fogják biztosítani az elkövetkezendő években. **Az egyeztetést követően az M3-as metróvonal Nagyvárad tér, Népliget, Pöttyös utcai megállóhelyek aluljáróihoz kapcsolódó felszíni akadálymentesítés bemutatott terveit elfogadtuk, a Fővárosi Közgyűlés elé terjesztésével egyetértettünk.**

Az őszi egyeztetésre a **Dózsa György úti metróállomás akadálymentesítése** kapcsán került sor a bemutatott tervek alapján. A MEOSZ a kialakításra kerülő felvonókat, a felvonókhoz vezető akadálymentes utat (útvonalat jelző és egyéb információs táblákat, ajtók szélessége, nyílászárók folyamatos nyitva tartását), valamint a menekítés feltételeit véleményezte.

ÁTADTÁK A PÖTTYÖS UTCAI ÉS AZ ECSERI ÚTI METRÓÁLLOMÁSOK AKADÁLYMENTES ELÉRÉSÉT BIZTOSÍTÓ LIFTEKET

Amikor 2018 februárjában a MEOSZ, a főváros és az M3-as metróberuházás projektjének képviselői egyeztetést tartottak azokról az akadálymentesítési műszaki megoldásokról, amelyek a fogyatékossgal élő emberek számára az önálló, biztonságos és méltóságteljes használatot teszik lehetővé az M3-as metró valamennyi állomásán még nagyon távolinak tűnt, hogy a szakasz valamennyi állomása akadálymentes legyen. Különösen így volt ez a metróvonal déli szakaszán található Pöttyös utcai és Ecseri úti metróállomásokkal. Az M3-as metróvonal felújítását és akadálymentesítését érintő első egyeztetéseken ugyanis még úgy tűnt, hogy az M3-as metró 20 állomása közül 18 lesz csak akadálymentes. A főváros képviselőivel történt első tárgyalásokat követően Kovács Ágnes a MEOSZ elnöke arra kérte a kormány képviselőit, hogy biztosítsák a költségvetésből a fennmaradó két állomás – Ecseri út és Pöttyös utca – teljes körű akadálymentesítéséhez szükséges összeget. A kormány képviselője ígéretet tett, amennyiben a főváros előterjeszti az ígért 18 megálló akadálymentesítésén felül a további 2 megállóra vonatkozó akadálymentesítési javaslatot, úgy a kormány megfontolja annak finanszírozását.

2018 márciusában a főváros, a MEOSZ és a Metró Felújítási Projekt Igazgatóság (MFPI) között

tovább folytatódtak a tárgyalások, mivel a két állomás vonatkozásában nem született megoldás. Miután elnök asszony jelezte, hogy csak a 20 állomás együttes akadálymentesítését tudja elfogadni, így először korlátliftek beépítését vállalta volna a főváros. A MEOSZ ezt végleges megoldásként nem tudta elfogadni, hivatkozva a 2017 nyarán kiadott állásfoglalására is. Tarlós István korábbi főpolgármester ekkor azt az ajánlatot tette, ha a fővárosi közgyűlés megszavazza, akkor kötelezettséget vállal a 2023. december végéig történő teljes körű akadálymentesítésre.

Végül a Szövetség és a főváros közötti egyeztetési folyamatok eredményeként megszületett a döntés, amely szerint 2023 végéig megtörténik az M3-as metró valamennyi állomásának teljes körű akadálymentesítése. Az Ecseri úti és a Pöttyös utcai állomások esetében a főváros vállalta, hogy 2023. december 31-ig olyan végleges műszaki megoldást alakít ki, amely a mozgásukban korlátozott személyek számára egyenlő eséllyel hozzáférhetővé teszi a szolgáltatást. A főváros vállalta továbbá, hogy figyelembe veszi a MEOSZ által elfogadott megoldásokat, és az átmeneti időszakban beépített – a MEOSZ által ugyan nem támogatott, de az átmeneti időszakra tudomásul vett – korlátliftek folyamatos üzembiztos használatát biztosítja.

A MEOSZ ÉSZREVÉTELEI NYOMÁN A PÖTTYÖS UTCAI ÉS ECSERI ÚTI MEGÁLLÓKNÁL IS HAGYOMÁNYOS FELVONÓK LESZNEK

2019 októberében – a MEOSZ korábbi észrevételei nyomán – az MFPI projekt igazgatója arról tájékoztatta Szövetségünket, hogy az átmeneti megoldásként elfogadott korlátliftek helyett a mozgáskorlátozott emberek számára végleges megoldást nyújtó hagyományos lifteket épít be az M3-as metró Ecseri úti és Pöttyös utcai megállóinál. A MEOSZ elnöke üdvözölte a döntést, hiszen az egyeztetések alatt a MEOSZ mindvégig hangsúlyozta, hogy a korlátlifteket csak átmeneti megoldásként tudja elfogadni. Ezzel a döntéssel valósággá vált, hogy a teljes metróvonal felújításának befejezése után valamennyi állomáson akadálymentesen lehet majd közlekedni.

A Pöttyös utcát és az Ecseri utat is érintő déli metrószakaszt 2020 októberében adták át, azonban a szakasz teljeskörű akadálymentesítésére még várni kellett, miközben nem várt

nehézségek is hátráltatták a folyamatot. 2020 nyarán az M3-as metró felújításának csúszásával összefüggésben megjelent az a sajtóhír hogy az Ecseri úti és a Pöttyös utcai állomásokon a felvonók beépítését fák akadályozzák, az ügyben a döntés húzódik, amely veszélyezteti a kivitelezést. A MEOSZ az illetékes polgármesterhez, és az MFPI-hez fordult 2020 júliusában. A fakivágási engedélyek megszerzését követően megkezdődhettek a munkák, amelyek végül 2021 őszén zárultak le.

2021 novemberében felkérték Szövetségünket, hogy vegyünk részt az Ecseri úti és a Pöttyös utcai metróállomásokon elkészült felvonók helyszíni bejárásán. A bejáráson részt vett a MEOSZ-INOTEK környezettervező és rehabilitációs szakmérnöke, aki akadálymentesítési szempontból vizsgálta az elkészült helyszínt.

A FELVONÓKAT TÖBB MINT KÉT ÉVVEL A VÁLLALT HATÁRIDŐ ELŐTT ADTÁK ÁT

A MEOSZ az akadálymentes liftek beépítését és azok határidő előtti elkészültét egyaránt hatalmas sikerként értékeli. Szövetségünk mindent elkövetett annak érdekében, hogy a folyamat ne rekedjen meg, amelynek következtében 2021-ben a két megálló teljes körű akadálymentesítéséről számolhattunk be. A folyamat nem volt zökkenőmentes, hiszen 2018 elején a déli szakasz ezen két állomása

nem szerepelt az akadálymentesítendő megálló között, majd következett az ideiglenes korlátliftek időszak, míg végül a tudatos és következetes érdekképviselőnek köszönhetően ma elmondhatjuk, hogy a mozgáskorlátozott emberek számára önállóan és biztonságosan használható teljes értékű felvonót építettek be a Pöttyös utcai és az Ecseri úti metrómegállóinál.

A HATÁR ÚT ÉS A GÖNCZ ÁRPÁD VÁROSKÖZPONT ALULJÁRÓINAK AKADÁLYMENTESÍTÉSÉHEZ – A NAGYOBB KÖLTSÉGEK MIATT – KORMÁNYZATI SEGÍTSÉGRE LESZ SZÜKSÉG

Sajtóhírekből értesültünk, hogy amennyiben két állomás aluljáróinak felújításához **szükséges forrás rendelkezésre áll**, úgy a munkálatok várhatóan 2022 tavaszán kezdődhetnek. A megjelent hírek aggodalomra adtak okot, hiszen finanszírozási problémák miatt a két aluljáró akadálymentes kialakítása bizonytalan ideig elhúzódhat, vagy kivitelezésük kérdésessé válhat.

A két állomás finanszírozásának kérdésével kapcsolatban megkerestük Karácsony Gergely főpolgármestert (**mellékletek 227. oldal**) hiszen a Határ út, valamint a Göncz Árpád városközpont aluljáróinak akadálymentesítése nélkül az M3-as metróvonal nem lenne teljes körűen akadálymentes, mivel a felvonók jelenleg a peronról az aluljárószintre érkeznek meg. Az aluljárószint és a felszín akadálymentes összekötésének elmaradása esetén nem a teljes metróvonal lenne önállóan használható a mozgáskorlátozott utasok számára.

A Fővárosi Önkormányzat arról tájékoztatta Szövetségünket, hogy költségvetési helyzetük

nem teszi lehetővé a projektet kizárólag saját forrásból valósítsák meg, a kivitelezéshez szükség lesz a Kormány beruházás költségvetési forrásból történő támogatására. A Fővárosi Közfejlesztések Tanácsa (Tanács) által meghozott, 6/2020-02-27/FKT határozatban foglaltak szerint a Kormány támogatja az M3-as metróvonal menti gyalogos aluljárók teljes körű felújítására és akadálymentesítésére, valamint a felszíni csomópontok akadálymentesítésére vonatkozó projekt megvalósítását. A hivatkozott határozatban a Tanács felkérte a Fővárosi Önkormányzatot, hogy a Budapesti Közlekedési Központ Zrt. (BKK Zrt.) útján folytassa le a beruházással összefüggő feltételes közbeszerzési eljárást. A felkérés alapján a BKK Zrt. lefolytatta a közbeszerzési eljárásokat, melyek eredményeként a **két állomás aluljárójának akadálymentesítésére vonatkozó vállalkozási szerződést megkötötték azzal, hogy a szerződések hatályba lépésének feltétele a szükséges forrás rendelkezésre állása**. A Fővárosi Önkormányzat és Szövetségünk egyeztetéseket kezdeményezett a Kormány képviselőjével.

2021-ben tovább folytatódott a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége és a MÁV Magyar Államvasutak Zrt. (MÁV Zrt.) közötti új együttműködési megállapodás alapjainak lerakása. A MEOSZ javaslatokat fogalmazott meg a központi ráhordási rendszer akadálymentes kialakításával összefüggő együttműködésre, az akadálymentes utasinformációs rendszer kiépítésére, az infrastruktúra elemek akadálymentesítésével összefüggő karbantartására, a személyi segítségnyújtás megfelelő folyamatának kialakítására, valamint a bejelentések időtartamára vonatkozóan. Szövetségünk tevékenyen részt kíván venni azokban a folyamatokban, amelyek a mozgáskorlátozott emberek számára megteremtik az egyenlő esélyű hozzáférés feltételeit a közforgalmú menetrend alapján végzett személyszállításban.

Kovács Ágnes a MEOSZ elnöke az év elején csatlódottságát fejezte ki amiatt, hogy a MÁV Zrt. által megküldött tervezet a MEOSZ számára csak azokban az esetekben biztosított volna véleményezési/javaslattételi lehetőséget, ha az akadálymentesítéssel érintett fejlesztés során a tervezett kialakítás nincs szabályozva sem a vonatkozó jogszabályokban, sem más szervezet által kiadott állásfoglalásban. A MEOSZ elnöke dr. Homolya Róbertnek, a MÁV Zrt. elnökének figyelmébe ajánlotta a 2020 decemberében létrejött MEOSZ – Inklúzió és Innováció Technológiai Központot (INOTEK), ami új szakmai háttérintézménye a Szövetség érdekvédelmi munkájának. Az INOTEK létrehozásának alapvető célja, hogy a jogi és az építész szaktudás ötvözetével, egy jóval eredményesebb érdekvédelmet lehessen folytatni az akadálymentesítés terén. Az INOTEK feladata, hogy konkrét szakmai kérdésekre konkrét szakmai válaszokat adjon az építési folyamat minden szereplője számára mind jogi, mind építészeti szempontból.

A MEOSZ elnöke hangsúlyozta, hogy a MEOSZ részvétele a vasúti személyszállítási közszolgáltatás egyenlő esélyű hozzáféréseinek kialakítása során elengedhetetlen, mivel olyan, közvetlenül az érintettektől származó ismeretanyaggal rendelkezik, amely alapján valós, és jól használható

akadálymentesítési megoldásokat tud javasolni. Tapasztalataink szerint gyakran előfordul, hogy a tervek alapján az akadálymentesítés jogszabályi feltételeinek ugyan megfelel az adott épület vagy terület, azonban az érintettek panaszai szerint a kivitelezés után az adott közszolgáltatás mégsem lesz egyenlő eséllyel hozzáférhető, illetve az számukra nem, vagy csak nagy nehézségek árán használható.

Kovács Ágnes indítványozta, hogy a MÁV Zrt. által nyújtott közszolgáltatás fejlesztését megelőző egyeztető folyamatokba az egyenlő esélyű hozzáférés vonatkozásában vonják be a MEOSZ – INOTEK-et, mint a témában megfelelő rehabilitációs és környezettervező szakmérnök tudással rendelkező szervezet. Elnök asszony sérelmezte, hogy a központi ráhordási rendszer kialakításába – mint a vasúti hálózat egyenlő esélyű hozzáféréseinek kialakítása szempontjából átmeneti kidolgozásába – a MÁV Zrt nem kívánta bevonni a MEOSZ-t. Véleményünk szerint azonban ebben a projektben is felmerülnek olyan kérdések, - így például: állomási infrastruktúra, peronok, parkolóhelyek kialakítása, akadálymentes adatbázis kialakítása, vagy a személyi segítségnyújtás kidolgozása - amelyek kiemelten fontosak a mozgáskorlátozott utasok vonatkozásában. A központi ráhordási rendszer

ugyanis alapjait képezi a reményeink szerint 2050 előtt létrejövő teljes körűen akadálymentes, és mindenki számára egyenlő eséllyel hozzáférhető vasúti személyszállítási közszolgáltatásnak. Kovács Ágnes kiemelte továbbá, hogy a személyi segítségnyújtás kérdése az akadálymentesítés ezen szakaszában kiemelten fontos, hiszen a központi ráhordási rendszer jellegéből adódóan még nem a teljes körű akadálymentesítésről szól, éppen ezért amíg a teljes körű fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés nem történik meg, a fogyatékossgal élő személyeknek biztosított magas színvonalú személyes segítségnyújtás elengedhetetlen a rendszer működtetéséhez. Fontos, hogy a MÁV Zrt. munkavállalói specifikusan a mozgáskorlátozott emberek szempontjait is megismerjék, és ez alapján nyújthassanak segítséget, hiszen a vasúti személyszállításban az általunk képviselt csoport az egyik legsérülékenyebb.

A MEOSZ álláspontja szerint a két szervezet között létrejövő megállapodásnak egyenrangú feltételeken, bizalmon, szaktudáson, és a kölcsönös együttműködésen kell alapulnia, ezt az irányt kell tükröznie. Szervezetünk egyik kiemelkedő célja, hogy a MEOSZ-INOTEK bevonásával részt vegyen azokban a folyamatokban, amelyek a mozgáskorlátozott emberek számára megteremtik az egyenlő esélyű hozzáférés feltételeit a közforgalmú menetrend alapján végzett személyszállításban részt vevő járműveken, pályaudvarokon, valamint az állomások és a megállóhelyek személyforgalom lebonyolítására és kiszolgálására szolgáló részein.

A MÁV Zrt. a 2021. februárban megküldött válaszában kifejtette, kiemelten fontos, hogy a beruházásaiban megvalósuló esélyegyenlőség a gyakorlat során is működőképes legyen, és az ezt célzó építési munkák eredménye ne csak a hatályos jogszabályoknak feleljen meg. En-

nek érdekében a beruházások előkészítésénél kötelezően előírják a terveket készítő vállalkozó számára, hogy a kiviteli tervdokumentáció részeként kidolgozásra kerülő akadálymentesítési tervfejezetet rehabilitációs környezettervező szakmérnök készítse el. Kiemelték, hogy a műszaki kiviteli tervdokumentációk készítése során elengedhetetlennek tartják a fogyatékossgal élő személyek érdekeit védő szervezetek – többek között a MEOSZ – észrevételeinek figyelembevételét, azonban mint közszolgáltatást biztosító állami vállalatnak, feladatuk elsősorban a hatályos jogszabályokban foglalt előírásoknak történő megfelelés, így a civil szervezetektől érkezett véleményeket nem áll módjukban a műszaki tervekre nézve kötelezően elfogadni.

Nyiszter Tamás Antal beruházási vezérigazgató-helyettes, valamint Kupai Sándor beruházási és fejlesztési főigazgató a ráhordási rendszer kapcsán kiemelték, hogy annak kialakítása a MÁV-VOLÁN integrációjával elkezdődött, a menetrendi összehangolások az egyes térségekben folyamatosak. A VOLÁN BUSZ Zrt. egyre több alacsonybelépésű autóbust állít forgalomba, amellyel a mozgásukban korlátozott utasok biztonságosan és kényelmesen utazhatnak, azok egyes vonalakon csatlakozást biztosítanak a vonattal történő tovább utazásra. A MÁV Zrt. lehetőség szerint igyekszik minden utastájékoztatói eszközön kommunikálni az akadálymentes eljutási lehetőségeket. A megrendelői előírásoknak megfelelően stratégiai cél az akadálymentes hálózat további bővítése. A MÁV Zrt. ezt követően azt kérte Szövetségünkötől, hogy a felmerült témákkal kapcsolatban ismét tegyünk meg konkrét javaslatainkat.

2021 júniusában az új megállapodástervezetbe többek között javaslatokat fogalmaztunk meg a központi ráhordási rendszer akadálymentes

kialakításával összefüggő együttműködésre, az akadálymentes utasinformációs rendszer kiépítésére, az infrastruktúra elemek akadálymentesítésével összefüggő karbantartására, a személyi segítségnyújtás megfelelő folyamatainak kialakítására, valamint a bejelentések időtartamára vonatkozóan. Kiemeltük, hogy célunk, hogy szervezetünk tevékenyen részt vegyen azokban a folyamatokban, amelyek a mozgáskorlátozott emberek számára megteremtik az egyenlő esélyű hozzáférés feltételeit a közforgalmú menetrend alapján végzett személyszállításban részt vevő járműveken, pályaudvarokon, valamint az állomások és a megállóhelyek személyforgalom lebonyolítására és kiszolgálására szolgáló részein.

A MÁV Zrt. a 2021 augusztusában megküldött válaszában kiemelte, hogy meglátásuk szerint az elmúlt időszakban a megállapodástervezet több pontja is időszerűségét veszítette, ezért azokat átdolgozták, a szöveget átláthatóbbá tették. Válaszukban hangsúlyozták, hogy a jövőben tervezett fejlesztéseik során kiemelt figyelmet fordítanak az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítására, ennek érdekében a fejlesztések tervezési folyamatába kötelezően előírják a rehabilitációs környezettervező szakmérnök közreműködését és ugyanezt szorgalmazzák az állami beruházások során is. Ezáltal a jövőbeli fejlesztéseikben biztosított lesz a vasúti közlekedéshez a mozgáskorlátozott emberek számára is az egyenlő esélyű hozzáférés. A fentiek mellett kiemelték, hogy a MEOSZ számára biztosítani kívánják, hogy javaslatokkal élhessen a vasúti infrastruktúra, azaz az állomások és megállóhelyek fejleszté-

sével, a járművek beszerzésével, továbbá az internetes utastájékoztatással kapcsolatban egyaránt.

A 2021. októberi válaszukban többek között üdvözlöttük azt a törekvést, hogy a MÁV Zrt. a fejlesztések tervezési folyamatába kötelezően előírja rehabilitációs környezettervező szakmérnök közreműködését és ugyanezt szorgalmazza az állami beruházások során is. Örömmel láttuk, hogy több javaslatunkat is elfogadták az új tervezet kidolgozásakor, ugyanakkor továbbra is hangsúlyoztuk, hogy a személyi segítségnyújtás témája számunkra kiemelten fontos, különös tekintettel arra, hogy az Európai Parlament és a Tanács vasúti személyszállítást igénybe vevő utasok jogairól és kötelezettségeiről szóló (EU) 1371/2007 rendeletet 2023. június 7-től hatályon kívül helyező (EU) 2021/782 rendelet két év múlva hatályos rendelkezései **a segítségnyújtás iránti igény bejelentését 48 óráról 24 órára csökkentik.** Véleményünk szerint az igénybejelentési idő csökkenésére fel kell készülnie a MÁV Magyar Államvasutak Zrt-nek, hiszen a bejelentést követően a szolgáltatás megszervezésére kevesebb idő fog rendelkezésre állni és ezt csak jól képzett, megfelelő információval és tudással rendelkező munkavállalók képesek teljesíteni. Hangsúlyoztuk, hogy a magas színvonalú személyi segítségnyújtás elengedhetetlen a fogyatékossgal élő személyek számára a szolgáltatás egyenlő esélyű hozzáféréseinek biztosítása miatt. Szükségszerű, hogy a MÁV Zrt. munkavállalói specifikusan a mozgáskorlátozott emberek szempontjait is megismerjék, és ez alapján nyújtsanak segítséget.

VOLÁNBUSZ ZRT.

A MEOSZ kiemelten fontosnak tartja, hogy olyan autóbuszok legyenek forgalomba, amelyek akadálymentesek, s a mozgáskorlátozott emberek számára egyenlő eséllyel legyenek hozzáférhetőek. Szövetségünk ezért folyamatosan figyelemmel kíséri a Volánbusz Zrt. autóbusz beszerzéseit.

A MEOSZ 2021-ben megkereste (mellékletek 229. oldal) Magyar Beatrixot a Volán Buszpark Kft. ügyvezetőjét, hogy nyújtson tájékoztatást a közbeszerzési eljárás útján kiírt normál padlós autóbuszok beszerzéséről. Levelünkben kiemeltük, hogy a MEOSZ hosszú ideje következetesen küzd azért, hogy a mozgáskorlátozott emberek számára megvalósuljon a méltóság-telejes és önrendelkező élet, amelynek elengedhetetlen feltétele a biztonságosan használható akadálymentes közlekedési szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés. A Volánbusz Zrt. honlapján megjelent sajtóközlemény szerint a – Volánbusz járműflottájának egy részét biztosító – Volán Buszpark Kft. újabb két közbeszerzési eljárást írt ki összesen 79+8 új autóbusz beszerzésére. Az eljárások eredményessége esetén várhatóan az év végétől normál padlós, kéttengelyes, szoló kivitelű (nem csuklós), légkondicionáló berendezéssel ellátott, környezetkímélő, EURO-6-os dízelmotorral felszerelt járművek biztosítják a helyközi utazást a Volánbusz kötelékében.

A MEOSZ szerint meghatározó jelentősége van annak, hogy a Volánbusz Zrt. számára – amely 6500 járművel biztosítja az egész országban a buszos személyszállítást – olyan autóbuszok kerüljenek beszerzésre, amelyek akadálymentesek és minden mozgáskorlátozott ember

számára egyenlő eséllyel hozzáférhetőek. Mivel jelenleg a magyarországi autóbuszállomány jelentős hányada nem akadálymentes járművekből áll – melyet a Volánbusz Zrt. jogelődjei által 2019-ben közérdekű adatszolgáltatás keretében szolgáltatott adatok is alátámasztanak – kiemelt fontosságú, hogy a XXI. századi új járműpark a mozgáskorlátozott emberek számára is hozzáférhető legyen, és ezzel hozzájáruljon ahhoz, hogy a közösségünk tagjai is önálló, önrendelkező életet élhessenek.

Az akadálymentesítés, valamint a szolgáltatások, így a közlekedési szolgáltatás egyenlő esélyű hozzáférhetőségének biztosítása a 2007. évi XCII. törvénnyel ratifikált, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény (CRPD), a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (Fot.), valamint az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.) alapján kötelező. Az Ebktv. 8. § g) pontja alapján, a következetes bírósági és egyéb jogalkalmazói gyakorlat szerint az akadálymentesítési kötelezettség elmulasztása az egyenlő bánásmód megsértését eredményezi, közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósít meg. Az említett jogszabályok előírják, hogy minden fogyatékos ember számára másokkal azonos alapon, aka-

dálymentesen kell biztosítani a közlekedési szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

Az ügyvezetőtől tájékoztatást kértünk, mi az oka annak, hogy az újabb közbeszerzési eljárásban normál padlós kivitelű járművek beszerzésére írtak ki pályázatot, továbbá, hogy a normál padlós kivitelű járművek forgalomba állítása esetén a kerekesszékekkel és egyéb mozgást segítő eszközzel közlekedő mozgáskorlátozott utasaik számára milyen módon fogják biztosítani a buszos személyszállítási szolgáltatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést.

Hangsúlyoztuk, Szövetségünkhöz jelentős mennyiségű panasz érkezik azzal összefüggésben, hogy a Volánbusz Zrt. által nyújtott szolgáltatásokat a fogyatékos személyek nem tudják igénybe venni. Egyrészt mert fizikailag nem férnek hozzá a szolgáltatáshoz (az autóbusz kialakítása nem teszi lehetővé a felszállást), vagy nem kapják meg az elvárható segítséget a járművezetőtől (rámpanna működés-képtelensége, segítség megtagadása), illetve az utazást valamilyen jogszerűtlen feltételhez kötik (kísérő kérése az utazáshoz). **2021-ben egy ügyfelünk által indított eljárásban az Alapvető**

Jogok Biztosának Hivatala Egyenlő Bánásmód Főigazgatósága megállapította jogsértést (Évkönyv 38. oldal) a Volánbusz Zrt-vel szemben, amikor a járművezető a kerekesszékes utas szállítását először elutasította, majd jogtalan feltételhez kívánta kötni megnehezítve ezzel a mozgáskorlátozott utas szolgáltatáshoz való hozzáférést.

A fentebb írtak szerint alapvető fontosságú, hogy a járművek beszerzésére kiírt közbeszerzési pályázatok keretében kizárólag olyan járművek beszerzésére kerüljön sor, amelyek alacsonypadlósak, és a mozgást segítő eszközt vagy berendezést használó mozgáskorlátozott emberek számára is megfelelnek az akadálymentesség törvényi követelményének, ezáltal a szolgáltatást önállóan, külső segítség nélkül tudják igénybe venni. Szövetségünk minden eszközt igénybe fog venni annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott emberek a mindenkori számára nyújtott közösségi közlekedési szolgáltatásokban egyenlő eséllyel az őket megillető méltósággal vehessenek részt.

Megkeresésünkre 2021 végéig nem érkezett válasz.

GÉPJÁRMŰSZERZÉSI TÁMOGATÁS

A MEOSZ gépjárműszerzési támogatási rendszerrel kapcsolatos szakmai álláspontja egyértelmű: célunk, hogy a mozgássérült emberek számára biztosított legyen olyan mértékű állami támogatás, mely valós segítséget nyújt a gépjárműszerzéshez, ezáltal az önálló és méltó élethez. Ezért Szövetségünk tovább folytatja érdekvédelmi munkáját a gépjárműszerzési támogatási rendszer korszerűsítése érdekében.

A MEOSZ a mozgáskorlátozott emberek gépjárműszerzési támogatási rendszerének az érintettek érdekében történő korszerű átalakítása kapcsán 2021-ben is tett lépéseket a kormányzati szereplők (mellékletek 231. és 233. oldal) felé. Egyenlőre azonban még várat magára a súlyos mozgáskorlátozott emberek egyéni igényeihez igazodó gépjárműszerzési támogatási rendszer átalakítása.

A világválság okozta veszélyhelyzet miatt kialakult gazdasági környezet, az új és használt gépjármű árak emelkedése még időszerűbbé tették a MEOSZ eddig is képviselt álláspontját. Szövetségünk szerint a kormányzat fogyatékosügyi szakpolitikája részét képező közlekedési támogatási rendszer érdekvédelemmel közösen kidolgozott átfogó koncepciójának a megvalósítása nem várhat tovább. A szaktárca és a MEOSZ között az évek óta körvonalazódó elképzelések, majd a 2019-ben tartott előremutató és megalapozott szakmai egyeztetések eredményeképpen létrejött megegyezése nyomán megállapodás született a kormányrendelet módosításáról. A mozgáskorlátozott emberek számára kedvező és várt változások azonban elmaradtak, a szaktárca elhalasztotta a koncepció megvalósítását.

A MEOSZ 2021-ben is a korábban elkészített szakmai anyagaira alapozottan (mellékletek 235. és 239. oldal) több ízben hangsúlyozta, nem halasztható tovább, hogy az állam valódi mértékben járuljon hozzá a legsúlyosabb közlekedési hátránnyal bíró társadalmi csoport tagjainak hátrányaik leküzdéséhez. Szövetségünk szükségesnek tartja a megkezdett egyeztetések folytatását a Pénzügyminisztérium és a Parlament Gazdasági Bizottsága által támogatott korábbi koncepció mentén.

Változatlanul kiállunk amellett, hogy nem fogadható el más, mint a szaktárcával kötött megállapodás alapján kialakított javaslat, mely szerint a szerzési támogatás mértéke új személygépkocsi esetén a vételárának 50%-a, de legfeljebb 2 500 000 forint, míg használt gépjármű esetén a vételár 50%-a, de legfeljebb 1 000 000 forint legyen. A legsúlyosabban érintett mozgáskorlátozott személyek pedig személygépkocsi szerzési többlet támogatásra lehetnek jogosultak, a gépkocsi vételárának 90%-a, de legfeljebb 5 000 000 forint erejéig. A MEOSZ által elfogadott gépjármű átalakítási támogatás mértéke az átalakítás költsége, de legfeljebb 200 000 forint, mely átalakítási többlet támogatás esetén legfeljebb 1 000 000 forint lehet.

Érdekvédelmi munkánk alapját az elidegeníthetetlen emberi jogok adják. Kiemelt figyelmet fordítunk a fogyatékos emberek legkiszolgáltatottabb csoportjára, a fogyatékossgal élő gyermekekre, illetve az önmagukról gondoskodni nem tudó fogyatékos emberekre. Közülük is kiemelten nehéz helyzetben vannak az egyszerű háztartásban élő fogyatékos gyermekek és felnőttek. Kezdeményeztük, hogy a jogalkotó tegye lehetővé a fogyatékos és önhibáján kívül tartásra szoruló nagykorú személyek esetében is a tartásdíj állam általi megelőlegezésének lehetőségét. A szociális ellátások a legtöbb esetben nem tudják kompenzálni a fogyatékos állapot következtében felmerült kiadásokat, ezáltal rontva az érintett személyek életszínvonalát, veszélyeztetve szociális biztonsághoz való jogukat. 2021-ben egyebek mellett kormányzati szintű egyeztetést kezdeményeztünk a fogyatékossgai támogatás és a rokkantsági járadék összegének emeléséért, valamint felléptünk a rokkantsági nyugdíjrendszer károsultjainak igazságosabb kompenzációja érdekében.

SZOCIÁLIS ELLÁTÁS

”

Nem tudunk engedni azokból a jogokból, melyeket a Fogyatékosokkal élő Emberek Jogairól Szóló ENSZ Egyezmény biztosít a fogyatékosokkal élő emberek számára.

*Kovács Ágnes,
a MEOSZ elnöke*

A MEOSZ KORMÁNYZATI SZINTŰ EGYEZTETÉST KEZDEMÉNYEZETT A FOGYATÉKOSSÁGI TÁMOGATÁS ÉS A ROKKANTSÁGI JÁRADÉK ÖSSZEGÉNEK EMELÉSÉÉRT

Szövetségünk szerint nem halogatható tovább a fogyatékoságból eredő anyagi hátrányok kompenzálására hivatott ellátások jelentős mértékű emelése. A MEOSZ ezért a szaktárcához eljuttatott 2021. április 13-i előterjesztésében a fogyatékosági támogatásnak az önkiszolgálási képességtől függően havi 70 000, illetve 100 000 forintra, a rokkantsági járadék esetében az ellátás 120 000 forintra, valamint az Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége (MVGYOSZ) ajánlására a vakok személyi járadékának 70 000 forintra való növelését javasolta. A MEOSZ előterjesztéséhez valamennyi fogyatékosági szervezet csatlakozott, támogatva az ellátások összegének emelését.

Szövetségünk és az érintettek hosszú évek óta tapasztalják, hogy csupán a fogyasztóiár-index mértéktől függően emelt fogyatékosági támogatás és rokkantsági járadék vásárlói értéke évről évre csökken, szemben a nemzetgazdasági átlagbér gyorsabb ütemű emelkedésével. A KSH adatai alapján az átlagbér emelkedése évi 8-12% mértékű, ami azt jelenti, hogy a bérek színvonalának erősödése jelentősen megelőzi a pénzübeli ellátások emelését.

A mozgáskorlátozott, fogyatékosággal élő emberek egyre kevésbé számíthatnak rá, hogy ellátásaik hozzájárulnak esélyegyenlőségük ki-egyenlítéséhez. Céljukat tekintve ugyanakkor a fogyatékosági támogatás, a vakok személyi járadéka és a rokkantsági járadék három olyan ellátástípus, mely a súlyos – mozgásszervi, látási, hallási, illetve értelmi – fogyatékoságból eredő anyagi hátrányok kompenzálására hivatott. Az ellátások jelenlegi, a gazdasági hatások nem követő összege az érintettek részére nem nyújt valódi anyagi segítséget, alkalmatlan a súlyosan fogyatékos állapotból eredő társadalmi hátrányok mérséklésére.

A MEOSZ, illetve a vakok személyi járadéka tekintetében az MVGYOSZ az említett súlyo-

san fogyatékos személyek esélyegyenlőségét elősegítő, havi rendszerességgel járó pénzübeli juttatások évenkénti emelésének garantálása mellett, az ellátások havi összegének a jelentősen megváltozott társadalmi-gazdasági környezethez való megfelelő és arányos mértékű igazítását javasolta. A MEOSZ előterjesztését **(mellékletek 242. oldal)** Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter, Varga Mihály pénzügyminiszter, Prof. Dr. Kásler Miklós emberi erőforrások minisztere, Fülöp Attila szociális ügyekért felelős államtitkár (EMMI), Nyitrai Zsolt kiemelt társadalmi ügyekért felelős miniszterelnöki megbízott, Szekeres Pál fogyatékos emberek társadalmi integrációjával kapcsolatos feladatok ellátásáért felelős miniszteri biztos, Dr. Tapolczai Gergely országgyűlési képviselő és Orsós Zsolt Fogyatékosági Főosztály vezetője (EMMI) részére juttatta el.

A javaslat benyújtásához támogatóként csatlakozott az Autisták Országos Szövetsége (AOSZ), az Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége (ÉFOÉSZ), a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége (SINOSZ) és a Siketvakok Országos Egyesülete (SVOE).

A javaslatot megelőző szakmai elemzés során az ellátásban részesülők számának adataihoz a Magyar Államkincstár Nyugdíjfolyósító Igazgatósága által nyújtott adatszolgáltatást vettük alapul. E szerint 2020 októberében összesen 107 479 fő (48 242 fő alacsonyabb mértékű és 59 237 fő magasabb mértékű fogyatékosági támogatás) kapott fogyatékosági támogatást, rokkantsági járadékot pedig 33 273 fő részére folyósítottak. Míg a vakok személyi járadékának

kifutó jellegét jól tükrözi, hogy ebben az ellátásban jelenleg összesen már csak 3 137 fő részesül.

Szövetségünk javaslata alapján alig több mint 140 ezer ember tisztességes mértékű ellátásának emelése lenne megvalósítható, mellyel kapcsolatban a MEOSZ, az MVGYOSZ továbbá az előterjesztést támogató fogyatékosági szervezettek a kormányzati szintű egyeztetést kezdeményezték.

Szektor	Összesen		Közfoglalkoztatottak nélkül	
	havi átlagkereset, forint/fő	változás az előző év azonos időszakához képest, %	havi átlagkereset, forint/fő	változás az előző év azonos időszakához képest, %
BRUTTÓ				
Vállalkozás	418 200	9,8	418 700	9,7
Költségvetés	374 300	10,3	409 200	9,6
Nonprofit	363 000	10,4	379 800	9,5
Nemzetgazdaság összesen	403 600	9,7	414 500	9,6
Ebből: közfoglalkoztatottak	81 800	-6,4	x	x
NETTÓ				
Vállalkozás	278 100	9,8	278 400	9,7
Költségvetés	248 900	10,3	272 100	9,6
Nonprofit	241 400	10,4	252 600	9,5
Nemzetgazdaság összesen	268 400	9,7	275 600	9,6
Ebből: közfoglalkoztatottak	54 400	-6,4	x	x

Átlagkeresetek alakulása, 2020. január–december

FELLÉPTÜNK A ROKKANTSÁGI NYUGDÍJRENDSZER KÁROSULTJAINAK IGAZSÁGOSABB KOMPENZÁCIÓJA ÉRDEKÉBEN

A jogalkotó az Alkotmánybíróság jogalkotásra kötelező határozatában megjelölt időponthoz képest két évvel később nyújtotta be törvénymódosító javaslatát a rokkantsági nyugdíjrendszer átalakítása miatt károsultak kompenzációja érdekében. A javaslat értelmében az 500 ezer forintos kompenzáció vagy állapotvizsgálat alapján a korábbi ellátás visszaállítása és a visszamenőleg járó összeg kifizetése között választhatnak azok a volt rokkantsági nyugdíjasok, akiknek a 2012. január 1-jét követően elvégzett komplex felülvizsgálat alapján rokkantsági ellátást állapítottak meg, azonban ennek összege alacsonyabb lett az őket 2011 decemberében megillető, az időközi emeléseket is tartalmazó ellátás összegénél.

A MEOSZ álláspontja, hogy a javaslatban az egyszeri kifizetés és az állapotvizsgálat közötti választási lehetőség biztosítása nem alkalmas arra, hogy a károsultakat méltányos és igazságos módon kártalanítsa. Ezért az érintettek ellentételezésének érdekében Szövetségünk 2021. április 26-án módosító javaslatot juttatott el **(mellékletek 248. oldal)** Gulyás Gergely miniszterelnökséget vezető miniszter, Prof. Dr. Kásler Miklós emberi erőforrások minisztere, Fülöp Attila szociális ügyekért felelős államtitkár, dr. Nyitrai Zsolt kiemelt társadalmi ügyekért felelős miniszterelnöki megbízott, Szekeres Pál miniszteri biztos és Orsós Zsolt főosztályvezető részére.

A módosító javaslatunkban azt képviseltük, hogy a rokkantsági nyugdíjrendszer átalakításának valamennyi kárvallottja – az állapotvizsgálat elvégzésétől függetlenül – kapja meg sérelmei ellentételezéseként az 500 ezer forintot egyszeri kompenzációt. Továbbá ezt az összeget azok a hozzátartozók is kaphassák meg, akiknek időközben elhunyt a rokkantsági ellátásban részesült családtagjuk. Ezen kívül egyértelmű részletszabályokra van szükség ahhoz, hogy az érintettek dönteni tudjanak abban, hogy kérik-e az ismételt állapotvizsgálatot.

Szövetségünk hangsúlyozta, hogy az 500 ezer forinton felül sokkal több járna az érintetteknek, ezért kértük, hogy a kompenzáció ne választási lehetőség legyen, hanem kártérítési

alapként járjon, és ezen felül, aki a vizsgálat körülményeinek ismeretében szeretné, kérhesse az állapotvizsgálatát is. Ez az egyszeri kifizetés ugyanis csupán a több évig tartó nélkülözést, a pénztelenségből adódó stresszt, frusztrációt, kiszolgáltatottságot hivatott kárpótolni. Emellett az ellátás csökkenéséből vagy elvesztéséből eredő anyagi hátrány kiegyenlítésére az állapotvizsgálatból következően az ellátás összegének korrekciója és a különbszet visszamenőleges kifizetése lehet alkalmas. A kompenzáció és az állapotvizsgálat együttes, egymás mellett történő biztosítása esetén lehet a méltánytalan helyzet teljes értékű rendezéséről beszélni.

Javasoltuk továbbá, hogy az állapotjavulás fogalmának és az állapotvizsgálat részleteinek kidolgozása még a törvény 2021. július 1-jei hatályba lépése előtt történjen meg. Mivel a tervek szerint a hatóság az állapotvizsgálatot nem hivatalból fogja elvégezni, hanem csupán azoknál, akik ezt külön kérelemben kérik, a jogosultaknak tudniuk kell a vizsgálat részletes feltételeit. Például, hogy a hatósági iratanyagban található orvosi dokumentáción felül az ügyfeleknek szükséges-e további orvosi iratok csatolása, illetve mely esetekben fordulhat elő személyes vizsgálat, vagy a hatóság minden esetben ennek mellőzésével intézkedik az állapotvizsgálatról, továbbá mikor tekinthető nem bizonyítottnak az állapotjavulás ténye. Az állapotvizsgálatról átgondolt döntés csak ezek birtokában hozható.

A MEOSZ javaslatot tett az érintettek helyzetének beláthatóbb időn belüli rendezésére. Így elsősorban kértük, hogy a kompenzációt a megváltozott munkaképességű személyek ellátását folyósító szerv minden érintett számára utalja át 2021. december 31. napjáig. Az utalással egyidejűleg pedig tájékoztassa az érintettet, hogy 2022. március 31-ig benyújtott külön kérelem esetén van lehetőség az állapotvizsgálat elvégzésére, ebben történjen értesítés az állapotvizsgálat részleteiről is. A rehabilitációs hatóság az állapotvizsgálatot és az erről szóló határozat elkészítését legkésőbb 2022. december 31-ig végezze el. Szemben a jelenlegi tervezettel, mely szerint az állapotvizsgálat elvégzésére 2023. június 30-ig van idő, így azoknak, akik emellett döntenek, adott esetben még két évet kellene várniuk.

Javaslatainkat a szaktárcán kívül eljuttattuk valamennyi országgyűlési képviselőnek is, bízva a megváltozott munkaképességű, fogyatékossgal élő emberek helyzetének megoldása iránti elkötelezettségben.

Az Országgyűlés 2021. április 28-án egyhangúan döntött a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (Mmtv.) módosítását célzó törvényjavaslat elfogadásáról. A törvény új rendelkezései 2021. július 1-jén léptek hatályba.

A MEOSZ 2021. december 17-én levélben kérte **(mellékletek 250. oldal)** Fülöp Attila szociális ügyekért felelős államtitkár közbenjárását, hogy az Mmtv. kompenzációval összefüggő rendelkezéseihez kapcsolódóan a komplex minősítés részletes szabályairól szóló rendeletben közérthetően fogalmazzák meg a megismételt állapotvizsgálat szabályait. Elengedhetetlen az állapotjavulás fogalmának pontos meghatározása, a minősítési kategóriák egyértelmű beazonosítása és az állapotváltozás megítélése. A MEOSZ szerint a részletszabá-

lyok megfelelő kidolgozottsága feltétlenül szükséges ahhoz, hogy az érintettek élni tudjanak a valódi választás lehetőségével, ne a kellő ismeretek hiányában kényszerűségből fogadják el az 500 ezer forintos egyszeri kifizetést.

Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke azt kérte a szaktárcától, hogy a komplex minősítés részletes szabályairól szóló 7/2012. (II. 14.) NEFMI rendelet módosításának egyeztetése során a Szövetség javaslatait vegyék figyelembe. A rendeletet az Mmtv. 2021. július 1-én hatályba lépett kompenzációra vonatkozó szabályok miatt volt szükséges módosítani.

A MEOSZ az EMMI tájékoztatása alapján úgy ítélte meg, hogy a komplex minősítés részletes szabályairól szóló rendeletet olyan elnagyoltan megfogalmazott rendelkezésekkel kívánják kiegészíteni, melyek továbbra is fenntartják a bizalmatlanságot az orvosszakértői vizsgálattal szemben. Így a szaktárca által vázolt eljárás nemcsak az orvosszakértők feladatát nehezíti, hanem az érintettekben kétséget támaszt az eljárás iránt, és így alkalmas arra, hogy a valódi kompenzációt jelentő megismételt állapotvizsgálat és az ellátás eredeti összegének visszaállítása valamint a visszamenőleg járó ellátás kifizetése helyett, az egyszeri kifizetést válasszák.

A MEOSZ elnöke levele mellékleteként ismételtlen megküldte azt a szakmai anyagot és javaslatcsomagot, melyet az Mmtv. átfogó átalakítása, és az Alkotmánybíróság által megállapított mulasztásban megnyilvánuló jogalkotói alaptörvény-ellenesség orvoslása érdekében készített el. E javaslatait a MEOSZ az öt nagy, országos fogyatékossgügyi szervezet szakmai egyetértésével és támogatásával nyújtotta be a szaktárcának 2019 januárjában. Szövetségünk abban kérte Fülöp Attila szociális ügyekért felelős államtitkár közbenjárását, hogy a komplex minősítés részletes szabályairól szóló rendeletben jelenjen meg egyértelműen a fizikai állapotjavulás fogalma.

Továbbá, rendeleti szinten legyenek rögzítve azok a szabályok, hogy 2012-től a megváltozott munkaképesség megállapítására alkalmazott minősítési kategóriák milyen 2012 előtt érvényben volt rokkantsági csoportnak feleltethetők meg. Rendelkezni kell afelől is, hogy a 2012-től irányadó minősítési rendszer esetében a korábbi minősítéssel rendelkezőknél

milyen módon lehet az esetleges állapotváltozást, illetve annak mértékét megállapítani.

A MEOSZ javaslatának figyelmen kívül hagyásával a komplex minősítésre vonatkozó részletes szabályokról szóló 7/2012. (II. 14.) NEFMI rendelet állapotvizsgálatra vonatkozó rendelkezései 2021. december 22-én léptek hatályba.

CSALÁDI ADÓKEDVEZMÉNY A ROKKANTSÁGI JÁRADÉKBAN RÉSZESÜLŐ FELNÖTT GYERMEK UTÁN

A MEOSZ 2021. július 20-án levélben fordult (mellékletek 252. oldal) az adóhatósághoz állásfoglalás kérve arról, hogy a rokkantsági járadékban részesülő nagykorú gyermeket nevelő szülő adott esetben miként igazolhatja a családi adókedvezmény igénybevételének jogosultságát. A családi adókedvezmény ugyanis olyan dolgozó szülő számára is lehetséges, aki fogyatékkal élő felnőtt gyermekéről gondoskodik.

A családi adókedvezmény érvényesítésének feltétele, hogy a felnőtt gyermek rokkantsági járadékban (vagy emelt összegű családi pótlékban) részesüljön. A rokkantsági járadékra való jogosultságot az adókedvezmény érvényesítése során nem kell igazolni, az adóbevallás esetleges ellenőrzése során azonban az adóhatóság kérheti az igazolás bemutatását. A személyi jövedelemadóról szóló törvény értelmében az összevont adóalapot csökkentő kedvezmény a rokkantsági járadékban részesülő személynek minősülő eltartott, illetve kedvezményezett eltartott után kérhető. A családi kedvezmény jogosultja lehet a rokkantsági járadékban részesülő személy, vagy a vele közös háztartásban élő hozzátartozói közül egy (ideértve a gyermek szüleinek hozzátartozóit is), de csak a döntésük szerinti egy személy kaphatja meg a kedvezményt. Kedvezményezett eltartott a rokkantsági járadékban részesülő magánszemély, aki eltartottnak minősül. A rokkantsági

járadékra való jogosultság főszabály szerint az ellátást megállapító határozattal igazolható. Ezzel szemben a MEOSZ-hoz érkezett jelzések szerint e határozat sok érintett számára nem áll rendelkezésre.

Szövetségünk megkeresésére az adóhatóság arról tájékoztatott, hogy az adókedvezmény érvényesítésekor sem az adóelőleg-nyilatkozathoz, sem pedig az éves adóbevalláshoz nem kell csatolni igazolást a rokkantsági járadékra való jogosultságról. Az adóhatóság ellenőrzés keretében kérheti a kedvezményre való jogosultság igazolását. Az adóhatóság a kedvezmény igénybevétele esetén a jogosultság igazolására elsősorban a rokkantsági járadékot megállapító határozatot veszi alapul. Ha a határozat nem áll rendelkezésre, a kedvezményre való jogosultság alátámasztására elfogadható a Nyugdíjnyújtó Igazgatóság által kiállított igazolás, mely bizonyítja a jogosultság meglétét.

PARKOLÁSI IGAZOLVÁNY – JAVASLATOT NYÚJTOTTUNK BE A JOGOSULTSÁG IGAZOLÁSÁNAK EGYSZERŰSÍTÉSÉRE

A Mozkáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége az Emberi Erőforrások Minisztériumának felkérésére a parkolási igazolványra való jogosultság igazolásának egyszerűsítésére dolgozott ki jogszabáymódosító javaslatot. A javaslatot a jogszabályváltozás előzte meg, mely szerint a magasabb összegű családi pótlékra való jogosultság igazolására vonatkozó eljárásban a szakorvosi igazolás papír alapú kiadására nem kerül sor a jövőben. Holott ez az igazolás használható fel a parkolási igazolvány kiállítására vagy meghosszabbítására érdekében is. Szövetségünk támogat minden olyan szakmai intézkedést, mely a jogosultak ügyintézését egyszerűsíti, ugyanakkor közösségünk tagjainak érdekében fontosnak tartjuk megtartani azt a gyakorlatot, hogy az érintettek egy igazolást, szakvéleményt adott esetben más eljárás keretében is felhasználhassanak, ezért az ellentmondás feloldására megoldási javaslatot készítettünk.

Szövetségünk aggályosnak tartotta a 2020 októberétől módosuló, a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról szóló 5/2003. (II. 19.) ESZCSM rendelet azon rendelkezését, melynek értelmében az említett ellátás megállapításához a szakorvos a szakvéleménye alapján kiállított igazolást az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér (EESZT) útján küldi meg a Magyar Államkincstár központi szervének, mely az adatokat az igényelbíráló szervnek továbbítja. Ezzel az intézkedéssel ugyan a magasabb összegű családi pótlékra való jogosultság igazolása az ügyfél számára egyszerűsödik, azonban a jogosult egészségi állapotáról szóló igazolás csak elektronikus formában érhető el, és így más eljárás keretében nem használható fel az egészségi állapot (mint jogosultsági feltétel) bizonyítására. Ezért Szövetségünk a jogosultság igazolására vonatkozó eljárás újrászabályozását kérve kereste meg a szakértőket.

Az EMMI a 2021. január 4-én kelt levelében arról tájékoztatott, hogy a szabályozás előkészítése a családokért felelős tárca nélküli miniszter szakmai hatáskörébe tartozik, mely a parkolási igazolványra való jogosultság igazolására javasolja a magasabb összegű családi pótlék megállapításáról szóló határozatot felhasználni. A részletszabályok kidolgozásában pedig kérte Szövetségünk szakmai segítségét.

A MEOSZ a 2021. január 18-án megküldött levelében **(mellékletek 254. oldal)** tájékoztatta szakmai álláspontjáról a szakértőket. Továbbá javasolta, hogy a magasabb összegű családi pótlékot megállapító határozat rendelkező részében szerepeljen az 5/2003. (II. 19.) ESZCSM rendelet magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról szóló 1. számú mellékletében feltüntetett BNO kódoknak megfelelő, a kormányrendelet szerint elfogadható „K” 1 számjel, „L”, „M” vagy N betűjel betűjel. Így az igazolt BNO kódoknak megfelelő betűjelet tartalmazó határozat alkalmas lehet arra, hogy a mozgáskorlátozott személyek parkolási igazolványára való jogosultságot elbíráló hatóság annak alapján elkülönítse a parkolási igazolványra jogosultakat a magasabb összegű családi pótlékra más jogcímen jogosultaktól és az igazolványt csak a kormányrendelet alapján a parkolási igazolványra jogosultak számára adja ki.

A MEOSZ állásfoglalásának megfelelő jogszabálymódosítást a 2021. december 27-én megjelent a közlekedési hatósági jogalkalmazással összefüggő egyes közlekedési tárgyú kormányrendeletek módosításáról 789/2021. (XII. 27.) Korm. rendelete tartalmazza. Így Szövetségünk szakmai javaslatára az érintettek a magasabb összegű családi pótlékot megállapító, megfelelő betű és számjelet feltüntető határozatot a parkolási igazolvány igénylésekor, meghosszabbításakor is felhasználhatják.

AZ EGYSZÜLŐS HÁZTARTÁSBAN ÉLŐ FOGYATÉKOS NAGYKORÚ EMBEREK ESETÉBEN IS ELŐLEGEZZE MEG A TARTÁSDÍJAT AZ ÁLLAM

A fogyatékos és önhibáján kívül tartásra szoruló nagykorú személyek esetében is tegye lehetővé a jogalkotó a tartásdíj állam általi megelőlegezésének lehetőségét – kezdeményezte közösen kidolgozott javaslatában a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) és a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége (MVGYOSZ). A két érdekvédelmi szervezet Novák Katalin családokért felelős tárca nélküli miniszterhez fordult az egyszülős családok életkörülményeinek javítására benyújtott törvényjavaslat módosítása érdekében. Az Országgyűlés által eredeti tartalommal elfogadott törvény a Magyar Közlönyben kihirdetésre került, azonban a szaktárca 2021 nyarán arról tájékoztatott, hogy a kormány őszi törvényalkotási programjának részét fogja képezni a vonatkozó jogszabályok kiegészítése a MEOSZ és az MVGYOSZ javaslataival. Erre mindeddig nem került sor.

A MEOSZ tapasztalatai szerint a szülők válása esetén a különélő szülő gyakran nem, vagy nem megfelelő mértékben járul hozzá a fogyatékos gyermek nevelésével, gondozásával járó, az átlagost jelentősen meghaladó anyagi terhekhez, és ez a hozzájárulás legtöbbször csak a gyermek nagykorúságának eléréséig tart. Fontos probléma az is, hogy bár a fogyatékosága miatt gondozásra szoruló gyermek tartásának kötelezettsége a gondozásának és ápolásának költségeire, továbbá az azokkal kapcsolatos más szükséges szolgáltatásokra (pl. rehabilitáció, orvosi ellátás) is kiterjed, a tapasztalataink szerint ugyanakkor a megítélt tartásdíj összegében ez az elv nem mindig érvényesül, illetve a megítélt összeg az önkéntes teljesítés elmaradása esetén nem kikényszeríthető. A helyzet rendezése érdekében 2021 májusában **(mellékletek 256. oldal)** egyeztetést kezdeményeztünk Novák Katalin családokért felelős tárca nélküli miniszterrel a tartásra és a tartásdíjra vonatkozó szabályoknak a fogyatékos emberek számára is kielégítő szabályozása megteremtése érdekében.

A MEOSZ és a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége (MVGYOSZ) ezt követően egy konkrét ügy kapcsán, az egyszülős családok életkörülményeinek javítására benyújtott törvényjavaslat módosítása érdekében kereste meg **(mellékletek 258. oldal)** a családokért felelős tárca nélküli minisztert. A két szervezet közösen kidolgozott javaslatában kezdeményezte, hogy a jogalkotó ne csak a kiskorú gyermekek, hanem a fogyatékos, és önhibájukon kívül tartásra szoruló nagykorú személyek esetében is tegye lehetővé a tartásdíj állam általi megelőlegezésének lehetőségét a törvényjavaslatban foglalt feltételek mentén. A törvényjavaslat eredeti célja a gyermektartásdíj megállapításával és behajtásával összefüggő eljárások gyorsaságának és hatékonyságának növelése, másrészt a gyermektartásdíj megelőlegezésével kapcsolatos jogi szabályozás kedvezőbbé tétele volt. A MEOSZ és az MVGYOSZ ezeknek a kedvezményeknek a kiterjesztését kéri életkorra tekintet nélkül a fogyatékos gyermekét egyedül nevelő szülő számára megállapított tartásdíjra is.

A részletes indoklással alátámasztott módosító javaslat rámutat arra, hogy az egyszülős, fogyatékossgal élő akár kiskorú akár nagykorú gyermeket nevelő családok sokkal védtelenebbek az elszigetelődés és a perifériára szorulás veszélyeivel szemben. Hasonlóan ahhoz az élethelyzethez, melyet a jogalkotó a törvényjavaslat indoklásában írt le általában megfogalmazva azt, hogy az egyszülős háztartások fokozottan vannak kitéve a kirekesztődés kockázatának, melynek kezelése állami beavatkozást igényel. Álláspontunk szerint e törvényjavaslat kiegészítése szükséges a fogyatékos gyermeket egyedül nevelő szülők tartásdíjának rendezése érdekében, hiszen számukra még nagyobb terhet jelent, ha a tartásdíjhoz jelentős késedelemmel vagy egyáltalán nem jutnak hozzá, ami a tartásra jogosult fogyatékos gyermek vagy felnőtt létfenntartását, szükségletei kielégítését veszélyezteti. Az ő esetükben az idő előrehaladtával sokszor nem következik be az önállósodás, a szülőről való anyagi és fizikai leválás fiatal felnőttkorban, vagy később sem, ezért elengedhetetlen, hogy a különélő szülő által fizetett tartás elmaradása esetén is vállalja át az állam annak megelőzését, és a behajtással járó feladatokat.

A fogyatékossgal élő nagykorú gyermekek ellátási és felügyeleti igénye gyakran egy kisgyermekével egyezik meg, többszörös mentális és fizikai terhet róva az őt háztartásában egyedül nevelő szülőjére. A nagykorúvá vált fogyatékos személy, aki önhibáján kívül, öneltartásra nem képes, és így az önmaga fenntartásához szükséges anyagiakkal sem rendelkezik, éppúgy rászorult nagykorúvá válása után is,

amiként egy kiskorú gyermek. A különváltan élő fogyatékos gyermeket (felnőttet) gondozó szülők esetében jellemző, hogy az életközösség megszűnését követően az elköltöző fél gyermeke tényleges napi gondozásában, nevelésében már nem vesz részt, attól teljesen távol marad, jelentős érzelmi, fizikai, mentális és anyagi felelősséget hárítva ezzel a gyermeket gondozó szülőre. Ez a felelősség azonban egy nagykorúvá vált fogyatékos személy esetén nem csökken, hiszen a gyermek továbbra is fokozott szülői jelenlétet igényel, sőt ez gyakran az életkor előrehaladtával – ellentétben a kiskorú gyermekekkel – tovább nő. Ez a tény mutatott rá arra, hogy az egyszülős felnőtt fogyatékos gyermeket gondozó családok problémája a tartásdíjjal összefüggésben sokkal inkább a kiskorú gyermekek tartásához hasonlítható, semmint a rokontartás szabályaihoz.

A MEOSZ ezért azt javasolta, hogy ne történjen változás a különélő szülő tartási kötelezettségében sem, azaz a fogyatékos gyermekek vonatkozásában ne a különböző életkori korlátok, hanem az állapotuk alapján vonatkozzon rájuk a tartásdíj megelőlegezés kedvezőbb szabálya, beleértve az állam behajtói szerepét is.

A MEOSZ bízva a szélesebb társadalmi támogatásban javaslatait eljuttatta valamennyi, az Országgyűlésben működő frakció vezetőjének és független képviselőnek. A közös javaslatban foglalt szabályozás azonban sajnos nem eredményezett törvényi változást, a családokért felelős tárca nélküli miniszterrel kezdeményezett egyeztetésre ezidáig ugyancsak nem került sor.

A foglalkoztatás azért is különösen jelentős a mozgáskorlátozott emberek számára, mert a munka világa a közösségekbe való visszatérés egyik legfontosabb színtere. Ez a tevékenység az önállóság kereteit teremti meg, nemcsak anyagi értelemben. Szövetségünk az elmúlt években több alkalommal is szót emelt a fogyatékos emberek foglalkoztatásának, szociális biztonságának érdekében. Üdvözljük azt a kormányzati intézkedést, mely összhangban az általunk korábban megfogalmazottakkal megteremtette annak lehetőségét, hogy a megváltozott munkaképességű személyeknek nem kell választaniuk ellátásuk és keresetük között. A kereseti korlát eltörlése erősíti a megváltozott munkaképességű személyek munkavállalást, illetve vállalkozását, melyhez az ellátás megfelelő biztosítékot ad. Ugyanakkor az Mmtv. további módosításra szorul, azért, hogy a megváltozott munkaképességű személyek korszerű, komplex rehabilitációja valósuljon meg a sérülés, betegség kialakulása előtti életszínvonal megteremtése, visszaállítása érdekében.

FOGLALKOZTATÁS

”

Azt szeretném, hogy emberszámba vegyenek, ha egy állásra egy ugyan olyan képességekkel bíró munkavállaló jelentkezik, mint én, akkor ne azért vegyék őt fel, mert én fogyatékos vagyok.

A MEOSZ P2P projektjének egyik résztvevője

A MEOSZ JAVASLATÁRA KERESETKORLÁT NÉLKÜL DOLGOZHATNAK A ROKKANTSÁGI ÉS REHABILITÁCIÓS ELLÁTÁSBAN RÉSZESÜLŐK

A MEOSZ megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatban elkészített javaslatával összhangban – melyet a hat meghatározó országos érdekvédelmi szervezet támogatásával juttatott el a döntéshozóknak – 2021. január 1-től a rokkantsági és rehabilitációs ellátásban részesülők jövedelemkorlátozás nélkül folytathatnak keresőtevékenységet.

A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (Mmtv.) azon rendelkezései veszítették hatályukat, melyek szerint meg kell szüntetni az ellátást, ha az érintett keresőtevékenységet folytat, és jövedelme három egymást követő hónapon keresztül meghaladja a minimálbér másfélszeresét. A szaktárca módosítása egyezik azzal az ajánlással, amit Szövetségünk a rokkantsági nyugdíjrendszer átalakítását követő szabályozás ellentmondásairól és a megoldási javaslatairól szóló összefoglalójában készített el a keresetkorláttal kapcsolatban. A korlátozásmentes munkavégzés mellett további szakmai javaslatok megfogalmazására is sor került, melyek szélesebb körben való elfogadása érdekében a MEOSZ 2018-ban egyeztetést tartott a hat országos érdekképviseleti szervezettel, 2019-ben pedig közös konzultációt szervezett az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Pénzügyminisztérium, a Miniszterelnökség és az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala részvételével.

A MEOSZ által a rokkantsági nyugdíjrendszer átalakítását követő szabályozás anomáliáiról és az ahhoz kapcsolódó megoldási javaslatokról kidolgozott javaslatcsomagot alapos szakmai előkészítés előzte meg, a törvénymódosítást célzó javaslatok között szerepelt egyebek mellett a keresetkorlát újra szabályozása is. Ezt az összefoglaló anyagot fogadták el közösen a hat, nagy országos érdekvédelmi szervezet

képviselői, majd az aláírás után eljuttattak a döntéshozóknak. Ezt követően Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke, a megoldásra irányuló tervezetet 2019 tavaszán megküldte az országgyűlési képviselőknek és a szaktárcának is. E munka eredményeképpen a megváltozott munkaképességű emberek immár a keresetük korlátozása nélkül, ellátásuk egyidejű folyósítása mellett dolgozhatnak.

A törvény indoklása kiemeli, hogy a keresetkorlát eltörlésére a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának elősegítése érdekében van szükség, hogy mind a rokkantsági, mind a rehabilitációs ellátás folyósítása mellett, jövedelemkorlát nélkül legyen végezhető a keresőtevékenység. A szaktárca is úgy látja, hogy a kereseti korlát eltörlése segítheti a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatását, és csökkenti az ügyfelekre, munkáltatókra háruló adminisztratív terheket.

A MEOSZ határozott álláspontja, hogy ez az intézkedés ösztönzően hat a megváltozott munkaképességű emberekre, így jelentősen többen dönthetnek a munkavállalás mellett és jelenhetnek meg a munkaerőpiacon. Ugyanakkor az Mmtv. további módosításra szorul, azért, hogy a megváltozott munkaképességű személyek korszerű, komplex rehabilitációja valósuljon meg a sérülés, betegség kialakulása előtti életszínvonal megteremtése, visszaállítása érdekében.

A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ MUNKAVÁLLALÓK FOGLALKOZTATÁSÁNAK ELŐSEGÍTÉSE

A szociális szaktárca 2021-ben indította el ÉrtékVagy! programját, mely egyesíti a gazdasági és szolidáris felelősségvállalást annak érdekében, hogy erősítse a megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatását. Az ÉrtékVagy! programba az állami és a piaci szereplők bevonásán túl az érintettek érdekvédelme, így a MEOSZ is több ponton bekapcsolódott. Szövetségünk Fülöp Attila szociális ügyekért felelős államtitkár felkérésére megküldte a megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatását ösztönző javaslatait.

A MEOSZ 2021 júniusában a program részét képező ÉrtékVagy! honlap kialakítását segítette informatikus, jogász, szociális szakember, valamint tapasztalati szakértői által. A honlapot a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása érdekében digitális eszközként fejlesztettek ki azzal a céllal, hogy ösztönözzék a fogyatékos emberek foglalkoztatását is. A munkába bevont szakértői csoport több szempontból tesztelte, illetve vizsgálta a honlap tartalmát és működését, így az elkészített összefoglaló anyag tükrözi a MEOSZ jogi, szociális, informatikai és felhasz-

náló oldali álláspontját. Szövetségünk szerint a fogyatékos emberek foglalkoztatása a diszkriminációmentesség követelményén, a foglalkoztatási rehabilitáció eszköztárára valamint a személyekre adaptált munkakörülmények meglétéén alapszik, a munka világában a fogyatékosok alapján történt diszkriminációt az Európai Unió tiltja. Az egyenlő bánásmód mindenki számára alanyi jogon biztosított a munkaerő-felvétel, a munkafeltételek, a szakmai előmenetel, a bérezés, a képzéshez való hozzáférés, a foglalkoztatói nyugdíj és az elbocsátás tekintetében.

A MEOSZ szintén e program keretében Fülöp Attila szociális ügyekért felelős államtitkár felkérésének tett eleget, amikor a megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatását ösztönző javaslatait foglalta össze. Szövetségünk üdvözölte azt a kormányzati intézkedést, mely a MEOSZ által korábban megfogalmazottakkal összhangban megteremtette annak lehetőségét, hogy a megváltozott munkaképességű személyeknek nem kell választaniuk ellátásuk és keresetük között. A kereseti korlát eltörlése erősíti a megváltozott munkaképességű személyek munkavállalást, illetve vállalkozását, melyhez az ellátás megfelelő biztosítékot ad.

Ezzel a munkavállalást erősítő kormányzati lépéssel összefüggésben a MEOSZ javasolta a keresőtevékenység megszüntetése, mint jogosultsági feltételt eltörlését. A megváltozott munkaképességűeknek járó ellátás megállapítására – az egyéb feltételek megléte esetén – csak akkor van lehetőség, ha a kérelmező nem végez keresőtevékenységet. A keresőtevékenység megszüntetése – majd annak a jogosultság megállapítását követő folytatása – a munkavállalókra és vállalkozókra egyaránt felesleges és olykor bonyolult ügyintézési terhet ró. Míg előbbieket esetében a munkáltató együttműködésétől függ a munkaviszony akár egy napra történő megszüntetése, addig a vállalkozóktól ezen jogosultsági feltétel teljesítése összetett ügyintézését kíván. Holott ha már a rokkantsági vagy rehabilitációs ellátást megállapították, a jogosultak kereseti korlátozás nélkül dolgozhatnak.

Szövetségünk másik javaslata arról szól, hogy

a jogosult külön kéreleme nélkül a megváltozott munkaképességű személyek ellátása a táppénzre való jogosultság megszűnését követő kezdő időponttól legyen megállapítható (akkor, ha a biztosítási időre és egészségi állapotra vonatkozó követelmény teljesül). Ennek lehetőségét a keresőtevékenység megszüntetését előíró szabály eltörlése teremtheti meg azzal, hogy amennyiben a megváltozott munkaképességű személyek ellátását igénylő táppénz ellátásban részesül, számára a rehabilitációs hatóság a táppénz lejártának napját követő kezdőnapot, erre vonatkozó új kérelem benyújtása nélkül állapíthasson meg rokkantsági vagy rehabilitációs ellátást. Hiszen ha a rehabilitációs hatóságnak a keresőtevékenység folytatását már nem kell vizsgálnia, továbbá a biztosítási idő és egészségi állapot feltétel fennáll, a rendszeres pénzellátás megszűnését követően az ellátás megállapítható.

Szövetségünk annak megfontolását is kérte, hogy a megváltozott munkaképességű személyek ellátásában részesülők az ellátásukról való előzetes lemondás nélkül adhassanak be kérelmet az ellátás összegének újraszámítása érdekében. Amennyiben az újonnan megállapítani kért ellátás összege magasabb a folyósított ellátás összegénél, a hatóság a korábbi ellátás egyidejű megszüntetése mellett az új ellátás megállapításáról dönt. Ez az intézkedés jelentős segítséget és az eljárás megkönnyítését jelentené azok számára, akiknek alacsony átlagkereset alapulvételével vagy az átlagkereset hiányában, alapösszegeből számították ki az ellátásukat, majd ezt követően az ellátás folyósítása mellett rendelkeznek rendszeres, esetleg magasabb összegű jövedelemmel.

A mozgáskorlátozott emberek életében az egészségügynek kulcsfontosságú szerepe van egyebek mellett a gyógyászati segédeszköz és az orvosi rehabilitáció területén. A beteg vagy fogyatékossgal élő emberek méltóságteljes életének – életkortól, lakóhelytől, jövedelmi viszonyoktól függetlenül – alapfeltétele a minőségi, egyéni szükségleten és az érintett ember egyéni döntésén alapuló rehabilitáció és gyógyászati segédeszköz ellátás. Mára elodázhatatlanná vált a gyógyászati segédeszköz rendszer teljes körű átalakítása. Következetes érdekvédelmi munkánknak köszönhetően ugyanakkor több előrelépés is történt 2021-ben az egészségügy terén. A mozgáskorlátozott emberek életét leginkább megkönnyítő intézkedések egyike volt, hogy a MEOSZ javaslata nyomán a gyógyászati segédeszközök javíttatása is felíratható anélkül, hogy a receptért a hibás kerekesszékekkel kellene elmenni az orvosi rendelőbe. Szövetségünk fellépésének köszönhetően 2021. június 11-től a táppénz egy éven túl is folyósíthatóvá vált méltányosságból abban az esetben, ha a beteg ember a koronavírus járványhelyzet miatt felfüggesztett egészségügyi ellátás hiányában egy éven túl is keresőképtelen.

”

„Elvisz a mentő, 48 órán belül viszik utánunk a kerekesszéket, nem veszik figyelembe, hogy tudunk-e kerekesszék nélkül közlekedni.”

A MEOSZ Önrendelkező életet élni című kiadvány

EGÉSZSÉGÜGY

A MEOSZ ELNÖKE AKADÁLYMENTES OLTÓPONTOK KIJELÖLÉSÉT KÉRTE

A lakosság tömeges védőoltásának megkezdése idején a MEOSZ az Operatív Törzshöz fordult, hogy az oltópontok akadálymentesen és biztonságosan hozzáférhetőek legyenek azon mozgáskorlátozott emberek számára, akik szeretnék beoltatni magukat COVID-19 védőoltással. 2021 elejére a koronavírus világjárvány elleni védekezés új szintjére lépett az ország. Az egészségügyi dolgozókat követően megkezdődött az idősotthonok lakóinak oltása. A lakosság tömeges oltásának előkészületi folyamatában Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke 2021 januárjában felvette a kapcsolatot az Operatív Törzssel (*mellékletek 263. oldal*), és azt kérte, hogy a lakossági oltás megtervezése és az oltópontok kijelölése során a mozgássérült emberek sajátos igényeit is vegyék figyelembe az oltás akadálymentes hozzáférhetősége érdekében.

A MEOSZ levelében hivatkozott a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvényben (Fot) foglaltakra, miszerint a fogyatékos személy számára biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz, így az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést. Ennek érdekében a MEOSZ elnöke javasolta, hogy minden településen (Budapesten kerületenként) legalább egy olyan akadálymentes oltópontot alakítsanak ki, ahol az épületbe bejutás és a védőoltás beadásának helyszíne is biztonságosan és akadálymentesen megközelíthető a mozgássérült emberek számára is. Ezzel összefüggében külön felhívta a figyelmet arra is, hogy a tapasztalatok szerint olyan épületek is „akadálymentes” megjelölést kapnak, amelyek ténylegesen meg sem közelíthetők vagy nem használhatóak mozgássérült emberek számára, ezért a megtévesztő besorolású helyszín oltópontként kijelölése különösen hátrányos helyzetet eredményezhet.

Kovács Ágnes az akadálymentes oltópontok kijelölésén túl felhívta az Operatív Törzs figyelmét az önálló mozgásra képtelen, magas támogatási igényű vagy tartós, krónikus betegségben szenvedő mozgássérült emberek oltási szükségletére is. Jelezte, hogy a családjuk körében élő súlyos mozgássérült emberek kimaradnak az intézményi oltási körből, az oltópontra szállításuk pedig különös nehézséget okozhat a családoknak. Kiemelte az in-

tézményen kívül, családi- vagy önkormányzati segítség nélkül élők, illetve a súlyos mozgássérült vagy olyan krónikus betegségben szenvedő emberek nehézségeit is, akik számára – élethelyzetükből adódóan – lényegesen nagyobb kockázatot jelent az oltópontra eljutás (pl. elesés, megfázás, stb.), mint amekkora a COVID-19 megfertőződés veszélye.

Előbbiek miatt a MEOSZ elnöke arra kérte az Operatív Törzset, hogy – a biztonságos ellátás feltételeinek biztosítása mellett – mérlegeljék mobil oltópont megszervezésének lehetőségét is. A szállítási nehézségek áthidalása és a kistelepülésen élők védőoltására alternatívaként javasolta a falubusszal szállítás megszervezését, illetve – ha a védőoltás alkalmazási előírása azt biztonságosan lehetővé teszi, akkor – a szűrési vizsgálatokhoz hasonlóan oltóbusz kialakítását.

Lakatos Tibor r. dandártábornok, az Operatív Törzs ügyeleti központ vezetője arról tájékoztatta a MEOSZ-t, hogy az oltások megszervezésekor a Szövetségünk által felvetett szempontokat figyelembe vették és igyekeztek olyan oltópontokat kijelölni, amelyek egyébként is akadálymentesek. Az Operatív Törzs naprakész és folyamatos tájékoztatása érdekében kértük az érintetteket, hogy akinek az akadálymentesítés hiánya miatt nem sikerült a részére kijelölt oltópontra eljutni, forduljon a MEOSZ-hoz.

A REHABILITÁCIÓRA ÉRKEZŐKET ÉS A FOGYATÉKOS EMBER KÍSÉRŐJÉT IS TESZTELJÉK INGYEN

Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke 2021 októberében dr. Tóth Lászlóhoz, az Emberi Erőforrások Minisztériumának helyettes államtitkárához fordult, hogy a rehabilitációs ellátások igénybevételét ne kössék a koronavírus elleni védettség igazolásához az invazív beavatkozásokra biztosított mérlegelési lehetőség, illetve a vérvétel és injekcióra vonatkozó mentesítésre is figyelemmel. Amennyiben járványügyi okból mégis kifejezetten a rehabilitációs ellátásokra indokolt a korlátozás fenntartása, arra az esetre azt kérte, hogy a rehabilitációs ellátásra érkezőknek is legyen ingyenes a teszt.

A koronavírus járvány elleni védekezés további intézkedéseként 2021 augusztusától egyes egészségügyi ellátásokra csak azok mehettek, akik igazolták, hogy nincs a szervezetükben a vírus. A tervezhető fogászati ellátásra, egészségügyi intézményben rehabilitációs ellátásra, vagy a tervezhető invazív beavatkozásra jelentkező, 6. életévét betöltött *beteg ellátásának és a kísérő egészségügyi intézménybe belépésének az lett a feltétele, hogy a koronavírus elleni védettséget 48 órán belül elvégzett, két negatív koronavírus teszttel vagy a védettségi igazolvánnyal kell igazolni.*

Miközben a rehabilitációra érkező embereknek és kísérőiknek igazolni kell a koronavírus elleni védettségét, addig a feltételezhetően nagyobb fertőzésveszélyt hordozó vérvétel és injekció esetén erre nincs szükség. A beteg számára orvosszakmai szempontból elhanyagolható kockázatot jelentő invazív beavatkozás is elvégezhető tesztek nélkül a kezelőorvos döntése alapján. Nem kell tehát a védettségét igazolni, így tesztet sem kell elvégeznie annak, aki vérvételre vagy injekció beadására érkezik, ugyanakkor a rehabilitációs ellátás igénybevétele a védettség igazolásához kötött még abban az esetben is, ha az ellátás nem jár testi kontaktussal.

A koronavírus tesztek díját a rehabilitációra érkező – kivételi körbe nem eső – embernek kell kifizetnie. A MEOSZ szerint a beteg által fizetendő koronavírus teszthez kötött feltétel megnehezíti a rehabilitáció igénybevételét. Ez a betegség vagy fogyatékosság miatt rehabilitációra szoruló, jellemzően alacsonyabb jövedelmi szinten élő embereket annak a veszélynek teszi ki, hogy problémáik ellátás nélkül maradnak és kieshetnek az ellátásból. A rehabilitációra szoruló, jellemzően alacsony jövedelmű emberek számára a Covid-tesztek díjának rendszeres kifizetése lehetetlen, az emiatt kihagyott egyes reha-

bilitációs ellátások elmaradása ugyanakkor később nem orvosolható. Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke ezért dr. Tóth Lászlóhoz, az Emberi Erőforrások Minisztériumának helyettes államtitkárához fordult **(mellékletek 266. oldal)**, s arra kérte, hogy a rehabilitációs ellátások igénybevételét ne kössék a koronavírus elleni védelem igazolásához az invazív beavatkozásokra biztosított mérlegelési lehetőség, illetve a vérvétel és injekcióra vonatkozó mentesítésre is figyelemmel. Amennyiben járványügyi okból mégis kifejezetten a rehabilitációs ellátásokra indokolt a korlátozás fenntartása, arra az esetre azt kérte, hogy a rehabilitációs ellátásra érkezőknek is legyen ingyenes a teszt.

Szintén a 2021 augusztusától bevezetett intézkedéscsomag alapján a PCR teszt és antigén gyorseszteszt térítésmentes az egészségügyi okból nem oltható beteg és a kiskorú gyermeket kísérő személy részére. A súlyos fogyatékos emberek egészségügyi ellátás igénybevétele érdekében a MEOSZ felhívta a figyelmet arra is, hogy az önellátásra képtelen vagy magas támogatási igényű mozgássérült emberek is csak kísérelvel képesek közlekedni, így az egészségügyi intézménybe belépésükhöz is nélkülözhetetlen számukra a kísérő jelenléte. A súlyos fogyatékos emberek folyamatos ellátása érdekében ezért a MEOSZ elnöke **kérte, hogy a fogyatékossgal élő felnőtt ember kísérőjét is térítésmentesen teszteljék.**

A GYÁRTÓHOZ ÉS A NEAK-HOZ IS FORDULHAT, HA A SZERVIZ SZERINT „KIMERÜLT A JAVÍTÁSI KERET”

*2021 első negyedében egyre többen fordultak a MEOSZ-hoz a kerekesszékek javítása körüli bizonytalanságokkal. A közgyógyellátással rendelt kerekesszék vagy moped javításért pl. egyes szervizek különféle díjakat (kiszállási díjat, javítási díjat, kauciót) kezdtek felszámítani. A MEOSZ szerint kihordási időn belül nem kérhető a javításért pénz, ha a recepten közgyógyellátás van bejelölve. A javítás tb támogatására vonatkozó szabályozás tisztázása érdekében Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke dr. Tóth László, az egészségügy szakmai irányításáért felelős helyettes államtitkárához fordult **(mellékletek 268. oldal)**. A MEOSZ álláspontja szerint kihordási időn belül sem kiszállási díj, sem térítési díj, sem kaució nem kérhető, ha közgyógyellátás jogcímen történt a rendelés. A vonatkozó jogszabályok és a NEAK honlapján elérhető tájékoztatók is ezt támasztják alá.*

A MEOSZ levelében a biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászatisegédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól szóló 2006. évi XCVIII. törvényben (Gyftv.) és a gyógyászati segédeszközök társadalombiztosítási támogatásba történő befogadásáról, támogatással történő rendeléséről, for-

galmozásáról, javításáról és kölcsönzéséről szóló 14/2007. (III. 14.) EüM rendeletben (R.) foglaltakra hivatkozott. Mindkét hivatkozott jogszabály akként rendelkezik, hogy a közgyógyellátásra jogosultak részére közgyógyellátás jogcímen rendelt gyógyászati segédeszközök javítása – ha az eszköz támogatással javítható – térítésmentes.

További, gyakran felmerülő panaszként jeleztük a szaktárca részére, hogy a szervizek „keret kimerülésre” hivatkozva kihordási időn belül is visszautasítják a vényen rendelt javítás elvégzését. Felhívtuk a figyelmet arra is, hogy nehezíti a helyzetet az is, hogy az egyes eszközök javítására fordított támogatás és a javításra felhasználható „keret” összege nem ismert, mert a támogatott eszköz javítására igénybe vehető keret kiszámítása nem egyértelmű és a biztosítottak számára nem is hozzáférhető. Az egyes eszközök támogatott javítására elszámolható összeg szabályozása nem egyértelmű, a ténylegesen felhasznált támogatási összeg közvetlenül nem hozzáférhető, így a szervizek „javítási keret kimerülésére” hivatkozása a biztosítottak által ellenőrizhetetlen állítás.

Előbbiek alapján a szerviz akár önkényesen is visszautasíthatja, hogy a javítást a tb támogatás terhére végezze el. A kötelező egészség-biztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet (Vhr.) 8. § (1) bekezdése a támogatás alapjául szolgáló összeg és térítési díj meghatározása nélkül rögzíti a gyógyászati segédeszközök javítási díjához nyújtott támogatás mértékét. Így tehát nem állapítható meg a javítás alapjául szolgáló ár, amelynek százalékos mértékéig járna a támogatás, illetve amihez az eszközre fordított tb támogatás összegét a Vhr. 8. § (1) bekezdése szerint kellene viszonyítani. Továbbá az sem egyértelmű, hogy a Vhr. 8. § (1) bekezdés alapján a támogatási érték 60 %-ában meghatározott javítási maximum „keretet” milyen időszakra – tehát egy-egy javítási alkalomra vagy pl a teljes kihordási időre – kellene vizsgálni. A Vhr. 8. § (6) bekezdése szerint egy termék javítására a kihordási időn belül legfeljebb a termék kiadásakor érvényes közfinanszírozás alapjául elfogadott ára áfá-val növelt összegének 130%-a fordítható.

Az eszköz kihordási ideje alatt javításra elszámolt támogatás végösszegét a biztosítottak nem ismerik. A NEAK betegéletút lekérdező szolgáltatása csak kevesek számára hozzáférhető és a laikus biztosítottak számára a javítás pontos díja sem állapítható meg egyértelműen.

A MEOSZ levelében hivatkozott még arra is, hogy egyébként sem elvárható, hogy a szakemberek számára is alig átlátható, bonyolult támogatási adatok közt a biztosított utánajárjon az eszköz támogatási összege és a javítási díj nehezen értelmezhető arányának.

A tb támogatással rendelhető javítással kapcsolatos bizonytalanságok feloldása céljából ezért az alábbi kérdésekben kértük az EMMI állásfoglalását:

» A közgyógyellátásra jogosultak, illetve nem közgyógy jogosult biztosítottak részére vényen rendelt, tb támogatással javítható eszközök esetén a *szerviz felszámíthat-e kiszállási- vagy térítési díjat?*

» Amennyiben a kiszállási díj vagy térítési díj jogszerűen követelhető, akkor hogyan és milyen díj összeg alapulvételével kell kiszámítani a térítési díjat és kiszállási díjat? Tehát mi a támogatás alapjául elfogadott ár, amihez képest a Vhr. 8. § (1) bekezdése szerinti %-os mértéket vizsgálni kellene? Ezt a biztosítottak hol ellenőrizhetik?

» A szerviz eltérhet-e a jogszabályban közzétett rezsioradíjak és a NEAK által közzétett elszámolható időtartamokból adódó javítási összegektől? Az így rögzített díjaktól eltérés alapul szolgálhat-e térítési díj felszámítására?

» Az egy termékre fordítható javítási maximumot a Vhr. 8. § (1) bekezdése szerinti, az adott eszközre meghatározott *támogatási érték 60 %-ának* megfelelő összeg vagy a Vhr. 8. § (6)

bekezdése szerinti, a termék kiadásakor érvényes *bruttó ár 130 %-ának* megfelelő összeg figyelembe vételével kell-e meghatározni?

» A biztosított hol és hogyan ismerheti meg a tb támogatással vásárolt eszközére a kihordási idő alatt fordított javítási díjat, illetve a rá irányadó maximális javítási támogatás mértékét? A javítást rendelő orvos, illetve a javítást végző szolgáltató hol és hogyan ismerheti meg a nála megjelenő biztosított eszközére már igénybe vett javítási díjakat?

Amennyiben az EMMI álláspontja szerint sem jogszerű a tb támogatással javítás esetén kiszállási díj vagy javítási díj felszámítása, akkor a jogsértő gyakorlat megszüntetése érdekében kértük a minisztérium intézkedését.

A MEOSZ megkeresésére Dr. Tóth László, az EMMI helyettes államtitkára arról tájékoztott, hogy a tb támogatott javításra vonatkozó jogszabályokat rendezik.

Az EMMI tájékoztatása alapján egy termék javítására a kihordási időn belül legfeljebb a termék kiadásakor érvényes közfinanszírozás alapjául elfogadott ára ÁFÁ-val növelt összegének 130%-a fordítható, ezt meghaladó javítási igény esetén az eszközt a gyártó saját költségére köteles javítani vagy a kihordási idő végéig cserekészüléket biztosítani. Dr. Tóth László azt is kérte, hogy a javítással kapcsolatos konkrét panaszokat a NEAK részére küldjék meg. Ezt elősegítendő, a MEOSZ honlapján letölthető iratmintákat és az igényérvényesítést lépésről lépésre segítő tájékoztatókat tettünk közzé, hogy segítsük mindazokat, akiktől a közgyógy jogcímen felírt javításért jogellenesen díjat kér a szerviz.

Az EMMI állásfoglalása alapján közleményben tájékoztattuk az érintetteket arról is, hogy amennyiben a szerviz „keret kimerülésre“ hivatkozva pénzt kér a vényen rendelt javításért, vagy nem vállalja a javítást, akkor az érintettek az eszköz gyártójához is fordulhatnak javítás végett vagy cserekészülékért.

MÉG KÖNNYEBB LETT A GYÓGYÁSZATI SEGÉDESZKÖZÖK FELÍRATÁSA

A Covid-19 világjárvány miatt elrendelt veszélyhelyzet időszakában számtalan rendelkezés született annak érdekében, hogy akár otthonról is elintézhetők legyenek olyan ügyek, amelyek korábban személyes megjelenést igényeltek. A járvány hatására az egészségügyben eddig elképzelhetetlen, folyamatos újításokat vezettek be, amelyek eredményeként immáron a gyógyászati segédeszközöket is elektronikus recepten rendelik. A telemedicina bevezetésével, az eRecept könnyített kiváltásával és a gyógyászati segédeszközök elektronikus rendelési körbe vonásával a gyógyászati segédeszközök felíratásában és kiváltásában másfél év alatt olyan óriási előrelépés történt, amelynek eredményeként lényegesen könnyebb felírni és kiváltani a gyógyászati segédeszközöket. A mozgáskorlátozott emberek életét leginkább megkönnyítő intézkedés pedig az, hogy – a MEOSZ javaslata nyomán – a gyógyászati segédeszközök javíttatása is felíratható anélkül, hogy a receptért a hibás kerekesszékkal kellene elmenni az orvosi rendelőbe.

Már a Covid-19 járvány kezdeti időszakában lehetővé tették, hogy a gyógyszerek felíratásáért nem kellett elmenni az orvoshoz és bárki kiválthatta a receptet. Ez a könnyítés nem vonatkozott a mozgáskorlátozott emberek számára elengedhetetlen gyógyászati segédeszközökre, hiszen akkor csak személyes orvosi találkozást követően papír alapú receptre lehetett felírni eszközöket. Még ha az orvos távkonzultációval fel is írhatta volna az eszközt, a papír alapú receptért postára vagy netán az orvosi rendelőbe el kellett mennie valakinek. Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke a gyógyászati segédeszközök rendelésének egyszerűsítése érdekében több alkalommal fordult az emberi erőforrások minisztériumához és kérte, hogy tegyék lehetővé a gyógyászati segédeszközök és a javíttatás elektronikus rendelését is. 2020 májusától a patikában is kiváltható gyógyászati segédeszközöket már eReceptre is fel lehetett írni, így az a néhány eszközkör felíratásáért nem kellett az orvoshoz menni és bárki ki is válthatta. Dr. Csiki Zoltán, egészségügyi fejlesztésekért

felelős helyettes államtitkár arról is tájékoztatta a MEOSZ-t, hogy az elektronikusan rendelhető termékkör további bővítését tervezik.

2021 júniusában a MEOSZ részt vett a gyógyászati segédeszközök felíratását megkönnyítő miniszteri rendelet egyeztetésében. Dr. Katona Gábor, az EMMI jogi ügyekért felelős helyettes államtitkára megküldte a MEOSZ részére a gyógyászati segédeszközök társadalombiztosítási támogatásba történő befogadásáról, támogatással történő rendeléséről, forgalmazásáról, javításáról és kölcsönzéséről szóló miniszteri rendelet módosítási tervezetét. A tervezet több, a gyógyászati segédeszközökhöz való hozzáférést segítő előremutató intézkedést tartalmazott. A legfontosabb ezek közül a gyógyászati segédeszközök széles körére kiterjesztett elektronikus recepten rendelésre vonatkozó javaslat volt. A tervezet arra tett javaslatot, hogy a szemüveg és kontaktlencse kivételével minden gyógyászati segédeszköz legyen elektronikusan rendelhető.

Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke üdvözölte és a mozgáskorlátozott emberek képviselőjében köszönetét fejezte ki a gyógyászati segédeszközök elektronikus rendelésére irányuló kormányzati szándékért. Felhívta a figyelmet, hogy a mozgáskorlátozott emberek számára alapvetően nehezített bárhová eljutni, ezért a telemedicina bevezetésével és a gyógyászati segédeszközök e-recepten történő rendelésével jelentősen javulhat a csökkent mobilitású mozgássérült emberek hozzáférhetősége.

A jogszabálytervezet céljának elfogadása mellett, az eRecept bevezetésével kapcsolatos szövegéhez a MEOSZ több pontosító javaslatot is tett.

Javasoltuk, hogy az eRecepten történt előírás, hiba is kijavítható legyen az eszköz kiváltása során, mert a tervezet szerint az eRecepten a forgalmazó nem javíthatja a személyazonosító adatokat. A MEOSZ elnöke felhívta a figyelmet, hogy ha a gyógyászati segédeszköz üzletben kiderül, hogy a beteg azonosító adatai hibásan szerepelnek a vényen, akkor a papír alapú receptnél a forgalmazó kijavíthatja a személyi igazolvány alapján a hibás adatot, amíg eRecept esetén újból orvoshoz kell fordulni, hogy az vonja vissza a vényt és a jó személyazonosító adatokkal újat állítson ki. Ha a hibás eRecept miatt újból orvoshoz kell fordulni, akkor az elektronikus rendelés legfőbb előnye, a rugalmassága és a hozzáférést könnyítő jellege elvész, ezért azt javasoltuk, hogy a papír alapú vényhez hasonlóan az eRecepten is lehetőség legyen a forgalmazónál a személyazonosító adatokat hatósági igazolvány alapján javítani.

A vény ellenjegyzésre vonatkozó előírásoknál pontosítani javasoltuk, hogy a beteget az ellenjegyzés megadásáról, elutasításáról és a jogorvoslatról is kötelező legyen tájékoztatni az elektronikus- és a papír alapú vény esetén is.

A MEOSZ részvételével is egyeztetett miniszteri rendelet alapján 2021. szeptember 1-jétől egyes eszközök felírási jogosultsága is bővült, pl. speciális kötszerek, gyermek ketonmérő, felnőtt/gyerek automata inzulinpumpa és támogatott körbe kerültek a mozgássérült embereket segítő dinamikus adaptív boka-láb ortézisek is. Az égési sérült gyermekek részére is támogatottá vált az alsó/felsővégtag ortézis és ortopéd cipő. Bővült a gyermekgyógyászatban is felíratlan eszközök köre, így pl. a sztómaterápiás eszközök, vizeletgyűjtők is többféle szakrendelésen rendelhetővé váltak.

Várhatóan hamarabb lehet majd időpontot szerezni azzal, hogy pl. a kötszerek, sérvtapaszok, higiénés segédeszközök, sztómaterápiás eszközök, pelenkák „orvosi rehabilitáció (csecsemő és gyermekgyógyászat)” szakvizsgával is rendelhető, így többféle szakrendelésen is fel lehet írni.

A 18 év alatti gyermek égési sérültek részére is rendelhetővé vált a hegesedés következtében kialakuló izom vagy bőr rövidülés megelőzése céljából az alsó- és a felső végtagortézisek és ortopéd cipők.

A tervezet arról is rendelkezett, hogy a BiPAP CPAP készülékek és maszkokat a gyermek fül orr gégész is felírhatja, ha az adott rendelésen saját alvásdiagnosztikai laboratórium van. A gyermekek alvászüggő légzészavara

esetén, amennyiben a gázcsere CPAP titrálás során 10 vízcentiméter nyomáson sem stabilizálható, gyermek tüdőgyógyászat, gyermek neurológia mellett gyermek fül orr gégész is rendelheti, amennyiben a munkahely saját alvási diagnosztikai laboratóriummal rendelkezik. A CPAP készülékekre felnőttkori alvásfüggő légzészavar esetén már 15 légzéskimaradás esetén is járhat támogatás, mert az $AHI > 30$ helyett már $AHI > 15$ értéktől igényelhető.

Ezek nagyrésze a MEOSZ által hosszú évek óta sürgetett intézkedések érdekében számtalan alkalommal fordult az egészségügyi kormányzathoz a gyógyászati segédeszközök támogatási problémái miatt, többek közt pl. fogyatékossgal élő gyermekek hatékonyabb eszköz ellátása, a BiPAP légzést támogató készülék indikációjának a gyermek-bénultak esetével való kiegészítése és izom-disztrófiában szenvedők érdekében.

A MEOSZ – a Magyar Rehabilitációs Társaság javaslatával együtt – 2018 óta több alkalommal

kérte az alsó- és felső végtag ortézisek és ortopéd cipők indikációs körének kiszélesítését, ezért Kovács Ágnes elnök köszönetét fejezte ki az égési sérült gyermekek számára rendelhető eszközök kibővítéséért is.

Hosszú évek várakozását követően ezzel a módosító javaslattal nyílt meg a dinamikus adaptív boka-láb ortézisek támogatási lehetősége is. Mozgásszervi rehabilitációs szakambulancián vagy osztályon lehet felírtni, első alkalommal team (megfelelő eszköz és tartozékai meghatározását orvos, gyártói jogosítvánnyal rendelkező ortopédiai műszerész és gyógytornász team) vizsgálata alapján rendelhető. Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke a jogszabálytervezet egyeztetése során külön kihangsúlyozta, hogy a MEOSZ által is sürgetett dinamikus adaptív boka-láb ortézisek támogatási lehetőségének megnyitásával az alsó végtag bénultsággal élő emberek életét jelentősen megkönnyítő, mobilitásukat hatékonyan segítő eszközökkel bővül a támogatható termékek köre.

A FELNŐTT SMA BETEGEK EGYEDI KÉRELEMRE KAPHATNAK SPINRAZA TÁMOGATÁST

2021 februárja új reményt nyitott a gerinc eredetű izomsorvadás (SMA) betegséggel élő felnőttek kezelésének támogatására. A felnőttek is kérhetnek egyedi támogatást Spinraza kezelésre. A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége 2019 márciusa óta több alkalommal fordult az egészségügyért felelős tárcához az SMA betegek állandó gyógyszeres ellátása érdekében, ezért üdvözlünk a felnőtt betegek kezelésének támogatási lehetőségét. A támogatást azonban külön kérelmezni kell az egészségbiztosítótól, ezért továbbra is kiálltunk amellett, hogy egyedi kérelmek helyett minden SMA beteg külön eljárás nélkül kaphassa meg a számára szükséges kezelést.

A korábban gyógyíthatatlannak bizonyult SMA betegség kezelésére a géntechnológia fejlődésével új lehetőségek nyíltak. A Spinraza kezelés a 18 évesnél fiatalabb gyermekek számára már támogatott volt, a felnőttek nem kaptak támogatott kezelést. Számukra jelentett új reményt az, hogy 2021 februárjától az SMA betegséggel élő felnőttek Spinraza kezelésének egyedi méltányossági támogatására is megnyílt a lehetőség.

Felhívtuk az érintettek figyelmét, hogy aki szeretné a kezelést igénybe venni, annak a kérelem benyújtása előtt célszerű felkeresni neurológust vagy a kijelölt kezelőcentrumok egyikét állapotfelmérés és a genetikai megalapozottság vizsgálatára, ugyanis a felnőtt betegek ke-

zeléséhez nem elegendő pusztán a kezelőorvos döntése, hanem egy külön ún. „egyedi” engedélyezési eljárásra is szükség van. A NEAK szigorú orvosszakértői értékelést követően, a kezelés genetikai megalapozottsága esetén támogathatja annak költségét. Tudomásunk szerint az SMA kezelésére kijelölt centrumok segítséget nyújtanak a kérelem benyújtásában is.

Előbbiek alapján azt javasoltuk az érintetteknek, hogy aki támogatási kérelmet tervez benyújtani, előtte az állapotfelmérés és a diagnózis megerősítése érdekében forduljon az SMA betegségben jártas neurológus szakorvoshoz vagy keresse fel az SMA kezelőcentrumokat. A kezelőcentrumok adatait a MEOSZ honlapján közzétettük.

A FOGYATÉKOSSÁGI TÁMOGATÁSBAN VAGY ROKKANTSÁGI JÁRADÉKBAN RÉSZESÜLŐKNEK AKKOR IS JÁR SZJA KEDVEZMÉNY, HA A BETEGSÉGE NEM SZEREPEL A JOGSZABÁLYI LISTÁBAN

A súlyosan fogyatékos magánszemély 2021-től a személyi jövedelemadó (Szja) összevont adóalapját havonta 55.800 forint személyi kedvezménnyel csökkentheti. A fogyatékos embereket megillető Szja kedvezményt 2021. előtt az adót csökkentő kedvezményként a minimálbér öt százalékáig lehetett igénybe venni. Az Szja összevont adóalapjának csökkentését - a korábbi szabályozással összhangban - az veheti igénybe, akinek a betegsége, fogyatékosági állapota szerepel a jogszabályi listán, a fogyatékosági támogatásban vagy rokkantsági járadékban részesülő személyeknek azonban akkor is jár a kedvezmény, ha a betegségük nincs rajta a listán.

A kedvezményre jogosultak körét a személyi jövedelemadó törvény sorolja fel, amelynek szövege eltérő értelmezésekhez vezetett. A MEOSZ-hoz érkező jelzések alapján a személyi kedvezményre jogosultak körét a gyakorlatban eltérően értelmezik. A tapasztalatok sze-

rint előfordult, hogy kizárólag abban az esetben adták meg a kedvezményt, ha az érintett olyan betegségben szenved, amelynek pontos BNO kódja szerepel a jogszabályi listában. Ugyanakkor a jogszabály alapján a személyi kedvezmény annak is jár, aki betegségének

BNO kódja nem szerepel ugyan a kormányrendelet felsorolásában, de fogyatékosági támogatást vagy rokkantsági járadékot folyósítanak számára.

A MEOSZ ezért az adóhivatalhoz fordult **(melléklet 272. oldal)** és arról kért tájékoztatást, hogy jogosult-e a személyi kedvezményre az, aki olyan betegségben szenved, amelynek BNO kódját a jogszabályi lista nem tartalmazza, azonban fogyatékosági támogatásban vagy rokkantsági járadékban részesül.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Ügyfélkapcsolati Főosztálya arról tájékoztatta a MEOSZ-t, hogy a rokkantsági járadékban vagy fogyatékosági támogatásban részesülő magánszemély a súlyos fogyatékoságnak minősülő betegségekről szóló kormányrendelet mellékletében meghatározott betegségtől, illetve fogyatékoságtól függetlenül jogosult a személyi kedvezmény igénybevételére. Előbbiek alapját tehát az szja személyi kedvezményt az veheti igénybe, akinek a betegsége, fogyaté-

kossági állapota szerepel a jogszabályi listán, továbbá **a fogyatékosági támogatásban vagy rokkantsági járadékban részesülő személyeknek akkor is jár a kedvezmény, ha a betegsükük nincs rajta a listán.**

A személyi kedvezményt a súlyos fogyatékoságról szóló orvosi igazolás vagy a rokkantsági járadékra, fogyatékosági támogatásra való jogosultságról szóló határozat alapján lehet igénybe venni. Aki rokkantsági járadékban, vagy fogyatékosági támogatásban részesül, annak nem szükséges külön orvosi igazolás, mert az Szja kedvezményre jogosultságot az ellátásról szóló határozattal lehet igazolni. Az igazolásokat és a határozatot nem kell csatolni az adóelőleg-nyilatkozathoz és az adóbevalláshoz sem, azonban az Szja elévülési idején belül meg kell őrizni. Az Szja megállapításához való jog annak a naptári évnek az utolsó napjától számított öt év elteltével évül el, amelyben az adóbevallást kellett tenni (tehát 2022. évre vonatkozó igazolásokat 2028. december 31-ig kell megőrizni).

A MEOSZ ELÉRTE, HOGY MEGHOSSZABBÍTHATÓ AZ ELHALASZTOTT MŰTÉT MIATT LEJÁRÓ TÁPPÉNZ

A járvány miatt egyes egészségügyi beavatkozásokra 2021 márciusára már több mint egy évet kellett várni, ezért felmerült az a veszély, hogy az emiatt keresőképtelen emberek táppénze lejár és ellátás nélkül maradnak. Az elhalasztott műtétek és egészségügyi beavatkozások miatt ellátatlan betegek önhibájukon kívül nem kaptak egészségügyi ellátást, ami nélkül huzamosabb ideje nem tudtak munkát végezni, így 2021 márciusában komolyabb következményekkel fenyegetett az, hogy egyre több embernek lejár a maximum egy évig folyósítható táppénze. Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke ezért az Operatív Törzshöz fordult (mellékletek 274. és 276. oldal) az egészségügyi ellátások elhalasztása miatt önhibán kívül keresőképtelen betegek lejáró táppénzének automatikus meghosszabbítása érdekében. A MEOSZ azt kérte, hogy az elhalasztott műtétek elvégzését követően, a beteg munkaképesé válásának időpontjáig legyen folyósítható a táppénz.

A koronavírus járvány miatt a nem létfontosságú egészségügyi kezeléseket, a nem életmentő beavatkozásokat több alkalommal felfüggesztették, és egyes ellátásokat 2020 márciusával kezdődően határozatlan időre elhalasztottak. A MEOSZ-hoz érkezett jelzések alapján számos beteg a csípő- térdprotézis, gerinc-, végtag és egyéb műtétek folyamatos, többszöri elhalasztása miatt egy évet meghaladóan is betegállományba kényszerült. A keresőképtelen betegeknek járó táppénz azonban maximum egy éven át folyósítható, még méltányosságból sincs lehetőség egy évnél hosszabb ideig táppénzt adni. A veszélyhelyzet miatt meghosszabbították pl. az okmányok érvényességét, a közgyógyellátási jogosultság és a gyógyszer, gyógyászati segédeszköz rendelésére vonatkozó szakorvosi javaslatok érvényességét is, de a táppénz idejét nem. A korlátozások feloldását követően az elhalasztott műtétek pótlása is várhatóan hosszabb időt – a várólisták adatai alapján újabb egy évet is – vehet igénybe.

Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke ezért felhívta az Operatív Törzs figyelmét arra, hogy az elhalasztott műtétek és egészségügyi beavatkozások miatt ellátatlan betegek önhibán kívül nem kaptak egészségügyi ellátást, ami

nélkül huzamosabb ideje nem tudnak munkát végezni, így lassan egyre több embernek lejár a táppénze. Az egészségügyi beavatkozások korlátozásának feloldását követően az elhalasztott műtétek pótlása még várhatóan hosszabb időt vesz igénybe, ezért a betegek kieső jövedelmének folyamatos biztosítása érdekében a MEOSZ azt javasolta, hogy az elhalasztott műtétek elvégzését követően, a beteg munkaképesé válásának időpontjáig folyósítható legyen a táppénz.

Dr. Boér Gábor, az EMMI egészségügyi finanszírozásért és fejlesztésért felelős helyettes államtitkára válaszában jelezte, hogy a veszélyhelyzet ideje alatt a nem sürgősségi ellátások jó része elhalasztásra került, így a betegek gyógyulási ideje önhibájukon kívül kitolódik. Emiatt előfordulhat, hogy a táppénz folyósítása az egy éves maximális időtartamon felül továbbra is indokolttá válik. A helyettes államtitkár hivatkozott levelében kitért arra is, hogy az egészségügyért felelős államtitkárság a helyzet kezelésével kapcsolatos munkát megkezdte, amely eredményeként – reményeik szerint – a biztosított betegek a táppénz egy éves időtartamán túl sem maradnak jövedelem és társadalombiztosítási ellátás nélkül.

A MEOSZ fellépése nyomán 2021. június 11. napjától a táppénz egy éven túl is folyósíthatóvá vált méltányosságból abban az esetben, ha a beteg ember a koronavírus járványhelyzet miatt felfüggesztett egészségügyi ellátás hiányában egy éven túl is keresőképtelen. Ha a táppénz alapjául szolgáló keresőképtelenség igazolhatóan az egészségügyi ellátás SARS-CoV2 járványhelyzethez kapcsolódó felfüggesztése okán egy éven túl is fennáll, a táppénz méltányosságból a veszélyhelyzet megszűnését követő legfeljebb hatodik hónap végéig folyósítható. A meghosszabbítása azonban nem automatikusan történik, hanem kérni kell, méltányosságból. A kérelem nyomtatványt és az orvosi igazolásokat a munkáltatóhoz kell benyújtani és a kormányhivatal dönt az egy éven túli meghosszabbításról és a táppénz összegéről. A kérelemben igazolni kell azt is, hogy a keresőképtelenség a járvány miatt elhalasztott ellátás következtében áll fenn egy éven túl (ok-okozati összefüggés van a járvány miatt elhalasztott beavatkozás és a keresőképtelenség közt).

Fontos lépés volt ez a leginkább kiszolgáltatott, beteg emberek létbiztonságának támogatása érdekében. A MEOSZ is üdvözölte az intézkedést (**melléklet 278. oldal**), hiszen jó megoldásnak tűnt az önhibán kívül keresőképtelen betegek megélhetésének folyamatos biztosítására. Sajnálatos módon azonban egyedi esetek nyomán kiderült, hogy egy kormányrende-

letben rögzített ellátási korlát kizárja azokat az embereket ebből a lehetőségből, akik érdekében a problémát jeleztük.

A MEOSZ látókörébe került konkrét ügyben a járvány miatt elhalasztott műtetre több mint egy éve váró mozgássérült biztosított – egyébként minden más feltételnek megfelelő – táppénz meghosszabbítási kérelmét arra hivatkozva utasították el, hogy rokkantsági ellátásban részesül. A rokkantsági ellátás a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (Mmtv) szerinti olyan pénzbeli ellátás, amelynek folyósítása mellett lehet munkát végezni, az így megszerzett kereset, jövedelem után az érintett járulékfizetésre kötelezett, ezért táppénzre is jogosultságot szerez. A fogyatékossgal élő emberek részére a fogyatékossgukból eredően jellemzően jár valamilyen pénzbeli ellátás. Ezek egy részét olyan jogcímen folyósítják, amely mellett lehet munkát végezni. Az egészségbiztosítási törvény végrehajtási rendelete alapján nem jár méltányosságból táppénz annak, aki ellátásra szerzett jogosultságot vagy ellátásban részesül. Ezzel tehát a kormányrendelet kizárja a munkavégzésen alapuló jogosultságból azokat, akik a fogyatékossgukra tekintettel pénzbeli ellátásban részesülnek.

Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke ezért ismételt az EMMI helyettes államtitkárához for-

dult (mellékletek 279. oldal) és jelezte, hogy a táppénz méltányosságához kötött meghosszabbítása ezzel a korlátozással célt tévesztett. Továbbá felhívta a figyelmet a méltányossági táppénz folyósítását ellehetetlenítő jogszabály szövegének visszásságaira is. A MEOSZ levelében jelezte, hogy a kormányrendeleti tilalom 2003 óta fennáll, ugyanakkor a jogszabály szövegéből nem egyértelmű, hogy a méltányossági lehetőségéből kizáró szöveg milyen ellátásra vonatkozik. Az ellátás pénzbeli-, de akár természetbeni ellátást is jelenthet. Vagy akár automatikus kizárással büntethető a közgyógyellátásra jogosultakat? - tette fel a kérdést Kovács Ágnes. A pénzbeli ellátásban részesülő emberek automatikus kizárása olyan visszásságot is okoz, hogy pl. 24.143,- Ft méltatlanul alacsony összegű fogyatékosági támogatás ellehetetlenítheti a járulékfizetésen alapuló táppénz jogosultság méltányossági megállapítását.

A MEOSZ a mozgáskorlátozott emberek érdekében fordult a kormányzathoz. A Szövetségünk által képviselt emberek jellemzően olyan súlyos sérüléssel vagy fogyatékossgal élnek, amire tekintettel fogyatékossgai támogatást vagy rokkantsági járadékot vagy Mmtv. szerinti ellátást vagy magasabb összegű családi pótlékot folyósítanak, ugyanakkor egyes ellátások mellett lehet munkát is végezni. A kormányrendelet azonban automatikusan kizárja annak a lehetőségét, hogy a munkával szer-

zett jogviszonyukra tekintettel táppénzt méltányosságból is igénybe vehessenek – hívta fel a figyelmet a célt tévesztett szabályozásra Kovács Ágnes.

Táppénzre a munkavégzése és járulékfizetése alapján jogot szerez a biztosított. A MEOSZ álláspontja szerint a fogyatékossga tekintettel járó pénzbeli ellátások (pl. rokkantsági járadék, fogyatékossgai támogatás, Mmtv. szerinti ellátások, stb.) egyfajta reparációt szolgálnak, amely célja a fogyatékossgából, csökkent munkaképességből eredő hátrány kompenzálása. Ez két külön tényen alapuló jogosultság, ami a végrehajtási rendeletben a méltányossági ellátásra jogosultságtól megfosztó módon összekeveredik. A fogyatékossga tekintettel folyósított pénzbeli ellátás és a munkavégzést feltételező, biztosítási jogviszonyon alapuló ellátás két eltérő, egymástól teljesen független jogviszony. Ez nem lehet alapja vagy oka annak, hogy a fogyatékossgából eredő hátrány leküzdésével egyébként is többlet terhet vállaló, munkát végző és járulékot fizető embereket a jogszabály automatikusan kizárja a munkavégzésen alapuló ellátásból. A táppénzre, mint biztosításon alapuló kedvezményre való jogosultság nem tehető egy attól független, a reparációt szolgáló ellátásra való jogosultságtól függővé.

Kovács Ágnes felhívta a figyelmet arra is, hogy a hivatkozott tilalom 2003 óta fennáll, azonban

időközben szűkült a tilalmi kör és kivétel lett a gyed és az ápolási díj mellett végzett munka esetén a gyermek betegségére tekintettel igényelt táppénz. Jelezte továbbá, hogy álláspontja szerint ez a tilalom a fogyatékossgal élő személyek hátrányos megkülönböztetését eredményezi, hiszen a fogyatékossgból eredő ellátás igénybevétele automatikusan kizárja a méltányossági táppénzre jogosultságot. A fogyatékossgal élő emberek a munkaerőpiacon hátrányból indulnak, mégis számtalan ember a pénzbeli ellátása mellett munkát végez, amelynek egyéni- és társadalmi hasznosága nem kérdőjelezhető meg. A munkaalapú társadalom – kormányzati célokkal összhangban történő – megerősítését szolgálja a fogyatékossgal élő emberek munkavállalásának támogatása. Az esélyegyenlőséget is az biztosítja, ha a munkavégzéshez kötődő ellátásokat másokkal azonos alapon biztosítja az állam részükre is.

Előbbiek alapján a MEOSZ azt kérte, hogy a fogyatékossgra tekintettel igénybe vehető vagy

a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülő fogyatékos emberek számára biztosítsák, hogy másokkal azonos alapon részesülhessenek méltányossági táppénzben.

Dr. Boér Gábor, az EMMI illetékes helyettes államtitkára elismerte, hogy a rokkantsági és rehabilitációs ellátásban részesülő emberek számára méltányosságból nem állapítható meg táppénz. Válaszában arra hivatkozott, hogy a korlátozás eltörlésével kellő költségvetési fedezet és nagyobb potenciális ellátotti kör okán olyan személyeket nem tudnának ellátásban részesíteni, akik szintén ugyanúgy rászorulnának arra egészségi állapotuk alapján, azonban semmilyen más bevételi forrással nem rendelkeznek.

Az EMMI tájékoztatása szerint a szabályozás méltányossági alapú és az volt a célja, hogy a biztosított betegek a táppénz egy éves időtartamán túl se maradjanak jövedelem vagy tb ellátás nélkül.

AKADÁLYMENTESÍTÉS

”

Önök intézték már hivatalos ügyeiket az utcán? Én igen. Amikor nem akadálymentes az adott irodaház, és nem tudok bejutni, akkor kijön egy ügyintéző a hivatalból, az utcán konzultál velem és segít elintézni, amit szeretnék. Bár azt lehet mondani, hogy rugalmas a megoldás és kedves az ügyintéző, de azt nem, hogy jogszerű és észszerű az eljárás.

Kiss Csaba, a MEOSZ tapasztalati szakértője

Magyarországon az akadálymentesítés terén komoly hiányosságok vannak. Az elmúlt években ugyanakkor egyre több köz és magánszolgáltató keresi meg a MEOSZ-t előzetes egyeztetést kérve, hogy a középületek, közterek építése, felújítása, szolgáltatások megújítása előtt, hogy hogyan tudnák a fogyatékos emberek számára is egyenlő eséllyel hozzáférhetővé tenni. Szövettségünk ugyanakkor egyes esetekben megkeresés nélkül maga is felajánlja szaktudását, így történt ez az elmúlt évben sportcsarnok, kórház, és közterek vonatkozásában is. A MEOSZ rehabilitációs szakmérnökeinek alapvető feladata, hogy ezeknél a projekteknél megvilágítsák, nincs választási lehetőség, az akadálymentesítést a hatályos jogszabályok alapján meg kell tervezni és valósítani, kompromisszumos megoldások nem elfogadhatóak. Az alapvető feladat, hogy minden esetben egy teljeskörűen akadálymentes tér, egyenlő eséllyel hozzáférhető szolgáltatás jöjjön létre.

MEOSZ-INOTEK – A MEOSZ INKLÚZIÓ ÉS INNOVÁCIÓ TECHNOLÓGIAI KÖZPONTJA

A 2020. december 3-i sajtótájékoztatón bejelentett Inklúzió és Innováció Technológiai Központ (INOTEK) 2021. januárban megkezdte működését a MEOSZ új szervezeti egységéként. Fő célkitűzése az épített és tárgyi környezet akadálymentességének előmozdítása, melyet tíz céltérületen kíván megvalósítani. A szervezet programjában a konkrét tervek véleményezésétől a módszertani munkán keresztül a nemzetközi együttműködések keretében végzett szakmai tevékenységekig különféle elképzelések szerepelnek.

Elsőre talán érthetetlen, hogy miként és legfőképpen miért kerül a csizma az asztalra? Egy érdekvédelmi szervezetben mit keresnek a mérnökök, a technológiai innováció? Röviden megválaszolva: egy hiányt szeretne betölteni. Átéltük vagyunk egy olyan korszaknak, amikor minden eddiginél gyorsabban változik a környezetünk egy része. Az épített és tárgyi környezethez való viszonyulásunk átalakulóban van, és ez a folyamat a járványhelyzetnek köszönhetően ráadásul fel is gyorsult. Egyre dominánsabban épületekhez (számítógéphez) kötve végezzük munkánkat, és a mindennapjaink meghatározó részét képező kapcsolattartás és ügyintézés áttevődik digitális eszközökre. A környezetünk alakulása új megoldásokat hoz napról napra, ami az egyenlő esélyű hozzáférhetőség szempontjából újabb kihívásokat, kockázatokat jelent. És azt tapasztaljuk,

taljuk, hogy bár vannak jó példák, ahol az „új”, az egyben akadálymentes is, de sajnos inkább kivételként. És az újabb eszközök, szolgáltatások fejlesztésénél figyelmen kívül kerülnek a fogyatékos emberek szempontjai, számukra egy-egy újabb akadály, kirekesztő elem jön létre.

Sokszor kevésnek bizonyult az, hogy jogszabályokra, nemzetközi egyezményekre hivatkozva az érdekképviseletek jelezzék a hibákat. Megfogalmazódott annak az igénye, hogy fel kell vértézni magunkat a problémák szakmai alaposágú, szabatos megnevezésének és a megoldási lehetőségek meghatározásának képességeivel. Erre hivatott az INOTEK, melynek fő célkitűzése az épített és tárgyi környezet akadálymentességének előmozdítása.

MEOSZ AKADÁLYMENTESÍTÉSI STRATÉGIA

A MEOSZ kiemelt céljai között szerepel az akadálymentes környezet megteremtése. Az első év egyik meghatározó élménye, hogy akármi-be is fogtunk, legyen az egy terv véleményezése, egy hibásan megvalósult beruházás rendbetétele, egy pályázati felhívás véleményezése vagy bármi más, azt láttuk, hogy mindenütt lenne bőven tennivaló. A jogi, érdekvéonyesítő tevékenységen túl szükségesnek látjuk a MEOSZ központban dolgozó, különböző szakterületekben jártas kollégákkal egy akadálymentességi stratégiai szakmai program kidolgozását, amely a jogalkotóknak és döntéshozóknak iránymutatást adhat a jelenleg fennálló problémák rendszerszintű kezeléséhez. Voltak nyilvánvaló pontok, mint például a pályázati forrásból megvalósuló beruházá-

sok akadálymentességi hiányosságai, de több olyan gócpontot is találtunk, ahol a problémák gyökerei más területekre vezettek át, és arra vezettek bennünket, hogy ne a tüneti kezelésekkkel foglalatostkodjunk, hanem rendszerszintű változásokon dolgozzunk. Ilyen felismerés például az, hogy az építési beruházások során mind a tervező mérnökök jogosultsági területeit tekintve, mind pedig a folyamatban közreműködő hatóságok, szakhatóságok között senkiföldje az akadálymentességi követelmények betartása és ellenőrzése. Hiába oltjuk a tüzet egyes beruházások hibás terveinek véleményezésével, a parázs máshol újra és újra lángra kap, amíg a tervezői jogosultságok és a vonatkozó hatósági szerepkörök rendbetétele meg nem történik.

HÁLÓZATI MŰKÖDÉS – AKADÁLYMENTES MUNKACSOPORT LÉTREHOZÁSA

Az INOTEK működésével közvetlenebb kapcsolat teremtődött a Rehabilitációs Környezettervező Mérnökök Egyesülettel (REKORE), ezáltal az akadálymentesítés tervezéssel foglalkozó szakemberekkel. A 2022-ben befejeződő több szakmai programba is bekapcsolódtak nagy tapasztalatú, akadálymentességben jártas rehabilitációs szakmérnök kollégák.

Az országos érdekvédelmi szervezetek akadálymentességi szakmai tevékenységének összehangolására az INOTEK kezdeményezésére létrejött az „akadálymentes munkacsoport”, amelybe a fogyatékos emberek hat országos érdekvédelmi szervezete (AOSZ, ÉFOÉSZ, MEOSZ, MCVYOSZ, SINOSZ, SVOE) delegálta azon szakértőit, akik az akadálymentesség kérdéskörével foglalkoznak. Egyelőre információkat osztunk meg egymással, amelynek eredményeképpen pl. a BKK Balázs Mór Klub szakmai rendezvényein egy meghívott szakemberünk az összes szervezettől összegyűjtött és előzetesen egyeztetett információkat tudta

tolmácsolni a gyalogos közlekedés fejlesztéséről szóló műhelymunkában. Közös fellépést tervezünk több olyan területen is, amelyekkel eddig külön-külön birkóztunk vagy éppen kapacitás hiányában egyik szervezet sem tudott vele foglalkozni. Egy ilyen feladat a meglévő vagy éppen megépült épületek akadálymentességi minősítésének kérdése, mely területen vadhajtásokként jelentek meg különböző szereplők azt a hamis illúziót keltve, hogy ha van egy minősítés, akkor minden rendben van. Minden szervezetet terhelő feladat a különböző beruházások terveinek egyeztetése. Ebben is elkezdtünk egy közös rendszer kialakításán dolgozni, hogy együttesen kevesebb erőforrásunkat kösse le, de szakmailag megfelelő szinten képviselni tudjunk minden Több, a szervezetekhez érkező külön megkeresésre sikerült közös választ, javaslatokat megfogalmazni, valamint szakmai rendezvényeken a munkacsoporton keresztül egyeztetett közös álláspontot megjeleníteni. szervezetet, ezáltal a különböző fogyatékos emberek igényeit.

2022-27 PÁLYÁZATI CIKLUS

A közszolgáltatásokat érintő infrastrukturális beruházások jelentős része uniós támogatási programok keretében valósul meg. Ebből ki-folyólag kiemelt jelentősége van annak, hogy a pályázatoknál meglévő akadálymentesítési kötelezettség megvalósulásának jelenleg hiányos garanciaelemei megfelelően működjenek. Ebbe a folyamatba kapcsolódott be a MEOSZ. Véleményeztük és módosítási javaslatokat tettünk az „Általános Útmutató” dokumentumhoz. A társadalmi egyezteté-

si szakaszban eljuttattuk észrevételeinket az operatív programok, a Kisfaludy program és a Magyar Falu Program (MFP) felhívásaihoz.

Első látható eredményként jegyezzük, hogy az MFP 2021 év végi felhívásaiban az akadálymentesítés kötelezettsége nem a választható, hanem a kötelezően megvalósítandó tevékenységek közé került. Felkérésre a Helyre-állítási Alap tervezett célkitűzéseit is véleményeztük.

A JÖVŐ NÁLUNK KEZDŐDIK? – AKADÁLYMENTESSÉGI MÉRNÖKI TANÁCSADÁS

A 2021-es évben egyre növekvő számban érkeztek a MEOSZ-hoz nagyobb kormányzati és fővárosi beruházásokkal kapcsolatos megkeresések, melyek során a tervezés szakaszában kellett a munkaközi anyagokat véleményezni. Kiemelten említhetőek az alábbi beruházások:

» Metro fejlesztés keretében az M3 vonal 2 állomásán megvalósult felvonó, további megállók akadálymentes közlekedési rendszerének tervezése beleértve a gyalogátkelőktől a felvonókig valós használhatóságot biztosító teljes megközelítési útvonalra kiterjedő akadálymentes megoldásokat

- » Széna tér, Duna-Buda program keretében átépíteni tervezett terek tervezése
- » Dél-Budai Centrum Kórház engedélyezési tervezési szakasza
- » Paks-II Ügyfélközpont épülete,
- » Blaha Lujza tér felszíni felújítása.

Megkeresés érkezett továbbá az Nemzeti Választási Irodától, hogy a 2022-es évben lebonyolítandó országgyűlési választások szavazóhelyiségeinek kiválasztásakor az akadálymentességi értékeléshez adjunk segítséget. Szövetségünk egy „gyorsteszt” és egy tájékoztató video elkészítésével segítette az iroda munkáját.

ÉSZREVESSZÜK-E AZ AKADÁLYOKAT? – AKADÁLYMENTESÍTÉSI BEJELENTŐ

Mindennapi tapasztalat, hogy számtalan rosszul vagy nem megfelelően kivitelezett akadálymentesítés valósul meg, mely nem felel meg a hatályos követelményeknek. Az is tapasztalat, hogy sem a hatóságokban, és sokszor magukban az érintettekben sem tudatosul, hogy ami megépült, az nem törvényszerűen nehezíti életüket, hanem épp ellenkezőleg, törvénytelenül, hiszen nem felel meg a hatályos akadálymentességi előírásoknak.

Kiemelt céljaink között szerepel az érintettek és különösen az érdekvédelmi aktivisták és

dolgozók képzése és felkészítése arra, hogy ne csak saját benyomásaikra és élményeikre támaszkodó „tapasztalati” szakértők legyenek, hanem képesek legyenek felismerni és objektív módon megfogalmazni a közvetlen környezetükben létesült akadályokat. Ennek első lépése az online bejelentési platform létrehozása. A felületen feltölthetőek az észlelt problémáról készült fényképek, valamint szöveges hozzáfűzés is rögzíthető, melyet a MEOSZ érdekképviseleti munkájához hasznosítani tud. A MEOSZ látókörébe került nem akadálymen-

tes projektek kapcsán panasszal is éltünk a Miniszterelnökségen három konkrét, különböző támogatási konstrukciók keretében megvalósult épülettel kapcsolatosan. Egyik a Miskolci állatkert, ahol a bejárat átépítésével ellehetetlenült az akadálymentes bejutás, valamint a sétányok kiépítése kerekesszékekkel közlekedők számára teljességgel használhatatlan. Egy országos egészségügyi beruházás keretében meg nem valósult akadálymentesítés is a panaszolt projektek közé került, ahol bár láthatóan gondoltak és költöttek az akadálymentesítésre, de legtöbb épület vonatkozásában továbbra is lehetetlen maradt az egészségügyi

ellátási helyeknek, szakrendelőknél, szakambulanciáknak már a kerekesszékekkel történő megközelíthetősége is. A harmadik épület egy iskola, melynél többtíz-milliós költséggel valósult meg egy csak az akadálymentesítés célját szolgáló bővítés, gépi emelőberendezés, valamint egy akadálymentes illemhely, de annyi tervezési és kivitelezési hiba történt, hogy egy kerekesszékekkel közlekedő diák gyakorlatilag képtelen lenne az iskola területére bejutni, az iskolaépületben közlekedni, és az akadálymentes illemhelyet használni. És a teljesen új, udvar szintjén épült étkezőszárny sem felel meg az akadálymentességi követelményeknek.

OTTHONFELÚJÍTÁSI TÁMOGATÁS - AKADÁLYTALANUL

Egyéni kérdések panaszok alapján kirajzolódott, hogy a kormány által meghirdetett otthonfelújítási támogatás keretében bizonyos esetekben nem elszámolható kategóriába kerülnek a mozgáskorlátozott családtag igényei miatt szükséges építési munkálatok. Az INOTEK kidolgozta, a MEOSZ közzétette a támogatási program keretében elszámolható akadálymentességi munkák meghatározását, mely az 518/2020. (XI. 25.) kormányrendelet módosításába be is került.

CSR KONZULTÁCIÓ

Több piaci szereplő (pl. Decathlon) is a MEOSZ-hoz fordult társadalmi felelősségvállalási tevékenységük (CSR – Corporate Social Responsibility) kapcsán. A konzultációk során segítséget nyújtottunk fogyatékos munkavállalók alkalmazása előfeltételeinek és vállalaton belüli rendszerének kidolgozásához.

BKK BALÁZS MÓR KLUB

A BKK stratégiai elképzeléseinek műhelyül szolgáló szakmai csoport munkájában, annak rendezvényein rendszeresen részt veszünk. Kiemelt jelentősége van annak, hogy a főváros közlekedési rendszerét vizsgáló és jobbítani

akaró szakemberek között az esélyegyenlőség szemlélete integráltan megjelenhet, alapvetően annak, hogy a jövőbeli fejlesztési elképzeléseknek elválaszthatatlan, szerves részét képezzék az akadálymentességi követelmények.

MEOSZ-INOTEK ELSŐ ÉVE

Az első év segített olyan utakat találni, melyeken látszik a továbbjutás lehetősége. Ezek közé tartozik

» az akadálymentesítési követelményeket konkrétan megfogalmazó szabványok használatának meghonosítása

» a pályázati rendszer keretében létrejövő beruházások esetében az egyenlő esélyű hozzáférhetőség magasabb szintű megvalósulása

» az érdekvédelem részéről magasabb szintű mérnök szakmai ismeretekkel megalapozott munka.

Bízunk benne, hogy legfőbb célkitűzésünk, „az akadálymentesség helyzetének érzékelhető javulása” tevékenységünk nyomán ténylegesen megvalósulhat.

TÁRSASHÁZI AKADÁLYMENTESÍTÉSI ANOMÁLIA

2021-ben is számos panasz érkezett a MEOSZ-hoz azzal összefüggésben, hogy hazánkban az épületek, utak, közlekedési eszközök nagy része továbbra sem akadálymentes, így a szolgáltatások nem egyenlő eséllyel hozzáférhetőek a mozgáskorlátozott emberek számára. A közszolgáltatásokat érintő panaszokat, amennyiben azok megfeleltek a jogszabályi feltételeknek, hatósági útra tereltük és biztosítottuk az ügyfelek számára a megfelelő képviselést is. 2021-ben az óvodák, iskolák, közlekedési eszközök akadálymentességén túl a MEOSZ segítséget nyújtott egy társasház akadálymentesítését érintő panasz ügyben is.

Egy tízemeletes társasházban és a környékén elvégzett akadálymentesítési munkákkal kapcsolatban kereste meg Szövetségünket egy elektromos kerekesszékekkel közlekedő mozgáskorlátozott ember. Elmondása szerint a társasház épületének bejáratánál rámpa kialakítására, az épületben pedig lift átalakítására került sor, azonban ezek egyike sem használható kerekesszékekkel akadálymentesen.

Az iratok és a fotók alapján megállapítható volt, hogy a bejáratnál kialakított rámpa nem akadálymentes, mivel dőlésszöge nem felel meg a jogszabályi előírásoknak, illetve a liftet sem lehet akadálymentes módon használni, mivel geometriája az akadálymentességi feltételeknek nem tesz eleget. A panaszos több alkalommal is jelezte a problémát a lakásszövetkezet képviselői felé, kiemelve, hogy kere-

kesszékével a rámpa használata életveszélyes, a liftbe pedig önállóan nem, illetve csak rendkívüli nehézségek árán tud beszállni.

A MEOSZ tájékoztatta a Lakásszövetkezet elnökét, *hogyan az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendeletben (OTÉK)* foglaltak szerint miként kell valamennyi építmény esetében az akadálymentes közlekedéshez a lejtőt és a rámpát tervezni és megvalósítani. Felhívtuk a figyelmét, hogy az OTÉK 66. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezések nemcsak a közhasználatú, hanem valamennyi építményhez épített lejtőre, illetve rámpára vonatkozó műszaki paramétereket tartalmazzák, amelyeket mind a tervezéskor, mind a kivitelezéskor figyelembe kell venni. Kértük, nyilatkozzon arról, hogy a bejáratnál található rámpa kivitelezése után és átadása előtt történt-e hatósági ellenőrzés az építésügyi hatóság részéről, mi az oka annak, hogy a hatályos jogszabályok rendelkezései alapján nem került sor a rámpa kijavítására, illetve amennyiben észlelte, hogy a rámpa esetében hibás teljesítés történt, miért nem kérte a rámpa kivitelezőjétől annak kijavítását.

A Lakásszövetkezet elnöke elmondta, hogy a rámpa kiépítését a házban lakó tulajdonosok kérték, és közös költség címén ők fedezték a költségeket is. Álláspontja szerint a Szövetkezet nem közintézmény, ezért nem kötelesek a törvény által meghatározott paraméterekkel rendelkező mozgássérült rámpát kialakítani, csak olyat, ami funkcionálisan megfelel az igényeknek. Ezért a vonatkozó jogszabályokat, köztük az OTÉK rendelkezéseit nem tudják magunkra tekintve értelmezni. A rámpa kiépí-

tése azonban az OTÉK 116. §-a alapján történt, segítő szándékkal a tulajdonosok igényeihez mérve. Véleménye szerint ügyfelünk a rámpát azért nem tudja használni, mert a kerekesszéket nem állította be magának és ezért félelemérzete van a rámpa használatakor. Azt ugyan elismerte, hogy a rendelkezésre álló vélemények alapján a rámpa lejtése nem megfelelő, de akár manuális, akár elektromos kialakítású kerekesszékekkel használható. A rámpa átalakítására a Szövetkezet nem rendelkezik anyagi fedezettel. A Lakásszövetkezet elnöke úgy nyilatkozott, hogy a rámpa kiépítésre az illetékes Önkormányzattól területhasználati engedélyt kaptak, mivel a földszinti ingatlan tulajdonosa nem járult hozzá, hogy az ablaka előtt húzódjon a rámpa. A rámpa kialakításakor annak tervét bemutatták a hatóságnak, azonban hatósági ellenőrzés a kivitelezés után nem történt. Véleménye szerint nem történt hibás teljesítés, mivel a rámpa kialakításra került és kerekesszékekkel használható.

Ezt követően panaszt nyújtottunk be Budapest Főváros Kormányhivatalának a területileg illetékes *Építésügyi és Építésfelügyeleti Osztályához, és kértük a társasháznál szabálytalan módon megépített rámpával kapcsolatos eljárás lefolytatását, és a jogsértő állapot megszüntetését*, mivel a rámpa jelenlegi állapotában nem szolgálja a mozgáskorlátozott emberek érdekeit.

A Lakásszövetkezet csatolt nyilatkozata szerint az illetékes Önkormányzattól a rámpa kiépítéséhez kért és kapott területfoglalási engedélyt. Főszabályként épület, épületrész az előírt legkisebb elő- és oldalkert mértén belül

nem helyezhető el, illetve a telek legnagyobb beépítettségének meghatározásakor az OTÉK egyértelműen meghatározza, hogy milyen építmények, szerkezetek hagyhatók figyelmen kívül. A fenti szabályozás következtében korábban egy utólagos, akadálymentesítést szolgáló lift, vagy rámpa megépítése jogszabályi akadályba ütközött, ha belógott az előkertbe. A jogszabályalkotó az OTÉK 116. §-ának beemelásával igyekezett kezelni ezt a helyzetet, ezért az utólagos akadálymentesítések esetében jelenleg nem kell figyelembe venni az elő-, oldalkertre, a telepítési távolság meghatározására vonatkozó előírásokat, illetve a telek legnagyobb beépítettségét az akadálymentesítésre létrehozott épületszerkezet adott esetben jogszerűen növelheti.

Összességében álláspontunk szerint, hogy az érintett társasházhoz utólagosan készített rámpa célja egyértelműen az akadálymentesítés volt, ezért a rámpa megtervezésére az OTÉK 66. § (2) bekezdése vonatkozik, a 66. § (1) bekezdés helyett, ahol a jogszabály megengedőbb a rámpa és a lejtő dőlésszögének vonatkozásában.

Szövetségünk örömmel üdvözölte a jogalkotó azon törekvését, hogy kezelje a társasházak utólagos akadálymentesítésének problémáját, hiszen ez nem csak a mozgáskorlátozott emberek érdekét, de a gyermekkocsival közlekedők, valamint az idős nehezen mozgó, vagy baleset következtében átmenetileg járásképtelenné vált emberek mindennapjait is megkönnyíti. Ugyanakkor a Szövetségünkhöz érkező panaszokból sajnálatos módon az körvonalazódik, hogy a társasházak gyakran

úgy építik meg ezeket az egyébként az utólagos akadálymentesítést célzó rámpákat, hogy azok – *arra hivatkozással, hogy az akadálymentesítés követelménye társasházként nem vonatkozik rájuk* – a hatályos jogszabályi előírásoknak nem felelnek meg.

A fentiekre hivatkozik a Lakásszövetkezet vezetése is. Azonban ez a kimentés – még ha valóban nem közhasználatú épületről van szó – nem állja meg a helyét, mivel a panaszolt esetben kifejezetten a lakások akadálymentes megközelítésének céljával utólagosan építettek rámpát az épülethez. Az utólagos akadálymentesítés szándéka jól tetten érhető a Lakásszövetkezet részéről, mivel a rámpa megépítéséhez az utólagos akadálymentesítésre hivatkozással kaptak területfoglalási engedélyt az elő-és oldalkert rovására, amelyet a csatolt nyilatkozatukban is megerősítettek.

A fentiek alapján kértük az eljárás lefolytatását, kiemelve, hogy a vizsgálat lefolytatása azért kiemelten fontos, mert a kiadott területfoglalási engedélyek alapján a társasházak ugyan elvégzik az OTÉK 116. §-a alapján a rámpák, liftek, lejtők megépítését, azonban mivel az elkészült építmények megfelelőségét nem ellenőrzik, a társasházak utólagos akadálymentesítésére vonatkozó jogalkotói törekvés elvész, az új szabályozás kiüresedik, és ezzel összességében sérül a fogyatékkal élő emberek társadalomba való egyenlő esélyű integrációja.

Az illetékes Építésügyi és Építésfelügyeleti Osztály a MEOSZ panaszra nyomán eljárást indított és elrendelte a helyszíni szemle megtartását.

BLAHA LUJZA TÉR REKONSTRUKCIÓJA

2021-ben folytatódott a szakmai egyeztetés a Blaha Lujza téri csomópont akadálymentesítési tervéről. Nyilvánvalóvá tettük, hogy továbbra is elengedhetetlennek tartjuk a terület teljes körű akadálymentesítésének megvalósítását, úgy ahogy az az eredeti tervekben szerepelt. Abban a reményben vettünk részt a közös munkában, hogy a Blaha Lujza tér mindenki számára, így a fogyatékossgal élő emberek számára is élhetőbb és egyenlő eséllyel hozzáférhető lesz.

A 2021. február 5-i egyeztetésen a MEOSZ sajnálatát fejezte ki, hogy a téren jogszabályellenesen nem kívánják megvalósítani a teljes körű akadálymentességet, a megbeszélésen jelenlévő szakemberek nem voltak tisztában azzal, hogy a hatályos jogszabályok alapján milyen koncepcionális elvek és műszaki megoldások mentén szükséges a műszaki terveket elkészíteni. Szövetségünk sérelmezte, hogy kizárólagosan felszíni közlekedéssel kívánják megoldani az akadálymentes közlekedést. Az egyeztetésen bemutatott tervek az akadálymentességet érintő műszaki tartalom tekintetben lényegi és jogellenes visszalépéseket tartalmaztak a 2019. január 29-i egyeztetésen bemutatott munkaközi tervekhez képest, amelyek továbbfejlesztésére tettek akkoriban ígéretet.

A fentieket megfogalmazzuk Fendrik Lászlónak, a BKK Zrt. mb. vezérigazgatójának a 2021. februári megkeresésünkben is. Kértük, hogy **bocsássák rendelkezésünkre a közbeszerzési eljárásban szereplő tervcsomagot** annak érdekében, hogy milyen módosítások, kiegészítések szükségesek ahhoz, hogy a hatályos jogszabályoknak megfelelő beruházás valósuljon meg a Blaha Lujza téren. **Betekintést kértünk továbbá** azon tervekbe is, melyek az eredeti koncepció szerinti, teljes akadálymentesítésre vonatkozó elemeket is tartalmazták (pl. aluljáró akadálymentes megközelíthetősége, akadálymentes illemhely, stb.).

A BKK Zrt. vezérigazgatójának írt levelünkben kiemeltük, hogy a MEOSZ és a BKK Zrt. közötti együttműködés eredményeként az elmúlt időszakban történtek olyan előrelépések, amelyek a jövőben reményeink szerint megkönnyítik a mozgáskorlátozott emberek mindennapjait. Tájékoztattuk ugyanakkor azokról a hiányosságokról is, amelyek a közös munka során felmerültek, felkérve, hogy tegyen meg minden szükséges lépést annak érdekében, hogy ezek az akadályok elháruljanak, és a mozgáskorlátozott emberek egyenlő eséllyel férhessenek hozzá a közösségi közlekedés által nyújtott szolgáltatásokhoz. **A Blaha Lujza téri metrómegállót érintő korábbi, 2019-ben bemutatott akadálymentesítési tervek** a négy aluljáró kijáratból mindösszesen az egyikhez terveztek liftet, a másik három helyen kizárólag lépcsőn keresztül lehetett volna az aluljáró szintet megközelíteni. A 2019-es koncepció alapján továbbá beépítésre került volna egy további felvonó az aluljáróból a peron szintre, liftaknát megépítettek volna, de forráshiányra hivatkozva a liftet, és a szükséges gépészeti berendezések kivitelezését nem végezték volna el, tekintettel a magas költségekre. Ezt a megoldást, miszerint a peronszint és az aluljárószint között nem épül meg a felvonó, már a korábbi tervek alapján is sérelmeztük, rámutatva, hogy az M2-es metróvonal ebben az esetben, ezen az állomáson sem lesz akadálymentesen megközelíthető. A témában a 2021. február 5-én tartott szakmai egyeztetésen bemutatott a Blaha Lujza téri csomópont

akadálymentesítési tervével összefüggésben **azonban megdöbbenéssel fogadtuk, hogy a jelenlegi tervek alapján az egyetlen** – a korábbi tervekben szereplő, a felszínről az aluljárószintig közlekedő – **felvonó építése is elmarad.** Ez a megoldás sérti az egyenlő bánásmód követelményét, súlyosan diszkriminál mindenkit, aki fogyatékos, vagy életkora miatt nem képes lépcsőn közlekedni, vagy akinek a felszíni közlekedés egyéb ok miatt kivitelezhetetlen.

Sérelmeztük, hogy amennyiben a jelenlegi tervek valósulnának meg, úgy a Blaha Lujza téri csomópont a fogyatékosokkal élő emberek számára akár évtizedekre nem lesz akadálymentesen megközelíthető. Hangsúlyoztuk, ha a jelenlegi koncepció szerint elmarad a felvonó megépítése a felszínről az aluljárószintig, akkor abban az esetben amikor – reményeink szerint a közeljövőben – sor kerül a peronszinttől az aluljárószintig a felvonó beépítésére, a metróállomás nem lesz akadálymentesen használható, vagy ami még rosszabb, éppen az alsó szinten lévő lift hiányára való hivatkozással nem fogják megépíteni a felszínt az aluljáróval összekötő felvonót. Kiemeltük, hogy amennyiben a felvonó nem kerül beépítésre a jelen projekt keretében a lift utólagos beépítésére nagyságrendekkel nagyobb összeget kell majd fordítani, hiszen a már rendezett Blaha Lujza téri felszínt ismét meg kell bontani és át kell alakítani. Álláspontunk szerint nincs olyan indok, ami miatt elfogadható a Blaha Lujza téri csomópont rendezésekor a felvonó kihagyása a tervekből.

A BKK Zrt. vezérigazgatója válaszában arról biztosította Szövetségünket, hogy kéréseinket, észrevételeinket rögzítették és továbbítják a tervezők felé. Mivel azonban az aluljáró és a lift kérdésköre a korábbi egyeztetéseken nem zárult megnyugtatóan, erre vonatkozóan újabb

egyeztetést kezdeményeztek a Főpolgármesteri Hivatal szervezésében.

A március végi egyeztetésen a főpolgármester kabinetfőnöke a Blaha Lujza tér felújításával kapcsolatban arról tájékoztatott, hogy a csomópont átalakítása kapcsán költségcsökkentés történt, a kulturális pavilon megépítése elmarad, a taktilis sávokat módosítják, a felszínen sehol nem lesz lépcső, akadálymentes lesz a kereszteződés. Az aluljáró bővítmény azonban fedezet hiányában nem tud megvalósulni, ezért a mosdót a térszínen alakítják ki, ami akadálymentesen megközelíthető lesz. Korábban az M2-es metró felújításakor nem történt akadálymentesítés, így felvonót sem építettek be. A felvonó korábbi terveken szereplő helye nem volt összeegyeztethető a felszíni pavilon kiépítésével, így – mivel a pavilon nem épül meg – a későbbiekben a lift könnyebben kialakítható lesz, a felvonó beépítésének elvi lehetősége tehát megvan, műszakilag megvalósítható, pénzügyileg azonban jelenleg nem. Új ügyfélpénztár nem lesz, a metró területén lévő pénztár akadálymentesítését nem tudják beletenni projektbe.

Az egyeztetésen dr. Laki Tamás, a MEOSZ-INOTEK igazgatója hangsúlyozta, hogy alapvető tervezési hiba, hogy a felszín és aluljáró között nem valósul meg a lift, hiszen az aluljáró is közterület, **amennyiben tehát az aluljáró is felújításra kerül,** akkor nem hagyható ki a lift, amely a két akadálymentes területet összeköti. Kiemelte, ha a tűzvédelmi, vagy a zöldfelületre vonatkozó szabályoknak meg kell felelni, akkor az akadálymentesítésre vonatkozó kötelezettségeket sem lehet kihagyni. A felszíni kapcsolat akadálymentesítése jó, de nem elég, rendbe kell tenni az aluljáró felé is a kapcsolatot. A BKK Zrt. képviselője tájékoztatást adott, hogy a taktilis jelzések kialakítása opcionális volt az

aluljáró felújítása során, az infokommunikációs akadálymentesítés, ami a felszínen megjelenik, az aluljáróban is meg fog jelenni.

A megbeszélésen ígéretet kaptunk, hogy Szövetségünkkel **külön egyeztetnek a lift témájában**, ennek érdekében a főpolgármesterhez fordultunk, és ismételten rámutattunk, hogy a jelenlegi tervek szerinti megoldás sérti az egyenlő bánásmód követelményét, amennyiben az aluljárót is érintő felújítást, karbantartást végeznek, és ennek ellenére a közszolgáltatások nem lesznek egyenlő eséllyel hozzáférhetők.

A főváros képviselői az áprilisi egyeztetésen tájékoztatást adtak arról, hogy az aluljáróbővítés költséghiány miatt elmarad. Elmondták, hogy szerintük is fontos a lift, de az aluljáró bővítésnek a felvonó nem tud része lenni, mert nem tud hová megérkezni a felvonó a jelenlegi tervek szerint. Azzal, hogy az aluljáró bővítés elmarad, előtérbe kerül az a megoldás, hogy későbbiekben a peronszint és a felszín között kerüljön kialakításra a lift, a Corvin áruház felőli téren. A BKK Zrt. képviselője arról is tájékoztattott, hogy az aluljáróban valamennyi korábban tervezett fejlesztés elmarad, minden a felszínen kerül elhelyezésre így a nyilvános WC és a pihenőhelyiség is. Továbbá a BKK ügyfélközpont sem valósul meg ebben a projektben.

Az egyeztetést követően levélben fordultunk a főváros vezetéséhez, mivel nem történt előrelépés a lift témájával kapcsolatban. Hangsúlyoztuk, az a tény, hogy a felszínről az aluljárószintig közlekedő felvonó építése elmarad, sérti az egyenlő bánásmód követelményét, és továbbra is elengedhetetlennek tartjuk a teljes körű akadálymentesítés megvalósítását, amely az eredeti tervekben szerepelt. Levélünkben úgy fogalmaztunk, hogy a MEOSZ továbbra is prioritásként kezeli, hogy a felszínt az aluljáróval összekötő felvonó a Blaha Lujza tér jelenlegi felújítása során, vagy egy közvetlenül

ahhoz kapcsolódó kiegészítő projekt keretében – belátható időn belül – valósuljon meg. Kértük, hogy a mostani tervdokumentációba minimum elvárásként határozzák meg az aluljárószintet a felszínnel összekötő lift helyét éppen úgy, ahogy az M2-es metró peronszintjét a felszínnel majdan összekötő felvonó helyét is meghatározták.

Kértük, hogy írásban nyilatkozzanak arról, hogy a Blaha Lujza tér felújítása kapcsán milyen – akárcsak részleges – az egyenlő esélyű hozzáférést biztosító, valamint az akadálymentesítést szolgáló elemeket terveznek megvalósítani, beleértve a felszínt, valamint az aluljárószintet is. Felhívtuk a figyelmüket, hogy *Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (OTÉK) 108. § (9) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a meglévő építmények utólagosan akadálymentesítendő építményrészeit úgy kell meghatározni, hogy az építményben lévő közszolgáltatás hozzáférése mindenki számára biztosított legyen. Az OTÉK 108. § (11) bekezdése alapján, ha az építmény utólagos akadálymentessé tétele csak részben valósítható meg, a részleges akadálymentesítése is elfogadható, ha az ott lévő közszolgáltatás így is mindenki számára akadálymentesen hozzáférhető.*

A főváros júniusban arról tájékoztatta Szövetségünket, hogy a jelenlegi felújítás keretében – a forráshiányra tekintettel – várhatóan nem kerülhet megvalósításra az aluljáró bővítése, **valamint a közbeszerzési eljárásban opcióként jelölt feladatok, így az aluljáró belsőépítészeti felújítása sem.** A tér megújítása hamarosan megkezdődik, amely így egységes arculatú, a mai városi igényeket kielégítő, zöldebb belvárosi közösségi térré alakul. A felújítás során a Blaha Lujza tér akadálymentes csomópont lesz, így többek között új gyalogátkelőhelyek jönnek létre, az akadálymentesítést szolgáló taktilis jelzésrendszerrel, és informáci-

ós táblákkal, amelyek a felszínen teljes értékűen átjárhatóvá teszik a forgalmas kereszteződést. Kérték, hogy noha a tervek módosításra kerültek, és az aluljárót az átépítés nem érinti, a MEOSZ szaktudásával és észrevételeivel segítse a felszínt tervező munkáját.

A megkeresésre adott válaszukban a MEOSZ elnöke sajnálattal vette tudomásul, hogy a Blaha Lujza tér rekonstrukciója során kizárólag a felszín átépítése történik meg, és elmarad mind a felszínről az aluljárószintig közlekedő felvonó beépítése, mind pedig az aluljáró akadálymentesítése. A Szövetség üdvözölte a tér felújítása kapcsán megvalósuló változásokat, azonban továbbra is sérelmeztük, hogy a **felszínen számos költséges látványelem megvalósítására kerül sor, ugyanakkor a csomópont**

tervének módosításakor – anyagi okok miatt – kikerült a tervekből többek között a felszín és az aluljáró akadálymentes összeköttetését biztosító kapcsolat kiépítése, továbbá az aluljárószinten a taktilis jelzésrendszer, és a BKK jegypénztár akadálymentes kialakítása.

A Blaha Lujza tér felszíni rekonstrukciójával összefüggő módosított tervek véleményezésében Szövetségünk nyár végén részt vett, azonban nyilvánvalóvá tettük, hogy továbbra is elengedhetetlennek tartjuk a terület teljes körű akadálymentesítésének megvalósítását, úgy ahogy az az eredeti tervekben szerepelt. Abban a reményben vettünk részt a közös munkában, hogy a Blaha Lujza tér mindenki számára, így a fogyatékossgal élő emberek számára is elérhető és egyenlő eséllyel hozzáférhető lesz.

MEOSZ ÁLLÁSFOGLALÁS AZ AVASI KILÁTÓ TERVEZETT FELÚJÍTÁSÁVAL KAPCSOLATBAN

A MEOSZ állásfoglalást adott ki az Avasi kilátó tervezett felújításával kapcsolatban. Felhívtuk az illetékes tervezők és döntéshozók figyelmét arra, hogy a turisztikai, szabadidős, rekreációs szolgáltatások akadálymentességének biztosítása törvényi kötelezettség. A jogsértő megoldásokat nem tudjuk elfogadni. Annak érdekében, hogy az Avasi kilátó teljes fizikai akadálymentessége és hozzáférhetősége megvalósuljon, a MEOSZ felajánlotta együttműködését és szakmai támogatását az önkormányzat, illetve a tervező mérnökök részére.

Miután tudomásunkra jutott, hogy az Avasi kilátó felújítása során a kilátó szint akadálymentes megközelítését a Miskolci Önkormányzat korlátlifttel kívánja megoldani, a presszó szinten pedig az első ütemben semmilyen akadálymentesítést nem terveznek, megkerestük az önkormányzatot és tájékoztattuk a MEOSZ álláspontjáról. Hangsúlyoztuk, hogy a jogsértő megoldásokat nem tudjuk elfogadni. Nem elfogadható ezért a számunkra sem a kilátó szint üveglift helyett korlátlifttel való látszatakadálymentesítése, sem az, hogy a presszó szinten az első ütemben semmilyen akadálymentesítés nem valósul meg.

Bár a valódi akadálymentességet jelentő üveglift ötletének elvetését azzal magyarázta az önkormányzat a Mozgássérültek és Barátaik Miskolc Városi Egyesületének, hogy az műszakilag nem lehetséges, statikailag nem biztonságos, az épület állagát és stabilitását veszélyeztetné, a valódi ok a Miskolci Napló www.minap.hu online portálon 2020. december 4-én megjelent cikkéből derül ki, amely a tervezőre hivatkozva azt állítja, hogy a liftet esztétikai és anyagi okokból nem építik meg. A cikk így fogalmaz: „korábban felmerült, hogy zárható lifttel oldanák meg a mozgássérültek közlekedését, de a tervező inkább a korlátlift mellett döntött. En-

nek az az oka, hogy egyrészt szeretnék megőrizni az épület karcsú sziluettjét, a látvány eleganciáját, másrészt egy ilyen beruházás százmillió forintnál is többet emésztene fel.”

A vonatkozó jogszabályokat kiemelve érvelünk amellelt, hogy a kilátó akadálymentesítése nem megkerülhető, az akadálymentesítés elmaradása nemzetközi és hazai jogszabályokat sért.

A MEOSZ tapasztalata szerint hazánkban sajnos gyakori probléma, hogy az akadálymentesítésben, egyetemes tervezésben és az emberi jogi megközelítésben járatlan döntéshozók, beruházók, kivitelezők és építésszek, figyelmen kívül hagyva a fogyatékos emberek valódi szükségleteit, elvetik a megfelelő megoldásokat, és nem megfelelő berendezésekkel keltik az akadálymentesítés látszatát. Sajnálatos tény, hogy drága, a gyakorlatban sokszor teljesen használhatatlan „látszat akadálymentesítések” – mint amilyen a nem megfelelő helyre épített korlátlift – valósulnak meg.

Külön felhívtuk az illetékes önkormányzat figyelmét arra, hogy a MEOSZ következetes álláspontja szerint a korlátlift nem megfelelő akadálymentesítési módszer, alkalmazása csak azokban az esetekben elfogadható, amikor semmilyen más lehetőség, a hazai és EU-s építéskivitelezési gyakorlatban elfogadott általános vagy egyedi műszaki megoldás nem kínálkozik a szolgáltatás hozzáférhetőségének biztosítására, ugyanis a korlátliftek használata önállóan nem kivitelezhető, kizárólag akkor lehetséges, ha a mozgáskorlátozott kerekesszékes embernek valaki segítséget nyújt. Szövetségünk tapasztalatai alapján nagyon gyakori probléma továbbá, hogy a korlátliftek elromlanak, javításuk pedig többnyire körülményes, elhúzódó folyamat, így használatuk hosszú időre ellehetetlenül.

A MEOSZ a korlátliftek alkalmazhatóságáról 2017-ben állásfoglalást bocsátott ki, amelyet a Magyar Építész Kamara és a többi országos érdekvédelmi szervezet is támogatott. Állásfoglalásunkban leszögeztük: „lépcsőlift, korlátlift alkalmazása kizárólag azokon a helyeken történhet meg, ahol egyáltalán nincs lehetőség a lépcső melletti rámpa kialakítására, illetve amikor 1,8 méternél magasabb szintkülönbség áthidalása helyhiányában nem oldható meg lifttel.” Az Avasi kilátó esetében azonban a szintkülönbség áthidalása lift alkalmazásával egyértelműen megoldható, hiszen azt helyhiány nyilvánvalóan nem akadályozza. Hangsúlyoztuk azt is, hogy a jogszabályok alapján a kilátó, illetve az abban elhelyezkedő étterem által nyújtott szolgáltatás közszolgáltatás, ezért teljes mértékben akadálymentesnek, egyenlő eséllyel hozzáférhetőnek kell lennie, tehát a presszó szint akadálymentesítése sem mellőzhető.

A fentiek alapján hangsúlyozzuk, hogy jogsértő és Szövetségünk számára nem elfogadható sem a kilátó szint korlátlifttel való akadálymentesítése, – mert az nem eredményez valódi akadálymentességet, – sem az, hogy a presszó szint akadálymentesítése egyáltalán nem valósul meg. Álláspontunk szerint a teljes körű fizikai akadálymentesítés az Avasi kilátó esetében lift alkalmazásával érhető el, kizárólag ez a megoldás felel meg a hatályos jogszabályokban foglalt követelményeknek.

Arra kértük ezért az illetékes miskolci önkormányzatot, hogy a felújítás során olyan, a hatályos hazai és nemzetközi jogszabályi követelményekkel összhangban levő, megfelelő és teljes körű akadálymentesítést megvalósítani, amely a fogyatékosokkal élő emberek számára biztosítja a másokkal egyenlő esélyű hozzáférést.

Annak érdekében, hogy az Avasi kilátó teljes fizikai akadálymentessége és hozzáférhető-sége megvalósuljon, a MEOSZ felajánlotta

együttműködését és szakmai támogatását az önkormányzat, illetve a tervező mérnökök részére.

EURÓPAI UNIÓS FORRÁSOK FELHASZNÁLÁSA

A MEOSZ tapasztalatai szerint az Európai Unió és más közpénzből megvalósuló épületek és egyéb beruházások gyakran nem eredményezik a mozgáskorlátozott emberek számára az ezekben nyújtott szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést. Ezért azt szeretnénk elérni, hogy az Európai Unió forrásokat kizárólag teljeskörűen akadálymentes beruházásokra lehessen felhasználni. Ennek érdekében áttekintettük a 2021-2027-es programozási időszakban meghirdetett felhívásokhoz kapcsolódó Általános útmutató (ÁÚF) szövegének a mozgáskorlátozott, fogyatékkal élő embereket érintő rendelkezéseit, valamint eljuttattuk a kormányzathoz a konkrét panaszainkat olyan beruházásokkal kapcsolatban, amelyek az előző, 2014-20-as programozási időszakhoz kapcsolódó pályázatok keretében valósultak meg, azonban az előírásokkal és hatályos jogszabályok elvárásaival ellentétesen nem eredményeztek teljes körű akadálymentesítést. Miután a téma Szövetségünk számára kiemelt jelentőségű, prioritást élvez, a szervezeten belül külön munkacsoport foglalkozik vele.

1. AZ ÁÚF VÉLEMÉNYEZÉSE

A Miniszterelnökség Fejlesztéspolitikai Szabályozási Főosztályának képviselőivel tartott 2021. júliusi egyeztetést követően a fogyatékkal élő emberek minél teljesebb társadalmi részvétele, a teljes körű egyenlő esélyű hozzáférés megteremtése érdekében a kormányzat rendelkezésére bocsátottuk a következő programozási időszakban meghirdetett felhívásokhoz kapcsolódó Általános útmutató (ÁÚF) fogyatékkal élő embereket érintő, horizontális elvárások tartalmának kialakításával kapcsolatos állásfoglalásunkat. Ugyancsak véleményeztük a Széchenyi Terv Plusz keretében meghirdetendő felhívások sablondokumentumának (Sablondokumentum) azon fejezetét, amely a projektekkel kapcsolatos elvárások megfogalmazásához nyújt segítséget a felhívást kiíró irányító hatóságoknak.

Az ÁÚF-hez fűzött javaslataink konkrét szövegrészekre, illetve bizonyos elemek átstrukturálásra vonatkoznak. Olyan szervezeti és eljárásrendi módosítási javaslatokat tartalmaznak - többek között a pályázati befogadás, bírálat és ellenőrzés területén - amelyek megfelelőbben biztosítják a fogyatékkal élő emberek egyenlő esélyű hozzáférését, az esélyegyenlőségi szempontok érvényre jutását. A Sablondokumentum vonatkozásában az ÁÚF-hez fűzött javaslatainkkal összhangban lévő az esélyegyenlőség valódi érvényesülése szempontjából szintén elengedhetetlen, legnagyobb részt szövegszerű javaslatokat tettünk. Az észrevételeinkkel kapcsolatban további egyeztetést kezdeményeztünk abból a célból, hogy az egyes javaslatokat közösen, tételesen áttekintve alakíthassuk ki a vonatkozó hazai és nemzetközi

jogszabályoknak, valamint a fogyatékossgal élő emberek érdekeinek leginkább megfelelő struktúrát.

A Miniszterelnökség arról tájékoztatta Szövetségünket, hogy az ÁÚF-hez valamint a Sablondokumentumhoz tett javaslatainkat megfontolás tárgyává teszi, azok szabályozókba való beépíthetőségét megvizsgálja, illetve, javaslataink alapján szükségesnek látja az Irányító Hatóságok munkatársainak az egyenlő esélyű hozzáféréssel kapcsolatos továbbképzését. A Miniszterelnökség felkérte a MEOSZ-t, hogy vegyen részt a 2021-2027 közötti programozási időszak operatív programjának monitoring bizottsági munkájában.

Kértük, hogy a javaslataink szabályozókba való beépíthetőségét mielőbb vizsgálják meg – mivel a pályázati kiírások meghirdetése folyamatban van- és azokat egy egyeztetés keretében tekintsük át. Hangsúlyoztuk, hogy javaslataink rendszerben értelmezhetők, ezért csak úgy van esélye valós előrelépést hozó módosításnak, ha a javaslatcsomagunk mö-

götti érdekvédelmi és mérnöki „on-field” szakmai tapasztalatokat meg tudjuk osztani, és a kormányzat tapasztalataival összevetve közösen dolgozzuk ki a szükséges módosításokat. Kiemeltük, hogy kifejezetten kockázatosnak látjuk javaslataink egyes elemeinek beemelését más elemek elhagyását, ez adott esetben a valódi esélyegyenlőségi célok megvalósulása ellen hathat. Az Irányító Hatóságok munkatársainak továbbképzésére vonatkozóan pedig felajánlottuk szakmai segítségünket.

Tájékoztattuk a Miniszterelnökséget, hogy a monitoring bizottsági tagságot vállaljuk, azonban felhívtuk a figyelmet arra, hogy a monitoring bizottság munkája nem az ÁÚF tartalmának kidolgozása során, hanem egy következő fázisban, a pályázatok megvalósításakor jelent segítséget az egyenlő esélyű hozzáférés, és általában az esélyegyenlőségi politika érvényre juttatásában, és ad megfelelő keretet az érdekvédelmi tevékenységünk kifejtésére.

Jelenleg a Miniszterelnökség válaszára várunk az egyeztetés időpontját illetően.

2. KONKRÉT PANASZOK EGYES BERUHÁZÁSOKKAL KAPCSOLATBAN

Az EU pénzügyi forrásainak elköltésével kapcsolatos érdekvédelmi tevékenységünk részeként a fentiekén kívül konkrét panaszokat juttattunk el a kormányzat illetékes szerveihez, az Irányító Hatóságokhoz (IH) a 2014-2020 programozási időszakban az európai strukturális és beruházási alapokból (ESB alapok) megvalósult három hazai fejlesztéssel kapcsolatban.

Panaszunkban kiemeltük, hogy a 2014-2020-as programozási időszakra vonatkozó 1303/2013/EU rendelet (CPR) preambuluma rendelkezéseinek értelmében kiemelkedően fontos az

Unió pénzügyi érdekeinek védelme. Az uniós intézmények számára meghatározó jelentőségű annak folyamatos felügyelete, hogy az Unió költségvetéséből származó forrásokat a tagállamok megfelelő és szabályos módon használják-e fel.

A panaszunkban azt kifogásoltuk, hogy az ESB alapokból támogatott fejlesztések során a Szövetségünk által képviselt mozgáskorlátozott embereket az irányítási és kontrollrendszer hiányosságaiból, valamint a gazdasági szereplők mulasztásából adódóan érdeksérelem érte.

Az általunk sérelmezett konkrét esetekben az érintett gazdasági szereplők figyelmen kívül hagyták, hogy az európai uniós alapokból támogatott azon pályázati összegek felhasználásakor is be kell tartani az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítására, valamint az akadálymentesítés követelményére vonatkozó hazai és nemzetközi jogi normákat, amelyek az épületek bővítését, felújítását, átalakítását, helyreállítását, vagy korszerűsítését érintik. *Így különösen a 2007. évi XCII. törvénnyel ratifikált, a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezményt (CRPD), az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvényt (Étv.), a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvényt (Fot.) valamint az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényt (Ebkvtv.).*

Sérelmeztük, hogy a panaszunkkal érintett három beruházás (a Miskolci Állatkert és Kultúrpark ökoturisztikai fejlesztése, a Szekszárdi Szent József Iskolaközpont infrastrukturális fejlesztése valamint az Állami Egészségügyi Ellátó Központ bizonyos infrastrukturális fejlesztései) esetében az építmények nem felelnek meg az akadálymentesítés és az egyenlő esélyű hozzáférés jogszabályi követelményének. Álláspontunk szerint az építmények akadálymentesítésének elmaradása, vagy az akadálymentesítésre vonatkozó jogszabályi normák hiányos, hibás vagy részleges teljesítése a fogyatékossgal élő emberek számára érdeksérelmet, hátrányt okoznak. Hangsúlyoztuk, hogy az a tény, hogy az Irányító Hatóság a szabálytalanságok ellenére a támogatási összeg teljes körű kifizetéséről rendelkezett az Unió költségvetését a költségvetésre rótt indokolatlan költség formájában sérti. Véleményünk szerint az esetek vonatkozásában rend-

szerszintű szabálytalanságról is beszélhetünk az esetek ismétlődése miatt, amelyet feltehetően az irányítási és kontrollrendszer hatékony működésének súlyos hiányossága okoz.

Kértük ezért az adott pályázati kiírásokkal érintett Irányító Hatóságok vezetőit, hogy az általunk bejelentett panaszokat vizsgálják ki, és annak eredményéről haladéktalanul értesítés írásban Szövetségünket, továbbá bocsássák rendelkezésünkre a teljes részletes vizsgálat dokumentációjának másolatát.

A Miskolci Állatkerttel kapcsolatban az IH vezetője arról tájékoztatta a MEOSZ-t, hogy a panaszunkra tekintettel rendkívüli helyszíni ellenőrzést folytatott le rehabilitációs szakértő bevonásával. A panaszainkban foglaltak egy részét az ellenőrzés megerősítette, másik része addigra már kijavításra került. A hiányosságok korrigálására pedig intézkedési terv készült. Az Állami Egészségügyi Ellátó Központ infrastrukturális fejlesztéseivel kapcsolatos panaszunk a beruházás összetettsége miatt jelenleg pontosítás alatt áll.

A Szekszárdi Szent József Iskolaközponttal kapcsolatban az IH vezetője hangsúlyozta, hogy a tervezői nyilatkozat, a Kedvezményezett hivatalos képviselőjének nyilatkozata, valamint az örökségvédelmi hatóság használatbavételi engedélye felülvizsgálatára, felülbírálatára nincs módja, az IH csak a beruházás „elszámolhatóságának ellenőrzéséért, és nem a teljes épület akadálymentesítése meglétének ellenőrzéséért felelős”.

A MEOSZ határozott álláspontja ezzel szemben az – ahogy azt válaszlevelünkben kifejtettük – hogy az elszámolhatóságért ellenőrzéséért való felelősség magában foglalja az akadálymentesség meglétéért való felelősséget is.

A vonatkozó Rendelet (2014-2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet) alapján ugyanis azon költségek számolhatók el, amelyek egyéb közösségi szintű horizontális politikák feltételeit is teljesítik, tehát a projekt végrehajtása során a kedvezményezett betartotta különösen a közbeszerzési, versenyjogi (állami támogatási), környezetvédelmi, esélyegyenlőségi szabályokat. Azok a költségek tehát egyértelműen nem számolhatók el, amelyek az esélyegyenlőségi szabályokat – így tehát a fogyatékos emberek egyenlő esélyű hozzáférésnek követelményét nem teljesítik. A Rendelet, illetve a CPR alapján kizárólag az olyan az akadálymentes hozzáférést biztosító költség elszámolható, amely valódi akadálymentes hozzáférést eredményez. Miután az IH ellenőrzi az elszámolhatóságot, így végső soron az ő felelőssége, hogy a projektekben valódi akadálymentesség valósuljon meg.

Természetesen nem vitatjuk, hogy a hazai jog alapján az IH nem bírálhatja felül az örökségvédelmi hatóság használatbavételi engedélyét, azonban álláspontunk szerint az IH nem mentesül a felelősség alól arra hivatkozva,

hogy a belső engedélyezési mechanizmus (az örökségvédelmi hatóság használatbavételi engedélye) során az EU-s forrásból megvalósult beruházást akadálymentességi szempontból jóváhagyták. A nem hatékony belső engedélyezési mechanizmus nem jelenthet kibúvót az uniós kötelezettségek teljesítése alól, az uniós jognak ugyanis a hazai joggal szemben elsőbbsége van.

Álláspontunk szerint amennyiben az IH jóváhagyja, elszámolhatónak tekinti a nem akadálymentes beruházások megvalósulását, a Rendelet idézett rendelkezésein kívül a CPR 7. cikkében foglalt, a fogyatékosággal élő személyek egyenlő esélyű hozzáféréseinek horizontális elvét sérti meg.

A fentiek alapján fenntartottuk a panaszlevélünkben foglaltakat, amely szerint a mozgáskorlátozott, fogyatékosággal élő embereket az irányítási és ellenőrzési rendszer hiányosságai miatt érdeksérelem érte, illetve, az a tény, hogy az Irányító Hatóság a szabálytalanságok ellenére a támogatási összeg teljes körű kifizetéséről rendelkezett az Unió költségvetéséből a költségvetésre rótt indokolatlan költség formájában sérti.

SZAVAZÓHELYISÉGEK AKADÁLYMENTESÍTÉSE

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége a Nemzeti Választási Irodához (NVI) fordult annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott emberek a 2022-es országgyűlési választásokon másokkal egyenlő eséllyel gyakorolhassák a választójogukat. Minden mozgáskorlátozott ember részére biztosítani kell, hogy akadálymentes szavazóhelyiségben adhassa le szavazatát, ezért arra kértük dr. Nagy Attilát, az NVI elnökét, hogy intézkedjen a szavazóhelyiségek teljes körű akadálymentesítése iránt.

Tapasztalataink szerint a mozgáskorlátozott fogyatékos emberek választójoga sokszor nem érvényesül teljes egészében, Szövetségünk a valódi akadálymentesség követelményeinek részletes bemutatásával, javaslatokkal, irány-

mutatásokkal (**mellékletek 283. oldal**) segítette az NVI elnökét.

Bár a fogyatékos emberek egyenlő választójogát számos nemzetközi és hazai jogszabály

biztosítja, a tapasztalatok mégis azt mutatják, hogy gyakran sérül a mozgáskorlátozott emberek azon joga, hogy választójogukat másokkal azonos módon egyenlő eséllyel gyakorolhassák. Ennek oka a szavazóhelyiségek teljes körű akadálymentességének hiánya. Megkeresésünkre korábban az NVI arról tájékoztatott, hogy a 2018-as országgyűlési választásokon a szavazóhelyiségek mindössze 70,54%-a volt akadálymentes és a 2030 olyan település közül, ahol csak egyetlen szavazókör működik, 47 esetében az egyedüli szavazóhelyiség nem volt akadálymentes. Sajnálatos módon azonban még a hivatalosan akadálymentesként nyilvántartott szavazóhelyiségek esetében is előfordult, hogy a valójában nem akadálymentesek. A 2019-es önkormányzati választást követően számos olyan esetről érkezett hozzánk visszajelzés, amikor az akadálymentesnek jelölt szavazóhelyiségről akkor derült ki, hogy mégsem az, amikor a mozgáskorlátozott ember a szavazás céljából megkísérelt oda bejutni.

Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy mint mindenki, így a mozgáskorlátozott emberek esetében is a szavazóhelyiségben való személyes szavazatleadást kell a fő szabálynak tekinteni, a szavazást lehetővé tevő más jogi és szervezési megoldások, például a mozgóurnás szavazás kizárólag és maximum kiegészítő lehetőségnek tekinthetők, nem helyettesíthetik a mozgáskorlátozott emberek jogát ahhoz, hogy a szavazás napján személyesen adhassák le szavazatukat valamely szavazóhelyiségben.

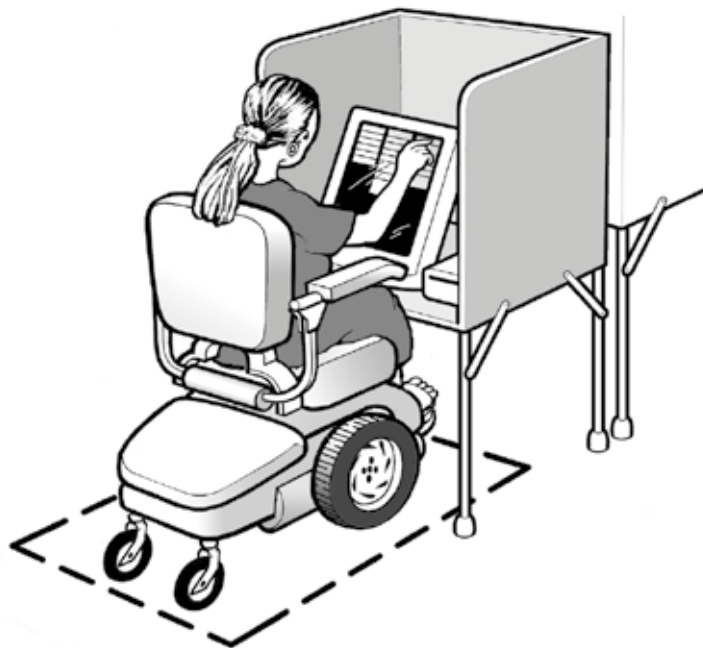
A Nemzeti Választási Iroda elnökének írt levelünkben azt kértük, hogy az NVI elnöke intézkedjen valamennyi szavazóhelyiség teljes körű akadálymentesítése iránt és végezze, illetve végeztesse el a szavazóhelyiségek akadálymentességének felülvizsgálatát is. Kértük azt is, hogy amennyiben 2022 tavaszára nem valósítható meg az összes szavazóhelyiség akadálymentesítése, úgy az eredetileg kijelölt nem akadálymentes szavazóhelyiség he-

lyett – különösen azokon a településeken, ahol egyetlen szavazókör működik és a szavazóhelyiség nem akadálymentes – a szavazóhelyiséget másik, akadálymentes épületben jelöljék ki. Amennyiben nincs erre a célra alkalmas és akadálymentes középület, úgy – akár bérleti díj megfizetése mellett – olyan magánkézben lévő épületben hozzanak létre szavazóhelyiséget, amely megfelel az akadálymentesség követelményeinek.

Kértük azt is, hogy az NVI folytasson le teljes körű ellenőrzést annak megállapítására, hogy a választási értesítő, illetve az NVI honlapja által akadálymentesnek jelölt szavazóhelyiségek valóban akadálymentesek-e.

Rámutattunk, hogy a szavazóhelyiségek akadálymentessége nem kizárólag a szavazóhelyiség épületébe és magába a szavazóhelyiségbe való bejutást jelenti. A szavazás teljes akadálymentességének feltétele a szavazóhelyiség épületének akadálymentes megközelíthetősége (autóval közösségi közlekedéssel vagy gyalogosan), a szavazóhelyiség épületén belüli közlekedés akadálymentessége, a szavazóhelyiség belső elrendezésének akadálymentessége, a szavazófülke akadálymentessége, segítő igénybevételeknek a szavazás során, valamint a szavazat leadásának akadálymentessége. Ezekre a feltételekre vonatkozóan részletes iránymutatással szolgáltunk, ábrákkal és pontos méretezéssel ellátva tájékoztattuk az NVI elnökét arról, hogy milyen módon kell kialakítani a szavazás helyszínét ahhoz, hogy megfeleljen az akadálymentességi követelményeknek és így a mozgáskorlátozott emberek másokkal egyenlő eséllyel gyakorolhassák választójogukat.

Az NVI elnökével 2021 júliusában tartott online egyeztetésen dr. Nagy Attila elnök tájékoztatta a résztvevőket, hogy a 2022-es országgyűlési választásokkal kapcsolatban ősszel kezdik a helyi választási irodák személyzetének képzé-

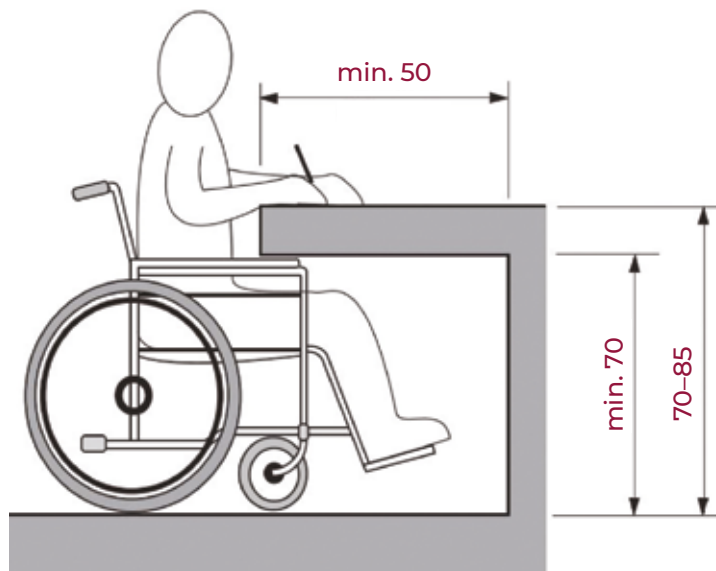

Példa akadálymentes szavazófülke kialakítására

(FORRÁS: SOLUTIONS FOR FIVE COMMON ADA ACCESS PROBLEMS AT POLLING PLACES)

Térdszabad asztal/pult kialakítása

(FORRÁS: MINISTRY OF BUSINESS, INNOVATION AND EMPLOYMENT, NEW ZEALAND, „ACCESSIBLE COUNTERS IN A COMMERCIAL BUILDING” DETERMINATION NO 2004/65)

sét, ezt követően történik meg a szavazóhelyiség kiválasztása, és készül el az akadálymentes szavazóhelyiségek listája. Megkeresésünkre tekintettel biztosította a MEOSZ-t arról, hogy a képzés keretében az NVI kérni fogja a helyi választási irodáktól a szavazóhelyiségek akadálymentességének felülvizsgálatát, és a lehetséges akadálymentes megoldások megtalálását.

A megbeszélést követően a MEOSZ további anyagokkal segítette a teljes akadálymentesség megvalósulását. A szavazóhelyiségek akadálymentességét ellenőrző gyorseszteszt **(mellékletek 285. oldal)** fejlesztettünk, amely önellenőrző módon egyszerűen eldönthető kérdésekkel nyújt segítséget a szavazóhelyiségek kijelölése és berendezése során. A gyorseszteszthez kitöltési útmutatót **(mellékletek 287. oldal)** is szerkesztettünk, illetve egy saját készítésű rövidfilmet https://www.youtube.com/watch?v=BS_pCPw9bNY bocsátottunk az NVI rendelkezésére, hogy vizuálisan, érintett mozgáskorlátozott emberek részvételével is szemléltessük a főbb vizsgálandó területeket. Anyagainkat az NVI eljuttatta a választási irodákhoz.

A MEOSZ felajánlotta azt is, hogy a szavazóhelyek kijelölésekor, akadálymentességük felmérésekor és kialakításakor felmerülő kérdésekben a MEOSZ-INOTEK telefonos, e-mail-es konzultációs lehetőséget biztosít, indokolt esetben szakértőt ajánl. A MEOSZ bízik abban, hogy az NVI-vel való hatékony együttműködés eredményeként minél több mozgáskorlátozott ember vehet részt személyesen a „demokrácia ünnepe”, és adhatja le szavazatát akadálymentes szavazóhelyiségben.

SZAVAZÓHELYISÉG AKADÁLYMENTESSÉGI GYORSTESZT ÚTMUTATÓ

Művelte:
MEOSZ Magyarokorlátozottak Egyesületeinek országos Szövetsége
INOTEK Inklúzió és Innováció Technológiai Központ
2022. január

ZÖLD BUSZ PROGRAM

A Mozcáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége fellépettt annak érdekében, hogy a 36 milliárd forintos Zöld Busz Program pályázatainak keretében kizárólag teljesen akadálymentes, a mozgáskorlátozott emberek biztonságos utazását lehetővé tevő elektromos autóbuzsok és trolibuszok legyenek beszerezhetők. Szövetségünk megkereste a Zöld Busz Program Projektirányító Bizottságot, valamint pályázati kiírással érintett, 25 ezer főnél nagyobb lélekszámú városok önkormányzatait és felhívta a figyelmüket arra, hogy a vonatkozó jogszabályok alapján kizárólag olyan járművek beszerzése támogatható, amelyek a kerekesszéken kívül a mopedet, vagy más mozgást segítő eszközt vagy berendezést használó mozgáskorlátozott emberek számára is megfelelnek az akadálymentesség törvényi követelményének.

A Zöld Busz Program keretében 2020 és 2029 között összesen 36 milliárd forint áll rendelkezésre elsősorban elektromos meghajtású buszok beszerzésére. A járműbeszerzésre az adott projektidőszakban a 25 ezer főnél nagyobb lélekszámú városok önkormányzatai, illetve ezek közlekedési társaságai pályázhatnak. Miután a magyarországi autó- és trolibusz állomány jelentős hányada elöregedett, nem akadálymentes járművekből áll, ezért kiemelt fontosságú, hogy a XXI. századi környezetvédelmi követelményeknek is megfelelő új, elektromos járműpark a mozgáskorlátozott emberek számára is akadálymentesen hozzáférhető legyen a méltóságteljes és biztonságos utazást biztosítva. A MEOSZ szerint ezért elsődleges fontos-

ságú hogy e bőséges anyagi forrással rendelkező Zöld Busz Program keretében kizárólag olyan autóbuzsok és trolibuszok beszerzése nyerjen támogatást, amelyek valóban akadálymentesek, minden mozgáskorlátozott ember számára hozzáférhetőek. Ezért Szövetségünk Kaderják Péterhez, a Zöld Busz Program Projektirányító Bizottságának elnökéhez és a pályázattal érintett önkormányzatokhoz fordult.

Felhívtuk az érintettek figyelmét arra, hogy a hazai és nemzetközi jogszabályok előírják, hogy minden fogyatékos ember számára mássokkal azonos alapon, akadálymentesen kell biztosítani a közlekedési szolgáltatásokhoz való hozzáférést. Ez a követelmény az autóbu-

szok és a trolibuszok esetében kizárólag akkor valósul meg, ha e járműveket a mozgáskorlátozott utasok az általuk használt mozgást segítő berendezés fajtájától függetlenül igénybe tudják venni. A pályázati kiírás sajnálatos módon e tekintetben nem fogalmazott egyértelműen, és kizárólag a kerekesszékes utasokról tett említést, amikor a járművek vonatkozásában az akadálymentesség követelményét megfogalmazta. A mozgást segítő berendezések közül azonban a kerekesszék mellett a közlekedés során leggyakrabban használt eszköz a moped, ezért kiemelt jelentőségű, hogy a beszerzett járművek ne kizárólag a kerekesszékes, hanem az elektromos mopedet használó utasok számára is akadálymentesek legyenek úgy, hogy a mopedek fordulása és megfelelő rögzítése a buszokon és trolibuszokon lehetséges legyen.

Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke ezért a pályázatokról döntést hozó Zöld Busz Program Projektirányító Bizottságának, valamint a pályázati lehetőséggel érintett önkormányzatoknak írt levelében rámutatott, hogy a jelenlegi valamint a jövőbeni kiírások során kizárólag olyan járművek beszerzését támogassák, illetve olyan járművek beszerzésére nyújtsanak be pályázatot, amelyek a mopedet, vagy más mozgást segítő eszközt vagy berendezést használó mozgáskor-

látozott emberek számára is megfelelnek az akadálymentesség törvényi követelményének, azaz amelyekre a kerekesszéken kívül ezekkel az eszközökkel is fel lehet szállni, és amelyeken ezek az eszközök is biztonságosan rögzíthetők.

A Program keretében a jövőben kiírásra kerülő pályázatok tekintetében a MEOSZ elnöke azt is kérte, hogy már a kiírásban szerepeljen, hogy a járműveknek teljeskörűen akadálymentes – kerekesszékes, más mozgást segítő eszközt vagy berendezést, így mopedet használó utas szállítására alkalmas – kialakítással kell rendelkezniük.

A leveleinkre számos visszajelzés érkezett, amelyek alapján a MEOSZ elnöke szükségesnek tartotta az érintett önkormányzatok figyelmét nyomatékosan felhívni arra, hogy az akadálymentességi követelmények teljesítése nem lehetőség, hanem jogszabályi előírás, jogsértő, ha a fogyatékosággal élő, mozgáskorlátozott emberek számára – függetlenül a mozgást segítő berendezésük fajtájától – a közlekedési szolgáltatás nem teljes körűen akadálymentes, nem egyenlő eséllyel hozzáférhető. Hangsúlyoztuk azt is, hogy a valódi, teljes körű akadálymentesség eléréséhez elengedhetetlen, hogy az önkormányzatok olyan buszokat szerezzenek be, amelyeken a mopedek biztonsággal rögzíthetők.

A Mozcáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége egyik alapvető célja, hogy a mozgáskorlátozott emberek számára megteremtse az egyenlő esélyek alapján hozzáférhető oktatást. A Fogyatékos emberek jogairól szóló ENSZ egyezmény (CRPD) 24. cikke rögzíti a fogyatékossgal élő személyek oktatáshoz való jogát, amelynek egyenlő esélyek alapján történő megvalósítása céljából a részes államok befogadó (inkluzív) oktatási rendszert biztosítanak minden szinten. Szövetségünkhöz azonban továbbra is érkeznek panaszok amitt, hogy a fogyatékossgal élő tanulók oktatáshoz való joga sérül.

OKTATÁS

”

Gyerekkori stigmák, amik bennük vannak, tehetségtelen, vagy mit keresel itt, örülj, hogy eltart a rendszer neked miért kellene diploma? Ezek mélyen ott vannak. Tőlem hallja először, hogy értékes ember. Élvezd az életet.

EGY GYERMEKET A KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA FOGYATÉKOSSÁGÁVAL ÖSSZEFÜGGÉSBEN ÉVISMÉTLÉSRE KÖTELEZETT

Egy súlyosan fogyatékos négyvégtag-érintett tanuló a számára kijelölt intézményben nem kapta meg az előírt fejlesztést és ellátást. Az intézmény nem biztosította számára az alapvető higiénés ellátást, és hónapokig a szülőket sem engedték be az intézménybe, hogy elláthassák gyermeküket. Miután az Oktatási Jogok Biztosa megállapította, hogy az intézmény megsértette a tanuló jogait, mert az előírt ellátásokat és fejlesztéseket nem biztosította számára, az amúgy is kiszolgáltatott helyzetben lévő tanulót, az intézmény gyakorlati tárgyból évvismétlésre kötelezte. A MEOSZ a szülők képviseletében 2021-ben az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának Egyenlő Bánásmódot Felelős Főigazgatóságához (EBFF) fordult. Az EBFF eljárást indított és 2021 decemberében a felek részvételével tárgyalást tartott. Az ügyben 2022-ben várható döntés.

A négyvégtag-érintett, halmozottan fogyatékos gyermek szülei azzal keresték meg a MEOSZ-t, hogy gyermeküknek sérülnek az oktatáshoz fűződő jogai a kijelölt Készségfejlesztő Iskolában. Az iskola ugyanis néhány éve nem biztosítja a gyermeknek a konduktív fejlesztést arra hivatkozva, hogy a szakértői vélemény alapján erre nem jogosult. A 2019/2020-as tanév elején az intézményben – a szülők kifejezett kérése ellenére – megvonták a személyi segítő is, majd 2019 decemberében arról tájékoztatták őket, hogy a továbbiakban a gyermek alapvető higiénés szükségleteit (tisztába tétel, ruhacsere) az iskola pedagógusai – a feladat nehézsége miatt nem tudják biztosítani, ezért azt a szülők otthon végezzék el. A szülők az igazgatónőhöz, majd a családsegítő központhoz fordultak, ahol azt a tájékoztatást kapták, hogy az iskola köteles beengedni a szülőt, hogy el tudja látni a gyermekét. Ezek után többször kérték az iskola igazgatónőjét, hogy tekintettel a hideg téli időjárásra, hadd menjenek be az intézménybe tisztába tenni gyermeküket. Az első

félévben ezt megengedték nekik, azonban, amikor 2020 májusában – a járvány miatt az online oktatást követően – újrakezdődött a tanítás, hiába kérvényezték, azt mondták nekik, csak rendkívüli esetben lehet bemenni. A gyermek osztályfőnökének és segítőjének – a szülők elmondása szerint – az intézmény vezetése megtiltotta, hogy tisztába tegyék a tanulót, pólóját a pedagógusok saját felelősségükre cserélték ki, mivel az nedves volt, és nem akarták őt vizes ruhában hazaengedni.

A kialakult konfliktusok miatt a súlyosan mozgáskorlátozott tanuló a 2020/21-es tanévet az intézmény egy másik osztályában kezdte. Az osztályfőnök arról tájékoztatta a szülőket, hogy a járványügyi helyzet miatt nem mehetnek be az iskolába tisztába tenni gyermeküket, mivel a szülők az iskolába csak indokolt esetekben léphetnek be. Mivel az intézmény vezetője nem engedélyezte, hogy a tanuló alapvető higiénés szükségleteit az új osztály pedagógusai biztosítsák, ezért arra kötelezték a szülőket, hogy a tanulót 12. 40-kor vigyék

haza, és otthonában lássák el. **Az iskola ezzel az intézkedéssel korlátozta a tanuló intézményben eltöltött napi idejét, aminek következtében a csoportos rehabilitációs fejlesztésektől is elesett.**

A szülők 2020 szeptemberében az Oktatási Jogok Biztosának Hivatalához (OJBH) fordultak panaszukkal, ahol megállapították: a tanuló **jogait megsértették, az előírt ellátások és fejlesztések megilletik őt.** Az Oktatási Jogok Biztosá azzal a kezdeményezéssel fordult az intézmény vezetőjéhez, hogy hatáskörében tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a nevelési-oktatási feladatok ellátása során a tanuló különleges bánásmódra való jogosultsága maradéktalanul érvényesüljön.

A bepanaszolt intézmény vezetése az OJBH kezdeményezése után – a szülők kifejezett kérése ellenére, írásbeli válasz helyett – a szükséges intézkedések megtétele érdekében személyes egyeztetésre hívta a törvényes képviselőket. Az egyeztetésen az intézmény igazgatója és a Tankerületi Központ jelen lévő képviselője értetlenségét fejezte ki, hogy a szülők továbbra is ragaszkodnak ahhoz, hogy gyermekük a Készségfejlesztő Iskolában folytassa tanulmányait. **Az igazgató egyúttal azt is jelezte, indítványozza a tanuló szakértői véleményének felülvizsgálatát a Pedagógiai Szakszolgálatnál átminősítés céljából.** Néhány nap múlva a szülőkkel alá akarták írtni a kérelmet, azonban ők nem írták alá, mert szerintük a gyermekük állapota az elmúlt években nem változott, ezért továbbra is az érvényben lévő szakvélemény alapján kérték ellátását. Különös figyelemmel arra is, hogy a 2020. január 30-án kelt kiegészített szakvélemény kimondta, hogy a tanuló jelenlegi in-

tézményes ellátása megfelelő, és iskoláztatása folytatódjon differenciált tanulásszervezés, tanulásirányítás mellett.

A tanuló a járványügyi korlátozások miatt 2020 novemberétől ismételen digitális oktatásban vett részt majd 2021 májusában tért vissza jelenléti oktatásba, amikortól – az OJBH döntése következtében – a rehabilitációs fejlesztéseken részt vehetett és az alapvető higiénés szükségleteit is biztosították az osztályában dolgozó pedagógusok. A helyzet rendeződni látszott, azonban a tanév végén 2021 júniusában a bizonyítvány átvételekor a szülők azzal szembesültek, hogy minden előzetes értesítés nélkül, **a négyvégtag-érintett gyermeküket a 11. évfolyam megismétlésére kötelezte az iskola, mivel a bizonyítvány szerint a szövegtárgy készítése gyakorlati modulból nem volt értékelhető a teljesítménye.** A szaktanár azzal indokolta a döntését, hogy a tanuló nem képes önállóan elvégezni a gyakorlati feladatokat. Ugyan a szülők évközben egyeztetést kezdeményeztek a szaktanárral, aki azt mondta, nem tudja, milyen módon tudná a tanulót értékelni. Kérték, hogy tájékozódjon arról, az előző tanévekben hogyan történt gyermekük értékelése, hiszen állapotában nem történt változás amióta az intézmény tanulója, s a korábbi tanévekben más gyakorlati modulokat sikeresen teljesített. A korábbi gyakorlati modulok értékelésekor – állapota miatt – az elméleti tudása alapján értékelték őt.

Mivel a tanuló a 11. év végén szövegtárgy modulból **még elégtelen értékelést sem kapott,** és az intézmény a javító vizsgát sem szervezte meg számára, továbbá mivel a tankerület a szülők panaszát elutasította, ezért a súlyosan halmozottan fogyatékos gyermeknek évet

kellett ismételnie. Így ismét visszakerült abba az osztályba, ahol a 2019/20-as tanévben nem érezte jól magát, és alapvető higiénés szükségleteit a feladat nehézségére hivatkozással nem végezték el.

Időközben a Pedagógiai Szakszolgálat az intézmény által kért felülvizsgálatot elvégezte és megállapította, hogy a tanuló intézményes

ellátása az iskola elméleti követelményeinek megfelelő, ugyanakkor a mozgásszervi fogyatékoság okán a gyakorlati követelmények teljesítése nehezített lehet. A vélemény ismét kijelölte az intézményt a tanuló számára. A törvényes képviselő ugyan értesítette az iskolát a tanév megkezdése előtt a szakértői vizsgálat előzetes eredményéről, azonban változás az osztályba sorolásban nem történt.

A MEOSZ AZ ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA HIVATALÁNAK EGYENLŐ BÁNÁSMÓDÉRT FELELŐS FŐIGAZGATÓSÁGÁHOZ FORDULT

A MEOSZ 2021 őszén a szülők képviseletében az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának Egyenlő Bánásmódot Felelős Főigazgatóságához (EBFF) fordult, mert álláspontunk szerint a **bepanaszolt intézmény a tanulóval szemben közvetlen hátrányos megkülönböztetés formájában fogyatékosága, mint védett tulajdonsága miatt megsértette az egyenlő bánásmód követelményét, továbbá a bepanaszolt intézmény az Oktatási Jogok Biztosának – a törvényes képviselő kérelmére lefolytatott – eljárását követően a tanulóval szemben megtorlást követett el.**

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (Fot.) 2. § (4) bekezdése alapelveként is rögzíti, hogy a fogyatékos személyeket érintő döntések során tekintettel kell lenni arra, hogy a fogyatékos személyek a társadalom és a helyi közösség egyenrangú tagjai, ezért meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik számukra a társadalmi életben való részvételt. A Fot. 7/A. § (1) bekezdése rendelkezik arról, hogy a fogyatékos személy számára - figyelembe véve a különböző fogyatékosági csoportok eltérő speciális szükségleteit - biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz, így az oktatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést. A Fot. 13. § (1) bek. alapján a fogyatékos személynek joga, hogy állapotának megfelelően és életko-

rától függően korai fejlesztésben és gondozásban, óvodai nevelésben, iskolai nevelésben és oktatásban, fejlesztő felkészítésben, szakképzésben, felnőttképzésben, továbbá felsőoktatásban vegyen részt a vonatkozó jogszabályokban meghatározottak szerint.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.) 4. § g) pontja alapján az egyenlő bánásmód követelményét a köznevelési intézmények, a szakképző intézmények és a felsőoktatási intézmények (a továbbiakban együtt: oktatási intézmény) jogviszonyaik létesítése során, jogviszonyaikban, eljárásaik és intézkedéseik során (a továbbiakban együtt: jogviszony) kötelesek megtartani.

Az Ebktv. 8. § g) pontja alapján közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt fogyatékosága miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.

Az Ebktv. 10. § (3) megtorlásnak minősül az a magatartás, amely az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt kifogást emelő, eljárást indító vagy az eljárásban közre-

működő személlyel szemben ezzel összefüggésben jogsérelmet okoz, jogsérelem okozására irányul vagy azzal fenyeget.

Az EBFF eljárást indított és 2021 decemberében a felek részvételével tárgyalást tartott. A kézirat zárásakor érkezett a döntés, amely

alapján az intézmény a tanulóval szemben közvetlen hátrányos megkülönböztetés formájában fogyatékosága, mint védett tulajdonsága miatt megsértette az egyenlő bánásmód követelményét, továbbá a bepanaszolt intézmény a tanulóval szemben megtorlást követett el. A határozat nem jogerős.

A MOZGÁSKORLÁTOZOTT EMBEREK DIPLOMASZERZÉSE TOVÁBBRA IS NEHEZÍTETT A HAZAI EGYETEMEKEN

MEOSZ-kutatás a mozgáskorlátozott egyetemi hallgatók helyzetéről

A magyar felsőoktatásban a mozgáskorlátozott hallgatók aránya továbbra is 1% alatt van. Mi okozhatja ezt az alacsony arányt? Mely tényezők befolyásolják a mozgáskorlátozott hallgatók helyzetét a magyar felsőoktatásban? Erre a kérdésre kereste a választ a MEOSZ kutatása.

A MEOSZ 2020 szeptemberében új kutatási projektbe kezdett, amelynek célja a mozgáskorlátozott egyetemi hallgatók helyzetének feltérképezése volt. Munkatársaink, Petri Gábor és Markos Balázs (aki maga is kerekesszékes egyetemi hallgató) elsősorban arra keresték a választ, mely tényezők akadályozzák a mozgáskorlátozott hallgatók helyzetét a magyar felsőoktatásban. A kutatás 2020 szeptembere és 2021 tavasza között zajlott. A kutatás fő kérdése az volt: mik azok a tényezők, amelyek ma Magyarországon akadályozzák a mozgássérült emberek egyetemi tanulását? A tanulmány a témába vágó hazai és nemzetközi szakirodalom ismertetése mellett a legnagyobb hazai egyetemeken vezető esélyegyenlőségi szakértőivel folytatott feltáró interjúkon és jogszabályi elemzésen keresztül mutatja be a problémákat.

A tanulmány azt találta, hogy a mozgáskorlátozott hallgatók aránya a hazai felsőoktatásban még mindig alacsony (1% alatt van). Ez messze elmarad a népességbeli arányuktól, és jelzi, hogy az érintettek felsőfokú tanulmányai és diplomaszerezése továbbra is nehézségekbe ütközik.

Pozitívumként említhető, hogy az elmúlt 10-15 évben történt előrelépés a mozgáskorlátozott hallgatók helyzetében, mind az egyetemi gyakorlatok, mind a jogszabályok terén. A jogszabályi környezetet meghatározza, hogy Magyarország ratifikálta az ENSZ Fogyatékos Személyek Jogairól Szóló Egyezményét (CRPD). A hazai jogrendszerben már most is széleskörű jogok illetik meg a mozgáskorlátozott személyeket, köztük az egyetemi hallgatókat. Ilyen pl. a hátrányos megkülönböztetés tilalma vagy a hallgatóknak járó kedvezmények, mentességek. Ugyanakkor sok, meglévő jogszabályt nem tartanak be megfelelően (pl. az akadálymentesítésre vonatkozóan).

A szakértők szerint több tényező is gátolja a mozgáskorlátozott fiatalok egyetemi oktatását; a legjelentősebbnek a (fizikai) akadálymentesítést, illetve annak hiányát tartották. Az akadálymentesség hiánya nemcsak az oktatási terekre (pl. előadótermek) vonatkozik, hanem a közösségi terekre (klubok, rendezvényhelyszínek stb.), kollégiumokra is. Sokszor gond az érintettek eljutása szemináriumokra, könyv-

tárba vagy éppen kötelező gyakorlati helyszí-
nekre. A közösségi események akadálymen-
tesítettsége is gyakran megoldatlan: hallgatói
és hivatalos egyetemi rendezvények, kulturális
események sem mindig történnek akadály-
mentes helyszínen.

A megkérdezett esélyegyenlőségi koordináto-
rok szerint az egyetemek többségének nincs
általuk ismert akadálymentesítési ütemterve,
és az ezzel kapcsolatos döntésekrenincs érde-
mi ráhatásuk.

A lakhatás megszervezése is nehézségekbe
ütközik: kevés akadálymentes kollégiumi szo-
ba elérhető, és az egyetemek az akadálymen-

tes albérletek/lakások elérésében sem nagyon
tudnak segíteni. A közlekedés terén komoly
probléma, hogy több egyetemi városban a tö-
megközlekedés nem (vagy nem megfelelően)
akadálymentes. Néhány intézmény saját tá-
mogató vagy szállító szolgálatot biztosít, ezek
némiképp segítenek a hallgatók igényeinek
kielégítésében.

Sok mozgáskorlátozott diáknak szüksége
lenne személyi segítőre az egyetemi min-
dennapok során (pl. jegyzetelésben, mosdó-
használatban, öltözésben stb.), azonban ezt
az egyetemek csak korlátozottan tudják biz-
tosítani. A kínált segítség (hallgatótársak vagy
egyetemi segítő, esetleg támogató szolgálati
munkatárs személyében) csak az oktatási te-
rekben és időszakokban (tanórák) elérhető. Az
azt igénylő hallgatóknak reggeli, esti, lakóhelyi
segítés jellemzően nem biztosított. Megfelelő
segítség hiányában jelentős anyagi, fizikai és
mentális teher hárul a mozgáskorlátozott hall-
gatók családjára.

A kutatás kitér a mozgáskorlátozott hallgatók-
kal kapcsolatos attitűdökre is: itt a tanulmány
azt találta, hogy a hallgatótársak részéről egyre
kisebb a negatív attitűd, és általánosságban az
oktatók attitűdje is pozitívan változik. Főleg az
idősebb oktatókkal kapcsolatban merültek fel
negatív tapasztalatok; ezek többnyire a hallga-
tók által igénybe vett kedvezményeket, men-
tességeket érintik.

Az egyetemi esélyegyenlőségi központok,
irodák sokszor kapacitáshatáron dolgoznak,
mind személyi, mind anyagi erőforrásaikat
tekintve. A munkatársaknak kevés ráhatásuk
van az akadálymentesítést érintő beruházá-
sokra, fejlesztésekre, ezek többsége felsőveze-
tői hatáskörbe tartozik.

A kutatás következtetése, hogy az egyetemi tanulással kapcsolatos akadályok az érintett fiataloktól és családjaiktól jelentős többleterőforrást igényelnek, ezzel egyetemi részvételüket alapjaiban hátráltatják, ill. akadályozzák meg.

A szerzők kutatásukról Akadályok felsőfokon – Mozgáskorlátozott emberek egyetemi részvételének akadályai címmel jelentettek meg kutatási beszámolót (**mellékletek 299. oldal**) 2021 júniusában. A beszámoló a MEOSZ honlapján az alábbi linken érhető el: <http://www.meosz.hu/blog/a-mozgaskorlatozott-emberek-diplomaszerzesese-tovabbra-is-nehezített-a-hazai-egyetemen/>.

A kutatással kapcsolatban a szerzők 2021. július 1-én szakértők és meghívott vendégek részvételével sajtónyilvános webináriumot tartottak. Folyamatban van a tanulmány angol nyelvre fordítása, amely így (részben vagy egészében) nemzetközi fórumokon, szaklapokban is megjelenhet.

EGYETEMEK AKADÁLYMENTESSÉGE – LEVÉLVÁLTÁS AZ ÁLLAMTITKÁRRAL

A MEOSZ fent hivatkozott tanulmányát (**mellékletek 299. oldal**), amely kimutatta a hazai egyetemek akadálymentesítési hiányosságait, elküldtük a felsőoktatásért felelős államtitkárnak is.

Levelünket – melyhez mellékeljük a MEOSZ felsőoktatási tanulmányát is – Prof. dr. Bódis Józsefnek, az Innovációs és Technológiai Minisztérium Felsőoktatásért, Innovációért, és Szakképzésért Felelős Államtitkárságának vezetőjének írtuk 2021. júliusban, és abban kiemeltük, hogy mennyi a tennivaló az egyetemi épületek és szolgáltatások akadálymentesítése terén. Egyúttal felhívtuk az államtitkár figyelmét, hogy pénz éppenséggel lenne az egyetemek akadálymentesítésére, hiszen az Európai Unió fejlesztési alapjaiból már eddig is, de 2021 után is több tízmilliárd forint megy majd egyetemi beruházásokra. A fel-

adat tehát az lenne, hogy ezeket a fejlesztési pénzeket úgy költsek el, hogy azokból az egyetemeknek kötelességük legyen a megfelelő akadálymentesítés. Végül kértük az államtitkárt, találkozzon a MEOSZ képviselőivel, hogy személyesen is elmondhassuk nekik mindazt, amit a tanulmányunk feltárt: az egyetemen tanuló mozgássérült emberek problémáit, mindennapi segítségük hiányosságait, az akadálymentesítetlenség következményeit stb. Felhívtuk a minisztérium figyelmét arra is, hogy hiányzik az egyetemek épületeinek (oktatási terek, könyvtárak, közösségi terek, sportcentrumok stb.) akadálymentességének felmérése.

A levélre Prof. dr. Bódis József államtitkár szeptember elején válaszolt. A levélből megtudtuk, hogy a minisztérium 2020-ban felkérte az egyetemeket, hogy mérjék fel a kollégiumok

akadálymentességét, a levél szerint már 2020. áprilisban elkészült egyetemi felmérések eredményeit azonban nem kaptuk meg. Ráadásul az egyetemek épületállományainak teljes akadálymentességi felméréséről semmiféle információt nem tartalmazott a levél. A találkozóra szóló ajánlatunkra a minisztériumi válasz szerint majd később kerülhet sor.

A minisztériumi válasza a MEOSZ 2021. októberben **(mellékletek 335. oldal)** újabb levelet küldött, amelyben kértük, küldjék meg számunkra a felsőoktatási kollégiumok akadálymentességének 2020-ban elkészült felmérését. (Ezen felmérések összefoglaló tanul-

mányát egyébként a MEOSZ már 2020-ban is kérte a minisztériumtól, akkor sikertelenül.) A levélben kértük az államtitkárt arra is, hogy mutassa be, konkrétan milyen tervei vannak az EU-s források egyetemi elköltésekor arra, hogy azok megfelelő akadálymentesítést is tartalmazzanak. Emlékeztettük végül a minisztériumot, hogy az EU-s források tervezésekor jogszabályi kötelezettségük minisztériumoknak a fogyatékossgal élő emberek szervezeteivel való konzultáció, ezért ismételtén személyes találkozót kértünk. (Ezen levélünkre az államtitkár aláírásával végül csak 2022. márciusban, közel 6 hónap után érkezett válasz.)

PROJEKTEK

”

...Mégváltozott az életem, tudok beszélgetni, közbeszólni tudok, amíg meg nem hallanak...

A MEOSZ Korlátok nélkül c. projektjének egyik résztvevője

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége projektjei középpontjában a mozgáskorlátozott emberek önrendelkező életének megteremtése áll. A 2021-ben zárult Korlátok nélkül című projektünk 600 súlyosan mozgáskorlátozott ember infokommunikációs akadálymentesítését valósította meg annak érdekében, hogy könnyebbé tegye a közügyek intézését, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést, elősegítve ezzel a társadalmi felzárkózást és az önrendelkező életet. A Visegrádi Alap támogatásával megvalósuló Hálózat a fogyatékos emberek törvény előtti egyenlőségéért Albániában, Csehországban, Magyarországon és Lengyelországban című projektjében a MEOSZ és partnerszervezetei a visegrádi régióban és nemzeti szinten kívánnak reagálni a fogyatékos embereket sújtó diszkriminációra. A P2P – Mozgáskorlátozott fiatalok társadalmi inklúziójának és társadalmi szerepvállalásának erősítése a kortárs segítség erejével projekt a mozgáskorlátozott fiatalok társadalmi szerepvállalását hivatott erősíteni Magyarországon, Romániában és Szlovákiában.

NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSSEN MEGVALÓSULÓ PROGRAM

Hálózat a fogyatékossgal élő személyek törvény előtti egyenlő elismeréséhez Albániában, Csehországban és Magyarországon

A Mozgáskorlátozottak Egyesülteinek Országos Szövetsége partnerségben az Albanian Disability Rights Foundations (ADRF) (Albánia), a The Association Quip (Csehország) és az Association Institute for Independent Living (Lengyelország) közös projektet valósított meg „Hálózat a fogyatékos emberek törvény előtti egyenlőségéért Albániában, Csehországban, Magyarországon és Lengyelországban” címmel. A projekt célja, hogy a civil szervezetek és a fogyatékossgal élő személyek minél nagyobb számban vegyenek részt az összehangolt érdekvédelmi tevékenységekben, valamint hogy elősegítse a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény (CRPD) végrehajtását a jogalkotásban.

2021. február és március között a MEOSZ nemzetközi projektje keretében hat érdekvédelmi találkozót valamint, műhelyvitákat szervezett olyan, a fogyatékossgal élő emberek életére rendszerszinten hatással lévő témákban, mint a cselekvőképesség visszaállítása, támogatott döntéshozatal, közszolgáltatásokhoz

való hozzáférés és az írásra képtelen személyek jognyilatkozatának lehetősége. Minden témában egy széles körben meghirdetett műhelyvita és egy szűkebb körben, a témában jártas szakemberek részvételével tartott kerekasztal-beszélgetés került megrendezésre.

ONLINE MŰHELYVITA A FOGYATÉKOS EMBEREK KÖZÖSSÉGI ELLÁTÁSÁRÓL

A projekt keretében 2021. február 3-án műhelyvitát rendeztünk a „Fogyatékos emberek közösségi életvitele – mit ad a mai rendszer és mit adhatna?” címmel. A műhelyvitán a szakma neves szakértői tartottak előadást, illetve fogyatékos emberekkel foglalkozó állami és civil szervezetek, valamint maguk az érintett, fogyatékossgal élő emberek oszthatták meg véleményüket, tapasztalataikat a szociális ellátásokkal kapcsolatban, illetve közösen gondolkodtak arról, miként működhetne jobban a hazai rendszer. Az online műhelyvita témája az volt, hogy milyen lehetne egy olyan ellátórendszer, ami valóban az érintettek igényeit szolgálja, miként nézne ki egy „ideális” hazai szolgáltatórendszer.

A műhelyvita egy vitaindító előadással kezdődött, amit Kozma Ágnes az University of Kent oktatója prezentált „Fogyatékos embereket támogató közösségi ellátások – mit kínált eddig, és mit kínálhatna a hazai rendszer?” címmel. Az előadó bevezette a szociális szolgáltatások és a közösségi ellátások fogalmát, majd bemutatta a hazai ellátó rendszer alapját adó jogszabályokat és az elmúlt három évtizedben történt változásokat. Ezt követően vázolta a szociális rendszer egyes területeit, a rendszer célcsoportjait, a szolgáltatásokat befolyásoló tényezőket, majd előadása végén felvetett néhány olyan kérdést, melynek mentén érdemes lehetne újra gondolni a jelenlegi szociális rendszert.

Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke elmondta, hogy még 2008-ban 8 milliárd, 2016-ban már csak 3 milliárd forintot fordítottak a központi költségvetésből a támogató szolgálatok működtetésére, aminek következtében számos helyen megszűntek a szolgáltatások, vagy visszaestek azok kapacitásai. Úgy vélte, az ellátórendszer lélegeztetőgépre van kapcsolva és éppen csak működik. Az államnak felelősséget kell vállalnia azért, hogy a fogyatékos állampolgárok számára minden olyan szolgáltatást létrehozson és működtessen – és ezt prioritásként kezelje – melyek a fogyatékos emberek fogyatékoságából adódó hátrányokat ki tudják küszöbölni. A hangsúlynak a közösségi el-

látáson kell lennie az intézményi ellátásokkal szemben. Fel kellene mérni a fogyatékos emberek igényeit országos szinten, majd ennek megfelelően kellene meghatározni a közösségi és intézményi ellátást. Kovács Ágnes szerint az államnak másképp kellene gondolkodnia a fogyatékos emberekkel kapcsolatban, sokkal komolyabb költségvetésre lenne szükség annak érdekében, hogy a fogyatékos emberek méltó módon élhessenek. A fogyatékos emberek számára jelenleg nyújtott ellátások nem reagálnak a szükségleteikre. Mint mondta, a rendszer hiányosságait, anyaként, érdekvédelmi szervezet vezetőjeként és szociális szakemberként egyaránt látja. Kovács Ágnes szerint a szociális ellátórendszerben a dokumentáció ellenőrzése történik meg, az adminisztráció a domináns, még nincs megfelelő minőségbiztosítás, nincs információ arról, hogy az adott szolgáltatás mennyire felel meg a fogyatékos emberek igényeinek. Fontos lenne, hogy rehabilitációs szolgáltatások is legyenek a nappali intézményekben, azonban a szolgáltatások jelenleg szűk keretek között működnek. Súlyos probléma továbbá, hogy nem az egyén szükségleteihez igazodnak a szolgáltatások. Kovács Ágnes hangsúlyozta: a megfelelő közösségi ellátás a területi lefedettségén alapul és a fogyatékos emberek egyéni szükségleteihez igazodik annak érdekében, hogy fogyatékos emberek méltóságteljes életet élhessenek.

Juhász Péter a Semmelweis Egyetem Egészségügyi Menedzserképző Központ oktatója szerint az ellátórendszerrel kapcsolatos jogszabályban a szolgáltatáson, mint kulcsfogalmon nagy hangsúly van. Véleménye szerint a szolgáltatás, mint fogalom, feltételezi a kliens központúságot, mert van egy fontos szemléletbeli jelentése. Kiemelte a szociális törvény 2. és 3. paragrafusát, s annak mentén tette fel a kérdést, kinek a felelőssége a fogyatékos emberek ellátása: egyén, család, helyi közösségek, az önkormányzat és az állam szerepe a fontosabb? Úgy vélte, ez a mondat azt jelenti, hogy a szociális munka elsődleges feladata az, hogy az egyén, család és közösség olyan eszközöket kapjon, melyek segítségével a saját kríziseit maga tudja kezelni. Jelenleg azonban a szociális szakma nem tölti be ezt a funkcióját. Juhász Péter érdekességékként emelte ki, hogy a két említett paragrafus 1993 óta változatlan. Vajon mit jelent ez? A stabilitást szolgálja, vagy azt jelenti, hogy nem volt mersze újra gondolni a jogalkotónak?

Juhász Péter előadását követően szekcióbeszélgetések kezdődtek, ahol a résztvevő érdekvédők, szociális, civil szakemberek beszélgettek arról, miként lehetne jobbítani a jelenlegi szociális ellátásokon annak érdekében, hogy a fogyatékos emberek méltóságtejljesebb életet élhessenek a magyar társadalomban.

A szekcióbeszélgetéseken elhangzott, hogy a szolgáltatások eloszlása területileg eltérő. Egyes vidéki területeken szinte elérhetetlen, még a fővárosban sok szolgáltatást is igénybe vehetnek az érintettek. A résztvevők kiemelték a 24 órás támogató szolgálatok létrehozásának fontosságát és annak szükségességét, hogy a szolgáltatásokat az érintettek folyamatosan és alkalmanként is igénybe vehessék az egyéni szükségleteikhez mérten. A résztvevők szerint fontos lenne a szolgáltatásról

való visszajelzéseket rögzíteni, hiszen a szolgáltatások minőségbiztosítása, minőségellenőrzése kiemelten fontos, illetve szükség lenne a megfelelő képzések biztosítására is. A szolgáltatók nem kommunikálnak egymással, a résztvevők szerint ez lehet az egyik oka annak, hogy a rendszer széttöredezett. Az egyik szekcióbeszélgetésen az is elhangzott, hogy a fogyatékos emberek szolgáltatásaival kapcsolatos széles körű igényfelmérés nem volt még Magyarországon. A szolgáltatások nem igazodnak a fogyatékos emberek egyéni szükségleteihez, ugyanakkor fontos lenne a szolgáltatásokat komplex módon kezelni, aminek középpontjában a fogyatékos emberek egyéni szükségletei állnak.

A másik szekcióbeszélgetés résztvevői szerint új, modernebb szociális törvényre lenne szükség, ugyanakkor többen megjegyezték azt is, hogy a jogszabály önmagában nem ér sokat, ha annak végrehajtását senki nem kéri számon. A fogyatékos emberekre vonatkozó rendelkezések számos, különböző jogszabályban vannak rögzítve, ami sokszor átláthatatlan a laikusok számára. A szociális rendszert merevnek találták a szekcióbeszélgetés résztvevői, ami nem alkalmazkodik az egyéni szükségletekhez. A résztvevők szerint probléma, hogy az önkormányzati feladatok ellátásához nincs elegendő forrás biztosítva ezért a szolgáltatásokban nincs elég kapacitás és a szolgáltatás minősége alacsony. Elhangzott az is az egyik beszélgetésben, hogy a civilek hátrányban vannak a szektorban, illetve az Európai Unió forrásokat sem használják fel a szektor támogatására. A résztvevők véleménye szerint a súlyosan fogyatékos embereket a rendszer nem képes ellátni. Fontos lenne az átmenet és koordináció a különböző rendszerek között, gyerekkorból felnőttkorba, majd felnőttkorból időskorba, ezt a jelenlegi rendszer nem biztosítja az igénybe vevők számára.

KÖZÖSSÉGI ÉLETVITEL MAGYARORSZÁGON? – EGY SZAKÉRTŐI KEREKASZTAL TANULSÁGAI

A MEOSZ által szervezett, a közösségi ellátások elveiről szóló február 3-i rendezvényt követően 2021. március 11-én vezető szakértőket hívtunk egy zártkörű beszélgetésre. A beszélgetés előtt minden résztvevőnek elküldtük az előző rendezvény alapján, közel 50 résztvevő véleménye alapján összeállított, a közösségi ellátások rendszerének tíz lehetséges alapelvét.

A beszélgetés elején a szakértőknek a következő kérdést tettük fel: *mi lenne az az egy-két, legfontosabb, legsürgetőbb ill. legkönnyebben megvalósítható intézkedés, amelyet meg kellene tenni Magyarországon annak érdekében, hogy a tíz lehetséges alapelv megvalósuljon?* A meghívott szakértők nem szervezetek képviselőként érkeztek – hátterük szerint mindannyian civil és kormányzati tapasztalattal rendelkező, sokéves tapasztalattal rendelkeztek mozgáskorlátozott, értelmi fogyatékossgal élő, hallássérült, látássérült vagy autista emberek ellátásában, támogatásában.

Habár nem volt, és nem is vártunk egységes választ, a szakértők jelentős része egyetértett, hogy a következő lépéseket kiemelten fontos lenne megtenni, és a következő javaslatok születtek.

- A jelenlegi ellátások egy részét 24 órássá kellene tenni, hogy a hét minden napján bármikor elérhető legyen segítség. Ezt a részt-

vevők elsősorban a támogató szolgálatok nyitvatartására értették, de más – pl. házi segítségnyújtás – esetében is fontos cél lenne.

- Viszonylag gyorsan meg lehetne oldani állami oldalról az egyes szolgáltatások és ellátások kombinálhatóságának engedélyezését, hogy fogyatékos emberek egyidőben több, számukra szükséges ellátást/szolgáltatást is igénybe tudjanak venni.
- Szükséges lenne az igényvezéreltség megvalósítása, mert ma a szolgáltatások egy része nem a fogyatékos személy igényeire ad választ. Például helyi igények elérhetnek országos igényektől, a helyben engedélyt kapó szolgáltatásnak mégsem kell feltétlenül erre válaszolnia – ezt rendezni kellene.
- Az akadálymentesítésnek főszabálynak kell lennie, és a folyamatos fejlesztéseknek ez alapján kell megtörténnie. Az EU-s fejlesztésekben is érvényt kell szerezni ezeknek – mind a fizikai, mind az infokommunikációs akadálymentesítés terén.

- Annak érdekében, hogy minden érintett igényét meg lehessen határozni (és nem csak azokat, akik jelenleg is kapnak szolgáltatást), országosan kellene felmérni az igényeket.
- Azoknak, akiknek szükségük van rehabilitáció otthoni ellátásra – pl. felnőtt korban szerzett fogyatékos utáni rehabilitációra –, azoknak ezt biztosítani kell, ám a rendszert a merőben orvosi szempontú rehabilitáció helyett komplex (szociális, foglalkoztatási területet is figyelembe vevő) rehabilitációval kell felváltani.
- A fentiek nyomán ki kell végre alakítani a komplex rehabilitáció rendszerét, ahol több szakterület szakemberei dolgoznak a fogyatékos személy rehabilitációján. Erre léteznek érdekvédelmi kérések, el kellene kezdeni ezeket megvalósítani.
- Több szakértő említette, hogy jelenleg túlszabályozott a rendszer, az adminisztrációs teher mind a szolgáltatókon, mind a szolgáltatást kapókon hatalmas, ezért több javaslat is történt:
 - » Történjen meg a jelenlegi párhuzamos adminisztrációs iratkezelések összevonása és informatikai rendszerbe építése.
 - » A szükségtelen felülvizsgálatokat meg kell szüntetni.
 - » Átláthatóbbá kell tenni, hogy kinek milyen ellátás kérhető, és hogy miként lehet

igényelni szolgáltatásokat. Jelenleg sokan azért nem kapnak szolgáltatást vagy ellátást, mert nem tudják, hogy az nekik jár.

- A jelenlegi ellenőrzések bürokratikusak és főleg csak adminisztratív kritériumokat vizsgálnak, amelyek a szolgáltatók számára olykor komoly terhet jelentenek. Olyan ellenőrzési rendszerre lenne szükség, amely a szolgáltatások szakmai, minőségi szempontjait veszi figyelembe és méri, egyben javaslatot is ad a szolgáltatóknak a minőség javítására.
- Az országos igényfelmérés után olyan szolgáltatási rendszert kellene kialakítani, ahol minden térségben elérhetőek azok a szolgáltatások, amelyekre szükség van helyben. A jelenlegi nagy területi eltéréseket fel kell számolni.

A fenti intézkedések megvalósításához komoly segítséget nyújthatnának azok az EU-s források, amelyek 2021-27 között ismét rendelkezésre fognak állni a hazai fejlesztésekre. Többen azt is jelezték, hogy a fenti javaslatok messze nem újak, és azokra fogyatékos embereket képviselő érdekvédelmi szervezetek, többek között a MEOSZ is már többször tett javaslatot. Egy szakértő szerint a 2021-et követő tervekben hangsúlyosan szerepel, hogy az EU-s forrásokat bizonyos közösségi életvitelt támogató szolgáltatások fejlesztésére fordítsák.

A KÖZÖSSÉGI ELLÁTÓRENDSZER ÁTALAKÍTÁSÁNAK 10 LEHETSÉGES ELVE

A MEOSZ által szervezett, 2021. február 3-i online műhelyvita résztvevői, közel 50 fő az egyes munkacsoportokban az alábbiakat fogalmazta meg arról, milyen elveknek kellene megfelelnie egy közösségi életvitelt megújított támogatórendszernek.

1. 24 órás ellátások

A közösségi ellátást támogató szolgáltatások bizonyos elemeit 24 órában és a hét minden napján kell biztosítani, az egyén igényeihez szabva.

2. Elérhetőség és akadálymentesség

Alapvető követelmény a szolgáltatások, az épített környezet, a közlekedés és lakhatás akadálymentessége. A lakhatási szektorban akadálymentes szociális bérlakásokat kell létrehozni, erősíteni a lakások akadálymentesítési támogatását. Törekedni kell a teljes területi lefedettségre, a kistélepülés-nagyváros különbségek mérséklésére. Azokban a régiókban, ahol indokolt, erőteljesebb állami szerepvállalás kell a kínálati oldal korlátai miatt.

3. Rugalmasság

A szociális rendszernek és a közösségi ellátásoknak rugalmasnak kell lennie, követnie a fogycsökkenés embere változó élethelyzetét, korát, állapotát, egyéni igényeik változását. A támogatási igény növekedésére és csökkenésére is reagálnia kell a rendszernek. A rugalmasságnak az egyes szolgáltatások szervezésében és egyénre szabottságában is meg kell jelennie.

4. Igény-vezéreltség

Az egyéni igények meghatározásának komplex felmérésre kell épülnie. Megkerülhetetlen az egyén bevonása a folyamatba és a szolgáltatási csomag meghatározásába. Meg kell fontolni az egyéni döntést előtérbe helyező (pl. személyi költségvetés, személyi asszisztencia) megoldások bevezetését, a feladattípusú ellátások mellett. Országos kutatás során meg kell vizsgálni, hogy kik azok, akik nem jelennek meg az ellátórendszerben, hogy definiálhatóak legyenek a tényleges igények. Az igények meghatározásakor nem szabad hátrányba hozni a legmagasabb támogatási igényűeket.

5. Kombinálhatóság

Nem csak a szociális szolgáltatások rendszerét szükséges átalakítani, hanem azt illeszteni kell más állami szektorok pl. egészségügy, foglalkoztatás, oktatás, lakhatás, közszolgáltatások rendszeréhez. Biztosítani kell, hogy az ellátások és szolgáltatások kombinálhatóak legyenek az egyén szükségleteit követve.

6. Személyközeliség

A támogató rendszer célozza a saját otthonban maradást, illetve a személyre szabott segítséget. A formalizált szolgáltatások esetében hangsúlyozni kell, hogy ezeknek személyre szabottan kell működnie, egyéni igények alapján. Nyíljon lehetőség arra, hogy a kliens megválassza a személyi segítőjét. Ne az egyének igazodjanak az ellátásokhoz, hanem a szolgáltatások válaszoljanak az egyéni igényekre.

7. Átjárhatóság

A támogató rendszert átjárhatóvá kell tenni az egyének számára, pl. az érintett útja biztosítva és támogatva legyen bizonyos ellátástípusok vagy alrendszerek között (pl. egészségügyből szociális ellátásba, oktatásból foglalkoztatásba stb.). Nem szabad kizárni a párhuzamosan működő ellátásokat (pl. személyi asszisztencia és formalizált ellátások), sőt biztosítani kell az átjárhatóságot, ha az egyén igényli. A szolgáltatók közötti információmegosztást biztosítani kell a kliens igénye esetén.

8. Navigálhatóság

Egy megújított rendszer biztosítsa, hogy az egyén kiválaszthatja, milyen szolgáltatásokat vesz igénybe szakembertől vagy szolgáltatótól. Biztosítsanak segítséget az érintetteknek ahhoz, hogy tudják, hová fordulhatnak és miből választhatnak.

9. Átláthatóság

Biztosítani kell, hogy a szektorok (egészségügy, szociális stb.) és az egyes fenntartók szolgáltatásai (önkormányzati, egyházi, civil) a kliens számára átlátható rendszert alkotnak. Mindenki számára elérhető információt kell biztosítani szolgáltatások minőségéről. Az átláthatóságot a szolgáltatások monitorozásával kell segíteni, amelynek a szolgáltatás minőségére és a kliensek életminőségére kell irányulnia pusztán adminisztratív indikátorok helyett.

10. Számonkérhetőség

A szolgáltatásokat rendszeresen ellenőrizni kell, azok eredményét elérhetővé tenni az érintettek számára. Az érintetteknek legyen lehetősége visszajelzést adni a szolgáltatónak, akár negatív is (ne érje hátrány ezért), és kereshessenek közösen megoldást a problémára. Az újonnan létrehozandó ellátások (pl. személyi asszisztencia) ellenőrzését is biztosítani kell.

ONLINE MŰHELYVITA AZ ÍRÁSRA NEM KÉPES EMBEREK JOGNYILATKOZATÁNAK ÉRVÉNYESSÉGÉRŐL

A MEOSZ 2021. február 15-én online műhelyvitát rendezett az Írásra nem képes emberek jognyilatkozatának érvényessége – létezik megoldás a kézjegy helyettesítésére? címmel a nemzeti projektje keretében. A műhelyvitán a MEOSZ két jogásza tartott vitaindító előadást, mely után az érintett, fogyatékossgal élő emberek oszthatták meg véleményüket, tapasztalataikat a jognyilatkozattételről, aláírással kapcsolatban, továbbá közösen gondolkodtunk arról, hogyan lehetne úgy szabályozni az írásbeli jognyilatkozatok érvényességét, hogy a garanciális feltételek megmaradjanak.

A projekt célja a társadalmi szervezetek és az érintettek részvételének elősegítése a fogyatékossgal összefüggő jogalkotási tevékenységben, melynek keretében a fő témák a támogatott döntéshozatal, a cselekvőképesség visszaállításáról szóló bírói gyakorlat, a közösségi ellátások és az aláírásra képtelen emberek hivatalos ügyintézése áll. Ez utóbbival kapcsolatban rendeztünk műhelyvitát, mely két előadással indult. A résztvevők ennek keretében megismerkedhettek a MEOSZ írásra nem képes személyek írásbeli nyilatkozatának érvényességével kapcsolatos jogszabálmódosítási javaslataival, illetve az elektronikus hitelesítés (aláírás) magyarországi lehetőségeivel, mely bizonyos keretek között alkalmas az aláírás

kiváltására. A jogszabálmódosításra tett javaslatok során szó esett arról, hogy a magyar jogszabályok meglehetősen szigorúak az írásra képtelen személyek írásbeli jognyilatkozatával kapcsolatos szabályokat illetően. Így aki aláírásra vagy kézjegyre nem képes, érvényes jognyilatkozatot kizárólag közjegyző közreműködésével tehet. Aláírás, illetve kézjegy hiányában az írni nem képes személyek életük számos területén ütköznek akadályba, legyen az akár munkajogi kérdés, banki ügyintézés, közügyintézés, egyéb polgári jogi szerződések, melyek során bár döntéseiket maguk hozzák meg, döntési szabadságukat korlátozza ennek szigorú formai követelménye. A MEOSZ javaslata a kéz-

jegy fogalmának pontos törvényi meghatározására irányul, mert jelenleg a jogszabályban nincs definíció arra, hogy mi tekinthető egy személy kézzjegyének. A pontos törvényi meghatározás lehetővé tenné, hogy az írásra nem képes emberek is érvényesen tehessenek jognyilatkozatot például ügyvéd vagy tanúk előtt, ami lényegesen megkönnyítené jognyilatkozataik megtételét. Emellett a polgári jogban való megfelelő szabályozás valamilyen ágazati jogszabály számára egyértelmű útmutatásként szolgálna. A javaslat egy lehetséges útja az írásra képtelen emberek írásbeli jognyilatkozatának oly módon érvényessé tételére, hogy közben az érintettek szabadon és biztonságban tudhatják magukat. Természetesen más megoldások is megteremthetik annak garanciális kereteit, hogy az írásra nem képes emberek érvényesen legyenek részesei jogügyleteknek.

A második előadás során dr. Rózsa Judit, a MEOSZ jogásza hívta fel a résztvevők figyelmét az aláírás helyettesítésének egy már létező módjára, az elektronikus hitelesítésre, ami számos kihasználatlan lehetőséget rejt magában, és bizonyos fejlesztésekkel akár a papír alapon hiteles dokumentumok előállítására is szolgálhat. Az előadáson ismertette az elektronikus hitelesítés három lehetséges módját, ami történhet az elektronikus aláírás szolgáltatás igénybevétele által, e-személyi igazolvánnyal vagy Azonosításra Visszavezetett Dokumentum Hitelesítés (AVDH) használatával. Az elektronikus hitelesítés minden esetben megfelelő informatikaeszköz háttérrel igényel, az e-személyi igazolvány pedig a fogadó oldal részéről is megkívánja a kártyaolvasó biztosítását, ezért használata kevésbé elterjedt. A MEOSZ jogásza előadásában kitért arra, hogy lényeges annak ismerete, hogy az elektronikus hitele-

sítés egyes fajtái milyen ügycsoportok esetén használhatók. Az elektronikus aláírás az öröklési és családjogi ügyeken túl minden más ügytípusban megoldást jelent, míg AVDH esetén kizárólag a közügyek (például kormányhivatali ügyek, AJBH előtti eljárás) intézése történhet elektronikusan. Mindhárom módozat hátránya, hogy jelenleg kizárólag elektronikusan hiteles, melyre megoldást jelenthet a Magyar Posta egy már jogi személyek számára nyitva álló szolgáltatásának fejlesztése, a postai papír alapú hitelesítés természetes személyek részére való kiterjesztése.

A szekcióbeszélgetések során arra kerestük a választ szakértők és fogyatékoságban érintett emberek részvételével, hogy aláírás nélkül az érintettek számára miként lehet érvényes és biztonságos egy írásbeli jognyilatkozat. Kíváncsiak voltunk a közjegyző előtti eljárásban szerzett tapasztalatokra, illetve ügyfélkapu vagy más elektronikus hitelesítéssel kapcsolatos benyomásaira, valamint kértünk javaslatokat a jognyilatkozat egyéb lehetséges módjaira vonatkozóan.

Elhangzott, hogy a tapasztalatok miatt a közjegyzői közreműködéssel kapcsolatban az érintettek és hozzátartozóik bizalmatlanok, véleményük inkább kedvezőtlen. A rossz tapasztalatok azzal összefüggésben merültek fel, hogy a felkeresett közjegyző nem ismerte az eljárási szabályokat, ezért nem sikerült az okiratot elkészíteni, az ügyintézés sikertelenül zárult, más esetben elmaradt a közjegyző részéről az okirat tartalmának ismertetése, valamint az eljárással kapcsolatos kioktatás. Szintén problémát jelent a közjegyzői eljárás költségessége, annak ellenére, hogy a díjköltség felére csökkent 2019-ben, a közjegyzői díj így is további költséggel nehezíti az ügy-

intézést. A közjegyzői iroda akadálymentességének hiányát több érintett is jelezte. Az általános meghatalmazás igénybevételét a hozzátartozók sem támogatják, mivel a meghatalmazás lehetőséget adhat visszaélésekre is. A közjegyző igénybe vétele mellett szakmai érveként elhangzott, hogy a jelenlegi jogi környezetben az általános meghatalmazás helyett vagy mellett a közjegyzői okiratba foglalt, a fontosabb ügycsoportokra adott meghatalmazás lehet a legkedvezőbb megoldás olyan ügyekben, ahol az írásbeliség nélkülözhetetlen. Javaslatként fogalmazódott meg, hogy a közjegyző, mint garanciális személy mellett azonnali segítségként megoldást jelenhet egy ügytípusra vagy egy adott ügyre ügygondnok kirendelése. A nemzetközi gyakorlatban létező megoldás, hogy az írásképtelen ember döntését általa megbízott személy vagy személyek segítik, mely a döntés jellegétől függően akár az aláírás helyettesítésében is megnyilvánul, azaz helyette más vagy mások írják alá a jogügylethez szükséges iratot. Ez jelenleg a hazai szabályozás értelmében jogellenes.

A kézjegy fogalmának meghatározásával kapcsolatban egy írás-nehézséggel élő résztvevő arról számolt be, hogy három alkalommal kellett újra aláírasmintát adnia hivatali ügyintézés során, mert az erre szolgáló rubrikából kilógott az aláírása. Számára segítség lenne, ha hivatalos ügyekben elfogadnák a szignót is, ezért javasolta, hogy a hatóságok ne ragaszkodjanak a teljes név kiírásához, különös tekintettel hosszabb nevek esetén. Bár ahogy utaltunk rá a jogszabály nem határozza meg az aláírás tartalmát, így a szignót is el kellene fogadni. Az aláírás-cella kereteinek betartásához segítő eszközként felmerült egyfajta fa/műanyag keret, azaz „aláírás-keret” rendszerítésének lehetősége is azon hivatalok és bankok számára, ahol annak van jelentősége, hogy az aláírás egy adott méretű helyre beférjen.

Egy másik, írásra nem képes résztvevő szerint a nyomtatványokat is akadálymentesíteni kellene, így sokaknak már az is megoldás lenne, ha például nagyobb hely lenne biztosítva az aláírásra.

Az elhangzottak alapján további lépésként felmerülhet az általában egységesített nyomtatvánnyal dolgozó kormányhivatalok, bankok, biztosító társaságok felhívása az aláírások és nyomtatványok formai követelményeinek felülvizsgálata céljából. Szükséges lenne továbbá a közjegyzői kamara megkeresése érdekenyítés és figyelemfelhívás céljából, annak kihangsúlyozása mellett, hogy az írásképtelen emberek számára jelenleg nincsen más lehetőség papír alapú jognyilatkozat tételére. Javaslatként felmerült, hogy megfontolandó a kézjegy meghatározásának bővítése a digitális technikák lehetőségeivel, akár ujjlenyomat, hang, illetve arc azonosítás alkalmazásával, továbbá az aláírásra nem képes személyektől elfogadható legyen egy elektronikusan rögzített szóbeli nyilatkozat.

Az elektronikus hitelesítéssel összefüggésben általános tapasztalat, hogy kevesen élnek ennek lehetőségeivel. A műhelyvita is azt igazolta vissza, hogy a köztudatban felszínes ismeretek szintjén van jelen, aki hallott róla esetleg tervezi kipróbálni. Egyéni tapasztalatról egy résztvevő számolt be, aki az e-papír szolgáltatást akarta igénybe venni, de technikai problémái adódtak és nem tudta elküldeni az iratot. Az elektronikus hitelesítés széles körben való elterjedéséhez szükséges lenne elérhető és közérthető módon információt adni a technikai tudnivalókról és a használatmódjáról. A nagyobb létszámú felhasználás a döntéshozókat olyan intézkedések megtételére ösztönözné, hogy a jelenleg elektronikusan hiteles dokumentumok egy szolgáltatásfejlesztés révén papír alapon is hitelesek legyenek.

KEREKASZTAL-BESZÉLGETÉS AZ ÍRÁSRA NEM KÉPES EMBEREK JOGNYILATKOZATÁNAK ÉRVÉNYESSÉGÉVEL KAPCSOLATBAN

A MEOSZ a nemzetközi projektje keretében 2021. március 18-án kerekasztal-beszélgetést rendezett az írásra nem képes emberek jognyilatkozatának érvényességével kapcsolatban. A MEOSZ munkatársai a civil szféra és a közigazgatási területéről érkező szakértőkkel tekintették át az írásra képtelen emberek írásbeli jognyilatkozatának szabályozásával és gyakorlatával kapcsolatban felmerült problémákat, valamint az azokra vonatkozó megoldási javaslatokat.

Dr. Villányi Zsuzsanna, a MEOSZ jogászának megnyitó beszédét követően Szabó Judit Ágnes a MEOSZ Korlátok nélkül című projektjének munkatársa ismertette a projekt közügyintézés során felmerülő eseteit, tapasztalatait. A program olyan módszertani segítséget kívánt nyújtani, mely révén a súlyos mozgáskorlátozott emberek számára lehetővé válhat az önálló ügyintézés. A 600 résztvevő több ezer közügyintézkést indított el online, elektronikusán, különböző közszolgáltatásokba tartozó ügytípusokban. Az ügyek főként kormányhivatali, banki, pénzügyi és közmű szolgáltatások igénybevételével voltak összefüggésben. A projektben készült egy olyan nem reprezentatív, de az ország egész területét lefedő felmérés, melyben a 600 résztvevő élethelyzetének és körülményeiknek megismerése volt a cél. A résztvevők 19,8 százalékának nehézséget jelent az aláírás, és további 6,5 százalék egyáltalán nem képes önállóan aláírni. Ez összesen 138 személyt érint a projektben. A résztvevők közül 61 fő jelezte, hogy jognyilatkozat, illetve egyéb ügylet során nem tud sem aláírással, sem kézjeggyel ellátni egy adott dokumentumot, okiratot. Az aláírás pótlására különböző megoldásokat jelöltek meg: aláírópecsét, közjegyző előtt tett meghatalmazás, valamint sok esetben nyilatkoztak úgy, hogy más ír alá helyettük, de előfordult olyan eset is, amikor cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá került valaki.

A MEOSZ és a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége (MVGYOSZ) képviselői is kiemelték, hogy továbbra is fontos az aláírás, illetve kézjegy fogalmának törvényi meghatározása, valamint egyetértettek az elektronikus hitelesítés lehetőségének népszerűsítésével is. Az MVGYOSZ képviselői beszámoltak egy EBH által vizsgált ügyről, ahol egy látássérült ember fordult a hatósághoz egy pénzügyi intézménnyel szemben. A hatóság megállapította a hátrányos megkülönböztetést és elmarasztalta a

pénzügyi intézménnyel szemben. A Magyar Nemzeti Bank (MNB) elfogadta az EBH döntését és azt az álláspontot képviseli, hogy ha írásra vagy olvasásra képtelen ember jognyilatkozata esetén a bank ragaszkodik a közokiratba foglalt jognyilatkozathoz, akkor annak költségét a bank viselje, ugyanakkor ez nem kötelező jellegű a pénzügyi intézményekre nézve. A bankokkal kapcsolatban

a résztvevők általános tapasztalata, hogy bankfiókonként eltérő gyakorlatot folytatnak az aláírással kapcsolatban, valamint sok múlik az ügyintéző szándékán is. A résztvevők szerint már rengeteg banki szolgáltatás, így az átutalások is intézhetők a netbankon, vagy mobil applikációk segítségével, ezért nehezen érthető, hogy az ügyintézésnél miért probléma az elektronikus azonosítás, miért szükséges az elektronikus azonosítási megoldás igénybevételéhez a személyes megjelenés is.

Alapvetően kevesen élnek az elektronikus ügyintézés, e-papír, ügyfélkapu lehetőségeivel, aminek egyrészt az információ és tapasztalathiány lehet az oka, ugyanakkor több résztvevő felhívta arra is a figyelmet, ez nem pusztán az elektronikus megoldásoktól való idegenkedésből eredhet, hanem sok esetben a szükséges tárgyi eszközök (pl. speciális segédeszközök) hiánya is okozhatja.

Az ügyfélkapus ügyintézés esetében is szükség van a fényképes igazolvánnyal történő azonosításra, azonban csak egy alkalommal, utána számtalan hatósági ügy intézhető ügyfélkapuval, illetve hitelesíthetőek a dokumentumok azon keresztül. A Posta Hibrid rendszerével kinyomtatott dokumentumok is aláírnak

minősülnek, ez a szolgáltatás egyelőre csak a gazdasági társaságok számára érhető el A Posta Hibrid rendszerének fejlesztésével a postai ügyintézés lehetne könnyebbé tenni a fogyatékkal élő emberek számára.

A résztvevők többsége szerint az a tapasztalat, hogy a közigazgatás résztvevői vagy a döntéshozók kevés információ birtokában vannak a kézjegy problémával vagy a megoldási lehetőségekkel kapcsolatban, a gyakorlatban felmerülő problémák nem jutnak el hozzájuk.

A MEOSZ az előkészítő munkálatok során ezért tájékoztatta az Igazságügyi Minisztérium közjogi és magánjogi, jogalkotásért felelős helyettes államtitkárságát is az írásképtelen emberek helyzetéről, a szabályozatlanságból eredő problémákról. A MEOSZ a projekt eddigi eredményei, tapasztalatai alapján a továbbiakban az igazságügy miniszterhez fordul - részletesen bemutatva a megfelelő szabályozás hiánya és a jogszabályok összehangolásának elmaradása miatti problémákat - annak érdekében, hogy a jogbiztonság megteremtése érdekében a többi érintett fogyatékosügyei szervezet bevonásával megoldást találjanak az aláírásra képtelen emberek írásbeli jognyilatkozatának megfelelő szabályozására.

CSELEKVŐKÉPESSÉG KORLÁTOZÁSA HELYETT TÁMOGATOTT DÖNTÉSHOZATAL

A Fogyatékos Emberek Jogairól Szóló Egyezményt Magyarország 2007-ben elsőként ratifikálta, 2013 óta külön törvényben rögzített a támogatott döntéshozatal Magyarországon. Ennek ellenére a mai napig sérülnek a fogyatékossgal élő, mozgáskorlátozott emberek jogai a gondnokság intézménye miatt, mely korlátozza a törvény előtti egyenlőségüket és önrendelkezésüket. A Visegrádi Alap finanszírozásával megvalósuló egyéves projekt eredményeire támaszkodva a MEOSZ által 2021. március végén megszervezett kerekasztal-beszélgetés célja egy olyan fórum kialakítása volt, ahol civil érdekvédelmi szervezetek és a releváns államigazgatási szervezetek szakértői szorosabban együttműködve, tematikus munkát tudnak folytatni azért, hogy a támogatott döntéshozatal intézményének ügyét előmozdítsák.

Mi a támogatott döntéshozatal?

A támogatott döntéshozatal egy új jogintézmény, ami szükségleten alapuló döntési segítséget biztosít anélkül, – szemben a gondnoksággal – hogy korlátozná az érintett személy cselekvőképességét.

A támogatott döntéshozatalt igénybe vevő személy teljes cselekvőképességgel rendelkezik ügyei intézése során, csupán a segítése ölt hivatalos, jogilag elismert formát. Támogató kirendelését bárki kérheti a gyámhatóságtól, aki úgy véli, hogy általánosságban vagy egyes ügyeiben a döntései meghozatalában segít-

ségre szorul, de magát a döntést önállóan is képes meghozni, vagyis a belátási képessége csak kisebb mértékben csökkent. Támogatót a bíróság is kirendelhet, ha úgy véli nincs szükség gondnokság alá helyezésre. A támogató általában egy olyan személy aki bizalmi viszonyban van a támogatottal, vállalja a feladat ellátását és a személyét a támogatott személy is elfogadja, minden esetben szükséges az egyetértése. Amennyiben nincs ilyen személy a támogatandó személy környezetében hivatalos támogatót jelölhet ki. A támogatott személy kérelmére, a támogató jelen lehet azoknál a közigazgatási, polgári és büntető eljárási cselekményeknél, amelyekben a támogatott

személy érintett. Jelen lehet a támogató a támogatott személy jognyilatkozatának megtevésekor, és tanácsaival, tájékoztatásával a támogatott személy jognyilatkozatának megtevése elősegítheti, azonban a döntést minden esetben a fogyatékossgal élő személy hozza.

A Fogyatékos Emberek Jogairól Szóló Egyezményt Magyarország első között ratifikálta, melynek 12. cikke kimondja, hogy a részes államok újólal megerősítik, hogy a fogyatékossgal élő személyeknek joguk van ahhoz, hogy a törvény előtt mindenhol személyként ismerjék el őket, illetve a fogyatékossgal élő személyeket az élet minden területén másokkal azonos alapon megilleti a jog-, illetve cselekvőképesség. A támogatott döntéshozatal intézménye megfeleltethető a 12. cikk szellemiségének a gondnoksággal ellentétben, ennek ellenére a támogatott döntéshozatal intézménye nem terjedt el Magyarországon.

Miért nem terjedt el a támogatott döntéshozatal?

A témával kapcsolatos első, cselekvőképességgel foglalkozó érdekképviseleti találkozóján elhangzott, milyen akadályai vannak a támogatott döntéshozatal elterjedésének Magyarországon. A találkozón résztvevők jogvédők, civil szakemberek, érintett fogyatékossgal élő személyek véleménye szerint hiányzik egy olyan módszertan, ami egyéni fogyatékossgalhoz igazodik. Egy fogyatékossgal élő

személy egészségi és mentális állapota ellenére, ha a szakértői véleményekben az szerepel, hogy gondozásra, támogatásra szorul, azt legtöbbször úgy értelmezik, hogy gondnokra van szüksége, rendszerint ilyenkor nem veszik figyelembe a környezeti-szociális akadályoztatást. Ezen szükséges változtatni a résztvevők szerint. A résztvevők szerint nem világos továbbá azt sem, mi minősül csekély mértékű belátási képességnek, erre nincs objektív jogi kritérium rendszer, ezért nehéz eldönteni azt is, mi minősül kisebb mértékű belátási csökkenésnek és mi nem. A résztvevők szerint a gyámhivatal ugyan saját hatáskörében is dönthetne, legtöbbször a bíróság felé tojja el a döntés felelősségét, mert bizonytalan a két eljárás kapcsolatáról a döntéshozatalban. A résztvevők véleménye szerint súlyos probléma, hogy nincs képzés a támogatóknak, a szülőknek, nincs információjuk a támogatott döntéshozatallal kapcsolatban. Fontos lenne az elbírálás esetében a döntéshozatali képesség vizsgálata is.

Hogyan lehetne változtatni?

A kerekasztal-beszélgetés résztvevői több olyan kulcskérdésben állapodtak meg, aminek mentén megkezdik a közös munkát. Az egyik ilyen kulcskérdés az ismeretterjesztés. A mindennapokban a gondnoksággal kapcsolatos információk nem érik el a szélesebb közönséget, gyakran összekeverik a gyámsággal. A támogatott döntéshozatalról annak ellenére, hogy 2013. óta van jogszabályi alapja a tapasztalataink alapján kevesen hallottak. A projekt során

a MEOSZ munkatársai tapasztalati szakértőket kérdeztek meg, hogyan lehetne ismertebbé tenni ezt a jogintézményt. A válaszok szerint az érintettek, családok és a szélesebb társadalom számára a jogintézmény tudatosításában fontos a gyámhivatalok, jegyzők figyelemfelhívása, segítése, őket is szükséges bevonni a közös munkába.

A szűkebb jogi értelemben vett kérdések közt több érintett szakember részéről felmerült a

projekt során a felelősségkorlátozás kérdése a támogató és a gondnok relációjában, és az intézetben élők támogatott döntéshozatalának helyzete. E kérdés esetében fontos megvizsgálni, mik a korábbi bírósági tapasztalatok.

Végül a résztvevők az eddigi kutatások, szakmai anyagok és a jelen, illetve elkövetkezendő szakmai egyeztetések alapján egy a Támogatott döntéshozatalról szóló közös törvény módosítási tervezet elkészítését tüzték ki célul.

SZÜKSÉG VAN A KÖZÖSSÉGI ELLÁTÁSOK TELJES KÖRŰ REFORMJÁRA - ONLINE ZÁRÓKONFERENCIA A FOGYATÉKOS EMBEREK JOGAINAK ÉRVÉNYESÍTÉSÉRŐL

A 2021. június 29-én tartott online nemzetközi zárókonferencián a közösségi ellátások és a hazai szociálpolitika helyzetének ismertetése mellett szó esett a program keretében végzett kutatás és szakmai műhelymunka, érdekvédelmi találkozók eredményeiről is. Szövetségünk a projekt célkitűzéseinek megvalósítása érdekében egy kutatást végzett, valamint a szakmai műhely és hat érdekvédelmi találkozót tartott Magyarországon. A projekt nemzetközi zárórendezvényén a MEOSZ két munkatársa számolt be az elért eredményekről.

Petri Gábor a közösségi ellátások és a hazai szociálpolitika helyzetéről tartott előadást. Röviden ismertette az elmúlt 30 év szociálpolitikájának mérföldköveit. Beszélt arról, hogy a

rendszerátvitelt követő szociálpolitika is megőrizte a bentlakásos intézményeket, csupán kísérleti jelleggel jelentek meg kisebb, csoportos otthonok, valamint néhány új szociális szolgáltatás indult a fogyatékossgal élő személyek számára a kilencvenes évek végén. Kitért arra, hogy a 2000-es évek sem hoztak reformokat a közösségi ellátások terén. 2012-ben az Európai Unió Strukturális Alapjaiból biztosít támogatást a nagy, bentlakásos intézmények felszámolására, ami jelenleg is folyamatban van. Ezt követően beszámolt a közösségi ellátásokkal kapcsolatos problémákról, hiányosságokról, melyeket a projekttalálkozók során gyűjtöttek össze az érintettektől és az érdekvédő szakemberektől. A kapacitások korlátozottsága miatt

csak a fogyatékossgal élő emberek töredéke részesül a szociális szolgáltatásokban, melyek közül több (pl. nappali intézményi ellátás) csak a városokban áll rendelkezésre. Nincs információ a szolgáltatások minőségével kapcsolatban, nincs egy egységes minőségbizosítási és mérési rendszer, a finanszírozási intézkedések sem ösztönzik a szolgáltatókat a minőség javítására. Napjainkban is a nagy intézmények nyújtanak legnagyobb arányban szociális szolgáltatásokat. A fogyatékossgal élő személyek önálló életvitelére szempontjából létfontosságú szolgáltatásoknak (pl. támogató szolgáltatásnak) a hét minden napján, 24 órában elérhetőnek kell lennie, azonban legtöbbször csak hétköznap 8 és 16 óra között biztosítottak.

Az érdekvédelmi találkozók eredményei alapján Petri Gábor beszélt arról is, hogy a fentiek miként lehetne változtatni. A jogszabálymódosításokon túl az államnak lehetővé kellene tennie, hogy az érintettek minden olyan, számukra szükséges szolgáltatáshoz hozzájussanak, melyek együttes igénybevétele jelenleg nem lehetséges. A szolgáltatásokat a tényleges támogatási igényekhez kell igazítani a „mindenkinek egy méret” jellegű megoldás helyett. Az igényeket az egész országot lefedő kutatási projektben kell felmérni. Javítani kell az akadálymentességet, minden uniós finanszírozású beruházásnak hozzáférhetőnek kell lennie valamennyi fogyatékossgal élő csoport számára. Javítani kell a rehabilitációs szolgáltatásokat úgy, hogy azok a fogyatékossgal élő felnőtt emberek igényeinek is megfeleljenek. A túlbü-

rokratizált szociális szolgáltatási rendszert egyszerűsíteni kell az informatikai és infokommunikációs szempontból akadálymentes, fontos megoldásokra építve. A meghatározott minőségbizosítási rendszer mentén megvalósuló monitoringnak a szolgáltatások minőségére kell összpontosítania, beleértve az ügyfelek elégedettségének és életminőségének mérését. Javítani kell a szociális szolgáltatások átláthatóságát. A szolgáltatókat ösztönözni kell arra, hogy szolgáltatásaikat építsék ki a hátrányos helyzetű régiókban és kistélepüléseken is, ahol sokszor teljesen elérhetetlenek, vagy nagyon kis kapacitással működnek.

Nagy-Nádasdi Anita Rozália a MEOSZ jogásza röviden ismertette a fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos legfontosabb hazai statisztikákat, összefoglalta a korábbi kutatásunkban összegyűjtött lényeges jogszabályokat, majd a kutatás eredményei alapján megfogalmazta a legfontosabb javaslatokat: a támogatott döntéshozatal intézményének elterjesztését, elősegítve ezzel a fogyatékossgal élő személyek teljes önrendelkezését,

jogképességét, illetve az észszerű alkalmazkodás elvének bevezetését több hazai jogszabályban. Kifejtette, hogy a nagy intézmények működése ellentétes a Fogyatékossgal Élő Személyek Jogairól Szóló Egyezményvel (CRPD). Ezt követően röviden ismertette a projekt keretében végzett kutatás és szakmai műhelymunka eredményei alapján megfogalmazott nyilatkozatot, amit több mint 500 magánszemély és szervezet írt alá. A Nyilatkozat jelenleg is elérhető a MEOSZ honlapján. A MEOSZ jogásza ezt követően beszélt az érdekvédelmi találkozókra, melyek, melyek a jogképesség elősegítése a támogatott döntéshozattal, illetve az aláírásra nem képes személyek jognyilatkozatának kérdése köré épültek. A támogatott döntéshozatal egy új jogintézmény, ami szükségleten alapuló döntési segítséget biztosít anélkül, – szemben a gondnoksággal – hogy korlátozná az érintett személy cselekvőképességét. Bár a Fogyatékos Emberek Jogairól Szóló Egyezményt Magyarország elsőként ratifikálta - melynek 12. cikke kimondja, hogy a fogyatékossgal élő személyeknek joguk van ahhoz, hogy a törvény előtt mindenhol személyként ismerjék el őket, illetve a fogyatékossgal élő személyeket az élet minden területén másokkal azonos alapon megilleti a jog-, illetve cselekvőképesség, - ennek ellenére a támogatott döntéshozatal intézménye nem terjedt el Magyarországon. Az érdekvédelmi találkozókra elhangozottak alapján ennek legfőbb oka, hogy hiányzik egy olyan módszertan, ami egyéni fogyatékossgához, azon alapuló szükségletekhez igazodik. Prob-

léma ugyanakkor az is, hogy nem világos mi minősül csekély mértékű belátási képességnek, erre nincs objektív jogi kritérium rendszer, ezért nehéz eldönteni azt is, mi minősül kisebb mértékű belátás csökkenésnek. A fentiek és az alapvető információhiány okán a gyámhivatalok és bíróságok inkább a gondnokság mellett döntenek. Nagy-Nádasdi Anita Rozália beszélt a megoldással kapcsolatos kulcskérdésekről, melyek közül első az ismeretterjesztés. A támogatott döntéshozatalról annak ellenére, hogy 2013. óta van jogszabályi alapja, a kutatás, az interjúk és a találkozók tapasztalatai alapján kevesen hallottak, a gondnokságot pedig gyakran összekeverik a gyámsággal. A projekt során a MEOSZ munkatársai tapasztalati szak-

értőket kérdeztek meg, hogyan lehetne ismeretesebbé tenni ezt a jogintézményt. A válaszok szerint az érintettek, családok és a szélesebb társadalom számára a jogintézmény tudatosításában fontos a gyámhivatalok, jegyzők figyelemfelhívása, segítése, őket is szükséges bevonni a közös munkába. A szűkebb jogi értelemben vett kérdések közt az érdekvédelmi találkozón több érintett szakember részéről felmerült a projekt során a felelősségkorláto-

zás kérdése a támogató és a gondnok relációjában, és az intézetben élők támogatott döntéshozatalának helyzete. E kérdés esetében a találkozó résztvevői szerint fontos megvizsgálni, mik a korábbi bírósági tapasztalatok. Az érdekvédelmi találkozók résztvevői a támogatott döntéshozatalról szóló közös törvény módosítási tervezet elkészítését tüzték ki célul.

A prezentáció második részében a a MEOSZ jogásza a súlyosan fogyatékos emberek aláírási nehézségeiről beszélt. Sok súlyos fogyatékossgal élő ember fizikailag nem képes aláírni a hivatalos dokumentumokat. A jelenlegi magyar szabályozás szerint ilyen esetben fel kell venniük a kapcsolatot a jegyzővel, aki hitelesíti az adott dokumentumot. Gyakran előfordul, hogy jelenleg egyetlen megoldásként a közjegyzői részvétel alternatívájaként valaki gondnokság alatt áll, ami azonban kizárja cselekvőképességét, mindez csupán azért mert nem tud aláírni vagy kommunikációs nehézségei vannak.

A MEOSZ levélben kereste meg a problémával az Igazságügyi Minisztériumot és javaslatot tett a vonatkozó törvény módosítására. Az előadó a záróeseményen azt is elmonda, hogy to-

vábbi probléma a jelenlegi szabályozással, hogy hiányzik az észszerű alkalmazkodás mind a jogalkotó, mind a szolgáltatók részéről, vagyis az, hogy a fogyatékossgal élő személyek egyéni szükségleteit szem előtt tartva megteszik a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek ugyanazokat a jogokat, vagy szolgáltatásokat, ugyanolyan mértékben élvezzék mint bárki más.

A MEOSZ nemzetközi projektje ugyan lezárult, azonban a program keretében elindított kezdeményezéseket Szövetségünk tovább folytatja, a szakmai anyagokat felhasználja érdekvédelmi tevékenysége során. A MEOSZ továbbra is nyomonköveti a projekt témájában érintett szakpolitikai javaslatokat, javaslatokat fogalmaz meg az aláírásra képtelen személyek jognyilatkozatával kapcsolatban és további egyeztetéseket kezdeményez civil és kormányzati érintettek széles körében a támogatott döntéshozatal terjesztése céljából. A MEOSZ online eseményeket szervez az EU-alapok progresszív reformokhoz történő felhasználásáról. Az EU strukturális alapjainak jobb felhasználása érdekében más fogyatékossgal élő emberek szervezeteivel közösen lép fel érdekvédelmi kérdésekben.

EURÓPAI UNIÓS PROJEKTEK

P2P – MOZGÁSKORLÁTOZOTT FIATALOK TÁRSADALMI INKLÚZIÓJÁNAK ÉS TÁRSADALMI SZEREPVÁLLALÁSÁNAK ERŐSÍTÉSE A KORTÁRS SEGÍTÉS EREJÉVEL

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége, az Orbán Alapítvány és a Szövetség a Közös Célokért Polgári Társulás partnerségben valósítja meg a 2019-3-HU01-KA205-077642 jelű P2P – Mozgáskorlátozott fiatalok társadalmi inklúziójának és társadalmi szerepvállalásának erősítése a kortárs segítség erejével című projektjét. A projekt célja a kortárs segítők számára hatékony, nem formális tanuláson alapuló mentorálási módszer kidolgozása, önszorgító csoportok létrehozásának támogatása a 18 és 30 év közötti mozgáskorlátozott emberek körében, hozzájárulva ezzel a mozgáskorlátozott fiatalok társadalmi szerepvállalásának, aktív állampolgárságának erősítéséhez.

A projekt keretében Magyarországon, Romániában és Szlovákiában 2020. május és 2020. szeptember között egy kutatás keretében egy országonként 150 fős, összesen 450 fős nem reprezentatív mintavételen alapuló kérdőíves adatfelvételt és országonként két fókuszcsop-

ortos vizsgálatot valósítottak meg a MEOSZ és partner szervezeteinek munkatársai, melyben felmérték a 18 és 30 év közötti, mozgáskorlátozott fiatalok társadalmi problémáit. A kutatás eredményeit 2021. januárjában publikálták a résztvevő szervezetek.

A MOZGÁSKORLÁTOZOTT FIATALOK ELÉGEDETLENEK A JELENLEGI HELYZETÜKKEL

A kutatás eredményei szerint 2020-ban még mindig az akadálymentesség hiánya a mozgáskorlátozott fiatalok társadalmi részvételét akadályozó legnagyobb probléma, mely hatással van iskolai integrációjukra, a felsőoktatásban való részvételükre, munkavállalási lehetőségeikre és közösségi aktivitásukra. Nincs inkluzív oktatás, a köz- és felsőoktatási intézmények nem tudnak reagálni a mozgáskorlátozott fiatalok egyéni szükségleteire. A válaszadók 47%-a teljesen inaktív, nem dolgozik és nem is tanul, még a teljes népességben ez az arány 11%. A résztvevők nincsenek megelégedve jelenlegi élethelyzetükkel, leginkább az közlekedési lehetőségekkel, a támogató szolgálatok elérhetőségével és a mobilitási lehetőségeikkel elégedetlenek. Sokszor érte őket diszkrimináció, jogsérelem, ugyanakkor nem fordultak a hatóságokhoz vagy jog-, érdekvédő szervezethez mert bizalmatlanok a hazai antidiszkriminációs rendszerrel kapcsolatban.

Mozgáskorlátozott fiatalnak lenni

A fókuszcsoportos vizsgálat során megkérdezték a résztvevőket, mit jelent számukra mozgáskorlátozott emberként élni. Válaszaik szerint a mozgáskorlátozottság állapota elsősorban valamilyen testet érintő fizikai elváltozás mely a mozgásszervek elégtelen működésével jár, ugyanakkor többen megjegyezték azt is, hogy ma már a mozgáskorlátozottság érzése a fizikai környezet és a társadalom alkalmazkodásával is szorosan összefügg. A résztvevők közül többen is kiemelték a mozgáskorlátozottsággal járó sztereotípiákat, melynek szerintük az az oka, hogy a mozgáskorlátozott emberek a társadalom számos területén alulreprezentáltak, így a többségi társadalom tagjainak nincsenek információik, vagy nem megfelelő információk vannak velük kapcsolatban, ami sztereotípiákhoz vezet.

Az oktatási rendszer nehézségei – „sérténé a másik 32 tanuló érdekeit, ha oda járnék”

A kérdőíves felmérés szerint a mozgáskorlátozott fiatalok döntő arányban (85%) elégedetlenek a helyzetükkel az oktatásban. A válaszadók legnagyobb számban integrált és

szegregált oktatási rendszerben is tanultak a közoktatásban. A mozgáskorlátozottság mértéke nagy szerepet játszik abban, hogy melyik oktatási formában tanul inkább egy fiatal. Azok a válaszadók, akiknek komoly nehézségeik voltak a járással vagy a fogással, szorítással kapcsolatban, inkább tanultak szegregált oktatási rendszerben, még azok, akik csak kisebb nehézségekről számoltak be, nagyobb arányban tanultak a többségi oktatási rendszer keretei között. A kérdőíves és a fókuszcsoportos vizsgálat eredményei szerint az oktatási rendszerben a legnagyobb probléma az akadálymentesség hiánya, ugyanakkor az oktatási rendszerben dolgozók nem megfelelő hozzáállása is hangsúlyos. A fókuszcsoportos vizsgálat résztvevői szerint az integrált oktatási rendszerben többnyire problémát és nem lehetőséget látnak a mozgáskorlátozott tanulók részvételével kapcsolatban. A résztvevők szerint alapvető fontosságú az oktatási intézmények akadálymentesítése, de még fontosabb az iskolavezetés és a pedagógusok megfelelő hozzáállása a mozgáskorlátozott tanulókhöz. Több mozgáskorlátozott fiatal arról számolt be, hogy az oktatási intézmény ugyan akadálymentesített volt, az iskolavezetés mégsem tanácsolta a szülőknek az iskolai részvételt, mondván a pedagógusok és a tanulók nincsenek felkészülve a mozgás-

korlátozott gyermek fogadására, nem tudnak alkalmazkodni speciális szükségleteihez, ezért inkább szegregált iskolát javasoltak a mozgáskorlátozott fiatal és szülei számára. Az egyik iskolaigazgató azzal utasította el a fókuszcsoport résztvevőjét és családját, hogy sértené a másik 32 tanuló érdekeit, ha oda járna, neki a másik 32 tanuló szükségletét is figyelembe kell vennie.

A fókuszcsoport tapasztalattal rendelkező résztvevői többnyire pozitív véleménnyel voltak a speciális, szegregált iskolákról. Az intézményben hosszú éveken át „biztonságos” környezetben tudtak fejlődni szellemileg és fizikailag egyaránt. Sokan több mint egy évtizedet töltöttek ilyen intézmények falai között. Ugyanakkor elmondásaikból kitűnt a rendszernek való kiszolgáltatottság, illetve a rendszer hiányosságai, több tanuló is segített társaiknak például az étkezéseknél, vagy kisebb dolgokban, mert az intézmény súlyos szakember hiánnyal küzdött. Visszaemlékezéseik alapján a szegregált oktatás keretei között kevés beleszólásuk volt abba, hogy milyen tevékenységeket, mikor végezzenek el, ezt többnyire az intézmény dolgozói, annak szigorú menetrendje határozta meg. A tanulók nem csak a rendszernek, de a rendszerben dolgozó személyeknek is ki voltak szolgáltatva.

A válaszadó mozgáskorlátozott fiatalok között nagy a lemorzsolódás aránya, több mint 20%-uk nem fejezte be tanulmányait a közvagy felsőoktatási rendszerben.

A kérdőívet kitöltők 91%-a szerint nem megfelelő a mozgáskorlátozott fiatalok részvétele a felsőoktatásban. Ennek okát a válaszadók 73%-a az akadálymentes környezet hiányában és a köznevelésben átadott tudás minőségében látja, ugyanakkor komoly probléma az is, hogy a rendszer nem alkalmazkodik az egyéni szükségleteikhez, nincsenek elérhető támogató szolgáltatások és akadálymentes kollégiumok, albérletek.

A fókuszcsoportos vizsgálat során többen beszámoltak arról, hogy a felsőoktatásban az oktatóik kezdetben előítéletesek voltak velük szemben. A terembeosztásnál nem vették figyelembe az akadálymentességet, az órarend meghatározásánál pedig azt, hogy több időre van szükségük a helyszínek közötti mozgásra. Több résztvevő csak úgy volt képes látogatni az egyetemi előadásokat, hogy a szülő vagy a testvér kísérte, szállította el. Az egyik résztvevő édesanyja kénytelen volt beköltözni az egyetemi kollégiumba, mivel az intézmény a szükséges személyi asszisztenciát nem tudta biztosítani. Egyetemi támogató szolgálatok segítségéről egyik résztvevő sem tudott beszámolni a fókuszcsoporton.

Elgondolkodtató, hogy a kérdőív kitöltői közül 57% szerint a felsőfokú végzettség semennyire, vagy csak kis mértékben javítja a mozgáskorlátozott fiatalok munkaerőpiaci elhelyezkedésének esélyeit.

Munkavállalás – „más állatfaj vagyok, mint a többi”

A kérdőívre válaszadók 95%-a szerint nem megfelelő a mozgáskorlátozott fiatalok részvétele a nyílt munkaerőpiacon. A válaszadók 47%-a azok közé a hátrányos helyzetű fiatalok közé tartozik, akik teljesen inaktívak, nem dolgoznak és nem is tanulnak. Azok között, akik már végeztek valamilyen munkát vagy dolgoztak a kérdőív kitöltésének pillanatában, a betanított vagy egyéb, diplomához nem kötött szellemi munkát végeztek legnagyobb arányban. A válaszadók szerint a nem megfelelő munkaerőpiaci részvétel leginkább az akadálymentes épületek és közlekedés hiányában keresendő (76%), ugyanakkor sokan jelölték problémaként, hogy a munkáltató vagy a munkatársak nem tudnak alkalmazkodni a speciális igényekhez, rossz a felnőttképzési rendszer, nincsenek egyéni szükségletekhez alkalmazkodó munkakörök. A válaszadók több mint fele problémaként jelölte

a kérdőívben a mentorálás, a támogató szolgálatok és az atipikus foglalkoztatási formák hiányát, a mozgáskorlátozott fiatalok alacsony iskolai végzettségét valamint a munkaadók és munkatársak előítéleteit. A fókuszcsoport munka-vagy álláskeresési tapasztalattal rendelkező tagjai kivétel nélkül szembesültek a diszkrimináció valamilyen formájával. Többen álláskeresés kapcsán ütköztek folyamatos elutasításba. A résztvevők között még az a fiatal sem talált állást, aki nagyon piacképes szakmát tanult az egyetemen, már tanulmányai alatt lehetősége volt dolgozni egyetemi projekteken, így munkatapasztalatra is szert tett. Ennek ellenére nem volt könnyű dolga, pedig a hasonló képzettséggel rendelkező fiatalok gyorsan elkelnek a munkaerőpiacon, egyik volt főnöke szerint azért, mert ő „más állatfajhoz” tartozik, mint a többi munkavállaló.

**Társadalmi részvétel
– „nem akartak velem semmilyen
kontaktot kialakítani”**

A válaszadók csupán 13%-a szerint megfelelő a mozgáskorlátozott fiatalok társadalmi részvétele a kérdőíves felmérés adatai szerint. Szerintük a közösségi részvétel legnagyobb akadályja az épített környezet és a közösségi közlekedés akadálymentesítésének hiánya (71%), illetve az alacsony jövedelem is probléma a válaszadók 59%-a szerint.

A fókuszcsoport beszélgetés egyik állandóan visszatérő eleme a mobilitási lehetőségek teljes hiánya volt. A mozgáskorlátozott fiatalok számára például az utazás, az ifjúsági programokon való részvétel és azon keresztül az ismeret, tapasztalat-és élményszerzés, valamint az új kortárs kapcsolatokat kialakításának lehetősége erősen korlátozott. A beszámoló alapján a mobilitással kapcsolatos problémák magukban foglalják a környezeti akadálymentesítés hiányát az olyan helyek esetében, melyek meghatározóak egy mozgáskorlátozott fiatal szá-

mára. Magában foglalja továbbá a tömegközlekedés, a személyi segítő és szállító szolgáltatók hiányosságait valamint a mobilitást segítő, tömegközlekedést működtető személyek fogyatékos emberekkel szembeni diszkriminációját is. „A villamos vezető le akart zavarni”, „Nem volt hajlandó a sofőr lenyitni a rámpát”, „Írtam levelet a társaságnak, visszaírták: rossz volt a beemelő, mi a probléma uram?” Ezek a tényezők együttesen járulnak hozzá ahhoz, hogy a mozgáskorlátozott fiatalok nem, vagy csak nagyon körülményesen tudnak részt venni a közösségi életben, ami kihathat személyiségfejlődésükre és kortárs kapcsolataikra nem mozgáskorlátozott társaikkal. A résztvevők szerint pont az ilyen találkozások, tapasztalások hiánya miatt elmondásuk szerint sokszor elutasítók vagy előítéletesek velük szemben nem fogyatékosággal élő kortársaik. Az egyik fókuszcsoport résztvevő egy első találkozás alkalmáról számolt be, ahol a találkozó résztvevői nem akartak szóba állni vele, zavarban voltak, mert kerekesszékes, ahogy fogalmazott: „nem akartak velem semmilyen kontaktot kialakítani”

A kérdőíves vizsgálat eredményei alapján ugyanakkor elmondható, hogy a baráti kapcsolataikkal a válaszadók többnyire elégedettek és legtöbben több barátról is beszámoltak. Ezt leszámítva azonban általánosságban elmondható, hogy a válaszadók nincsenek megelégedve jelenlegi élethelyzetükkel. A fókuszcsoporton kapott válaszokkal is egybecseng, hogy leginkább az akadálymentes környezettel, közlekedési lehetőségekkel, a támogató szolgálatok elérhetőségével és a mobilitási lehetőségeikkel nem elégedettek a válaszadók.

**Diszkrimináció, antidiszkrimináció
– „Magyarországon nem szeretünk
bíróshoz fordulni”**

A válaszadók 49%-át érte valamilyen diszkrimináció a tanulmányai során. A diszkrimináció áldozatainak 71%-a az iskolai, vagy hallgatótársa

részéről szenvedte el a diszkriminációt, kicsit több mint 50% az oktatót, 45% egyéb intézményi dolgozót jelölt meg.

Az iskolai diszkriminációt elszenvedő válaszadók közel fele nem tett semmit a diszkriminációval szemben, még 45%-uk válaszolta azt, hogy szüleihez fordult. Tanáraikhoz csupán 16% fordult. Az intézményi antidiszkriminációs rendszer eszközeihez, vagy a rendszerben dolgozó személyekhez 7% fordult a válaszadók közül. Azok között akiket diszkrimináció ért, 50% jelölte, hogy részben oldódott meg, 44% szerint nem oldódott meg a probléma és csupán 6% szerint sikerült felszámolni az őket ért diszkriminációt.

A válaszadók 77%-át érte diszkrimináció az elmúlt 12 hónapban, 85%-uk nem lépett fel a diszkrimináció ellen. A diszkrimináció ellen felépők 82%-a szerint nem oldódott meg a probléma és sokatmondó az is, hogy a válaszadók kevesebb, mint 3%-a számolt be arról, hogy a diszkrimináció megszűnt az intézkedést követően.

A fókuszcsoporthoz tartozók részvevői alapvetően tisztában voltak az érdekeiket védő jogszabályokkal, azonban többnyire nem tudnak, vagy nem akarnak érvényt szerezni azoknak. A résztvevők nem voltak tisztában a hazai jog- és érdekérvényesítés működésével, az antidiszkriminációs rendszer adta lehetőségekkel. A résztvevők annak ellenére, hogy számtalanszor érte őket diszkrimináció, jogsérelem, nem fordultak még a hatóságokhoz, vagy jog-, érdekvédő szervezethez. Írásos panaszt többször tettek már, ám az legtöbbször nem vezetett eredményre, ami csak abban erősítette meg őket, hogy nincs értelme további lépéseket tenni. A résztvevők szerint hiányzik a jogszabályok, antidiszkriminációs egyezmények betartása, betartatása, érvényesítése. Nincsenek következmények, ha diszkrimináció, vagy jogsértés történik. A résztvevők ugyanakkor azt is belátták, hogy sokszor azért

nincsenek következmények, mert kevesen fordulnak a hatósághoz. „Magyarországon nem szeretünk bírósághoz fordulni”, fogalmazott egyikük.

Társadalmi aktivitás, bizalom – „ki kell menni az utcára, részt kell venni”

A kérdőív adatai alapján elmondható, hogy ugyan eltérő mértékben, de érdekli a politika a válaszadók többségét. 48%-uk eléggé érdeklődőnek vallotta magát, még 30% alig, 7% nagyon, 15% egyáltalán nem érdeklődik a politika iránt.

Több mint 70% a válaszadók közül legalább naponta használja a médiát, hogy politikai témájú híreket szerezzon, illetve 79%-uk élt szavazati jogával a legutóbbi parlamenti választás alkalmával.

A fegyveres testületekben kissé jobban bíznak a válaszadók, mint a bíróságokban, vagyis inkább bíznak a végrehajtó szervekben, mint azokban, akik az igazságszolgáltatást gyakorolják. Legkevesebbé a hazai és a nemzetközi politika intézményeiben és szereplőiben bíznak a kutatásban résztvevő fiatalok.

A válaszadók egy tizede fordult csak valamilyen hatósághoz, vagy vett részt civil jog-, érdekvédő szervezet vagy politikai szervezet munkájában. Hasonlóan kis arányban szólaltak fel nyilvános fórumokon is.

A válaszadók elenyésző arányban csatlakoztak egy politikai mozgalomhoz, egyéb szervezetekhez, közösséghez. Legnagyobb arányban (19%) sportklubnak, vagy szervezetnek a tagjai, minden más szervezet, vagy közösség elérése 10%, vagy az alatti.

A fókuszcsoporthoz tartozók részvevői egyetértettek abban, hogy a mozgáskorlátozott személyeknek aktívan részt kell venniük a mindennapokban

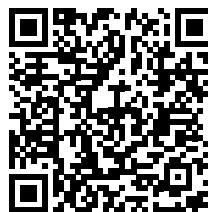
az élet minden területén, „ki kell menni az utcára, részt kell venni” még akkor is, ha ez több energiabefektetéssel, sokszor kellemetlenségekkel, kudarcokkal jár. Elmondásuk szerint ez pozitív hatással lenne a társadalom minden tagja számára. Többek szerint fontos a helyes kommunikáció is, hogy a mozgáskorlátozott személyek megfelelő módon tudják közölni szükségleteiket.

A résztvevők szerint ameddig a fogyatékossgal élő személyek nem egyenlő mértékben vesznek részt a mindennapokban, addig szemléletformálásra illetve elméleti és gyakorlati képzésre lenne szükség a többségi társadalom tagjai számára.

A résztvevők fontosnak tartották, hogy például a szolgáltatásokban vagy a közigazgatásban dol-

gozó személyek megismerjék a vonatkozó jogszabályokat, ugyanakkor véleményük szerint az is fontos, hogy az elméleti oktatás mellett olyan képzést is kapjanak az érintettek, ahol interaktív módszerek útján, közvetlenül a mozgáskorlátozott személyektől, szerezhetnek tapasztalatot.

A teljes kutatási beszámolót az alábbi linken érhető el: <https://drive.google.com/file/d/1waXkjX-MiSE9igrhILhet-VbgQrSIIEO/view?usp=sharing>

KORTÁRS SEGÍTŐK BEVONÁSA

2021. február és április között a résztvevő országban hat fő, 21 és 30 év közötti mozgáskorlátozott kortárs segítő csatlakozott a projekthez.

A COVID-19járvány okozta egészségügyi helyzet komoly kihívás elé állította a projekt megvalósítóit, mivel a tevékenységet támogató Erasmus+ program nemzetközi együttműködések támogat, így a P2P projekt tevékenységei között is több nemzetközi találkozó, külföldi tanulmányút, tapasztalatcsere, rendezvény került előzetesen tervezésre, melyek megvalósítása a kialakult egészségügyi vészhelyzetben kivitelezhetetlennek látszottak a korábban meghatározott ütemterv szerint. A MEOSZ és partner szervezetei a résztvevők biztonságát szem előtt tartva úgy döntöttek 2021 februárjában, hogy a

projekt során megvalósítására kerülő, a kortárs segítőik számára rendezett nemzetközi mobilitások időpontjait 5 hónappal későbbre halasztja és addig két nemzetközi online találkozót szerveznek meg a kortárs segítőik számára. A kortárs segítőik két online találkozón vettek részt 2021. májusban és 2021. augusztusban. A 2021. júniusban és augusztusban megrendezett online találkozók segítségével a résztvevők behatóbban ismerhették meg a projekt céljait és tevékenységeit, közös célokat fogalmaztak meg, tisztázták a projekttel kapcsolatos félelmeiket, elvárásaikat, kérdéseket tettek fel a projekt megvalósítással kapcsolatban. A projekt megvalósítóknak, a kortárs segítőik mentorainak is lehetőségük volt felmérni az online csoportfoglalkozások során a résztvevők már meglévő

készségeit, kompetenciáit, megismerték motivációikat, elvárásait, speciális szükségleteiket. Az online találkozónak köszönhetően az októberben megrendezett személyes találkozó alkalmával a résztvevők képességeihez és szükségleteihez igazítva tervezhették a mentorok és koordinátorok a mentorálási alkalmak kereteit, így hatékonyabban tudták támogatni a résztvevőket a közös tanulási folyamatban.

A két nemzetközi online találkozó között a partner szervezetek nemzeti online találkozókat szerveznek a résztvevők bevonásával 6 fős nemzeti csoportokban a speciális igényeik figyelembevételével. Magyarországon a résztvevő kortárs segítők és mentoruk összesen 6 alkalommal találkozott online térben, az októberi személyes mentorálási alkalomig.

A nemzeti találkozók célja az volt, hogy a kortárs segítők gyakorolják a csoportban való működést, kérdéseket fogalmazzanak meg, vagy válaszoljanak a csoporttagok által hozott személyes élmények, történetek mentén, kapcsolódni próbáljanak a többi résztvevő által elmondottakhoz.

2021. augusztus 28-án a Magyarországi résztvevők végre személyesen is találkozhattak egymással és ementorukkal Budapesten e MEOSZ székházban, ahol tovább folytatták a közös munkát.

A P2P projekt kertében 2021. október 7 és 15 között a résztvevők Gárdonyban tartották az első csoportos mentorálást, ahol a kortárs segítők és mentoraik az online találkozók után személyesen is megismerkedhettek. A Gárdonyban tartott kilenc napos program során a bevont 18 kortárs segítő felkészült az önssegítő csoportok létrehozására, elindítására. A résztvevők megismerkedtek a kortárs segítség fogalmával, a segítői szereppel, a kortárs segítséssel nélkülözhetetlen készségekkel, nagyobb önismeretre tettek szert a tevékenységnek köszönhetően. Gyakorolták a csoportban létezést, az egymásra figyelmet és a reflexiót. A közös tanulás során a résztvevők a meghívott önssegítő csoportoktól és a MEOSZ munkatársaitól ismereteket szereztek a társadalmi szerepvállalásról, érdekvédelemről, érdekérvényesítésről.

2021. október 11-én a résztvevők ellátogattak Budapestre, ahol egy város játék keretében megismerkedhettek a fővárossal és beszélgethettek a fogyatékossgal élő emberek problémáiról a fővárosban élőkkel. A programnapot egy szemléletformáló flashmob zárta, amivel a résztvevők a projektre és a mozgáskorlátozott emberek társadalmi részvételének fontosságára hívták fel a figyelmet. A program utolsó napjain

az önszervező csoportok létrehozása, működésének megismerése volt a csoportos mentorálási alkalom fókuszában. A csoportos mentorálási alkalom végeztével a kortárs segítők visszatértek helyi közösségeikbe, ahol elkezdték a kortárs segítők csoportok szervezését.

KORLÁTOK NÉLKÜL – MOZGÁSKORLÁTOZOTT EMBEREK INFO-KOMMUNIKÁCIÓS AKADÁLYMENTESÍTÉSE

2021. április 22-én Budapesten tartotta online zárórendezvényét a MEOSZ Korlátok nélkül – mozgáskorlátozott emberek info-kommunikációs akadálymentesítése című EFOP-1.1.5-17-2017-00004 jelű projektje. A Széchenyi 2020 program keretében 728,24 millió forint vissza nem térítendő európai uniós támogatás segítségével megvalósult projektben a MEOSZ 600 súlyosan mozgáskorlátozott ember infokommunikációs akadálymentesítését valósította meg annak érdekében, hogy könnyebbé tegye a közügyek intézését, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést, elősegítve ezzel a társadalmi felzárkózást és az önrendelkező életet. A projekt zárókonferenciájára 2021. április 22-én került sor, Infokommunikációs eszközök az önrendelkező élet szolgáltatásában címmel. A rendezvényt Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke nyitotta meg, majd ünnepi köszöntőt mondott Nyitrai Zsolt miniszterelnöki megbízott. Ünnepi beszédet mondott dr. Vitályos Eszter európai uniós fejlesztéspolitikáért felelős államtitkár, Fülöp Attila szociális ügyekért felelős államtitkár, és Kósa Ádám, a SINOSZ elnöke. A zárókonferencián bemutatásra került a projekt során készített film, illetve a projekt során elért eredményekről, a projekt során megvalósított kutatás eredményeiről beszámoltak a projekt szakértő munkatársai és az érintett mozgáskorlátozott személyek.

A MEOSZ azokhoz a súlyosan mozgáskorlátozott emberekhez juttatta el az akadálymentes számítógép-használatot lehetővé tevő eszközöket, akik közül számosan eddig rejtve voltak a társadalom előtt. A projekt eredményeként a programban résztvevő súlyosan mozgáskorlátozott emberek a számukra biztosított számítástechnikai eszközök valamint a programban kidolgozott komplex szakmai és sorstársi támogató szolgáltatások révén saját döntéseket hozva irányítóivá, alakítóivá váltak életüknek

A Széchenyi 2020 program keretében megvalósult projekt az ország egész területén jelen volt. Tagszervezeteink és az országban működő 20 szolgáltatási pont szorosan együttműködtek a toborzásban és a mozgáskorlátozott résztvevők felkészítésében. A munkatársak 80 százaléka mozgáskorlátozott ember volt, bevonásukkal Szövetségünk olyan hálózatot épített ki, ami az eszköz kiválasztástól kezdve az ügyintézésig végigkísérte a sorstársakat. A résztvevők igényeiknek megfelelően szakmai, informatikai

és sorstársi segítséget is kaptak. A projektben szerzett tapasztalatokból kiindulva a MEOSZ módszertant dolgozott ki arra vonatkozóan, hogy miként válasszák ki a mozgáskorlátozott emberek az akadálymentes számítógép-használatot lehetővé tevő asszisztív eszközeit, illetve arra, hogy hogyan válik mindennapi számítógép-használóvá ezen eszközök segítségével a korábban passzív vagy elzártnak élő mozgáskorlátozott ember. A projekt megvalósításakor az érintettek személyes szükségletei álltak a középpontban, így az egyéni megoldások kidolgozásához több szakma képviselőinek összehangolt munkájára volt szükség. A MEOSZ a vissza nem térítendő európai uniós támogatás segítségével olyan, az egyéni szükségleteket középpontba állító komplex támogatási rendszert dolgozott ki és valósította meg azt a gyakorlatban, amely alapul és egyben mintaként szolgálhat a mozgáskorlátozott emberek jövőbeni infokommunikációs akadálymentesítéséhez.

A 600 résztvevő mindegyike alapeszközként laptopot vagy tabletet kapott, és ezeket az eszközöket közügyintézésre használták. A résztvevők új ügyintézési módokat és lehetőségeket ismertek meg a sorstársi mentorok segítségével. Közülük többen olyan ügyintézéseket bonyolítottak le, melyeket korábban teljes egészében más végzett el helyettük. A közügyintézés támogatása azért is helyeztünk hangsúlyt, mert a projekt elején a jelentkezők csupán 30%-a nyilatkozta azt, hogy személyesen intézi közügyeket. Kutatással bizonyítottuk, az épületek és közlekedés akadálymentességi hiányai, a támogató szolgálatok területi és kapacitáshiányai együttesen eredményezik a súlyosan mozgáskorlátozott emberek társadalmi hátrányait. A projekt végén a résztvevők 75 százaléka nyilatkozott úgy, hogy gyakrabban használja az internetet, mint a projekt kezdetén. Legtöbben az e-közügyintézés kapcsán érték el fejlődést. A résztvevők 70 százaléka az válaszolta, hogy

több közügyet intézett, mióta részt vesz a projektben. A közügyintézésen túl 81 ember talált új munkahelyet, és 82-en iratkoztak be új tanfolyamra, iskolába.

A projekt során 230 súlyosan mozgáskorlátozott ember – aki a számítógépet a mozgásállapota miatt nem tudja a hagyományos módon használni – jutott a számítógép-használatot lehetővé tevő illetve könnyítő úgynevezett asszisztív eszközhöz. Ilyen speciális asszisztív eszköz például az ujjkapcsoló, a különböző méretű kapcsolók, a puha kapcsolók, a joystick, a tekintettel irányítható egér (hétköznapi nevén

szemegér) és a szokásosnál jóval nagyobb vagy kisebb billentyűzet. A résztvevők egy részének olyan eszközökre is szüksége volt, melyek a helyes, optimális testhelyzet felvételét, megtartását segítik elő. Ezek az úgynevezett pozícionáló eszközök, melyek ahhoz is elengedhetetlenek, hogy a súlyosan mozgáskorlátozott emberek a kerekesszékeikben a különböző élethelyzetekben is használni tudják a számítógépet. A testhám, az alkartámasz, kerekesszékre szerelhető tartó és asztal is választható volt a program keretében.

Kiemelten foglalkoztunk azzal a 36 kommunikációs nehézséggel élő mozgáskorlátozott emberrel, akik hangzó beszéddel nem tudják magukat mindenki számára érthető módon kifejezni. Számukra olyan magyar nyelvű és fejlesztésű kommunikációs szoftvert telepítettünk, mely segítségével a beszédük kiegészítésére vagy pótlására használják az informatikai eszközöket. Így a projekt során többen postán, bankban, kormányhivatalokban a kerekesszékre szerelhető, kommunikáló tabletek segítségével fejezték ki magukat: „Furcsán néztek rám, de elfogadták, egyből értették, mit szeretnék mondani.”-fogalmazott az egyik kommunikáló tabletet használó négy végtagsérült résztvevő, akinek beszéde ezen eszköz nélkül nehezen érthető egy idegen ember számára. Van olyan résztvevő, aki a rokonokkal találta meg a közös hangot, ő így fogalmazott: „a családom csendes szemlélőjéből, aktív családtag lettem!”

A projekt során képzést, felkészítéseket dolgoztunk ki, amely a különböző szakmák ismeretanyagából kiemelik azokat a gyakorlati tudnivalókat, melyek a mozgáskorlátozott emberek mindennapi élete szempontjából fontosak.

Felkészítéseink többek voltak tudásátadásnál, kompetenciafejlesztésre és szemléletformálásra is hangsúlyt helyeztünk. Mentorokat, helpdeskes munkatársakat képeztünk valamint egyesületeinknél dolgozó kollégáknak biztosítottunk felkészítéseket, így 122 szakembert értünk el. A projekt eredményeiről közszolgálati és munkáltatói online workshopot, valamint zárókonferenciát tartottuk.

A Korlátok nélkül című projektünk rávilágított arra, hogy a számítástechnikai eszközök valamint akadálymentes számítógéphasználatot lehetővé tevő asszisztív eszközök nagymértékben hozzájárulnak a súlyosan mozgáskorlátozott emberek önállóságához, társadalmi szerepvállalásuk növekedéséhez.

A projektben megvalósult kutatásokat, módszertant, szakmai anyagokat és kiadványokat a MEOSZ abban a munkában szeretné felhasználni, melyet azért végez hogy a mozgáskorlátozott emberek számára a kommunikációt, a számítógéphasználatot lehetővé tevő asszisztív eszközök a társadalombiztosítás keretében legyenek hozzáférhetőek, épp úgy, mint a kerekesszékek.

FOLYTATÓDOTT A KORLÁTOK NÉLKÜL – MOZGÁSKORLÁTOZOTT EMBEREK INFO-KOMMUNIKÁCIÓS AKADÁLYMENTESÍTÉSE CÍMŰ PROJEKT 2021-BEN IS

A MEOSZ az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával folytatta a Korlátok nélkül, mozgáskorlátozott emberek infokommunikációs akadálymentesítése című projektjében megkezdett szolgáltatásokat. A MEOSZ 2021. áprilisban zárult Korlátok nélkül című projektjében fontos szerep jutott a sorstársi mentoroknak. Szövetségünk az Emberi Erőforrások Minisztériumától forrást nyert arra, hogy a projektet tovább folytathassa, fejlessze. A Korlátok nélkül projekt keretében kiképzett mentorok közül most 37-en álltak munkába. Tovább működött a MEOSZ portál is, mely az online felületen megkönnyíti a tanácsadást, a kétoldalú kommunikációt a mentorok és a mentoráltak számára. A portál segítségével az érintett mozgáskorlátozott emberek nemcsak a mentorok, hanem egyéb szakértők, így informatikus, szomatopedagógus és a jogász kollégák segítségét kérhették.

A mentorok és tanácsadók fő feladata a korábbi projektbe bevont személyek aktivizálása, új résztvevők bevonása a programba. A mentor és tanácsadók, mint eddig, továbbra is közvetlen kapcsolatot tartottak a segítséget igénylő mozgáskorlátozott emberekkel a MEOSZ portálon, illetve szükség esetén személyesen is.

A program keretében a sortársi rehabilitációs mentorok és tanácsadók az alábbi segítséget nyújtják a mentoráltak számára:

a) Ügyintézésben való segítség: az ellátások iránti kérelmek, kormányhivatali, önkormányzati ügyek intézése, gépjárműszerzési támogatás, lakás akadálymentesítési támogatás igénylésében való segítségnyújtás. Ide tartozik még az E-ügyintézés, az Ügyfélkapu szolgáltatás lehetőségei, EESZT és egyéb elektronikus szolgáltatások. Fontos, hogy ezekben az esetekben nem a mentor végezte el a feladatokat a mentorált helyett, és nem is hoz meg döntéseket helyette, hanem segített, támogatta a mentorált személyt, hogy képessé váljon arra, hogy ügyeit önállóan intézze, önálló döntéseket hozzon.

b) Helyi közösségben való részvétel támogatása: A mentoráltak és tanácskérők bátorították a résztvevőket a helyi, illetve regionális programokon való részvételre, különös tekintettel az olyan eseményekre, amik befolyásolhatják mindennapjaikat. Különösen fontosak itt a MEOSZ tagszervezetek által szervezett tevékenységek, rendezvények, a programban résztvevők bátorítása arra, hogy belépjenek a MEOSZ helyi, regionális szervezeteibe, részt vegyenek azok tevékenységeiben.

c) Munkavállalás: Álláskeresési és munkavállalási tanácsadás, álláskeresési technikákban való segítségnyújtás, információnyújtás a megváltozott munkaképességű munkavállalókat érintő kedvezményeikről, juttatásokról, a foglalkozási rehabilitációs szolgáltatást nyújtó civil szervezetekről, jogtudatosság erősítése a munkaerőpiacon.

d) Digitális kompetenciák fejlesztésének elősegítése: A résztvevők segítése abban, hogy az interneten történő információ keresésére, gyűjtésére, felhasználására, tárolására képes-

sé váljanak, tudjanak az interneten keresztül hatékonyan és biztonságosan kommunikálni, digitális tartalmakat létrehozni, problémákat egyedül megoldani, tisztában legyenek az IKT biztonság alapjaival.

e) Jogtudatosság, érdekérvényesítés fejlesztésének elősegítése: A jogállamisággal kapcsolatos alapvető ismeretek tudatosítása a mentoráltakban, az egyenlő bánásmóddal

kapcsolatos jogtudatosság, a diszkrimináció minden formája elleni fellépés erősítése. Az antidiszkriminációs rendszer szereplőinek és feladatainak ismertetése.

A program keretében a mentorokat, tanácsadókat és a résztvevőket szakemberek támogatták. A gyógypedagógusok speciális segédeszközökkel, azok elérhetőségeivel kapcsolatban nyújtottak tanácsadást online és telefonon. A Helpdeskhez csoport munkatársai IKT, informatikai kérdésekre adtak választ, illetve távolról megoldható, szoftveres informatikai problémák elhárításában segítettek. A csoport felelős a MEOSZ portál karbantartásáért és fejlesztéséért. Jogi segítségnyújtás keretében, jog, vagy érdeksérelmek, diszkrimináció esetén segítséget nyújtottak, tanácsot adtak taggyűléseink munkatársai, és a MEOSZ jogászai. A MEOSZ Inklúzió és Innováció Technológiai Központ (INOTEK) munkatársai akadálymentesítési tanácsadást végeztek a résztvevő mozgáskorlátozott emberek otthoni, munkahelyi és szolgáltatási helyek teljeskörű akadálymentes kialakítása érdekében.

2021-ben több mint 180 új résztvevő került bevonásra a projekt keretében. Több mint 800, a projektben résztvevő szakemberek (mentorok, tanácsadók, gyógypedagógusok, jogászok, helpdesk) és célcsoportba tartozó súlyosan mozgáskorlátozott személyek által rögzített esemény jött létre a MEOSZ portálon, szakembereink összesen 529 ügyben segítettek.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

”

Mi megyünk tovább, és továbbra is kreatívak leszünk a küzdelemben.

John Evans,
brit érdekvédő

A MEOSZ 2021-ban rendkívül aktív évet zárt nemzetközi téren. Folytattuk együttműködésünket az Önálló Élet Európai Hálózata munkájában, szakértőink nemzetközi szemináriumon adtak elő, és nemzetközi projektet is nyertünk. A MEOSZ ezen túl két fontos nemzetközi emberi jogi fórum előtt is fellépett a mozgáskorlátozott emberek érdekében.

EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ ÖNÁLLÓ ÉLET EURÓPAI HÁLÓZATÁVAL (ENIL)

A MEOSZ 2017-ben csatlakozott az Önálló Élet Európai Hálózata (European Network on Independent Living – rövidítve: ENIL) nevű szervezethez, mely fogyatékos emberek szervezeteinek nemzetközi fóruma. Az ENIL tagjai 30 országban végeznek érdekvédelmi munkát. A szervezet célja az érdekképviselés EU-s szinten: az akadálymentes környezet, a személyi segítség és a megfelelő technikai támogatás eljuttatása az érintetteknek annak érdekében, hogy a fogyatékos emberek teljes értékű állampolgárokként éljenek.

A MEOSZ 2020-ban több alkalommal csatlakozott az ENIL-lel és tagszervezeteivel szervezett találkozókhoz, amiket a COVID-járvány miatt online tartottak. Ilyen volt egy április 16-án tartott online mini-konferencia, ahol több országból számoltak be az intézményi kiváltás programok állásáról, többek között cseh, lengyel, szlovák, szlovén, görög és skót szakemberek részvételével. Április 27-én az ENIL társszervezésében az Európai Unió új fogyatékosügyi stratégiájáról volt szó. Egy másik, május eleji ENIL rendezvénysorozaton, is részt vettek a MEOSZ munkatársai, például a május 5-én tartott, az önálló életvitel mozgalom történetéről szóló online beszélgetésen is. Szeptember 22-23-án a MEOSZ munkatársai is csatlakoztak az ENIL által szervezett rendezvénysorozathoz, amelyen emberi jogi kérdésekről esett szó. A

MEOSZ munkatársa, Petri Gábor előadott az ENIL által szervezett, 2021. november 24-én tartott nemzetközi szemináriumon is, ahol a lakhatásról volt szó. A rendezvényen írországi, holland és magyar érdekvédők ismertették az országukban leginkább égető problémákat. EU-s szakértők is előadtak, például a hajléktalanság ellen küzdő nemzetközi szervezet, a FEANTSA munkatársa is.

Az ENIL év közben többször is fontos információt adott a MEOSZ-nak a hazai intézményi férőhelykiváltással kapcsolatos EU-s szintű tárgyalásokról – ez nagyban segítette a MEOSZ hazai érdekvédelmi munkáját. Az ENIL a MEOSZ segítségére volt akkor is, amikor nemzetközi partnereket kerestünk jövőbeli projektekhez.

EURÓPAI FOGYATÉKOSÜGYI FÓRUM (EDF)

Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke 2021-ben is betöltötte a Fogyatékos Emberek Szervezeteinek Tanácsa (FESZT) elnöki pozícióját, ezért a MEOSZ az év során többször cserélt információt az európai szintű érdekvédelem fontos szereplőjével, az Európai Fogyatékosügyi Fórummal is. A MEOSZ munkatársa, Sebő Gergő vett részt megfigyelőként az EDF kuratóriumának munkájában.

A SPINA BIFIDA NEMZETKÖZI ÉRDEKVÉDELMI SZERVEZETE (IF)

A MEOSZ a 2000-es évek vége óta tagja a spina bifida és hidrocefália nemzetközi szervezetének (angol rövidítésben: IF). Az IF a világ több mint 40 országában rendelkezik tagsággal, és célja az érintettek érdekvédelme, az egészségügyi és rehabilitációs szolgáltatások kiharcolá-

sa, valamint a tagszervezetek tapasztalatszerzésének támogatása. 2021-ben a MEOSZ két alkalommal is részt vett az IF által szervezett online találkozókra, május 6-án és december 1-én. Ezek a találkozók alaposabban megismerehették egymást az IF tagjai.

AKADÁLYMENTESÍTÉS A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN – A MEOSZ NYERTES NEMZETKÖZI PÁLYÁZATA

A MEOSZ 2021 tavaszán kidolgozott egy nemzetközi pályázatot a hazai akadálymentesítés fejlesztése érdekében. Hosszas partnerkeresés után végül két társszervezettel, a cseh országos szervezettel, a Fogyatékos Emberek Nemzeti Szövetségével (NRZP) és a pozsonyi székhelyű szlovák Socia Alapítvánnyal közösen dolgoztuk ki a terveket. A pályázatot május végén nyújtottuk be a Nemzetközi Visegrádi Alap, a cseh, szlovák, magyar és lengyel kormányok által

közösen alapított és finanszírozott támogatási alap felé. A pályázatot a bíráló bizottság kiválóan minősítette és támogatta. 2021 végéig megtörtént a projekt előkészítése és a szerződés kötése. A 29 ezer euróból, 2022. januárban induló projekt során mindegyik szervezet a saját országában dolgozik majd, ám bizonyos pontokon közös tapasztalatmegosztásra is sor kerül. A projekt 13 hónapig tart, és keretében több, a hazai érdekvédelmet segítő lépést tervezünk.

MEOSZ BEADVÁNYOK NEMZETKÖZI EMBERI JOGI SZERVEZETEK FELÉ

2021-ben a MEOSZ két jelentősebb angol nyelvű, nemzetközi beadványt is készített, mindkettőt az ENSZ nemzetközi emberi jogokat vizsgáló bizottságai/munkacsoportjai felé.

Egyrészt 2021. március végére a MEOSZ csapata elkészítette az ENSZ ún. „egyetemes időszakos emberi jogi felülvizsgálata” (angol rövidítésben: UPR) részére beadandó jelentést. Az angol nyelven elkészített beadvány ismertette az ENSZ felé mindazon emberi jogi területeket, amelyeken a MEOSZ álláspontja szerint hazánkban előrelépés szükséges. Az anyag szólt az akadálymentesítés, az oktatás, a foglalkoztatás, az egészségügy, a segédeszköz-ellá-

tás, a szociális ellátások és a fogyatékosokkal élő nők helyzetének problémáiról is.

A másik jelentősebb munka 2021. februárban az ENSZ nők jogairól szóló bizottsága, az ún. CEDAW bizottság felé benyújtott jelentés volt. Ebben a szintén angol nyelvű dokumentumban a MEOSZ összefoglalta mindazon területeket, amelyekben az ENSZ nőjogi bizottságának támogató véleményére számíthatunk. A beadványban szó esett a fogyatékosokkal élő nők helyzete kapcsán arról, hogy sem a magyar kormány, sem a hazai civil szervezetek nem indítanak kellő számú olyan programot, ami segítené a fogyatékos nőket, ill. felhívna a figyelmet

problémáikra. Nincsenek továbbá elérhető társadalmi tudatformáló programok; a fogyatékos gyermeket nevelő nőket hátrányosan érinti a közösségi életvitelt támogató szolgáltatások hiánya; kevés az akadálymentes iskola és kevés a pedagógiai asszisztens; a mozgássérült nők foglalkoztatottsága alacsony, ezért sokan élnek szegénységben vagy nagyon kevés pénzből.

A beadványban a MEOSZ hangsúlyozta azt is, hogy jelentős probléma a fogyatékos nőket érő bántalmazás és erőszak, legyen szó bentlakásos intézeti vagy a családi otthonban elkövetett erőszakról. Sajnos szinte egyáltalán nincs ezek kezelésére országos program, ráadásul a fogyatékos nők bántalmazása tabu is – fejtette ki a MEOSZ beadványa.

ENSZ VIZSGÁLATI JELENTÉS – MAGYAR FORDÍTÁSBAN IS ELÉRHETŐ

2021-ben elkészült az ENSZ fogyatékossgal élő személyek jogait védő bizottsága, az ún. CRPD bizottság által végzett, Magyarországot érintő vizsgálati jelentés fordítása is. A több mint 40 oldalas vizsgálati jelentést az ENSZ eredetileg csak angolul készítette el, ezért az abban szereplő fontos megállapítások nem jutottak el a magyar olvasók többségéhez. A MEOSZ végül a Társaság a Szabadságjogokért és a Validity Alapítvány munkatársaival, és az Értelmi Fogyatékossgal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége (ÉFOÉSZ) önérvényesítőinek segítségével fordította le a szöveget, amely itt elérhető: [https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/](https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolNo=CRPD%2FC%2FHUN%2FIR%2FI&Lang=en)

[Download.aspx?symbolNo=CRPD%2FC%2FHUN%2FIR%2FI&Lang=en](https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolNo=CRPD%2FC%2FHUN%2FIR%2FI&Lang=en) (az 'other' felirat melletti Word ikonra kattintva).

A jelentés fontos és súlyos megállapításait a fordításban nem csak szó szerinti fordításban, jogi szöveggént közöltük, de elkészítettük annak rövid, egyszerűsített összefoglalóját, valamint egy „könnyen érthető” összefoglalót is.

KAPCSOLAT AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG ÉS EU-S SZINTŰ CIVIL SZERVEZETEK SZAKÉRTŐIVEL

A MEOSZ 2021-ben is rendszeresen egyeztetett a hazai munkájához nélkülözhetetlen Európai Unió intézményeinek munkatársaival. Ez azért is fontos, mert például az EU-s pénzügyi forrásból sok milliárdos összeget költenek Magyarországon is olyan célokra – akadálymentesítés, közlekedésfejlesztés, szociális szolgáltatások fejlesztése, kórházfelújítás –, ami tagságunk számára is fontos. Annak érdekében tehát, hogy erősítsük a hazai érdekvédelmünket, szo-

rosan dolgozunk együtt EU-s intézmények és EU-s szintű civil szervezetek szakértőivel: tíznél több telefonos és e-mailes egyeztetésünk is volt az év során. Célunk továbbra is az, hogy egyetlen EU-s forrásból származó forintot se lehessen olyan dolgokra elkölteni, amelyek nem felelnek meg akadálymentesítési, és az ENSZ által is lefektetett emberi jogi elveknek. Részben ennek az együttműködésnek köszönhetően valósulhatott meg az az online rendezvény is, amelyen

az EU-s források hazai felhasználásáról volt szó 2021. május 20-án. A rendezvényen előadott az Európai Bizottság munkatársa, Kullmann

Ádám, valamint a Miniszterelnökség főosztályvezetője Tóthné dr. Csonka Enikő és a szociális tárca munkatársa, Richman Gabriella is.

NEMZETKÖZI TRÉNINGET TARTOTT A MEOSZ

A MEOSZ munkatársai 2021. szeptember 6. és 9. között egy nemzetközi tréninget tartottak a lengyel „Wyjdź z Domu” (Mozdulj ki otthonról!) Alapítvány munkatársainak. A felkérés a tréningre közvetlenül a lengyel civil szervezet vezetőtől érkezett hozzánk. Az Európai Unió Erasmus+ programjának finanszírozásában a lengyel partnerek egy olyan tréninget kértek a MEOSZ-tól, amely korszerű tudást ad a fogyatékossgal élő emberek ellátásáról és

közösségi életéről, emberi jogi szempontból. A tréninget a MEOSZ munkatársai tartották, és a témák között szerepelt az akadálymentesítés, a hazai jogszabályi környezet, a MEOSZ Korlátok nélkül projektjének tapasztalatai és a MEOSZ által 2020-ban végzett felsőoktatási kutatás eredményei is. A tréning keretében a budapesti MEREK-be (Mozgássérült Emberek Rehabilitációs Központja) is ellátogattunk lengyel partnereinkkel.

UNICEF GYERMEKJOGI CIVIL KOALÍCIÓ

A MEOSZ a gyerekek ügyében is fellép, ezért volt fontos, hogy szervezetünk 2021-ben is dolgozott az UNICEF magyar irodája mellett működő, hazai civileket tömörítő Gyermekjogi Civil Koalícióban is. Az UNICEF – az ENSZ gyermekek jogaiért küzdő nemzetközi szervezete – Magyarországon is jelen van és munkáját civil szervezetek is segítik. A MEOSZ a koalícióban

a mozgássérült gyermekek jogainak erősítését képviseli. Az év során a Koalíció tagjaként számos szakmai állásfoglaláshoz csatlakoztunk, illetve részt vettünk a 2021. november 19-én, Budapesten rendezett gyermekjogi konferencián is. A MEOSZ munkatársai a Koalíció több belső munkacsoportjának munkájában is részt vettek az év során.

AKADÁLYMENTES TURIZMUS – RENDEZVÉNY A MEOSZ SZERVEZÉSÉBEN

A MEOSZ 2021 novemberében, együttműködve a Német Turisztikai Hivatallal, online szemináriumot szervezett az akadálymentes turizmusról. A szeminárium előzménye az volt, hogy Nagy Bendegúz, a MEOSZ alelnöke és akadálymentesítési szakértő meghívást kapott egy németországi tanulmányútra, amin a német turizmus akadálymentességét mutatták be nemzetközi vendégeknek.

A november 17-én tartott online rendezvényen Nagy Bendegúz számolt be a német tanulmányút meggyőző tapasztalatairól: az akadálymentes turizmus nem álom, hanem igenis megvalósítható valóság. A rendezvényen a Német Turisztikai Hivatal munkatársa, Czeising Miklós is előadott, és több más hazai szakértő is részt vett. A rendezvényről szóló videó a MEOSZ YouTube csatornáján megtekinthető.

MELLÉKLETEK

MINISZTERELNÖK

Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Jubileumi Közgyűlés!

Egynek minden nehéz, soknak semmi sem lehetetlen. A *Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége* negyvenéves története alatt számtalan alkalommal bizonyította ezt az igazságot. Elég csak arra gondolnunk, hogy az elmúlt évtizedekben Önök az otthonok és a hivatalok akadálymentesítése mellett a hétköznapi ügyintézés segítségével és a metrófelújításon át, egészen a kormányzat családtámogatási rendszerének kialakításáig hányféle módon és területen szereztek már érvényt a fogyatékkal élő emberek érdekeinek.

Minden magyar ember nevében szeretném megköszönni Önöknek, hogy javaslataikkal, meglátásaikkal és hatékony érdekképviseletükkel nagy segítségünkre vannak abban, hogy teljesíteni tudjuk a fogyatékkal élő honfitársainkkal szembeni, Alaptörvényünkben is megfogalmazott kötelességeinket. Úgy gondolom, hogy mi, magyarok, méltán lehetünk büszkéek azokra a nagyszerű eredményekre, így például paralimpikonjaink fényes sikereire, amelyeket a magyar mozgáskorlátozottak közössége ért el az elmúlt évtizedekben.

Sajnos a MEOSZ jubileumi közgyűlésén csak lélekben lehetek jelen, ezért engedjek meg, hogy ezúton köszöntsem Önöket. Tisztelettel gratulálok a díjazottaknak, az ünnepi alkalomhoz felemelő pillanatok, a következő legalább negyven évre pedig további jó munkát és sok erőt kívánok!

Budapest, 2021. október 1.

Tisztelettel:

Orbán Viktor

National Federation
of Associations of
Persons with Physical
Disabilities

76 San Marco utca 1032 Budapest, Hungary

+36 1 388 2387, +36 1 388 2388

www.meosz.hu

meosz@meosz.hu

Magyarország
A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége
(MEOSZ) beadványa
az ENSZ Egyetemes Időszakos Felülvizsgálatára
2021. március 24.

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) 36 éve alakult, mint a mozgáskorlátozott emberek civil ernyőszervezete, amelynek célja a mozgáskorlátozott személyek érdekeinek képviselete és védelme. A Szövetség jelenleg 100 tagszervezetből áll, és több mint ezer helyi csoportot foglal magában, összesen körülbelül százhatvanezres aktív tagsággal rendelkezik. A szervezet célja a mozgáskorlátozott személyek szegregációjának megszüntetése a társadalmi korlátok és előítélek beazonosítása és felszámolása által. A MEOSZ a hazai és nemzetközi érdekvédelmi tevékenysége keretében küzd a célcsoport esélyegyenlőségének és teljes mértékű társadalmi részvételének megteremtéséért, képviselve és védve a mozgáskorlátozott emberek jogait és érdekeit.

Cím: 1032 Budapest, San Marco utca 76., Magyarország

Tel: (+36 1) 388 2387, 388 2388

Fax: (+36 1) 454 1144

E-mail: meosz@meosz.hu

Weboldal: www.meosz.hu

A fogyatékossgal élő emberek jogérvényesülésének ellenőrzése

1. Jelenleg nincs a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény (CRPD)¹ végrehajtását ellenőrző független mechanizmus, mert a magyar állam a CRPD 33. cikk (2) bekezdésében rögzített kötelezettsége ellenére nem állította fel azt a független mechanizmust magában foglaló keretrendszert, amely segíti, védi és ellenőrzi a CRPD végrehajtását.

Ajánlás:

- A kormány állítsa fel a CRPD 33 cikk (2) bekezdése szerinti, a Párizsi Alapelveknek is megfelelő, független ellenőrző mechanizmust.

Nemzeti Emberi Jogi Intézmény

2. 2021. január 1-gyel a diszkriminációs ügyeket közigazgatási hatósági eljárás keretében vizsgáló autonóm közigazgatási szerv, a széles körben elismert Egyenlő Bánásmód Hatóság megszünt, hatáskörét és feladatait az Alapvető Jogok Biztosa (ombudsman) vette át.² Miután az ombudsman számos területtel foglalkozik, figyelme szükségszerűen megoszlik az egyes témák között, ezért az egyenlő bánásmód jelentősége, a rá irányuló figyelem csökkenhet, maga után vonva a diszkrimináció elleni védelem szintjének csökkenését is.

Ajánlás:

- A kormány tegye meg a szükséges intézkedéseket az Egyenlő Bánásmód Hatóság újbóli felállítása iránt, a diszkriminációs ügyek közigazgatási eljárás keretében történő vizsgálata kerüljön vissza a független és önálló Egyenlő Bánásmód Hatósághoz.

Egyenlőség és hátrányos megkülönböztetéstől való mentesség

3. A CRPD szerint az észszerű alkalmazkodás megtagadása a hátrányos megkülönböztetés egyik formája, ezt a részes államoknak jogszabályban kell rögzíteniük. Bár a hatályos Országos Fogyatékossgügyi Programban³ szerepel az észszerű alkalmazkodás, nem történt újabb jogalkotási lépés: az észszerű alkalmazkodás jelenleg még mindig csak a munka világában követelmény.⁴
4. A hatályos jogi szabályozás – szemben a magyar nemzethez, valamely nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösséghez tartozó személyekkel – nem biztosítja a fogyatékossgal élő emberek számára a jogot, hogy a fogyatékos közösség tagjaként az e közösséget érő gyűlöletbeszéd esetén a jogsértővel szemben igényt érvényesítsen.⁵

Ajánlások:

- A kormány tegye meg a szükséges intézkedéseket, az észszerű alkalmazkodás követelményének az Egyenlő bánásmódról szóló törvénybe (Ebktv)⁶, és a Fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvénybe (Fot.)⁷ való átültetése érdekében.
- A kormány tegye meg a szükséges intézkedéseket a diszkriminatív szabályozás módosítása érdekében, és a fogyatékos közösség tagjai számára is biztosítsa a polgári jogi jogérvényesítés lehetőségét a fogyatékos emberek közösségét érintő gyűlöletbeszéd esetén.

Fogyatékossgal élő nők

5. Magyarországon hiányzik a fogyatékossgal élő nők jogaival és problémáival kapcsolatos tudatosság. 2020-ban kiadott, CRPD/C/HUN/IR/1 számú vizsgálati jelentésében a CRPD Bizottság megállapította, hogy „A szakpolitikák gyakorlati alkalmazása során általában kevésbé veszik figyelembe a nemek és a fogyatékossgal metszéspontjait, azok interszekcionalitását.” Bár az Országos Fogyatékossgügyi Program szerint szükséges programokat indítani a fogyatékos nők jelenlegi társadalmi helyzetének feltérképezése érdekében, és ezek eredményei alapján hátránykezelő stratégiát kell kidolgozni, ezidáig sem ilyen programok, sem stratégia nem készült.
6. A fogyatékossgal élő nők egészséghez való joga nem érvényesül teljes egészében. Nem minden településen érhető el számukra a kötelező emlő- és méhnyakrák szűrés és nincs minden szűrőállomáson elérhető akadálymentes tődősűrő és egyéb radiológiai berendezés, illetve kolonoszkópiai eszköz. Mindezek következményeként a fogyatékossgal élő emberek vagy egyáltalán nem jutnak hozzá a szükséges szűrővizsgálatokhoz, vagy kénytelenek azokat saját költséjükre, magán egészségügyi ellátás keretében elvégeztetni.⁸
7. Nagyon sok fogyatékossgal élő nőt veszélyeztet a szegénység, mert nincsenek megfelelő, a foglalkoztatásukat támogató programok. A European Gender Equality Institute által kiadott 2020-as Nemek közötti egyenlőség index (Gender Equality Index 2020)⁹ szerint míg a fogyatékos férfiak 26,2%-a, a nem fogyatékos nőknek pedig 56,6%-a dolgozik teljes munkaidőben, addig a fogyatékos nő esetében ez a szám mindössze 20,1%.
8. A fogyatékossgal élő gyermekükről, vagy más családtagjukról gondoskodó nőket a megfelelő szociális és pénzübeli támogatások hiánya miatt jelentős mértékben sújtja az úgynevezett átsugárzó diszkrimináció. A megfelelő közösségi szolgáltatások hiánya ugyanis rendkívül hátrányosan érinti nem csak magukat a fogyatékossgal élő embereket, hanem azokat a nőket is, akik – miután a családtagjuk intézményi elhelyezését nem tekintik megfelelő alternatívának – kénytelenek otthon maradni és otthonukban gondoskodni a fogyatékossgal élő családtagjukról.
9. A CRPD Bizottság a CRPD/C/HUN/IR/1 számú, 2020-ban kiadott vizsgálati jelentésében megállapította, hogy a nemi alapú erőszak továbbra is elterjedt a szociális ellátást nyújtó intézményekben és a fogyatékos emberek saját otthonaiban is. „A fogyatékossgal élő nők, különösen a gondnokság alatt álló és intézményben élő nők, ideértve a támogatott lakhatásban élőket is, nemi alapú erőszaknak vannak kitéve, amilyen például a szexuális és reprodukív jogok megsértése, a rájuk kényszerített fogamzásgátlás és abortusz.” Annak ellenére, hogy széles körben elterjedt, a fogyatékossgal élő nők elleni erőszak még mindig tabu Magyarországon, így az áldozatok ritkán kapnak megfelelő segítséget.
10. Annak ellenére, hogy vannak európai uniós pénzügyi támogatással megvalósuló kísérleti (pilot) programok, nincs átfogó nemzeti program, amely kifejezetten a fogyatékossgal élő nők jólétének elősegítésére, bántalmazásuk megelőzésére, valamint áldozattá válásuk esetén a védelmükre és rehabilitációjukra irányul.
11. A fogyatékossgal élő nőket érő erőszak elleni megfelelő védelem megteremtését akadályozza, hogy Magyarország nem ratifikálja az Európa Tanács Nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról szóló egyezményét (Isztambuli Egyezmény).¹⁰

Ajánlások:

- A kormány vegye figyelembe a fogyatékossgal élő nők jogait és szükségleteit, hozzon létre programokat és alkosson stratégiát az őket érő hátrányok megelőzése és kiküszöbölése érdekében.
- A kormány gondoskodjon a fogyatékossgal élő nők megfelelő egészségügyi ellátásáról, és arról, hogy a szűrővizsgálatokon való részvételük az ország egész területén biztosított legyen.
- A kormány tegyen lépéseket a fogyatékossgal élő nők foglalkoztatási helyzetének javítása érdekében.
- A kormány alkosson átfogó nemzeti programot a fogyatékossgal élő nőket érő erőszak megelőzésére.

Fogyatékossgal élő gyermekek

12. A Kormány nem dolgozott ki olyan hatékony jogszabályi kereteket és stratégiát, amely arra irányul, hogy megelőzze azon fogyatékos gyermekek intézményi elhelyezését, akikről a szüleik nem tudnak gondoskodni. Súlyos diszkriminációt valósít meg, hogy míg a 12 év alatti gyermekeket szülői gondoskodás hiányában főszabály szerint átmenetileg befogadó szülőnél kell elhelyezni, e jogszabályhely alapján a 12 év alatti súlyosan fogyatékos gyermekek befogadó szülőnél való elhelyezésétől el lehet tekinteni, ha az ilyen elhelyezés nem áll a gyermek érdekében, vagy ha arra állapota miatt nincs lehetőség.¹¹ Mindennek az a következménye, hogy a súlyosan fogyatékos gyerekek nagy részét még mindig intézményekben helyezik el.
13. A bentlakásos intézményekben élő gyermekek között felülreprezentáltak a fogyatékos gyermekek.¹² A magyar kormány nem fogadott el a fogyatékos gyermekek intézményi férőhely kiváltására vonatkozó intézkedéseket, jogszabályokat, stratégiát, annak érdekében, hogy biztosítsa a családi élethez való joguk gyakorlását.

Ajánlások:

- A kormány dolgozzon ki a fogyatékos gyermekek intézménybe kerülését megelőző hatékony jogszabályi kereteket és stratégiát.
- A kormány fogadjon el a gyermekek intézményi férőhely kiváltására vonatkozó stratégiát.
- A kormány tegyen intézkedéseket a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 7. § (2) a) pontjának hatályaon kívül helyezése érdekében, ezáltal tegye lehetővé, hogy a 12 év alatti fogyatékos gyermekek esetében se lehessen eltekinteni a befogadó szülőnél való elhelyezéstől, hogy ezáltal ezek a gyermekek is hozzájussanak a megfelelő szociális és egészségügyi ellátáshoz, valamint oktatáshoz.

Törvény előtti egyenlőség

14. Sok súlyosan fogyatékos ember az állapota miatt nem képes írni, aláírni. A magyar jogszabályok értelmében az írásra, aláírásra nem képes emberek jognyilatkozatot kizárólag közokirat formájában tehetnek.¹³ Számukra a közjegyző előtti eljárás az egyetlen és megkerülhetetlen út ahhoz, hogy szerződést kössenek, vagy egyéb jognyilatkozatot tegyenek, így például banki vagy egyéb adminisztratív ügyeiket intézzék. Sérti a fogyatékos emberek esélyegyenlőségét, hogy testi adottságaikat figyelmen kívül hagyják, így a lehetetlen feltételt támasztó aláírás hiánya miatt kerülnek hátrányba ügyeikben.

Ajánlás:

- A kormány gondoskodjon olyan jogi szabályozás megalkotásáról, amely az írásra, aláírásra képtelen emberek jognyilatkozattételét nem csak közjegyző előtt teszi lehetővé.

Hozzáférhetőség

15. Jellemző gond hazánkban, hogy a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés nincs megfelelően biztosítva a fogyatékossgal élő emberek számára. A Fot. szerinti, az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítására megszabott határidők valamennyi közszolgáltatás vonatkozásában 2014. január 1-jén lejártak, azonban az akadálymentesítés folyamata a vártnál jóval lassabban halad. Gyakori probléma, hogy még az elvégzett munkálatok sem mindig biztosítják az épület akadálymentes megközelíthetőségét, az épület teljes körű akadálymentességét, és ebből következően a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést sem. Az egészségügyi ellátáshoz, az oktatáshoz, valamint a tömegközlekedési rendszerekhez való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása területén továbbra is jelentős elmaradások tapasztalhatók. További probléma, hogy az észszerű alkalmazkodás és az egyetemes tervezés követelményei nincsenek átültetve a hazai jogszabályokba. A tömegközlekedési rendszerek teljes körű akadálymentesítéséhez mind a járműpark, mind az utasforgalmi létesítmények, és az utastájékoztatói rendszerek kialakítása, tervezése, gyártása, beszerzése és üzembe helyezése során érvényesíteni kellene az egyenlő esélyű hozzáférés követelményét. Az egészségügyi ellátás egyébként is alacsony színvonala, az épületek, és az orvostechnikai eszközök akadálymentesítésének hiánya különösen sújtja a fogyatékossgal élő személyeket.

Ajánlások:

- A kormány gondoskodjon olyan ellenőrző mechanizmusok beépítéséről, amelyek garantálják, hogy az új beruházások és a felújítások minden esetben megfelelnek az akadálymentesítés követelményének. Ezzel párhuzamosan gondoskodjon a kötelező akadálymentesítés elmaradásának szankcionálásáról.
- A kormány gondoskodjon az észszerű alkalmazkodás és az egyetemes tervezés követelményének hazai jogszabályokba való átültetéséről.
- A kormány gondoskodjon a tömegközlekedési rendszerek teljes akadálymentességének megteremtéséről.
- A kormány biztosítsa a mozgáskorlátozott emberek számára is, hogy megfelelő önállósággal és méltósággal vehessék igénybe az egészségügyi alap- és szakellátások különböző formáit, valamint az állam által biztosított szűrőprogramokat.

Oktatás

16. Az oktatás egészét átfogó probléma, hogy az inkluzív oktatás feltételeinek megteremtésére a kormány nem fogadott el intézkedési stratégiát. Nem történt meg az inkluzív oktatás, az egyetemes tervezés és az észszerű alkalmazkodás CRPD-ben rögzített elveinek a hazai köznevelési rendszerbe való beépítése.¹⁴ A köznevelési intézmények jelentős része még mindig nem akadálymentes, az intézmények gyakran nem tudják biztosítani a megfelelő tárgyi és személyi feltételeket. A személyi és tárgyi feltételek hiánya miatt megfelelő oktatás nélkül maradó gyermekek a későbbiekben alapvető hátránnyal indulnak mind a társadalmi életben,

mind a munkaerőpiacon. Nincsenek jogszabályi szinten rögzítve a mozgáskorlátozott gyermekek ellátásához, személyi szükségleteinek kielégítéséhez szükséges gondozási tevékenység keretei. Hiányoznak a források az akadálymentesítés és az észszerű alkalmazkodás feltételeinek megteremtésére, ennek következménye, hogy nem biztosított az oktatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés, a tanulók gyakran a lakókörnyezetüktől távol kapják meg a képességeiknek megfelelő oktatást, ami aránytalan terhet ró a gyermekekre és családjaikra is.

Ajánlások:

- A kormány gondoskodjon az inklúzió, az észszerű alkalmazkodás és az egyetemes tervezés CRPD-ben rögzített alapelveinek magyar jogszabályokba való beemeléséről és közvetlenül kikényszeríthetővé tételéről.
- A kormány gondoskodjon az oktatási intézmények teljes körű akadálymentesítéséről.
- A kormány az inkluzív oktatás jegyében kötelezze a fenntartókat, hogy a tanulók lakókörnyezetéhez minél közelebb alakítsák ki a szükséges intézményi férőhelyeket.
- A kormány gondoskodjon arról, hogy jogszabály biztosítsa a fejlesztő nevelés-oktatásban résztvevő súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók számára, hogy tankötelezettségüknek köznevelési intézményben tehessenek eleget az otthoni ellátás helyett.
- A kormány alkosson átfogó, a korai fejlesztéstől egészen a felsőoktatásig terjedő, fogyatékoság fókuszú oktatási stratégiát.

Közösségi életvitel

17. A hatályos jogszabályok nem biztosítják az önálló életvitelhez való jogot. A fogyatékosággal élő emberek mindössze 10–15%-a részesül közösségi támogató szolgáltatásban, aminek a vonatkozó felmérések szerint az oka, hogy ezek a szolgáltatások az ország számos területén nem elérhetőek, illetve hogy azok a szolgáltatások, amelyek egy adott területen elérhetőek, nem a fogyatékosággal élő emberek tényleges szükségleteihez igazodnak.¹⁵
18. 2016-ban még mindig nagyon sok – több mint 42.000 – fogyatékos ember élt bentlakásos intézményben.¹⁶ Több intézmény 100-200 fő feletti ellátotti létszámmal működik, az ilyen intézményekben a körülmények sokszor emberhez méltatlanok. A kormány jelenlegi intézményi kiváltási programja ezeket a problémákat figyelmen kívül hagyja.
19. A kormány intézményi kiváltási stratégiája vegyes eredményeket hozott.¹⁷ A maximum 12 férőhelyes támogatott lakhatási egységek gyakran távoli, félreeső településeken, a települések szélén találhatóak, így a lakóknak nem sok esélyük van arra, hogy beilleszkedjenek a helyi közösségekbe. A rendelkezésre álló adatok szerint számos támogatott lakhatási szolgáltatás esetében a lakókat megfigyelik, mozgásszabadságukat korlátozzák.
20. Az EU Strukturális Alapjaitól származó pénzügyi forrásokat sok esetben felnőtt és gyermek bentlakásos intézmények felújítására költik.

Ajánlások:

- A kormány gondoskodjon a közösségi támogató szolgáltatásokra vonatkozó hatályos jogszabályok módosításáról, és a szükséges források bevonásával tegye lehetővé, hogy e szolgáltatások a hét minden napján 24 órában elérhetők legyenek az ország egész területén.
- A kormány hozzon létre olyan közösségi támogató szolgáltatási rendszert, amely az egyéni szükségletek felmérését követően magas szakmai minőségű, az egyéni szükségleteket kielégítő szolgáltatást nyújt.
- A kormány az intézményi kiváltásra elkülönített hazai és EU-s forrásokat ne bentlakásos intézményekre fordítsa, hanem hozzon létre a fogyatékossgal élő emberek szükségleteit kielégítő új típusú közösség szolgáltatásokat.

Személyes mobilitás

21. A mozgáskorlátozott emberek hozzáférhetőséghez való joga, illetve a szabad és tájékozott beleegyezésének lehetősége is sérül, mert nem sikerült megteremteni a gyógyászati segédeszközrendszerben a tényleges, egyéni szükségleteknek megfelelő támogatást. (A paternailsta, medikális szemléletet jól tükrözi a terminológia: az nemzetközileg általánosan elfogadott “speciális, támogató eszköz” helyett magyarul a “gyógyászati segédeszköz” kifejezés használatos.) A jogosultak egy része magánúton kénytelen beszerezni a megfelelő eszközt. A MEOSZ a gyógyászati segédeszközök támogatási rendszerének visszásságai miatt kérte az ombudsman vizsgálatát, aki 2021 márciusában el is rendelte az átfogó vizsgálatot.¹⁸
22. A támogatási rendszer problémáit többek között az állami minőség-ellenőrzés hiánya, illetve a támogatási rendszer rugalmatlansága okozza. A támogatott eszközök minőségét az állam nem vizsgálja. A gyógyászati segédeszköz forgalmazó a rossz minőségű termékekre is megkapja a támogatást. A hibás teljesítés következményeit azonban a fogyatékossgal élő emberek viselik, mert akkor sem kaphatnak újabb eszközt a támogatási időszakon belül, ha az, amit kaptak nem jó számukra vagy nem javítják meg.
23. A támogatott eszközöket és támogatási feltételeket az állam előre, tételesen meghatározza, ezért a támogatás rugalmatlan. A támogatási listára kerülésnél nem a termék minősége, hanem a termék minél alacsonyabb ára a lényeges. Az egyéni igényeknek megfelelő eszköz kiválasztását, a szabad és tájékozott beleegyezést akadályozza az is, hogy az eszköz rendeléséhez sem rehabilitációs szakember, sem a leendő felhasználó véleményét nem vizsgálják és kipróbálási lehetőség sem minden esetben adott.

Ajánlások:

- A kormány hozzon létre olyan gyógyászati segédeszköz támogatási rendszert, amelyben nem a termék ára a fő támogatási kritérium, hanem a fizikai állapoton, élethelyzetén, lakókörnyezeten alapuló egyéni szükséglet.
- A támogatási összeg felhasználható legyen a teljes termékkínálatból – a kezelőorvos, a rehabilitációs szakember és maga az érintett ember véleményének együttes mérlegelésével – kiválasztott eszközre.

Megfelelő életszínvonal és szociális védelem

24. A magyar állam a súlyos fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlőségét elősegítő, havi rendszerességgel járó különböző pénzbeli ellátásokat nyújt. Ezek közül a fogyatékossgai támogatás és a rokkantsági járadék előzetes biztosítási időre tekintet nélkül, az egészségkárosodásra tekintettel jár. Bár ezek az ellátások a fogyatékossgához kapcsolódó többletköltségeket hivatottak fedezni, és a céljuk a fogyatékossgal élők egészségi állapotának és életfeltételeinek a javítása, az összegük rendkívül alacsony. Az ellátások értékének kormányzati felülvizsgálatára nem került sor az elmúlt öt évben, az ellátások összege csupán az évenkénti rendszeres nyugdíjmelés mértékével nő. A rokkantsági járadék összege 2021. január 1-től havi 40.310 forint,¹⁹ míg a fogyatékossgai támogatás havi 24.335 forint,²⁰ ha az önkiszolgálási képesség hiányzik, havi 29.713 forint.²¹ Összehasonlításképpen: 2019-ben az egy felnőttből álló háztartás létminimum összege 101.400 forint volt.²² Az ellátások jelenlegi, a gazdasági hatásokat nem követő összege az érintettek részére nem nyújt valódi anyagi segítséget, a súlyosan fogyatékos állapotból eredő társadalmi hátrányok kiegyenlítésére alkalmatlan.

25. További probléma, hogy a korábban kétfokú közigazgatási eljárás 2020. március 1-től az ügyek túlnyomó többségében, így a fogyatékossgához kapcsolódó ellátások megállapítása esetében is egyfokú lett.²³ Ez azt jelenti, hogy jogorvoslatra csak bíróság előtt van lehetőség, ami jelentősen megnehezíti az érintettek számára a jogérvényesítés lehetőségét.

Ajánlások:

- A kormány emelje meg a fogyatékossgal élő emberek ellátásainak összegét olyan mértékben, hogy azok biztosítsák számukra megfelelő életszínvonalat és szociális védelmet.
- A kormány tegye meg a szükséges lépéseket, hogy a fogyatékossgal összefüggő ellátásokra vonatkozó közigazgatási eljárás ismét kétfokú legyen.

Munkavállalás és foglalkoztatás

26. A kormány nem dolgozott ki a fogyatékossgal élő emberek nyílt munkaerőpiaci integrációját és a magán- és közszférában való foglalkoztatását célzó és elősegítő programokat. A fogyatékossgal élő emberek foglalkoztatási rátája még mindig jóval a nem fogyatékos embereké alatt van. A támogatott (védett) foglalkoztatás sokkal jellemzőbb a fogyatékos munkavállalók körben, mint a nyílt munkaerőpiaci foglalkoztatás. A Központi Statisztikai Hivatal 2018-ban közzétett adatai szerint a fogyatékossgal élő emberek mindössze 16%-a volt foglalkoztatott 2016-ban.²⁴ Bár a Fot. szerint is a fogyatékos személyek integrált foglalkoztatása kívánatos a védett foglalkoztatással szemben,²⁵ a kormány mégsem dolgozott ki átfogó támogatási rendszert az integrált foglalkoztatás elősegítésére, a támogatás jelenlegi formái pedig nem töltik be a funkciójukat.

27. A munkáltatóknak rehabilitációs hozzájárulást kell fizetniük, amennyiben az általuk foglalkoztatottak létszáma a 25 főt meghaladja, és az általuk foglalkoztatott megváltozott munkaképességű személyek száma nem éri el a foglalkoztatotti létszám 5%-át.²⁶ Ezzel a szabályozással a fő probléma az, hogy a megváltozott munkaképességű emberek csoportja jóval tágabb kört ölel fel, mint a fogyatékossgal élő emberek csoportja: megváltozott munkaképességűnek minősül például az is, akinek vérnyomás-problémája van. Ebből következően a munkáltatónak "nem éri meg" a fogyatékossgal élő munkavállalók

foglalkoztatása, amikor jogszabályi kötelezettségének más megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatásával is eleget tehet, ami költséghatékonyabb és kevesebb alkalmazkodást igényel.

Ajánlások:

- A kormány dolgozzon ki programokat és alkosson jogszabályt a fogyatékosokkal élő emberek nyílt munkaerőpiaci integrációjának elősegítése érdekében.
- A kormány biztosítsa, hogy a rehabilitációs hozzájárulást az állam kizárólag a fogyatékosokkal élő emberek nyílt munkaerőpiaci integrációjának elősegítésére használja fel, és a folyamatba a fogyatékos emberek országos szövetségeit vonja be.

¹ A Fogyatékosokkal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény (CRPD) 33. cikk (2) bekezdése szerint a részes államok kötelezettsége, hogy létrehozzanak és fenntartsanak egy független mechanizmust magában foglaló keretrendszert, amely segíti, védi és ellenőrzi a CRPD végrehajtását.

² 2020. évi CXXVII. törvény az egyes törvényeknek az egyenlő bánásmód követelménye hatékonyabb érvényesítését biztosító módosításáról

³ Az Országos Fogyatékosügyi Programról (2015-2025.) szóló 15/2015. (IV. 7.) OGY határozat

⁴ Például a Munka Törvénykönyvről szóló 2012. évi I. törvény 51. § (5) bekezdése

⁵ Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdés, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2: 54. §-a

⁶ Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvt.)

⁷ A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (Fot.)

⁸ http://www.meosz.hu/wp-content/uploads/2017/04/20170330_level_EMMI_szuresek.pdf.

⁹ EIGE, Gender Equality Index 2020, data on Hungary: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2020/domain/health/HU/disability>

¹⁰ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2020-002981_EN.html

¹¹ A gyermekek védelméről és a gyámsági igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 7. § (2) a) pontja

¹² <https://www.sos.hu/hirek/a-fogyatekkal-elo-gyerekek-jogai-serulnek-a-legjobban/>

¹³ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:7. § (4) bekezdése

¹⁴ A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Nemzeti Köznevelési Törvény) nem tartalmazza az inkluzív oktatás követelményét.

¹⁵ Kozma és mások., 2020. https://www.tarki.hu/sites/default/files/2020-10/381_403_Kozma_Petri_Bernat_web.pdf

¹⁶ 42,758 fő. Ez a szám tartalmazza mindazokat, akik bentlakásos szociális intézményben élnek, így az ilyen intézményekben élő fogyatékos embereket, a pszichiátriai betegeket, az időseket, stb. Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2016.

¹⁷ http://www.ksh.hu/mikrocenzus2016/kotet_8_fogyatekos_es_az_egeszsegi_ok_miatt_korlatozott_nepesseg_i_ellenzoi

¹⁸ Lásd a MEOSZ 2019-es szakmai állásfoglalását: <https://enil.eu/news/hungarian-new-deinstitutionalisation-strategy-must-be-scraped/>

¹⁹ A gyógyászati segédeszközrendszer további visszasságairól és a MEOSZ ezekkel kapcsolatos ajánlásairól lásd: <http://www.meosz.hu/wp-content/uploads/2021/01/2021.01.04-Sajtoosszefoglalo-ombudsmani-kerelemrol.pdf>

²⁰ A rokkantsági járadékról szóló 83/1987. (XII. 27.) MT rendelet 2. § (3) bekezdés

²¹ A Fot. 23/A. §-a

²² Uo.

²³ <https://policyagenda.hu/elemezések/tarsadalom/2020/letminimum-2019-elozetes-adatok/#more-18888>

²⁴ Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény 116. §-a.

²⁵ https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mikrocenzus2016/mikrocenzus_2016_8.pdf

²⁶ A Fot. 15. §-a

²⁷ A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 23. §-a

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Ügyiratszám: EBF-AJBH-165- 11 /2021
(EBH/HJF/376/2020)

Az Alapvető Jogok Biztosa (1055 Budapest, Falk Miksa u. 9-11., a továbbiakban: hatóság) a **Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége** (1032 Budapest, San Marco u. 76. a továbbiakban: MEOSZ) által képviselt **Szilágyi Adrienn** a továbbiakban: kérelmező) kérelmezőnek az egyenlő bánásmód követelményének megsértése tárgyában a **V-Busz Veszprémi Közlekedési Kft.-vel** a továbbiakban: eljárás alá vont) szemben előterjesztett kérelme alapján az alábbi

HATÁROZATOT

hozta.

A hatóság megállapítja, hogy az eljárás alá vont a kérelmezővel szemben fogyatékoságával összefüggésben megsértette az egyenlő bánásmód követelményét közvetlen hátrányos megkülönböztetés formájában. Az ezt meghaladó részben a hatóság a kérelmet elutasítja.

A hatóság megtiltja az eljárás alá vontnak a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását és elrendeli a végleges határozatának a – jogsértő közérdekből nyilvános adatainak kivételével – személyazonosításra alkalmatlan módon, 30 napra történő nyilvános közzétételét a hatóság <https://www.ajbh.hu/> honlapján és az eljárás alá vont <https://vbusz.hu/> honlapján, a kezdőlapról közvetlenül elérhető módon. A fentiekén túl a hatóság az eljárás alá vonttal szemben 300.000,- Ft, azaz háromszázezer forint bírságot szab ki, melyet az eljárás alá vont a határozat kézbesítésétől számított 30 napon belül köteles megfizetni a központosított bevételek 10032000-01040810-000000000 számú beszedési számlájára történő átutalással.

A döntés ellen a közigazgatási eljárás keretében fellebbezésnek helye nincs, azonban a döntéssel szemben közigazgatási per kezdeményezhető.

A döntéssel szembeni közigazgatási pert a kézbesítéstől számított 30 napon belül a Fővárosi Törvényszéknek címzett, de az Alapvető Jogok Biztosánál írásban benyújtott kereseti kérelemmel lehet kérni. A közigazgatási per illetéke 30.000 forint, a kereseti kérelmet benyújtó felet tárgyi illetékfeljegyzési jog illeti meg. A Fővárosi Törvényszék előtt a jogi képviselőt kötelező.

Az elektronikus ügyintézésre kötelezett – ideértve az ügyfél jogi képviselőjét is – a kereseti kérelmet az űrlapbenyújtás-támogatási szolgáltatás igénybevételével az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala <https://www.ajbh.hu/en/ebff-jogorvoslat> honlapjáról letölthető speciális formanyomtatványon (AJBH K01) köteles benyújtani az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Hivatali Kapuján (KRID: 420418398) keresztül.

Az eljárás során 10.435,- Ft, azaz tízezer-négyszázharmincöt forint útiköltségből származó eljárási költség merült fel, amelyet az eljárás alá vont köteles megfizetni a határozat kézbesítésétől számított harminc napon belül az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala 10032000-00319401-00000000 számú előirányzat-felhasználási keretszámlájára történő átutalással.

Ha a kötelezett a pénzfizetési kötelezettségének határidőben nem tesz eleget, illetve az állam által előlegezett költség után a megelőlegezés időtartamára a jogosultnak a törvényes kamatnak megfelelő mértékű késedelmi pótlékot fizet.

INDOKOLÁS

A kérelmező a MEOSZ útján 2020. augusztus 4-én panaszt terjesztett elő a hatóság jogelődjéhez, az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz az eljárás alá vonttal szemben, mivel álláspontja szerint az eljárás alá vont 2020. június 30-án az autóbuzsos személyszállítási szolgáltatás nyújtása során közvetlen hátrányos megkülönböztetést és zaklatást valósított meg vele szemben a fogyatékoságával összefüggésben.

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság a kérelem alapján 2020. augusztus 11-én értesítette az eljárás alá vontat az eljárás megindításáról, és nyilatkozattételre hívta fel. Az eljárás alá vont nyilatkozatában vitatta a kérelmező által előadottakat, és visszautasította a diszkriminációra vonatkozó felvetést.

Az eljárás során az Egyenlő Bánásmód Hatóság a feleknek az eset körülményeire vonatkozó eltérő írásbeli nyilatkozataira tekintettel, a tényállás felderítése érdekében 2020. szeptember 23. napján tárgyalást tartott Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzatának Polgármesteri Hivatalában, ahol a felek egyezségi szándékukat kinyilvánítva, időt kértek az egyezség kidolgozására és az eljárás szünetelését kérték. A felek kérésére a tárgyalásra tanúként megidézett személyek meghallgatására nem került sor. A felek közös kérelme alapján az Egyenlő Bánásmód Hatóság az EBH/HJF/376/17/2020. számú végzésével megállapította az eljárás 2020. szeptember 23. napjától kezdődő szünetelését. A kérelmező – tekintettel arra, hogy a szünetelés alatt a feleknek nem sikerült egyezsége jutniuk – 2021. március 11-én az eljárás folytatására irányuló kérelmet nyújtott be Alapvető Jogok Biztosához mint az Egyenlő Bánásmód Hatóság jogutódjához.

A 2021. március 12-től ismét folyamatban lévő eljárásban az ügyben korábban megidézett tanúk a hatóság felhívására írásban tettek tanúvallomást, melyeket a hatóság megküldött a feleknek is. A megküldött tanúvallomásokra a kérelmező tett észrevételeket, az eljárás alá vont ezen jogával nem élt.

A hatóság a felek írásbeli, és a tárgyaláson tett szóbeli nyilatkozatai, a tanúvallomások és az ügy egyéb iratai alapján a következőket állapította meg:

A fogyatékkal élő, kerekesszékkal közlekedő kérelmező 2020. június 30-án délután 17.59-kor az eljárás alá vont _____ számú, _____ forgalmi rendszámú, menetrend szerint közlekedő helyi buszjáratán szeretett volna utazni a Veszprém, _____ utcai megállóból két éves gyermekével együtt. A járaton korábban már több alkalommal, gond nélkül utazott a gyermekével együtt a kerekesszékeivel – önállóan, kísérő nélkül.

A sérelmezett esettel érintett jármű egy három ajtós (nem csuklós) autóbusz, amelyre kerekesszékekkel a középső ajtónál lehet felszállni. A kerekesszéknek kijelölt hely a busz közepén található, egy lehajtható üléssel, amely azonban nem használható abban az esetben, ha a busz kerekesszékes utast szállít. A kérelmező gyermekével együtt várakozott a megállóban, amikor a busz a megállóba érkezett. A busz megállt, a sofőr kinyitotta a kérelmezőnek a középső ajtót. A kérelmező – anélkül, hogy a rámpa le lett volna hajtva – megpróbált felszállni a járműre gyermekével az ülésen. A kerekesszék azonban elakadt, ezért önállóan nem tudott felszállni, a buszsofőr azonban felsegítette a járműre. A járaton két utas tartózkodott, akik a középső ajtó közelében ültek, látták és hallották az esetet, és az eljárásban tanúvallomást tettek.

Az nem volt kétséget kizáróan megállapítható, hogy a kérelmező miért kísérelt meg úgy felszállni, hogy a rámpa nem volt lehajtva. A kérelmező állítása szerint azért próbált meg rámpa nélkül felszállni, mert a sofőr – annak ellenére, hogy erre megfelelő idő állt a rendelkezésére – nem nyitotta le a rámpát, a sofőr tanúvallomása szerint azonban azért nem tudta lenyitni a rámpát, mert a kérelmező azt nem várta meg, ugyanis mire ő odaért a középső ajtóhoz, hogy lenyissa a rámpát, a kérelmező már megkezdte a felszállást, és elakadt, ezért ő segítette fel a járműre. Ebben a kérdésben a tanúvallomást tevő utastársak nem tudtak nyilatkozni.

A felszállást követően a kérelmező elhelyezkedett a buszon az arra kijelölt helyen, de a busz nem indult el, mivel vita alakult ki közte és a járművezető között a kérelmező utazásának feltételeivel kapcsolatban. A buszsofőr ugyanis – kísérő és a gyermek rögzítése hiányában – nem látta biztosítottak a biztonságos utazás feltételeit. Az üzletszabályzatra hivatkozott és azt mondta, hogy kísérő nélkül nem utazhatnak, és elhangzott az is, hogy a gyereket rögzíteni kell. Felszólította a kérelmezőt, hogy szálljanak le, mert nem biztosítottak a biztonságos utazás feltételei. A kérelmező azonban nem akart leszállni, ragaszkodott ahhoz, hogy ők kísérő nélkül utazhatnak, mert kísérő csak a magatehetetlen embereknek kell, és nem kell rögzítés, hiszen ő fogja a gyermeket. Hangoztatta, hogy gond nélkül szokott utazni gyermekével együtt a sérelmezett járaton is, és hogy ő nem magatehetetlen, ugyanolyan joga van utazni, mint másnak. A járművezető erre azt mondta a kérelmezőnek, hogy egyedül fel se tudott volna szállni a járműre. Közben a diszpécserrel is egyeztetett. A járművezető többször felszólította a kérelmezőt, hogy hagyják el a járművet, a kérelmező azonban erre nem volt hajlandó, ezért a járművezető kihívta a rendőrséget, és a kérelmező végül a rendőrök felszólítására hagyta el a járművet a gyermekével együtt.

A járművezető tanúvallomása szerint a gyermek közvetlenül a felszállás után kiugrott anyja üléséből és azt követően fel-alá szaladgált, illetve később felmászott a busz másik oldalán található négyes ülésekre és azokon állt. Az utastársak tanúvallomása szerint a vita alatt a gyermek az édesanyja közelében volt (állt, fel-alá járkált, nyugtalan volt, édesanyja nyugtatta).

A kérelmező és gyermeke buszon tartózkodása alatt a jármű mindvégig állt.

Az eset miatt a kérelmező panasszal élt az eljárás alá vontnál, amely a panaszt elutasította.

A kérelmező az eljárásban becsatolta a mozgási fogyatékoságát igazoló orvosi dokumentumot, a MEOSZ alapszabályát, a MEOSZ-nak adott meghatalmazását és az eljárás alá vont panaszát elutasító levelét.

A hatóság a kérelmet érdemben megvizsgálta, és a bizonyítási eljárás során az ügyfelek által tett nyilatkozatok, a tanúvallomások, okirati és egyéb bizonyítékok, valamint a

1055 Bp., Falk Miksa u. 9-11. Levélcím: 1387 Bp., Pf. 40. Tel.: 06 1 795-2975; Fax: 06 1 795-0760;

E-mail: egyenlobanasmod@ajbh.hu; Webcím: www.ajbh.hu;

vonatkozó jogszabályi rendelkezések figyelembevételével megállapította, hogy az az alábbiak szerint részben alapos.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) 13. § (1) bekezdése és 14. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti hatáskörében a hatóság kérelem alapján vizsgálatot folytat annak megállapítására, hogy megsértették-e az egyenlő bánásmód követelményét.

Az Ebktv. 4. § f) pontja szerint az egyenlő bánásmód követelményét a közszolgáltatást végző szervezetek jogviszonyaik létesítése során, jogviszonyaikban, eljárásaik és intézkedéseik során (a továbbiakban együtt: jogviszony) kötelesek megtartani.

Az Ebktv. 3. § (1) bekezdés d) pontja értelmében *közszolgáltatás*: a szerződéskötési kötelezettség alapján a lakosság alapvető szükségleteinek ellátására irányuló szolgáltatás, így különösen *a menetrend alapján közlekedő járművekkel végzett közforgalmú személyszállítás*.

Az Ebktv. 7. § (1) bekezdés alapján az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti a közvetlen hátrányos megkülönböztetés, a közvetett hátrányos megkülönböztetés, a zaklatás, a jogellenes elkülönítés, a megtorlás, valamint az ezekre adott utasítás.

Az Ebktv. 7. § (2) bekezdés a) és b) pontja szerint, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, az olyan magatartás, intézkedés, feltétel, mulasztás, utasítás vagy gyakorlat nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét, amely a hátrányt szenvedő fél alapvető jogát más alapvető jog érvényesülésének érdekében, elkerülhetetlen esetekben korlátozza, feltéve, hogy a korlátozás a cél elérésére alkalmas és azzal arányos; vagy amelynek az a) pont hatálya alá nem tartozó esetekben tárgyilagossá mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő, észszerű indoka van.

Az Ebktv. 8. § g) pontja értelmében közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt fogyatékosága miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.

Az Ebktv. 10. § (1) bekezdése értelmében zaklatásnak minősül az az emberi méltóságot sértő, szexuális vagy egyéb természetű magatartás, amely az érintett személynek a 8. §-ban meghatározott valós vagy vélt tulajdonságával függ össze, és célja vagy hatása valamely személlyel szemben megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegényítő vagy támadó környezet kialakítása.

Az Ebktv. 19. §-a szerint az eljárás során a sérelmet szenvedett félnek kell valószínűsítene, hogy hátrány érte, és hogy annak elszennedésekor rendelkezett az Ebktv.-ben felsorolt védett tulajdonságok valamelyikével. A másik felet terheli annak bizonyítása, hogy a jogsérelmet szenvedett fél által valószínűsített körülmények nem álltak fenn, vagy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.) 7/A. § (1) bekezdése alapján a fogyatékos személy számára – figyelembe véve a különböző fogyatékosági csoportok eltérő speciális szükségleteit – biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést.

A Fot. 4. § fb) pontja szerint közszolgáltatás az állam által fenntartott intézmény által nyújtott közszolgálati médiaszolgáltatás, továbbá oktatási, közművelődési, közgyűjteményi, kulturális, tudományos, szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi, egészségügyi, sport-, ifjúsági, foglalkoztatási, *közlekedési szolgáltatás*, ellátás, illetve tevékenység. Ugyanezen szakasz fc) pontja szerint közszolgáltatás a helyi és nemzetiségi önkormányzat hatásköre gyakorlása során kifejtett minden tevékenység – ideértve különösen a hatósági és egyéb közigazgatási tevékenységet –, valamint a helyi önkormányzat, a nemzetiségi önkormányzat, a nem állami, helyi önkormányzati vagy nemzetiségi önkormányzati fenntartó és az egyházi jogi személy által fenntartott, közfinanszírozásban részesülő intézmény által nyújtott fb) alpont szerinti szolgáltatás, ellátás, tevékenység.

A Fot. 4. § ha) pontja alapján a törvény alkalmazásában a szolgáltatás egyenlő eséllyel hozzáférhető akkor, ha igénybevétele – az igénybe vevő állapotának megfelelő önállósággal – mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára akadálymentes, kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető.

A Fot. 8. §-a alapján a közlekedési rendszereknek, továbbá a tömegközlekedési eszközöknek, utasforgalmi létesítményeknek – beleértve a jelző- és tájékoztató berendezéseket is – alkalmasnak kell lenniük a fogyatékos személy általi biztonságos igénybevételre.

A személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. törvény 51. § (4) bekezdése értelmében az egyenlő esélyű hozzáférés feltételeit a közforgalmú menetrend alapján végzett személyszállításban részt vevő járműveken fokozatosan meg kell teremteni, ennek érdekében az ezen járműveket érintő beruházások, fejlesztések, beszerzések során, valamint – ha ez műszaki szempontból lehetséges – az átalakítások során az egyenlő esélyű hozzáférés követelményeit már érvényesíteni kell.

Az autóbuszos személyszállítási szolgáltatásnak a 181/2011/EU rendeletben nem szabályozott részletes feltételeire, az abban foglaltak alóli mentességekre, az autóbuszos személyszállítási szolgáltatási feltételekre, valamint a közúti személyszállítási üzletszabályzatra vonatkozó szabályokról szóló 213/2012. (VII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 5. § (1) bekezdése szerint a szolgáltató biztosítja a személyszállítás lebonyolításához és az utazási igények kiszolgálásához szükséges feltételeket.

A Korm. rendelet 5. § (4) bekezdése alapján a magatehetetlen vagy a szolgáltatás igénybevételére kísérő nélkül nem képes személy, valamint a hat éven aluli gyermek a személyszállítási szolgáltatás igénybevételére kísérő nélkül nem jogosult. A kísérővel utazó utasok járműben való elhelyezéséről, valamint folyamatos felügyeletéről a kísérő köteles gondoskodni.

A Korm. rendelet 5. § (6) bekezdése értelmében a (4) bekezdésben említett, az utazást kizáró, illetve a kísérő jelenlétét szükségessé tevő okok fennállását és a kísérő alkalmasságát a jármű személyzete nem vizsgálja.

A Korm. rendelet 5. § (7) bekezdése szerint a szolgáltató a személyszállítást megtagadhatja, illetve az utast a személyszállítástól kizárhatja, ha az utas

- a) ittas vagy bódult,
- b) botránnyosan viselkedik, vagy más módon a többi utast magatartásával zavarja,
- c) magatartásával vagy állapotával a közlekedés biztonságát, saját és utastársai testi épségét, egészségét, a jármű vagy berendezéseinek épségét, tisztaságát veszélyezteti,

- d) ruházatával, poggyászával, illetve magatartásával vagy más módon a járművet, utastársai ruházatát vagy az utasok poggyászát beszennyezheti,
- e) a járműbe kézipoggyászként be nem vihető tárgyat vagy nem szállítható állatot vitt be, illetve kísérel meg bevinni,
- f) a szolgáltatást jogosulatlanul veszi igénybe és menetjegyet felszólításra vagy ellenőrzéskor sem vált,
- g) a személyszállítási szerződés megkötését tanúsító vagy utazási jogosultságát más módon bizonyító igazolást, illetve kedvezmény igénybevételére jogosító igazolványát – felhívás ellenére – nem mutatja fel,
- h) a menetdíj, a menetdíj-különbözet vagy a pótdíj megfizetését megtagadja, vagy
- i) a szolgáltató üzletszabályzatában foglalt utazási feltételeket nem tartja meg.

A Korm. rendelet 6. § (1), (2) és (6) bekezdései értelmében a szolgáltató köteles az utast a menetrendben foglalt feltételek szerint, biztonságosan elszállítani. Az utas jogosult az autóbuzson utazni, a kiszolgáló létesítményeket, berendezéseket használni, a személyszállításhoz kapcsolódó szolgáltatásokat igénybe venni. Az utas a személyszállítás – beleértve a fel- és leszállást, várakozást, utazást – során tartózkodni köteles a közlekedés biztonságát, a közlekedési eszközök, az utaskiszolgáló létesítmények és berendezések épségét, az utastársak kényelmét és nyugalmát zavaró magatartástól.

A hatóság vizsgálata az eljárásban arra irányult, hogy az eljárás alá vont az autóbuzsos személyszállítási szolgáltatás nyújtása során megsértette-e a kérelmezővel szemben fogyatékoságával összefüggésben az egyenlő bánásmód követelményét közvetlen hátrányos megkülönböztetés, illetve zaklatás formájában a fent ismertetett eset kapcsán.

1. Közvetlen hátrányos megkülönböztetés

A hátrányos megkülönböztetés Ebktv. 8. §-a szerinti törvényi elemei a védett tulajdonság, az összehasonlítható helyzetben lévő személyekhez képest elszenvedett hátrány és a kettő közötti okozati összefüggés. Amennyiben mindhárom elem megvalósul, a hatóság Ebktv. 7. § (2) bekezdésének b) pontja alapján azt vizsgálja, hogy az eljárás alá vont magatartásának, intézkedésének volt-e tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő, észszerű indoka. Amennyiben a védett tulajdonságra tekintettel előírt kötelező esélykiegyenlítő intézkedést kell betartani (pl. Fot.), annak elmulasztása, illetve nem megfelelő biztosítása is sérti az egyenlő bánásmód követelményét, ugyanis a védett tulajdonsággal nem rendelkezőkhöz képest az egyenlő bánásmód csak az esélykiegyenlítő intézkedés megfelelő megvalósulása révén biztosítható.

A kérelmező az öt ért sérelem okaként az Ebktv. 8. § g) pontja szerinti fogyatékoságát jelölte meg, mely **védett tulajdonságot** a kérelméhez csatolt orvosi dokumentummal megfelelően igazolt.

A kérelmező az öt ért **hátrányt** abban jelölte meg, hogy az eljárás alá vont kizárta az utazásból öt és vele utazó két éves gyermekét, és ennek tényét az eljárás alá vont sem vitatta. Az eljárás alá vont a fogyatékos kérelmezőtől tehát megtagadta a közszolgáltatás nyújtását, míg más személyek esetében erre nyilvánvalóan nem került sor. Megállapítható volt tehát, hogy a kérelmezőt a vele összehasonlítható helyzetben levőkhöz képest hátrány érte.

A védett tulajdonság és a hátrány közötti *okozati összefüggés* is megállapítható volt, hiszen a kérelmező nyilvánvalóan a fogyatékosága miatt nem utazhatott az adott esetben az autóbuzson. Nem volt vitatott az eljárásban az, hogy a járművezető a kérelmező fogyatékosága (kerekeszékre utaltsága) miatt követelte meg az utazáshoz a kísérő jelenlétét, illetve a gyermek rögzítését.

Mivel a közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek a fentiek szerint mindhárom törvényi tényállási eleme megvalósult, a hatóság – az Ebktv. 19. §-ában rögzített speciális bizonyítási szabályaira tekintettel – azt vizsgálta, hogy az eljárás alá vontnak az eljárásban sikerült-e bizonyítania, hogy az intézkedésének tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő, észszerű indoka volt.

Az eljárás alá vont a *kimentés* körében azt adta elő, hogy a kísérő jelenlétét nem a kérelmező számára, hanem két éves gyermekére tekintettel, az utazás biztonságossága érdekében követelte meg a járművezető, mivel meglátása szerint a kérelmező helyzeténél fogva (kerekeszékét rögzítve az arra kijelölt helyen) nem volt abban a helyzetben, hogy az utazás időtartama alatt mindvégig közvetlen kontrollt gyakorolhasson a gyermeke felett.

Jelen ügy megítélése során abból kell kiindulni, hogy a fentebb hivatkozott jogszabályok alapján az eljárás alá vont köteles biztosítani az általa nyújtott autóbuzsos személyszállítási szolgáltatás mint közszolgáltatás akadálymentes és biztonságos igénybevételét a kérelmező számára az állapotának megfelelő önállósággal. Az ehhez szükséges feltételeket az eljárás alá vontnak kell biztosítania.

A *kísérő jelenlétét* a személyszállítási szolgáltatás igénybevételéhez mind a Korm. rendelet, mind az eljárás alá vont üzletszabályzata kizárólag a magatehetetlen vagy a szolgáltatás igénybevételére kísérő nélkül nem képes személy, valamint a hat éven aluli gyermek esetében követeli meg.

Az eljárásban megállapítható volt, hogy a kérelmező nem magatehetetlen, gyakran utazik önállóan, gyermekével együtt az eljárás alá vont által üzemeltetett járatokon. A kérelmező tehát képes a szolgáltatás kísérő nélküli igénybevételére, ezért jogosult volt kísérő nélkül utazni.

A gyermek esetében a szolgáltatás igénybevételének feltétele volt kísérő igénybevétele, az adott esetben azonban ez a feltétel teljesült, mivel édesanyjával mint kísérővel kívánta igénybe venni a szolgáltatást.

A *gyermek rögzítését* sem jogszabály, sem az eljárás alá vont üzletszabályzata nem írja elő. Tehát nem feltétele a szolgáltatás igénybevételének, hogy a helyi buszjáraton a gyermeket a kísérője rögzítse akár magához, akár a buszban esetlegesen található valamely biztonsági rendszerhez. Az adott járaton egyébként az eljárás alá vont nyilatkozata szerint sem volt erre szolgáló biztonsági eszköz (pl. gyerekülés, biztonsági öv stb.), tehát a járművezető ezért sem szabhatta feltételül a rögzítést. A gyermek esetében csupán a kísérő igénybevétele volt feltétel azzal, hogy ő gondoskodik a gyermek elhelyezéséről és felügyeletéről. A kísérő pedig az adott esetben az anya személyében biztosított volt.

A fentiek szerint tehát jogszabályok (illetve az üzletszabályzat) rendezik a biztonságos utazás feltételeit, amelyek nem írnak elő a járművezető által a konkrét esetben megkövetelt feltételeket. A jogszabály a feltételek szükségességének és megfelelőségének megítélését nem a járművezetőkre bízta (Korm. rendelet 5. § (6) bekezdése).

Rögzíteni kell azt is, hogy az eljárásban nem volt megállapítható, hogy a kérelmező, illetve gyermeke olyan magatartást tanúsított volna, ami Korm. rendelet 5. § (7) bekezdése alapján a személyszállításból való kizárást vonhatott volna maga után.

Az eljárás alá vontnak tehát nem sikerült bizonyítania, hogy a kérelmezővel szemben támasztott követelményeknek, a kérelmező utazásból való kizárásának tárgyilagossága mérlegelés szerint az adott jogviszonnnyal közvetlenül összefüggő, észszerű indoka volt, ezért a hatóság az általa előadottakat kimentésként nem tudta elfogadni.

Mindezek alapján a hatóság megállapította, hogy az eljárás alá vont a sérelmezett esetben azzal, hogy a kérelmező és gyermeke számára kísérőhöz, illetőleg a gyermek rögzítéséhez kötötte a személyszállítási szolgáltatás igénybevételét, és ezek nem teljesítése miatt megtagadta tőlük a szolgáltatást, a kérelmezővel szemben fogyatékoságával összefüggésben megsértette az egyenlő bánásmód követelményét közvetlen hátrányos megkülönböztetés formájában.

Megjegyzi a hatóság, hogy az eljárás alá vont hivatkozott arra is, hogy abban az esetben, ha egy kisgyermek szaladgál, ugrál a buszon, ugyanúgy felszólítják a kísérőjét a gyermek biztonságos rögzítésére, mint a sérelmezett esetben, ezzel kapcsolatban azonban ki kell emelni a következőket: az adott esetben nem volt megállapítható, hogy a gyermek fentiek szerinti magatartást tanúsított volna, a jármű az adott esetben nem közlekedett, hanem mindvégig a megállóban állt, az eljárás alá vont pedig maga sem utalt arra, hogy az általa említett esetben az utast a szolgáltatásból kizárja. Ezért ez a hivatkozás nem volt befolyással a hatóság fenti döntésére.

2. Zaklatás

A kérelmező annak megállapítását is kérte, hogy a járművezetőnek a felszállást követő vita során elhangzott azon kijelentése, hogy egyedül fel se tudott volna szállni, a maga kontextusában nézve megvalósította vele szemben a zaklatás tényállását is. A kérelmező meglátása szerint ugyanis az adott mondat dehonosztáló, megalázó, és azt sugallja, hogy ő a fogyatékosága miatt magatehetetlen, önmagát ellátni képtelen személy, és mivel a járművön volt két utas, alkalmas volt arra is, hogy a kérelmező körül megalázó, ellenséges környezetet alakítson ki.

Az Ebktv. 10. § (1) bekezdése szerinti zaklatás törvényi tényállási elemei a védett tulajdonság, emberi méltóságot sértő magatartás, a kettő közötti ok-okozati összefüggés, illetve a célzott vagy megvalósult megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegyenítő vagy támadó környezet kialakítása.

A kifogásolt kijelentés elhangzásának körülményei a következők voltak: A kérelmező a járművezető segítségével felszállt a járműre. A járművezető az üzletszabályzatra hivatkozva azt mondta neki, hogy kísérő nélkül a gyermekével nem utazhatnak. Erre a kérelmező azt válaszolta, hogy a magatehetetlen személyek számára kell kísérő, ő pedig nem magatehetetlen. A járművezető erre reagálva mondta a kérelmezőnek a kifogásolt mondatot.

A hatóság a közvetlen hátrányos megkülönböztetés vizsgálata körében már értékelte azt, hogy a járművezető – félreértékelve a helyzetet – indokolatlan feltételeket szabott a kérelmezőnek. A kifogásolt kijelentés is ezzel összefüggésben, az ezzel kapcsolatos vita keretében hangzott el. A hatóság álláspontja szerint ennek a kijelentésnek nincs olyan emberi méltóságot sértő

többlettartalma, amely indokolná, hogy a hatóság ezért a kijelentésért a közvetlen hátrányos megkülönböztetésen túl egy másik jogsértés, a zaklatás megvalósítását is megállapítsa. Maga a kifogásolt kijelentés ugyanis tényszerűen a valóságnak megfelelt és éppen az elhangzásának körülményeire tekintettel nem általánosságban utalt a kérelmező fogyatékoságára, magatehetetlenségére, hanem a néhány perccel azelőtt lejátszódó konkrét eseményekre vonatkozott, konkrétan arra, hogy a kérelmező a járművezető segítségével tudott felszállni a buszra. A hatóság megítélése szerint ez a megnyilvánulás a maga kontextusában nem mutat túl önmagán, nem dehonosztáló, nem sugallja általánosságban azt, hogy a kérelmező egy magatehetetlen, önmagát ellátni képtelen személy. A jelenlévő tanúk vallomása sem utalt arra, hogy a járművezető ezt megalázó, támadó, megfélemlítő módon vagy szándékkal mondta volna, és ezt a kérelmező sem állította. Az adott esetben nem volt megállapítható az sem, hogy az elhangzott kijelentés célja vagy hatása a kérelmezővel szemben ellenséges, megalázó környezet kialakulása lett volna. Ezt a jelen lévő tanúk vallomásai sem támasztották alá.

A hatóság nem vitatja, hogy a járművezető részéről elhangzott, kifogásolt mondat a kérelmezőben rossz érzést kelthetett, emellett az is kétségtelen, hogy a zaklatás megítélése során a sérelmet szenvedett személy szubjektív benyomásait is értékelés alá kell vonni, ugyanakkor a hatóság álláspontja szerint ahhoz, hogy az Ebktv. szerinti zaklatás megállapítható legyen, a kifogásolt magatartásnak objektív mérce szerint is el kell érnie egy olyan szintet, ami alapján a zaklatás mint jogsértés megállapítható.

A hatóság hangsúlyozza, hogy megállapította, hogy az eljárás alá vont a kérelmező által kifogásolt magatartásával megsértette vele szemben az egyenlő bánásmód követelményét közvetlen hátrányos megkülönböztetés formájában. A kifogásolt magatartás körében elhangzott kijelentést azonban önmagában nem tartotta olyan súlyúnak, hogy pusztán annak alapján, azt külön értékelve a zaklatás megvalósítását is megállapítsa.

Nem volt tehát megállapítható, hogy az eljárás alá vont zaklatás formájában is megsértette volna a kérelmezővel szemben az egyenlő bánásmód követelményét, ezért a kérelmet ebben a vonatkozásban elutasította.

A jogkövetkezmények megállapítása során a hatóság mérlegelte az eset összes körülményeit, és azt, hogy a jogsértés a kérelmezőn kívül más mozgáskorlátozott személyt is érinthet, továbbá azt is, hogy a jogsértéssel okozott hátrány nem visszafordítható. Előbbiekre tekintettel a hatóság az eljárás alá vonttal szemben az Ebktv. 17/A. § (1) bekezdés b), c) és d) pontjaiban meghatározott szankciók alkalmazásáról döntött: megtiltotta a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását; elrendelte a végleges határozatának – a jogsértő közérdekből nyilvános adatainak kivételével személyazonosításra alkalmatlan módon – 30 napra történő nyilvános közzétételét mind a hatóság, mind az eljárás alá vont honlapján, a kezdőlapról közvetlenül elérhető módon; valamint bírságot szabott ki. A végleges határozat közzététele a nyilvánosság tájékoztatását is szolgálja a jogtudatosság erősítése, és a hasonló esetek megelőzése, továbbá a mozgássérültekkel szembeni sztereotípiák megszüntetése érdekében, emellett a jogsértés súlyát tekintve a hatóság bírság kiszabását is indokoltnak találta. A hatóság a bírság kiszabása során – a fentiekén túl – figyelembe vette az eljárás alá vont gazdasági súlyát, teherviselő képességét.

A közzététel teljesítése érdekében a hatóság az általa anonimizált határozatot a jogorvoslati határidő leteltét követően küldi meg az eljárás alá vontnak.

Az eljárás során az eljárás alá vont indítványozta a sérelmezett esetben intézkedő rendőrök tanúkénti meghallgatását. *Az általános közigazgatási rendtartásáról szóló 2016. évi CL. törvény* (a továbbiakban: Ákr.) értelmében a tanú olyan természetes személy, aki ismeri az ügy elbírálását befolyásoló valamely tény, azért, mert látta (szemtanú), hallotta (fültanú) vagy érezte, és ezért elő tudja segíteni a tényállás hatósági tisztázását. A tanút tehát tényre lehet meghallgatni. Tekintettel arra, hogy a kérelmező felszállásánál és az azt követő vita során a megjelölt rendőrök nem voltak jelen – tehát nem voltak szem- és fültanúi annak, hogy mi, hogyan történt –, meghallgatásuk a tényállás tisztázását nem segítette volna elő, ezért meghallgatásukat a hatóság mellőzte.

A hatóság a határozatot az Ebktv. 13. § (1) bekezdésében és 14. § (1) bekezdésének a) pontjában biztosított hatáskörében eljárva hozta meg.

A határozat elleni fellebbezést az Ákr. 116. § (1) bekezdése zárja ki. A határozat elleni jogorvoslatot az Ákr. 113. § (1) bekezdés a) pontja és a 114. § (1) bekezdése biztosítja. A hatóság a jogorvoslatról szóló tájékoztatást továbbá a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 39. § (1) bekezdése alapján állapította meg. A Fővárosi Törvényszék kizárólagos illetékességét és a kötelező jogi képviseletet az Ebktv. 13. § (2) bekezdése állapítja meg.

A hatóság az eljárási költséget az Ákr. 124. §-a alapján állapította meg, a kérelemnek helyt adó döntés esetén az eljárási költség viselésére vonatkozó döntés az Ákr. 126. § (2) bekezdésének b) pontján alapul.

Budapest, az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos
az alapvető jogok biztosa nevében és megbízásából:

Dr. Könnyid Balázs
főtitkár

A határozatról értesül:

1. MEOSZ útján kérelmező elektronikus úton
2. V-BUSZ Kft. elektronikus úton (26391546#cegkapu)
3. Irattár

1055 Bp., Falk Miksa u. 9-11. Levélcím: 1387 Bp., Pf. 40. Tel.: 06 1 795-2975; Fax: 06 1 795-0760;
E-mail: egyenlobanasmod@ajbh.hu; Webcím: www.ajbh.hu;

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Ügyiratszám: EBF-AJBH-109/2021
Előadó:

Az **Alapvető Jogok Biztosa** (1055 Budapest, Falk Miksa u. 9-11. a továbbiakban: hatóság) a **kérelmezőnek** (a továbbiakban: kérelmező) az egyenlő bánásmód követelményének megsértése tárgyában a **VOLÁNBUSZ Közlekedési Zártkörűen működő Részvénytársaság** (1091 Budapest, Üllői út 131.) eljárás alá vonttal (a továbbiakban: eljárás alá vont) szemben előterjesztett kérelme alapján az alábbi

HATÁROZATOT

hozta.

A hatóság megállapítja, hogy az eljárás alá vont a kérelmezővel szemben megsértette az egyenlő bánásmód követelményét és fogyatékoságán alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósított meg.

A hatóság megtiltja a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását.

A hatóság továbbá elrendeli a jogerős határozatának – a jogsértő (eljárás alá vont) közérdekből nyilvános adatainak kivételével – személyazonosításra alkalmatlan módon, 30 nappal történő közérdekből nyilvános közzétételét a hatóság *ajbh.hu* honlapján és az eljárás alá vont *volanbusz.hu* honlapján, a kezdőlapról közvetlenül elérhető módon.

A döntés ellen a közigazgatási eljárás keretében fellebbezésnek helye nincs, azonban a döntéssel szemben jogszabálysértésre hivatkozással közigazgatási per kezdeményezhető.

A döntéssel szembeni közigazgatási pert a kézbesítéstől számított 30 napon belül a Fővárosi Törvényszéknek címzett, de az Alapvető Jogok Biztosánál írásban benyújtott kereseti kérelemmel lehet kérni. A közigazgatási per illetéke 30.000 forint, a kereseti kérelmet benyújtó felet tárgyi illetékfeljegyzési jog illeti meg. A Fővárosi Törvényszék előtt a jogi képviselőt kötelező. Továbbá a Törvényszéktől tárgyalás tartása kérhető.

Az elektronikus ügyintézésre kötelezett – ideértve az ügyfél jogi képviselőjét is – a kereseti kérelmet az űrlapbenyújtás-támogatási szolgáltatás igénybevételével az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala <https://www.ajbh.hu/en/ebfi-jogorvoslat> honlapjáról letölthető speciális formanyomtatványon (AJBH K01) köteles benyújtani az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Hivatali Kapuján (KRID: 420418398) keresztül.

Az eljárással kapcsolatban költség nem merült fel.

INDOKOLÁS

2021. február 11-én a hatóság elé terjesztett kérelmében, valamint 2021. február 22-én a hatóság hiánypótlási felhívására megküldött válasziratában az elektromos kerekesszékekkel közlekedő kérelmező előadta, hogy 2020 novemberében a lakóhelye szerinti településen közlekedő Volánbusz számú, a település vasútállomásáról 7 óra 20 perckor induló alacsonypadlós járatával szeretett volna elmenni a munkahelyére,-ba. A járatra a nevű megállóban kívánt felszállni. 2020. november 12. és november 19. között azonban csak nyomatékos kérésére sikerült feljutnia a szóban forgó reggeli járatokra. Előfordult, hogy a buszsofőrök arra hivatkoztak, hogy a kerekesszékekkel nem szállhat fel a buszra és a kérelmezőnek kellett tájékoztatnia őket, hogy az általa használt eszköz kerekesszék, nem pedig elektromos moped. A buszsofőrök részéről továbbá történt arra való hivatkozás is, hogy a kerekesszékekkel együtt túlságosan nehéz, a kérelmező azonban tájékoztatta őket arról, hogy ő és az általa használt eszköz együtt 120-kg-ot nyom, vagyis az eljárás alá vont üzletszabályzata által előírt 250 kg-os súlyhatáron belül van. Az egyik autóbuszvezető végül az eljárás alá vont budapesti központjához irányította a kérelmezőt azért, hogy tisztázza a szállításával kapcsolatos kérdéseket.

A kérelmező – miután a budapesti központot a panaszával hiába kereste, a-i központban pedig a lakóhelye szerinti település részlegéhez irányították – 2020. november 20-án 15 és 16 óra között a lakóhelye szerinti település autóbusz-állomásán az ott jelenlévő ügyintézőtől végül azt a tájékoztatást kapta, hogy személyes kísérő nélkül nem szállhat fel a járatokra. Ezzel kapcsolatban a kérelmében előadta, hogy önellátásra képes, egyedül, segítség nélkül közlekedő, önmagáról gondoskodni tudó személy, ezért az autóbuszon történő utazáshoz sincs szüksége személyi segítőre, csupán technikai segítségre (amennyiben az adott járat megfelel az akadálymentesség követelményének). Hivatkozott továbbá az eljárás alá vont üzletszabályzata III. fejezetének 4.2. pontjára, amely szerint kísérő nélkül nem jogosult az utazásra a magatehetetlen vagy az utazásra kísérő nélkül nem képes személy, illetve a hat éven aluli gyermek. Hangsúlyozta, hogy ő egyik kategóriába sem tartozik, az utazásának kísérőhöz kötése tehát az eljárás alá vont üzletszabályzata alapján sem történhetett volna meg. Az üzletszabályzatban foglaltakkal kapcsolatban utalt arra is, hogy az csak az elektromos mopedek szállítását tiltja, az elektromos kerekesszékek esetében nem tartalmaz tiltó rendelkezést.

A kérelmező álláspontja szerint az eljárás alá vont az ép utasokhoz képest őt hátrányosan megkülönböztette, amikor nem biztosította számára a közösségi közlekedéshez történő egyenlő esélyű hozzáférést azzal, hogy az általa nyújtott közszolgáltatás igénybevételét a számára megnehezítette, illetve kísérőhöz kötötte.

A kérelmező a kérelméhez csatolta:

- a Megyei Kormányhivatal-i Járási Hivatala által 2019. február 28-án kiadott hatósági bizonyítványt és az annak alapjául szolgáló komplex minősítést végző szakértői bizottság véleményét, amely szerint 2004. január 1. óta fennálló egészségi állapota petyhüdt paraplegia (végtagi bénulás), össz-szervezeti egészségkárosodása: 80 %;
- a hatósági előtti eljárásban őt képviselő szervezet alapszabályát;
- a nevezett szervezetnek a hatóság előtti eljárásban való képviselőre adott meghatalmazást;
- az számú járat menetrendjét;

- a telefonjáról készült fényképfelvételeket annak igazolására, hogy mielőtt 2020. november 20-án személyesen megjelent a lakóhelye szerinti település autóbusz-állomásán, többször sikertelenül próbált odatelefonálni, illetve egy alkalommal egy 1 perc 39 másodpercig tartó beszélgetést folytatott a telefont felvevő ügyintézővel.

Fentiek alapján a hatóság 2021. február 25-én értesítette az eljárás alá vontat az eljárás megindításáról, egyben nyilatkozattételre hívta fel.

A hatóság 2021. március 4-én vette kézhez az eljárás alá vont válaszirátát.

Az eljárás alá vont ebben előadta, hogy a kérelemben megjelölt, 2020. november 12. és 19. közötti időszakban történetekkel kapcsolatban az érintett járatot vezető autóbuszvezetőket 2021. március 1-jén meghallgatta. Az eljárás alá vont megfogalmazása szerint „az esettel kapcsolatban a 2020. november 18., 19., 20-án szolgálatot teljesítő két autóbuszvezető nem vitatta a kérelmező állítását”. A buszvezetők a meghallgatásuk során arra hivatkoztak, hogy megítélésük szerint a kérelmező elektromos mopeddel kívánta a szolgáltatást igénybe venni, amit tilt az eljárás alá vont üzletszabályzata. Az egyik autóbuszvezető továbbá túlsúlyra is hivatkozott, vagyis arra, hogy megítélése szerint a kérelmező által használt eszköz és a kérelmező együttes súlya meghaladta volna a rámpa teherbírását. Az eljárás alá vont ezzel kapcsolatban megjegyezte, hogy a forgalmi rendszámú autóbusz rámpájának teherbírása 350 kg, lehajtás után a felületén jól látható gyári tábla található. Továbbá utalni kívánt a 2020 novemberében hatályos üzletszabályzata III. fejezete 4.6 pontjának azon rendelkezéseire, amelyek szerint fogyatékossgal élő vagy csökkent mozgásképességű személyek kerekesszékekben ülve csak azokkal az autóbuszokkal szállíthatók, amelyek e célra kijelölt területtel rendelkeznek, illetve hogy az autóbuszon elektromos mopeddel, mopedben utazni tilos.

Előzőeken túl az eljárás alá vont úgy nyilatkozott, hogy a kérelemben megjelölt napon a kérelmező lakóhelye szerinti autóbusz-állomáson szolgálatot teljesítő pénztáros emlékezett a kérelmezőre. Úgy fogalmazott, hogy a pénztáros „nem vitatja azt az állítást, hogy elhangozhatott részéről, miszerint kísérő személy szükséges a kérelmező utazásához. Munkatársunk emlékei szerint azonban ezen nyilatkozata megtételekor általánosságban fogalmazott, nem a konkrét esetre nézve adott iránymutatást, ez adhatott okot a félreértésre.” Ezzel kapcsolatban az eljárás alá vont hivatkozott a 2020 novemberében hatályos üzletszabályzatának a fogyatékossgal élő és mozgásukban korlátozott személyek utazási feltételeiről, kerekesszék és egyéb mozgást segítő eszköz szállításáról szóló 12. pontjának 12.1.4. és 12.1.5. pontjaira. A 12.1.4. pont értelmében kísérő nélkül nem jogosult az utazásra a kerekesszékekkel, mozgást segítő eszközzel utazásra jelentkező magatehetetlen vagy az utazásra kísérő nélkül nem képes személy. A 12.1.5. pont alapján pedig fogyatékossgal élő személy utazása vagy helyfoglalása ezen állapotokra hivatkozással csak akkor tagadható meg, ha jogszabályi vagy hatósági eljárás alapján egészségügyi és biztonsági követelmények teljesítése érdekében az szükséges vagy az autóbusz vagy az utazás alkalmával használni tervezett megállóhelyek, autóbusz-állomások, illetve járművek kialakítása miatt biztonságos utazásuk, beszállításuk vagy kiszállításuk nem lehetséges.

Az eljárás alá vont a válaszirátához csatolta a 2020. november 12-től hatályos üzletszabályzatát.

A hatóság az alábbi vonatkozó jogszabályi rendelkezések figyelembevételével hozta meg döntését:

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbtv.) 45/D. § (1) bekezdése szerint az Egyenlő Bánásmód Hatóság az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalába való beolvadással 2021. január 1-jén megszűnik, általános jogutódja az alapvető jogok biztosa.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) 13. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosa (a továbbiakban: hatóság) közigazgatási hatósági eljárás keretében jár el az e törvényben meghatározott ügyekben.

Az Ebktv. 14. § (1) bekezdésének a) pontja szerint a hatóság kérelem alapján vizsgálatot folytat annak megállapítására, hogy megsértették-e az egyenlő bánásmód követelményét.

Az Ebktv. 17. §-a úgy rendelkezik, hogy az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését vizsgáló hatósági eljárás akkor indítható meg, ha a jogsértésről való tudomásszerzéstől számított egy év, és a jogsértés bekövetkezésétől számított három év még nem telt el.

Az Ebktv. 4. § f) pontja szerint az egyenlő bánásmód követelményét a közszolgáltatást végző szervezetek jogviszonyaik létesítése során, jogviszonyaikban, eljárásaik és intézkedéseik során kötelesek megtartani.

Az Ebktv. 3. § d) pontja értelmében közszolgáltatásnak minősül a menetrend alapján közlekedő járművekkel végzett közforgalmú személyszállítás.

Az Ebktv. 7. § (1) bekezdése szerint az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti a közvetlen hátrányos megkülönböztetés, a közvetett hátrányos megkülönböztetés, a zaklatás, a jogellenes elkülönítés, a megtorlás, valamint az ezekre adott utasítás.

Az Ebktv. 8. § g) pontja értelmében közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport vélt vagy valós fogyatékosága miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.) 7/A. § (1) bekezdése alapján a fogyatékos személy számára - figyelembe véve a különböző fogyatékosági csoportok eltérő speciális szükségleteit - biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést.

A Fot. 8. §-a értelmében a közlekedési rendszereknek, továbbá a tömegközlekedési eszközöknek, utasforgalmi létesítményeknek - beleértve a jelző- és tájékoztató berendezéseket is - alkalmasnak kell lenniük a fogyatékos személy általi biztonságos igénybevételre.

Az Ebktv. 19. § (1) bekezdése alapján az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt indított eljárásokban a jogsérelmet szenvedett félnek kell valószínűsítetnie, hogy hátrány érte és a jogsértéskor – ténylegesen vagy a jogsértő feltételezése szerint – rendelkezett a 8. §-ban meghatározott valamely tulajdonsággal.

Az Ebktv. 19. § (2) bekezdése szerint az eljárás alá vont félnek a hatósági eljárásban azt kell bizonyítania, hogy a jogsérelmet szenvedett fél vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosult által valószínűsített körülmények nem álltak fenn (a) pont), vagy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani (b) pont).

Az Ebktv. 7. § (2) bekezdése értelmében, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, az olyan magatartás, intézkedés, feltétel, mulasztás, utasítás vagy gyakorlat (a továbbiakban együtt: rendelkezés) nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét,

a) amely a hátrányt szenvedő fél alapvető jogát másik alapvető jog érvényesülése érdekében, elkerülhetetlen esetben korlátozza, feltéve, hogy a korlátozás a cél elérésére alkalmas és azzal arányos,

b) amelynek az a) pont hatálya alá nem tartozó esetekben tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő, észszerű indoka van.

A hatóság a rendelkezésre álló adatokat alapul véve megállapította, hogy a kérelem alapos:

Az eljárást megalapozó kérelem 2021. február 11-én érkezett a hatósághoz. Ebben a kérelmező a vele 2020. november 12. és 19. között, illetve 2020. november 20-án történteket sérelmezte. Az Ebktv. 17. §-a alapján tehát a kérelem a hatósághoz határidőben érkezett.

Az Ebktv. 4. § f) pontja alapján az eljárás alá vontra kiterjed a törvény személyi hatálya.

Az Ebktv. 8. § g) pontja szerinti védett tulajdonságát (fogyatékoságát, azaz mozgáskorlátozottságát) a kérelmező az előzőekben hivatkozott hatósági bizonyítvány és az annak alapjául szolgáló komplex minősítést végző szakértői bizottsági vélemény becsatolásával igazolta. Mindezek alapján a kérelmező fogyatékoságát a hatóság valószínűsítettnek tekintette és megállapította, hogy az általa panaszolt sérelem bekövetkezésének időpontjában is rendelkezett ezzel a tulajdonsággal.

A hatóság rögzíti, hogy mivel egyezségkötéssel kapcsolatos felhívására egyik fél sem tett nyilatkozatot, jelen eljárást érdemi döntés meghozatalával kellett lezárnia.

A hatóságnak a kérelemben foglaltak alapján a jelen eljárásban azt kellett vizsgálnia, hogy a kérelmezőt a mozgáskorlátozottsága miatt érte-e közvetlen hátrányos megkülönböztetés azáltal, hogy 2020. november 12. és 19. között az eljárás alá vont által üzemeltetett autóbuszra csak nehézségek árán tudott felszállni, 2020. november 20-án pedig azt a tájékoztatást kapta, hogy csak kísérővel utazhat. Ezzel kapcsolatban arra szükséges rámutatni, hogy amennyiben a védett tulajdonságra tekintettel előírt kötelező esélykiegyenlítő intézkedést kell betartani, annak elmulasztása, illetve nem megfelelő biztosítása is sérti az egyenlő bánásmód követelményét és közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósít meg. Ennek oka az, hogy a kérelmezővel összehasonlítható helyzetben lévő, de a védett tulajdonsággal nem rendelkezőkhöz (ép utasokhoz) képest az egyenlő bánásmód csak az esélykiegyenlítő intézkedés megfelelő megvalósulása révén biztosítható.

Döntésének meghozatala során a hatóságnak abból kellett kiindulnia, hogy az Ebktv. 3. d) pontja, valamint a Fot. 7/A. § (1) bekezdése és 8. §-a értelmében a menetrend alapján közlekedő járművekkel végzett közforgalmú személyszállítás közszolgáltatásnak minősül, amelyet a fogyatékos személyek számára egyenlő eséllyel hozzáférhető módon kell nyújtani. Az eljárás alá vont által nyújtott szolgáltatás e minősége egyébiránt a felek között nem volt

vitatott. Az eljárás alá vont továbbá nem vitatta a kérelmező által állított események tényszerű megtörténtét sem. Nem vitatta tehát, hogy a kérelemmel érintett időszakban előfordult, hogy a kérelmezőt az eljárás alá vont alkalmazottai a kerekesszékekkel nem akarták felengedni a buszra, ahogyan az is, hogy súlyhatár túllépésre hivatkoztak. Az eljárás alá vont nem vitatta azt sem, hogy az általa foglalkoztatott pénztáros a kérelmezőt arról tájékoztatta, hogy kísérő személyzet szükséges az utazásához.

A kérelmező által sérelmezett eseményekkel kapcsolatban a hatóság arra a következtetésre jutott, hogy tőle a szolgáltatás nyújtását mozgáskorlátozottsága miatt nem tagadták meg, azonban annak eléréséhez, hogy biztosítsák számára az őt megillető esélykiegyenlítő intézkedést, indokolatlan akadályoztatásnak volt kitéve. Ez pedig azzal a következménnyel járt, hogy a közösségi közlekedésben nem tudott a többi utassal (vagyis az ép, mozgásukban nem korlátozott utasokkal) megegyező módon és feltételekkel utazni, nem tudta velük egyező módon igénybe venni az eljárás alá vont által nyújtott közszolgáltatást. Ez utóbbihoz ugyanis pontosan arra lett volna szükség, hogy a kérelmező mint fogyatékos személy esetében a vonatkozó jogszabályok által előírt esélykiegyenlítő intézkedést az eljárás alá vont zavartalanul biztosítsa, hiszen így lehet őt az ép utasokkal azonos helyzetbe hozni.

A jelen esetben alkalmazandó esélykiegyenlítő intézkedések zavartalan biztosítása körébe tartozott volna például, hogy amennyiben a buszsofőrök megítélése szerint a kérelmező nem kerekesszékekkel, hanem elektromos mopeddel utazott vagy az általa használt eszközzel együtt túlságosan nehéznek tűnt, akkor e körülmények esetleges fennállásáról vagy fenn nem állásáról alaposan, ugyanakkor udvariasan meggyőződjenek. Nem elfogadható azonban, ha a kérelmezőről és az általa igénybe vett eszközről szerzett első benyomások alapján (a kérelmező a kerekesszékekkel együtt 120 kg, az autóbusz rámpájának teherbírása 350 kg, a kérelmező és kerekesszékeének a valósánál háromszor akkora súlyúként történő megítélése felületesen szerzett első benyomásról árulkodik) a buszvezetők a kérelmezővel szemben olyan magatartást tanúsítanak, hogy egy hét alatt több alkalommal is csak nyomtatékos kérésére tudjon felszállni a buszra. A mozgásukban nem korlátozott utasoknak ugyanis nyilvánvalóan nem kell bizonygatniuk, hogy az eljárás alá vont által nyújtott közszolgáltatást igénybe vehetik (például nem lépik túl a megengedett súlyhatárt).

Ugyanez a helyzet a kérelmező utazásának kísérőhöz kötésével is. Nem foghat helyt e körben az eljárás alá vont azon hivatkozása, hogy a kérelemben megjelölt napon az általa foglalkoztatott pénztáros csupán általánosságban fogalmazott és nem a konkrét esetre adott iránymutatást. Egyrészt az eljárás alá vont azt megelőző mondatában maga fogalmaz úgy, hogy a pénztáros „nem vitatja azt az állítást, hogy elhangozhatott részéről, miszerint kísérő személy szükséges a kérelmező utazásához”, tehát a kérelmező, nem pedig általában a fogyatékos vagy mozgáskorlátozott személyek utazásához. Mindazonáltal még ez utóbbi állítás sem helytálló, abban az esetben sem, ha a pénztáros csupán az eljárás alá vont akkor hatályos üzletszabályzatát kívánta volna követni. A szóban forgó üzletszabályzat szerint ugyanis csak abban az esetben kellett volna kísérő a fogyatékos személy utazásához, ha magatehetetlen vagy utazásra kísérő nélkül nem képes. A rendelkezésre álló adatok alapján és a felek által nem vitatottan azonban e körülmények fennállásáról való meggyőződésre az eljárás alá vont pénztárosa a kérelmezővel történő beszélgetés során kísérletet sem tett. A hatóság ezzel kapcsolatban is rá kíván mutatni arra, hogy a nem fogyatékos, illetve mozgásukban nem korlátozott utasok esetében nyilvánvalóan fel sem merül, hogy az utazásukat az eljárás alá vont kísérő igénybeviteléhez kösse. Tekintettel arra, hogy a kérelmező önállóan, utazásra kísérő nélkül képes és nem magatehetetlen, ezt illetően nyilvánvalóan semmilyen különbség sincs közte és ép utastársai között.

A fentiek alapján a hatóság megállapította, hogy a kérelmezővel szemben az eljárás alá vont a fogyatékoságával összefüggésben közvetlen hátrányos megkülönböztetést alkalmazott, amely megkülönböztetésnek semmilyen, a jogviszony természetével összefüggő észszerű indoka nem volt kimutatható, ilyenre lényegében az eljárás alá vont nem is hivatkozott. A hatóság ezért a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

A hatóság az eljárás alá vonttal szemben az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt alkalmazott szankció megállapítása során az alábbiakat vette figyelembe:

A szankció kiszabása során a hatóság elsősorban a jövőbeni hasonló esetek előfordulásának a megakadályozására volt figyelemmel, ezért tartotta feltétlenül szükségesnek az Ebktv. 17/A. § (1) bekezdésének b) pontjában foglalt szankció alkalmazását, azaz az eljárás alá vont eltiltását a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsításától. Tekintettel arra, hogy az eljárás alá vont a kérelmezőtől a szolgáltatás igénybe vételét nem tagadta meg, a hatóság az Ebktv. 17/A. § (1) bekezdésének d) pontja által tartalmazott jogkövetkezmény alkalmazásától eltekintett, vagyis nem szabott ki bírságot. Mivel azonban a kérelmező által jelen eljárásban panaszolt esetek más fogyatékos, illetve mozgásukban korlátozott személyekkel is előfordulhatnak, a hatóság fontosnak tartotta a nyilvánosság figyelmét felhívni ez e személyeket megillető esélykiegyenlítő intézkedések megfelelő és maradéktalan betartásának a fontosságára. Ezeknek az intézkedéseknek a gyakorlatban történő megfelelő alkalmazása és gördülékeny betartása biztosítja ugyanis, hogy a fogyatékos, illetve mozgáskorlátozott személyek a közszolgáltatásokat az ép, mozgásukban nem korlátozott személyekkel megegyező módon, a társadalom egyenrangú tagjaként vehessék igénybe.

A határozatot a hatóság az Ebktv. 14. § (1) bekezdés a) pontjában biztosított hatáskörében eljárva hozta meg.

A határozat elleni fellebbezést az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 116. § (1) bekezdése zárja ki. A jogorvoslatról szóló tájékoztatást a hatóság az Ákr. 114. § (1) bekezdése, 113. § (1) bekezdésének a) pontja, továbbá a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) a 39. § (1) bekezdése alapján állapította meg. A Fővárosi Törvényszék kizárólagos illetékességét és a Fővárosi Törvényszék előtti kötelező jogi képviseletet az Ebktv. 13. § (2) bekezdése állapítja meg.

Budapest, az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos
az alapvető jogok biztosa nevében és megbízásából:

Dr. Könyvid Balázs
főtítkár

A határozatról értesül:

1. Kérelmező
2. VOLÁNBUSZ Közlekedési Zártkörűen működő Részvénytársaság – elektronikusan (10824346)
3. Irattár

A Siófoki Járásbíróság
í t é l e t e:

Az ügy száma: 2021/15-II.

A felperes: Kormányhivatal Siófoki Járási Hivatal
Hatósági és Gyámügyi Osztály

A felperes képviselője: hatósági és gyámügyi osztályvezető

Az alperes: Gábor Tamás

Az alperes képviselői: ügyvéd
ügygondnok

Az ügy tárgya: gondnokság alá helyezés felülvizsgálata

Rendelkező rész:

A bíróság Gábor Tamás alperesnek (aki _____ napján született, anyja neve: _____ a Makói Járásbíróság 4.P.20.361/2015/8. számú ítéletével elrendelt gondnokság alá helyezését felülvizsgálva alperes gondnokság alá helyezését megszünteti. Alperes választójogból való kizárását szintén megszünteti a bíróság.

A bíróság az ítéletet a szükséges intézkedések megtétele céljából is kiadni rendeli a gyámhatóságnak.

A bíróság megkeresi az ítélet kiadásával az ingatlanügyi hatóságot, hogy a helyrajzi számú ingatlan alperes tulajdonában lévő 2/20-as illetősége vonatkozásában a gondnokság alá helyezését tényét törölje az ingatlan nyilvántartásból.

A bíróság a gondnokság alá helyezés megszüntetését, a választójogból való kizárás megszüntetését bejegyezni rendeli a gondnokoltakról a bíróság által vezetett névjegyzékbe.

A bíróság _____ ügygondnok díját 36.000,- (harminchatezer) forintban állapítja meg, a díjat Afa nem terheli, a díjat a bíróság az ellátmányból rendeli kiutalni, a díj kiutalására az ítélet kiadásával keresi meg az ellátmánykezelőt.

Az állam által előlegezett illetéket és költséget a Magyar Állam viseli.

2021/15-II.

Az ítélet ellen a kézbesítéstől számított tizenöt napon belül fellebbezésnek van helye, melyet a Kaposvári Törvényszéknek címezve a jelen bíróságon lehet elektronikus úton vagy a nem elektronikus kapcsolatot tartó fellebbező fél esetén papír alapon 5 példányban benyújtani.

A másodfokú bíróság a fellebbezést tárgyaláson kívül bírálja el, kivéve, ha a felek bármelyike tárgyalás tartását kéri, a bíróság azt indokoltnak tartja, vagy tárgyaláson fogantatható bizonyítást kell lefolytatni. A fellebbező félnek a tárgyalás tartására irányuló kérelmét a fellebbezésében kell előterjesztenie. A fellebbező fél ellenfele a fellebbezés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül tárgyalás tartását kérheti.

A felek kérelme alapján sem kell tárgyalást tartani, ha az elsőfokú bíróság ítéletét a 379. és 380. §-ban meghatározott okból kell hatályon kívül helyezni, a fellebbezés csak a perköltség viselésére vagy összegére, illetve a meg nem fizetett illeték vagy az állam által előlegezett költség megfizetésére vonatkozik, a fellebbezés csak a teljesítési határidővel vagy a részletfizetés engedélyezésével, illetve az előzetes végrehajthatósággal kapcsolatos, vagy a fellebbezés csak az ítélet indokolása ellen irányul.

Indokolás

- [1] Alperes születésekor oxigénhiányos állapotba került, az emiatt bekövetkezett károsodásai miatt alperesnél a beszédképesség nem fejlődött ki és az alperesnél súlyos mozgáskorlátozottság alakult ki. Alperes kerekesszéssel tud mozogni. Alperes átlagos intelligenciahányaddal rendelkezik. Alperesnél mentális zavar nincs. Alperes szellemi képességei épek. Alperest szerető és gondoskodó család veszi körül, édesanyja alperest mindenben ellátja. Alperest számítógépes eszközökkel történő írásra, ezen kívül olvasásra édesanyja megtanította.
- [2] Alperes a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége Korlátok nélkül – mozgáskorlátozott emberek – infó-kommunikációs akadálymentesítése EFOP-1.1.5-17-2017-00004 elnevezésű program keretében egy laptopot, tabletet, speciális felolvasó szoftvert, tekintettel mozgatható számítógépes egeret (szemegér) kapott, ezen kívül sorstársi támogatás keretében a speciális szoftver használatára, szemegér használatára elektronikus ügyintézésre tanították a program keretében alperest. Az alperes által számítógépre leírtakat, az alperes által kapott számítógépes program képes felolvasni, így alperes képessé vált a program keretei közt kapott speciális eszközök használatával szóbeli kommunikációra is, ezzel beszédben való akadályoztatása megszűnt. A speciális számítógépes eszközeivel alperes fejmozgatással képessé vált neve aláírására.
- [3] A Makói Járásbíróság 4.P.20.468/2005/8. számú ítéletével alperest cselekvőképességet általános jelleggel korlátozó gondnokság alá helyezte. Az ítélet 2005. december 28. napján jogerőre emelkedett. A Makói Járásbíróság 4.P.20.361/2015/8. számú ítéletével alperest cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezte ügycsoportok vonatkozásában és a választójogból kizárta. A gondnokság alá helyezés felülvizsgálata iránti peres eljárásban. Az ítéletek azt megelőzően kerültek meghozatalra, hogy az alperes a számítógépes eszközöket megkapta volna, speciális szoftver használatára megtanították volna, ezen eszközökkel beszédre és aláírásra képessé vált volna.

2021/15-II.

- [4] A felperes keresetében kérte, hogy az alperes gondnokság alá helyezésének felülvizsgálata során a bíróság az alperes gondnokság alá helyezését szüntesse meg, alperes választójogból való kizárását szintén szüntesse meg.
- [5] Alperes a kereset teljesítését nem ellenezte, saját maga is kérte a gondnokság alá helyezése megszüntetését, illetve a választójogból való kizárása megszüntetését.
- [6] Alperes ügygondnoka a kereset teljesítését nem ellenezte.
- [7] A felperes keresete alapos.
- [8] A Ptk. 2:19.§ (1) bekezdése szerint a bíróság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – mentális zavara következtében – tartósan, vagy időszakonként visszatérően nagy mértékben csökken, és emiatt – egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel – meghatározott ügycsoportban gondnokság alá helyezése indokolt. A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 13/A. § (2) bekezdése szerint a bíróság azt a nagykorú személyt zárja ki a választójogból, akinek a választójog gyakorlásához szükséges belátási képessége mentális zavara következtében
a) tartósan, vagy időszakonként visszatérően nagy mértékben csökkent.
A Ptk. 2:30. § (1) bekezdése szerint a cselekvőképességet érintő gondnokságot a bíróság megszünteti, ha elrendelésének oka már nem áll fenn.
- [9] A bíróság tanúvallomásából állapította meg, hogy a tanú sorstársi segítőként számítógépes eszközök és programok használatára elektronikus ügyintézés elsajátítására tanította alperest. A tanú vallomásából megállapíthatóan alperesnek semmiféle szellemi problémája, mentális zavara nincs, a számítógépes eszközöket és programokat alperes megtanulta használni sorstársi segítőjével.
A bíróság tanúvallomásából állapította meg, hogy alperes annak ellenére, hogy beszédképtelen, írni és olvasni megtanult. A gyógypedagógus képzettségű tanú vallomásából állapította meg a bíróság, hogy a gyógypedagógiai szakmába általános szakmai tapasztalat az, hogy azok a beszédképtelen emberek tanulnak meg írni, olvasni, akiknek az intellektusa teljes mértékben ép. A beszédképtelenség ugyanis az írás és olvasás elsajátításában nagyfokú nehézséget okoz.
A bíróság igazságügyi elmeorvos szakértő aggálymentes szakvéleménye alapján állapította meg, hogy az alperes mentális megbetegedésben, zavarban nem szenved. Az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége alperesnek megtartott, az ügyei intézésében családtagjai segítségével önállóan képes eljárni, gondnokság alá helyezésének, választójogból való kizárásának fenntartása indokolatlan.
- [11] Mindezek alapján alperes beszédre való képtelensége, írásra, aláírásra való képtelensége az általa megkapott informatikai eszközök, számítógépes programok használatával megszűnt. Erre, illetve alperes családi kapcsolataira és az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége megtartottságára tekintettel alperes korábban indokolt gondnokság alá helyezésének fenntartása, választójogból való kizárásának fenntartása szükségtelen. Az előbbieket miatt az idézett törvényi rendelkezések alapján adott helyt a bíróság a felperes keresetének.

Záró rész:

- [11] A perköltség viselésére vonatkozó ítéleti rendelkezés a Pp. 95. § (1) bekezdésén alapul. Az ügygondnok díját a bíróság a 32/2017. (XII.27.) IM rendelet 5. § (1) bekezdése és a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdése alapján állapította meg.

Siófok, 2021. december 7.

dr. Vidovszky Imre sk.
bíró

Ügyiratszám: 97-1-2021.01.13

Dr. Varga Judit
igazságügyi miniszter
részére

Igazságügyi Minisztérium

Budapest
Pf. 2.
1357

Tárgy: Javaslat az Ebktv. módosítására

Tisztelt Miniszter Asszony!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (a továbbiakban: MEOSZ) közel negyven éve a mozgássérült emberek legjelentősebb, meghatározó magyar érdekvédelmi szervezete, mely a mozgáskorlátozott emberek érdekeinek képviselőjeként túl e közösség társadalmi integrációja iránt is elkötelezett. Érdekvédelmi munkánk alapját az elidegeníthetetlen emberi jogok adják: a mozgáskorlátozott emberek nem másrendű állampolgárok, hanem sokszínű társadalmunk aktív részesei, akiket másokkal azonos módon terhelnek a kötelezettségek, és azonos alapon illetnek meg a jogok, szolgáltatások is.

Ahhoz, hogy a mozgáskorlátozott fogyatékosokkal élő személyek számára alapvető jogaik élvezete valóban másokkal azonos alapú, kézzelfogható, diszkriminációtól mentes valóság legyen, szükség van az észszerű alkalmazkodásra. Az észszerű alkalmazkodás egyszerre jogintézmény, filozófia és érték, amely alapvető fontossággal bír a fogyatékosokkal élő emberek számára a mindennapi önrendelkező életük során. Egy olyan nemzetközi szinten deklarált jog, melynek a hazai jogszabályokba való átültetése – noha az nemzetközi jogi kötelezettség – több mint egy évtizede várat magára. Az átültetés elmaradása a mozgáskorlátozottakra, mint a fogyatékosokkal élő személyek legnagyobb magyarországi csoportjára nézve különösen sérelmes, tekintettel arra, hogy a mozgáskorlátozott személyek a fogyatékoságuk jellegét tekintve a legheterogénebb csoportot alkotják a fogyatékosokkal élő személyek tágabb családján belül. A mozgáskorlátozott személyek közül rendkívül jelentős azoknak a száma, akik számára az élet egyes területein az intézményesült, uniformizált módszerek alkalmazása nem elegendő, az önálló, önrendelkező élet megvalósításához szükségük van az egyéni igényeikhez való alkalmazkodásra is.

A MEOSZ a fentiekre tekintettel az észszerű alkalmazkodás követelményének érvényesítésével kapcsolatban **az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban Ebktv.) módosítására az alábbi javaslatot teszi:**

Az Ebktv. 7. § (1) bekezdésének az alábbiak szerinti módosítását javasoljuk:

Az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti - különösen a III. fejezetben meghatározottak szerint - a közvetlen hátrányos megkülönböztetés, a közvetett hátrányos megkülönböztetés, a zaklatás, a jogellenes elkülönítés, a megtorlás, valamint az ezekre adott utasítás, **továbbá az észszerű alkalmazkodás megtagadása.**

Az Ebktv. kiegészítését javasoljuk az alábbi 10/A. §-szal:

10/A. § (1) Az észszerű alkalmazkodás követelménye azt jelenti, hogy az e törvény által kötelezett személy köteles azokat az elengedhetetlen és megfelelő módosításokat és változtatásokat megtenni, amelyek az adott egyedi esetben szükségesek ahhoz, hogy biztosítsák a fogyatékossgal élő személy számára jogainak és szabadságainak a más összehasonlítható helyzetben lévő személlyel vagy csoporttal azonos módon történő élvezetét és gyakorlását.

(2) E kötelezettség alól a kötelezett személy kizárólag akkor mentesülhet, ha – figyelemmel a kötelezett helyzetére, a szervezet méretére, gazdasági és emberi erőforrásaira, valamint a módosításokkal és változtatásokkal elérhető eredményre – a módosítások és változtatások megtétele számára bizonyíthatóan aránytalan vagy indokolatlan terhet jelent.

Javaslatunk indokául az alábbiakat adjuk elő:

Az Alaptörvény általános diszkriminációtilalmat megfogalmazó XV. cikk (2) bekezdése alapján Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, egyebek mellett fogyatékossg, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. Ezt az alkotmányos szintre emelt tilalmat – más, ágazati jogszabályok mellett – az Ebktv. tölti meg tartalommal. Az Ebktv. 8-10 §§-aiban rendelkezik a diszkrimináció formáiról: a közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetésről, a zaklatásról, a jogellenes elkülönítésről, valamint a megtorlásról, ezek bármelyike érinthet fogyatékossgal élő személyt.

Az ENSZ Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezménye (a továbbiakban: CRPD) – amelyet Magyarország a 2007. évi XCII. törvénnyel ratifikált – meghatározza az észszerű alkalmazkodás fogalmát és rögzíti, hogy az észszerű alkalmazkodás megtagadása a hátrányos megkülönböztetés egyik formája, azaz az Ebktv. által jelenleg szabályozott diszkriminációs magatartásokon felül a fogyatékossgal élő személyek vonatkozásában a hátrányos megkülönböztetés egy további formáját nevesíti. (CRPD 2. cikk).

A CRPD 4. cikk (1) a) és b) pontja általános kötelezettségként rögzíti, hogy a részes államok kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztosítják és elősegítik valamennyi alapvető emberi jog és szabadság teljes megvalósulását valamennyi fogyatékossgal élő személy számára, a fogyatékossg alapján történő bármiféle hátrányos megkülönböztetés nélkül. Ennek érdekében a részes államok vállalják, hogy meghoznak minden megfelelő jogalkotási, közigazgatási és egyéb intézkedést a jelen Egyezményben foglalt jogok végrehajtása érdekében; illetve megtesznek minden megfelelő intézkedést, ideértve a jogalkotási lépéseket a fogyatékossgal élő személyek hátrányos megkülönböztetését tartalmazó törvények, rendelkezések, szokások és gyakorlat módosítása vagy eltörlése érdekében.

A CRPD 5. cikk (2) és (3) bekezdése alapján a részes államok megtiltanak a fogyatékossg alapján történő bármiféle hátrányos megkülönböztetést, és minden téren biztosítják a

fogyatékossgal élő személyek számára a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni egyenlő és hatékony jogi védelmet. Az egyenlőség előmozdítása és a hátrányos megkülönböztetés eltörlése érdekében a részes államok minden megfelelő lépést megtesznek, így biztosítva az ésszerű alkalmazkodást.

A fentiek alapján a részes államoknak, így Magyarországnak is kötelezettsége keletkezik, arra, hogy jogszabályban szabályozza, hogy az ésszerű alkalmazkodás követelményének megtagadása hátrányos megkülönböztetésnek minősül.

Magyarország ennek a kötelezettségnek mindeztáig azonban csak kisebb részben tett eleget, kizárólag a foglalkoztatás területén található az ésszerű alkalmazkodás követelményével összefüggő szabályokat, így a *fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról* szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.) 15. §-a, a *munka törvénykönyvéről* szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 51. § (5) bekezdése, a *közszolgálati tisztviselőkről* szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.) 75. § (3) bekezdése, illetve más, foglalkoztatási jogviszonyokra vonatkozó jogszabályok tartalmaznak ilyen előírásokat. (Nyilvánvalóan az EU 2000/78/EK Foglalkoztatási Keretirányelvére tekintettel). Ezekon túlmenően a magyar jogi környezet nem ismeri az ésszerű alkalmazkodás követelményét, az más területen nem jelenik meg, az ésszerű alkalmazkodás elmaradását a hatályos magyar jogi szabályozás nem sorolja a hátrányos megkülönböztetés esetei közé.

Az ENSZ Fogyatékossgal Élő Személyek Jogainak Bizottsága (a továbbiakban: Bizottság) mint a CRPD végrehajtásáért felelős szerv Magyarországra vonatkozóan a CRPD végrehajtásában elért előrehaladásról szóló első felülvizsgálati eljárás végén, 2012-es Záró észrevételeiben megállapította, hogy a magyar jogban az ésszerű alkalmazkodás elmaradása nem jelent hátrányos megkülönböztetést, sem a Fot., sem az Ebktv. nem tartalmaz ilyen rendelkezést. (CRPD/C/HUN/CO/1. 15. bek.). Felhívta továbbá Magyarországot, hogy tegye meg a szükséges lépéseket olyan jogszabályok kialakítására, amelyek kifejezetten előírják, hogy az ésszerű alkalmazkodás biztosításának megtagadása hátrányos megkülönböztetést valósít meg. (CRPD/C/HUN/CO/1. 16. bek.).

A Magyar Állam a CRPD 2 és 5. cikkében foglalt kötelezettségének sem a Bizottság felhívását megelőzően sem azt követően a mai napig nem tett eleget, a magyar jogszabályok a fenti – elenyésző kivételt leszámítva – továbbra sem rendelkeznek az ésszerű alkalmazkodás követelményéről, és nem tartalmazzák, hogy az ésszerű alkalmazkodás elmaradása a hátrányos megkülönböztetés egyik formája.

A hatályos hazai és nemzetközi gyakorlat szerint az akadálymentesítés elmaradása közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósít meg. Az ésszerű alkalmazkodás azonban nem azonos az akadálymentesítéssel. Míg az akadálymentesítés több ember igényeire ad választ, előzetes, általános kötelezettség, az adott fogyatékossgal élő csoportra vonatkozó ismeretek, statisztikai adatok alapján egy előrelátható módosítási kötelezettséget jelent, addig az ésszerű alkalmazkodás a konkrét körülmények között a konkrét fogyatékossgal élő személy egyéni igényeihez igazított utólagos kötelezettség. A két fogalom közötti különbséget jól megvilágítja a következő példa. Az iskola bejáratánál lévő rámpa valamennyi mozgáskorlátozott tanuló számára biztosítja az intézménybe való akadálymentes bejutást és az oktatáshoz való jog gyakorlását. Az állapota miatt speciális, az átlagosnál magasabban elhelyezett ülésellátott kerekesszéket használó fogyatékossgal élő tanuló számára azonban ez nem elegendő. Ahhoz ugyanis, hogy ez a tanuló másokkal egyenlő mértékben gyakorolhassa az oktatáshoz való jogát, speciális asztalra van szüksége, számára az egyéni igényeinek megfelelően az ésszerű alkalmazkodás keretében az átlagosnál magasabb asztalt kell biztosítani.

A CRPD 2. cikkének definíciója szerint az ésszerű alkalmazkodás az elengedhetetlen és megfelelő módosításokat és változtatásokat jelenti, amelyek nem jelentenek aránytalan és indokolatlan terhet, és adott esetben szükségesek, hogy biztosítsák a fogyatékosággal élő személy alapvető emberi jogainak és szabadságainak a mindenkit megillető, egyenlő mértékű élvezetét és gyakorlását. A Bizottság 6. számú, törvény előtti egyenlőségről szóló Általános Kommentárjának 24. b. pont szerint az ésszerű alkalmazkodás biztosításának kötelezettsége egy egyénre szabott reagálási kötelezettség, amelyet az alkalmazkodási igény beérkezésének pillanatától kell alkalmazni. Bizonyos körülmények között a nyújtott ésszerű alkalmazkodás kollektív vagy közjová válik. Más esetekben a biztosított ésszerű alkalmazkodás csak a konkrét fogyatékosággal élő személy számára előnyös.

Ahhoz, hogy a fogyatékosággal élő személyek valóban egyenlővé váljanak, azaz másokkal azonos módon tudják emberi jogukat gyakorolni és szabadságukkal élni, hogy ne csak elszenvedjék, hanem önrendelkező módon élhessék mindennapjaikat, szükség van az ésszerű alkalmazkodásra. A jelenlegi magyar szabályozással ellentétben ezért a CRPD nem korlátozza az ésszerű alkalmazkodás követelményét magán vagy állami szektorra, vagy csak foglalkoztatás területére, annak más ágazatokban, így például az egészségügyben, az oktatásban, a szolgáltatások igénybevétele területén is érvényesülnie kell azért, hogy az ésszerű alkalmazkodás mindennapi életben történő alkalmazása révén a mozgáskorlátozott emberek ne csak szavakban, hanem mindennapi, kézzelfogható valóságként tapasztalják meg a méltóságteljes élet lehetőségét.

Meg kell jegyezni ugyanakkor azt is, hogy annak ellenére, hogy a hazai jog kifejezetten nem tartalmazza, hogy az ésszerű alkalmazkodás elmaradása a hátrányos megkülönböztetés egyik formája, a CRPD ésszerű alkalmazkodásra vonatkozó rendelkezéseit az arra kötelezetteknek meg kell tartani, azok a jogalkalmazás szintjén is alkalmazandók. Az Alaptörvény Q cikk (3) bekezdése alapján Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé. Miután a magyar törvényhozás *a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvénnyel* kihirdette a CRPD-t, az a magyar jogrendszer részévé vált, tehát azt alkalmazni kell. A CRPD-t Magyarország európai uniós tagságára tekintettel is alkalmazni kell: a CRPD-hez az EU is csatlakozott (2010/48/EK tanácsi határozat), az az Európai Unióról szóló szerződés 216. cikk (2) bekezdése alapján az uniós joganyag részévé vált, kötelező az EU intézményei és tagállamai részére. Miután a tagállami jogot a tagállamok intézményeinek és szerveinek az uniós joggal összhangban kell értelmezni, az uniós joggal, így a CRPD-vel összhangban értelmezendő hazai diszkriminációs joganyag is. Ez azzal a következménnyel jár, hogy bár jelenleg az Ebktv. nem tartalmazza az ésszerű alkalmazkodás követelményét, a jogalkalmazó szervek a fentiek miatt számon kérhetik és számos esetben számon is kéri a jogalanyokon az ésszerű alkalmazkodás megtartását. Mivel azonban a magyar diszkriminációs joganyag gerincét képező Ebktv.-ből az hiányzik, a jogalanyok nincsenek feltétlenül tisztában azzal, hogy az ésszerű alkalmazkodás megtagadása diszkriminációt valósít meg, így azt sem tudják, hogy ezt a követelményt meg kell tartaniuk, illetve, hogy az ésszerű alkalmazkodásra jogot formálhatnak. Ez nyilvánvalóan ellenkezik a jogbiztonság követelményével, hiszen az életviszonyokat szabályozó jogi normáknak nem csak világosnak, de egyértelműnek, és működésüket tekintve kiszámíthatónak és előre láthatónak kell lenniük a norma címzettjei számára.

Az ésszerű alkalmazkodással kapcsolatos általános információhiányt a MEOSZ a 2020 során lezárult kétéves „Velünk színesebb a világ” – Ésszerű alkalmazkodás a mozgáskorlátozott

emberek mindennapjaiban elnevezésű EFOP-5.2.2-17-2017-00038 projektjének megvalósítása során nyert tapasztalatok is messzemenően alátámasztották.

Álláspontunk szerint az észszerű alkalmazkodás megtagadásának, mint a diszkrimináció egyik formájának az Ebktv-ben való szabályozásával Magyarország egyszerre lenne eleget nemzetközi jogi kötelezettségének és tenné átláthatóbbá, kiszámíthatóbbá, előre láthatóbbá diszkriminációs szabályozását.

Köszönöm szíves együttműködését és várom mielőbbi válaszát!

Budapest, 2021. január 13.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

Melléklet:

- Észszerű alkalmazkodás – valódi társadalmi egyenlőség: A MEOSZ javaslatai a mozgáskorlátozott emberek élhetőbb mindennapjaiért (a MEOSZ „Velünk színesebb a világ” – Észszerű alkalmazkodás a mozgáskorlátozott emberek mindennapjaiban elnevezésű EFOP-5.2.2-17-2017-00038 projektjének keretében készült kiadványa)

Mozgáskorlátozottak
Egyesületeinek
Országos Szövetsége

1032 Budapest, San Marco utca 76.
+36 1 388 2387, +36 1 388 2388
meosz@meosz.hu www.meosz.hu

Ügyiratszám: 97-3-2021.

Dr. Varga Judit
igazságügyi miniszter
részére

Igazságügyi Minisztérium

Budapest

**Pf. 2.
1357**

Tárgy: álláspont kérése az Ebktv. módosító javaslatáról

Tisztelt Miniszter Asszony!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége elnökeként 2021. január 13-án küldtem meg az Igazságügyi Minisztérium részére az az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény módosítására irányuló javaslatunkat. A javaslatunk az észszerű alkalmazkodás bevezetését szorgalmazta.

Telefonos érdeklődésünk alapján úgy tudjuk, hogy az Emberi Erőforrások Minisztériumának Fogyatékosügyi Főosztályának véleményét is kérték a jogszabály módosításával kapcsolatban, akik támogató tartalmú állásfoglalást küldtek meg 2021. februárja során.

Ezúton szeretnék érdeklődni a javaslatunkkal kapcsolatban kialakított álláspontjáról.

Budapest, 2020. június 15.

Tisztelettel:

Melléklet:

- Ebktv. módosítási javaslat

Mozgáskorlátozottak
Egyesületeinek
Országos Szövetsége

1032 Budapest, San Marco utca 76.

+36 1 388 2387, +36 1 388 2388

meosz@meosz.hu

www.meosz.hu

Ügyiratszám: 1370-1 /2021.

Dr. Varga Judit
igazságügyi miniszter
részére

Igazságügyi Minisztérium

Budapest
Pf. 2.
1357

Tárgy: álláspont kérése az Ebktv. módosító javaslatáról

Tisztelt Miniszter Asszony!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége elnökeként 2021. január 13-án küldtem meg az Igazságügyi Minisztérium részére az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény módosítására irányuló javaslatunkat. A javaslatunk az észszerű alkalmazkodás bevezetését szorgalmazta.

Telefonos érdeklődésünk alapján úgy tudjuk, hogy az Emberi Erőforrások Minisztériumának Fogyatékosügyi Főosztályának véleményét is kérték a jogszabály módosításával kapcsolatban, akik támogató tartalmú állásfoglalást küldtek meg 2021 februárja során. Ezt követően 2021 júniusában érdeklődtünk a törvénymódosítási javaslatunkkal kapcsolatos álláspontjáról, de nem kaptunk a mai napig választ.

Ezúton szeretnék megismerni álláspontját a javaslatunkkal kapcsolatban.

Budapest, 2021. november 23.

Tisztelettel:

Kovács Agnes
elnök

Iktatószám: 1269-1/2021

ügyvezető igazgató

.Képzési Központ Kft.

Tárgy: OKJ vizsgalehetőség biztosítása Cs. A. ügyében

Tisztelt Ügyvezető Úr!

Cs. A. a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (a továbbiakban: MEOSZ) segítségét kérte az őt a Képzési Központ Kft. (a továbbiakban: KÉPZŐ INTÉZMÉNY) részéről ért jogsértéssel kapcsolatban.

Cs. A. fogyatékossgal él, mozgáskorlátozott: kerekesszéket használ, beszéde az átlagosnál nehezebben érthető. 2021.május 31-én online kulturális rendezvényszervezői képzésre vonatkozó felnőttképzési szerződést kötött a KÉPZŐ INTÉZMÉNY-bel. A KÉPZŐ INTÉZMÉNY a képzést teljesítő hallgatóknak – így Cs. A. is – felajánlotta azt a lehetőséget, hogy államilag elismert OKJ bizonyítványt szerezhessenek, ehhez egy vizsgafelkészítő képzésen kell részt venniük, OKJ vizsgát kell tenniük. A KÉPZŐ INTÉZMÉNY azonban végül Cs. A. részére fogyatékossga miatt nem tette lehetővé az OKJ-s vizsgafelkészítéset, illetve vizsgán való részvételt, ezzel őt hátrányosan megkülönböztette.

Az online képzéssel, illetve az OKJ-s vizsgafelkészítő képzéssel és vizsgával kapcsolatban Cs. A. és az KÉPZŐ INTÉZMÉNY között az alábbi levelezés zajlott.

- **2021. május 6-án Cs. A. tájékoztatta az KÉPZŐ INTÉZMÉNY-et arról, hogy mozgáskorlátozott és a beszéde nehezen érthető, mert nehezebben artikulál, ezen kívül a tanfolyammal kapcsolatos kérdéseket is feltett.**
- 2021. május 7-i e-mailben a KÉPZŐ INTÉZMÉNY arról tájékoztatta, hogy a tanfolyami „felkészülés teljes egészében otthonról, interneten keresztül történik, és csak egy egész napos (hétközi) vizsgafelkészítőn, illetve egy komplex OKJ-s záróvizsgán kell személyes részvétellel számolnia (szintén hétközi időpontok) azoknak, akik államilag elismert végzettséget szeretnének megszerezni.”
- **2021. május 10-i e-mailjében Cs. A. megkérdezte, hogy az OKJ-s írásbeli vizsgarészt meg lehet-e csinálni számítógépen, illetve a szóbeli vizsga esetleg kiváltható írásbelivel, vagy oly módon, hogy leírja amit elmondana.**
- 2021. május 11-i e-mailben a KÉPZŐ INTÉZMÉNY arról tájékoztatta, hogy nem tudja „kiváltatni az írásbelit alternatív formában, illetve a szóbeli vizsgarészeket sem egyéb módon abszolválatni. Ezeket az eredeti formájukban lenne szükséges teljesíteni.”
- **2021. május 12-i e-mailjében Cs. A. megkérdezi, hogy lehetséges-e, hogy a szóbeli vizsgán legépeli, amit elmondana, és tájékoztatja a KÉPZŐ INTÉZMÉNY-et, hogy az érettségi és az Szoftverfejlesztő OKJ vizsgát is így tette le.**
- **2021. május 13-i e-mailjében a KÉPZŐ INTÉZMÉNY arról tájékoztatta, hogy ilven jellegű vizsgát már bonvolított, „de ehhez arra van szükség, hogy majd a**

záróvizsgára jelentkezésekor írásbeli kérvényt nyújtson be ehhez, és ezt orvosi papírokkal igazolja is.

- **2021. augusztus 2-án Cs.A. tájékoztatta a KÉPZŐ INTÉZMÉNY-t, hogy szeretne OKJ-s vizsgát tenni, és hivatkozott arra, hogy a tanfolyamra való jelentkezést megelőzően jelezte, hogy mozgáskorlátozott és a beszéde nehezebben érthető. Kérte, hogy a szóbeli vizsgán laptopon írhatta le amit szóban amit elmondana.**
- **2021. augusztus 3-án a KÉPZŐ INTÉZMÉNY tájékoztatta, hogy a vizsgára (amelynek időpontjáról később ad tájékoztatást) való jelentkezéskor felmentéssel kell majd élnie, a kérelemhez csatolni kell majd az orvosi igazolásokat is, ezt a levél írójának (S.D) el kell majd elküldeni e-mailben, ő fogja továbbítani a vizsgaközpontnak. a felmentési kérelem formanyomtatványát csatolva el is küldték. S. D. kérte azt is, hogy az orvosi igazolást küldje el neki előzetesen is.**
- **2021. augusztus 9-i leveléhez mellékelve Cs. A. – a kérésnek megfelelően - elküldte az orvosi szakértői véleményt, és miután kerekesszéket használ, érdeklődött arról, hogy akadálymentes-e a vizsga helyszínéül szolgáló épület.**
- A KÉPZŐ INTÉZMÉNY 2021. szeptember 2-án tájékoztatta Cs.A.-t államilag elismert OKJ bizonyítvány megszerzéséhez szükséges vizsgafelkészítő képzés időpontjáról (2021.10.08.), valamint az OKJ vizsga időpontjáról (2021.12.09.) és egyéb feltételeiről.
- 2021. szeptember 2-án Cs. A. ismét – már a helyszín ismeretében – rákérdezett, hogy a vizsga helyszíne (11.. Budapest, F. u. 19.) akadálymentes-e, kerekesszékekkel be lehet jutni a terembe.
- 2021. szeptember 6-án a KÉPZŐ INTÉZMÉNY részéről S.D. arról tájékoztatta, hogy lifttel fel lehet menni, de a mosdók sajnos nem akadálymentesítettek. Kérte, hogy küldje el az orvosi papírjait.
- **2021. szeptember 6-án Cs. A. ismételen elküldte orvosi papírjait, egyben S. D. címzett levelében a kérelméről is tájékoztatta a KÉPZŐ INTÉZMÉNY-et: „A vizsgafelkészítőre és a vizsgára szeretnék magammal vinni egy személyi segítőt, aki segít előkészíteni a laptopomat. Segít a kommunikációban ha kell, mert nehezen artikulálok ezért nehezen érthető a beszédem. Erre van lehetőség? Szerintem nagyban hozzájárulna a sikerességhez ha egy külön alkalommal találkozhatnék a tanárokkal, hogy egy kicsit megismerhessenek engem. Ez megoldható? Ez a találkozás a tanároknak és nekem is nagy segítség lenne az együttműködésben.”**
- **2021. szeptember 8-án a beadott kérvényére tekintettel a KÉPZŐ INTÉZMÉNY munkatársa, Forgó Melinda tanfolyamvezető arról tájékoztatta Cs.A., hogy az OKJ-s vizsgafelkészítésen és a vizsgán nem tudja fogadni, mert „a fogyatékossgal élő személyek oktatásához nincsenek meg a személyi és tárgyi feltételei”, „nincsenek meg a jogszabályban (393/2013. (XI. 12.) Kormány rendelet) előírt tárgyi feltételei az SNI felnőttek oktatásához, vizsgáztatáshoz. Emellett az elméleti és gyakorlati képzés során nem tudunk biztosítani speciálisan képzett oktatót, illetőleg nem tudjuk megoldani a kisebb létszámú elméleti és gyakorlati csoport szervezését. Nincsenek speciálisan kialakított tananyagaink az SNI felnőttek oktatásához, mely segítené őket a szakmai vizsgára történő felkészüléshez.”** Ezt a tájékoztatást N.B. ügyvezető 2021. szeptember 17-én megerősítette.
- 2021. szeptember 22-én Cs. A. megerősítette az OKJ vizsga letételére vonatkozó szándékát.

- 2021. szeptember 23-án N.B. ügyvezető a tájékoztatást hiányolta Cs. A. részéről, „mert a jelentkezés során nem említette fogyatékoságát, nem kerültünk volna ebbe a méltatlan helyzetbe, ha ezt már a legelején megosztja velünk.” Levele tartalmazza azt is, hogy „Az online tanfolyamon való részvétel még nem kötelez minket az OKJ-s vizsga megszervezésére, hiszen az nem egy OKJ-s tanfolyam, ezt a szerződésünk is alátámasztja.”

Amennyiben a KÉPZŐ INTÉZMÉNY Cs. A. számára a fogyatékosága miatt nem biztosítja az OKJ vizsgafelkészítésen és vizsgán való részvétel lehetőségét, jogsértést követ el: őt hátrányosan megkülönbözteti. A hatályos hazai és nemzetközi jogszabályok alapján tilos a fogyatékoságon alapuló hátrányos megkülönböztetés minden formája.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvt.) 8. § g) pontja alapján közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt fogyatékosága miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (Fot.) 2. § (4) bekezdése alapelveként rögzíti, hogy a fogyatékos személyeket érintő döntések során tekintettel kell lenni arra, hogy a fogyatékos személyek a társadalom és a helyi közösség egyenrangú tagjai, ezért meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik számukra a társadalmi életben való részvételt.

A Fot. 7/A. § (1) bekezdése alapján a fogyatékos személy számára - figyelembe véve a különböző fogyatékosági csoportok eltérő speciális szükségleteit - biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz való **egyenlő esélyű hozzáférést**.

A Fot. 4. § ha) pontja szerint a szolgáltatás egyenlő eséllyel hozzáférhető akkor, ha igénybevétele - az igénybe vevő állapotának megfelelő önállósággal - mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára akadálymentes, kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető.

A Fot. 13. § (1) bekezdése alapján a fogyatékos személynek joga, hogy állapotának megfelelően és életkorától függően korai fejlesztésben és gondozásban, óvodai nevelésben, iskolai nevelésben és oktatásban, fejlesztő felkészítésben, szakképzésben, felnőttképzésben, továbbá felsőoktatásban vegyen részt a vonatkozó jogszabályokban meghatározottak szerint.

*A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény (CRPD) 2. cikke szerint a **fogyatékoság alapján történő hátrányos megkülönböztetés a fogyatékoságon alapuló bármilyen különbségtételt, kizárást vagy korlátozást jelent**, amelynek célja vagy hatása valamennyi emberi jog és alapvető szabadság másokkal azonos alapon történő elismerésének, élvezetének vagy gyakorlásának csorbitása vagy semmibe vétele a politikai, a gazdasági, a szociális, a kulturális, a civil élet terén, vagy bármely egyéb területen. **Ez a hátrányos megkülönböztetés minden formáját magában foglalja, egyebek között az ésszerű alkalmazkodás megtagadását; Az ésszerű alkalmazkodás az elengedhetetlen és megfelelő***

módosításokat és változtatásokat jelenti, amelyek nem jelentenek aránytalan vagy indokolatlan terhet, és adott esetben szükségesek, hogy biztosítsák a fogyatékossgal élő személy alapvető emberi jogainak és szabadságainak a mindenkit megillető, egyenlő mértékű élvezetét és gyakorlását;

A CRPD 5. cikke (3) bekezdése alapján biztosítani kell az ésszerű alkalmazkodást.

A CRPD 24. cikk (2) a) és c) pontjai alapján a részes államok a fogyatékossgal élő személyeket fogyatékossguk alapján nem zárják ki az általános oktatási rendszerből, és gondoskodnak az egyéni igényeikhez való ésszerű alkalmazkodásról.

A fentieket Cs. A. ügyére lefordítva a következőket kell szem előtt tartani. Cs. A. jogosult a diszkriminációmentes elbánásra, arra, hogy az oktatáshoz egyenlő eséllyel férjen hozzá. Meg kell teremteni számára a fogyatékossgához igazodó feltételeket, annak érdekében, hogy a társadalomban való részvétele lehetővé váljon. Ez a jelen esetben nem csak azt jelenti, hogy az oktatási épület kell, hogy akadálymentes legyen, hanem azt is, hogy az egyéni igényeihez is alkalmazkodni kell, végre kell hajtani azokat az elengedhetetlen és megfelelő módosításokat és változtatásokat, amelyek az oktatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést biztosítják.

Mindez praktikusán annyit tesz, hogy amennyiben Cs. A. a vizsgázáshoz személyi segítőre van szüksége, aki segít előkészíteni a laptopját, illetve ha szükséges, segít a kommunikációban, akkor ezt a számára lehetővé kell tenni, mert így biztosítható számára az oktatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés. Megjegyezzük, hogy mindezek engedélyezése a KÉPZŐ INTÉZMÉNY-nek sem fáradságába, sem pénzébe nem került volna, hiszen a segítő és a saját laptop rendelkezésre állásnak megszervezése és költsége Cs. A. oldalán jelentkezne, nem ezek biztosítására kérte a KÉPZŐ INTÉZMÉNY-et, hanem csupán arra, hogy a laptop használatát és a segítő jelenlétét engedélyezzék.

A jogsértés szempontjából nem bír ugyan jelentőséggel, de megjegyezzük, hogy a fenti levelezésből egyértelműen megállapítható, hogy Cs. A. még a szerződés megkötését megelőzően tájékoztatta a KÉPZŐ INTÉZMÉNY-et a fogyatékossgáról, amit később többször megismételt. Így az OKJ-s vizsgafelkészítőről és a vizsga letételének konkrét feltételeiről szóló tájékoztatást megelőzően és azt követően is jelezte az igényét a mozgáskorlátozottságához igazodó vizsgafeltételek biztosítására, ezen igényét a kérésnek megfelelően orvosi szakvéleménnyel támasztotta alá. Hangsúlyozzuk, hogy az ésszerű alkalmazkodás kötelezettsége attól függetlenül terheli a KÉPZŐ INTÉZMÉNY-et, hogy az erre való igényét Cs. A. mikor jelezte.

Ugyancsak nem fog helyt az a kifogás, hogy a KÉPZŐ INTÉZMÉNY azért nem tudja Cs. A.-t fogadni az OKJ-s vizsgafelkészítésen és a vizsgán mert „a fogyatékossgal élő személyek oktatásához nincsenek meg a személyi és tárgyi feltételei”. (Megjegyezzük, hogy a hivatkozott 393/2013. (XI. 12.) Korm.rendelet már nem hatályos). Az ésszerű alkalmazkodásnak éppen az a lényege, hogy egyénre szabottan, az igény felmerülésekor kell ezeket a feltételeket megteremteni, ráadásul, amint fent jeleztük, a személyi és tárgyi feltételek megteremtését Cs. A. maga vállalta.

Reagálni kívánunk a Tisztelt Ü. Úr hivatkozására, amely szerint az online tanfolyamon való részvétel még nem kötelezi a KÉPZŐ INTÉZMÉNY-et az OKJ-s vizsga megszervezésére,

hiszen az nem egy OKJ-s tanfolyam, ezt a szerződés is alátámasztja. Ezzel a kijelentéssel nehéz lenne vitatkozni, ugyanakkor a hátrányos megkülönböztetés nem is ebből fakad, hanem abból, hogy ha más hallgatók számára a KÉPZŐ INTÉZMÉNY biztosítja az OKJ vizsga lehetőségét, akkor ezt a fogyatékossgal élő hallgató számára is biztosítania kell. Nem zárhatja ki a lehetőségéből a hallgatót a fogyatékossga miatt, különösen akkor nem, ha a vizsga megszervezése a részéről semmilyen külön anyagi vagy személyi ráfordítással nem jár.

Mindezeken túlmenően kifejezetten sértőnek találjuk Ü. Úr kijelentését, amelynek lényege szerint Cs. A. a jelentkezés során nem említette fogyatékossgát, ha ezt a tényt már a letelején megosztja a társasággal, a KÉPZŐ INTÉZMÉNY nem került volna méltatlan helyzetbe. Először is rögzítsük, hogy jelen esetben nem a KÉPZŐ INTÉZMÉNY, hanem Cs. A. került „méltatlan helyzetbe”, mely helyzet olyannyira méltatlan, hogy kifejezetten emberi méltóságot sértő, jogsértő, diszkriminatív. Másodszor pedig, a fenti levelezésből egyértelműen kitűnik, hogy Cs. A. bőven a szerződés aláírása előtt, a „nulladik pillanatban” a KÉPZŐ INTÉZMÉNY tudomására hozta a fogyatékossgát – amire egyébként egyáltalán nem lett volna köteles.

A fentiekre tekintettel azt kérjük, hogy a KÉPZŐ INTÉZMÉNY Cs. A. részére az általa kért módon biztosítsa az OKJ vizsgafelkészítésen és vizsgán való részvétel lehetőségét, lehetőség szerint a meghirdetett időpontban (OKJ vizsgafelkészítő képzés: 2021.10.08., OKJ vizsga: 2021.12.09.), ha erre nincsen mód, akkor a legkorábbi lehetséges más időpontban.

Tájékoztatatom továbbá, hogy amennyiben kérelmünk teljesítésére nem kerül sor, a MEOSZ Cs. A. meghatalmazottjaként az Alapvető Jogok Biztosa, Egyenlő Bánásmóderért Felelős Főigazgatóság előtt hátrányos megkülönböztetésre hivatkozva közigazgatási eljárást indít.

Melléklet: meghatalmazás

Budapest, 2021. október 7.

Tisztelettel,

Kovács Ágnes
elnök

Iktatószám:1433-1/2021

**...Képzési Központ Kft.
Tárgy: OKJ vizsga Cs. A. ügyében**

Tisztelt Igazgató Úr!

Köszönjük, hogy biztosították Cs. A. részére az OKJ vizsgázás lehetőségét.

Cs. A. azzal fordult a MEOSZ-hoz 2021. november 11-én, hogy az KÉPZŐ INTÉZMÉNY által biztosított OKJ-s vizsgán szeretné növelni a 4.5 perces felkészülési időt, és saját laptopját és az ahhoz kalibrált szemegerét használni. Erre azért került sor, mert a vizsgaközpont vezetője 2021. október 18-án azt a tájékoztatást nyújtotta, hogy az OKJ szakmai vizsgán saját számítógépet nem használhat, és ha a vizsgabizottság elfogadja kérelmét, akkor a vizsgaközpont fog laptopot biztosítani számára. Továbbá azt is jelezte az KÉPZŐ INTÉZMÉNY, hogy segédszemély a szakmai vizsgán a vizsgafeladatok elkészítésében nem vehet részt, de segítséget nyújthat a vizsgázó számára a vizsgára történő eljutásban, illetve a szakmai vizsga során a vizsgázó tájékozódását könnyítheti meg.

Mindenekelőtt szeretném felhívni az KÉPZŐ INTÉZMÉNY munkatársainak a figyelmét arra, hogy a hatályos jogszabályok alapján, az OKJ vizsgán Cs. A. a saját laptopját és szemegerét illetve a személyi segítőjét használhatja. Az ezzel ellentétes, vagy ezt nem megerősítő tájékoztatás jogsértő az alábbiak miatt.

Álláspontunk szerint az egyéni igényekhez való alkalmazkodásra a felnőttképzési szerződésük kötelezi Önöket. A felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény – (a továbbiakban Fktv.) 12/A. § szerint köteles a képzőintézmény az egyéni igényekhez igazodni.¹ Annak ellenére, hogy a megkötött szerződés csak a jogszabály szerint kötelező elemekre² tér ki, mégis fennáll a hivatkozott kötelezettségük.

¹ Fktv. 12/A. § * A felnőttképzési jogviszony felnőttképzési szerződés alapján szervezett oktatás és képzés nyújtására irányuló szolgáltatásra, illetve felnőttképzési tevékenységhez kapcsolódó szolgáltatásra és abban való részvételre a felnőttképző és a képzésben részt vevő személy között létrejött viszony, amelyben a képzés a képzésben részt vevő személy sajátos elfoglaltságához, egyedi életkörülményeihez igazodóan valósul meg
² 11/2020. (II. 17.) Korm. rend. a felnőttképzés végrehajtásáról: 21. § (1) A felnőttképzési szerződés tartalmazza

a) * a képzés megnevezését és óraszámát,

A szerződéskötés időpontjában hatályos, a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény 94. § szabályozza az eljárást a fogyatékkal élő személy felkészítése és szakmai vizsgája során. Eszerint Cs. A. részére a Kormány rendeletben meghatározott kedvezmények útján kell biztosítaniuk a felkészítést és vizsgáztatást. A 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet szól a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról, és a 293- 297. § -ai alapján az KÉPZŐ INTÉZMÉNY a képzés során segíti, a vizsgán pedig köteles biztosítani a segédeszközöket, személyi segítői használatát és azt, hogy a saját szemegerével és laptopjával gépelje le válaszait.

Tekintettel arra, hogy hivatkoztak a korábbi szakképzési szabályozásra, fontosnak tartjuk kiemelni, hogy a szakképzés során a fogyatékkal élő személyek számára biztosítandó személyi és tárgyi feltételek nem opcionálisak. Annak ellenére, hogy a szerződéskötésük időpontjában már nem volt hatályos, a felnőttképzési tevékenység folytatásához szükséges engedélyezési eljárásra és követelményrendszerre, a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásának vezetésére, valamint a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról szóló a 393/2013. (XII. 12.) Korm. rendelet 16. § (1)-(2) bekezdése és a II. számú melléklet 2.4-3.1. pontjai alapján az KÉPZŐ INTÉZMÉNY köteles volt biztosítani többek között a jelen ügyben is szükséges eszközöket 2020. február 15-ig, ahhoz, hogy az engedélyének megfelelően hirdethesse a szakképzést. Mindezeknek a jogszabályoknak a be nem tartása közvetlen hátrányos megkülönböztetéshez vezet.

Mind az régi, mint a hatályos Szktv. és végrehajtási rendelete valamint a Fktv. és rendelete a köznevelési törvényre hivatkozik a fogyatékosághoz való igazodás mértékének megállapításakor. Nem közoktatási keretek közt folyt a képzés, de Cs. A. a szerződéskötés előtt illetve a vizsgajelentkezéskor is elküldte az orvosi igazolásait, amin szerepel, hogy a diagnózisa

b) a képzés

ba) * év, hónap, nap szerinti kezdési és befejezésének tervezett időpontját, figyelembe véve az előzetesen megszerzett tudás beszámítását,

bb) - a zárt rendszerű elektronikus távoktatás kivételével - haladásának tananyagegységekre bontott ütemezését,

c) a képzés elvégzésével megszerezhető dokumentum megjelölését,

d) * a képzés során nyújtott teljesítmény ellenőrzésének, értékelésének módját, valamint ha a képzéshez jogszabályban meghatározottak szerint vizsga kapcsolódik, a vizsgára bocsátás feltételeit,

e) a megengedett hiányzás mértékét és ennek túllépése esetén a képzésben részt vevő személyt érintő következményeket,

f) a képzési díj - ha a képzéshez jogszabályban meghatározottak szerint vizsga kapcsolódik, és a vizsga megszervezésére a felnőttképző jogosult, a vizsgadíj és az esetlegesen szükséges javító- és pótlóvizsga díjának - mértékét és fizetésének módját, figyelembe véve az előzetesen megszerzett tudás beszámítását, valamint a képzési díj megfizetésének a képzés megvalósítása teljesítésével arányban álló ütemezését,

g) a képzéshez nyújtott támogatás összegének költségvetési és európai uniós források szerint történő feltüntetését,

h) * a képzés keretében nyújtott ösztöndíj mértékét és folyósításának feltételeit,

i) * a képzésben részt vevő személy és a felnőttképző szerződésességének következményeit.

disartria, azaz a beszédmozgások koordinációs kivitelezésének, a kiejtésnek a zavara és *anartria*, azaz szótagolásra képtelenség. Emellett jelezte azt, az állapota ismeretében logikus igényét a szóbeli vizsgákkal kapcsolatban, hogy nem elsősorban a válaszadás előtti gondolkodási időre van szüksége, hanem maga válaszadás az, ami többletidőt igényel. A korábbi levelünkben ismertetett fogyatékoság jogi szabályok alapján a képző intézménynek a feladata minden olyan intézkedés megtétele, amely ezen egyedi igények teljesítését szolgálják. Elvárható, hogy tudják szakképzési intézményként, hogy a szemegér és a laptop éppolyan segédeszköz, mint a rámpa vagy a kerekesszék. A szemegeret kalibrálni kell a laptophoz, a működtetése külön időt és gyakorlást igényel, ezért nem lehet bármely laptopra ráhelyezni és elvárni, hogy az a hallgató gond nélkül használja vizsgakörülmények között. A kommunikációs akadályozottság nem jelenti azt, hogy nem követhető a kommunikációja idegenek számára, hanem azt, hogy nagyobb fokú alkalmazkodást igényel minden fél részéről. Az OKJ vizsgán egy személyi segítő nem tud mást mondani, mint Cs. A., nem tud helyette vizsgázni. A személyi segítő csak segíti az alkalmazkodási idő csökkentését, a gördülékenyebb vizsgázást.

Ahogy korábbi levelünkben leírtuk, a fogyatékosággal élő személyeket megillető jogok közül jelen esetben az észszerű alkalmazkodás az, amelyet ha nem biztosítanak számára, akkor azzal is hátrányos megkülönböztetést valósítanak meg. Minden olyan intézkedést meg kell tenniük, ami biztosítja, hogy Cs. A. másokkal azonos módon vizsgázhasson. Ezzel az oktatáshoz való alapvető jogát tudja gyakorolni. Amennyiben a saját laptopját és az ahhoz kalibrált szemegerét nem használhatja, illetve a személyi segítője nem vehet részt a vizsgán, akkor azt az KÉPZŐ INTÉZMÉNY-nek kell bizonyítania felénk, mint Cs. A. képviselői felé még a vizsga előtt, hogy miért jelentene ezek Önöknek aránytalan vagy indokolatlan terhet. Ahogy korábbi levelünkben is jeleztük, nem látjuk az KÉPZŐ INTÉZMÉNY működését anyagilag vagy szakmailag ellehetetlenítő körülménynek azt, hogy Cs. A. a saját laptopját és szemegerét, illetve személyi segítője munkáját vegye igénybe az OKJ-s vizsgán.

Továbbá szeretném tájékoztatni a korábban ismertetett diszkriminációs jogi utak mellett arról is, hogy a szabálysértésekről szóló 2012. évi II. törvény 248. § (2) bekezdés a) pontja és az (5) bekezdés alapján³ szabálysértési eljárás kezdeményezhető azzal szemben aki akadályozza a fogyatékosággal élő hallgató oktatáshoz való joga gyakorlásában akadályozza. Ennek során az

³ Szabtv. 294. § (2) Aki

a) a gyermeket, a tanulót, a képzésben részt vevő személyt, a hallgatót, a szülőt vagy jogszabály alapján a nevelési-oktatási, a szakképzési vagy a felsőoktatási tevékenységgel összefüggésben létrehozott szervezeteket jogainak gyakorlásában szándékosan akadályozza, (...)szabálysértést követ el.

illetékes hatóság is vizsgálni fogja többek között azt, hogy az oktatáshoz való jog akadályozása illetve a hátrányos megkülönböztetés szándékos volt-e.

Abban az esetben, ha nem engedi be a vizsgabizottság a vizsgára a Cs. A. által elfogadott személyi segítő, és nem ad több válaszadási – és nem csak gondolkodási – időt és a nem használhatja a saját laptopját és szemegérét, akkor a külsős vizsgáztatót is méltatlan helyzetbe hozzák. Neki kell a többi vizsgázó idejének a rovására megértenie Cs. A. beszédét, kivárni a szemegeres gépelés időtartamát, hogy felmérje Cs. A. tényleges tudását. Mint vizsgaszervező és szakképző intézménynek biztosítania kell minden segítséget Cs. A. részére, így a vizsgabizottság számára is jelezniük kell a saját laptop és szemegér illetve a személyi segítő használatához való jogot.

Amennyiben igényt tartanak rá, szívesen egyeztetünk egy online megbeszélés keretében arról, hogyan lehet ezeket a feltételeket biztosítani, és a felmerült aggályokat átbeszélni. Ebben az esetben kérem, hogy egy Önöknek megfelelő időpontra küldjenek meghívót! Tisztában vagyunk azzal, hogy a kommunikációs akadályozottsággal élő mozgáskorlátozott embereknek kötelezően nyújtandó támogatások a nem érintettek számára nem egyértelműek.

Eddigi együttműködésüket ismét köszönve és a további eredményes közös munkában bízva

Budapest, 2021. december 15.

Tisztelettel,

Kovács Ágnes

elnök

Mozgáskorlátozottak
Egyesületeinek
Országos Szövetsége

1032 Budapest, San Marco utca 76.

+36 1 388 2387, +36 1 388 2388

meosz@meosz.hu

www.meosz.hu

Karácsony Gergely
Főpolgármester Úr részére

Ügyiratszám: 299-1-2021.02.08

Budapest Főváros Önkormányzata
Főpolgármesteri Hivatal

Budapest
Városház utca 9-11.
1052
fopolgarmester@budapest.hu

Tárgy: tájékoztatás kérése az M3-as metró teljes körű akadálymentesítéséről és a felújítás finanszírozásáról

Tisztelt Főpolgármester Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (a továbbiakban: MEOSZ, Szövetség) képviselőként eljárva az alábbi ügyben fordulok Önhöz.

A MEOSZ elnökeként néhány héttel ezelőtt ismételt sajnálattal értesültem a sajtóban megjelent hírekből arról, hogy az M3-as metró felújításának csúszása, és ezáltal a kivitelezési költségek növekedése miatt a BKV Zrt. több mint egymilliárd forintot vonna el a megálló akadálymentesítésre szánt eredeti keretből a metróvonal felújítása kapcsán. Amennyiben igaz a hír, úgy ez a lépés túl azon, hogy jogsértő, messzemenően elgondolkodtató a Főváros fogyatékos embereket érintő felelősségvállalását illetően is.

Az M3-as metró felújításával összefüggésben utoljára 2020 nyarán fordultam Önhöz, amikor napvilágot látott, hogy a metró vonalán a vágányépítés nem fejezhető be az eredeti kivitelezői szerződés szerint. A késés miatt, akkor az alagútfelújítást végző Swietelsky Vasúttechnika Kft. a munka további folytatásáért többletköltségeket kívánt felszámolni. A BKV Zrt. a többletköltségek egy részének fedezésére nyolc állomás akadálymentesítésére félretett 5,6 milliárd forintot is felajánlotta volna a folytatásért cserébe. Feltételezem a BKV Zrt. a „felajánlást” nem teheti meg a beruházó, Fővárosi Önkormányzat hozzájárulása nélkül.

Tavaly december végén a BKV Zrt. azzal a feltétellel jutott egyezsége a Swietelsky Vasúttechnika Kft.-vel, hogy elismerte az alagút felújítást végző társaság többletigényének egy részét. A többletigény fedezete azonban sem a fővárosnak, sem a BKV Zrt.-nek nem áll rendelkezésére. Mivel a kivitelezés drágulása nem a műszaki tartalom növelésével áll összefüggésben, ezért valószínűleg újabb uniós, vagy állami forrásból nem lehet fedezni a felmerülő költségeket. **A rendelkezésre álló sajtóértesülések alapján valószínűsíthető, hogy**

a BKV Zrt. a megállókhöz kapcsolódó aluljárók akadálymentesítését nem végzi el az eredeti tervek szerint.

Fentieket jogsértőnek tartom, mivel az aluljárók akadálymentesítése nélkül az M3-as metróvonal nem lenne teljes körűen akadálymentes, hiszen a peronszint, valamint a metróállomás felszíni részének akadálymentesítésével a metróvonal nem lesz önállóan használható a mozgáskorlátozott utasok számára. Különösen aggályosnak tartom ezt azokon az állomásokon, ahol a ferde felvonók a jelenlegi tervek szerint az aluljáró szintre érkeznek meg. Féltő, hogy az M3-as metróvonalon olyan műszaki megoldások kerülnek kialakításra, amely a mozgáskorlátozott emberek (érinti ez az idős és babakocsival utazókat is) számára az önálló, biztonságos és méltóságteljes használatot nem biztosítják. **Ismétlem: egyszerűen jogsértő.**

Különösen sérelmesnek tartom továbbá a témával kapcsolatban elmaradt tájékoztatást, egyeztetést, hiszen a kérdéssel kapcsolatban együttműködési megállapodás köti és erre ráerősítve tavaly augusztusban ígéretet kaptam mind az együttműködés betartására, mind a teljes metróvonal akadálymentesítésére.

Az M3-as metróvonal teljes körű akadálymentesítésével összefüggésben 2020 nyarán Bolla Tibor a BKV vezérigazgatója arról biztosította a MEOSZ-t, hogy a **Fővárosi Közgyűlés 2020. augusztus 27-i rendkívüli ülésén egyhangúlag megszavazta, hogy a BKV Zrt-vel aláírható a Fejlesztési megállapodás az „M3 metróvonal állomásainak akadálymentesítése, tervezési és kivitelezési feladatok megvalósításához szükséges forrás biztosítása” tárgyában.** Ennek értelmében vezérigazgató úr Szövetségünket arról tájékoztatta, hogy a feladat megvalósításához biztosított 5 585 000 000-Ft rendelkezésre áll, az engedélyokirat aláírása rövidesen megtörténik. Vezérigazgató úr levelében biztosította a MEOSZ-t, hogy a 2018 évi megállapodásunk szerint a projekt eredeti műszaki tartalmában szereplő mind a 20 állomás, a teljes metróvonal a korszerűsítés befejeztével akadálymentes lesz.

A BKV vezérigazgatójának tájékoztatás után ismételten megkerestük Önt, akkori levelünkben kifejtettük, hogy a MEOSZ több mint százezer tagja nevében helyesli a kialakult helyzetben, hogy a **Fővárosi Közgyűlés a 2018. április 25-én született korábbi döntését – 2020. augusztus 27-én – ismételten megerősítette.** Ugyanakkor nehezményeztük, hogy a témával összefüggő megkereséseinkre – a BKV Zrt. vezérigazgatója által kiadott tájékoztatásig – semmilyen formában nem kaptunk választ. Felhívtuk a figyelmét akkor arra, hogy a **Főváros és a MEOSZ 2018. májusi megállapodása alapján kötelezettsége, hogy a felek egymással egyeztessenek, egymásnak kölcsönösen tájékoztatást nyújtsanak.** A korábbi kötelezettségvállalásukra hivatkozva felhívtam a figyelmét, hogy az akadálymentesítéssel kapcsolatos további **döntések előtt** Budapest Főváros Önkormányzata nevében Főpolgármester Úr a **MEOSZ álláspontját köteles kikérni, és figyelembe venni,** mivel a felek közötti együttműködés, a folyamatos és jól működő kommunikáció az egyik záloga annak, hogy a mozgáskorlátozott emberek a közösségi közlekedés által nyújtott mind szélesebb körű szolgáltatásokhoz egyenlő eséllyel hozzáférhessenek.

Levelemre adott válaszában Ön kifejtette, hogy a Fővárosi Önkormányzat elkötelezett aziránt, hogy a fővárosi tömegközlekedéshez a fogyatékossgal élő személyek egyenlő eséllyel hozzáférhessenek. Az e téren következetes és szakmailag megalapozott érdekvédelmi tevékenységét évtizedek óta végző Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége kiemelt stratégiai partnerük, és szervezetünk célkitűzéseit a főváros vezetése messzemenőig támogatja. Ennek jegyében született meg a Fővárosi Közgyűlés 2020. augusztus 27-i ismételt döntése, megerősítve a 2018 évben már vállalt kötelezettségeiket, hogy az M3-as metróvonal teljes szakaszán olyan műszaki megoldások kerüljenek kialakításra, amely a mozgáskorlátozott emberek számára akadálymentes használatot tesznek lehetővé.

Levelében Ön akkor biztosított, hogy a Fővárosi Önkormányzat a jövőben tartja magát a korábbi megállapodásunkhoz.

Sajnálattal értesültem, hogy korábbi ígérete, és az aláírt megállapodás ellenére Ön ismét nem egyeztetett! Ígérete ellenére – csakúgy ahogy nyáron is – ismételt a sajtóból értesültem róla, hogy a kivitelezés, és ezzel együtt a teljes körű akadálymentesítés folyamata veszélyben van.

A MEOSZ, ahogy eddig, ezt követően is mindent el fog követni annak érdekében, hogy a már elért eredményeket megőrizzük! Következétesen minden szükséges lépést megteszünk, hogy elősegítsük a mozgáskorlátozott emberek közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést, amely magába foglalja, hogy a közlekedési rendszereknek, a tömegközlekedési eszközöknek, az utasforgalmi létesítményeknek alkalmasnak kell lenniük a fogyatékossgal élő személyek általi biztonságos igénybevételre.

Szövetségünk minden eszközt igénybe fog venni annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott emberek a mindenki számára nyújtott közösségi közlekedési szolgáltatásokban egyenlő eséllyel az őket megillető méltósággal vehessenek részt. Amennyiben tehát az állomások akadálymentesítésére félretett összeg átcsoportosításra kerül, és ezzel az M3-as metróvonal akadálymentesítése részben, vagy egészben meghiúsul, az aluljárók akadálymentesítése elmarad, akkor Szövetségünk ismételt jogi úton fog érvényt szerezni az egyenlő bánásmód követelményének.

Várom azonnali válaszát!

Budapest, 2021. február 8.

Köszönettel:

Kovács Ágnes
elnök

Ügyiratszám: 301-1-2021.02.10

BKV Zrt. Metró Felújítási Projekt Igazgatóság

Radnay Tibor
projektigazgató részére
bkv@bkv.hu
radnayt@bkv.hu

Tárgy: tájékoztatás kérése az M3-as metró felújításának finanszírozásáról, valamint a déli szakasz bejárásáról

Tisztelt Projektigazgató Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) elnökeként kérném tájékoztatását az alábbi ügyekkel kapcsolatban. Néhány héttel ezelőtt ismételten sajnálattal értesültem a sajtóban megjelent hírekből arról, hogy az M3-as metró felújításának csúszása, és ezáltal a kivitelezési költségek növekedése miatt a BKV Zrt. több mint egymilliárd forintot vonna el a megálló akadálymentesítésre szánt eredeti keretből a metróvonal felújítása kapcsán.

Az M3-as metró felújításával összefüggésben utoljára 2020 nyarán fordultam Önhöz, amikor napvilágot látott, hogy a metró vonalán a vágányépítés nem fejezhető be az eredeti kivitelezői szerződés szerint. A késés miatt, akkor az alagút felújítást végző Swietelsky Vasúttechnika Kft. a munka további folytatásáért többletköltségeket kívánt felszámolni. A hírek szerint a BKV Zrt. a többletköltségek egy részének fedezésére nyolc állomás akadálymentesítésére félretett 5,6 milliárd forintot is felajánlotta volna a folytatásért cserébe.

Tavaly nyáron ön az M3-as metróvonal finanszírozásával kapcsolatban arról tájékoztatott, hogy a vágányépítési, alagúti és biztosítóberendezési munkák kivitelezését végző Swietelsky Vasúttechnika Kft.-vel a vállalkozói szerződés meghosszabbítása ügyében a tárgyalások folyamatban vannak. **Akkori tájékoztatása szerint a tárgyalások, illetve a Vállalkozó részéről felmerült finanszírozási igények nem veszélyeztetik a korábbi eredmények megvalósulását, a teljes körű akadálymentesítés megvalósítását.** A középső vonalszakasz kapcsán – szolt a tájékoztatás – a peronszint és aluljáró szint közötti kapcsolatot adó ferde felvonók, valamint az aluljárókból a felszintre elérő liftek tervezését és kivitelezését a középső vonalszakasz kivitelezője szerződéses feladatai között végzi. A Dózsa György úti liftek megvalósítására kiírt közbeszerzési eljárás folyamatban volt. A tájékoztatás szerint a főváros által akadálymentesítés céljára elkülönített forrás kifejezetten a fenti, az állomások teljes körű akadálymentesítése érdekében magvalósítandó többletfeladatok finanszírozásához szükséges forrás visszapótlás fedezeteként szolgált. Ön akkor arról biztosított engem, hogy elkötelezték a Támogatási Szerződésben rögzített akadálymentesítési feladatok teljes körű megvalósításában, és a továbbiakban is ennek megfelelően kívánnak eljárni.

Fentiek ellenére tavaly december végén a sajtóban megjelent hírek szerint a BKV Zrt. azzal a feltétellel jutott egyezsége a Swietelsky Vasúttechnika Kft.-vel, hogy elismerte az alagút felújítást végző társaság többletigényének egy részét. A többletigény fedezete azonban sem a fővárosnak, sem a BKV Zrt.-nek nem áll rendelkezésére. Mivel a kivitelezés drágulása nem a műszaki tartalom növelésével áll összefüggésben, ezért valószínűleg újabb uniós, vagy állami forrásból nem lehet fedezni a felmerülő költségeket. **A rendelkezésre álló sajtóértesülések alapján valószínűsíthető, hogy a BKV Zrt. a megállókhöz kapcsolódó aluljárók akadálymentesítését nem végzi el az eredeti tervek szerint.**

Fentieket jogsértőnek tartom, mivel az aluljárók akadálymentesítése nélkül az M3-as metróvonal nem lenne teljes körűen akadálymentes, hiszen a peronszint, valamint a metróállomás felszíni részének akadálymentesítésével a metróvonal nem lesz önállóan használható a mozgáskorlátozott utasok számára. Különösen aggályosnak tartom ezt azokon az állomásokon, ahol a ferde felvonók a jelenlegi tervek szerint az aluljáró szintre érkeznek meg. Félő, hogy az M3-as metróvonalon olyan műszaki megoldások kerülnek kialakításra, amely a mozgáskorlátozott emberek (érinti ez az idős és babakocsival utazókat is) számára az önálló, biztonságos és méltóságteljes használatot nem biztosítják.

Az M3-as metróvonal teljes körű akadálymentesítésével összefüggésben 2020 nyarán Bolla Tibor a BKV vezérigazgatója arról tájékoztatót, hogy a **Fővárosi Közgyűlés 2020. augusztus 27-i rendkívüli ülésén egyhangúlag megszavazta, hogy a BKV Zrt.-vel aláírható a Fejlesztési megállapodás az „M3 metróvonal állomásainak akadálymentesítése, tervezési és kivitelezési feladatok megvalósításához szükséges forrás biztosítása” tárgyában.** Ennek értelmében vezérigazgató úr arról számolt be, hogy a feladat megvalósításához biztosított 5 585 000 000 Ft rendelkezésre áll, az engedélyokirat aláírása rövidesen megtörténik. Vezérigazgató úr levelében arról biztosított, hogy a 2018. évi megállapodásunk szerint a projekt eredeti műszaki tartalmában szereplő mind a 20 állomás, a teljes metróvonal a korszerűsítés befejeztével akadálymentes lesz.

Értetlenül állunk tehát ismét azelőtt az eshetőség előtt, hogy a BKV Zrt. az M3-as metróvonal felújításából eredő többletköltségeket az akadálymentesítésére félretett összegből kívánja fedezni. Az összeg átcsoportosításával felmerül annak lehetősége, hogy az akadálymentesítési munkálatok forráshiányra való hivatkozással végleg elmaradnak.

Különösen sérelmesnek tartom továbbá a témával kapcsolatban elmaradt tájékoztatást, egyeztetést, hiszen Ön több alkalommal is megerősítette, hogy az akadálymentesítést érintő kérdésekkel összefüggésben kikérik a MEOSZ álláspontját.

Sérelmezem továbbá, hogy a déli vonalszakasz bejárásának ügyében küldött megkeresésünkre a mai napig nem érkezett válasz. 2020. november 11-én a 1327-3-2020.11.11. ügyiratszámú levelünkben engedélyt kértünk a Metró Felújítási Projekt Igazgatóságától, hogy a Népliget, Ecseri út, Pöttyös utca, Határ út, Kőbánya-Kispest állomásokat a MEOSZ bejárhassa, és a

bejárás során tapasztaltakat fényképen, illetve kép-és hangfelvételen is rögzíthesse. Megkeresésünkre az elmúlt három hónapban válasz nem érkezett, azonban továbbra is sorozatosan érkeznek hozzánk panaszok a déli vonalszakasz felvonóival kapcsolatban. A panaszok elsősorban a Népliget, illetve a Kőbánya-Kispest metróállomásokon beépített felvonók üzemképtelenségére vonatkoznak. A bejárési engedélyt már minden állomás tekintetében kérem kiterjeszteni, és mielőbb megküldeni.

Mivel Szövetségünk a déli szakasz átadása előtt nem győződhetett meg a megállók teljes körű akadálymentesítéséről, ezért kérem, hogy a közeljövőben a területileg érintett kerületi polgármesterekkel, a Főpolgármesteri Hivatallal, a Metró Felújítási Projekt Igazgatósággal, valamint a MEOSZ-szal kerüljön sor egy közös bejárásra.

Főpolgármester úrnak írt levelemben jeleztem számára, hogy Szövetségünk minden eszközt igénybe fog venni annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott emberek a mindenki számára nyújtott közösségi közlekedési szolgáltatásokban egyenlő eséllyel az őket megillető méltósággal vehessenek részt. Amennyiben tehát az állomások akadálymentesítésére félretett összeg átcsoportosításra kerül, és ezzel az M3-as metróvonal akadálymentesítése részben, vagy egészben meghiúsul, az aluljárók akadálymentesítése elmarad, vagy a felújított déli vonalszakasz állomásai nem használhatók akadálymentesen, akkor Szövetségünk ismételten jogi úton fog érvényt szerezni az egyenlő bánásmód követelményének.

Várom megtisztelő válaszát.

Budapest, 2021. február 10.

Tisztelettel,

Kovács Ágnes
elnök

Karácsony Gergely
Főpolgármester

Ügyiratszám: 1432-1 /2021.

Budapest Főváros Önkormányzata
Főpolgármesteri Hivatal

fopolgarmester@budapest.hu

Budapest
Városház utca 9-11.
1052

Tárgy: tájékoztatás kérése az M3-as metró Határ úti és Göncz Árpád városközponti aluljáróinak akadálymentesítéséről és annak finanszírozásáról

Tisztelt Főpolgármester Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (a továbbiakban: MEOSZ) képviselőként eljárva az alábbi ügyben fordulok Önhöz. Az M3-as metró Ecseri úti és Pöttyös utcai állomásain kialakított felvonók átadását követően Balogh Samu kabinetfőnök közösségi oldalán megjelent hírek szerint a **Határ út, valamint a Göncz Árpád városközpont aluljáróinak akadálymentesítéséhez – a nagyobb költségek miatt – kormányzati segítségre lesz szükség.** A felújítási munkák a **szükséges forrás rendelkezésre állása esetén**, várhatóan 2022 tavaszán kezdődhetnek.

A megjelent hírek aggodalomra adnak okot, hiszen finanszírozási problémák miatt a két aluljáró akadálymentes kialakítása bizonytalan ideig elhúzódhat, vagy kivitelezésük kérdésessé válhat.

2020 szeptemberében Főpolgármester Úr arról tájékoztatott, hogy a Fővárosi Közgyűlés 2020. augusztus 27-i döntése lehetővé teszi, hogy az M3-as metróvonal teljes szakaszán olyan műszaki megoldások kerüljenek kialakításra, amely a mozgáskorlátozott emberek számára akadálymentes, önálló, biztonságos és méltóságteljes használatot tesznek lehetővé. Biztosított továbbá arról, is, hogy ehhez a munkához a források rendelkezésre állnak.

A Határ út, valamint a Göncz Árpád városközpont aluljáróinak akadálymentesítése nélkül az M3-as metróvonal nem lenne teljes körűen akadálymentes, hiszen a felvonók jelenleg a peronról az aluljárósintre érkeznek meg. Az aluljárósint és a felszín akadálymentes összekötésének elmaradása esetén nem a teljes metróvonal lenne önállóan használható a mozgáskorlátozott utasok számára.

Kérem szíves tájékoztatását, hogy

- a két megálló (Határ út, Göncz Árpád városközpont) aluljáróinak akadálymentesítéséhez a szükséges forrás rendelkezésre áll-e
- a megállókhöz kapcsolódó aluljárók akadálymentesítését a BKK Zrt. elvégzi-e az eredeti tervek szerint

A MEOSZ, ahogy eddig, ezt követően is mindent el fog követni annak érdekében, hogy a már elért eredményeket megőrizzük, azért, hogy a mozgáskorlátozott emberek a mindenki számára nyújtott közösségi közlekedési szolgáltatásokban egyenlő eséllyel az őket megillető méltósággal vehessenek részt.

Várom mielőbbi szíves válaszát.

Budapest, 2021. december 15.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

Magyar Beatrix
Ügyvezető Asszony részére

Ügyiratszám:989-1/2021

Volán Buszpark Kft.
Budapest
Könyves Kálmán krt. 11/B.
1097

titkarsag@volan-buszpark.hu

Tárgy: tájékoztatás kérése közbeszerzési eljárás útján kiírt normál padlós autóbuszok beszerzéséről

Tisztelt Ügyvezető Asszony!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (a továbbiakban: MEOSZ) a mozgáskorlátozott emberek legjelentősebb, meghatározó magyar érdekvédelmi szervezete, mely a mozgáskorlátozott emberek érdekeinek képviselőjén túl e közösség társadalmi integrációja iránt elkötelezett. A MEOSZ hosszú ideje következetesen küzd azért, hogy a mozgáskorlátozott emberek számára megvalósuljon a méltóságteljes és önrendelkező élet, amelynek elengedhetetlen feltétele a biztonságosan használható akadálymentes közlekedési szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés.

A Volánbusz Zrt. honlapján megjelent sajtóközlemény szerint a – Volánbusz járműflottájának egy részét biztosító – Volán Buszpark Kft. újabb két közbeszerzési eljárást írt ki összesen 79+8 új autóbusz beszerzésére. Az eljárások eredményessége esetén várhatóan az év végétől **normál padlós**, kéttengelyes, szóló kivitelű (nem csuklós), légkondicionáló berendezéssel ellátott, környezetkímélő, EURO-6-os dízelmotorral felszerelt járművek biztosítják a helyközi utazást a Volánbusz kötelékében.

A MEOSZ részére elsődleges fontosságú, hogy a Volánbusz Zrt számára – amely 6500 járművel biztosítja az egész országban a buszos személyszállítást – olyan autóbuszok kerüljenek beszerzésre, amelyek akadálymentesek és minden mozgáskorlátozott ember számára egyenlő eséllyel hozzáférhetőek. Mivel jelenleg a magyarországi autóbusz állomány jelentős hányada nem akadálymentes járművekből áll – melyet a Volánbusz Zrt. jogelődjei által 2019-ben közérdekű adatszolgáltatás keretében szolgáltatott adatok is alátámasztanak – kiemelt fontosságú, hogy a XXI. századi új járműpark a mozgáskorlátozott emberek számára is hozzáférhető legyen, és ezzel hozzájáruljon ahhoz, hogy a közösségünk tagjai is önálló, önrendelkező életet élhessenek.

Az akadálymentesítés, valamint a szolgáltatások, így a közlekedési szolgáltatás egyenlő esélyű hozzáférhetőségének biztosítása a 2007. évi XCII. törvénnyel ratifikált, a fogyatékosokkal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény (CRPD), a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXXVI. törvény (Fot.), valamint az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvt.)

alapján kötelező. Az Ebktv. 8. § g) pontja alapján, a következetes bírósági és egyéb jogalkalmazói gyakorlat szerint az akadálymentesítési kötelezettség elmulasztása az egyenlő bánásmód megsértését eredményezi, közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósít meg. Az említett jogszabályok előírják, hogy minden fogyatékos ember számára másokkal azonos alapon, akadálymentesen kell biztosítani a közlekedési szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

A vonatkozó jogszabályok, illetve a 2021. április 26-án megjelent sajtóközlemény alapján kérjük, szíves tájékoztatását, hogy

- mi az oka annak, hogy az újabb közbeszerzési eljárásban normál padlós kivitelű járművek beszerzésére írtak ki pályázatot?
- a normál padlós kivitelű járművek forgalomba állítása esetén a kerekesszékekkel és egyéb mozgást segítő eszközzel közlekedő mozgáskorlátozott utasaik számára milyen módon fogják biztosítani a buszos személyszállítási szolgáltatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést?

Szövetségünkhöz jelentős mennyiségű panasz érkezik, azzal összefüggésben, hogy a Volánbusz Zrt. által nyújtott szolgáltatásokat a fogyatékos személyek nem tudják igénybe venni, vagy azért mert fizikailag nem férnek hozzá a szolgáltatáshoz (az autóbusz kialakítása nem teszi lehetővé a felszállást), vagy mert nem kapják meg az elvárható segítséget a járművezetőtől (rámra működésképtelensége, segítség megtagadása), vagy az utazást valamilyen jogszerűtlen feltételhez kötik (kísérő kérése az utazáshoz). Jelenleg is van folyamatban az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Egyenlő Bánásmód Főigazgatósága előtt a Volánbusz Zrt-vel szemben olyan – ügyfelünk által indított – eljárás, amelyben a hatóság – még nem jogerősen ugyan – de megállapította a jogsértést, abban az esetben, amikor a járművezető a kerekesszékes utas szállítását először elutasította, majd jogtalan feltételhez kívánta kötni megnehezítve ezzel a mozgáskorlátozott utas szolgáltatáshoz való hozzáférést.

A fentebb írtak szerint alapvető fontosságú lenne, hogy a járművek beszerzésére kiírt közbeszerzési pályázatok keretében kizárólag olyan járművek beszerzésére kerüljön sor, amelyek alacsonypadlósak, és a mozgást segítő eszközt vagy berendezést használó mozgáskorlátozott emberek számára is megfelelnek az akadálymentesség törvényi követelményének, és ezáltal a szolgáltatást önállóan, külső segítség nélkül tudják igénybe venni. Szövetségünk minden eszközt igénybe fog venni annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott emberek a mindenki számára nyújtott közösségi közlekedési szolgáltatásokban egyenlő eséllyel az őket megillető méltósággal vehessenek részt.

Várom megtisztelő válaszát.

Budapest, 2021. május., 5.,

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

Fülöp Attila
szociális ügyekért felelős államtitkár
részére

Iktatószám: 38-1-2021.01.06

attila.fulop@emmi.gov.hu

Tárgy: Gépjárműszerzési támogatási rendszer átalakítása

Tisztelt Államtitkár Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) elnökeként a mozgáskorlátozott emberek gépjárműszerzési támogatási rendszerének az érintettek érdekében történő korszerű átalakítása kapcsán fordulok Önhöz.

A jelenlegi járványhelyzet miatt kialakult gazdasági környezet még idősebbé teszi a MEOSZ eddig is képviselt álláspontját, mely szerint a kormányzat fogyatékosügyi szakpolitikájának részét képező közlekedési támogatási rendszernek az érdekvédelemmel közösen kidolgozott átfogó koncepciójának megvalósítása nem várhat tovább. A szaktárca és Szövetségünk között az évek óta körvonalazódó elképzelések, majd a 2019-ben tartott előremutató és megalapozott szakmai egyeztetések eredményeképpen létrejött megegyezése nyomán született megállapodás a kormányrendelet módosításáról. E közösségünk számára kedvező és várt változások azonban elmaradtak.

A MEOSZ elnökeként fontosnak tartom hangsúlyozni, nem halasztható tovább, hogy az állam valódi mértékben járuljon hozzá a legsúlyosabb közlekedési hátránnyal bíró társadalmi csoport tagjainak hátrányaik leküzdéséhez, ezért a Pénzügyminisztérium és a Parlament Gazdasági Bizottsága által támogatott korábbi koncepció létrejötte érdekében az egyeztetés folytatását tartom szükségesnek.

A MEOSZ gépjárműszerzési támogatási rendszerrel kapcsolatos szakmai álláspontja egyértelmű, és nem változott a korábbiakban kialakított és megállapodásban foglalt elképzelésekhez képest. Célunk, hogy a mozgássérült emberek számára biztosított legyen olyan mértékű állami támogatás, mely valós segítséget nyújt a gépjárműszerzéshez, ezáltal az önálló és méltó élethez.

Kérem, tisztelt Államtitkár Urat, hogy a szaktárca és a MEOSZ megállapodása alapján, a korábbi elképzelések mentén személyes találkozó keretében tegye lehetővé az egyeztetések folytatását.

Tisztelt Államtitkár Úr a folyamatos és szoros szakmai együttműködésben bízva várom megtisztelő válaszát és a találkozó időpontjára vonatkozó javaslatát.

Budapest, 2021. január 6.

Tisztelettel,

Kovács Ágnes
elnök

Mozgáskorlátozottak
Egyesületeinek
Országos Szövetsége

1032 Budapest, San Marco utca 76.

+36 1 388 2387, +36 1 388 2388

meosz@meosz.hu

www.meosz.hu

Ügyiratszám: 411-1-2021.03.23

Fülöp Attila
szociális ügyekért felelős államtitkár
részére

attila.fulop@emmi.gov.hu

Tárgy: A súlyosan mozgáskorlátozott emberek közlekedési kedvezményeiről szóló kormányrendelet módosítása

Tisztelt Államtitkár Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) elnökeként a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló 102/2011. (VI. 29.) Korm. rendelet (továbbiakban: rendelet) módosítása érdekében fordulok Önhöz.

A MEOSZ a magyar mozgáskorlátozott emberek és családjaik legjelentősebb érdekvédelmi szervezeteként a járványhelyzetre való tekintettel kialakult körülmények között is arra törekszik, hogy a Szövetséghez forduló érintetteknek naprakész és megfelelő tájékoztatást nyújtson úgy az alkalmazandó jogszabályokról, mint a várható kormányzati intézkedések tekintetében.

A MEOSZ ügyféltájékoztatási adatai is alátámasztják azt az egyébként tapasztalt megnövekedett érdeklődést, mely a vonatkozó rendelet régóta várt kedvező módosításához kapcsolódik. Az érdeklők száma jelentős mértékű, mely folyamatosan tovább emelkedik, ugyanis egyre több kérdés érkezik a támogatás feltételeiről, sokakat érdekel, hogy mire számíthatnak idén, ha új vagy használt gépjárművet szeretnének vásárolni, meglévőt átalakítani.

A gépjárműszerzési és átalakítási kérelmek benyújtására nyitva álló határidő közeledtével számos érintettben merül fel a kérdés, hogy érdemes-e most pályázniuk vagy egy kedvező döntés reményében jobban járnak, ha kivárnak és elhalasztják a kérelem benyújtását.

A MEOSZ elnökeként a legsúlyosabb közlekedési hátránnyal bíró társadalmi csoport tagjainak érdekében kérem tisztelt Államtitkár Urat, hogy a szaktárca rendeletre vonatkozó esetleges módosítási szándékáról, illetve annak a közösségünket érintő legfontosabb részleteiről tájékoztatni szíveskedjen.

Tisztelt Államtitkár Úr megköszönve szíves együttműködését várom mielőbbi írásbeli tájékoztatását.

Budapest, 2021. március 23.

Tisztelettel,

Kovács Ágnes
elnök

Mozgáskorlátozottak
Egyesületeinek
Országos Szövetsége

1032 Budapest, San Marco utca 76.
+36 1 388 2387, +36 1 388 2388
meosz@meosz.hu www.meosz.hu

Ügyiratszám: 590-1-2020.04.21

Fülöp Attila
szociális ügyekért felelős államtitkár
részére

1054 Budapest, Akadémia u. 3.

Tárgy: A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló 102/2011. (VI. 29.) Korm. rendelet kihirdetésével kapcsolatos javaslat

Tisztelt Államtitkár Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) elnökeként tájékoztatom, hogy a részünkre megküldött előterjesztés alapján a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló 102/2011. (VI. 29.) Korm. rendelet módosításának kihirdetését **e formában és tartalommal nem támogatjuk**.

A rendelkezésünkre bocsátott előterjesztés és kormányrendelet nincs összhangban azzal a MEOSZ által ismert és jóváhagyott javaslattal, melyet a szaktárca a MEOSZ-szal történt hosszas szakmai egyeztetéseket követően a korábbiakban tudomásunkra hozott.

A szaktárca és a MEOSZ között 2019. szeptemberében véglegesítettük a megállapodás tartalmát a súlyos mozgáskorlátozott személyek gépkocsiszerzési és átalakítási támogatás összegének megemeléséről szóló kormányrendelet módosítása kapcsán. Az erről szóló kormánydöntés hónapokig történő indokolatlan elhúzódása után a MEOSZ számára elfogadhatatlan és különösen visszatetsző a covid-19 járvány miatt kialakult veszélyhelyzetre hivatkozással felülrni a megállapodásban foglaltakat, különös tekintettel arra, hogy a támogatásra fordítandó keretösszeg nem éri el a bő tíz évvel ezelőtt támogatásra fordított összeg szintjét. Szeretnénk emlékeztetni az alábbi táblázat számaival arra, hogy a súlyosan mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeire a magyar kormány mekkora keretösszeget szánt az elmúlt években.

Az előterjesztés értelmében a kiosztható támogatások együttes összege nem éri el 2020-ban és az elkövetkezendő két évben sem e korábbi szintet. A kormányzat 2020-ban 841 millió forintot különített el támogatásra, mely 2021-ben emelkedne 1 250 millió forintra, és 2022-től lenne 1 650 millió forint, mely a 2009-ben adott szerzési támogatás összegének felel meg.

A gépjárműszerzési és átalakítási támogatásra szánt keretösszeg (eFt) alakulása a 2008. évtől

Év	Szerzési támogatás (eFt)	Közlekedési támogatás (eFt)	Keretszám (db)	Felhasznált	Igénylők száma
2008	1815	1982,5			
2009	1660,5	1982,5			
2010	1600	1250	5105		10370
2011	1600	1250			
2012	1000	1000		1000	
2013	900	0			
2014	900	0			
2015	900	0			
2016	891	0			
2017	841	0	1153		
2018	841	0			
2019	841	0	1031		

A szaktárca adatai az előterjesztésből:

Év	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kifizetés (millió Ft)	288,6	560,5	661,6	434,1	502,8	726,7	768,6	997,1

A MEOSZ a mozgáskorlátozott emberek közösségének nevében nem fogadhat el mást, mint a szaktárcával kötött megállapodás alapján kialakított javaslatot, mely szerint a szerzési támogatás mértéke új személygépkocsi esetén a vételárának 50%-a, de legfeljebb 2 500 000 forint, míg használt gépjármű esetén a vételár 50%-a, de legfeljebb 1 000 000 forint. A legsúlyosabban érintett mozgáskorlátozott személyek pedig személygépkocsi szerzési többlet támogatásra lehetnek jogosultak, a gépkocsi vételárának 90%-a, de legfeljebb 5 000 000 forint erejéig. A MEOSZ által elfogadott gépjármű átalakítási támogatás mértéke az átalakítás költsége, de legfeljebb 200 000 forint, mely átalakítási többlet támogatás esetén legfeljebb 1 000 000 forint lehet.

Támogatás típusa	A támogatás jelenlegi		A támogatás javasolt	
	összege (Ft)	aránya a vételárhoz képest	összege (Ft)	aránya a vételárhoz képest
új személygépkocsi	1 000 000	nincs	2 500 000	50%
használt személygépkocsi	600 000	60%	1 000 000	50%
új személygépkocsi szakorvosi indikáció (kerekeszék, elektromos kerekeszék, moped) esetén			5 000 000	90%
használt személygépkocsi szakorvosi indikáció			2 500 000	90%

(kerekeszék, elektromos kerekeszék, moped) esetén				
gépjármű átalakítása	90 000	nincs	200 000	nem javasolt
szakorvosi indikációval vásárolt gépjármű átalakítása			1 000 000	nem javasolt
+ a nagycsaládos jogosult esetén			2 500 000	50%

A MEOSZ álláspontja az, hogy amennyiben a **nagycsaládos autószerzési támogatásra** a költségvetésben csak az **idei évre több, mint 10 milliárd** forint különíthető el, és a kormány e tekintetben **nem számol forráselvonással és a támogatási összeg csökkentésével**, úgy egy másik, **valódi közlekedési hátránnyal bíró társadalmi csoport részére nyújtandó gépjárműszerzési támogatásra fordítható összeg sem csökkenthető**, azt rendelkezésre kell bocsájtani. Ha a kormányzati intézkedés a megküldött előterjesztés szerinti formában valósul meg, azt a MEOSZ egy hátrányos helyzetben lévő társadalmi csoportnak egy másik ugyanilyen társadalmi csoporthoz képest történő **hátrányos megkülönböztetéseként értékeli és jogsértőnek tartja**.

A MEOSZ a mozgáskorlátozott emberek közösségének nevében megalapozottan teszi fel azt a kérdést, hogy amíg a nagycsaládos magyar állampolgárok részére korlátlan forrás van biztosítva, addig a fogyatékos magyar állampolgároknak azt üzenik nincs forrás, miközben csak egytizednyi támogatási összegről van szó? A korábbi támogatási (2008. év) összeg feléről vitatkozunk? A korábbi évek felhalmozásait sem osztották vissza ennek a társadalmi csoportnak évekig. A megküldött anyag szakmailag megalapozatlan, sőt érthetetlen, a korábbi megállapodástól teljesen eltérő részleteket tartalmaz, a járványra hivatkozik a források miatt. Ez méltatlan mindannyiunkra nézve, ráadásul más társadalmi csoportra vonatkozó kormányzati döntések körülményeinek vizsgálatát követően különösen.

A kormányzat költségvetési hiányra hivatkozással más területeken sem teremtette meg a mozgáskorlátozott emberek egyenlő esélyű életének kereteit, ugyanakkor a mozgáskorlátozott és fogyatékos személyek közösségére szánt források szűkre szabásával számottevő megtakarítással számolhat. Így a **jelen veszélyhelyzet kapcsán** keletkezett bizonytalanságokra tekintettel **különösen indokolt a legnagyobb közlekedési hátrányban lévő személyek gépjárműhöz való jutásának kormányzati támogatása, és ez által e közösség biztonságérzetének és védelmének növelése**.

Sajnos az államtitkárság még a saját ajánlatait is visszavonta: a támogatást a jelen gyakorlattól eltérően hét évről öt évre kívánta csökkenteni. Jelen előterjesztésben hét év szerepel.

Amennyiben a kormányrendelet a megküldött előterjesztés szerinti tartalommal kerül kihirdetésre, úgy a **MEOSZ határozottan tiltakozik és sem elvi, sem szakmai szinten nem járul hozzá** a rendeletben foglaltak végrehajtásához. A közlekedési támogatással összefüggésben a MEOSZ kizárólag a már korábban jóváhagyott tartalommal bíró kormányrendelet kapcsán tud együttműködni a szaktárcával. Egyúttal tájékoztatom Államtitkár Urat, ha nem a korábbi megállapodásunknak megfelelő megalapozott szakmai tartalommal kerül elfogadásra a rendelet, kérem az előterjesztés szövegéből kihúzni minden a Mozgáskorlátozottak

Egyesületeinek Országos Szövetsége általi, a rendelet tartalmával való egyetértésre utaló megjegyzést. A jelenleg hatályos kormányrendeletben meghatározott eljárásrendtől lényegileg semmilyen eltérést nem tartalmaz a javasolt elosztási koncepció, ezért kérjük az előterjesztés erre vonatkozó részének „A koncepció elvi alapjait a tárca a *Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetségével előzetesen leegyeztette.*” törlését.

Álláspontunk szerint az előterjesztés és a kormányrendelet szövege nincs összhangban, a tekintetben, hogy a MEOSZ elosztási mechanizmusban történő feladata a rendelkezésben csupán lehetőségként jelenik meg. Így a MEOSZ közreműködésével kapcsolatban a következő szövegszerű javaslatot tesszük:

(3) Az R. 8. §-a a következő (4a) bekezdéssel egészül ki:

„(4a) Elektromos kerekesszéket vagy kerekesszéket használó személy esetén a beérkezett kérelmeket a (3) bekezdés a) pontja szerinti tag előzetesen véleményezi, és a bizottság részére javaslatot tesz a támogatási sorrenddel kapcsolatban. Javaslatának előkészítése során egyeztet a támogatást igénylővel az állapotának leginkább megfelelő személygépkocsi műszaki jellemzőiről. A bizottsági tag ez alapján alakítja ki az előzetes véleményét és a támogatási sorrendet, melyről a bizottság dönt.”

A MEOSZ elnökeként kérem tisztelt Államtitkár Úr közreműködését, hogy a korábbiakban kidolgozott javaslatok alapján történjen meg a gépjárműszerzési, illetve átalakítási támogatás rendszerére vonatkozó szabályozás, különben a kormány a saját vállalásaival megy szembe.

Kérem, hogy a szaktárca álláspontjáról írásban tájékoztatni szíveskedjen.

Budapest, 2020. április 21.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

Fülöp Attila
szociális ügyekért felelős államtitkár
részére

1054 Budapest, Akadémia u. 3.

Tárgy: A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló 102/2011. (VI. 29.) Korm. rendelet

Tisztelt Államtitkár Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) elnökeként a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló 102/2011. (VI. 29.) Korm. rendelet tervezett módosítása kapcsán tudomásunkra jutott értesülésekkel összefüggésben fordulok Önhöz.

A MEOSZ tudomása szerint a szaktárca és a Szövetség korábban létrejött megállapodásától lényegesen eltérő kormányrendelet módosítás születhet meg, félresöpörve a 2019 nyara óta tartó előremutató és megalapozott szakmai egyeztetések eredményeképpen létrejött megegyezést. E megállapodás tartalmának véglegesítésére először 2019 szeptemberében került sor, melynek kommunikációja a nyilvánosság előtt megtörtént, december végén pedig az érintettek tájékoztatást kaptak a kormányrendelet szerinti támogatási rendszer várhatókedvező változásáról. Azonban ezt követően a súlyos mozgáskorlátozott személyek gépjárműszerzési és átalakítási támogatás összegének megemeléséről szóló kormányrendelet módosításáról szóló kormánydöntés és bejelentés elmaradt.

A koronavírus veszélyhelyzetet is magába foglaló időszak alatt újból egyeztetések zajlottak, először visszalépés történt, de kitartó együttműködésünknek köszönhetően a MEOSZ 2020. május 12-én ismét pozitív tájékoztatást kapott a szaktárca kormányrendelet módosításával kapcsolatos intézkedéseiről, ezért Szövetségünk megdöbbenve áll a mostani kedvezőtlen hírek előtt.

Szeretném emlékeztetni, hogy a megállapodásban rögzített gépjárműszerzési támogatási koncepció alapja az, hogy a mozgássérült, illetve fogyatékos emberek nem részesülhetnek kevesebb támogatásban, mint a nagycsaládos személyek. A MEOSZ együttműködésével elkészített támogatási rendszer gyakorlati megvalósítása mérföldkő lehet a kormány fogyatékosügyi szakpolitikájában, és valódi segítség az érintetteknek, a legsúlyosabb közlekedési hátránnyal bíró társadalmi csoport tagjainak. E hatszáz ezres létszámú magyar állampolgárokból álló közösség a támogatási összeg és a szétesztható keret emelése nélkül továbbra is részese a nagycsaládos közösséghez viszonyítható méltatlan hátrányos megkülönböztetésnek, hátrányaik leküzdésére valós állami támogatást így továbbra sem kapnak. Szövetségünk pozitívan értékeli és támogatja a magyar kormány családpolitikájának részeként működő Nagycsaládosok személygépkocsi-szerzési támogatási rendszerét és annak évről évre kimutatható fejlesztését. Ez alapján elvárható, hogy egyenlő bánásmód és intézkedés legyen tetten érhető a kormányzati döntésekben a különböző fogyatékosággal érintett emberek vonatkozásában is.

		Működési kiadás	Felhalmozási kiadás
Nagycsaládosok személygépkocsi-szerzési támogatása	2020	631,2 millió	9 843,0 millió
	2021	624,4 millió	14 368,8 millió
Mozgáskorlátozottak szerzési és átalakítási támogatása	2020		841millió
	2021		Nincs nevesítve

A Szövetségünkkel közösen kialakított támogatási rendszer az évekkel korábban a MEOSZ által kidolgozott Autóplusz alapjain nyugszik, annak erősségei kerültek volna beemelésre a támogatási összeg növelése mellett, biztosítva a némileg szélesebb gépjármű márka palettát, és valós választási lehetőséget nyújtva a kerekesszéket használó támogatásban részesülőknek. Mindez hozzájárulna közösségünk társadalmi aktivitásának növeléséhez, hiszen a kormányrendelet a támogatásra való jogosultság megítélésékor előnyben részesíti azokat a fogyatékos embereket, akik munkaviszony vagy más jogviszony keretében dolgoznak, családban élnek és gyermeket nevelnek, vagy tanulnak. A MEOSZ számára kizárólag ezen elvek mentén a korábbiakban a szaktárcával együttesen kidolgozott gépjárműszerzési, illetve átalakítási támogatás rendszerre vonatkozó szabályozás fogadható el. Megegyezésünk szerint 2020-ban került volna bevezetésre ez a rendszer – erre várt mindenki – ami a jelenlegi hírek alapján a magyar kormány korábbi támogatása ellenére vélelmezhetően visszavonásra került. A fogyatékos emberek érdekvédelmi szövetségein év eleje óta hatalmas nyomás van az érintettek részéről, különösen a MEOSZ-on. Eddig megpróbáltunk türelmet kérni, hisz minden kormányzati visszajelzés arról szólt, hogy a megállapodásunkban szereplő elemekkel új és minden eddigi intézkedésnél előnyösebb rendszer jön létre.

Támogatás típusa	A támogatás jelenlegi		A támogatás javasolt	
	összege (Ft)	aránya a vételárához képest	összege (Ft)	aránya a vételárához képest
új személygépkocsi	1 000 000	nincs	2 500 000	50%
használt személygépkocsi	600 000	60%	1 000 000	50%
új személygépkocsi szakorvosi indikáció (kerekesszék, elektromos kerekesszék, moped) esetén			5 000 000	90%
használt személygépkocsi szakorvosi indikáció esetén			2 500 000	90%
gépjármű átalakítása	90 000	nincs	200 000	nem javasolt
szakorvosi indikációval vásárolt gépjármű átalakítása			1 000 000	nem javasolt
+ a nagycsaládos jogosult esetén			2 500 000	50%

A fentieket alapul véve értetlenül állunk a kialakult helyzet előtt, ugyanis míg 2008-ban a 360 ezer főt magába foglaló mozgáskorlátozott emberek közössége számára 1,8 milliárd forint keretösszeg állt rendelkezésre, amit kiegészített a közlekedési támogatás közel 2 milliárd forintot kitevő kerete, addig a 2013. évi kormányzati intézkedéseket követően a gépjárműszerzési támogatás 900millió forintra csökkent, a közlekedési támogatás pedig megszűnt. Ezzel egyidejűleg a lecsökkent támogatási keret nemcsak a mozgássérült emberek által lett elérhető, hanem minden fogyatékosággal érintett csoport számára megnyitották a támogatást, mely azt jelentette, hogy a lényegesen alacsonyabb keretösszeg immár egy 600 ezer fős társadalmi csoportot között vált szétszórhatóvá.

A MEOSZ elnökeként kérem Államtitkár Úr azonnali írásbeli tájékoztatását arra vonatkozóan, hogy a szoros együttműködésen alapuló koncepció az eredeti elképzeléseknek megfelelően valósul meg, úgy ahogy az a MEOSZ szakmai egyetértésével korábban kidolgozásra került. Amennyiben nem ez történik, úgy kérem, tájékoztasson arról, mi indokolta a mozgáskorlátozott emberek hátrányos megkülönböztetésével járó intézkedést, különös tekintettel arra, hogy többszázézer közösségünk tagjait épp az Önöktől érkező pozitív ígéretek nyomán tájékoztattuk a várható kedvező változásokról.

Tisztelt Államtitkár Úr!

A magyar kormány elkötelezett a fogyatékos emberek egyenlő esélyű hozzáféréseinek megteremtése érdekében. Bízom abban, hogy a mozgáskorlátozott emberek – akik bizakodva és türelemmel várták a kormány döntését - a gépjárműszerzési támogatás kapcsán nemcsak ígéretek, hanem konkrét, a személyes, egyénre szabott szükségleteiket figyelembe vevő kormányrendelet szintjén is megtapasztalhatják ezt az elköteleződést!

A mintegy hatszázézer mozgáskorlátozott, fogyatékos embert képviselve várom mielőbbi szíves tájékoztatását.

Budapest, 2020. július 30.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

Javaslat a fogyatékosági támogatás és a rokkantsági járadék havi összegének emelésére

Ügyiratszám: 584-1-2021.04.13

Javaslatot előterjesztő: Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ)

Javaslattevő: Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) és Magyar Vakok és Gyengélátók Országos Szövetsége (MVGYOSZ)

Javaslat támogatói:

Autisták Országos Szövetsége (AOSZ)

Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége (ÉFOÉSZ)

Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége (SINOSZ)

Siketvakok Országos Egyesülete (SVOE)

Javaslatot kapja:

Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter

Varga Mihály pénzügyminiszter

Prof. Dr. Kásler Miklós emberi erőforrások minisztere

Fülöp Attila szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár (EMMI)

Nyitrai Zolt stratégiai társadalmi kapcsolatokért felelős miniszterelnöki megbízott

Szekeres Pál a fogyatékos emberek társadalmi integrációjával kapcsolatos feladatok ellátásáért felelős miniszteri biztos

Dr. Tapolczai Gergely országgyűlési képviselő

Orsós Zsolt főosztályvezető Fogyatékoságügyi Főosztály (EMMI)

Budapest, 2021. április 13.

Tisztelettel

Kovács Ágnes
elnök
MEOSZ

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége javaslata a fogyatékosági támogatás, a vakok személyi járadéka és a rokkantsági járadék havi összegének emelésére

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) javasolja a súlyosan fogyatékos személyek esélyegyenlőségét elősegítő, havi rendszerességgel járó pénzbeli juttatások, a fogyatékosági támogatás, illetve az ezzel egy tekintet alá eső vakok személyi járadéka és a rokkantsági járadék évenkénti emelésének garantálása mellett, ezen ellátások havi összegének a jelentősen megváltozott társadalmi-gazdasági környezethez való megfelelő és arányos mértékű igazítását. Évek óta tapasztalható, hogy a nemzetgazdasági átlagbér gyorsabb ütemben emelkedik (a KSH adatai alapján évi 8-12% közötti mértékben), ehhez képest csupán az inflációval korrigált pénzbeli ellátások értéke számottevően csökken.

A fogyatékosági támogatás, a vakok személyi járadéka és a rokkantsági járadék három olyan ellátástípus, mely a súlyos – mozgásszervi, látási, hallási, illetve értelmi – fogyatékoságból eredő anyagi hátrányok kompenzálására hivatott. Az ellátások jelenlegi, a gazdasági hatásokat nem követő összege az érintettek részére nem nyújt valódi anyagi segítséget, a súlyosan fogyatékos állapotból eredő társadalmi hátrányok mérséklésére alkalmatlan.

Fogyatékosági támogatás

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (Fot.) szerint fogyatékosági támogatás két összegben adható a súlyosan fogyatékos ember önkiszolgálási képességétől függően. Ha a jogosult önkiszolgálási képessége nem hiányzik alacsonyabb, míg ha a jogosult önmagát kiszolgálni nem tudja, így mások segítségére szorul magasabb összegben adható. A Magyar Államkincstár Nyugdíjfolyósító Igazgatósága adatszolgáltatása alapján 2020 októberében összesen 107 479 fő részére folyósítottak fogyatékosági támogatást, közülük

- 48 242 fő részesült alacsonyabb mértékű fogyatékosági támogatásban;
- 59 237 fő pedig magasabb mértékű fogyatékosági támogatás kapott.

A fogyatékosági támogatás felülvizsgálatára 2013-ban került sor, ekkor módosultak a Fot-nak az ellátás havi összegének meghatározására vonatkozó szabályai. Így 2013. június 1-jétől az ellátás összege nem az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegéhez igazodik, hanem egy meghatározott összeget jelöl meg folyósítandó ellátásként, mely ezt követően évente a mindenkori nyugdíjmelés mértékével egyezően emelkedik. Jelenleg az alacsonyabb összegű támogatás 24 335 forint, a magasabb pedig 29 713 forint. Ez a központi költségvetésben havi kiadásként hozzávetőleg összesen 2,8 (1,2 m és 1,7 m) milliárd forint kiadást jelent.

Fogyatékosági támogatás összegének alakulása

Év	Alacsonyabb összegű	Magasabb összegű
2001	9 155 Ft	14 648 Ft
2002	10 050 Ft	16 080 Ft
2003	14 170 Ft	17 440 Ft
2004	15 080 Ft	18 560 Ft
2005	16 055 Ft	19 760 Ft
2006	16 770 Ft	20 640 Ft
2007	17 635 Ft	21 704 Ft
2008	18 525 Ft	22 800 Ft
2009	18 525 Ft	22 800 Ft
2010	18 525 Ft	22 800 Ft
2011	18 525 Ft	22 800 Ft
2012	18 525 Ft	22 800 Ft
2013. 06.30.	18 525 Ft	22 800 Ft
2013. 07.01.	19 500 Ft	24 000 Ft
2014	19 968 Ft	24 576 Ft
2015	20 327 Ft	25 018 Ft
2016	20 652 Ft	25 418 Ft
2017	20 982 Ft	25 825 Ft
2018	21 785 Ft	26 813 Ft
2019	22 373 Ft	27 537 Ft
2020	23 160 Ft	28 506 Ft
2021	24 143 Ft	29 713 Ft

Vakok személyi járadéka

Ez az ellátás az 1972-től történt bevezetése óta illeti meg a vak személyeket, célja a látássérültségből eredő anyagi hátrányok kompenzálása. Az ellátásra való jogosultság feltételeit a vakok személyi járadékának bevezetéséről szóló 1032/1971. (VII. 14.) Korm. határozat végrehajtásáról rendelkező 6/1971. (XI. 30.) EüM rendelet rögzítette.

A vakok személyi járadéka mostanra egy ún. kifutó ellátás lett, hiszen a súlyosan fogyatékos személyek által – több fogyatékosági csoportra is kiterjedően – igénybe vehető fogyatékosági támogatás bevezetésével 2001. július 1-jétől új megállapításra már nem kerülhet sor.

Fontos hangsúlyozni, hogy a vakok személyi járadéka, valamint a súlyos látási fogyatékoság alapján járó fogyatékosági támogatás gyakorlatilag azonos jogosult kör részére jár. A különbség csupán annyi, hogy míg a vakok személyi járadéka minden jogosultat azonos összegben illet meg, addig a fogyatékosági támogatás két féle összegben állapítható meg attól függően, hogy a jogosultnak hiányzik-e az önkiszolgáló

képessége, vagy sem. Az önkiszolgáló képesség teljes hiánya esetén a magasabb összegű támogatás jár. A Fot. 23/A. § (2) bekezdése alapján, ha a vakok személyi járadékában részesülő látási fogyatékos személy fogyatékosági támogatásra tart igényt, őt a fogyatékosági támogatás alacsonyabb összege illeti meg, ha önkiszolgálási képességének vizsgálatát nem kéri.

A vakok személyi járadékának kifutó jellegét jól tükrözi, hogy a Magyar Államkincstár a MVGYOSZ közérdekű adatigénylése alapján megküldött tájékoztatása szerint ebben az ellátásban jelenleg összesen már csak 3 137 fő részesül.

Az évek óta változatlan mértékű vakok személyi járadékának összegét is 2013-ban rendezte a Fot., amennyiben megállapította, hogy ez az ellátás 2013. június 1-jétől havi 16 160 forint összegben jár, 2014. január 1-jétől pedig a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvénynek a nyugellátások évenkénti rendszeres emelésére vonatkozó szabályai szerint, azzal megegyező mértékben emelni kell.

A vakok személyi járadékának összege 2021. január 1-től 20 008 Ft, ami 3 137 fő ellátásban részesülő személlyel számolva a magyar költségvetés számára közel 63 milliárd forint kiadást jelent.

Vakok személyi járadéka összegének alakulása

Év	Összeg
2013	15 360 Ft
2013 júniusától	16 160 Ft
2014	16 548 Ft
2015	16 846 Ft
2016	17 115 Ft
2017	17 390 Ft
2018	18 054 Ft
2019	18 672 Ft
2020	19 195 Ft
2020. október 22.	19 425 Ft
2021. január 1-től	20 008 Ft

Rokkantsági járadék

A rokkantsági járadék olyan élethelyzettel kapcsolatos ellátás, amikor igen nagymértékű az egészségromlás, és az olyan korai életkorban keletkezett, hogy az érintett a társadalombiztosítási ellátásokhoz szükséges minimális mértékű biztosítási, szolgálati időt nem tudta megszerezni. A rokkantsági járadék olyan embereknek ad rendszeres pénzbeli ellátásként segítséget, akik fiatalon, esetleg születésüktől kezdve kerültek nagyon súlyos egészségi állapotba (akiknek egészségkárosodása legalább 70%-os mértékű), sokszor életük során végig viselve az egészségi probléma, betegség, más fogyatékosági anyagiakban is megmutatkozó nehézségeit.

A rokkantsági járadékról szóló 83/1987. (XII. 27.) MT rendelet szabályozza a jogosultsági feltételeket és határozza meg az ellátás összegét. 2020. október 22-én hatályba lépett rendelkezés értelmében az ellátás összege 2021. január 1-től 40.310 forint havonta. A Magyar Államkincstár Nyugdíjfolyósító Igazgatósága adatszolgáltatása alapján 2020 októberében 33 273 fő részesült rokkantsági járadékban, ami a magyar költségvetés számára 1,3 milliárd forint kiadást jelentett.

Rokkantsági járadék összegének alakulása

Év	Összeg
2006	28 630 Ft
2007	28 630 Ft
2008	28 630 Ft
2009	32 610 Ft
2010	33 330 Ft
2011	33 330 Ft
2012	33 330 Ft
2013	33 330 Ft
2014	33 330 Ft
2015	33 930 Ft
2016	34 475 Ft
2017	35 025 Ft
2018	36 365 Ft
2019	37 350 Ft
2020	38 670 Ft
2020. október 22.	39 135 Ft
2021. január 1-től	40.310 Ft

A MEOSZ javaslata

Mindhárom ellátásfajta a nagyon súlyos fogyatékból eredő hátrányok kompenzálására hivatott, ezek a hátrányok igen széles területen jelentenek akadályt, kihívást az érintetteknek, megterhelő anyagi következményeket róva az egyébként is rossz egészségi állapotban lévő emberekre és családjukra egyaránt. Jellemzően nem a súlyosan mozgáskorlátozott, vagy más fogyatékból érintett emberek tudnak megjelenni a nyílt munkaerőpiacon, támogatott foglalkoztatásuk szintén nehézséget okoz, ezért kevesen tudják ellátásukat jövedelemmel kiegészíteni. Ugyanis számukra e három ellátás a biztos megélhetési forrás, melyhez jó esetben hozzáadódhat a munkavégzéssel elért kereset.

Ezért a MEOSZ javaslata arra irányul, hogy a magyar kormány fogyatékbiztosítási politikai vállalásaival összhangban a fogyatékbiztosítási támogatás az önkiszolgálási képességtől függően havi 70 000, illetve 100 000 forintra emelkedjen. A rokkantsági járadék esetében az ellátás 120 000 forintra történő növelését, a vakok személyi járadéka esetében pedig

az ellátás 70 000 forintra való emelését tartjuk indokoltnak, mivel az ezen ellátásban részesülők esetében nem került sor az önkiszolgáló képesség vizsgálatára.

A MEOSZ javaslata alapján a jelenlegi helyett a több mint 140 ezer ember tisztességes mértékű ellátása a következő költségvetési kiadással járna:

Ellátás	Fő	Ellátás összeg	Jelenlegi költségvetési kiadás	Javasolt ellátás összeg	Költségvetési kiadás
Fogyatékosági támogatás alacsonyabb összegben	48 242	24 335 Ft	1,17 mrd Ft	70 000 Ft	3,37 mrd Ft
Fogyatékosági támogatás magasabb összegben	59 237	29 713 Ft	1,76 mrd Ft	100 000 Ft	5,92 mrd Ft
Vakok személyi járadéka	3 137	20 008 Ft	63 millió Ft	70 000 Ft	0,22 mrd Ft
Rokkantsági járadék	33 273	40 310 Ft	1,34 mrd Ft	120 000 Ft	3,99 mrd Ft
Összesen	143 889		4,34 mrd Ft		13,51 mrd Ft

Budapest, 2021. április

Mozgáskorlátozottak
Egyesületeinek
Országos Szövetsége

1032 Budapest, San Marco utca 76.

+36 1 388 2387, +36 1 388 2388

meosz@meosz.hu

www.meosz.hu

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetségének javaslata a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény módosításához

A Kormány által 2021. március 31. napján a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (Mmtv.) megváltoztatása érdekében benyújtott T/15704. törvényjavaslathoz a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) az alábbi módosító javaslatot teszi.

A MEOSZ már 2011-ben a megváltozott munkaképességű személyek ellátásainak bevezetéséről szóló törvényjavaslattal kapcsolatban megfogalmazta javító szándékú észrevételeit. Az Mmtv. 2012. évi hatályba lépésétől kezdve pedig folyamatosan figyelemmel kíséri, hogy a törvény céljai megvalósulnak-e, azok rendelkezései valóban a megváltozott munkaképességű emberek érdekét szolgálják-e. Szövetségünk a rokkantsági nyugdíjrendszer átalakítását követő szabályozás ellentmondásait elemzve 2018-ban elkészítette összefoglalóját a feltárt visszasságokról és az azok megoldására szolgáló javaslatairól. E javaslatcsomagot az öt nagy fogyatékosügyi szervezet támogatásával 2019. év elején eljuttattuk a döntéshozókhoz, a szaktárcához, valamint valamennyi országgyűlési képviselő részére.

Az Mmtv. egészét érintő átfogó javaslatcsomag egyik legfontosabb eleme az állapotjavulás fogalmának meghatározása volt. A MEOSZ szerint ezt oly módon szükséges megtenni, hogy az definiálja az orvosszakma szabályai alapján az érintett egészségi állapotában végbemenő pozitív változást, ami egyidejűleg a komplex minősítési rendszerben minősítési kategória változását is eredményezi. Az Mmtv. hatályba lépést követő komplex minősítéssel kapcsolatban pedig tisztázza a korábbi egészségi állapot véleményezésekor megállapított vizsgálati eredmény és az Mmtv. valamint a végrehajtására kiadott kormányrendelet szerinti komplex minősítés eredménye közötti különbséget, illetve összefüggést, az egészségi állapotban bekövetkezett változás pontosan érthető és követhető módon történő rögzítése mellett. Mindezt annak érdekében, hogy az egyén számára átlátható legyen, hogy a két vizsgálat közötti időmúlás az egészségi állapotában milyen változást eredményezett.

A MEOSZ álláspontja, hogy a törvényjavaslat azzal, hogy tartalmazza az állapotjavulással és állapotvizsgálattal kapcsolatban, hogy felhatalmazást kap a szociál- és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter, hogy a komplex minősítésre, továbbá a 33/B. § szerinti fizikai állapotjavulás visszamenőleges vizsgálatára vonatkozó részletes szakmai szabályokat rendeletben állapítsa meg, csak formálisan és nem tartalmilag teljesíti az Alkotmánybíróság által határozatba foglalt jogalkotási kötelezettségét. Figyelemmel arra, hogy a jogalkotó szándéka szerint a hatóság az állapotvizsgálatot nem hivatalból végzi el, hanem a vizsgálat újbóli elvégzéséről való döntést az érintettre bízta, biztosítani kell, hogy ez megfelelő ismereteken alapuló mérlegelést követően történjen meg.

Hangsúlyozzuk, hogy az ismételten elvégzendő vizsgálatról szóló döntés kizárólag akkor lehet megalapozott, ha a döntés előtt az állapotjavulás meghatározása és az állapotvizsgálat részletei az érintettek számára megismerhetőek és kellően átláthatóak lesznek, ezért javasoljuk e szakmai részletek kidolgozását még a törvény 2021. július 1-ei hatályba lépése előtt.

A MEOSZ szerint elsősorban a rehabilitációs szakértői szerv, illetve az érintett rendelkezésre álló dokumentációja alapján szükséges elvégezni az állapotvizsgálatot, mely során figyelembe kell venni az érintettre vonatkozóan korábban készült (OOSZI, ORSZI, NRSZH) szakvéleményeket megalapozó szakmai szabályokban foglaltakat is. A jelenlegi minősítési rendszer által meghatározott kategóriákat meg kell feleltetni a korábbi – a 2008. előtti munkaképesség csökkenés, illetve a 2008. és 2011. közötti egészségkárosodás – kategóriáival a következők szerint:

- 50%-66%-os munkaképesség csökkenés vagy 40%-49-os ÖEK B kategória;
- 67-99% munkaképesség csökkenés vagy 50-79% ÖEK C kategória,
- 100% munkaképesség csökkenés vagy ÖEK 80%-tól felfelé D vagy E kategória.

Ha nem volt tényleges állapotjavulás az így újraértékelt esetekben, akkor a besorolás kötelező korrekciója szükséges.

A MEOSZ álláspontja szerint az 500 ezer forint mértékű egyszeri kompenzáció minden érintett személyt megillet függetlenül attól, hogy kéri-e állapotvizsgálatát, illetve az esetlegesen később elvégzett állapotvizsgálat eredményétől.

Így annak kifizetése történjen meg:

- a korábbihoz képest alacsonyabb összegben megállapított rokkantsági vagy rehabilitációs ellátásban részesülők számára,
- azok részére, akiknek az ellátásra való jogosultsága időközben megszűnt, és
- úgyszintén azoknak, akik a rokkantsági vagy rehabilitációs ellátás folyósítását követően öregségi nyugdíjat kapnak, valamint
- az időközben elhunyt érintett hozzátartozói részére is.

A kompenzáció kifizetésével kapcsolatban javasoljuk, hogy azt a megváltozott munkaképességű személyek ellátását folyósító szerv minden érintett számára utalja át 2021. december 31. napjáig. Az átutalással egyidejűleg értesítse az érintettet arról, hogy erre vonatkozó **2022. március 31-ig benyújtott külön kérelme** esetén lehetősége van az állapotvizsgálat elvégzésére. Egyben tájékoztassa arról, hogy amennyiben annak eredménye szerint állapotjavulás nem következett be vagy annak ténye nem bizonyítható, részére meg kell állapítani a 2011. december hónapra járó ellátás időközi emelésekkel növelt összegét, továbbá, hogy számára az így megállapított összeg és a ténylegesen folyósított rokkantsági ellátás összegének különbözete legfeljebb 2012. január 1-jéig visszamenőleg történő kifizetéséről is gondoskodik.

A törvénymódosító javaslatban kijelölt határidők nincsenek tekintettel arra, hogy egészségkárosodással élő, nagyrészt az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött, vagy ahhoz közel álló érintettekről van szó. A számuka belátható időn belül történő megnyugtató megoldás érdekében a rehabilitációs hatóság az állapotvizsgálatot és az erről szóló határozat elkészítését legkésőbb 2022. december 31-ig végezze el.

Mozgáskorlátozottak
Egyesületeinek
Országos Szövetsége

1032 Budapest, San Marco utca 76.

+36 1 388 2387, +36 1 388 2388

meosz@meosz.hu

www.meosz.hu

Fülöp Attila
szociális ügyekért felelős államtitkár
részére
Emberi Erőforrások Minisztériuma
Szociális Ügyekért Felelős Államtitkárság

Iktatószám:1436-1-2021

1054 Budapest, Akadémia u. 3.

Tárgy: a komplex minősítésre vonatkozó részletes szabályokról szóló 7/2012. (II. 14.) NEFMI rendelet módosítási javaslat

Tisztelt Államtitkár Úr!

Nagyon köszönöm a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) számára megküldött, a komplex minősítésre vonatkozó részletes szabályokról szóló 7/2012. (II. 14.) NEFMI rendelet módosítási javaslatáról szóló tájékoztatását. Szövetségünk a javaslatra vonatkozóan a következő észrevételt teszi és kéri javaslatának szíves megfontolását.

A javaslat kidolgozására a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (Mmtv.) 28. § (3) bekezdése alapján adott felhatalmazás miatt került sor, tekintettel arra az Alkotmánybírósági határozatba foglalt kötelezésre, mely szerint a jogalkotónak orvosolni szükséges a mulasztással előidézett alaptörvény-ellenességet jogalkotói feladatának teljesítésével.

Az Alkotmánybíróság a jogalkotói mulasztás tényét a tekintetben állapította meg, hogy az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontja által alkalmazni rendelt 12. § (1) bekezdés a) pontja a rokkantsági ellátás összegének meghatározása során nem teszi lehetővé az ellátásra jogosultak esetében az addig folyósított ellátásuk összegének, illetve korábbi szolgálati idejük és járulékfizetés alapját képező jövedelmük mértékének, és a tényleges fizikai állapotjavulás mértékének értékelését. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy a jogalkotó nem hozott olyan szabályokat, melyek lehetővé teszik az ellátás összegének meghatározása során az ellátásra jogosultak élethelyzetét érdemben meghatározó tényleges fizikai állapotjavulásának mértéke, illetve a 2012. január 1. napját megelőzően megállapított ellátás összege figyelembevételét, továbbá az állapotjavulás fogalma szintén nem meghatározott.

Az esetkörhöz tartozó rokkantsági ellátások összegének meghatározása szempontjából jelentőséggel bíró állapotjavulás fogalmát a hatályos Mmtv. továbbra sem tartalmazza. Ahogy a törvényben nem található meg azok a részletszabályok sem, melyek alapján állapotváltozás esetén a korábbi ellátás összege, a megszerzett szolgálati idő hossza és az elért jövedelem figyelembe vehető volna. Ehelyett a jogalkotó az érintettek számára egyszeri pénzbeli kifizetés vagy a visszamenőleges állapotvizsgálat közötti választás lehetőségének igénybevételére alkotott szabályokat.

Az Mmtv. értelmében kérhető állapotvizsgálat egyértelmű és világos szakmai részleteit illetően azonban, a megküldött 7/2012. (II. 14.) NEFMI rendelet módosítási javaslat nem ad eligazítást.

A MEOSZ a jelen levélhez mellékelt, az Mmtv. átfogó átalakítására tett, így a jogalkotói mulasztás megfelelő szabályozására is vonatkozó javaslatát az EMMI-hez is több alkalommal eljuttatta. Ebben rámutattunk arra, hogy a 7/2012. (II. 14.) NEFMI rendelet a korábban alkalmazott szakmai elvhez képest több ponton is megváltoztatta a betegségek, állapotok által előidézett egészségkárosodásként megállapítható százalékos mértékeket. Ez sok esetben azt eredményezte, hogy egy személy az új minősítés alapján annak ellenére került a korábban megállapítottnál alacsonyabb kategóriába, hogy a valóságban egészségi állapotában változás következett volna be. Javaslatunk többek között az állapotjavulás definiálására, a kategóriák egyértelmű beazonosítására és az ellátás összegének meghatározására vonatkoznak.

Szövetségünk szerint jelen javaslat kizárólag a szakértői vizsgálat módjára – meghatározott iratok alapján történő, orvosszakértő általi indoklással ellátott állásfoglalás a foglalkozási rehabilitációs és a szociális szakértő esetleges bevonása mellett – terjed ki, annak részletes szakmai kifejtése nélkül.

Továbbra sem jelenik meg, hogy a fizikai állapotjavulás miként értelmezendő. Elmaradt annak rögzítése is, hogy 2012-től a megváltozott munkaképesség megállapítására alkalmazott minősítési kategóriák milyen 2012 előtt érvényben volt rokkantsági csoportnak feleltethetők meg. Ahogy szintén nem jelenik meg a tervezetben az, hogy a 2012-től irányadó minősítési rendszer esetében a korábbi minősítéssel rendelkezőknél milyen módon lehet az esetleges állapotváltozást, illetve annak mértékét megállapítani. Az összehasonlíthatóságot nem teremti meg a javaslat 6/D. §-ban szabályozott orvosszakértői állásfoglalásra előírt indoklási kötelezettség sem.

A részletszabályok kidolgozatlansága amellet, hogy az orvosszakértők feladatellátását nehezíti, az érintettekben bizalmatlanságot támaszt az eljárás iránt, és így alkalmas arra, hogy a valódi kompenzációt jelentő megismételt állapotvizsgálat és az ellátás eredeti összegének visszaállítása és visszamenőleg járó ellátás kifizetése helyett, az egyszeri kifizetést válasszák.

A MEOSZ határozott álláspontja, hogy a javaslat jelen formájában nem tesz eleget az Alkotmánybíróság által elrendelt jogalkotási kötelezettségnek. A mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet egy részletesen kidolgozott, a vizsgálat valamennyi résztvevője – érintettek és szakértők – által átlátható és egységes eljárásra vonatkozó szakmai szabály tudja orvosolni.

Kérem Tisztelt Államtitkár Urat, hogy a komplex minősítésre vonatkozó részletes szabályokról szóló 7/2012. (II. 14.) NEFMI rendelet módosítási javaslatának egyeztetése során a MEOSZ öt nagy, országos fogyatékoságügyi szervezet támogatásával elkészített javaslatát megfontolni és figyelembe venni szíveskedjenek.

Budapest, 2021. december 17.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

Mozgáskorlátozottak
Egyesületeinek
Országos Szövetsége

1032 Budapest, San Marco utca 76.

+36 1 388 2387, +36 1 388 2388

meosz@meosz.hu www.meosz.hu

Dr. Horváth Ilona Mária
főosztályvezető részére

Iktatószám: 1140-1-2021
Tárgy: állásfoglalás kérés személyi
kedvezményre jogosultakról

Ügyfélkapcsolati és Tájékoztatási Főosztály
Nemzeti Adó- és Vámhivatal

e-papír rendszer

Tisztelt Főosztályvezető Asszony!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (továbbiakban: MEOSZ), mint a mozgáskorlátozott emberek országos érdekképviselői, érdekvédelmi szervezete elnökeként **a mozgáskorlátozottakat megillető személyi jövedelemadó kedvezmény jogosulti körével, valamint a rokkantsági járadékban részesülő felnőttkorú gyermek utáni családi adókedvezmény érvényesítésével kapcsolatosan kérem szíves tájékoztatását.**

I. A személyi kedvezmény vonatkozásában

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (Sztjtv.) 29/E. § (1)–(2) bekezdései alapján a súlyosan fogyatékos magánszemély az összevont adóalapját személyi kedvezménnyel csökkentheti. A kedvezmény igénybevételére jogosultakat az Sztjtv. 29/E. § (2) bekezdésének hatályos szövege és a 40. § (2) bekezdésének a 2021. január 1-jét megelőző szövege azonos módon határozza meg.

Ezek alapján a személyi kedvezmény szempontjából a súlyos fogyatékosnak minősülő betegségekről szóló *kormányrendeletben említett betegségben szenvedő, továbbá rokkantsági járadékban vagy fogyatékosági támogatásban részesülő* személyeket kell a kedvezményre jogosult, súlyosan fogyatékos magánszemélynek tekinteni.

A figyelembe vehető betegségeket az összevont adóalap adóját csökkentő kedvezmény igénybevétele szempontjából súlyos fogyatékosnak minősülő betegségekről szóló 335/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet (továbbiakban: Korm. rendelet) BNO kód meghatározással tételesen felsorolja. A Korm. rendelet 1. § (2) bekezdése pedig a kedvezmény igénybevételére jogosultként jelöli meg azt a személyt is, aki fogyatékosági támogatásra jogosult.

A MEOSZ tagságának jelzései alapján a személyi kedvezményre jogosultak körét a gyakorlatban eltérően értelmezik.

Tudomásunk szerint van olyan értelmezés, amely szerint a személyi kedvezmény csak abban az esetben jár, ha a magánszemély olyan betegségben szenved, amelynek a BNO kódját a Korm. rendelet felsorolja.

Ugyanakkor van olyan értelmezés is, amely szerint a személyi kedvezmény annak is jár, aki betegségének BNO kódja nem szerepel ugyan a Korm. rendelet felsorolásában, de fogyatékosági támogatásban vagy rokkantsági járadékban részesül.

Ez utóbbi értelmezést támaszthatja alá a törvény jogosulti felsorolásában foglalt „továbbá” szófordulat, illetve a Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében „az (1) bekezdésben foglaltakon túl” szöveg is.

Előbbiek alapján kérem, szíveskedjen tájékoztatni arról, hogy aki olyan betegségben szenved, amelynek BNO kódját a Korm. rendelet nem tartalmazza, azonban fogyatékosági támogatásban vagy rokkantsági járadékban részesül, az jogosult-e a személyi kedvezményre az Szjtv. 29/E. § (2) bekezdése, illetve a 40. § (2) bekezdésének a 2021. január 1-jét megelőző szövegében foglaltak szerint.

II. Rokkantsági járadékban részesülő felnőttkorú gyermek utáni családi adókedvezmény érvényesítése vonatkozásában

Kérem továbbá, tájékoztatni szíveskedjen az Szjtv. szerinti családi adókedvezmény érvényesítésével kapcsolatban olyan jogosult esetén, aki rokkantsági járadékban részesülő személyre tekintettel veszi igénybe a kedvezményt. Az Szjtv. családi adókedvezményről rendelkező 29/A. és 29/B §-ai értelmében az összevont adóalapot csökkentő kedvezmény a rokkantsági járadékban részesülő személynek minősülő eltartott, illetve kedvezményezett eltartott után érvényesíthető.

Az Szjtv. 29/A. § (3) bekezdése határozza meg, hogy ki lehet a családi kedvezmény jogosultja, e szerint az is, aki rokkantsági járadékban részesülő magánszemély, vagy a vele közös háztartásban élő hozzátartozói közül egy (ideértve a gyermek szüleinek hozzátartozóit is), de csak a döntésük szerinti egy személy veheti igénybe. Kedvezményezett eltartott a rokkantsági járadékban részesülő magánszemély, aki eltartottnak minősül.

Az Szjtv. értelmében a családi kedvezmény érvényesítése során sem az adóelőlegnyilatkozathoz, sem pedig a bevalláshoz nem kell csatolni igazolást a rokkantsági járadékra való jogosultságról. Az adóbevallás esetleges ellenőrzése során azonban az adóhatóság kérheti a bemutatásukat.

Kérem szíves tájékoztatását, hogy ha a jogosultnak nem áll rendelkezésre a rokkantsági járadékot megállapító határozat, az adóhatóság a Magyar Államkincstár Nyugdíjfolyósító Igazgatóság által kiadott igazolás bemutatása esetén igazoltnak tekinti-e, hogy az eltartott, kedvezményezett eltartott rokkantsági járadékban részesül.

Tájékoztatom, hogy az adókötelezettségek előírásoknak megfelelő teljesítése és a tagságunk részére járó adókedvezmények jogszerű igénybevétele érdekében válaszáról a MEOSZ tagságát közleményben értesíteni fogjuk.

Segítő tájékoztatását előre is köszönöm.

Budapest, 2021. július 20.

Tisztelettel:

Kovács János
elnök

dr. Simon Attila István
szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár
részére

Ügyiratszám: 158-1-2021.01.18

Emberi Erőforrások Minisztériuma

1054 Budapest, Akadémia utca 3.

info@emmi.gov.hu

andrea.leitner@emmi.gov.hu

Tárgy: A mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványának megállapítására vonatkozó eljárással kapcsolatos állásfoglalás

Tisztelt Helyettes Államtitkár Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) köszönettel fogadta tájékoztatását, valamint a szabályozásért felelős tárca felkérését a magasabb összegű családi pótlék, valamint a mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványára való jogosultsággal kapcsolatban felmerült eljárási kérdések tisztázására. A családpolitikáért felelős helyettes államtitkár által ismertetett javaslatra vonatkozóan a MEOSZ álláspontjáról a következőkben tájékoztatom.

A mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványáról szóló 218/2003. (XII. 11.) Korm. rendelet 2. § d) pontja értelmében igazolványra jogosult, aki a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról szóló 5/2003. (II. 19.) ESzCsM rendelet 1. számú melléklete szerint vaknak vagy gyengénlátónak (K betűjel, 1 számjel), mozgásszervi fogyatékosnak („L” betűjel), értelmi fogyatékosnak („M” betűjel) vagy autistának (N betűjel) minősül. A mozgáskorlátozott személy parkolási igazolványára való jogosultság igazolására alkalmas egyes iratokat pedig a kormányrendelet 1. számú melléklete határozza meg. E szerint a kedvezményre jogosító egészségi állapot bizonyítása a 2. § d) pontjának tekintetében megtehető az 5/2003. (II. 19.) ESzCsM rendelet 3. számú mellékletében meghatározott igazolással. Ez az „Igazolás tartósan beteg, vagy súlyosan fogyatékos gyermekről” elnevezésű nyomtatvány, melyet, ahogy Helyettes Államtitkár Úr levelében szerepel az EESZT technikai kialakítását követően a vizsgálatot végző szakorvos elektronikus úton továbbít a magasabb összegű családi pótlékra való jogosultság elbírálását végző hatósághoz.

Hivatkozott jogszabályok alapján a mozgáskorlátozott személy parkolási igazolványára való jogosultság szűkebb személyi körre vonatkozik, mint a magasabb összegű családi pótlékra jogosultak.

A MEOSZ abban az esetben ért egyet a szabályozásért felelős tárca javaslatával, hogy a magasabb összegű családi pótlékot megállapító határozattal is igazolható legyen a mozgáskorlátozott személyek parkolási igazolványára való jogosultsága, **amennyiben a magasabb összegű családi pótlékot megállapító határozat rendelkező részéből egyértelműen és közvetlenül meghatározható a parkolási igazolvány kedvezményre jogosító egészségi állapot.**

Ennek érdekében javasoljuk, hogy a magasabb összegű családi pótlékot megállapító határozat rendelkező részében szerepeljen az 5/2003. (II. 19.) ESzCsM rendelet magasabb összegű családi pótlékre jogosító betegségek és fogyatékoságokról szóló 1. számú mellékletében feltüntetett BNO kódoknak megfelelő, a kormányrendelet szerint elfogadható „K” 1 számjel, „L”, „M” vagy N betűjel betűjel. Így az igazolt BNO kódnak megfelelő betűjelet tartalmazó határozat alkalmas lehet arra, hogy a mozgáskorlátozott személyek parkolási igazolványára való jogosultságot elbíráló hatóság annak alapján elkülönítse a parkolási igazolványra jogosultakat a magasabb összegű családi pótlékre más jogcímen jogosultaktól és az igazolványt csak a kormányrendelet alapján a parkolási igazolványra jogosultak számára adja ki.

Ezért a MEOSZ javasolja a kormányrendelet mozgáskorlátozott személy parkolási igazolványára való jogosultság igazolására alkalmas egyes iratokra vonatkozó 1. számú mellékletének kiegészítését az alábbiak szerint:

„4. A magasabb összegű családi pótlékre jogosító betegségekről és fogyatékoságokról szóló 5/2003. (II. 19.) ESzCsM rendelet 3. számú mellékletében meghatározott igazolás, vagy a magasabb összegű családi pótlékre jogosító betegségekről és fogyatékoságokról szóló 5/2003. (II. 19.) ESzCsM rendelet 1. számú melléklete szerinti, a jelen kormányrendelet 2. § d) pontjában meghatározott betűjelet igazoló magasabb összegű családi pótlékot megállapító határozat.”

Álláspontunk szerint a javaslatunknak megfelelően kialakított szabályozás és eljárás az adott egyedi ügyben eljáró ügyintézőnek többlet adminisztratív terhet nem jelent, egyszeri informatikai fejlesztést követően az ügyintéző által rögzített BNO kódok alapján generálható a rendelet által meghatározott betűjel, mely aztán a határozat rendelkező részében feltüntethető.

Kérem, hogy a MEOSZ javaslatát megfontolni, és álláspontjáról, írásban tájékoztatni szíveskedjen.

Nagyon köszönöm szíves és segítő együttműködését!

Budapest, 2021. január 18.

Tisztelettel,

Kovács Ágnes
elnök

Mozgáskorlátozottak
Egyesületeinek
Országos Szövetsége

1032 Budapest, San Marco utca 76.
+36 1 388 2387, +36 1 388 2388
meosz@meosz.hu www.meosz.hu

Novák Katalin
családokért felelős
tárca nélküli miniszter

Ügyiratszám: 938-1/2021

1055 Budapest,
Szalay utca 10-14.

csm@csm.gov.hu

Tárgy: A szülő fogyatékos gyermekével szemben fennálló tartási kötelezettségének rendezése

Tisztelt Miniszter Asszony!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (a továbbiakban: MEOSZ) közel negyven éve a mozgáskorlátozott emberek legjelentősebb, meghatározó magyar érdekvédelmi szervezete, mely a mozgáskorlátozott emberek érdekeinek képviselőjén túl a közösség társadalmi integrációja iránt is elkötelezett. Érdekvédelmi munkánk alapját az elidegeníthetetlen emberi jogok adják. Érdekvédelmi tevékenységünk gyakorlása során kiemelt figyelmet fordítunk a fogyatékos emberek legkiszolgáltatottabb csoportjára, a fogyatékossgal élő gyermekekre, illetve az önmagukról gondoskodni nem tudó fogyatékos emberek csoportjára, az őket megillető alapvető jogokra.

Újsághír kapcsán szereztünk tudomást arról, hogy a kormány a tartásdíj fizetésére vonatkozó hatályos jogszabályok hatékonyabb kikényszerítésével és jogszabályalkotással kívánja rendezni azoknak a gyermekeknek az anyagi helyzetét, akiknek a szülei elváltak. A MEOSZ üdvözli ezt a kormányzati szándékot, támogatásáról biztosítja az illetékes családügyi és igazságügyi tárcákat és kifejezi abbéli reményét, hogy a változások a fogyatékossgal élő gyermekét egyedül nevelő szülők számára is kedvező hatásúak lesznek.

Engedje meg, hogy ezzel kapcsolatban felhívjuk a figyelmét az egyszülős háztartásban élő (akár kiskorú, akár felnőtt) fogyatékos gyermekek, illetve az őket nevelő elvált szülők speciális helyzetére.

Köztudott, hogy a fogyatékos gyermek felnevelése, a róla való megfelelő gondoskodás óriási, az ép gyermeket jelentősen meghaladó anyagi, pszichés és fizikai terhet ró a családra. Ezeket a terheket a gyermek két szülője együtt kell, hogy viselje, még abban az esetben is, ha a szülők elváltak. **A tapasztalatunk azonban az, hogy a szülők válása esetén a különélő szülő gyakran nem vagy nem megfelelő mértékben járul hozzá a fogyatékos gyermek nevelésével, gondozásával járó, az átlagost jelentősen meghaladó anyagi terhekhez, és ez a hozzájárulás is legtöbbször csak a gyermek nagykorúságának eléréséig tart.** Fontos probléma az is, hogy bár a fogyatékossga miatt gondozásra szoruló gyermek tartásának kötelezettsége a gondozásának és ápolásának költségeire, továbbá az azokkal kapcsolatos más szükséges szolgáltatásokra (pl. rehabilitáció, orvosi ellátás) is kiterjed, a tapasztalataink szerint a megítélt

tartásdíj összegében ez az elv nem mindig érvényesül, illetve a megítélt összeg az önkéntes teljesítés elmaradása esetén nem kikényszeríthető.

Azért is szolgál rendkívüli örömünkre a Tisztelt Miniszter Asszony által bejelentett kezdeményezés, mert a közelmúltban az Autisták Országos Szövetsége (AOSZ), az Értelmi Fogyatékosokkal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége (ÉFOÉSZ), a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége (MVGYOSZ), a MEOSZ, a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége (SINOSZ) és a Siketvakok Országos Egyesülete (SVOE) munkacsoportot hozott létre, hogy áttekinthesse, hogyan lehetne a szülők válása esetén a fogyatékos – kiskorú és nagykorú – gyermekek megfelelő tartását biztosítani.

A közösségünk számára precedens jellege miatt is kiemelten fontos volt, hogy a Tisztelt Miniszter Asszony kezdeményezése nyomán a gyermeket nevelő családok otthonfelújítási támogatását azok a családok is igénybe vehetik, akik felnőtt, 25 évesnél idősebb fogyatékos gyermeket nevelnek. Számunkra azért kiemelt jelentőségű a jogosultsági kör ilyen meghatározása, mert ezzel a jogalkotó elismerte azt, hogy a fogyatékos gyermekek estében a nagykorúság elérése, a tanulmányok befejezése nagyon gyakran nem jelent öngondoskodást, az önálló élet megkezdését: fogyatékos gyermekek – életkoruktól függetlenül, gyakran életük végéig a szüleik gondozására, ellátására szorulnak.

A fogyatékos emberek szövetségei a tartásdíj fizetésére vonatkozó hatályos jogszabályok hatékonyabb kikényszerítése és jogszabályalkotás érdekében kifejezett kormányzati szándékkal egyetértve ezért szeretnének egyeztetést kezdeményezni a Tisztelt Miniszter Asszonnyal a tartásra és a tartásdíjra vonatkozó szabályok fogyatékos emberek számára is kielégítő szabályozásának megteremtése érdekében. Kérjük a Tisztelt Miniszter Asszonyt, hogy az egyeztetésre a számunkra lehetőséget biztosítani szíveskedjék.

Budapest, 2021. május 03.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

Novák Katalin
családokért felelős
tárca nélküli miniszter

Ügyiratszám: 1027-1-2021

1055 Budapest,
Szalay utca 10-14.

csm@csm.gov.hu

Tárgy: a tartásdíj állam általi megelőlegezése lehetőségének kiterjesztése a fogyatékos nagykorú személyek esetére

Tisztelt Miniszter Asszony!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (a továbbiakban: MEOSZ) és Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége (MVGYOSZ) kezdeményezi, hogy a jogalkotó a **fogyatékos, és önhibáján kívül tartásra szoruló nagykorú személyek esetére is tegye lehetővé a tartásdíj állam általi megelőlegezésének lehetőségét az egyes törvényeknek az egyszülős családok életkörülményeinek javítása érdekében történő módosításáról szóló T/16203 sz. törvényjavaslatban (törvényjavaslat) foglalt feltételekkel.** Kérjük ezért a Tisztelt Miniszter Asszonyt, hogy a törvényjavaslat módosítását az alábbiak szerint kezdeményezze.

Megismételjük továbbá a 2021. május 3-án kelt levelünkben a Tisztelt Miniszter Asszonyhoz intézett kérést, amely szerint szervezetek, valamint az Autisták Országos Szövetsége (AOSZ), az Értelmi Fogyatékosokkal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége (ÉFOÉSZ), a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége (SINOSZ), és a Siketvakok Országos Egyesülete (SVOE) számára **biztosítson egyeztetési lehetőséget** a tartásra és a tartásdíjra vonatkozó szabályok fogyatékos emberek számára is kielégítő szabályozásának megteremtése érdekében. Kérjük a Tisztelt Miniszter Asszonyt, hogy **az egyeztetésre időpontot megjelölni szíveskedjék.**

A módosítás szükségességének indokolása

Üdvözljük a tartásdíj megelőlegezésében bekövetkezett kedvező – a gyermekek érdekeit szem előtt tartó – változásokat, valamint a tartásdíj behajtás rendszerének egyszerűsödését is. Érdekvédelmi tevékenységünk során számos alkalommal szembesülünk azzal a problémával – amelyre a törvényjavaslat indoklása is utal – hogy az egyszülős háztartások fokozottan ki vannak téve a kirekesztődés, a perifériára szorulás kockázatának. Mindennapos gond az egyszülős családokban, hogy a tartásdíjhoz jelentős késedelemmel vagy egyáltalán nem jutnak hozzá, ami a tartásra jogosult gyermek létfenntartását, szükségletei kielégítését veszélyezteti. Fokozottan igaz ez az egyszülős, fogyatékos gyermeket nevelő családokra,

hiszen az ő esetükben gyakran nem következik be az önállósodás, a szülőről való leválás a fiatal felnőttkorban sem. Ezen személyek ellátási és felügyeleti igénye gyakran egy kisgyermekével egyezik meg, többszörös mentális és fizikai terhet róva az őt háztartásában egyedül nevelő szülőjére. A nagykorúvá vált fogyatékos személy, aki önhibáján kívül, önellátásra nem képes, és így az önmaga fenntartásához szükséges anyagiakkal sem rendelkezik, éppúgy rászorult nagykorúvá válása után is, amiként egy kiskorú gyermek. A különváltan élő fogyatékos gyermeket /felnőttet/ gondozó szülők esetében jellemző, hogy az életközösség megszűnését követően az elköltöző fél gyermeke tényleges napi gondozásában, nevelésében már nem vesz részt, hanem attól teljesen távol marad, jelentős érzelmi, fizikai, mentális és anyagi felelősséget hárítva a gyermeket gondozó szülőre. Ez a felelősség azonban egy nagykorúvá vált fogyatékos személy esetén nem csökken, hiszen a gyermek továbbra is fokozott szülői jelenlétet igényel, sőt ez gyakran az életkor előrehaladtával – ellentétben a kiskorú gyermekekkel – tovább nő. Ez a tény mutatott rá arra, hogy az egyszülős felnőtt fogyatékos gyermeket gondozó családok problémája a tartásdíjjal összefüggésben sokkal inkább a kiskorú gyermekek tartásához hasonlítható, semmint a rokontartás szabályaihoz. Fontos látni, hogy a családban élő fogyatékos személyek ellátása során egy folyamatról van szó, amely nem szakad meg, ellentétben a rokontartással, ahol a rászoruló jellemzően élete valamely szakaszában igényli ezen segítséget hozzátartozóitól.

A fogyatékos gyermekek esetében – csakúgy ahogy más gyermekek esetében is – a tartásdíj állam általi megelőlegezésére csak meghatározott életkorig van lehetőség, holott ezen gyermekek életében az ellátási igény mértékében, és ezzel a gondozását biztosító szülő tevékenységében nem történik változás. Míg a fogyatékoság nélkül élő gyermekek az életkor előrehaladtával egyre önállóbbak lesznek, és így nem, vagy nem olyan mértékben szorulnak rá szüleik támogatására, ez az életkorhoz köthető előremutató változás a fogyatékos gyermekek többségénél nem következik be. **Éppen ezért mivel az ő esetükben nem történik előrelépés az önellátási képességben, javasoljuk, hogy ne történjen változás a különélő szülő tartási kötelezettségében sem, azaz a fogyatékos gyermekek vonatkozásában ne a különböző életkori korlátok, hanem az állapotuk alapján vonatkozzanak rájuk az új szabályozás általi kedvező változások, gondolunk itt elsősorban a tartásdíj megelőlegezés kedvezőbb feltételeire, és az állam behajtói szerepére.**

Fentiek alapján könnyen belátható, hogy a szülei ápolására, gondozására szoruló fogyatékossgal élő felnőtt ember a vele együttélő szülő számára a gondozás, ápolás szükségleteinek kielégítése szempontjából olyan, mintha kiskorú gyermek lenne. A szülőre a fogyatékos nagykorú gyermek gondozása, mindennapi életének szervezése legalább akkora terhet ró, mintha a gyermek kiskorú lenne. A nagykorú fogyatékos gyermekkel együttélő szülő – a tartásdíj tekintetében – ugyanolyan kiszolgáltatott helyzetbe kerül, mint a kiskorú gyermekét egyedül nevelő szülő. A különélő szülő nemfizetése esetén a fogyatékos gyermek rehabilitációja szenvedhet csorbát, egészségi állapota, életminősége romolhat, akár létfenntartása is veszélybe kerülhet.

A magyar kormányt a fogyatékos személyeket megillető megfelelő életszínvonal és szociális védelem megteremtésének vonatkozásában kötelezettségek terhelik. A 2007. évi XCII. törvénnyel ratifikált, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény (CRPD) 28 cikk (1) bekezdése szerint „a részes államok elismerik a fogyatékossgal élő személyek jogát a megfelelő életminőséghez saját maguk és családjuk számára, beleértve a megfelelő élelmet, ruházatot és lakhatást, továbbá az életkörülmények folyamatos javításához, és megteszik a megfelelő lépéseket annak érdekében, hogy e jog érvényesülését bármiféle fogyatékossgon alapuló hátrányos megkülönböztetéstől mentesen védjék és támogassák.”

A fentiek alapján a törvényjavaslat alábbi szerinti kiterjesztést javasoljuk.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) módosítása

Álláspontunk szerint a nagykorúvá vált tartósan beteg és fogyatékos személyeket illető tartásdíj megelőlegezésére vonatkozó részletes szabályokat is a Gyvt.-ben kell elhelyezni az alábbi indokok alapján:

- a gyermektartásdíj megelőlegezésre vonatkozó eljárás gyámhatósági hatáskör, az önmagát saját hibáján kívül ellátni nem tudó azonban már nagykorú fogyatékos személyekre vonatkozó tartásdíj megelőlegezési eljárás lényegét tekintve nem térne el attól
- a gyámhatóság más fiatal felnőtt személyek vonatkozásában is eljár a gyermektartásdíj megelőlegezése vonatkozásában, hiszen a nagykorúvá vált azonban még tanulmányaikat folytató fiatal felnőttek tartásdíj megelőlegezése is hatáskörébe tartozik
- a gyámhatóság más ügykörben (gondnokság) is rendelkezik hatáskörrel nagykorú személyekkel kapcsolatos eljárásokban
- a jogalkotó a gyermekvédelmi ellátásra való jogosultság számításánál tartós beteg és fogyatékos személyeket korhatárra való tekintet nélkül más kiskorú eltartott személyekkel egyezően a közös háztartásban élő közeli hozzátartozóként kezeli. Elismerve ezáltal, hogy ez a helyzet ellátási igénye alapján semmiben sem különbözik a többi még nem nagykorú vagy már nagykorú de még tanulmányokat folytató fiatal felnőttől.

A fentiek alapján a Gyvt. módosítására az alábbi szövegszerű javaslatot tesszük:

1. A Gyvt. 22. §-a a következő (1a) és (1b) bekezdéssel egészül ki:

(1a) Az (1) bekezdés szerinti gyermektartásdíjnak minősül az a tartásdíj is, amit a szülő fogyatékos, nagykorú gyermekének köteles fizetni rokontartás címén.

(1b) Az (1a) bekezdés alkalmazásában fogyatékosnak minősül,

a) aki a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény alapján fogyatékosági támogatásra jogosult,

b) aki a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló 102/2011. (VI. 29.) Korm. rendelet értelmében közlekedőképességében súlyosan akadályozott,

c) akit a vakok személyi járadékának bevezetéséről szóló 1032/1971. (VII. 14.) Korm. határozat végrehajtásáról szóló 6/1971. (XI. 30.) EüM rendelet alapján 2001. július 1-jét megelőzően vaknak minősítettek, vagy

d) aki a magasabb összegű családi pótlékra fogyatékosága alapján jogosult.

Indokolás:

A fogyatékos gyermek és a vele együtt élő szülő a gyermek nagykorúsága után is nagymértékben rászorulhat a tartásdíj nyújtotta anyagi támogatásra. Amennyiben a megállapított tartást a külön élő szülő nem nyújtja, ez nagyon komoly anyagi problémákat okozhat a családnak, ezért javasoljuk a Gyvt.-t kiegészíteni akként, hogy a fogyatékos, nagykorú gyermeknek járó tartásdíj megelőlegezésére is kiterjedjen.

2. A Gyvt. 24. §-a a következő (1a) bekezdéssel egészül ki:

(1a) A feltételek fennállása esetén az (1) bekezdésben foglalt időtartamot követően is további három évre a megelőlegezés továbbfolyósítható, illetve ismételten elrendelhető, amennyiben a gyermektartásdíjra jogosult kiskorú gyermek vagy a tartásdíjra jogosult nagykorú gyermek a 22. § (1b) pontja alapján fogyatékosnak minősül.

Indokolás:

Fogyatékos gyermek esetében a nevelésével, gondozásával járó fokozott anyagi terhek mérséklése érdekében indokoltnak tartjuk, hogy a megelőlegezés időtartama meghosszabbítható legyen, amennyiben a jogosultság feltételei fennállnak.

3. A Gyvt. 24. § (5) bekezdés b) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(A gyámhatóság a gyermektartásdíj megelőlegezését megszünteti, ha)

b) a gyermek nagykorúvá vált, a 22. § (1b) bekezdése alapján nem minősül fogyatékosnak és nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat nem folytat,

4. A Gyvt. 24. § (5) bekezdése a következő e) ponttal egészül ki:

(A gyámhatóság a gyermektartásdíj megelőlegezését megszünteti, ha)

e) ha a nagykorú gyermek a 22. § (1b) bekezdése alapján már nem minősül fogyatékosnak.

Indokolás:

Amennyiben a nagykorú gyermek már nem minősül fogyatékosnak, úgy indokolt a megelőlegezés megszüntetése, ezt tartalmazza a módosítási javaslat.

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) módosítása

A Gyvt. fentiek szerinti kiterjesztésével összefüggésben **javasoljuk a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) kiegészítését a tartósan beteg, és fogyatékos személy vonatkozásában megállapított tartásdíj tekintetében a következők szerint:**

1. A Vht. 82/A. § (5) bekezdése az alábbiak szerint módosul:

„Ha a hatósági átutalási megbízás fedezet hiánya miatt nem, vagy csak részben vezetett eredményre, azt a végrehajtó egy alkalommal hivatalból ismét benyújtja. Ezt követően a végrehajtó a hatósági átutalási megbízást

a) a végrehajtást kérő erre irányuló kérelmére további egy alkalommal, vagy

b) *gyermektartásdíj-, vagy a Gyvt. 22. § (1a) bekezdésében szabályozott tartásdíj-követelés* esetén – ide nem értve a 165. § (2) bekezdése szerinti, közjegyzői okiraton és a fizetési meghagyáson alapuló tartásdíj-követelést – indokolt esetben hivatalból, akár több alkalommal is ismételt benyújtja.”

Vht. 164. § (2) bekezdése az alábbiak szerint módosul:

„*A gyermektartásdíj-, vagy a Gyvt. 22. § (1a) bekezdésében szabályozott tartásdíj-követelés, valamint 4/2009/EK tanácsi rendelet szerinti tartási igény végrehajtására indult ügyben a tartásdíj-követelést – ide nem értve a 165. § (2) bekezdése szerinti, közjegyzői okiraton és a fizetési meghagyáson alapuló tartásdíj-követelést – az e végrehajtási ügyre jutó végrehajtási költségeket megelőzően kell kielégíteni.*

Kérjük a Tisztelt Miniszter Asszonyt, hogy a T/16203 sz. törvényjavaslathoz a fentiek szerinti módosító javaslatok előterjesztése iránt intézkedni, továbbá a fent nevezett szervezetek részére egyeztetési lehetőséget biztosítani szíveskedjék.

Budapest, 2021. május 20.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes s.k.
MEOSZ, elnök

dr. Nagy Sándor s.k.
MVGYOSZ, elnök

Dr. Pintér Sándor
belügyminiszter

Ügyiratszám: 159-1-2021.01.18

és

Prof. Dr. Kásler Miklós
emberi erőforrások minisztere

részére

Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs
vezetői

koronavirus@bm.gov.hu
ugyfelszolgalat@bm.gov.hu
miniszter@emmi.gov.hu

Tárgy: javaslat akadálymentes oltópontok létesítésére

Tisztelt Miniszter Urak!
Tisztelt Operatív Törzs vezetőség!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (a továbbiakban: MEOSZ), mint a mozgáskorlátozott emberek országos érdekképviseleti, érdekvédelmi szervezete elnökeként több százezer mozgáskorlátozott- és a kapcsolódó betegségek miatt veszélyeztetett ember Covid-19 védőoltásának biztonságos megszervezése érdekében fordulok Önökhöz.

Üdvözljük az új koronavírus járvány megfékezése érdekében tett kormányzati intézkedéseket, különös tekintettel a védőoltások megkezdésére, hiszen a járvány visszaszorítása mindannyiunk közös érdeke. Bár jelenleg még nem ismert a lakosságra tervezett tömeges oltás módja, ugyanakkor az Operatív Törzs tájékoztatóiból és sajtóhírekből úgy értesültünk, hogy várhatóan több gyártó eltérő alkalmazási feltételekkel rendelkező vakcinájával tervezik a lakosság széleskörű oltását lebonyolítani, illetve ezt támasztja alá a COVID-19 oltóanyagok további beszerzéseiről szóló 1004/2021. (I. 14.) Korm. határozatban foglaltak is.

Kérem az Operatív Törzs tisztelt vezetőségét, hogy **a lakossági oltás megtervezése és az oltópontok kijelölése során** – az oltóanyag biztonságos tárolását és speciális alkalmazási körülményeit is figyelembe véve – **szíveskedjenek gondoskodni a mozgássérültek sajátos igényeiről az oltás akadálymentes hozzáférhetősége érdekében.**

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (továbbiakban: Fot) 4. § fb) alpontja és 7/A. § (1) bekezdése szerint a fogyatékos személy számára – figyelembe véve a különböző fogyatékosági csoportok eltérő speciális szükségleteit – biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz, így az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést.

A Fot. 4. § hb) alpontja szerint az épület egyenlő eséllyel hozzáférhető, ha mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára *megközelíthető*, a nyilvánosság számára nyitva álló része *bejárható*, vészhelyzetben biztonsággal elhagyható, valamint *az épületben a tárgyak, berendezések mindenki számára rendeltetésszerűen használhatók*.

A mozgássérült emberek nehezebb közlekedőképessége és a kapcsolódó betegségek miatt a Covid-19 fertőzés szövődményeinek jobban kitett emberek biztonságos védőoltásának megszervezése érdekében **kérjük, hogy az oltópontok kialakítása során minden településen (Budapesten kerületenként) legalább egy olyan akadálymentes oltópontot szíveskedjenek kialakítani, ahol az épületbe bejutás és a védőoltás beadásának helyszíne is biztonságosan és akadálymentesen megközelíthető a mozgássérült emberek számára is.**

Ezzel összefüggésben szeretném felhívni figyelmüket arra, hogy tapasztalatunk szerint olyan épületek is "akadálymentes" megjelölést kapnak, amelyek ténylegesen meg sem közelíthetők vagy nem használhatóak mozgássérült emberek számára. A téves besorolás megtévesztő, és különösen kiszolgáltatott helyzetbe hozza azokat az érintett személyeket, akik egy hosszabb utazást követően szembesülnek azzal, hogy önállóan nem tudnak bejutni. Ez oltópontként kijelölt helyszín esetén különösen hátrányos helyzetet eredményezhet.

Szövetségünk felkészült az oltópontok teljes körű akadálymentességi megfelelőségének felmérésében azonnali szakmai segítséget nyújtani, kiemelkedő tapasztalatú építész és rehabilitációs mérnök szakemberek bevonásával. Az oltópontok tömegközlekedéssel való akadálymentes megközelíthetőségétől a bejutáson, az épületen belüli közlekedésen át egészen az oltás beadásáig vizsgálva a helyszín valós akadálymentességét különböző fogyatékos személyek számára. Javaslatot is adnánk az esetleges hiányosságok azonnal elvégezhető javításának lehetséges műszaki megoldásaira. Ezzel lehetőség nyílna az egyes oltóhelyek akadálymentességéről korrekt, hiteles tájékoztatás nyújtására addig is, amíg az érintett helyszíneken a hatályos jogszabályoknak megfelelő teljes akadálymentesítés megvalósul.

Az akadálymentes oltópontok kijelölésén túl *felhívom szíves figyelmüket az önálló mozgásra képtelen, magas támogatási igényű vagy tartós, krónikus betegségben szenvedő mozgássérült emberek oltási szükségletére is.*

A családjuk körében élő súlyos mozgássérültek az intézményi oltási körből kimaradnak, ugyanakkor sajnos az oltópontra szállításuk különös nehézséget okozhat a családoknak. Továbbá az intézményen kívül, családi vagy önkormányzati segítség nélkül élők számára is lehetővé kell tenni a védőoltást, illetve szükséges gondoskodni a súlyos mozgássérült vagy olyan krónikus betegségben szenvedők védőoltásáról is, akik számára – élethelyzetükből adódóan – lényegesen nagyobb kockázatot jelent az oltópontra eljutás (pl. elesés, megfázás, stb.), mint amekkora a Covid-19 megfertőződés veszélye.

A szállítási nehézségek áthidalása és a kistelepülésen élők védőoltására alternatívaként **javasoljuk a falubusszal szállítás megszervezését**, illetve – ha a védőoltás alkalmazási előírása azt biztonságosan lehetővé teszi, akkor – a szűrési vizsgálatokhoz hasonlóan oltóbusz kialakítását.

Előbbiek alapján kérem, hogy az oltóanyag biztonságos tárolását és speciális alkalmazási körülményeit is figyelembe véve **szíveskedjenek mérlegelni a betegség vagy súlyos mozgáskorlátozottság miatt otthonuk elhagyására képtelen emberek számára mobil oltópontok megszerzését.**

Tisztelt Miniszter Urak, kérem szíves intézkedésüket a mozgássérült emberek védőoltáshoz hozzáféréseinek biztonságos és akadálymentes megszervezése érdekében.

Budapest, 2021. január 18.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

**Emberi Erőforrások Minisztériuma
Egészségügy Szakmai Irányításáért Felelős
Helyettes Államtitkárság**

Ügyiratszám: 1215-1-2021

Dr. Tóth László

egészségügy szakmai irányításáért felelős
helyettes államtitkár részére

ugyfelszolgalat@emmi.gov.hu

Tárgy: koronavírus ellen nem védett személyek egészségügyi intézménybe lépésének feltételei

Tisztelt Helyettes Államtitkár Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (továbbiakban: MEOSZ), mint a mozgáskorlátozott emberek országos érdekképviselői, érdekvédelmi szervezeteként a koronavírus ellen nem védett személyek rehabilitációs ellátásának és a kísérő egészségügyi intézménybe lépésének feltételeivel kapcsolatosan fordulok Önhöz és az alábbiak szerint kérem szíves intézkedését.

A tervezhető fogászati ellátások, a rehabilitációs ellátások, valamint a tervezhető invazív beavatkozások veszélyhelyzeti rendjéről szóló 469/2021. (VIII. 6.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rendelet) értelmében a tervezhető fogászati ellátásra, egészségügyi intézményben rehabilitációs ellátásra, vagy a tervezhető invazív beavatkozásra jelentkező, 6. életévét betöltött beteg ellátásának és a kísérő egészségügyi intézménybe belépésének feltétele a koronavírus elleni védettség igazolása. Ez hatósági védettségi igazolvánnyal vagy 48 órán belül elvégzett, két negatív koronavírus teszttel igazolható.

A rehabilitációs ellátás igénybevétele a védettség igazolásához kötött még abban az esetben is, ha az ellátás nem jár testi kontaktussal. A koronavírus tesztek díját a Rendelet 3. §-a alá nem tartozó esetekben a rehabilitációra érkező embernek kell megfizetni. Ugyanakkor semmilyen módon sem kell a védettségét igazolni, így tesztet sem kell végeznie annak, aki vérvételre vagy injekció beadására érkezik. Továbbá a Rendelet 2. § (3) bekezdése még az invazív beavatkozások esetére is biztosít egyedi mérlegelési lehetőséget, mert a kezelő szakorvos döntése alapján a beteg számára orvosszakmai szempontból elhanyagolható kockázatot jelentő invazív beavatkozás tesztek nélkül is elvégezhető.

A rehabilitációra érkező embereknek tehát igazolni kell a koronavírus elleni védettségét, míg ezzel ellentétben a közvetlen testi kontaktuson alapuló és így feltételezhetően nagyobb fertőzésveszélyt hordozó vérvétel és injekció esetén erre nincs szükség.

Álláspontunk szerint **a beteg által fizetendő koronavírus teszthez kötött feltétel megnehezíti a rehabilitáció igénybevételét.** A betegség vagy fogyatékosság miatt rehabilitációra szoruló, jellemzően alacsonyabb jövedelmi szinten élő embereket annak a

veszélynek teszi ki, hogy problémáik ellátás nélkül maradnak és kiszorulhatnak az ellátásból. A havi 32.265,- Ft összegű rokkantsági ellátásból még az akár kedvezményes árú tesztek díjának kifizetése is lehetetlen.

Fontos figyelembe venni, hogy egyes rehabilitációs ellátások elmaradása később nem orvosolható, pl. az agyvérzésen átesett rehabilitálásra szoruló beteg mozgásfunkciói a megfelelő terápia elmaradása esetén soha nem térnek vissza.

Kérjük tisztelt Helyettes államtitkár urat, hogy **a rehabilitációs ellátások igénybevételét ne kössék a koronavírus elleni védetség igazolásához az invazív beavatkozásokra biztosított mérlegelési lehetőség, illetve a vérvétel és injekcióra vonatkozó mentesítésre is figyelemmel.** Amennyiben járványügyi okból mégis kifejezetten a rehabilitációs ellátásokra indokolt a korlátozás fenntartása, akkor **kérjük, hogy a rehabilitációs ellátásra érkezőknek is legyen ingyenes a teszt.**

A PCR teszt és antigén gyorseszteszt az egészségügyi okból nem oltható beteg és a kiskorú gyermeket kísérő személy részére térítésmentes.

Szeretnénk felhívni szíves figyelmét, hogy számos önellátásra képtelen vagy magas támogatási igényű mozgássérült ember csak kísérővel képes közlekedni, így az egészségügyi intézménybe belépéséhez is nélkülözhetetlen számukra a kísérő jelenléte.

A mozgáskorlátozottságból vagy más betegség/fogyatékoságból fakadó állapotuk miatt önelló közlekedésre nem, vagy nehezen képes emberek érdekében kérjük, hogy a Rendelet 3. § (2) bekezdésében foglaltakhoz hasonlóan, a **fogyatékosággal élő felnőtt ember kísérőjét is térítésmentesen teszteljék** a fogyatékosággal élők egészségügyi ellátáshoz való ingyenes hozzáférhetősége érdekében.

Kérem, hogy a fogyatékosággal élő emberek egészségügyi ellátáshoz való egyenlő esélyű hozzáférése érdekében javaslatomat szíveskedjen támogatni.

Budapest, 2021. szeptember 10.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

Ügyiratszám: 434-1-2021.03.30

**Emberi Erőforrások Minisztériuma
Egészségügy Szakmai Irányításáért Felelős Helyettes Államtitkárság**

Dr. Tóth László

egészségügy szakmai irányításáért felelős
helyettes államtitkár részére

gyogyszerv@emmi.gov.hu

ugyfelszolgalat@emmi.gov.hu

Tárgy: tb támogatott javítás díja és kihordási idő kezdőnapjának megállapítása

Tisztelt Helyettes Államtitkár Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (továbbiakban: MEOSZ), mint a mozgáskorlátozott emberek országos érdekképviselői, érdekvédelmi szervezeteként *gyógyászati segédeszközt felhasználó többszáz ezer embert képviselve* társadalombiztosítási támogatással kapcsolatosan az alábbiakról kérem szíves állásfoglalását, illetve intézkedését.

I. Támogatással javítatáshoz felszámolt térítési díj

Tájékoztatom, hogy a MEOSZ-hoz érkező jelzések szerint a vényen közgyógyellátás jogcímen rendelt kerekesszék vagy moped *javításért egyre több szerviz kiszállási díjat, illetve térítési díjat számít fel.*

A biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászatisegédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól szóló 2006. évi XCVIII. törvény (továbbiakban: Gyftv.) 35. § (6a) bekezdése alapján **a közgyógyellátásra jogosultak részére közgyógyellátás jogcímen rendelt gyógyászati segédeszközök javítása - ha az eszköz támogatással javítható - térítésmentes.**

A gyógyászati segédeszközök társadalombiztosítási támogatásba történő befogadásáról, támogatással történő rendeléséről, forgalmazásáról, javításáról és kölcsönzéséről szóló 14/2007. (III. 14.) EüM rendelet (továbbiakban: R.) 11. § (2) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

„A közgyógyellátásra jogosultak részére közgyógyellátás jogcímen rendelt gyógyászati segédeszközök javítása - ha a külön jogszabály szerint támogatással javítható - térítésmentes. Közgyógyellátás jogcímen térítésmentesen rendelt és kiszolgált gyógyászati segédeszköz **kihordási időn belül történő meghibásodása esetén a javítás közgyógyellátásra jogosultak részére a külön jogszabály figyelembevételével térítésmentes** akkor is, ha a javítás időpontjában az eszköz már nem támogatott, illetve nem szolgálható ki közgyógyellátás jogcímen.”

A Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (a továbbiakban: NEAK) honlapján elérhető tájékoztatók (http://www.neak.gov.hu//data/cms1003109/GYSE_REZSIORADIJAK.pdf <http://www.oep.hu/data/cms1003066/Kerekesszek.pdf>) „kerekesszék javítására” című táblázat utolsó sorában az szerepel, hogy „Szaküzleten kívüli javítás esetén elszámolható” egy óra munkadíj. Eszerint tehát a kerekesszék javítás tb támogatása a szaküzleten kívüli javítás, azaz a kiszállási díj elismert költségére is vonatkozik. A R. 22. számú melléklete és a hivatkozott NEAK közlemény szerint szaküzleten kívüli javítás esetén egy óra számolható el 4.550 Ft-os rezsióradíjjal.

Álláspontunk szerint **a közgyógyellátás jogcímen vényen rendelt javítás esetén kihordási időn belül sem kiszállási díj, sem térítési díj nem kérhető** a hivatkozott jogszabályok alapján. A baleseti ellátás kivételével a közgyógyellátásra nem jogosultak részére társadalombiztosítási támogatással rendelt javítás térítési díjáról és kiszállási díjáról azonban a jogszabályok nem rendelkeznek.

Mindezek ellenére egyre gyakrabban érkezik jelzés arról, hogy a szervezetek sajnálatos módon különféle díjakat kérnek a közgyógy jogcímen vényen rendelt javításért is. A mozgássérült emberek életében a gyógyászati segédeszközök javítási szükséglete folyamatos és a szervizháttér nélkülözhetetlen, így a javítási szolgáltatást nyújtó szervezeteknek kiszolgáltatott biztosítottak kénytelenek kifizetni a kért kiszállási- vagy térítési díjat.

További sajnálatos gyakorlat az is, hogy a szerviz „keret kimerülésre” hivatkozva kihordási időn belül is visszautasítja a vényen rendelt javítás elvégzését. A támogatott eszköz javítására igénybe vehető keret kiszámítása ugyanakkor az alábbiak szerint nem egyértelmű és a biztosítottak számára nem is hozzáférhető.

A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet (Vhr.) 8. § (1) bekezdése *a támogatás alapjául szolgáló összeg és térítési díj meghatározása nélkül* rögzíti a gyógyászati segédeszközök javítási díjához nyújtott támogatás mértékét. Így tehát nem állapítható meg a javítás alapjául szolgáló ár, amelynek százalékos mértékéig járna a támogatás, illetve amihez az eszközre fordított tb támogatás összegét a Vhr. 8. § (1) bekezdése szerint kellene viszonyítani. Továbbá az sem egyértelmű, hogy a Vhr. 8. § (1) bekezdés alapján a támogatási érték 60 %-ában meghatározott javítási maximum „keretet” milyen időszakra – tehát egy-egy javítási alkalomra vagy pl a teljes kihordási időre – kellene vizsgálni.

A Vhr. 8. § (6) bekezdése szerint egy termék javítására a kihordási időn belül legfeljebb a termék kiadásakor érvényes közfinanszírozás alapjául elfogadott ára áfá-val növelt összegének 130%-a fordítható.

Az eszköz kihordási ideje alatt javításra elszámolt támogatás végösszegét a biztosítottak nem ismerik. A NEAK betegéletút lekérdező szolgáltatása csak szűkebb réteg számára hozzáférhető és tapasztalataink szerint a laikus biztosítottak számára a javítás pontos díja sem állapítható meg egyértelműen. Az egyébként sem elvárható, hogy a szakemberek számára is alig átlátható, bonyolult támogatási adatok közt a biztosított utána járjon az eszköz támogatási összege és a javítási díj Vhr. 8. § (1) és (6) bekezdése szerinti arányának.

Az egyes eszközök támogatott javítására elszámolható összeg szabályozása nem egyértelmű, a ténylegesen felhasznált támogatási összeg közvetlenül nem hozzáférhető, így a szervizek „javítási keret kimerülésére” hivatkozása a biztosítottak által ellenőrizhetetlen állítás. Tapasztalataink szerint a szerviz akár önkényesen is visszautasíthatja, hogy a javítást a tb támogatás terhére végezze el.

A tb támogatással rendelhető **javítással kapcsolatosan** az előbbieken kifejtettek alapján **az alábbi kérdésekben kérem szíves állásfoglalását:**

- A közgyógyellátásra jogosultak, illetve nem közgyógy jogosult biztosítottak részére vényen rendelt, tb támogatással javítható eszközök esetén a szerviz felszámíthat-e kiszállási- vagy térítési díjat?
- Amennyiben a kiszállási díj vagy térítési díj jogszerűen követelhető, akkor hogyan és milyen díj összeg alapulvételével kell kiszámítani a térítési díjat és kiszállási díjat? Tehát mi a támogatás alapjául elfogadott ár, amihez képest a Vhr. 8. § (1) bekezdése szerinti %-os mértékeket vizsgálni kellene? Ezt a biztosítottak hol ellenőrizhetik?
- A szerviz eltérhet-e a R. 22. sz. mellékletében közzétett rezióradíjak és a NEAK által közzétett elszámolható időtartamokból adódó javítási összegektől? Az így rögzített díjaktól eltérés alapul szolgálhat-e térítési díj felszámítására?
- Az egy termékre fordítható javítási maximumot a Vhr. 8. § (1) bekezdése szerinti, az adott eszközre meghatározott támogatási érték 60 %-ának megfelelő összeg vagy a Vhr. 8. § (6) bekezdése szerinti, a termék kiadásakor érvényes bruttó ár 130 %-ának megfelelő összeg figyelembe vételével kell meghatározni?
- A biztosított hol és hogyan ismerheti meg a tb támogatással vásárolt eszközére a kihordási idő alatt fordított javítási díjat, illetve a rá irányadó maximális javítási támogatás mértékét? A javítást rendelő orvos, illetve a javítást végző szolgáltató hol és hogyan ismerheti meg a nála megjelenő biztosított eszközére már igénybe vett javítási díjakat?

Amennyiben **nem jogszerű a vényen rendelt javítás során kiszállási díj vagy térítési díj felszámítása, akkor kérem szíves intézkedését a jogsértő gyakorlat megszüntetése érdekében.**

II. Kihordási idő kezdőnapja

Számos jelzés érkezik a MEOSZ-hoz a gyógyászati segédeszközökre irányadó kihordási idő kezdőnapjának eltérő értelmezésével kapcsolatosan is.

A gyógyászati segédeszközök társadalombiztosítási támogatásba való befogadásának, valamint a támogatás megváltoztatásának szabályairól szóló 451/2017. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés 5. pontja szerint a kihordási idő: „az az időtartam, amelyre meghatározott mennyiségű gyógyászati segédeszköz támogatással *rendelhető*, vagy az az időtartam, amelyre vonatkozóan a rendelt eszköz árához a NEAK *támogatást állapít meg*”.

A kihordási időhöz kötött *rendelési korlátozások miatt a kezdőnapnak fontos gyakorlati jelentősége van*, azonban a jogszabályok nem határozzák meg az időtartam kezdetét és erre vonatkozóan sem a NEAK betegéletút lekérdező rendszere, sem az EESZT nem tartalmaz konkrét dátumot. A támogatás időtartamát a NEAK és a R. is hónapokban határozza meg, a kezdőnap megjelölése nélkül.

A kihordási idő a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés 5. pontja szerinti definíció *első fordulata alapján a rendelés napja lehetne, azonban a definíció második fordulata alapján a vény beváltásának napja, az eszköz kiszolgáltatásának, sőt akár a tb támogatás elszámolásának napja is lehetne.*

A biztosítottak nyilatkoznia kell a kihordási időn belül számára rendelt eszközökről, illetve tudomásunk szerint az orvosok rendelési gyakorlata is eltérő. Így tehát *olyan időszaknak van jogkövetkezménye, amely kezdetét a biztosított és a kezelőorvos sem feltétlenül ismeri és akár négy eltérő dátum is lehet.* Egyes eszközök esetén több hónap, akár fél év is eltelhet a vény beváltása és az eszköz kiszolgáltatása közt, a tb támogatás elszámolásának napját pedig a biztosítottak és kezelőorvosok nem ismerik. ***Álláspontunk szerint ezért a felírás napjától kellene számítani a kihordási időt, mert ez a dátum ismert a biztosított és a kezelőorvos számára is.***

Előbbieket alapján kérjük szíves tájékoztatását, **hogy az egészségbiztosító a gyakorlatban melyik időponttól számítja a gyógyászati segédeszközökre irányadó kihordási időt.**

Budapest, 2021. március 30.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

Dr. Horváth Ilona Mária
főosztályvezető részére

Iktatószám: 1140-1-2021
Tárgy: állásfoglalás kérés személyi
kedvezményre jogosultakról

Ügyfélkapcsolati és Tájékoztatási Főosztály
Nemzeti Adó- és Vámhivatal

e-papír rendszer

Tisztelt Főosztályvezető Asszony!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (továbbiakban: MEOSZ), mint a mozgáskorlátozott emberek országos érdekképviselői, érdekvédelmi szervezete elnökeként a mozgáskorlátozottakat megillető személyi jövedelemadó kedvezmény jogosulti körével, valamint a rokkantsági járadékban részesülő felnőttkorú gyermek utáni családi adókedvezmény érvényesítésével kapcsolatosan kérem szíves tájékoztatását.

I. A személyi kedvezmény vonatkozásában

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (Szjtv.) 29/E. § (1)–(2) bekezdései alapján a súlyosan fogyatékos magánszemély az összevont adóalapját személyi kedvezménnyel csökkentheti. A kedvezmény igénybevételére jogosultakat az Szjtv. 29/E. § (2) bekezdésének hatályos szövege és a 40. § (2) bekezdésének a 2021. január 1-jét megelőző szövege azonos módon határozza meg.

Ezek alapján a személyi kedvezmény szempontjából a súlyos fogyatékosnak minősülő betegségekről szóló *kormányrendeletben említett betegségben szenvedő, továbbá rokkantsági járadékban vagy fogyatékosági támogatásban részesülő* személyeket kell a kedvezményre jogosult, súlyosan fogyatékos magánszemélynek tekinteni.

A figyelembe vehető betegségeket az összevont adóalap adóját csökkentő kedvezmény igénybevétele szempontjából súlyos fogyatékosnak minősülő betegségekről szóló 335/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet (továbbiakban: Korm. rendelet) BNO kód meghatározással tételesen felsorolja. A Korm. rendelet 1. § (2) bekezdése pedig a kedvezmény igénybevételére jogosultként jelöli meg azt a személyt is, aki fogyatékosági támogatásra jogosult.

A MEOSZ tagságának jelzései alapján a személyi kedvezményre jogosultak körét a gyakorlatban eltérően értelmezik.

Tudomásunk szerint van olyan értelmezés, amely szerint a személyi kedvezmény csak abban az esetben jár, ha a magánszemély olyan betegségben szenved, amelynek a BNO kódját a Korm. rendelet felsorolja.

Ugyanakkor van olyan értelmezés is, amely szerint a személyi kedvezmény annak is jár, aki betegségének BNO kódja nem szerepel ugyan a Korm. rendelet felsorolásában, de fogyatékosági támogatásban vagy rokkantsági járadékban részesül.

Ez utóbbi értelmezést támaszthatja alá a törvény jogosulti felsorolásában foglalt „továbbá” szófordulat, illetve a Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében „az (1) bekezdésben foglaltakon túl” szöveg is.

Előbbiek alapján kérem, szíveskedjen tájékoztatni arról, hogy aki olyan betegségben szenved, amelynek BNO kódját a Korm. rendelet nem tartalmazza, azonban fogyatékosági támogatásban vagy rokkantsági járadékban részesül, az jogosult-e a személyi kedvezményre az Szjtv. 29/E. § (2) bekezdése, illetve a 40. § (2) bekezdésének a 2021. január 1-jét megelőző szövegében foglaltak szerint.

II. Rokkantsági járadékban részesülő felnőttkorú gyermek utáni családi adókedvezmény érvényesítése vonatkozásában

Kérem továbbá, tájékoztatni szíveskedjen az Szjtv. szerinti családi adókedvezmény érvényesítésével kapcsolatban olyan jogosult esetén, aki rokkantsági járadékban részesülő személyre tekintettel veszi igénybe a kedvezményt. Az Szjtv. családi adókedvezményről rendelkező 29/A. és 29/B §-ai értelmében az összevont adóalapot csökkentő kedvezmény a rokkantsági járadékban részesülő személynek minősülő eltartott, illetve kedvezményezett eltartott után érvényesíthető.

Az Szjtv. 29/A. § (3) bekezdése határozza meg, hogy ki lehet a családi kedvezmény jogosultja, e szerint az is, aki rokkantsági járadékban részesülő magánszemély, vagy a vele közös háztartásban élő hozzátartozói közül egy (ideértve a gyermek szüleinek hozzátartozóit is), de csak a döntésük szerinti egy személy veheti igénybe. Kedvezményezett eltartott a rokkantsági járadékban részesülő magánszemély, aki eltartottnak minősül.

Az Szjtv. értelmében a családi kedvezmény érvényesítése során sem az adóelőlegnyilatkozathoz, sem pedig a bevalláshoz nem kell csatolni igazolást a rokkantsági járadékra való jogosultságról. Az adóbevallás esetleges ellenőrzése során azonban az adóhatóság kérheti a bemutatásukat.

Kérem szíves tájékoztatását, hogy ha a jogosultnak nem áll rendelkezésre a rokkantsági járadékot megállapító határozat, az adóhatóság a Magyar Államkincstár Nyugdíjfolyósító Igazgatóság által kiadott igazolás bemutatása esetén igazoltnak tekinti-e, hogy az eltartott, kedvezményezett eltartott rokkantsági járadékban részesül.

Tájékoztatom, hogy az adókötelezettségek előírásoknak megfelelő teljesítése és a tagságunk részére járó adókedvezmények jogszerű igénybevétele érdekében válaszáról a MEOSZ tagságát közleményben értesíteni fogjuk.

Segítő tájékoztatását előre is köszönöm.

Budapest, 2021. július 20.

Tisztelettel:

Kovács Zsuzsanna
elnök

Emberi Erőforrások Minisztériuma
Egészségügyi Finanszírozásért és Fejlesztésért Felelős
Helyettes Államtitkárság

Ügyiratszám: 403-1-2021.03.12

Dr. Boér Gábor
helyettes államtitkár részére

ugyfelszolgalat@emmi.gov.hu

Tárgy: önhibán kívül ellátatlan betegek táppénz jogosultsága

Tisztelt Helyettes Államtitkár Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (továbbiakban: MEOSZ), mint a mozgáskorlátozott emberek országos érdekképviselői, érdekvédelmi szervezetének elnökeként az egészségügyi ellátások elhalasztása miatt önhibán kívül keresőképtelen betegek táppénz ellátásának folyamatos biztosítása érdekében fordulok Önhöz.

Az új koronavírus járvány miatt immáron egy éve szűkített kapacitással működik az egészségügy. Amint az közismert, **a járványhelyzetre tekintettel a nem létfontosságú kezeléseket, nem életmentő beavatkozásokat felfüggesztették**, és egyes ellátásokat 2020 márciusa óta határozatlan időre elhalasztottak.

A Szövetségünkhöz érkezett jelzések alapján számos beteg a csípő- térdprotézis, gerinc-, végtag és egyéb műtétek folyamatos, többszöri elhalasztása miatt akár már egy éve is keresőképtelen. A korlátozások feloldását követően az elhalasztott műtétek pótlása is várhatóan hosszabb időt – a várólisták jelenlegi adatai alapján újabb egy évet is – igénybe vehet.

A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (Ebtv.) 46. § (1) bekezdése alapján táppénz a biztosítási jogviszony fennállásának időtartama alatt, a *keresőképtelenség tartamára, de legfeljebb egy éven át jár*. Az Ebtv. 44. § szerint aki betegsége miatt munkáját nem tudja ellátni, az keresőképtelennek számít.

A keresőképtelen betegek pénzbeli ellátását biztosító **táppénz tehát maximum egy éven át folyósítható**, és az Ebtv. 50. § alapján **méltányosságból sincs lehetőség 1 évnél hosszabb ideig táppénz ellátást nyújtani**.

Az egyébként aktív munkavállalók az elhalasztott műtétek, *egészségügyi beavatkozások miatt ellátatlan betegek önhibán kívül nem kaptak egészségügyi ellátást és nem tudják munkájukat ellátni*, ugyanakkor az 1 évben maximalizált táppénz jogosultság miatt **a betegségi ellátásukat elveszítik**. Sőt, ez járhat a munkahely és így akár a tb jogosultság elvesztésével is.

A járvány terjedésének megakadályozása érdekében tett veszélyhelyzeti lépések sorában intézkedések történtek az okmányok érvényességének meghosszabbítása, a közgyógyellátási jogosultság és a gyógyszer, gyógyászati segédeszköz rendelésére vonatkozó szakorvosi javaslatok érvényességének meghosszabbításáról is, de a pénzbeli ellátás meghosszabbítására nem került sor.

Tisztelt Helyettes Államtitkár úr!

Nyilván Ön előtt is ismert, hogy nem pusztán mozgásszervi okból lehet elhalasztott beavatkozás miatt ellátatlanul maradt beteg, ezért felhívom szíves figyelmét, hogy *a jelzett probléma széles társadalmi kört érint.*

Előbbiek alapján kérem t. Helyettes Államtitkár úr közbenjárását, hogy **az elhalasztott egészségügyi beavatkozások miatt önhibán kívül keresőképtelen betegek táppénz ellátásának érdekében a táppénz folyósításának időtartamát is szíveskedjenek meghosszabbítani.** Kérem szíves intézkedését, hogy veszélyhelyzeti *rendelettel tegyék lehetővé, hogy az elhalasztott egészségügyi beavatkozás megtörténtét követően, a beteg újból munkaképessé válásának időpontjáig folyósítható legyen a táppénz.*

Végezetül tájékoztatom, hogy fenti javaslatommal megkerestem a koronavírus járvány elleni védekezésért felelős Operatív Törzset is.

Segítő intézkedését előre is köszönöm.

Budapest, 2021. március 12.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

Dr. Pintér Sándor
belügyminiszter

Ügyiratszám: 404-1-2021.03.12

részére

Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs

koronavirus@bm.gov.hu
ugyfelszolgalat@bm.gov.hu

Tárgy: önhibán kívül ellátatlan betegek táppéNZ jogosultsága

Tisztelt Belügyminiszter Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (továbbiakban: MEOSZ), mint a mozgáskorlátozott emberek országos érdekképviselői, érdekvédelmi szervezetének elnökeként az egészségügyi ellátások elhalasztása miatt önhibán kívül keresőképtelen betegek táppéNZ ellátásának folyamatos biztosítása érdekében fordulok az Operatív Törzshöz.

Az új koronavírus járvány miatt immáron egy éve szűkített kapacitással működik az egészségügy. Amint az közismert, **a járványhelyzetre tekintettel a nem létfontosságú kezeléseket, nem életmentő beavatkozásokat felfüggesztették**, és egyes ellátásokat 2020 márciusa óta határozatlan időre elhalasztottak.

A Szövetségünkhöz érkezett jelzések alapján számos beteg a csipő- térdprotézis, gerinc-, végtag és egyéb műtétek folyamatos, többszöri elhalasztása miatt akár már egy éve is keresőképtelen. A korlátozások feloldását követően az elhalasztott műtétek pótlása is várhatóan hosszabb időt – a várólisták jelenlegi adatai alapján újabb egy évet is – igénybe vehet.

A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (Ebtv.) 46. § (1) bekezdése alapján táppéNZ a biztosítási jogviszony fennállásának időtartama alatt, a *keresőképtelenség tartamára, de legfeljebb egy éven át jár*. Az Ebtv. 44. § szerint aki betegsége miatt munkáját nem tudja ellátni, az keresőképtelennek számít.

A keresőképtelen betegek pénzübeli ellátását biztosító **táppéNZ tehát maximum egy éven át folyósítható**, és az Ebtv. 50. § alapján **méltányosságból sincs lehetőség 1 évnél hosszabb ideig táppéNZ ellátást nyújtani**.

Az egyébként aktív munkavállalók az elhalasztott műtétek, *egészségügyi beavatkozások miatt ellátatlan betegek önhibán kívül nem kaptak egészségügyi ellátást és nem tudják munkájukat ellátni*, ugyanakkor az 1 évben maximalizált táppéNZ jogosultság miatt **a betegségi ellátásukat elveszítik**. Sőt, ez járhat a munkahely és így akár a tb jogosultság elvesztésével is.

A járvány terjedésének megakadályozása érdekében tett veszélyhelyzeti lépések sorában intézkedések történtek az okmányok érvényességének meghosszabbítása, a közgyógyellátási jogosultság és a gyógyszer, gyógyászati segédeszköz rendelésére vonatkozó szakorvosi javaslatok érvényességének meghosszabbításáról is, de a pénzbeli ellátás meghosszabbítására nem került sor.

Tisztelt Miniszter Úr!

Nem pusztán mozgásszervi okból lehet elhalasztott beavatkozás miatt ellátatlanul maradt beteg, ezért felhívom szíves figyelmét, hogy *a jelzett probléma széles társadalmi kört érint.*

Előbbieik alapján kérem a t. Operatív Törzs vezetőségét, hogy **az elhalasztott egészségügyi beavatkozások miatt önhibán kívül keresőképtelen betegek táppénz ellátásának érdekében a táppénz folyósításának időtartamát is szíveskedjenek meghosszabbítani.** Kérem szíves intézkedését, hogy veszélyhelyzeti *rendelettel tegyék lehetővé, hogy az elhalasztott egészségügyi beavatkozás megtörténtét követően, a beteg újból munkaképesé válásának időpontjáig folyósítható legyen a táppénz.*

Végezetül tájékoztatom, hogy fenti javaslatommal megkerestem az Emberi Erőforrások Minisztériumának táppénz szabályozási feladatokkal is megbízott, az egészségügyi finanszírozásért és fejlesztésért felelős helyettes államtitkárát is.

Segítő intézkedését előre is köszönöm.

Budapest, 2021. március 12.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

Emberi Erőforrások Minisztériuma
Egészségügyi Finanszírozásért és Fejlesztésért Felelős
Helyettes Államtitkárság

Ügyiratszám: 403-2-2021
Hív. szám: IV/3212-1/2021/EBF

Dr. Boér Gábor
helyettes államtitkár részére

ugyfelszolgalat@emmi.gov.hu

Tárgy: önhibán kívül ellátatlan betegek táppénz jogosultsága

Tisztelt Helyettes Államtitkár Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (továbbiakban: MEOSZ) elnökeként a mozgáskorlátozott emberek képviselőjében **köszönetünket fejezem ki az egészségügyi ellátások elhalasztása miatt önhibán kívül keresőképtelen betegek táppénz folyósításának meghosszabbítására tett kormányzati intézkedésekért.**

A nem létfontosságú egészségügyi beavatkozások felfüggesztése következtében számos műtétre váró ember nem kapott egészségügyi ellátást a járvány idején, ami nélkül huzamosabb ideig nem tudott munkát végezni és egy éven túl is keresőképtelen állományba kényszerült. A MEOSZ fellépése nyomán történt kormányzati intézkedéssel az érintett beteg emberek egy éven túl is igényelhetnek táppénzt, így nem maradnak bevételi forrás nélkül. Az elhalasztott műtétek pótlása az egészségügyi ellátások korlátozásának feloldása ellenére is várhatóan hosszabb időt vesz igénybe, ezért ez a táppénz meghosszabbítás lehetősége a járvány enyhülése mellett továbbra is nélkülözhetetlen.

Az egy éven túl meghosszabbítható táppénzre vonatkozó méltányossági kérelem benyújtásának és elbírálásának gyakorlati részletei jelenleg még nem ismertek, ezért tájékoztatom, hogy – speciális szabály hiányában – a MEOSZ tagsága részére azt javasoljuk, hogy az egy éven túli meghosszabbításra is ugyanazt a dokumentációt nyújtsák be, mint az egészségbiztosítás egyéb pénzbeli ellátásainak méltányossági igényléséhez, kiegészítve a járvány miatt elhalasztott ellátás igazolásával.

Segítő intézkedését ismételten köszönöm.

Budapest, 2021. június 23.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

Ügyiratszám:1301-1-2021

**Emberi Erőforrások Minisztériuma
Egészségügyi Finanszírozásért és Fejlesztésért Felelős
Helyettes Államtitkárság**

Dr. Boér Gábor
helyettes államtitkár részére
ugyfelszolgalat@emmi.gov.hu

Tárgy: fogyatékosokra tekintettel ellátásban részesülő emberek méltányossági táppénz jogosultsága

Tisztelt Helyettes Államtitkár Úr!

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (továbbiakban: MEOSZ), mint a mozgáskorlátozott emberek országos érdekképviselői szervezete a Covid-19 járvánnyal összefüggésben elhalasztott egészségügyi ellátások miatt önhibán kívül keresőképtelen betegek táppénz ellátásának egy éven túli biztosítása érdekében Önhöz fordult ez év első felében. Jelzésünkre, az Ön közreműködésével kormányzati intézkedés történt. 2021. június 11. napjától a táppénz egy éven túl is folyósíthatóvá vált, ha a beteg ember a járványhelyzet miatt felfüggesztett egészségügyi ellátás hiányában egy éven túl is keresőképtelen. Fontos lépés volt ez a leginkább kiszolgáltatott, beteg emberek létbiztonságának támogatása érdekében.

A MEOSZ is üdvözölte az intézkedést, hiszen jó megoldásnak tűnt az önhibán kívül keresőképtelen betegek megélhetésének folyamatos biztosítására. A táppénz tovább folyósítása nem automatikusan történik, hanem a méltányossági táppénz elbírálásának szabályai szerint. Időközben azonban egyedi esetek nyomán kiderült, **hogymint törvényben rögzített ellátási korlát sajnálatos módon pont azokat az embereket zárja ki ebből a lehetőségből, akik érdekében Önhöz fordultunk.**

A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló törvény végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet (továbbiakban: Vhr.) 31/B. § (3) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

„Nem engedélyezhető méltányosságból táppénz, ha a biztosított jogszabály alapján egyéb ellátásra szerzett jogosultságot, illetve ellátásban részesül, kivéve, ha a gyermekgondozási támogatás mellett munkavégzési kötelezettsége van, valamint ha az ápolási díj mellett munkát végző biztosított a gyermeke betegségére tekintettel igényel táppénzt.”

Ez a tilalom 2003 óta fennáll, ugyanakkor a jogszabály szövegéből nem egyértelmű, hogy a méltányossági lehetőségből kizáró („jogszabály alapján egyéb ellátásra szerzett jogosultságot, illetve ellátásban részesül”) fordulat milyen ellátásra vonatkozik. Az ellátás pénzügyi-, de akár természetbeni ellátást is jelenthet, vagy pl. automatikus kizárással

büntetné a közgyógyellátásra jogosultakat? A 24.143,- Ft méltatlanul alacsony összegű fogyatékosági támogatás valóban derogálhatja a járulékfizetésen alapuló táppénz jogosultság méltányossági megállapítását?

A MEOSZ látókörébe került konkrét ügyben a járvány miatt elhalasztott műtétre több mint egy éve váró mozgássérült biztosított – egyébként minden más feltételnek megfelelő – táppénz meghosszabbítási kérelmét arra hivatkozva utasították el, hogy rokkantsági ellátásban részesül.

A rokkantsági ellátás a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (továbbiakban: Mmtv) szerinti olyan pénzbeli ellátás, amelynek folyósítása mellett lehet munkát végezni, az így megszerzett kereset, jövedelem után az érintett járulékfizetésre kötelezett, ezért táppénzre is jogosultságot szerez.

A MEOSZ a mozgáskorlátozott emberek érdekében fordult t. Helyettes Államtitkár úrhoz. A MEOSZ által képviselt emberek jellemzően olyan súlyos sérüléssel vagy fogyatékossgal élnek, amire tekintettel fogyatékossgai támogatást vagy rokkantsági járadékot vagy Mmtv szerinti ellátást vagy magasabb összegű családi pótlékot folyósítanak, ugyanakkor *egyes ellátások mellett lehet munkát is végezni*. A Vhr. 31/B. § (3) bekezdése emiatt automatikusan kizárja annak a lehetőségét, hogy a munkával szerzett jogviszonyokra tekintettel táppénzt méltányosságból is igénybe vehessenek.

Az egészségügyi beavatkozások járvány miatti felfüggesztése következtében számos műtétre váró ember nem kapott egészségügyi ellátást, ami nélkül huzamosabb ideig nem tudott munkát végezni és egy éven túl is keresőképtelen állományba kényszerült. A MEOSZ fellépése nyomán történt kormányzati intézkedéssel a mozgásszervi fogyatékossgal élőknel **lényegesen szélesebb betegkör igényelheti a táppénzt egy éven túl is, ugyanakkor a Vhr-be foglalt, hivatkozott tilalom miatt pont azok az emberek váltak az intézkedés veszteseivé, akik érdekében Önhöz fordultunk.**

Táppénzre a munkavégzése és járulékfizetése alapján jogot szerez a biztosított. Álláspontunk szerint a fogyatékossgára tekintettel járó pénzbeli ellátások (pl. rokkantsági járadék, fogyatékossgai támogatás, Mmtv. szerinti ellátások, stb) egyfajta reparációt szolgálnak, amely célja a fogyatékossgából, csökkent munkaképességből eredő hátrány kompenzálása.

Ez két külön tényen alapuló jogosultság, ami a Vhr-ben jogosultságtól megfosztó módon összekeveredik. A fogyatékossgára tekintettel folyósított pénzbeli ellátás és a munkavégzést feltételező, biztosítási jogviszonyon alapuló ellátás két eltérő, egymástól teljesen független jogviszony. Ez nem lehet alapja vagy oka annak, hogy a fogyatékossgából eredő hátrány leküzdésével egyébként is többlet terhet vállaló, munkát végző és járulékot fizető embereket a jogszabály automatikusan kizárja a munkavégzésen alapuló ellátásból. *A táppénzre, mint biztosításon alapuló kedvezményre való jogosultság nem tehető egy attól független, a reparációt szolgáló ellátásra való jogosultságtól függővé.*

A Vhr. 31/B. § (3) bekezdése szerinti tilalom 2003 óta fennáll, azonban időközben változott és kivétel lett a gyed és az ápolási díj mellett végzett munka esetén a gyermek betegségére tekintettel igényelt táppénz.

Álláspontunk szerint a Vhr. 31/B. § (3) bekezdése szerinti tilalom a fogyatékossgal élő személyek hátrányos megkülönböztetését eredményezi, hiszen a fogyatékossgból eredő ellátás igénybevétele automatikusan kizárja a méltányossági táppénzre jogosultságot.

A Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezményt kihirdető 2007. évi XCII. törvény 25. cikk e) pontja tiltja a fogyatékossgal élő személyekkel szemben az egészségbiztosítás területén alkalmazott hátrányos megkülönböztetést. Ugyanezen egyezmény meghatározása szerint a fogyatékossg alapján történő hátrányos megkülönböztetés a fogyatékossgon alapuló bármilyen különbségtétel, kizárás vagy korlátozás, amelynek hatása valamennyi emberi jog és alapvető szabadság másokkal azonos alapon történő elismerésének, élvezetének vagy gyakorlásának csorbítása vagy semmibe vétele többek között a szociális élet területén is.

Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerint Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, így a fogyatékossg vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény [Ebktv] 8. § g) pontja szerint **közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt fogyatékossga miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.** Az Ebktv. 24. § a) pontjai szerint az egyenlő bánásmód követelményét a szociális biztonsággal összefüggésben érvényesíteni kell a társadalombiztosítási ellátások igénylése és biztosítása során is.

Tisztelt Helyettes Államtitkár úr!

A fogyatékossgal élő emberek részére a fogyatékossgukból eredően jellemzően jár valamilyen pénzbeli ellátás. Ezek egy részét olyan jogcímen folyósítják, amely mellett lehet munkát végezni. A Vhr. 31/B. § (3) bekezdése alapján nem jár méltányosságból táppénz annak, aki ellátásra szerzett jogosultságot vagy ellátásban részesül. Ezzel tehát a kormányrendelet kizárja a munkavégzésen alapuló jogosultságból azokat, akik a fogyatékossgukra tekintettel ellátásban részesülnek.

Ez a szabály az egyik legsérülékenyebb társadalmi csoportot, a fogyatékossgal élő embereket automatikusan kizárja a méltányossági táppénz megállapításának lehetőségéből, ezért álláspontunk szerint közvetlen hátrányos megkülönböztetést eredményez.

A fogyatékossgal élő emberek a munkaerőpiacon hátrányból indulnak, mégis számtalan ember a pénzbeli ellátása mellett munkát végez, amelynek egyéni- és társadalmi hasznossága nem kérdőjelezhető meg.

A munkaalapú társadalom – kormányzati célokkal összhangban történő – megerősítését szolgálja a fogyatékossgal élő emberek munkavállalásának támogatása. Az esélyegyenlőséget is az biztosítja, ha a munkavégzéshez kötődő ellátásokat másokkal azonos alapon biztosítja az állam részükre is.

Előbbiek alapján kérem t. Helyettes Államtitkár úr közbenjárását annak érdekében, hogy a fogyatékosokra tekintettel igénybe vehető vagy a megváltozott munkaképességű személyek *ellátásaiban részesülő fogyatékos emberek számára biztosítsák, hogy másokkal azonos alapon részesülhessenek méltányossági táppénzben.*

Ezért kérem szíves intézkedését a **Vhr. 31/B. § (3) bekezdésének hatályon kívül helyezése és a diszkriminatív szabályozás 2021. június 11-éig történő visszamenőleges megszüntetése érdekében.** A visszamenőleges törlésre azért van szükség, hogy a fogyatékosággal élő emberek részére is azonos alapon legyen meghosszabbítható a táppénz egy éven túl is.

Támogatását és segítő intézkedését előre is köszönöm.

Budapest, 2021. október 21.

Tisztelettel:

Kovács Ágnes
elnök

Dr. Nagy Attila
elnök

Ügyiratszám: 1220-1 /2021

Nemzeti Választási Iroda
nagy.attila@nvi.hu

Tárgy: Akadálymentes szavazóhelyiségek - szempontsor

Tisztelt Elnök Úr!

A Nemzeti Választási Iroda (NVI) és Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) munkatársainak részvételével 2021. július 12-én tartott megbeszélésen elhangzottak értelmében **mellékelten küldöm a Szövetségünk által kidolgozott gyorsesztesztet (szempontsort)** a helyi választási irodák munkatársainak tartandó őszi képzés során való szíves felhasználásra. Meggyőződésünk, hogy a szempontsor sorvezetőül, útmutatóul szolgálhat a helyi választási bizottságok számára a 2022-es országgyűlési választásokra kijelölendő szavazóhelyiségek akadálymentességének vizsgálatakor.

Kérem, hogy a gyorsesztesztre vonatkozóan az alábbiakról jelezzen vissza:

- megfelelőnek tartja-e a kidolgozott szempontokat, kéri-e esetleg más szempontok felvételét is a listára;
- megfelelők-e a fejlécben az egyes szavazóhelyiségek azonosítására szolgáló adatok, vagy esetleg más adatokat szerepeltessünk;
- milyen formátumban (papír alapon, Excel úrlapon, stb.) fogják használni a gyorsesztesztet. Visszajelzést követően a megjelölt formátumra optimalizálva véglegesítjük a gyorsesztesztet;
- optimalizáljuk-e a gyorsesztesztet olyan módon, hogy az alkalmas legyen a választópolgárok számára az adott szavazóhelyiség akadálymentességének jelzésére;

Kérem, jelezze azt is, hogy igényt tartanak-e **további szakmai segítségre** a Szövetségünk részéről. Többek között az alábbiakban tudunk segítséget nyújtani:

- mintafelmérés végzése – az erről készült videofelvétel biztosításával együtt;
- a gyorseszteszt használatának betanítása online;
- online konzultációs lehetőség, tanácsadás arra az esetre, ha
 - a gyorseszteszt használata – a szavazóhelyiség akadálymentességének felmérése – során a helyi választási bizottságnak kérdése van vagy útmutatásra van szüksége;
 - áthidaló, ideiglenes akadálymentes megoldás kialakításának szükségessége merül fel.

Amennyiben a fentiek alapján akár személyes, akár online egyeztetés lát szükségesnek, készséggel állunk rendelkezésére.

Budapest, 2021. szeptember 15.

Tisztelettel:

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and strokes, positioned above the printed name.

Kovács Ágnes
elnök

SZAVAZÓHELYISÉG AKADÁLYMENTESSÉGI GYORSTESZT

szavazóhelyiség azonosító	szavazókörizet:
megye:	település:
cím:	szám:

dátum:	felmérést készítette:
--------	-----------------------

FELMÉRÉS

MEGKÖZELÍTÉS

	megközelítés tömegközlekedési eszközzel - információ biztosított-e? ✓ - ✗ - ? honlapon ✓ - ✗ - ? tájékoztató levélben	
	megállóhelyektől bejáratig akadálymentes megközelítés biztosított-e? ✓ - ✗ - ? autóbusz, ✓ - ✗ - ? _____, ✓ - ✗ - ? _____,	
	megfelelő méretű, kijelölt akadálymentes parkolóhely biztosított-e? ✓ - ✗ - ?	
	parkolóhelytől a bejáratig akadálymentes megközelítés biztosított-e? ✓ - ✗ - ?	
	a bejárat közterületi járdáról megközelíthető-e akadálymentesen? ✓ - ✗ - ?	
	előlépcső, rámpa, gépi emelő van-e a megközelítés útvonalán? ∅ - nincs, nem szükséges ✗ ? - nincsen, szükséges lenne, de nem kialakítható → ? - nincsen, szükséges lenne, ideiglenesen kialakítható	
	✓ - ✗ - ? - van, megfelelő/nem megfelelő/kérdéses	

BEJÁRAT

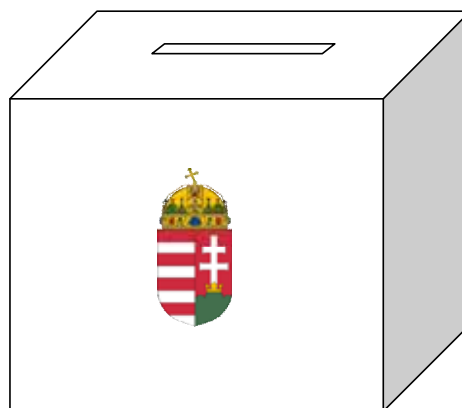
	bejárat egyértelműen látható, megtalálható? ✓ - ✗ - ?	
	bejárat ajtó akadálymentesen használható? ✓ - ✗ - ? ajtó mindkét oldalán nyitáshoz szükséges hely ✓ - ✗ - ? ajtónyílás mérete (min. 90/195, max. 2 cm küszöb) ✓ - ✗ - ? nyitásmód megfelelősége ✓ - ✗ - ? egyéb akadály (lábtörő, bútorozás, stb.)	

ÚT A SZAVAZÓHELYISÉGIG (épületen belül)

	rámpa, gépi emelő, felvonó, lépcső van-e a megközelítés útvonalán? ∅ ✓ - nincs, nem szükséges ∅ ✗ ? - nincsen, szükséges lenne, de nem kialakítható ∅ → ✓ ? - nincsen, szükséges lenne, ideiglenesen kialakítható + ✓ ✗ ? - van, megfelelő/nem megfelelő/kérdéses	
	akadálymentes útvonal a szavazóhelyiségig biztosított-e? ✓ - ✗ - ? min. 1,20 folyosószélesség, min. 90 falnyílásokkal, átjárókkal ✓ - ✗ - ? sík, csúszásmentes burkolat (max. 2 cm rés, padka) ✓ - ✗ - ? közlekedést belógó tárgyak, bútorok, stb. nem akadályozzák	
	a szavazóhelyiség(ek)hez vezető út egyértelműen jelölt-e, érthető-e? ✓ - ✗ - ?	
	akadálymentes illemhely biztosított? ✓ - ✗ - ? - van akadálymentes illemhely ✓ - ✗ - ? - akadálymentesen megközelíthető ✓ - ✗ - ? - akadálymentesen használható, megfelelő kialakítású	

SZAVAZÓHELYISÉG KIALAKÍTÁSA		
	<p>helyiség bejárati ajtaja akadálymentesen használható?</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ - ✗ - ? ajtó mindkét oldalán nyitáshoz szükséges hely ✓ - ✗ - ? ajtónyílás mérete (min. 90/195, max. 2 cm küszöb) ✓ - ✗ - ? nyitásmód megfelelősége ✓ - ✗ - ? egyéb akadály (lábtörő, bútorozás, stb.) 	
	<p>bejárat-regisztráció-szavazófülke-szavazóurna-kijárat útvonal akadálymentes-e?</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ - ✗ - ? 90 cm széles közlekedősáv mindenütt biztosított? ✓ - ✗ - ? forduláshoz szükséges Ø150 cm mindenütt biztosított? ✓ - ✗ - ? haladást a többi szavazó, bútor, belógó tárgy nem zavarja? 	
	<p>regisztrációs pult megfelelően kialakított?</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ - ✗ - ? regisztrációs pult magassága 70-85 cm közötti? ✓ - ✗ - ? térszabad kialakítású pult biztosított? (↔90, ⇅70, ↗60) ✓ - ✗ - ? írófelület biztosított? (↔90, ⇅50) ✓ - ✗ - ? pult előtt 150 cm átmérőjű kör forduláshoz biztosított?? 	
	<p>szavazófülke megfelelően kialakított?</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ - ✗ - ? min. 90 cm széles ajtó biztosított? ✓ - ✗ - ? fülkén belül Ø150 cm átmérőjű forduló kör biztosított? ✓ - ✗ - ? pult magassága 70-85 cm közötti? ✓ - ✗ - ? térszabad kialakítás megfelelő? (↔90, ⇅70, ↗60) ✓ - ✗ - ? írófelület biztosított? (↔90, ⇅50) ✓ - ✗ - ? pult jól megvilágított? (tükröződés- és kápráztatásmentesség) ✓ - ✗ - ? 90 cm széles közlekedősáv mindenütt biztosított? 	
	<p>szavazóurna megfelelően kialakított?</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ - ✗ - ? megközelíthetőség (min. 120 cm széles hely mellette)? ✓ - ✗ - ? legalább 1 urna bedobónyílása 80-110 cm között van? ✓ - ✗ - ? a bedobónyílás oldalról könnyen elérhető (max. 30 cm) ✓ - ✗ - ? az urna jól látható, jól megvilágított? 	
	<p>alternatív kommunikációs eszközök biztosítottak?</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ - ✗ - ? vak személyek számára aláírókeret biztosított? ✓ - ✗ - ? vak személyek számára tapintható információ biztosított? ✓ - ✗ - ? jelnyelvi tolmács vagy szolgáltatás elérhető-e? ✓ - ✗ - ? tennivalók könnyen érthető leírása elérhető? ✓ - ✗ - ? indukciós berendezés biztosított-e? 	

ÉRTÉKELÉS		
	☐ minden követelménynek maradéktalanul megfelel ☐ átépítés nélkül, eszközökkel, átrendezéssel, ...megfelelővé tehető	
	☐ kisebb átépítéssel, ideiglenes eszközökkel akadálymentesíthető ☐ nagyobb átépítés szükséges	
	☐ nagyobb, összetett, költséges átépítéssel akadálymentesíthető ☐ műszakilag nehezen vagy nem megoldható az akadálymentesítés	

SZAVAZÓHELYISÉG AKADÁLYMENTESSÉGI GYORSTESZT

ÚTMUTATÓ

készítette:

Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek országos Szövetsége

Inklúzió és Innováció Technológiai Központ

2022. január

AZ ÚTMUTATÓ HASZNÁLATA

Mire való az útmutató?

Az útmutató a szavazóhelyiségek "akadálymentességi gyorsesztt" űrlapok kitöltéséhez tartalmaz szempontokat, követelményértékeket.

Mi a felmérés célja?

A felmérés célja nem a jogszabályi kötelezettségek teljes mértékű teljesítésének ellenőrzése, hanem egy munkaeszköz, melynek segítségével gyorsan és hatékonyan meghatározható a vizsgált szavazóhelyiségek akadálymentessége, akadálymentesíthetősége.

A felmérés során adott értékelés két irányban felhasználható:

- a választópolgárok számára ez alapján kerülhet megjelenítésre egyes szavazóhelyiségek akadálymentessége, mint információ
- az NVI az eredmények fényében tudja az akadálymentességi problémákat áttekinteni, valamint a rövid távú (2022-es választásokig megvalósítandó) illetve a hosszútávú célokat, tennivalókat meghatározni

Hogyan érdemes a felmérést elvégezni?

Javasoltan két személy végezze, egyrészt így hatékonyabb, másrészt a "4 szem elve" alapján megbízhatóbb eredményre vezet, és a kérdéses elemek értékelését már ott a helyszínen meg lehet vitatni, kevesebb hiányosság, fennakadás várható.

- "mérő": az a személy, aki a méréseket végzi
- "kitöltő": az űrlapot kézben tartó és kitöltő személy, a mérőtársát segíti az útmutatóban található információkkal, adatokkal

Kérjük, hogy felelős, alapos munkájukkal segítsék, hogy minél valósabb, részletesebb és megbízható információt

Milyen eszközök szükségesek a felméréshez?

1

felmérő űrlap/mappa

2

útmutató

3

szintezőléc

mérőszalag (táv mérő)

4

FELMÉRÉS - RÉSZLETES SZEMPONTOK

bekarikázandó jelölések jelentése:

- ✓ - minden követelménynek megfelelő
- ✗ - nincs, vagy akadálymentesen biztosan nem használható
- ? - kérdéses a vizsgált elem megfelelősége - megjegyzésben szükséges leírni, hogy miért (pl. ha az ajtó szélessége nem éri el a 90 cm-t, de csak "kicsi" az eltérés, akkor megjegyzésbe lehet írni, hogy 88 cm)

MEGKÖZELÍTÉS

megközelítés tömegközlekedési eszközökkel:

- információ biztosított-e?
 - városokban jellemzően elérhető online információ, tömegközlekedési információ, vagy ha pl. egy intézményben van a helyiség, akkor az intézmény honlapján elérhető információ is jó lehet, legideálisabb, ha a szavazókört bemutató honlapon van vagy elhelyezhető információ
 - feljegyzendő, hogy hol található információ arról, hogy mely típusú tömegközlekedési eszköz mely járatain elérhető alacsonypadlós jármű, az mikor közlekedik, vagy miként rendelhető
 - az érintett választópolgároknak küldött tájékoztató levélben feltüntetni javasolt információt célszerű a megjegyzésben rögzíteni
- megállóhelytől bejáratig akadálymentes megközelítés biztosított-e?
 - legközelebbi megállóhelyek felsorolása (reálisan párszáz m-es körzetben)
 - ha több van, akkor tömegközlekedési eszköz-típusonként csoportosítva
 - megállóhelyektől bejáratig vezető útvonalon felmerülő tipikus akadályok:
 - járdasziget vagy útszegély padka
 - legfeljebb 2 cm padka megengedett
 - 2 cm feletti padkák megfelelősége:

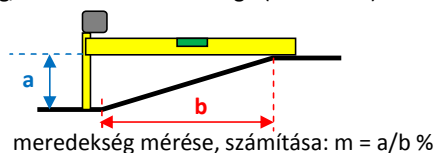

- padkarámpa max. szintkülönbség/maximális meredeksége (ISO 21542)

11 cm-ig 11,1% (1:9)

15 cm-ig 10,0% (1:10)

18 cm-ig 9,1% (1:11)

mérés: szintezőléccel a padka tetejére helyezni, rámpa elejénél mérőszalaggal lemérni a magasságot (a), szintezőléccen mérhető a hosszúság (b)

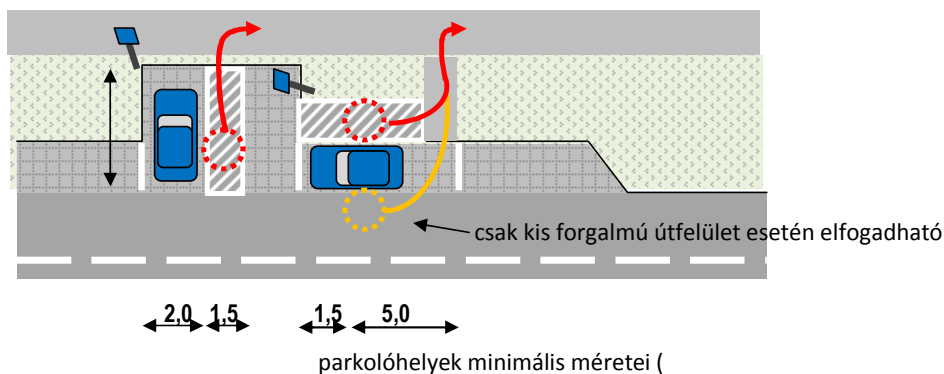
- gyalogátkelőhely:
 - gyalogátkelőhelynél mindkét oldalon akadálym. járda-út csatlakozás szükséges
 - "lámpás" gyalogátkelőhelynél hangjelzéssel ellátott lámpa szükséges
- járdák:
 - legalább 120 cm széles járda (pontonként max. 90 cm-re leszűkülő)
 - lejtés hosszirányban legfeljebb 5% (1:20), keresztirányban legfeljebb 2%
 - járdán nem lehet 2 cm-nél nagyobb szintkülönbség, hézag, repedés, rácsköz, stb.

megközelítés gépjárművel:

- akadálymentes parkolóhely

- kerekesszékel közlekedő mozgássérült személy számára akkor használható a parkoló, ha biztosított az autó mellett a kiszálláshoz elegendő terület, melyet garantáltan nem tud elfoglalni másik parkoló jármű, és biztonságos, sík, burkolt területre esik (egy zárt területen lévő parkoló útfelülete vagy egy járda alapvetően biztonságosnak tekinthető, míg egy nagyvárosi, főútra veszélyes és szinte lehetetlen is lehet kiszállni)
- vonatkozó követelmények szerint autó számára min. 2,00 x 5,50 m hely szükséges, kiszállásáv számára min. 1,5 m szélesség

- fontos, hogy a kiszállási helyről a járdára akadálymentesen (padka nélkül, legalább 120 cm széles, sík, jó állapotú közlekedőfelületen el lehessen jutni)
- megjegyzésben lehet feltüntetni
 - ha nincs kijelölt akadálym. parkolóhely, de van akadálymentesen használható parkoló
 - ha a leírtaktól eltérőek a méretkövetelmények

bejárat megközelítése

- közterületi járdáról közvetlenül is nyílhat a bejárat, de legtöbb esetben az épület telkén saját járda vezet a bejáratig, itt csak a járda értékelése szükséges, amennyiben a közterületi járda sem megfelelő, megjegyzésben lehet feltüntetni
- főbb méretkövetelmények, tipikus akadályok:
 - járdák:
 - legalább 120 cm széles járda (pontonként max. 90 cm-re leszűkülhet)
 - lejtés hosszirányban legfeljebb 5% (1:20), keresztirányban legfeljebb 2%
 - járdán nem lehet 2 cm-nél nagyobb szintkülönbség, hézag, repedés, rácsköz, stb.
 - szilárd (beton, térkő, stb.) burkolat szükséges (kavics, gyp nem jó)
 - állandó vagy ideiglenesen elhelyezett padok, térbútorok, szemetesek, stb.
 - járdára eső oszlopok, kandeláberek, stb.

Külön értékelendők a szintkülönbség áthidalások és azok akadálymentes kialakítása (a 4 sorból 1-et kell választani és csak ott szükséges bekarikázni a legmegfelelőbb értékelést)

lépcsők

- lépcsők kerekesszékekkel önállóan nyilvánvalóan nem használhatóak, de az akadálymentesség a biztonságos használhatóságot jelenti járóképes mozgáskorlátozott személyek számára is, ennek főbb kritériumai:

- lépcsőfokok mérete:

- középületekben 15-17 cm lépcsőfokmagasság (m) megengedett

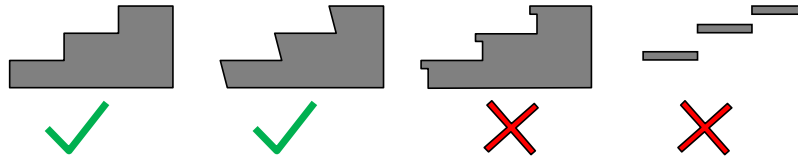
- a fok szélessége (járásirányban a vízszintes mérete) sz. mélysége kb. 30 cm, pontosabban a vonatkozó képlet ($2m+sz=60-64$ cm) szerint megfelelő sz értékek:

m = 15 cm esetén sz = 30-34 cm

m = 16 cm esetén sz = 28-32 cm

m = 18 cm esetén sz = 26-30 cm

- biztonságosan a tömör, orrképzés nélküli lépcsők használhatóak:

- a lépcsőkaroknak jól érzékelhetőnek, láthatóknak kell lenniük:

- pihenőktől eltérő lépcsőfokok vagy lépcső éljelölés legalább a kezdő fokoknál
- jó megvilágítás

- a biztonságos használhatóság feltétele továbbá:

- a csúszásmentes burkolat
- korlát, kapaszkodó jól megfogható, lehetőleg több magasságú kialakításával
 - 90-95 cm magasság (kettős kapaszkodó esetén 70 + 95 cm magasság)
 - hengeres fogódzó (kb. 3,5-4,5 cm átmérő)

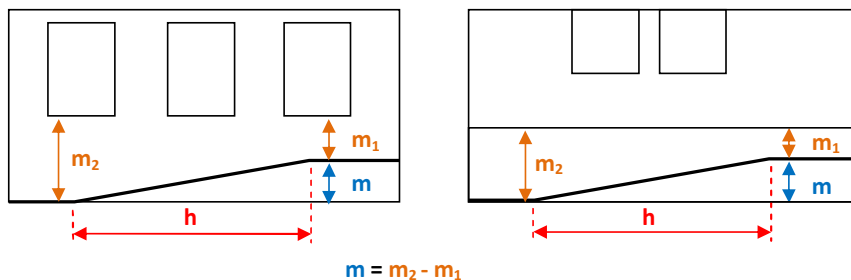
rámpák

- a rámpák méretkövetelményei:

- rámpakar szélessége min. 120 cm (korlátokon, szegélyeken belül)
- maximális meredeksége: kb. 17 cm-ig (kb. 1 lépcsőfok magasság): 8%, azon felül 5 %
- egy kar legfeljebb 45 cm-t hidalhat át (5 % lejtés esetén 9,0 m karhosszat jelent)
- fontos, hogy csúszásmentes burkolata legyen, fedetlen rámpánál csak bordázott felület tekinthető megfelelőnek (elfogadható bordázatot jelent a térkő)
- 1 lépcsőfoknyi szintkülönbséget meghaladó rámpánál a legurulást meg kell akadályozni:
 - legalább 10 cm magas peremmel
 - legfeljebb 15 cm alsó magasságú korlátelemmel
- rámpa mellett korlát szükséges, alapvetően legalább a külső oldalon (ha másik oldalon nincs leesési veszély), kettős kapaszkodóval (70 és 95 cm magasságban)
 - 150 cm karszélesség felett mindkét oldalon

- rámpa meredekségének a mérése:

- padkarámpánál leírt és ábrázolt módon, javasoltan min. 1m hosszú szakaszon
- rámpakar által áthidalta szintkülönbség és karhossz hányadosaként számítva
- a csatlakozó járda nem tekinthető vízszintesnek, a szintkülönbséget az épület láthatóan vízszintes vagy egy magasságban lévő elemeitől lehet mérni (ablakpárkány, homlokzati tagozat, lábazat, stb.)

- ideiglenes rámpák:

A szavazás idejére ideiglenes "mobil rámpával" is meg lehet oldani a bejutást, de ennek alkalmazhatósága nagyon korlátozott:

- 1, legfeljebb, esetleg 2 lépcsőfok hidalható át, OTÉK szerinti méretkövetelmény:

- 1 lépcső 15 cm -> 8%-os lejtéssel kb. 2 m hosszú rámpa szükséges

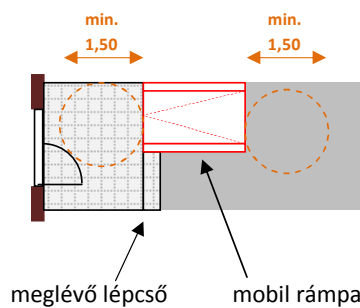
- 2 lépcső kb. 30 cm -> 5%-os lejtéssel kb. 6 m hosszú rámpa lenne szükséges (ISO 21-542 szabvány szerint 30 cm-ig 6,7 % lehet, kb. 5 m hosszát jelent), realisan max. 3 m hosszú rámpák beszerezhetőek, mely 2 lépcsőfokra 15% meredekséget jelent, amely csak segítséggel használható

- mobil rámpa alkalmazása esetén meg kell mérni, hogy elfér-e, a rámpa, valamint előtte és utána 150 cm átmérőjű fordulókör biztosított-e

- a mobil rámpák jellemzően korlát nélküli kialakításúak, használatuk fokozott figyelmet kíván, javasoltan nem használendók felügyelet nélkül!

mobil rámpa fényképe

vázlat a használati helyigényről

- az emelőberendezések esetén elsődleges kritérium, hogy üzemképes-e, erről csak úgy lehet meggyőződni, ha a felméréskor kipróbálják

- az is kérdés, hogy egy odaérkező személy tudja-e használni vagy tud segítséget hívni (kezelőszemélyt hívó jelzőcsengő)

- *önállóan csak a felvonó használható, minden más berendezéshez (korlátlift, emelőlap) kezelő személy jelenléte szükséges!*

- *kézi működtetésű hernyótalpas lépcsőjárók, egyéb berendezések akadálymentesítésként nem megfelelőek, életszerűen nem is használhatóak!*

- attól hogy valaki telepítette, még lehet nem megfelelő egy szerkezet, legfontosabb, hogy mérete alkalmas legyen kerekesszékekkel történő használatra:

- be és kiszálláshoz 1,50 m átmérőjű fordulókörnyi helyigény biztosított legyen

- a platón elférjen egy kerekesszék, min. 90 x 120 cm méret szükséges

bejárat

- ajtó láthatósága

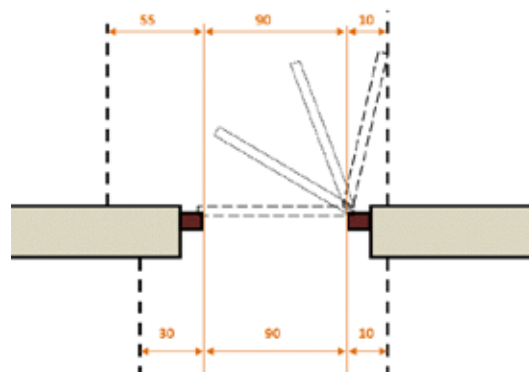
- tipikus rossz példa a sok azonos ajtó egymás mellett vagy üvegfalban nem megtalálható ajtó

- ez "házilagos" eszközökkel javítható, pl. "SZAVAZÓHELYISÉG" felirat elhelyezésével, üvegfelületre ragasztásával

- amennyiben a megközelítés irányából nem látszik az ajtó, információs táblák elhelyezésével szükséges jelölni, ezt a megjegyzés rovatban célszerű feljegyezni

- bejárat ajtó akadálymentes használhatósága

- ajtónyitáshoz szükséges hely leegyszerűsítve úgy ellenőrizhető, hogy az ajtó nyitási területén kívül egy 1,5 m átmérőjű kör alapterületű hely biztosított-e,

a nyithatóság OTÉK-ban foglalt méretkövetelményei (fal vagy berendezéstől való távolság)

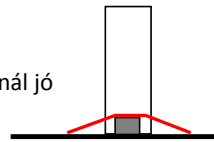
- ajtónyílás minimális méretkövetelményei:

- szabad nyílásméret 90/195 cm (80 cm széles kerekesszék kényelmesen beférjen), 2szárnyú ajtóknál csak az első szárny számít
- küszöb max. 2 cm
- nyitásmód: kézzel nyitható nyíló ajtó, vagy automata ajtó, nem megfelelő a forgóajtó, "csapóajtó"
- egyéb akadályok: megjegyzésként szükséges rögzíteni minden egyéb észrevételt, pl. szoruló ajtó, nehezen működő kilincs, botlásveszélyes lábtörlő vagy rács, stb.

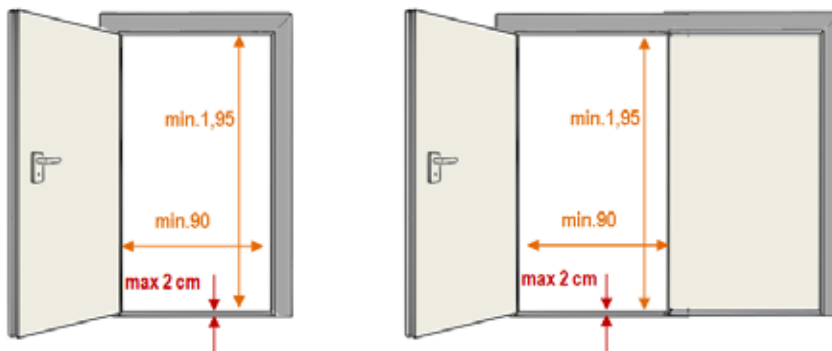
- ideiglenes jellegű megoldások a szavazás idejére:

- 2 cm-t meghaladó magasságú küszöbre küszöbrámpa elhelyezése
 - mobil berendezés, gyártható, készen vásárolható
 - ajtócsukást akadályozhatja, ezért nyitva tartható ajtóknál jó

- ajtó teljes szélességében elhelyezett "masszív" lábtörlő, mely a szintkülönbséget 2 lépcsőre osztja

- nehezen nyitható vagy első szárny nyitásával keskeny kétszárnyú ajtók nyitott állapotban történő rögzítése (pl. ajtó támasztó felszerelésével)

ajtó nyílásméret követelményértékei

folyosók, közlekedők kialakítása

- szintkülönbség-áthidalások
 - épület megközelítésénél leírtak szerint vizsgálandó
- akadálymentes útvonal
 - közlekedők méretkövetelményei:
 - folyosószélesség min. 1,20 m (belógó bútorok, stb. között)
 - "szűkületek" min. 90 cm mindig kell (kb. 85 még használható, de nem szabályos)
 - ahol fordulni kell, ott 1,50 m átmérőjű kör alapterület szükséges
 - rések, rácsok, padkák, lábtörlők, burkolatváltások, stb. max. 2 cm
 - ideiglenesen alkalmazható akadálymentesítési ötletek a szavazás idejére:
 - folyosókon lévő bútorok, akadályok eltávolítása
 - küszöbrámpák elhelyezése
 - csúszós, repedezett, hiányos folyosószakaszok szőnyegpadlóval történő lefedése (botlásveszélymentes szegélyezéssel)
- megtalálható-e a szavazóhelyiség, az oda vezető út jelölve van-e?
 - a szavazóhelyiségekhez vezető utat jelölni szükséges, egyszerű, arányos, könnyen értelmezhető betűtípussal, megfelelő méretű feliratokkal, nyilakkal
 - minimális betűméret: legnagyobb várható olvasási távolság [m]-ben mért értékének 1,5-2-szerese cm-ben (2 m távolság esetén min. 3-4 cm, 10 m esetén 15-20 cm)
 - javasolt betűtípusok: **Arial, Arial rounded, Calibri**, stb.
 - kerülendőek a talpas, dőlt, stb. betűk: **Times new Roman, ALGERIAN**, stb.

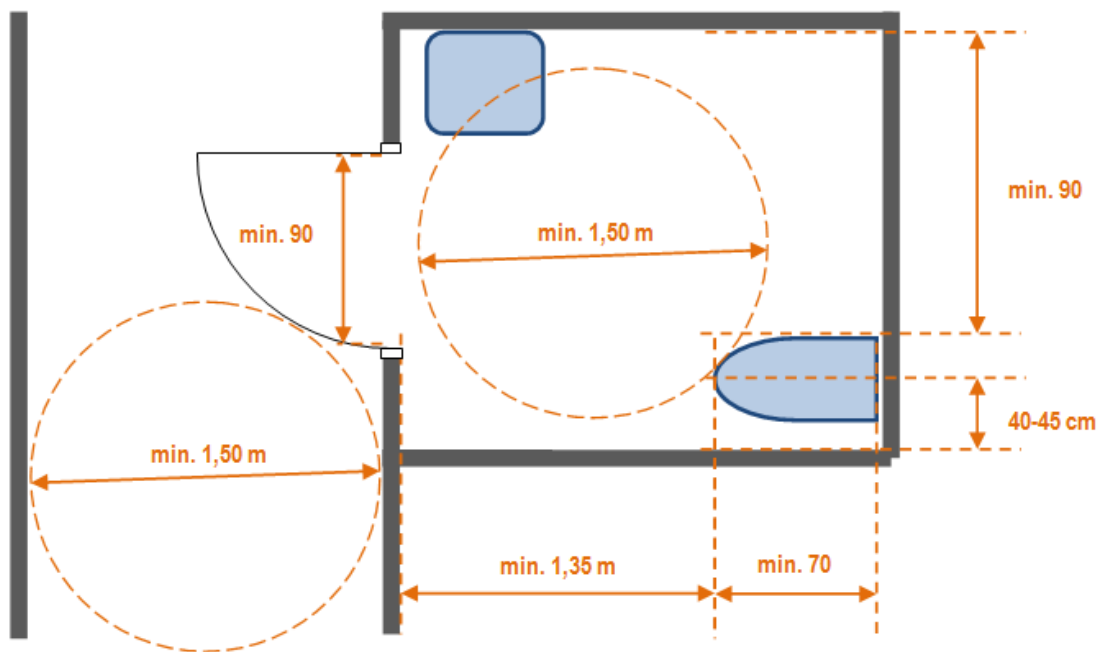

akadálymentes WC:

- számtalan kialakítási lehetőség lehetséges, nincs tökéletes, de vannak minimumkövetelmények, melyek könnyen ellenőrizhetőek és nagy biztonsággal megmutatják, hogy be lehet-e férni és meg lehet-e rendeltetésszerűen közelíteni a mosdót és a WC-t, kapaszkodókat, szerelvényeket
- legfontosabb berendezések
 - magasított WC (nyitott elejű WC nem jó!) (46-48 cm ülőkemagasság a legkedvezőbb)
 - WC melletti kapaszkodók jól elérhető, stabil kialakítással, 75 cm magasságban elhelyezve
 - konkáv mosdó (a nem konkáv jobb, mint ha nincs), rejtett szifonos kialakítással
 - ajtón fordítózár és behúzókar szükséges
 - minden kiegészítő berendezés (wc-papír tartó, kéztörlő adagoló, stb.) 90-110 cm közötti, jól elérhető magasságban és kialakítással

fénykép kontrasztos, megfelelően felszerelt wc helyiségről, wc ajtó szerelvényeiről

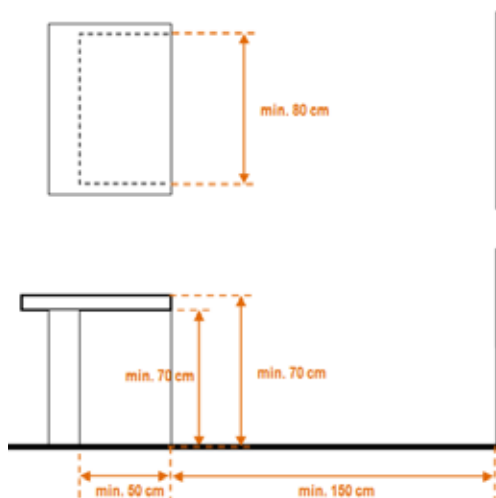
wc helyiség használhatóságának alapvető méretkövetelményei

SZAVAZÓHELYISÉG KIALAKÍTÁSA

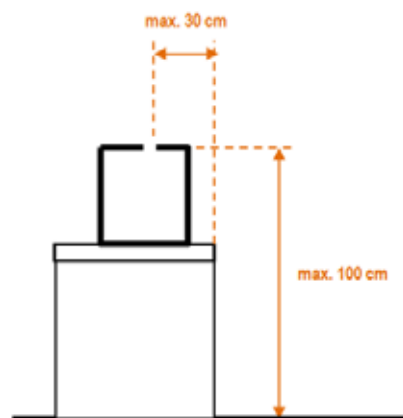
Előzetes felmérés esetén a berendezésre vonatkozó kérdések nem megítélhetők, viszont érdemes ellenőrizni és feljegyezni a megjegyzéseknél, hogy mely követelmények biztosítása ütközhet akadályokba.

Néhány praktikus szempont és követelmény a berendezés kialakításához:

- "térdszabad" kialakítás a regisztrációs pultnál a kerekesszékekben érkezők és az ülve aláíró személyek számára egyaránt fontos,
- a szavazóurnát oldalról elegendő megközelíthetően kialakítani oly módon, hogy az urna nyílása könnyen elérhető legyen

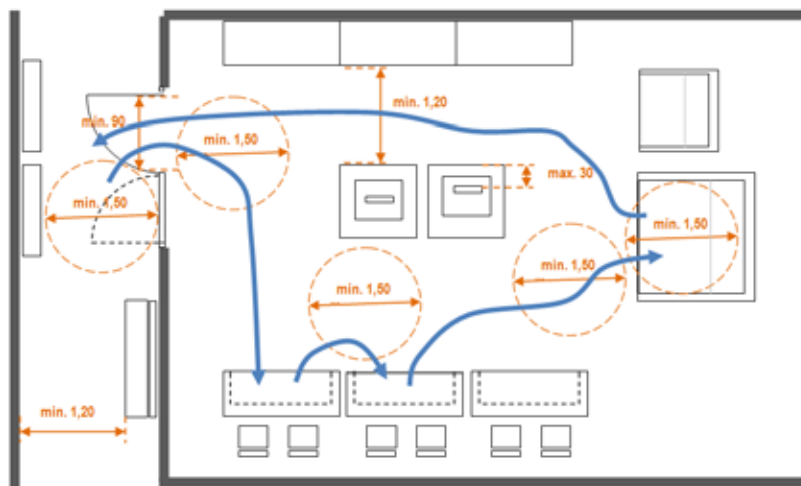

térdszabad pult kialakításának méretkövetelményei

urna elérhetőségének méretkövetelményei

- a szavazó helyiségben a megérkezéstől a távozásig végig gondolandó a megfelelő berendezés, közlekedési és használati hely biztosítása

szavazóhelyiség berendezésének és használati helyigényének főbb méretkövetelményei

ÉRTÉKELÉS

A felmérés legfontosabb eleme az értékelés, hiszen ez az információ "megy tovább". Ez alapján tudja az NVI a szükséges kommunikációt, tennivalókat meghatározni.

- MEGFELELŐ, AKADÁLYMENTES

minden követelménynek maradéktalanul megfelel

Itt kell legszigorúbbnak lenni. Nincs annál kedvezőtlenebb, felháborítóbb, megalázóbb, hátrányos megkülönböztetést jelentő helyzet egy szavazópolgár számára, mint egy akadálymentesnek kommunikált szavazóhelyiségben szembesülni azzal, hogy 'nem tud bemenni'.

A megfelelő értékelés csak abban az esetben bejelölhető, ha az épületben és az épület közterületi járdáról való megközelítésének útvonalán semmi akadály nem található, még ideiglenes jellegű sem!

A közterületi elemek, például a tömegközlekedési megállóhelyek itt nem számítanak, hiszen arra az NVI-nak nincs ráhatása, nincs lehetőség korrekciók elvégzésére, elvégzetetésére. A közterületeken lévő akadályokról viszont a felmérés alapján tájékoztatást tud adni.

átépítés nélkül, eszközökkel, átrendezéssel, ...megfelelővé tehető

Ez a lehetőség csak akkor jelölhető be, ha csupán berendezési tárgyak áthelyezésével, ajtók kitémasztásával, botlásveszélyes lábtörlők eltávolításával vagy ideiglenes rámpák, küszöbrámpák elhelyezésével hasonló megoldásokkal kiküszöbölhetőek, áthidalhatóak az akadályok. Fontos ezen elemek felsorolása a megjegyzéseknél.

- KISEBB ÁTÉPÍTÉSSEL MEGFELELŐVÉ TEHETŐ

A '%' értékelés mindenképpen azt jelenti, hogy vannak elvégzendő munkák. Ezen belül "kisebb átépítés szükséges" értékelés alatt azt kell érteni, amit egy jól felkészült karbantartó is el tud végezni, nem szükséges hozzá speciális tudású vállalkozó megbízása.

Nagyobb átépítésnek minősül egy lépcső, korlát, rámpa vagy ajtó átépítése, itt mérlegelni szükséges, hogy a választások időpontjáig reálisan megvalósítható munkákról van-e szó, és a munka az érintett intézmény működését nem akadályozó módon elvégezhető-e.

- NEM MEGFELELŐ

"Nem megfelelő" minősítést kell bejelölni minden olyan épületnél, ahol tervezést, engedélyezést igénylő munkák lennének szükségesek (pl. 2 lépcsőfokot meghaladó előlépcső van rámpa nélkül, hiszen itt már mobil rámpa nem alkalmazható, egy megfelelő rámpa építése pedig költséges és időigényes folyamat.)

A legkedvezőtlenebb értékelés még súlyosabb, de lényegi eltérést nem jelent, hiszen akár bonyolult, akár lehetetlen az épület átépítése, egészen biztos, hogy nem minősíthető akadálymentes szavazóhelyiségnek.

JÓ MUNKÁT KÍVÁNUNK!

kérdés esetén forduljon hozzánk: igazgato@inotek.hu

Akadályok felsőfokon

-

Mozgáskorlátozott emberek egyetemi részvételének akadályai

MEOSZ
2021.

Szerzők: Petri Gábor és Markos Balázs

Kiadja: Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége

1032 Budapest, San Marco u. 76.

Telefon: 06 1 388 23 87

E-mail: meosz@meosz.hu

Web: www.meosz.hu

Felelős kiadó: Kovács Ágnes, a MEOSZ elnöke

Budapest, 2021

ISBN 978-615-6350-04-6

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	4
1. Bevezetés	6
3. Szakirodalmi áttekintés.....	8
A hallgatókkal kapcsolatos attitűdök	9
Egyetemek szervezeti kérdései	9
4. Módszertani keretek.....	12
Etikai keretek	13
5. A jogi környezet elemzése	14
Az egyenlő bánásmódról és a diszkrimináció tilalmáról szóló általános szabályok.....	14
Az oktatáshoz való jog	15
A hallgatók jogai.....	16
Hozzáférhetőség (accessibility).....	19
Konklúzió.....	20
6. A felsőoktatási részvétel akadályai az egyetemi gyakorlatban.....	21
Akadályok.....	21
Attitűd és elfogadás az egyetemi életben	24
Kedvezmények biztosítása	25
Erőforrások.....	26
7. Összefoglalás.....	28
Mire utalnak eredményeink?	31
Felhasznált szakirodalom	33
Mellékletek	36

Vezetői összefoglaló

A fogyatékossgal élő emberek felsőoktatási részvételét vizsgáló kutatások közül máig hiányoznak a kifejezetten a mozgáskorlátozott hallgatók egyetemi részvételét vizsgáló kutatások. Elérhető adatok szerint, habár folyamatosan nő a fogyatékossgal élő hallgatók aránya a hazai felsőoktatásban, de az még mindig jelentősen **elmarad** mind a teljes népességhez mért aránytól, mind több más EU-s ország hasonló adataitól.

Jelen kutatás annak járt utána, hogy milyen tényezők akadályozzák a mozgássérült emberek egyetemi részvételét és sikeres diplomaszerezését. A kutatást a MEOSZ szakemberei végezték 2020 második felében. A kutatás célja az volt, hogy feltérképezze mindazon akadályokat, amelyek miatt a mozgáskorlátozott fiatalok részvétele továbbra is alacsony a hazai egyetemeken.

A kutatás két lépcsőben zajlott. Egyrészt megtörtént a vonatkozó hatályos hazai jogszabályi környezet elemzése. Másrészt empirikus adatfelvétel zajlott, amihez a témában sokéves tapasztalattal bíró, nagy hazai egyetemeken dolgozó felsőoktatási szakértőkkel készült feltáró interjú.

A kutatás eredményei:

- Általános volt a vélekedés szakértők között, hogy az elmúlt 10-15 évben érezhető előrelépés történt a fogyatékossgal élő hallgatók hazai helyzetében: mind a jogszabályokban, mind az egyes egyetemi gyakorlatok (hallgatóknak adott szolgáltatások, kedvezmények, erre fordított erőforrások) tekintetében történt javulás.
- Ezen túl a hazai jogrendszerben már most is jogok széles köre biztosított a felsőoktatásban résztvevő fogyatékos hallgatóknak, ilyen például a hátrányos megkülönböztetés tilalma, vagy a kedvezményekre való jogosultságok biztosítása. Ugyanakkor több jogszabályban is olyan rendelkezések szerepelnek (pl. akadálymentesítésre vonatkozóan), amelyek nyilvánvalóan nincsenek betartva.
- A felsőoktatási szakértők szerint több tényező is komoly akadály mozgássérült fiatalok egyetemi tanulásának. Ilyen az akadálymentesítés hiánya, amelyet minden szakértő a legjelentősebb hiányosságnak nevezett a hazai felsőoktatásban. Nemcsak oktatási terek (termek, szemináriumi szobák, gyakorlatok helyszínei), de közösségi terek (klubok, rendezvényhelyszínek), rendezvények (egyetemi események, bálók, fesztiválok) és egyéb szolgáltatások (könyvtárak, ebédlők) is gyakran elérhetetlenek mozgássérült emberek számára.
- A széleskörű akadálymentesítési hiányosságok ellenére sem ismertek olyan akadálymentesítési felmérések és ütemtervek, amelyekkel intézmények képesek lennének javítani a jelenlegi helyzeten. Az akadálymentesítési döntésekre a legtöbb egyetemen csak kevés ráhatása van a fogyatékos hallgatókat támogató szervezeti egységnek.
- A lakhatás terén kevés az akadálymentes kollégiumi szoba. A közlekedés terén szintén komoly probléma, hogy sok egyetemi településen nincs vagy nem elégséges az akadálymentes közlekedési lehetőség. Ennek orvoslására néhány egyetem saját szállítási lehetőséget biztosít.
- Habár szükség lenne a fogyatékossgal élő hallgatók személyi segítségére, ezt az egyetemek csak korlátozottan tudják megoldani. A kínált segítség (elsősorban hallgatótársak vagy egyetemi segítő személyében) is csak az oktatási terekben és időszakokban (tanórák) elérhető. Az azt igénylő hallgatóknak reggeli, esti, lakóhelyi segítség jellemzően nem biztosított.

Az akadályok feltérképezésén túl arra is találtunk adatot, hogy az egyetemi oktatásban a hallgatótársak részéről egyre kevesebb a negatív attitűd, és habár a helyzet az oktatók viszonylatában is javul,

esetükben több a konfliktus. Tapasztalatok szerint főleg idősebb korosztályba tartozó oktatók fogyatékos emberek iránti attitűdje lehet negatív, és ez elsősorban a tantárgyi követelmények alóli felmentésekhez kapcsolódóan jelenik meg.

A kutatás azt találta, hogy a fogyatékossgal élő hallgatókat segítő szervezeti egységek szinte minden egyetemen kapacitáshatáron dolgoznak. Erőforrásaik igen korlátozottak, ideértve a rendelkezésre álló szakszemélyzet számát, a nyújtott szolgáltatások kapacitását és tartalmát, illetve a tárgyi beszerzésre vagy akadálymentesítési fejlesztésre fordítható források nagyságát. Szinte minden egyetemen azt találtuk, hogy a segítségre fordított források nagyságára is csak kis befolyással bírnak ezek a szervezeti egységek. Az akadálymentesítésre fordított összegek szinte minden egyetemen alacsonyak.

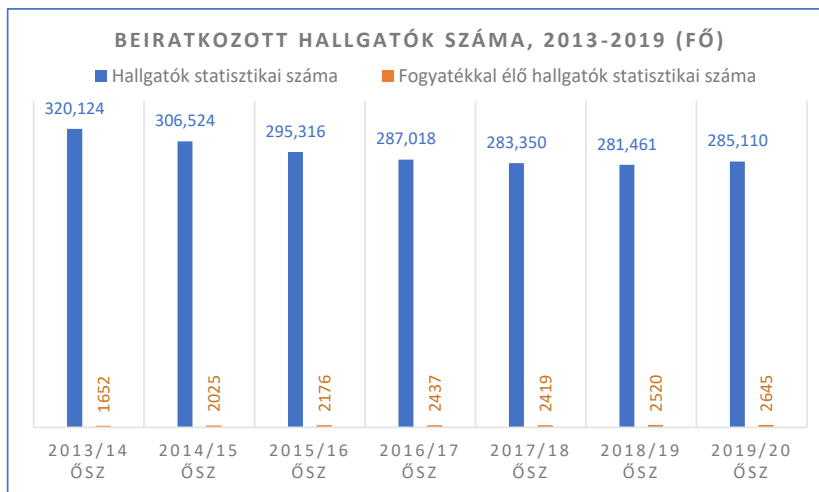
A kutatás következtetése, hogy az egyetemi tanulással kapcsolatos akadályok az érintett fiataloktól és családjaiktól jelentős többleterőforrást igényelnek, ezzel egyetemi részvételüket alapjaiban hátráltatják, ill. akadályozzák meg.

Több idő, több küzdelem, több konfliktus, és sokszor több pénz kell ahhoz, hogy valaki ma Magyarországon mozgássérültként egyetemre járjon. Mindezek olyan faktorok, amelyek a hallgató tudásán és felkészültségén kívüliek, attól függetlenül, fogyatékossga kapcsán jelennek meg, de külső okból – azaz az akadályok valójában rendszerhiányosságok miatti terhek. Ezek miatt komoly hátrányban lehetnek érintettek mind az oktatás során, mind az egyetemi közösségekben való részvételkor, adott esetben pedig mindez korai lemorzsolódásukat eredményezheti. Az egyetemi élet mozgássérülteket érintő nehézségei – főleg az akadálymentesítés hiánya és a személyi segítség megoldatlansága – minden bizonnyal már az egyetemi felvétel előtt elriaszt sok olyan érintettet, akik saját anyagi erőforrások híján tudják, hogy nem lennének képesek a rendszer hiányosságait kompenzálni.

Jelen feltáró kutatás bizonyos tényezőket és összefüggéseket csak felvillantani képes. Szükséges lenne egy országos, nagyobb ambíciójú kutatás indítása, amely az érintett hallgatók közvetlen megkérdezésével, egyes esettanulmányokon keresztül (pl. egyetemi jó gyakorlatok) képes bemutatni mind a jelenlegi helyzetet, mind potenciális beavatkozási területeket.

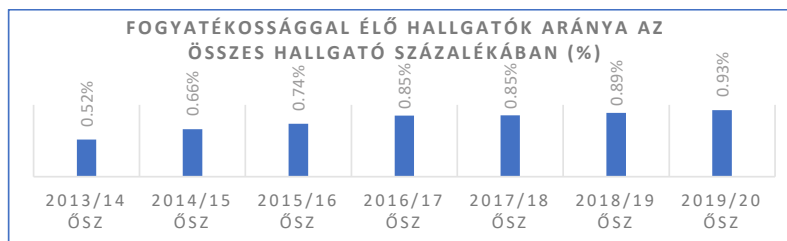
1. Bevezetés

A fogyatékossgal élő hallgatók száma a hazai felsőoktatásban a 2000-es évek kezdete óta emelkedésnek indult (Kovács, 2011), és a növekedés a 2010-es évek első felében is folytatódott (Fekete, 2017). Friss adatok szerint a hazai felsőoktatásban tanuló hallgatói létszám viszonylagos csökkenése, illetve stagnálása mellett is körülbelül ezer fővel, évről-évre kismértékben nőtt a fogyatékossgal élő, egyetemi oktatásba beiratkozott hallgatók száma 2013 és 2019 között (1. ábra).

1. ábra: A beiratkozott hallgatók száma 2013 és 2019 között (fő, összes hallgató, fogyatékossgal élő hallgató; forrás: Felsőoktatási Információs Rendszer – FIR)

A fogyatékossgal élő hallgatók számának emelkedése mellett az érintettek aránya a felsőoktatásban már közel sem bízható. A Felsőoktatási Információs Rendszer (FIR) adatai alapján a fogyatékossgal élőként regisztrált hallgatók aránya a 2013 és 2019 között végig 1% alatt maradt (2. ábra). Ezzel a felsőoktatásban tanuló fogyatékossgal élő személyek aránya jelentősen elmarad a teljes népességben becsült 5-8%-os arányuktól. Az érintettek alacsony arányú diplomaszerezése az Állami Számvevőszék szerint összefügg a fogyatékos emberek alacsony foglalkoztatottságával (ÁSZ, 2019) – diplomaszerezésük magasabb foglalkoztatottságot eredményezne, az érintettek jövedelme emelkedne.

2. ábra: A fogyatékossgal élő hallgatók arányának változása az összes beiratkozott hallgató százalékában, 2013-2019 között (Forrás: FIR).

A fogyatékossgal élő hallgatók aránya a teljes hallgatói létszámhoz képest Magyarországon Európai Unió összehasonlításban is alacsonynak mondható: az akadályozottsággal élő hallgatók arányát tekintve hazánk becslések szerint az EU utolsó harmadában van (Riddell, 2016). A helyzetet súlyosítja, hogy friss adatok szerint a beiratkozott hallgatók közel harmada is lemorzsolódhat sikeres diplomaszerezés előtt (Csókás, 2021). Ráadásul nemzetközi adatok alapján a fogyatékossgal élő (ill. akadályozott) hallgatók a teljes népességhez képest hamarabb és gyakrabban morzsolódnak le és esnek ki a felsőoktatásból (Eurostat, 2018). Sok tennivaló lenne tehát – ám a téma ritkán kerül be a közbeszédbe.

Miért fontos mégis, hogy többet tudjunk meg arról, mik az akadályai az érintettek egyetemi részvételeinek? Az egyik ok az, hogy már ma is törvények sora garantálja *elvben* a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést. Ugyanígy több jogszabály hangsúlyozza azt a törekvést, hogy az épített környezet és a szolgáltatások akadálymentesek legyenek. Hogy ezen törvényi garanciák gyakorlati megvalósulása milyen a felsőoktatásban, az friss empirikus kutatások hiányában nem világos, az azonban sajtóhírekben¹ és kutatásokban is kitűnik, hogy az érintettek jogai gyakran sérülnek. Egyik érünk a téma vizsgálata mellett tehát emberi jogi.

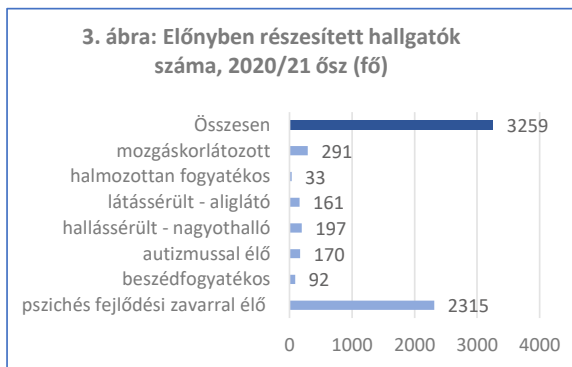
A fogyatékos emberek felsőoktatási részvétele azonban nemcsak emberi jogi okok miatt fontos, hanem azért is, mert az egyetemi végzettséggel rendelkezők közül kerülnek ki legnagyobb számmal a jövő döntéshozói, politikusai, vezető szakemberei – erre figyelmeztet a fogyatékos társadalmi modelljének egyik brit kidolgozója (Barnes, 2007). Fogyatékos emberek megfelelő arányú diplomaszerezése nélkül a felsőoktatás valójában az érintettek egyenlőtlenségeinek újratermeléséhez járul hozzá.

Végül azért is érdemes feltárni a téma jelenlegi hazai gyakorlatát, mert az elmúlt 15 évben két olyan külső hatás is alakította a hazai gyakorlatot, amelyre válaszul a helyzet javulását várhatnánk. Egyrészt Magyarország 2007-ben ratifikálta az ENSZ fogyatékos személyek jogairól szóló egyezményét (továbbiakban: Egyezmény), amely több hazai jogszabály változását eredményezte, sőt komoly és nagy költségvetésű országos programok indítására is hatással volt². Másrészt egy másik külső tényező is hat a hazai társadalompolitikára: ez a hazánk által is elérhető – leggyakrabban EU Strukturális Alapokként emlegetett – EU-s fejlesztési források léte, amely a hazai társadalompolitikában és gazdaságban (oktatás, szociális szektor, egészségügy, közlekedés stb.) példátlan összegeket tesz elérhetővé fejlesztésekre. Az elmúlt évtizedben EU-s forrásokból számos, fogyatékos embereket érintő fejlesztés indult, ezért joggal sejtethetjük ezek hatását a felsőoktatásra is.

Az egyetemre jutás és mobilitás általános korlátait is említeni kell: a magyar társadalom hazai és OECD-s kutatások szerint csak kevés mobilitási lehetőséget kínál (pl. Stubnya, 2019). Feltételezhető, hogy a mobilitásban megrekedt, arra kevés esélyt kapó hazai fiatalok között kiváltképp hátrányban vannak a fogyatékossgal élő fiatalok és családjaik (pl. a fogyatékossgból származó terhek miatt előálló rosszabb jövedelmi viszonyok és nagyobb mindennapi terhek miatt).

A következőkben egy olyan kutatást mutatunk be, amely a fogyatékos emberek egy csoportja, a mozgáskorlátozottsággal élő emberek egyetemi részvételét és annak akadályait mutatja be.

Mozgáskorlátozott hallgatók a 2020/21-es tanévben az összes fogyatékossgal élő (előnyben részesített, igényt regisztrált) hallgató közel 9%-át tették ki (3. ábra; FIR adatok alapján).

Munkánkkal célunk a téma napirendre emelése azzal a reménnyel, hogy hozzájárulhatunk a feltárt problémák megoldásához, és a mozgássérült emberek diplomaszerezése előtt álló akadályok elmozdításához is.

¹ E tanulmány egyik szerzője maga is kezdeményezett a felsőoktatásban tapasztalható visszásságokkal szembeni érdekvédelmi munkát. Ennek sajtóvisszhangjáról lásd például: „Nyílt levélben fordult Balog Zoltán miniszterhez. Interjú Markos Balázssal” <https://www.youtube.com/watch?v=RMA8-5DFnp>

² Az ENSZ Egyezmény jogalkotásra tett hatásairól árulkodik pl. a Jelnyelvi törvény (2009) vagy a támogatott döntéshozatal intézményének beemelése a hazai jogba. Részben az ENSZ Egyezmény hatására indult el az intézményi férőhelykiváltási program is, amely a szociális szektor egyik legnagyobb költségvetésű programja.

3. Szakirodalmi áttekintés

Ebben a fejezetben rövid áttekintést nyújtunk a speciális igényű hallgatók felsőoktatási helyzetével foglalkozó hazai és nemzetközi szakirodalomról. A nemzetközi adatok értelmezési korlátja, hogy országonként eltérő nomenklatúrák vannak a speciális igények regisztrálására (pl. fogyatékosági kategóriák és jogosultságok), ezért a magyar terminológiában „mozgássérült” vagy „mozgáskorlátozott” kategória a nemzetközi szakirodalomban sokszor más kategóriákba sorolva, vagy más fogalommal jelenik meg. Nemzetközi összehasonlítás ezért rendkívül nehéz lenne, arra mi sem vállalkozunk.

Szakirodalmi fejezetünk áttekintő jellegű, azaz nem szisztematikus. Célunk az, hogy a bevezetőben tárgyalt kérdésünkhöz illeszkedő olyan kortárs (elsősorban 2005 utáni) hazai és nemzetközi adatokat keressünk, amelyek mozgássérült fiatalokra is³ értelmezhetőek. A cél, hogy nemzetközi kontextust adjunk a hazai elemzésnek. A kereséshez a SCOPUS és a Google Scholar akadémiai keresőket alkalmaztuk. Keresési kritérium volt, hogy jogi és társadalomtudományi (pedagógiai, szociológiai, fogyatékoság tanulmányok körébe eső) műveket is keressünk – e megközelítés előnye, hogy nem csak a jogi kereteket, de a jogalkalmazás és az egyetemi élet, az érintettek megélt valóságának empirikus adatait is feltárhatóvá teszi.

A szakirodalom konszenzusa, hogy a fogyatékos emberek a felsőfokú oktatásban világszerte alulreprezentáltak a teljes népességhez képest (pl. Riddell és mtsai, 2005; Gorard, 2008; EUROSTAT, 2018; Fazekas, 2018). Hazai adatok szerint a magukat korlátozottnak vallóknak⁴ csak 38%-a szerzett középfokú és 12%-a felsőfokú végzettséget szemben a teljes népesség 45, ill. 17%-val (KSH, 2018). Egy 2015-ös elemzés szerint a hazai felsőoktatásban

„a fogyatékossgal élő hallgatók számaránya az összlétszámhoz képest 1-2 % körül mozog⁵, ebből (...) 75-78% disz-es típusú fogyatékossgal, a további 22-25% valamilyen testi fogyatékossgal rendelkezik” (Laki, 2015: 345).

Az alulreprezentáltság kérdése szorosan kapcsolódik mindazon tényezőkhöz, amelyek akadályozzák az érintettek egyetemre jutását és diplomaszerezését. Amerikai kutatók (Kimball és mtsai, 2016) több mint 300, a kérdést érintő kutatást áttekintő elemzésükben megállapították, hogy a fogyatékossgal élő hallgatók egyetemi részvételét befolyásoló faktorok között kiemelt fontosságú többek között:

- i. a társadalmi környezet, például a hallgatók társadalmi helyzete (Kiss, 2014), az oktatási és szociális rendszer;
- ii. a jogi környezet;

iii. az egyetemek szervezeti kérdései és gyakorlatuk;

iv. az adott társadalomban és felsőoktatásban uralkodó attitűdök.

Hazai kérdőíves kutatásában Bánfalvy Csaba (2014) Kimball és munkatársaihoz hasonló eredményre jutott: a fogyatékos hallgatók egyetemi tanulása során az érintettek által tapasztalt komplex pl. fizikai, „ergonómiai” és attitűdbeli problémákat is azonosít, emellett hangsúlyozza a családi háttér és a fogyatékos egyén motivációjának és elszántságának fontosságát a sikeres diplomaszerezésben.

Kimball és munkatársai (2016), valamint Bánfalvy (2014) fenti elemzéseire támaszkodva ezért ebben a fejezetben két terület szakirodalmát ismertetjük: a (iii.) egyetemek szervezeti kérdéseit és a (iv.)

³ Tehát nem ismertetünk kizárólagosan más csoporttal, pl. siket hallgatók helyzetével foglalkozó munkákat.

⁴ A magukat korlátozottnak vallók csoportja nem azonos a magukat fogyatékosnak vallók csoportjával. A *fogyatékossg* versus *akadályozottság* versus *korlátozottság* adatgyűjtési fogalmainak eltéréséről és az eltérő nomenklatúrákról lásd pl. Kozma és munkatársai tanulmányát (2020, p. 380-387).

⁵ A bevezetőben idézett Felsőoktatási Információs Rendszer (FIR) adatok szerint a fogyatékossgukat regisztráló hallgatók aránya végig 1% alatt maradt a 2010-es évek során.

hallgatókkal kapcsolatos attitűdöket. A (ii.) jogi környezetet – építve hazai szakirodalomra (pl. Nagy-Nádasdi, 2020) – a következő fejezetben külön mutatjuk be. Mivel kutatásunk az egyetemi élet belső akadályait fókuszál, ezért a (i.) külső, társadalmi környezetre vonatkozó irodalmat nem elemezzük. Az alábbiakban tehát az attitűdökre és az egyetemek szervezeti működésére fókuszáló szakirodalmakat mutatjuk be.

A hallgatókkal kapcsolatos attitűdök

A fogyatékos hallgatókkal kapcsolatos attitűdök kérdését a nemzetközi és a magyar szakirodalom is gazdagon tárgyalja (pl. Fazekas, 2017; Rao, 2004; Pusztai & Szabó, 2014). Az egyetemen tapasztalt attitűdök tekintetében mind a hallgatók egymás közti viszonyai, mind az oktatói attitűdök befolyásolják az érintett hallgatók tanulását (Rao, 2004). Amerikai kutatók szerint (Kimball és mtsai., 2016: 99) a hallgatók gyakran a sérültséghez kapcsolódó stigma miatt nem veszik igénybe az intézmények által nyújtott kedvezményeket és a látható fogyatékossgal rendelkező hallgatók gyakran válnak negatív sztereotípiák célpontjává. Ezt a nézetet erősíti meg egy görög kutatás (Papananou és Vlachou, 2018), amely szerint a hallgatók a diszkriminációtól való félelem miatt nehezen vállalják fel fogyatékossgukat. A negatív attitűdök a fogyatékossgal élő – pl. látássérült, mozgássérült, autista – oktatókat és kutatókat is erősen érintik (Brown és Leigh, 2018), világosan mutatva, hogy a fogyatékossgal kapcsolatos stigma az egyetemi életben mélyen gyökerezik, és általánosan tapasztalható tényező.

Hasonló következtetésre jutott Nagy-Britanniában Vickerman és Blundell (2010). Az általuk megkérdezett fogyatékos hallgatók az egyetemi jelentkezéskor attól tartottak, hogy fogyatékossguk miatt nem vennék fel őket bizonyos képzésekre (Vickermann és Blundell, 2010: 26) A fogyatékossg egyetemi felvállalásával kapcsolatban mások megjegyzik, hogy mozgássérülés esetében a felvállalás általában nem választás kérdése: „különösen azon hallgatók az esetében merül fel dilemmaként a fogyatékossg felvállalása, akik láthatatlan fogyatékossgal élnek...” (Fazekas, 2017: 145). Egy másik hazai kutatás szerint pedig „...a felvételi eljárásban a fogyatékossgal élő (fogyatékossg alapján többletpontot kapott) felvettek (beiratkoztak) számánál jóval kisebb a hallgatói jogviszony keretei között nyilvántartott fogyatékossgal élő hallgatók száma.” (Fekete, 2017: 27). Ennek egyik oka, hogy a fogyatékossghoz az egyetemeken negatív attitűdök kapcsolódnak – feltételezhető, hogy a hazai felsőoktatásban is komoly számban tanulnak olyan fogyatékossgal élő hallgatók (ideértve mozgáskorlátozott fiatalokat is), akik a stigmától való félelem miatt nem folyamodnak egyetemi segítő szolgáltatásokhoz vagy kedvezményekhez.

A negatív attitűdök és a teljes oktatási rendszerben tapasztalható akadályok miatt hangsúlyozza a szakirodalom, hogy a fogyatékossgal élő fiatalok egyetemre jutásának, bent maradásának és diplomaszerezésének is fontos komponense az érintettek önrendelkezése (Getzel & Thoma, 2008), illetve az ehhez kapcsolódó önérdékvényesítő készségek megléte. Getzel és Thoma szerint feltételezhető, hogy az önrendelkezési képesség és egyéni énérdékvényesítési készségek segítenek a tapasztalt akadályok és kellemetlen élményekkel kapcsolatos megküzdésben, akár a sikeres diplomaszerezéshez is szükségesek. Brit kutatók emlékeztetnek, hogy a felsőoktatás, az egyetemi rendezvények és szolgáltatások hozzáférhetősége nem csak fizikai akadálymentesítést, hanem a fogyatékossgal kapcsolatos negatív attitűdök⁶ kezelését is megköveteli: ezek ugyanis az érintettek szerint éppúgy akadályok, mint egy hiányzó fizikai akadálymentesítés (Brown és mtsai, 2018).

Egyetemek szervezeti kérdései

A hazai és nemzetközi szakirodalomban erős konszenzus van arról, hogy fogyatékos fiatalok számára mind az egyetemi felvétel, mind a tanulmányok sikeres befejezése többlet erőfeszítést igényel (Bara-

⁶ Az angol akadémiai nyelvben és olykor a köznyelvben a fogyatékossg attitűdbeli, ill. a gyakorlatban intézményesült negatív megkülönböztetését az “ableism” szóval is jelölik – egyezményes magyar fordítása nincs, de Hernádi Ilona “épségterror” fordítása közel áll az eredeti angol szó jelentéséhez.

konyi, 2019; Kimball és mtsai, 2016) – ezért kulcsfontosságú, hogy az egyetemek milyen szolgáltatásokat adnak, ill. milyen támogatásokkal kompenzálják a hallgatókat érő hátrányokat (Järkestig Berggren és mtsai, 2016). A követelmények teljesíthetősége annak ellenére is kérdéses, hogy – mint jogi elemzésünkéből kiderül majd – a hazai jogszabályok számos kedvezményt, mentességet biztosítanak. Kutatásunk szempontjából irányadó, hogy a mozgáskorlátozott hallgatók egyetemi részvételével kapcsolatban Kovács (2011) szerint a hazai egyetemi épületek akadálymentessége „*nagymértékben elmarad a nyugat-európai és amerikai felsőoktatási intézményektől*” (p. 89). Az egyetemek szervezeti gyakorlatai így egy olyan környezetben értelmezendők, amelynek akadálymentessége erősen hiányos.

Dutta és munkatársai (2009) egy USA-beli empirikus felmérésben azt találták, hogy mind fogyatékos-sággal érintett diákok, mind oktatóik előnyösebbnek látnák, ha az egyes egyetemi támogató szolgáltatásokat egységesebben koordináltan kaphatnák az érintettek, elkerülve ezzel mind a duplikált szolgáltatásokat, mind a szolgáltatásokból való kimaradást. Az egyetemeken biztosított segítséget hazai kutatások is kiemelték mint a diplomaszerezésben döntő faktort (Hrabéczy, 2019). Egy több egyetemet vizsgáló hazai elemzés azt mutatta, hogy habár sokféle, az észszerű alkalmazkodás körébe sorolható támogató segítség elérhető mozgássérült hallgatóknak, ám ezek (pl. segítség tartalma, módja) hiányosak (Légmán, 2020). Ezt megerősíti, hogy egy másik hazai felmérés szerint a sajátos igényű hallgatók igényelnék, ha az intézmények nem csak szigorúan oktatási kérdésekben, de azon túl is segítenék őket – pl. programszervezéssel, munkaerőpiacra jutás segítségével, albrélet-kereséssel (Demjén & Szabó, 2016). Egy török kutatás szerint mozgáskorlátozott egyetemi hallgatóknak komoly pszichés terhet és stresszt jelentenek az egyetemi élet során szerzett negatív tapasztalatok: a szükséges segítség elmaradása, a mindennapi akadályokkal szembesülés és az azok legyőzése során érzett kellemtlenségek megterhelőek (Koca-Atabey és mtsai, 2012).

Kutatások sora szerint az egyetemi részvétel akadályai között egyik legfontosabb az egyetemi szervezetek működése. Az egyetemeken tapasztalható akadályozó tényezők komplexitását mutatja, hogy nem csupán a tananyag, de az infrastrukturális feltételek, a közlekedés és az egyetemi támogató szolgáltatások hiánya is akadályozhatják a fogyatékos-sággal élő hallgatókat (Jameel, 2011; Kimball és mtsai, 2016). Egy brit kutatás szerint egyértelműen látható, hogy a hallgatót elvileg megillető jogoknak csak egy része érvényesül a mindennapi gyakorlatban (Vickerman és Blundell, 2010: 30). Egy spanyol felmérés azt találta, hogy a fogyatékos-sággal élő hallgatók számára az egyetemek által biztosított, pl. a tananyagot, tanítási módszertant érintő módosítások és a curriculum tervezése sokszor nem adnak érdemi választ az érintettek igényeire (Moriña és mtsai, 2014). Egy hazai empirikus kutatás szerint az egyetemi oktatók jelentős része szerint problémát jelentene akadályozott hallgatók oktatása, például módszertani szaktudás és segítség hiánya miatt (Karlovit, 2013). A már említett brit kutatásban (Vickerman és Blundell, 2010) részt vevő diákok közül is többen úgy vélték, hogy nehezen érik el az oktatók által kitűzött tanulási célokat, és nem állnak rendelkezésükre a gyakorlatok teljesítéséhez szükséges adaptált eszközök, az oktatók pedig ritkán adaptálják tanítási módszereiket a hallgatók igényeihez. A tananyagtervezés, az oktatás kivitelezése és az oktatás-módszertan kulcsszerepet kap nemcsak a speciális igényű hallgatók sikeres diplomaszerezésében, de abban is, hogy egyáltalán ki juthat el felsőoktatásba. Nem megfeleléség esetén ezen faktorok akadályozó tényezőkké válnak (Gyarmathy & Czenner, 2014).

Az egyetemi gyakorlatok részben jogszabályok alapján alakulnak ki, azonban tartalmukat jelentős részben jogen kívüli tényezők befolyásolják, még egymástól eltérő pozíciójú országokban is – erre a következtetésre jutottak cseh, svéd és USA-beli gyakorlatok összehasonlításakor (Järkestig Berggren és mtsai, 2016). Az új szabályozások és befogadóbb egyetemi gyakorlatok bevezetésében szerepe van a társadalomkutatás eredményeinek és az emberi jogi szabályoknak éppúgy, mint a fogyatékos-sággal élő érdekvédők munkájának (Lányiné, 2013).

Hazai kontextusban is érdekes kérdés, hogy mi befolyásolja akkor azt, hogy miképpen segítik az egyetemek az érintetteket? Mind jogszabályok, mind egyetemi gyakorlatok részben a fogyatékos emberek

szervezeteinek, illetve egyes érdekvédők (pl. mozgássérült egyetemi hallgatók) kitartó aktivizmusának eredményeképp is alakultak ki (ld. Kovács, 2011; Fazekas, 2018). Például Skóciában az érdekképviseletek bevonása széleskörű konzultációt jelentett, aminek eredménye egy jó gyakorlatnak tekinthető egyetemi szabályozás lett (Fazekas, 2018). Ugyanakkor egy ausztrál kutatás a progresszív szabályozás korlátjaira hívja fel a figyelmet. Habár új szabályozás nyomán javult az ausztrál egyetemek akadálymentessége, és az érintett hallgatók által kapott szolgáltatáscsomag is fejlődött, de ezek csak korlátozott hatással bírtak, és az érintett hallgatók egyetemi tapasztalatai és diploma utáni esélyei friss adatok szerint még mindig jelentősen elmaradnak nem-fogyatékos társaikétól (Brett, 2016) – például azért is, mert az ausztrál egyetemek sokszor még nem szabják valós igényekre a kínált segítséget, és forrásokat sem mindig rendelnek az írott szabályozásban megfogalmazott előírásokhoz.

4. Módszertani keretek

Tanulmányunk a következő kutatási kérdésre keres választ: **melyek azok a tényezők, amelyek akadályozzák a mozgássérült emberek felsőoktatási részvételét?** Kérdésünk az egyetemi életben, a felsőoktatási hallgatói jogviszony fennállása idején tapasztalható akadályokra vonatkozik, és – a gyűjtött adatok alapján – csak érinteni tudunk olyan tágabb társadalmi okokat (pl. család anyagi helyzete stb.), amelyek a sikeres diplomaszerezést (más társadalmi csoportokban is) befolyásolják.

Az elemzés *feltáró jellegű*. Célunk nem a hazai felsőoktatási gyakorlatok átfogó *leírása* – erre a szakirodalom hiányosságai miatt fokozott szükség lenne, de kereteink ezt nem engedik meg. Célunk a mozgáskorlátozott emberek felsőoktatási részvételét és diplomaszerezését akadályozó tényezők azonosítása. Kutatásunk célja az is, hogy az akadályozó tényezők azonosítása alap legyen egy ambiciózusabb jövőbeli kutatáshoz, amely fogyatékos hallgatók megélt tapasztalatai alapján, az akadályokat és azok kiküszöbölésének lehetőségeit céltudatosan elemzi – és egyben alapot adhat intézkedésekhez.

Kutatási kérdésünk megválaszolásához egyszerre vizsgáljuk (a) a jelenlegi magyarországi gyakorlatoknak keretet adó jogi környezetet, és (b) a felsőoktatási intézményekben tapasztalható gyakorlatot.

- (a) Előbbihez doktrinális elemzési módszert alkalmaztunk, forrásaink meglévő hazai és nemzetközi jogszabályok, ill. kapcsolódó hazai szakirodalom voltak.
- (b) A második területhez, a mai egyetemi gyakorlatok és problémák feltárásához felsőoktatási szakértői interjúkat készítettünk.

A második kutatási lépésben interjúalanyaink olyan szakértők voltak, akik jelentős tapasztalattal rendelkeznek a mozgássérült egyetemi hallgatók mindennapi támogatásában. Ez a módszertani döntés (szakértők megszólaltása) azért született, mert az érintett hallgatók elérése és megfelelő módszertannal végzett feltáró elemzés végzése a kutatás rövid időkereteiben nem volt lehetséges. A szakértői interjúk korlátja, hogy nem képesek teljes hitelességgel visszaadni az érintett hallgatók megélt tapasztalatait – egyetemi életük nehézségeinek személyesebb aspektusai és az azokra adott egyéni megoldási stratégiák ezért nem, vagy csak külső nézőpontból jelennek meg az interjúkban. További korlát, hogy az interjúk adta keretekben belül a szakértők esetlegesen nem tártak fel olyan problémákat, amelyeket ők munkavállalói/támogató oldalról esetleg nem is érzékelnek. Ugyanakkor kutatási kérdésünk szempontjából a sokéves gyakorlati tapasztalattal felsőoktatási szakértői interjúk biztos alapot adnak a legfontosabb, és rendszerszinten (a teljes felsőoktatásban) megjelenő akadályok azonosításához.

Interjúalanyként olyan szakértőket hívtunk meg, akiknek jelentős munkatapasztalatuk van fogyatékos hallgatók támogatásában. A toborzást 2020. októberben, az interjúkat 2020. októberben és novemberben végeztük. A szakértők a tíz legnagyobb hallgatói létszámú hazai egyetem közül hat vidéki és fővárosi egyetem alkalmazásában álltak: többségük az egyetemek központi segítő/támogató szervezeti egységénél dolgozott, két fő pedig fogyatékosügyi kari koordinátor volt. Összesen nyolc szakértővel készítettünk interjút: közülük egynek egyéves, a többi hét szakértőnek 10+ éves tapasztalata volt ezen a téren. A szakértők mindegyike egyetemi alkalmazásban állt az interjú időpontjában, és feladata a speciális igényű hallgatók támogatása volt. A szakértők több mint fele jelenlegi munkája előtt is kapcsolódó területen (civil szektor, kutatás/oktatás, szociális szektor) dolgozott. Egy fő kivételével mindannyian arról számoltak be, hogy formális egyetemi munkakörükön kívül is van releváns tapasztalatuk segítői, civil szervezeti vagy kutatói szerepben. A résztvevők között voltak olyanok, akik megélt fogyatékoságukról is beszámoltak.

A félig-strukturált interjúk (Whiting, 2008) fogatókönyvét (ld. 1. sz. melléklet) a szakirodalomra építve alkottuk meg. Az interjútematika kialakításában döntő volt, ill. azt befolyásolta, hogy egyikünk mozgássérült egyetemi hallgatóként saját tapasztalattal is rendelkezik. Az interjúkat online készítettük

Skype, Messenger és Google meet alkalmazásokon. Az interjúkat a két szerző közösen készítette. Az interjúk időtartama 50 és 90 perc között mozgott, és azokról tartalmi lejegyzés készült, egyes szó szerinti idézetek rögzítésével.

Az interjúátiratokat tematikus analízis (Braun & Clarke, 2012) segítségével elemeztük. Ehhez az átiratokat mindkét szerző többször elolvasta, azokat megbeszélte, majd az egyik szerző előzetesen kódolta a szövegeket, és a talált témákat csoportosította. A két szerző ezután közösen ellenőrizte a tematikus csoportokat. A tematikus elemzés során vegyes induktív-deduktív módszert alkalmaztunk, azaz részben azokat a témákat kerestük, amelyeket a szakirodalmi elemzésünk alapján fontosnak ítéltünk, másrészt viszont lehetővé tettük, hogy olyan új témák is felbukkanjanak, amelyeket maguk az interjúalanyok „hoztak be” a kutatásba, és amelyekre előzetesen nem volt kérdésünk. Ez a kettős megközelítés biztosította, hogy ne egy előre meghatározott sémához tartozó elemeket „találjunk”, hanem ennél alaposabban építsünk a szakértők saját, tapasztalatokra építő véleményére.

Eredeti módszertani tervünk lényegi része volt, hogy ne csak az országosan érvényes jogi keretek és a legnagyobb egyetemekről származó egyetemi tapasztalatokat elemezzük, hanem hogy egy esettanulmány keretében egy adott intézmény, egy egyetemi kar működését is megvizsgáljuk: ideértve az épített környezet akadálymentességét, a biztosított segítő szolgáltatásokat, az érvényben lévő szabályzatok kereteit stb. Az esettanulmány elfogadott társadalomkutatói módszer (Gerring, 2004) olyan feltáró kutatásoknál, ahol szükség van általánosabb, egy rendszerre jellemzőnek tekinthető adatok mellett „mélyfúrás”-jellegű elemzésre is – ez az esettanulmány-módszer biztosíthatja, hogy az általánosabb elemek valóságos, egy adott esetben megjelenő szerepét, belső összefüggéseit, egymáshoz való viszonyát stb. elemezzük. Témánk kapcsán ez lehetővé tenné, hogy az azonosított felsőoktatási akadályokat (ld. 5. fejezet) egy adott felsőoktatási intézmény életében és működési gyakorlatában vizsgáljuk: megállapításokat tehessünk egyes akadályok pl. akadálymentesség hiánya, egyetemi attitűdök stb. mértékére, azok kiküszöbölésére alkalmazott módszerekre, lehetőségekre. Az esettanulmányra a COVID-19 járvány miatt végül nem kerítettünk sort, mert az olyan helyszíni látogatásokat követelt volna meg, amelyekre a kialakult járványügyi helyzetben nem vállalkoztunk.

Etikai keretek

A kutatásban való részvétel és a válaszadás minden esetben önkéntes volt. A kutatás céljáról, az interjú kereteiről és az etikai szabályokról minden interjúalany írásos információt kapott az interjúfelkérés során. Minden interjúalanyunk felajánlotta az anonim részvételt.⁷ Az interjúelemzések során nem közöljük az egyes idézetekhez tartozó interjúalany semmilyen, azonosításra lehetőséget adó jellemzőjét. Az interjúátiratokat csak a két szerző által hozzáférhető, jelszóval védett tárhelyen, anonimizálva, kódokkal azonosított fájlokban tároltuk.

⁷ Bár az interjúalanyok egy része névvel és munkahellyel is vállalta a részvételt, végül a kis elemszám miatt úgy döntöttünk, hogy egyetlen résztvevő nevét és munkahelyét sem közöljük, ezzel védve az anonimitást választó interjúalanyokat.

5. A jogi környezet elemzése

Az alábbiakban röviden bemutatjuk és elemezzük a téma szempontjából releváns hazai jogszabályokat, érintve a nemzetközi jog, illetve az európai uniós jog egyes szabályait is. A jogszabályokat tematikus csoportosításban mutatjuk be, egy tematikus egységen belül figyelembe véve a jogforrások hierarchiáját is. A témakörök a következők: egyenlő bánásmód és diszkrimináció tilalma; az oktatáshoz való jog; a hallgatók jogai; hozzáférhetőség.

Az egyenlő bánásmódról és a diszkrimináció tilalmáról szóló általános szabályok

Magyarország Alaptörvényének (a továbbiakban: Alaptörvény) XV. cikk (2) bekezdése értelmében „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.” Ez azt jelenti, hogy a fogyatékos hallgatók diszkriminációja is tilos. A XV. cikk (4), illetve (5) bekezdése hangsúlyozza, hogy Magyarország külön intézkedésekkel segíti az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását, valamint támogatja – többek között – a fogyatékosággal élőket. Látható tehát, hogy törvényi felhatalmazás alapján a diszkrimináció tilalma nem zárja ki, hogy az állami vagy magán fenntartású intézmény előnyben részesítést alkalmazzon valamely társadalmi csoport javára. Az előnyben részesítésre a fejezet későbbi szakaszában is láthatunk példát.

Az ENSZ Egyezményt Magyarország ratifikálta, a 2007. évi XCII. törvénnyel bekerült a magyar jogrendbe, tehát a benne megfogalmazott ajánlások és kötelezettségek a magyar államra is vonatkoznak.⁸ Az Egyezmény 2. cikkében szerepel az észszerű alkalmazkodás definíciója: ez „*az elengedhetetlen és megfelelő módosításokat és változtatásokat jelenti, amelyek nem jelentenek aránytalan és indokolatlan terhet, és adott esetben szükségesek, hogy biztosítsák a fogyatékosággal élő személy alapvető emberi jogainak és szabadságainak a mindenkét megillető, egyenlő mértékű élvezetét és gyakorlását...*” Megjegyzendő azonban, hogy az észszerű alkalmazkodás fogalma, illetve követelménye nem jelenik meg az oktatással kapcsolatos magyar jogszabályokban, ugyanakkor – mivel az Egyezmény a magyar és az EU-s jogrendbe is beépült – a magyar állam az oktatásban is kötelezhető a jogelv alkalmazására.

Az Egyezmény 5. cikk 1. bekezdése értelmében a részes államok biztosítják állampolgáraik számára a törvény előtti egyenlőséget, valamint – az 5. cikk 2. bekezdése alapján – megtiltanak bármilyen, a fogyatékoság alapján történő hátrányos megkülönböztetést, és biztosítják a diszkriminációval szembeni hatékony jogi védelmet.

Az Egyezmény 5. cikk 3. bekezdése értelmében a részes államok „*Az egyenlőség előmozdítása és a hátrányos megkülönböztetés eltörlése érdekében a részes államok minden megfelelő lépést megtesznek, így biztosítva az észszerű alkalmazkodást.*” Ebből látható, hogy az Egyezmény alapján az észszerű alkalmazkodás megtagadása hátrányos megkülönböztetésnek minősül.

Az Egyezmény 9. cikke tárgyalja a hozzáférhetőség (angolul: accessibility)⁹ fogalmát, amelybe – többek között – a fizikai környezethez való hozzáférés is beletartozik. A cikk a) pontja külön is megemlíti az iskolákban található fizikai korlátok beazonosítását és felszámolását, mint kötelezettséget. Az Egyez-

⁸ Munkánkban az Egyezmény www.njt.hu oldalon található magyar fordítását használjuk, megjegyzendő azonban, hogy csak a szöveg angol, francia, orosz, kínai és arab nyelvű változata tekinthető irányadónak, amennyiben az értelmezés során kérdés merülne fel.

⁹ A magyar nyelvű forrásokban az *accessibility* szó fordítása egyaránt lehet *akadálymentesség*, illetve *hozzáférhetőség*. Munkánkban ez utóbbit használjuk, mivel szélesebb körben értelmezhető.

ményhez fűzött 2. számú Általános Kommentárban a Bizottság úgy fogalmaz, hogy „A fizikai környezethez [...] való hozzáférés nélkül a fogyatékossgal élő személyeknek nem lenne egyenlő esélye a saját társadalmukban való részvételre...” (General Comment No. 2 (2014), 1. bekezdés) Azt is ki mondja, hogy a fizikai környezethez való hozzáférés előfeltétele a mozgásszabadság biztosításának.

Az egyenlő bánásmóddal és diszkriminációval kapcsolatos törvényi szintű szabályozás fontos eleme az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) E jogszabály 4. § f) és g) pontja témánk szempontjából releváns, mivel meghatározza, hogy a törvény hatálya kiterjed egyrészt - f) a közszolgáltatást végző szervezetekre, másrészt g) – többek között – a felsőoktatási intézményekre, amelyek vizsgálatunk tárgyát képezik. Az Ebktv. 8. § g) pontja értelmében közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek folytán valaki fogyatékossga miatt kedvezőtlenebb bánásmódban részesül, mint más személyek. A jogszabály szövegében szereplő „rendelkezés” szó a joggyakorlat szerint sokféleképpen értelmezhető; lehet például egy egyetem tanulmányi és vizsgaszabályzatában szereplő szabály, amelynek értelmében egy vizsgát minden hallgatónak írásban kell teljesítenie. Egy ilyen szabály diszkriminatív lehet egy olyan hallgatóval szemben, aki fogyatékossga miatt nem, vagy nehezen tud írni, ezáltal az Ebktv. 8. § g) pontjának megsértését jelentheti.

Az Ebktv. 11. § (1) bekezdése fogalmazza meg az előnyben részesítés szabályát. Ennek értelmében „Nem jelenti az egyenlő bánásmód követelményének megsértését az a rendelkezés, amely egy kifejezetten megjelölt társadalmi csoport tárgyilagos értékelésen alapuló esélyegyenlőtlenségének felszámolására irányul, ha az

a) törvényen vagy törvény felhatalmazása alapján kiadott kormányrendeleten [...] alapul, és határozott időre vagy határozott feltétel bekövetkeztéig szól...” Így a felsőoktatást szabályozó törvényekben, illetve kormányrendeletekben (lásd alább) szereplő, a hallgatókat megillető mentességek és kedvezmények az előnyben részesítés kategóriájába sorolhatók.

Az oktatáshoz való jog

Az Alaptörvény XI. cikk (1) bekezdése rögzíti, hogy minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. A XI. cikk (2) bekezdés – többek között – a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőoktatás biztosításával segíti elő a művelődést. Az Alaptörvény értelmében tehát pusztán fogyatékossga miatt, ha a részvételt intellektuális és egyéb képességei lehetővé teszik, egy jelentkező sem utasítható el a felsőoktatási intézményekből.

Az ENSZ-egyezmény 24. cikke tárgyalja az oktatás kérdését. Ennek 1. bekezdése értelmében „A részes államok elismerik a fogyatékossgal élő személyek oktatáshoz való jogát. E jog hátrányos megkülönböztetés nélküli, az egyenlő esélyek alapján történő megvalósítása céljából a részes államok befogadó oktatási rendszert biztosítanak minden szinten, továbbá élethosszig tartó tanulási lehetőséget nyújtanak...” A 2. bekezdés e) pontja értelmében „...hatékony, személyre szabott támogató intézkedéseket biztosítanak, a tudományos és társadalmi fejlődés legmagasabb fokának elérését segítő környezetben, a teljes körű integráció céljával összhangban.” A felsőoktatásra külön is kitér az 5. bekezdés, amely alapján „A részes államok biztosítják, hogy a fogyatékossgal élő személyek hátrányos megkülönböztetés nélkül és másokkal azonos alapon férnek hozzá az általános felsőfokú oktatáshoz, a szakképzéshez, felnőttoktatáshoz és élethosszig tartó tanuláshoz. E célból biztosítják az ésszerű alkalmazkodást a fogyatékossgal élő személyek számára.” Figyelemreméltó, hogy az ésszerű alkalmazkodás fogalma külön szerepel e cikkben is, tehát a magyar állam az oktatás feladatkörében is kötelezhető annak biztosítására, annak ellenére, hogy a fogalom nem szerepel a felsőoktatásról szóló hazai jogszabályokban. (A MEOSZ munkatársainak az ésszerű alkalmazkodással kapcsolatos korábbi munkái – Légmán, 2020; Nagy-Nádasdi, 2020 – részletesebben kifejtik ezt a kérdést.)

Az Egyezményhez fűzött 4. számú Általános Kommentár szerint az Egyezmény az első olyan jogilag kötelező érvényű nemzetközi dokumentum, amely a minőségi, inkluzív oktatás fogalmára hivatkozik. Mindazonáltal, a Bizottság szerint továbbra is fennáll a fogyatékosok diszkriminációja az oktatásban. A Kommentár 11. bekezdése szerint „Az integráció¹⁰ rendszerszintű reformfolyamatot foglal magában, amely változásokat és módosításokat testesít meg a tartalom, a tanítási módszerek, a megközelítések, a struktúrák és a stratégiák terén az oktatásban, hogy leküzdjék a korlátokat azzal a céllal, hogy a megfelelő életkori tartományban levő minden diák számára méltányos és a részvételen alapuló tanulási élményt adjanak, és olyan környezetet, amely a legjobban megfelel az igényeknek és a preferenciáiknak.” Hangsúlyozza, hogy a tagállamoknak alkalmazniuk kellene az egyetemes tervezés elvét az oktatásban is (UN CRPD, 2016).

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.) 7/A. § (1) bekezdése értelmében „A fogyatékos személy számára [...] biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést.” Mivel az oktatás – beleértve a felsőoktatást – a Fot. 4. § fb) pontja szerint, a közszolgáltatások közé tartozik, ezért e szakasz értelmében a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést 2014. január 1-től biztosítani kell a fogyatékos személyek számára¹¹.

A Fot. 7/A. (1) bekezdéshez fűzött indoklás így szól: „A fogyatékosügy civil szervezetek képviselőiből és a szabályozással érintett kormányzati szakértőkből álló munkacsoport javaslata értelmében a Fot. hatályos rendelkezései között jelenleg szereplő, lejárt akadálymentesítési határidők helyett nem célszerű a törvényben újabb határidőket rögzíteni. A törvény értelmében a közszolgáltatásokhoz való az egyenlő esélyű hozzáférést biztosítani kell a fogyatékos személy számára.” Megjegyzendő, hogy habár mára az indoklásban említett határidők már kikerültek a Fot.-ból, de jelen tanulmányunkban is szereplő adatok szerint a jogalkotó által előírt kötelezettségek 2021-ig sem teljesültek maradéktalanul.

A Fot. 13. § (1) bekezdése deklarálja, hogy a fogyatékos személyeknek – más ágazati jogszabályok adta kereteken belül – joguk van az oktatásban, ezen belül felsőoktatásban való részvételre.

A hallgatók jogai

Törvényi szinten fontos ágazati jogszabály a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nftv). A jogszabály több szakasza külön is kitér a fogyatékos hallgatók helyzetére a felsőoktatási intézményekben. A 11. § (1) bekezdés c) pontja szerint „A felsőoktatási intézmény [...] tájékoztató és tanácsadó rendszerével segíti a – különös figyelemmel a fogyatékkal élő – hallgató beilleszkedését és előrehaladását a felsőfokú tanulmányok idején, illetve a tanulmányok alatt és befejezését követően segítséget nyújt a karriertervezésben, [...]” Ez azt jelenti, hogy a felsőoktatási intézményeknek létre kell hozniuk egy olyan rendszert, amely segíti – többek között – a fogyatékos hallgatókat. Ezt sok egyetem már megvalósította, esélyegyenlőségi vagy fogyatékosügyi központok létrehozásával.

Az Nftv. 35. § (2) bekezdése értelmében az oktató kötelessége, hogy „...tevékenysége során vegye figyelembe a hallgató [...] fogyatékoságát.” Ez tehát azt jelenti, hogy az oktató nem tagadhatja meg a fogyatékos hallgatótól az őt megillető bánásmódot, szükség esetén a kedvezmények, mentességek biztosítását. Mindazonáltal – mint arra a tanulmány későbbi szakaszaiban is utalunk – az oktatóknak a fogyatékos hallgatókkal kapcsolatos attitűdje nem egységes.

¹⁰ Munkánkban a kommentár www.emberijogok.kormany.hu oldalon található magyar fordítását használjuk (hozzáférés: 2020. 12. 08.). A 11. bekezdésben az eredeti angol szövegben az „integráció” szó helyén „inclusion” szerepel. A két fogalom eltérően értelmezhető.

¹¹ Az oktatás vonatkozásában már 2011. január 1-től biztosítani kellene az egyenlő esélyű hozzáférést. Jogtörténeti érdekesség, hogy évente mindig újabb és újabb közszolgáltatások vonatkozásában kellett egyenlő esélyű hozzáférést biztosítani, míg végül 2014. január 1-től minden közszolgáltatás vonatkozásában biztosítani kell azt.

Az Nftv. rendelkezik a fogyatékos hallgatók esélyegyenlőségének biztosításáról a felsőoktatási felvételi eljárásban és a tanulmányok során. A törvény 41. §-a szolgáltatja a jogalapot a felvételin és a tanulmányok során igénybe vehető kedvezményekhez. Ezeket részletesebben a későbbiekben tárgyalta, a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29), illetve a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV. 9) Kormányrendelet szabályozza.

Az Nftv. 43. § (1) bekezdése értelmében „A hallgató joga, hogy a jogszabályokban és az intézményi szabályozásban meghatározottak szerint teljes körű, pontos és hozzáférhető formában információt kapjon a tanulmányai megkezdéséhez és folytatásához, kialakítsa tanulmányi rendjét, igénybe vegye a felsőoktatási intézményben elérhető képzési lehetőségeket, kapacitásokat; állapotának, személyes adottságainak, fogyatékoságának megfelelő ellátásban részesüljön.” A jogalkotó külön kiemelte a fogyatékoságot, ezzel is nyomatékosítva, hogy a fogyatékos hallgatók igényeit a felsőoktatási intézményeknek figyelembe kell venniük. Érdemes még kiemelni a tájékoztatás kötelezettségét, amely – véleményünk szerint – igen fontos a fogyatékos hallgatók számára. Joguk van ugyanis tudni azt, kihez, hogyan fordulhatnak segítségért tanulmányaik során.

Az Nftv. 47. § (1) bekezdése meghatározza, hogy a magyar állami ösztöndíjas képzésre felvételt nyert hallgatók hány féléven át folytathatnak tanulmányokat ösztöndíjas képzésben. A 47. § (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „A fogyatékosággal élő hallgató (1) bekezdésben meghatározott támogatási idejét a felsőoktatási intézmény legfeljebb négy félévvel megnövelheti.” Ezen túl a 47. § (6) bekezdés a) pontja további kedvezményt tesz lehetővé: „A támogatási idő számításakor nem kell figyelembe venni a) a megkezdett félévet, ha betegség, szülés vagy más, a hallgatónak fel nem róható ok miatt nem sikerült befejezni a félévet, [...]” Ezzel a szabályozással a jogalkotó célja az lehetett, hogy biztosítsa azon – fogyatékosággal élő – hallgatók számára a tanulmányaik folytatását, akiknek ez egészségi okok miatt az átlagosnál hosszabb időt vehet igénybe.

Az Nftv. 49. § (8) bekezdése rendelkezik – többek között – a fogyatékos hallgatóknak adható kedvezményekről és mentességekről. Ennek értelmében biztosítani kell a hallgató számára a képességeihez igazodó oktatást és vizsgáztatást; indokolt esetben mentesíteni kell egyes tantárgyak értékelése alól; a vizsgán kedvezmények (hosszabb felkészülési idő, írásbeli helyett szóbeli vizsga stb.) biztosítása. A törvény ugyanakkor kimondja, hogy „Az e bekezdés alapján nyújtott mentesítés kizárólag a mentesítés alapjául szolgáló körülménnyel összefüggésben biztosítható és nem vezethet az oklevél által tanúsított szakképzettség megszerzéséhez szükséges alapvető tanulmányi követelmények alóli felmentéshez.” Az egyetemek fogyatékosügyi és esélyegyenlőségi koordinátoraival folytatott interjúk során kiderült, annak meghatározása, hogy az adott szakon mi számít „alapvető tanulmányi követelménynek”, az egyetem oktatóinak döntésén múlik, és adott esetben súrlódásokhoz is vezethet a hallgatók és az oktatók között. Ugyanakkor egy ennél szűkebb, pontosabb törvényi megfogalmazás potenciálisan sértené az egyetemi, illetve az oktatói autonómiát.

Az Nftv.-hez szorosan kapcsolódik a már említett, a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29) Korm. rendelet. A rendelet 24. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a fogyatékosággal élő jelentkező a felvételi eljárás során 40 többletpontra jogosult. Ezzel az előnyben részesítésként értelmezhető szabállyal a jogalkotó vélhetően kompenzálni kívánta azon jelentkezők esetleges hátrányát, akik nem integrált középiskolából érkeznek a felsőoktatási intézménybe.

A 423/2012. (XII. 29) Korm. rendelet 24. § (3) bekezdése értelmében „A felvételi eljárás lebonyolítása során a [z Oktatási] Hivatal és a felsőoktatási intézmények kötelesek biztosítani a fogyatékosággal élő jelentkező számára a felvételi eljárásban való részvétel feltételeit.” A 24. § (4) bekezdése alapján a jelentkezőt a felvételi eljárás során ugyanazok a kedvezmények, mentességek, amelyeket a középiskolai évek során igénybe vehetett a tanuló, a felsőoktatási felvételi eljárásban is megilletik őt. Ugyanezen szakasz (5) bekezdése szól a jelentkezőket az alkalmassági vizsgák során megillető

kedvezményekről. A (6) bekezdés megerősíti az Nftv. 49. § (8) bekezdésében foglaltakat, kimondva, hogy a kedvezmények vagy mentességek biztosítása nem vezethet az „*alapvető tanulmányi követelmények*” alóli felmentéshez, ugyanakkor az „*alapvető követelmény*” definíciója ebben a jogszabályban sem szerepel.

A szintén az Nftv.-hez kapcsolódó, a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet 62. §-a részletesen szabályozza a fogyatékos hallgatóknak adható mentességeket, ismét hangsúlyozva az Nftv. 49. § (8) bekezdésében szereplő korlátokat. Számunkra a Rendelet 62. § (2) bekezdése releváns, amely kimondottan a mozgáskorlátozott hallgatóknak nyújtható kedvezményeket sorolja fel (lásd a-g) pont). Ezek lehetnek például: gyakorlati követelmények alóli mentesítés; írásbeli vizsga szóbelivel, vagy szóbeli írásbelivel történő helyettesítése; nyelvvizsga alóli mentesítés; személyi segítő biztosítása stb. Megjegyzendő, hogy a „*személyi segítő*” fogalmát a jogszabály nem definiálja. Tapasztalataink szerint az egyes intézményekben némileg eltérően értelmezik ezt a szerepkört: van, ahol professzionális segítőt, van, ahol hallgatótársat jelent.

Ebben a tárgykörben releváns még a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvénynek (a továbbiakban: Szt.) a támogató szolgáltatásokról szóló 65/C. §-a. Ennek (1) bekezdése értelmében „*A támogató szolgáltatás célja a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése, valamint életvitelük önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása révén.*” A (3) bekezdés szerint „*A támogató szolgáltatás feladata a fogyatékoság jellegének megfelelően különösen a) az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása (speciális személyi szállítás, szállító szolgálat működtetése)...*” Mivel a felsőoktatás közszolgáltatás, a támogató szolgálat segítheti a felsőoktatási intézménybe való eljutást, az intézményben töltött idő alatt segítséget nyújthat.

Ezt a szabályozást egészíti ki a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet. Ennek 39/A. § (1) bekezdése értelmében:

„A támogató szolgálat feladata – az Szt. 65/C. §-ának (3) bekezdésében meghatározottak érdekében – különösen

a) személyi segítő szolgálat működtetése, amely – a fogyatékos személy aktív közreműködésével – segítséget nyújt

aa) a fogyatékos ember személyi (higiénés, életviteli, életfenntartási) szükségleteinek kielégítéséhez,

ab) a társadalmi életben való teljes jogú részvételhez,

ac) az önálló munkavégzéshez, tanulmányok folytatásához, szociális és egészségügyi szolgáltatások igénybevételéhez, kulturális, művészeti, sport, szabadidős tevékenységek végzéséhez, [...]”

Ennek alapján tehát a támogató szolgáltatások profiljába beleillik, hogy biztosítsák a fogyatékosággal élő felsőoktatási hallgatók számára a szükséges segítséget.¹²

Vannak Magyarországon olyan egyetemek, amelyek e törvény hatálya alá eső saját támogató szolgálatot működtetnek, ez a modell azonban korántsem általános. (Lásd a szakértőkkel készült interjúkat.) Látható az is, hogy ezen jogszabályok – a tanulmányban elemzettektől eltérően – nem fogalmaznak

¹² A támogató szolgálatok kutatások és érdekvédelmi nyilatkozatok szerint sem képesek az érintettek igényeinek megfelelő kielégítésére (pl. MEOSZ, 2019; Meleg, 2017), aminek oka a szolgálatok kapacitáshiánya, a területi lefedettség korlátai, valamint a kínált szolgáltatások korlátozott tartalma és időbeli elérhetősége (Kozma és mtsai, 2020: 394-395). A támogató szolgálatok egyetemi hallgatók számára ezért csak igen korlátozott, sokszor nem elégséges segítséget tudnak nyújtani (lásd következő fejezet).

meg kötelezettséget a felsőoktatási intézmények számára. Mégis érdemes megemlíteni őket, mert a személyi segítségnyújtás problémájára megoldást kínálhatnak.

Hozzáférhetőség (accessibility)

Ebben a fejezetben tárgyaljuk mind az ENSZ-egyezmény 9. cikke alapján értelmezett *hozzáférhetőség*, mind pedig a magyar ágazati jogszabályokban szereplő *akadálymentesség* fogalmát.¹³

A Fot. meghatározza az „egyenlő esélyű hozzáférés” (lásd Fot. 4. § h) pont, ha) alpont) fogalmát, amely alapján „a szolgáltatás egyenlő eséllyel hozzáférhető akkor, ha igénybevétele – az igénybe vevő állapotának megfelelő önállósággal – mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára akadálymentes,…”

Az akadálymentesség fogalmának definícióját az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvényben (a továbbiakban: Étv.) találjuk. Az Étv. 2. § 1. pontja szerint „*Akadálymentes: az épített környezet akkor, ha annak kényelmes, biztonságos, önálló használata minden ember számára biztosított, ideértve azokat az egészségkárosodott egyéneket vagy embercsoportokat is, akiknek ehhez speciális eszközökre, illetve műszaki megoldásokra van szükségük.*” Ez alapján látható, hogy az olyan megoldások, amelyek nem biztonságosak, vagy nem teszik lehetővé, hogy egy mozgáskorlátozott személy önállóan használhasson egy közintézményt, nem tekinthetők akadálymentesítésnek.

Az Étv. 2. § 9. pontja értelmében a felsőfokú oktatási intézmények közhasználatú építménynek minősülnek. A 31. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a közhasználatú építmények esetében biztosítani kell a „*mindenki számára biztonságos és akadálymentes megközelíthetőséget*”. A 31. § (4) bekezdése értelmében ezt az építmény „*építése, felújítása, átalakítása, bővítése, helyreállítása, korszerűsítése során biztosítani kell.*”

Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (OTÉK) 50. § (3) bekezdés d) pontja rendelkezik arról, hogy az építménynek meg kell felelnie a rendeltetési célja szerint a biztonságos használat és akadálymentesség alapvető követelményeinek, és a tervezési programban részletezett elvárásoknak.

Az OTÉK rendelkezik a meglévő épületek akadálymentesítéséről is az alábbiak szerint:

OTÉK 108. § (1) bekezdés szerint a meglévő építményekre az 50-107. § rendelkezéseit az e §-ban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A 108. § (9) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a meglévő építmények utólagosan akadálymentesítendő építményrészeit úgy kell meghatározni, hogy az építményben lévő közszolgáltatás hozzáférése mindenki számára biztosított legyen.

A 108. § (11) bekezdése alapján ha az építmény utólagos akadálymentessé tétele csak részben valósítható meg, a részleges akadálymentesítése is elfogadható, ha az ott lévő közszolgáltatás így is mindenki számára akadálymentesen hozzáférhető. A részleges akadálymentesítés szükségessége például a műemlék jellegű épületek esetében merülhet fel, ahol a műemlékvédelem sajátos szempontjai miatt a teljes akadálymentesítésre nincs lehetőség. Ez témánk szempontjából releváns, mivel számos felsőoktatási intézmény (legalább részben) műemlék jellegű épületekben működik.

A hozzáférhetőség kérdéskörében fontos kitérni az egyetemi kollégiumok akadálymentesítésének helyzetére is. A hatályos magyar jogszabályok erről is rendelkeznek. A nemzeti felsőoktatásról szóló

¹³ Bővebben lásd a 2. lábjegyzetet.

2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet szerint a kollégium működésének kötelező minimumfeltétele többek között:

„[...] e) a legalább 100 férőhelyes diákotthon, kollégium esetében az OTÉK előírásai szerint akadálymentesített bejárat és akadálymentes közlekedés, továbbá az OTÉK szerinti felvonó, korlátlift vagy emelőlap, valamint 100 férőhelyenként 1 db akadálymentesített férőhely, valamint akadálymentesített fürdőhelyiség és illemhely;...”

Ugyanezen Kormányrendelet 68. § (7) bekezdése alapján az Oktatási Hivatal vizsgálja a kollégiumi férőhelyekre vonatkozó tárgyi és infrastrukturális feltételek teljesülését.

A MEOSZ elnöke 2019-ben és 2020-ban is hivatalos levélben kért tájékoztatást dr. Bódis József oktatásért felelős államtitkártól arról, hogy az Oktatási Hivatal megkezdte e már a 87/2015. (IV. 9.) Kormányrendelet 68. § (7) bekezdése alapján esedékes vizsgálatot a kollégiumokban. Az államtitkár 2020. májusában kelt válaszelevelében azt írta, a 2016-ban kidolgozott Országos Kollégiumfejlesztési Stratégia keretében elkészült egy megvalósíthatósági tanulmány, amely kitért a kollégiumi akadálymentesítés kérdésére is. Tájékoztató továbbá számos, az elmúlt időszakban megvalósult, vagy a közeljövőben megvalósuló, a kollégiumokat érintő fejlesztésről. Az Oktatási Hivatal által az akadálymentesség tárgyában végzett vizsgálat anyaga ugyanakkor nem állt rendelkezésére, így ennek eredményeiről a MEOSZ-t tájékoztatni nem tudta.

A vizsgálat eredményeihez mi sem jutottunk hozzá, így azokról kutatásunkban nem tudunk beszámolni.

A hozzáférhetőség témakörében érdemes megemlíteni egy viszonylag friss európai uniós jogszabályt. Ez az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/882 Irányelve (2019. április 17.) a termékekre és a szolgáltatásokra vonatkozó akadálymentességi követelményekről (a továbbiakban: Irányelv). Az Irányelv 2019. április 18-án lépett hatályba, rendelkezései a 2025. június 28. után nyújtott szolgáltatásokra, forgalomba hozott termékekre alkalmazhatók. Hatálya elsősorban a gazdasági, piaci szereplőkre terjed ki, és csak bizonyos szolgáltatásokra vonatkozik. Az oktatás nem szerepel ezek között, mivel az – az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 57. cikke értelmében – nem tartozik azon szolgáltatások közé, amelyre az uniós jog hatálya kiterjed. A következő években, a magyar jogrendbe való átültetés és az Európai Bíróság későbbi esetjogának fényében lesz tisztábban látható az irányelv relevanciája.

Konklúzió

Jelen elemzés célja az volt, hogy rövid áttekintést nyújtson a téma szempontjából releváns hatályos jogszabályokról, rávilágítva az azokban esetleg előforduló ellentmondásokra. Nem vállalkoztunk a vonatkozó jogi szakirodalom teljes, részletes elemzésére. Elemzésünk fényében elmondható, hogy a jogszabályok szintjén a magyar állam már ma is széleskörű jogokat, lehetőségeket biztosít a fogyatékossgal élő hallgatóknak, e jogok azonban bizonyos jelek szerint (pl. érdekvédelmi nyilatkozatok) nem érvényesülnek maradéktalanul a gyakorlatban.

Ennek a diszkrepanciának számos oka lehet: egyrészt, hogy a jogszabályok tágan értelmezhetők (lásd pl. a hallgatóknak adható mentességek kérdését). Másrészt, bár a Fot. értelmében a közszolgáltatásokhoz való akadálymentes hozzáférés elvileg 2014. január 1. óta biztosítandó, ez mindmáig csak részben történt meg. Harmadrészt, kutatásunk során azt is látni fogjuk, hogy a gyakorlati megvalósítás sokszor múlik az egyetemi szolgáltatásokon, forrásokon, emberi attitűdön stb. amely nem elsősorban jogi eszközökkel befolyásolható.

6. A felsőoktatási részvétel akadályai az egyetemi gyakorlatban

Az interjúk során a szakirodalmi áttekintésben ismertetett témákkal kapcsolatos kérdéseket tettünk fel a résztvevőknek (ld. 1. sz. melléklet), ám elfogadtuk, ha a résztvevők más, a kérdéseken kívüli témát is felvetettek – sőt erre ösztönöztük is őket. Így az interjúk során nemcsak előre megjelölt témák kerültek szóba, de olyan kérdések is, amelyek a szakértők szerint kapcsolódtak a mozgássérült fiatalok egyetemi részvételének akadályaihoz. Az alábbi elemzésben az interjúkban felvetett témacsoportokat a tematikus elemzés (Braun és Clarke, 2012) szabályainak megfelelően állapítottuk meg. Az elemzésben csak azokat a témákat mutatjuk be, amelyek az interjúkban elhangzottak egészére tipikusnak tekinthetők, egyben relevánsak kutatási kérdésünk szempontjából.

Akadályok

Az interjúk egyik kezdő kérdése az volt, hogy milyen tényezők akadályozzák a mozgássérült fiatalokat az egyetemi részvételben. A kérdésfelvetés során a résztvevők változatos módon közelítették meg a témát: volt, aki részletes, sok tényezőt érintő választ adott, mások röviden egyetlen akadályt emeltek ki. Ami közös volt: a fizikai akadályokat minden szakértő elsődlegesnek látta.

Akadálymentesség hiánya

Az akadálymentesítés hiánya kivétel nélkül minden felsőoktatási szakértő szerint a mozgáskorlátozott fiatalok felsőoktatási részvételének legfőbb akadálya. Ez a konszenzus azért hangsúlyos, mert a mindennapi tapasztalatból fakad: a legnagyobb hallgatószámmal bíró hazai felsőoktatási intézmények gyakorlatának ismeretében, sokéves tapasztalat alapján fogalmazták meg ezt a véleményt. Mindannyian úgy látták: az akadálymentesség biztosítása a mozgássérült hallgatók részvételéhez alapfontosságú. Egy szakértő szerint:

„ha ez {akadálymentesség} nincs, akkor az összes többiről nem is érdemes beszélni”.

Az akadálymentesítés hiányának kezelése a szakértők mindennapi munkájának központi része – minden interjúalany intézményi hiányosságokról számolt be ezen a téren. Egy kivétellel minden szakértő olyan egyetemen dolgozott, ahol az épületek többségének akadálymentessége – esetenként súlyosan – elmarad az igényektől. Egy szakértő szerint a helyzet „durva”, mert esetenként a kerekesszékek használó „ott áll az épület előtt”, amikor ők telefont kapnak, hogy nem tud feljutni az osztályterembe. Mások a meglévő akadálymentesítés hiányosságait, gyakran elromló korlátlifteteket és emelőket említettek. Az akadálymentesség hiánya rendszeresen okoz az emberi méltóságot sértő „durva” és „nagyon méltatlan” helyzeteket, például az egyik szakértő által elmesélt példában, amikor a mozgássérült hallgatót egy nem akadálymentes épületben folyó szemináriumra

„...reggel a lépcsőjárón felvitték, majd délután lehozták, elefántcsonttoronyban volt napi 4-6 órát, még szerencse, hogy el tudott menni mosdóba egyedül.”

Az épületek műemlék-jellege komoly probléma, ami megnehezíti az átalakításokat. Egy szakértő szerint van olyan régi épületrész, amit már többször felmértek, de akadálymentesítési szempontból „menthetetlen”. Kiemelendő, hogy a résztvevők többsége szerint nemcsak az oktatási funkciót ellátó épületek nem akadálymentesek, de a könyvtárak, tanulmányi osztályok, kari olvasók, kollégiumok, sportlétesítmények, kulturális és közösségi terek akadálymentesítése is megoldatlan.

Legtöbben úgy látták, hogy az akadálymentesítés a régi, pl. századfordulós épületekben is megoldható lenne, ám kevés az erre költött forrás. Több, főleg vidéki egyetemen gond az is, hogy az egyes kampuszok egy régió több településén, egymástól gyakran több tíz kilométeres távolságban vannak, ezért igen nehéz minden helyszínt akadálymentesíteni. Sokszor csak akkor derül ki az erre való igény, amikor érintett hallgató kezdi meg tanulmányait az adott kampuszon.

Az akadálymentesítés hiányosságaira válaszul minden egyetemen sajátos stratégiákat alakítottak ki a fogyatékossgal élő hallgatókat támogató szervezeti egységek.

A leggyakoribb ilyen – az észszerű alkalmazkodás elvét megvalósító – stratégia az, amikor a mozgáskorlátozott hallgató által látogatott órát olyan helyre (terembe, épületbe) szervezik át, amit az illető meg tud közelíteni. Fontos információ, hogy több esetben még ez az átszervezés sem eredményezi, hogy az alternatív helyszín megfelelően akadálymentes legyen – lehet csak „szükségmegoldásként” jelentkező részlegesen akadálymentes helyszín is.

A másik gyakori stratégia az ún. „útvonal-keresés”. Ilyenkor a támogató szakemberek az egyes oktatási helyszínek közötti akadálymentes közlekedés szempontjait veszik figyelembe. Ez akkor lehet megoldás, amikor ugyan a két osztályterem/előadó önmagában akadálymentesen megközelíthető, ám a kettő közötti útvonal nem akadálymentes, így a hallgatónak nagyot kell kerülnie, emiatt elkéshet stb. Lényegében ez az interjúk alapján az egyik leggyakoribb támogató beavatkozás, amit mozgássérült hallgatóknak adnak: az akadálymentesítés hiánya miatti terem- vagy épület-átszervezések, útvonaltervezések, esetleg az útvonal járhatóságát biztosító kisebb módosítások pl. mobil rámpával.

A fenti vélemények megfogalmazása a legtöbb szakértő narratívájában kettős keretkezéssel történt. Egyrészt az akadálymentesítés hiánya mint alaprobléma a „változtathatlanság” kontextusában jelent meg. Például többen azt mondták, hogy ez egy olyan adottság, amely a műemlékjellegű épületállomány miatt munkájuknak adott kerete, amin belül ők, a támogató szakemberek kénytelenek dolgozni. Másrészt ezt az adottságot szinte minden interjúalany úgy láttatta elbeszélésében – pl. a felújításokról szólva – mint amit megváltoztatni elvben lehetséges lenne, de ez mégsem történik meg. Forráshiány, információhiány és – egy interjúalany szerint – „ilyen jószándékú megértés” veszi körül. Ezt a feszültséget a megváltoztatható kontra változatlanság ellentétpárban a legtöbb szakértő maga is elismerte, ez állandó feszültségként azonosítható.

Személyi segítség

A személyi segítség minden szakértő szerint megalapozott igény mozgássérült – vagy más fogyatékos-sággal élő – hallgatók részéről. Ugyanakkor a szakértők egyetértettek: ennek az igénynek a megválaszolására az egyetemek csak részben vannak felkészülve. A személyi segítség tartalmára különböző kvázi-fogalmakat használtak, rendszerint önálló tevékenységekkel jelölve tartalmát: kísérés, órai segítség, jegyzetelés, órák közötti szünetben segítség, közlekedés, higiénés igények támogatása, étkezésben, öltözésben való segítség stb. Ezek a tevékenységek egyben támogatási igényeket is jeleznek. Az igények megválaszolására minden egyetemen más gyakorlatot találtunk, az alábbi megoldásokkal:

- hallgatótársak megbízása és anyagi ellentételezése mindennapi segítségre (főleg oktatás közbeni segítség; higiénés segítségre nem vonatkozik);
- az esélyegyenlőségi irodák alkalmazottai által nyújtott személyi segítség;
- támogató szolgálat igénybevétele (külső szolgáltatótól);
- oktatók megbízása bizonyos segítői feladatokkal;
- önkéntesek bevonása.

A fenti opciókból az egyetemek néha egyet, néha párhuzamosan többet is használnak. Az eszközök elégtelensége esetén a hallgatónak magának kell gondoskodnia személyi segítőről, aki rendszerint egy családtagot jelent. A családtag mindennapi segítői jelenlétére mind oktatási feladatokban (napközben), mind a reggeli/esti órákban (kollégiumban) van példa. Egy elmesélt történetben egy fokozott támogatási igényű hallgató egyetemi részvétele úgy volt lehetséges, hogy édesanyja beköltözött vele a kollégiumba tanulmányai idejére – ehhez az egyetem kétágyas szobát biztosított.

A szakértők szerint egyértelmű, hogy a személyi segítői igény nem ér véget a szemináriumok körüli segítséggel, ám ezen túl nem, vagy csak nagyon korlátozottan tudják támogatni a hallgatókat (pl. esti vagy reggeli órákban). A betöltetlen igény megválaszolására van egyetem, amely lehetőséget ad este 10 óráig történő közlekedési segítségre (mikrobusz), vagy esetenként, kizárólag egyéni igény alapján külső szolgáltatótól vásárolnak szolgáltatást – ez a megoldás ritka és a szakértők szerint költséges.

Szakértők szerint megtörténik, hogy az felsőoktatási tanulmányokat tervező fiatal egyetemre kerülését a személyi segítség megoldatlansága akadályozza. Az ezt megoldani képtelen fiatalok egyáltalán

nem, vagy csak nem-fogyatékos társaikhoz viszonyítva nehezebben és költségesebben (pl. segítést el-látó családtag kieső jövedelme) tudnak egyetemi tanulmányokat folytatni. Több szakértő is úgy vélte, hogy a személyi segítség hiánya nem egyetemi mulasztás, hanem azt az államnak kellene biztosítania széleskörben minden érintettnek például szociális törvénybe foglalt szolgáltatásként.

Közlekedés

A közlekedés szinte minden szakértő szerint mindennapos akadály az egyetemi részvételben – az egyetemi épülethez való eljutás, az egyes épületek közti mozgás megoldása legtöbbször azért nehéz, mert a helyi tömegközlekedés nem megfelelő, az útvonalak nem akadálymentesek. Természetesen a közlekedés nem egyformán probléma mindenhol: az interjúalanyok fővárosi és vidéki nagyvárosok egyetemeit képviselték, ahol szervezett tömegközlekedési hálózat áll rendelkezésére. Kisebb településeken, ahol nincs vagy ritka a tömegközlekedés, ez az akadályozó tényező nagyobb lehet.

A közlekedésben való segítség – pl. lakóhelyről egyetemre eljutás – különösen fontos olyan hallgatóknak, akik az elérhető tömegközlekedési eszközöket rendszerint azért nem tudják használni, mert azok nem akadálymentesek. A szakértők egybehangzó véleménye volt, hogy van hallgató, aki az egyetem közlekedési segítsége nélkül nem, vagy rendkívül nehezen tudná teljesíteni a követelményeket. Ezt az igényt az egyetemek változatos megoldásokkal igyekeznek segíteni:

- akadálymentes tömegközlekedési útvonalak ajánlása hallgatóknak, ill. bizonyos, az érintett hallgató órarendjébe tartozó órák megfelelő útvonal közelébe történő szervezése;
- néhány egyetem támogató szolgálattal, ill. külső szolgáltatóval együttműködésben biztosít szállítást (autót, mikrobuszt) egyéni igényhez illeszkedően;
- taxi igénybevétele taxicsekkel;
- egy esetben az egyetem megállapodott a helyi közlekedési vállalattal, hogy adott útvonalon akadálymentes járművet egy érintett hallgató órarendjéhez igazodva járassanak.

A fenti megoldások közül van egyetem, amelyik többet is alkalmaz. Több szakértő hangsúlyozta, hogy habár szükség lenne segítségre a közlekedésben, de ezt forráshiány miatt nem tudják megadni. Töb-ben említették, hogy bizonyos szakmai gyakorlati helyszínekre kapacitáshiány miatt az egyetem sem tud szállítást szervezni – ez negatívan befolyásolhatja az érintettek tanulmányait.

Lakhatás

A lakhatási tényezők – kollégiumban vagy albérlésben, saját lakásban – potenciális nehézséget jelen-tenek, elsősorban azoknak a hallgatóknak, akik nem állandó lakhelyükhöz közeli egyetemen tanulnak. Szinte minden szakértő arról számolt be, hogy csak nagyon kevés, esetenként egy sokezres hallgatói létszámú egyetemre mindössze néhány akadálymentes kollégiumi férőhely jut. Az akadálymentesnek tartott szobák és kollégiumi épületek tényleges akadálymentességéről nincs konkrétabb információnk – egy szakértő szerint az akadálymentesség megítélésére nem is kompetensek, annak megléte

„az én véleményem, de lehet, hogy ha Önök megvizsgálnák, találnának hiányosságot”.

Néhány esetben az akadálymentessé tett kollégiumi szobákat akadálymentesítési szakmérnök bevo-násával tervezték meg. Az akadálymentes kollégiumi férőhelyek számáról és az összes kollégiumi fér-őhelyhez viszonyított arányáról kutatásunk keretében nem tudtunk adatot gyűjteni. A szakértők többsége szerint több akadálymentes férőhelyre lenne szükség. Még ott is, ahol több akadálymentes férőhely van, komoly gondot okozna, ha néhány fővel emelkedne az akadálymentes szobát igénylő hallgatók száma, mert nem jutna nekik kollégiumi férőhely.

A felsőoktatási részvétel egyetemen kívüli akadályai

Habár kutatási kérdésünk a felsőoktatáson belüli – a tanulmányok során tapasztalt – akadályok azo-nosítását célozta, a szakértők szinte mindegyike jelezte, hogy más, egyetemi életen kívüli tényezők is erősen befolyásolhatják a mozgássérült vagy más fogyatékossgal élő hallgatók részvételét. Az alábbi tényezőket itt csak felvetjük; komolyabb elemzésükre további kutatások során lenne szükség.

- Támogató háttér hiánya: több szakértő szerint a családi közeg döntő jelentőségű abban, hogy melyik fogyatékos hallgató jut egyetemre és szerez diplomát. Megfelelő támogató háttér (pl. személyi segítséget vállaló vagy közlekedésben saját járművel segítő) családtag, ill. ismerős hiányában sok hallgató nem kezdi el az egyetemet. Sok érintett feltételezhetően nem a tanulmányi követelmények teljesíthetlensége, hanem a mozgássérülésből fakadó támogatási igény megoldatlansága miatt nem vállalja az egyetemi tanulmányokat.
- Középfokú oktatás: többen hangsúlyozták a köznevelési intézmények szerepét a felkészítésben. A szakértők tapasztalatai szerint az integrált köznevelési intézményben tanulók egyetemre jutása valószínűbb, és egyetemi tanulásuk nagyobb eséllyel sikeres.
- Szakválasztás, pályaorientáció: a megfelelő egyetemi szak kiválasztását többen kiemelték, mert pl. ez *„elkerülhető kudarcoktól óvja meg a jelentkezőt”*. Fontosnak tartották, hogy a hallgató tisztában legyen saját képességeivel és lehetőségeivel, és hogy tájékozódjon a szak teljesítésének feltételeiről. Az interjúkból az körvonalazódik, hogy ez sok fogyatékos hallgatónál nem történik meg, és a kezdeti információhiány lemorzsolódáshoz vezethet. Több szakértő is jó gyakorlatnak tartotta az – egy interjúalany szóhasználatában – *„szájpropagandát”*, amikor az egyetemek aktívan keresik a potenciális hallgatókat, tájékoztatják őket az egyetemi életről, fogyatékos hallgatók által igénybe vehető szolgáltatásokról stb. Ez emelheti a bejutók számát és segítheti megfelelő szakválasztásukat is, megelőzheti a lemorzsolódást.

Attitűd és elfogadás az egyetemi életben

Habár az interjútematikában eredetileg nem szerepelt a közösség témája, ám a szakértők mindegyike beszélt erről. Többen úgy vélték, hogy míg sok más fentebb elemzett akadály leküzdhető, de ha a fiatal nem tud egyetemi közösségbe integrálódni, barátokat, ismerősöket szerezni, akkor nem teljes értékű a részvétele. Egy szakértő szerint:

„...az egyetem egy személytelen nagy szervezet, egy épület, de valójában ennél több.”

Egy másik szakértő szerint pedig *„az egyetemnek van egy nagy, közösségteremtő ereje”*, amely lényegi része egy fiatal felsőoktatási életének, ezért a támogatásnak ki kell terjednie a közösségi életben való segítségre is. Van egyetem, ahol *„barátokat keresnek”* a fogyatékos hallgatónak; van, ahol az egyetemi életben – gólyabál, kulturális események, bulik stb. – elérésében való segítség is része a munkájuknak, pl. rendezvényhez igazodva este is szállítanak, ha a hallgató igényli.

Az egyetemi közösség kérdéséhez szorosan kapcsolódik a hallgatótársak és oktatók attitűdje. A két csoport közül a szakértők szerint egyértelműen a hallgatótársak attitűdje a problémamentesebb mozgássérült fiatalok esetében. A szakértők intézményeiben nem, vagy ritkán fordul elő probléma hallgatók közötti viszonyban, legalábbis mozgáskorlátozott hallgatókkal kapcsolatban.¹⁴ Azon egyetemeken, ahol a személyi segítséget részben hallgatótársak megbízásával oldják meg, azt tapasztalták, hogy ennek révén sok esetben kifejezetten javulhat a fogyatékos hallgató közösségi integrációja.

Az egyetemi érzékenyítő programokat, esélyegyenlőségi napokat, rendezvényeket és tréningeket szinte minden szakértő említette mint rendszeres gyakorlatot, ám néhányan úgy érezték, ezek kezdenek szükségtelenné válni, és már nincs igazán szükség rájuk. Más vélemények szerint ezek továbbra is fontosak, mert a résztvevők tanulhatnak – pl. akadálymentes pályán tett kerekesszékes gyakorlat során – az akadálymentesítés fontosságáról. Amiben szinte minden szakértő egyetértett, az az volt, hogy igazi előrelépés csak akkor lesz, ha nő a fogyatékos hallgatók száma, mert az érintett hallgató jelenléte maga is hatással van a befogadásra. A közös szeminárium részvétel például nagy eséllyel új kapcsolatokat teremt, például egy esetben a hallgatótárs azt jelezte, hogy

¹⁴ Több szakértő szerint mozgássérüléssel kapcsolatban kevesebb stigma van az egyetemi életben, mint más, „láthatatlan” fogyatékosággal pl. autizmussal szemben.

„soha nem ment volna el egy vak hallgatóval kávézni, ha nem jár vele egy órára egész félévben”.

Egy másik szakértő szerint *„az együttlét és a beszélgetések a legfontosabbak”* ebben a csoportközi viszonyban:

„... ha sokkal több fogyatékos hallgató lenne, akkor nem is kellene ilyen esélyegyenlőségi nap vagy tréning, mert magával az érintettel tud mindenki beszélni.”

Az egyetemi közösségek befogadó attitűdjének határait és egyben az érintettek által érzékelt előítéletekre is utalhat, hogy a szakértők mindegyike úgy látta: csak a ténylegesen speciális igényű hallgatók kisebb része regisztrál náluk sajátos igényt. A becslések 30-50% körül mozogtak: azaz az érintett, kedvezményre jogosult hallgatóknak kevesebb mint fele vállalja az egyetem felé sajátos igényeit, és él kedvezményekkel. Feltételezhető, hogy sokan a stigmától való félelem miatt nem regisztrálnak.

Oktatói attitűd

Az oktatóknak a fogyatékos hallgatókhoz való viszonya kezdeti feltételezésünkhöz képest sokkal jelentősebb téma volt a szakértők beszámolóiban. Több szakértő szerint a legtöbb konfliktus lényegében az oktatói kar tagjai és a fogyatékos hallgató között tapasztalható:

„Na, hát itt vannak a legnagyobb hiátusaink. Vagy túlzottan támogató, és túlpályolgatja – vagy nem akar tudomást venni róla, azt mondja, hogy tanulni kell és kész. Egyik se jó.”

Minden szakértő arról számolt be, hogy a konfliktusok általában a kedvezmények és felmentések körül alakulnak ki, általában azért, mert egy adott oktató vonakodik megadni bizonyos kedvezményeket vagy módosítani oktatói gyakorlatán a hallgató igényeinek fényében:

„Vannak szkeptikus oktatók, akik nem értik a többletlehetőséget és a filozófiáját sem, nem értik, hogy itt a hátrányokat bontjuk le és nem plusz lehetőséget adunk – bonyolult dolog, de ha valamilyen nehézség van, akkor lehet jelezni esélyegyenlőségi bizottságnál vagy ombudsmannál.”

A fenti problémák sajátos mintázatot mutatnak: az idősebb oktatók között többen vannak, akikkel külön kell egyeztetni, vagy akik konkrétan megtagadják bizonyos kedvezmények megadását. Egy oktató az egyik egyetemen közölte a hallgatóval: *„amíg itt dolgozom, nem kapsz diplomát”*. Hangsúlyozandó, hogy az ilyen eseteket minden szakértő elszigeteltnek tartotta. Az oktatói attitűd változása az interjúk alapján pozitív irányú, és többek szerint *„az idősebb generáció kikopásával”* mérséklődik.

Kedvezmények biztosítása

Az oktatókkal történő konfliktusok szorosan kapcsolódnak a hallgatóknak adott kedvezmények kérdéséhez is, sőt – az egyik szakértő szavaival – a *„mediáció”* vagy *„felek közötti közvetítés”* a kedvezmények megállapítása kapcsán az egyetemi segítői munka kulcsfeladata. Az alkalmi konfliktusok ellenére a szakértők szerint a kedvezmények megállapításával kapcsolatban általában nincs probléma. A kedvezmények megállapításakor mindenhol a jogszabályi kereteket – pl. a 87/2015-ös Korm. rendeletet – veszik figyelembe, és a tanulmányi és vizsgaszabályzat vagy más belső rendelkezések is ezek alapján készülnek. A kedvezményekről egy szakértő úgy vélekedett, hogy tulajdonképpen *„ezek nem is kedvezmények, nem szeretem így hívni őket”*, mert – egy másik szakértő szerint – *„ezek hallgatói jogok és nem mérlegelés kérdése”*.

Az egyetemeken kedvezmény-megállapítással kapcsolatos gyakorlata nagyrészt hasonló. A tanulmányok, ill. tanév kezdetén kéri a hallgatókat, jelöljék meg ezirányú igényeiket, azaz *„regisztráljanak be”* a speciális igényű hallgatókat segítő szervezeti egységnél. Ez a regisztráció során történt jogosultság megállapítással és a kedvezmények egyes tantárgyakra vonatkozó egyeztetésével történik a hallgató és az esélyegyenlőségi szakértők/irodák között. Több egyetemen hangsúlyozták, hogy szigorú adatvédelmi szabályokat tartanak be, például:

„soha, de soha nem beszélünk az oktatóval a hallgató tudta nélkül”.

A szakértők többsége szerint a többletidő biztosítása vizsga során a leggyakoribb kedvezmény, de a módosítások és felmentések köre igen széles lehet egyéni igénytől és tárgytól függően.

A kedvezményekkel kapcsolatos kérdések, megoldások, információ és esetenként konfliktusok rendezésében az esélyegyenlőségi munkatársaknak kulcsszerepe van. Kivétel nélkül minden megszólaló úgy vélte, hogy a megfelelő módosítások megtalálása (oktatás vagy vizsgáztatás, szakmai gyakorlat esetén) az ő feladatuk, és rendszerint eredményes. Számos konkrét példa is elhangzott, pl. orvosszakmai gyakorlatban is megoldható a műtőasztalhoz állítható és dönthető kerekesszék, és ez bizonyítja, hogy a szakhoz kapcsolódó alkalmasság és az adott hallgató fogyatékoságából származó sajátosságok közötti különbség egyeztetése – a két tényező mediációja – komoly feladat. Volt, aki szerint ez egyben értékrendi kérdés: mik egy adott tudományág/szakma szabályai és értékei, és azokat mennyire képes rugalmasan kezelni egy oktató vagy tanszék, amikor olyan hallgató érkezik, aki látszólag nem illik abba a rendszerbe. Például egy földrajzszakos hallgató esetében a tantárgyi követelmények teljesítéséhez

„...egy GPS-t kell tudni használni, ami egy kicsi kütyü, és az oktató szerint az, aki nem tudja ezt használni, mert mozgássérült és a keze másképp mozog...”, szóval akkor az oktató mondhatja azt, hogy ez a hallgató nem képes ezt a szakot elvégezni.”

Az ilyen esetekben a szakértők szerint több egyeztetésre, végső esetben felsőbb döntési fórum – kari testület, dékáni hivatal stb. – bevonására van szükség.

Erőforrások

Az esélyegyenlőségi irodák és a fogyatékos hallgatók támogatását biztosító anyagi és emberi erőforrások minden interjúban hangsúlyos voltak. Az erőforrások – pl. az esélyegyenlőségi irodák számára rendelkezésre álló anyagi eszközök – alapvetően határozzák meg, milyen támogatást tud adni egy adott egyetem adni az oda beiratkozó hallgatóknak. A megkeresett egyetemek mindegyike egyedi szervezeti modellben végzi az érintettek támogatását, például:

- önálló szervezeti egységben működő támogató iroda, több munkatárssal;
- felsővezetői (pl. igazgatói) iroda/titkárság részeként dolgozó munkavállaló(k);
- vegyes profilú segítő iroda részeként (pl. összevonva mentálhigiénés vagy más szolgáltatással);
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. tv. alatt működő támogató szolgáltatásként;
- végül dolgoznak oktatói munkájuk mellett kari feladatokat ellátó fogyatékosügyi koordinátorok.

A támogató személyzet szakképzettsége sokféle: van szociális munkás, ifjúságsegítő, pszichológus, gyógypedagógus, gyógytornász, sofőr, személyi segítő, látássérültek rehabilitációs szakértője stb. Ezeket kiegészítik a főállásban oktatóként dolgozó kari koordinátorok, akik általában csak tanulmányi ügyekkel foglalkoznak – ők kis óraszámban végzik feladataikat.

A hallgatókat támogató emberi erőforrások tekintetében szinte minden szakértő úgy vélte, jelenlegi erőforrásaik „*éppen elegendők*”, ám többen jelezték, hogy már kisebb létszámmelkedés (pl. az eddigieknél több mozgássérült hallgató) is lehetetlenné tenné a feladataik eddigi szinten történő ellátását. Két egyetemen arról számoltak be, hogy már kérték a munkatársi létszám növelését, és erre előreláthatólag lesz is lehetőségük.

Az anyagi erőforrások – pl. új státuszokra elegendő anyagi forrás, szükséges akadálymentesítés költségeit fedező források – kérdésében a legtöbb szakértő korlátozott tudásról számolt be. A szakértőknek szinte semmilyen információjuk nem volt például tervezett akadálymentesítési beruházásokról vagy azok ütemezéséről. Csak két egyetemet találtunk, ahol ilyen jövőbeli tervek egyáltalán készültek, ám azok teljesítéséről sem volt konkrétabb információ. A szakértők többsége saját és közvetlen munkatársaik bérének forrását ismeri csak, illetve kisebb, néhány százezer forintos beszerzések (pl. projektor) forrására van ráhatásuk és ezekről tudásuk, de más információhoz nem vagy ritkán férnek

hozzá. Az interjúk alapján az körvonalazódik, hogy az esélyegyenlőségi munkatársak hatása az esélyegyenlőség biztosítására fordítható forrásokra minimális.

Az erőforrásokat két tényező biztosan befolyásolja. Egyrészt a szakértők szerint a pénzről szóló döntés felsővezetői (pl. rektori, kancellári) hatáskör, és ahol ebben javulást várnak, ott is közelmúltban történt felsővezető-váltáshoz kapcsolódóan fogalmaztak meg reményt. A másik tényező a rendelkezésre álló források nagysága. Külső forrásokból – hazai vagy EU-s pályázatok – finanszírozott beruházásokról senki sem számolt be, ám a különbségeket jelzi, hogy egy egyetemen nemrég 200 millió forintos akadálymentesítési forrást tettek elérhetővé. Ez a megkérdezettek között kivételes, sőt a többiek szerint az is nagy öröm már, ha egy adott épület bejáratát akadálymentesítik kisebb befektetéssel.

Az erőforráshiányok ellentételezésére több szakértő is külső partnerek kereséséről számolt be. Szinte minden egyetem kapcsolatban volt civil szervezetekkel, amelyek saját erőforrásaikkal – munkájukkal, munkatársaikkal, tudásukkal, konzultációkkal, közös programok pl. tréningek, rendezvények tervezésével és megvalósításával, egy esetben járművel – segítik az egyetemi esélyegyenlőségi irodák munkáját. Több szakértő kiemelte ezeknek az együttműködéseknek és az „egymástól tanulás” fontosságát. Javaslatként is megfogalmazódott, hogy civilek aktívabb bevonódásával az egyetemek által adott támogató tevékenység biztosan javulna.

A mozgássérült fiatalok egyetemi részvételét befolyásoló tényezők mellett két további téma is hangsúlyosan felmerült a szakértők véleményében.

Az egyik téma a változás volt – annak a ténye, hogy a fent leírt akadályok időben egyáltalán nem statikusak, hanem nagyon is változóak. A szakértői véleményekből három fontosabb változás jelent meg.

Az első ilyen trend, hogy több egyetemen nő a speciális igényűként regisztrált hallgatók száma – bár van olyan egyetem is, ahol ilyen növekedés nem érzékelhető. Ezzel kapcsolatban több szakértő óvatosságra intett, mert sok speciális igényű hallgató nem regisztrál, ezért a valós szám jelentősen eltérhet a nyilvántartottól.

A másik trend a jogi környezet változása, amelyet többségében pozitívan értékelték, főleg, ha az elmúlt 10-15 év távlatában vizsgáljuk azokat. Abban minden szakértő egyetértett, hogy a felsőoktatási jogi környezet évek során nagyon sokat javult és ma már sokkal jobb kereteket ad munkájukhoz, mint adott évekkal ezelőtt.

A harmadik változás szintén pozitívnak értékelhető: minden szakértő egyetértett abban, hogy az egyetemek befogadó attitűdje – ideértve a hallgatók és oktatók attitűdjét is – szintén sokat javult, és javul jelenleg is. Az akadálymentesítés ütemével kapcsolatban nem voltak pozitívak a vélemények: abban látnak előrelépést, de a szükségesnél általában sokkal kisebbet.

A másik, szakértők által felvetett téma a munkájukhoz adott külső segítség, illetve az egyetemek fogyatékosügyi támogató munkájának országos támogatása volt. Több szakértő is pozitívan nyilatkozott az NFSZK (Nemzeti Fogyatékosügyi és Szociálpolitikai Központ, ill. jogelődje) által nyújtott programokról (pl. jegyzetelőképzés, „SUMMA program”). A szakértői interjúk alapján az látszik, hogy az egyetemi esélyegyenlőségi munkatársak hasonló központi programokat, pl. tanfolyamokon, képzéseken, műhelyeket, az egymástól tanulás lehetőségét hasznosnak tartanak ma is.

7. Összefoglalás

Kutatásunk több olyan tényezőt azonosított, amely akadályozza a mozgáskorlátozott fiatalok részvételét a felsőoktatásban. A jogi környezetet vizsgálva megállapítottuk, hogy a hatályos magyar jogszabályi környezet már ma is széleskörű jogokat biztosít a hallgatóknak. Joguk van – képességeik, tudásuk függvényében – részt venni a felsőoktatásban, és biztosítani kell számukra, hogy egyenlő eséllyel férjenek hozzá a felsőoktatáshoz. A jogszabályok kimondják a hallgatók tájékozódáshoz való jogát is: ez azt jelenti, hogy az intézményeknek tájékoztatni kell a hallgatókat arról, milyen szolgáltatásokat vehetnek igénybe fogyatékos hallgatóként. Ezen túl mind a nemzetközi, mind a magyar jog egyértelműen tiltja a fogyatékoságon alapuló diszkriminációt.

A gyakorlatot elemezve azt találtuk, hogy a felsőoktatásba bejutott hallgatók támaszkodhatnak az egyetemek által nyújtott szolgáltatásokra, különösen az esélyegyenlőségi (néhol „fogyatékosügyi”) támogató szervezeti egységek vagy munkatársak munkájára. Az érintett hallgatók – feltételekkel – jogosultak különböző kedvezmények, mentességek igénybevételére, akár már a felsőoktatási felvételi vizsga során és az egyetemi tanulmányok teljes ideje alatt. Számos intézményben az ezt igénylőknek személyi segítő is biztosítanak.

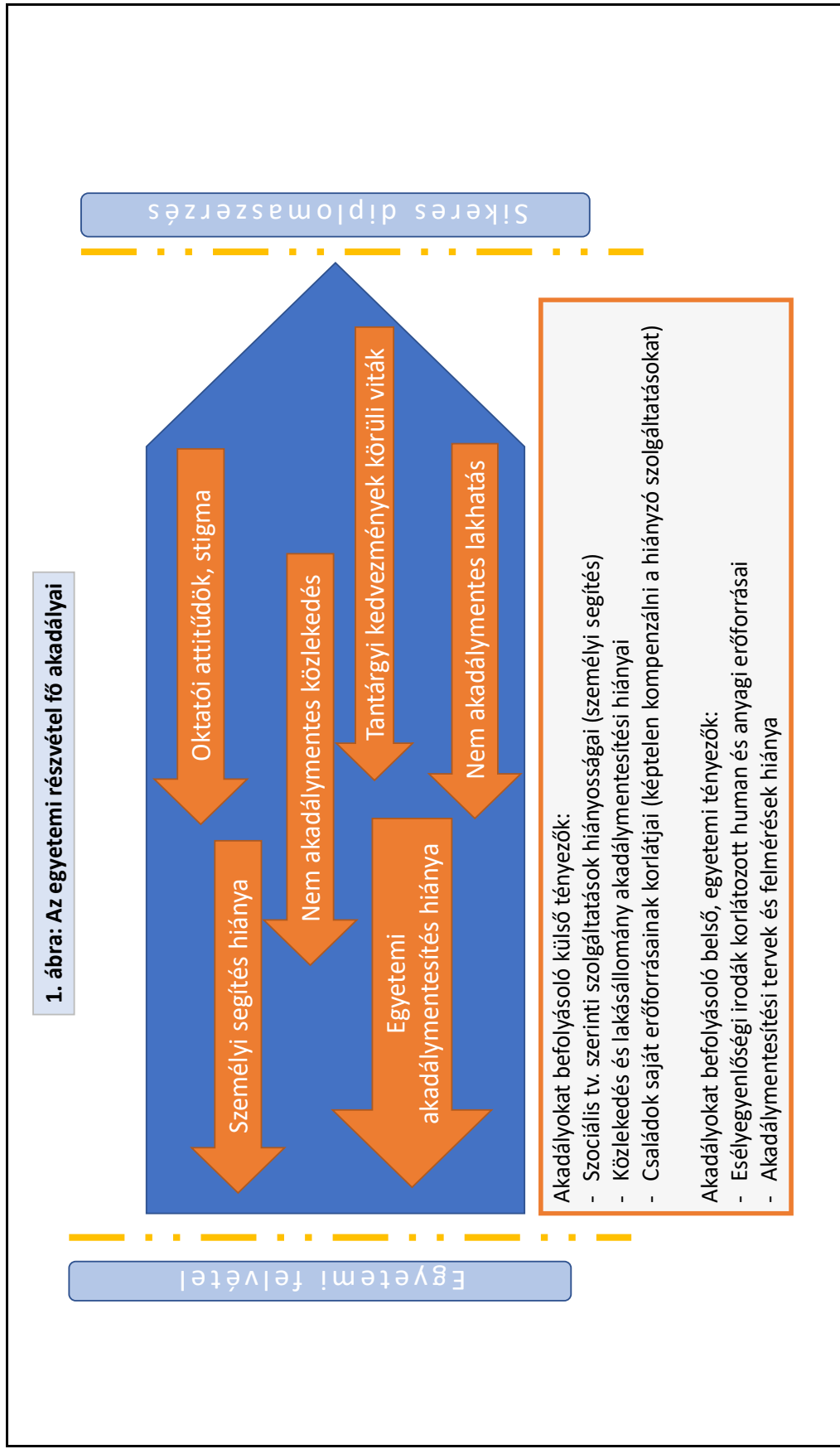
Az akadályokat elemezve (lásd 1. ábra) kiemelkedett a hozzáférhetőség, ezen belül az akadálymentesség fontossága – és az ezzel kapcsolatos széleskörű hiányosságok. Egyfelől a nemzetközi és hazai jogszabályok egyaránt előírják, hogy az állam köteles biztosítani a közszolgáltatásokhoz való akadálymentes hozzáférést.¹⁵ Másfelől azonban, annak ellenére, hogy ez a kötelezettség Fot. értelmében 2011 óta fennáll, kutatásunk megerősítette, hogy ezen a területen a hazai egyetemeken általánosan a durva hiányosságok. A megkérdezett szakértők az akadálymentesség hiányát nevezték a mozgássérült emberek egyetemi részvételével kapcsolatos legnagyobb akadálnak. Az akadálymentesség hiánya nemcsak az oktatási részvételt befolyásolja: komoly akadály a közlekedés, a lakhatáshoz jutás (kollégiumok) és a közösségben való részvétel esetében is. A helyzet megoldatlansága ellenére az egyetemek többsége adataink szerint nem rendelkezik sem a meglévő épületállomány akadálymentességéről szóló felméréssel, sem érvényes akadálymentesítési ütemtervvel.

Fontos tényező a hallgatói és oktatói attitűdök kérdése is, mert ezek alapjaiban határozzák meg az érintettek egyetemi részvételét. A hallgatói attitűdök összességében pozitívnak mondhatók – a szakértők ugyanakkor több problémát jeleztek az oktatói attitűd tekintetében. Azt találtuk, hogy oktatók olykor nehezen fogadják el, hogy a fogyatékosággal élő hallgatók kedvezményeket, mentességeket kérhetnek, és ez potenciális konfliktusforrás. Problematikus lehet annak értelmezése, hogy egy adott szakon mi számít alapvető tantárgyi követelménynek, és hogy kinek a kompetenciája e kérdés eldöntése. Az oktatók és a hallgatók közötti esetleges nézeteltérések rendezésében az esélyegyenlőségi koordinátorok általában közreműködnek.

A szervezeti-működési kérdések között kutatásunk szerint kulcsfontosságúak az erőforrások: például az esélyegyenlőségi irodák rendelkezésre álló humánerőforrás, illetve a beszerzésekre, akadálymentesítésre fordítható anyagi erőforrások. A humánerőforrások tekintetében megállapítható, hogy az

¹⁵ A közszolgáltatás definícióját az 1998. évi XXVI. tv. (Fot.) 4. § f) pontja adja meg. Kutatásunk szempontjából az fb) alpont releváns, amely szerint az állam által fenntartott intézmény által nyújtott oktatási tevékenység közszolgáltatásnak minősül. Az elmúlt időszakban több hazai egyetem került vagyonkezelő alapítványok fenntartásába, ami felveti a kérdést, hogy az ezen egyetemeken által nyújtott oktatási tevékenység közszolgáltatásnak

esélyegyenlőségi központok többsége kapacitáshatáron dolgozik, és a fogyatékos hallgatókkal kapcsolatos feladatok növekedése – például plusz feladatok vállalása – már nem lenne lehetséges. Az anyagi erőforrások elérése kapcsán azt találtuk, hogy az esélyegyenlőségi irodák vezetőinek korlátozott befolyásuk van arra, hogyan használja fel az egyetem a rendelkezésre álló erőforrásokat. A legtöbb egyetemen támaszkodnak ugyan (nem belső egyetemi költségvetésből származó) erőforrásokra, külső pályázati lehetőségekre, ám ezek a források korlátozottak.

1. ábra: Az egyetemi részvétel fő akadályai

Összegezve: a kutatás során megállapítottuk, hogy a fizikai akadályok/akadálymentesítés hiánya, a segítő személyzet humán erőforrás korlátossága, a negatív attitűdök és az erőforrások szűkössége mind olyan tényezők, amelyek hátráltatják a fogyatékos, ezen belül a mozgáskorlátozott hallgatók szélesebb körű részvételét a felsőoktatásban. A jogi környezet megfelel a hazai és nemzetközi sztenderdeknek, és elvben széles körű jogokat biztosít a hallgatóknak, ám e jogok érvényesítése – mint erre többször is utalunk – nehézségekbe ütközik.

Fontos korlátja ezen eredményeknek, hogy kutatásunkban nem szerepel az érintett hallgatók véleménye, mivel kapacitás hiányában nem tudtuk őket bevonni munkánkba.

Mire utalnak eredményeink?

Kutatásunk során arra törekedtünk, hogy minél több szempont figyelembevételével vizsgáljuk meg, melyek azok a tényezők, amelyek akadályozzák a mozgáskorlátozott fiatalok továbbtanulását, részvételét a felsőoktatásban. Nemzetközi és hazai kutatások alapján egyaránt kijelenthető, hogy a fogyatékos hallgatók világszerte alulreprezentáltak a felsőoktatásban (lásd Riddell és mtsai. 2005, Fazekas 2018). Mind a szakirodalmi adatok, mind az általunk megkérdezett szakértők véleménye arra mutat, hogy az egyetemek szervezési kérdései és gyakorlata, a jogi környezet, illetve az egyetemen uralkodó attitűdök egyaránt meghatározó tényezők, amelyek egymástól sem függetlenek.

A jogi környezetet a nemzetközi emberi jogi egyezmények (a Fogyatékos Személyek Jogairól szóló ENSZ-egyezmény), a magyar Alaptörvény, valamint az ezeken alapuló törvények és kormányrendeletek határozzák meg. Régi igazság azonban, hogy a jogszabályokat nem önmagukban, hanem szélesebb társadalmi, illetve gazdasági kontextusban kell vizsgálni, értelmezni. Így például érthetővé válik, hogy az akadálymentesítés fennálló törvényi kötelezettsége ellenére miért tapasztalhatók súlyos hiányosságok az egyetemi épületek akadálymentesítése terén. Ennek magyarázata a rendelkezésre álló anyagi erőforrások szűkössége, illetve az, hogy annak allokációja felsővezetői döntés, mely nem minden esetben tükrözi a valós igényeket. Az esélyegyenlőségi munkatársak ráhatása a döntésekre minimális. Az akadálymentesítést nem prioritizáló egyetemi felsővezetői döntéseket befolyásolhatja a jelenleg felsőoktatásban résztvevő súlyos mozgássérült hallgatók alacsony száma – így egy önmagát megerősítő rossz gyakorlatot szül, ahol azért nincs komolyabb akadálymentesítés, mert „alig van érintett”, miközben többek között épp az akadálymentesítés hiánya az, ami miatt kevés érintett kerül egyetemre.

A szakértők véleménye szerint az akadálymentességen túl a támogatást biztosító személyi segítség megoldatlansága a legnagyobb akadály a mozgássérült hallgatók számára. Ennek megoldására intézményenként más struktúrát alkalmaznak, ám az áttekintett személyi segítői gyakorlatok alapján világos, hogy a személyi segítség megoldatlansága nem egyetemen belüli, hanem egyetemen kívüli hiányosság. A magyar állam által jelenleg fenntartott szociális rendszerben ugyanis nincs olyan elérhető szolgáltatás¹⁶, amely megnyugtatóan rendezné egy egyetemista fiatal személyi segítségi igényeit, legyen szó akár reggeli öltözésről, akár órai jegyzetelésről, akár közlekedésben (órára jutás, gyakorlatra járás). Az állami szféra hiányosságait kutatásunk alapján az egyetemek vonakodva, és csak részben tudják pótolni saját erőforrásokkal.

Az egyes problémákra a jog eszközei csak korlátozottan alkalmazhatók. Tipikusan ebbe a körbe tartoznak az attitűddel, személyes viszonyokkal kapcsolatos problémák. Az attitűdök nemcsak konkrét megkülönböztetést vagy közösségből való kirekesztődést jelenthetnek, hanem már az oktatásban való egyenlő esélyű részvételt is megakadályozzák, olykor azelőtt, hogy az oktatásra sor kerülne. Érdekes helyzetet teremthet például, hogy a hallgatói jogok érvényesítése legtöbbször regisztrációhoz kötött, számos esetben azonban a hallgatók – a stigmatizációtól való félelmük miatt – nem kívánják regisztrálni fogyatékoságukat, így nehezebben, vagy egyáltalán nem tudják érvényesíteni hallgatói jogaikat (lásd Fekete 2017). Ebben az esetben tehát rendkívül aggályos helyzetbe kerülhet a hallgató, akinek

¹⁶ Lásd 11. számú lábjegyzet.

nem regisztrált speciális igénye úgy akadályozza az oktatásban való részvételének, hogy nem is szerez jogot, hogy kedvezményeken keresztül hátrányait kiküszöbölje. A stigma indokolja azt is, miért lehet nehéz a fogyatékos hallgatók tényleges létszámának meghatározása: nagyon sok hallgató valószínűleg elrejtje speciális igényeit attól tartva, hogy az negatívan befolyásolja az oktatókkal vagy más hallgatókkal való viszonyát.

Habár kutatásunk korlátai nem engedték meg, hogy az egyetemre kerülés – a felvételit megelőző – akadályait is feltárjuk, adataink arra utalnak, hogy az egyetemi akadályok jelentősége sok családot és érintettet eleve eltántoríthat attól, hogy egyetemi oktatásban gondolkodjanak. Ez azt jelenti, hogy sok esetben habár képességeik alapján fogyatékosággal élő fiatalok felvételt nyerhetnének egyetemre, ám azt társadalmi tényezők miatt meg sem kísérik. A személyi segítség megoldatlansága, a nem akadálymentesített egyetemi környezet miatti nehézségek és a stigma mind olyan tényezők, amelyek a szigorúan vett oktatási/tanulmányi körülményeken túl extrán terhelik a mozgássérült fiatalokat és családjaikat – ezeket sokan nem tudják vállalni. A terhek jellege komplex: egyszerre van szó anyagi terhekről (személyi segítség költségei; akadálymentes lakhatás vagy külön közlekedés plusz költségei), és egyszerre jelentenek emocionális terhet (egyetemi attitűddel, nehézségekkel való megküzdés, önértékelési készségek érzelmi erőforrásigénye).

A tanulmányunkban talált akadályok létét ezért nemcsak az egyetemre kerülő fiatalok életében érezzük komoly nehézségnek, de már a felsőoktatási jelentkezést fontolgató érintettek és családok tervezésében is biztosan jelen vannak. Tehát az egyetemi életben található akadályok már az egyetemre kerülés előtt is akadályait jelentik annak, hogy több mozgássérült ember szerezhessen diplomát Magyarországon.

Felhasznált szakirodalom

Állami Számvevőszék (2019). Elemzés az alacsony gazdasági aktivitású társadalmi csoportok aktivitási rátája növelésének lehetőségeiről. Budapest: ÁSZ.

Bánfalvy, Cs. (2014). Fogyatékos személyek diplomával. *Gyógypedagógiai Szemle*, 42./4., 249-267.

Barakonyi, E. (2019). Fogyatékos hallgatók esélyegyenlőségének jogi keretei a felsőoktatásban. *Munkaügyi Szemle*, 62. évf. 3. szám, 75-82.

Barnes, C. (2007). Disability, Higher Education and the Inclusive Society. *British Journal of Sociology of Education*, 28(1), 135-145.

Braun, V., & Clarke, V. (2012) Thematic analysis. In H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. J. Sher (Eds.), *APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2: Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological* (pp. 57-71). Washington, DC: American Psychological Association.

Brett, M. (2016). Disability and Australian higher education: Policy drivers for increasing participation. In A. Harvey, C. Burnheim, & M. Brett (Eds.), *Student equity in Australian higher education: Twenty-five years of a fair chance for all*. (pp. 87–108). Singapore, Singapore: Springer Publishing

Brown, N., & Leigh, J. (2018). Ableism in academia: where are the disabled and ill academics? *Disability & Society*, 33(6), 985-989.

Brown, N., Thompson, P., & Leigh, J. S. (2018). Making academia more accessible. *Journal of Perspectives in Applied Academic Practice*, 6(2).

Csókás, A. (2021). A diákok harmada menet közben kiesik az egyetemről. Magyar Nemzet, 2021/03/20. Elérhető: https://magyarnemzet.hu/belfold/a-diakok-harmada-menet-kozben-kiesik-az-egyetemrol-9541508/?fbclid=IwAR0AdAcx67P15fGnpjzO9mUfk9LGEiU2RU5xTxREeoID_-tnIX-UoWcXvY-I (utolsó hozzáférés: 2021. március 22.)

Demjén, Z., & Szabó, T. (2016). Fejlesztési lehetőségek a fogyatékossgal élő hallgatók segítésében. *Iskolakultúra*, 26(5), 25-35.

Dutta, A., Schiro-Geist, C., & Kundu, M. M. (2009). Coordination of postsecondary transition services for students with disabilities. *Journal of rehabilitation*, 75(1).

EUROSTAT (2018). *Disability statistics – access to education and training*. Elérhető: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Disability_statistics_-_access_to_education_and_training&direction=next&oldid=399898 (Utolsó hozzáférés: 2020. december 8.)

Fazekas, S. Á. (2018) A fogyatékossgal élő személyek felsőoktatáshoz történő hozzáféréseinek biztosítása Skóciában. *Neveléstudomány*, 2018/2., 75-90.

Fazekas, Á. S. (2018). *Felsőoktatáshoz történő hozzáférés és a felsőoktatásban való részvétel vizsgálata a fogyatékossgal élő személyek vonatkozásában*. Doktori dolgozat, ELTE-TÁTK.

Fekete, S. (2017) Fogyatékossgal élő hallgatók a magyar felsőoktatásban – látélet 2017-ből. In: Bartók, B., Ferencsik, M., Kegyesné, Sz. M., Fekete, S. (szerk.) „Egyenlő esélyek, lehetőségek és megoldások” – Válogatott tanulmányok az Esélyért Társadalmi Műhely munkáiból, Miskolci Egyetem, Miskolc.

Gerring, J. (2004). What is a case study and what is it good for? *American Political Science Review* 98(2), pp. 341–354.

Getzel, E. E., & Thoma, C. A. (2008). Experiences of college students with disabilities and the importance of self-determination in higher education settings. *Career development for exceptional individuals*, 31(2), 77-84.

Gorard, S. (2008). Who is missing from higher education? *Cambridge Journal of Education*, 38(3), 421-437.

Gyarmathy É. & Czenner J. (2014). *Akadályozás és egyetemes tervezés*. Taní-tani online blog. Elérhető: http://tani-tani.info/akadalyhozas_es_egyetesemes (Utolsó letöltés: 2020. dec. 9.)

Hrabéczy, A. (2019). Discovering factors influencing study success of students with disabilities and learning difficulties in an interview study. *Acta Medicinæ et Sociologica*, 10(28), 31-44.

Jameel, S. S. (2011). Disability in the context of higher education: Issues and concerns in India. *Electronic Journal for Inclusive Education*, 2(7), 3.

Järkestig Berggren, U., Rowan, D., Bergbäck, E., & Blomberg, B. (2016). Disabled students' experiences of higher education in Sweden, the Czech Republic, and the United States—a comparative institutional analysis. *Disability & Society*, 31(3), 339-356.

Karlovitz János (2013): Akadályozott hallgatók a felsőoktatásban? *Iskolakultúra*, 23. évf., 10./52-60.

Kimball, E. W., Wells, R. S., Ostiguy, B. J., Manly, C. A., & Lauterbach, A. A. (2016). Students with disabilities in higher education: A review of the literature and an agenda for future research. In *Higher education: Handbook of theory and research* (pp. 91-156). Springer.

Kiss, L. (2014). Fogyatékkal élő és krónikus beteg hallgatók a felsőoktatásban. *Felsőoktatási Műhely*, 1, 117-128.

Koca-Atabey, M., Karanci, A. N., Dirik, G., & Aydemir, D. (2011). Psychological wellbeing of Turkish university students with physical impairments: An evaluation within the stress-vulnerability paradigm. *International journal of psychology*, 46(2), 106-118.

Kovács, K. (2011). A fogyatékossgal élő hallgatók helyzete a hazai és néhány külföldi ország felsőoktatási intézményeiben. *Pedagógusképzés*, 3-4, 77-92.

Kozma, Á., Petri, G., & Bernát, A. (2020). Kiszolgáltatottság és stagnálás: fogyatékos emberek társadalmi helyzete a 2010-es években. In: Kolosi, T., Szelényi, I. & Tóth, I. Gy. (szerk.) *Társadalmi Riport 2020*, 434-449. Budapest: TÁRKI. Elérhető: https://www.tarki.hu/sites/default/files/2020-10/381_403_Kozma_Petri_Bernat_web.pdf (Utolsó hozzáférés: 2021. március 6.)

KSH (2018): *Mikrocenzus 2016 – 8. A fogyatékos és az egészségi ok miatt korlátozott népesség jellemzői*. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal.

Laki, I. (2015). A felsőoktatás hallgatói – a fogyatékossgal élő hallgatók felsőfokú tanulmányai. In: Karlovitz JánosTibor (szerk.): *II. IRI Társadalomtudományi Konferencia Sturovo*. Elérhető: www.irisro.org/tarstud2015aprilis/66Lakilldiko.pdf (Utolsó hozzáférés: 2020. december 9.)

Lányiné Engelmayer Á. (2013). *Speciális szükségletű (fogyatékossgal élő) fiatalok felsőoktatásba történő felvétele és alkalmasságuk megítélése. Elvi, filozófiai, szakmai szempontok*. Budapest: ELTE BGGYK.

Légmán, A. (2020). *Észszerű alkalmazkodás Magyarországon és Romániában. Kutatási beszámoló*. Budapest: MEOSZ.

- Meleg Sándor (2017): Támogató szolgáltatás. Szolgáltatási igények és lehetőségek. https://tamogato.web.hu/olvasnivalo/felmeres_2017_09_04.pdf (Utolsó letöltés: 2021. március 21.)
- MEOSZ (2019): A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége javaslatai az Országos Fogyatékosügyi Program Középtávú Intézkedési Tervéhez. <http://www.meosz.hu/wp-content/uploads/2019/03/IT-javaslat-MEOSZ-201903011.pdf> (Utolsó letöltés: 2021. március 21.)
- Moriña, A., Cortés, M. D., & Melero, N. (2014). Inclusive curricula in Spanish higher education? Students with disabilities speak out. *Disability & Society*, 29(1), 44-57.
- Nagy-Nádasdi, A. R. (2020). *Az észszerű alkalmazkodás elmélete és gyakorlata. Módszertani beszámoló*. Budapest: MEOSZ.
- Pusztai, G. & Szabó, D. (2014). Felsőoktatási hallgatók és fogyatékossgal élő társaik. *Kapocs*, 4/23-36.
- Rao, S. (2004). Faculty attitudes and students with disabilities in higher education: A literature review. *College Student Journal*, 38(2), 191-199.
- Riddell, S., Tinklin, T., & Wilson, A. (2005). *Disabled students in higher education: Perspectives on widening access and changing policy*. London: Routledge.
- Riddell, S. (2016). The inclusion of disabled students in higher education in Europe: Progress and challenges. In *Proceedings of the Italian University Conference of Delegates for Disabilities* (pp. 12-14).
- Stubnya, B. (2019). Kasztosodik a magyar társadalom, és ennek mind megisszuk a levét. *G7*, 2019/11/03. Elérhető: <https://g7.hu/elet/20191103/kasztosodik-a-magyar-tarsadalom-es-ennek-mind-megisszuk-a-levelt/> (utolsó hozzáférés: 2021. március 18.)
- Vickerman, P., Blundell, M. (2010). Hearing the voices of disabled students in higher education. *Disability & Society*, 25:1, 21-32.
- Vlachou, A., & Papananou, I. (2018). Experiences and perspectives of Greek higher education students with Disabilities. *Educational Research*, 60(2), 206-221.
- Whiting, L. S. (2008). Semi-structured interviews: Guidance for novice researchers. *Nursing standard*, 22(23).

Melléletek

1. számú melléklet

Interjú forgatókönyv

1. Hogyan került erre a pályára, feladatkörbe? Meséljen erről. (Szakmai háttere, előtörténete segített ebben a feladatban? Hogy érzi magát ebben a munkakörben?)
2. Ön szerint melyek azok a tényezők, amelyek a leginkább befolyásolják/akadályozzák a mozgáskorlátozott fiatalok részvételét a felsőoktatásban?
3. Tapasztalatai szerint vannak-e változások változik-e az elmúlt időszakban (pl. a mozgássérült jelentkezők v. hallgatók száma, egyetemi fejlesztések, egyéb változások...)?
4. Voltak-e változások az egyetem szervezési és működési szabályaiban, stratégiájában a fogyatékosokkal kapcsolatban? Ha igen, mik ezek és ki kezdeményezte őket?
5. Milyen erőforrásokkal dolgozik a hallgatókat támogató szolgálat és a koordinátorok? (Humánerőforrás, költségvetés, eszközpark stb.) Elegendőnek tartja ezt? Milyen tudást, képzést kapnak a munkatársak?
6. Hogyan viszonyul az egyetem pénzügyileg a problémák megoldásához? Mennyire múlik az anyagiakon a segítségnyújtás és az adaptáció?
7. Az Ön egyetemén hogyan tudják biztosítani a hallgatóknak az őket megillető kedvezményeket és mentességeket?
8. Az Ön egyetemén megoldott a személyi segítő igénybevételének lehetősége?
9. Milyen az oktatók viszonya a fogyatékos hallgatókkal általában?
10. Hogyan látja a (fizikai) akadálymentesség helyzetét az Ön egyetemén, tekintettel az oktatásban használt épületekre, sportcentrumokra, kollégiumokra?
11. Tervez-e a közeljövőben az egyetem jelentősebb felújítást, beruházást az akadálymentesség javítására?
12. Támogatja-e valamilyen módon az egyetem a mozgáskorlátozott hallgatók közlekedését, eljutását otthonából az egyetemre, vagy az egyetemen belül, az épületek között? Ha igen, hogyan?
13. Van a fentiekén kívül még valami, amit megemlítené, fontosnak tart?

Ügy.sz.:1286-1-2021

Prof. dr. Bódis József államtitkár
Innovációs és Technológiai Minisztérium
Felsőoktatásért, Innovációért, és Szakképzésért Felelős Államtitkárság

Budapest
Fő utca 44-50.
1011

Tisztelt Államtitkár Úr!

Köszönettel megkaptam 2021. szeptember 2-én kelt válaszát. Levelében tájékoztat, hogy a minisztérium már 2020-ban felkérte a felsőoktatási intézményeket, hogy tervezett vagy megvalósított akadálymentesítési beruházásairól „rövid összefoglalást” készítsenek. Arról is tájékoztat, hogy a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) keretében „várhatóan” lesz lehetőség „fizikai” akadálymentesítésre. Végül tájékoztat, hogy „megvizsgálják”, milyen lehetőség lenne a felsőoktatásban tanuló fogyatékossgal élő hallgatók helyzetéről szóló kutatás indítására. Felvetéseire az alábbi válaszokat adom.

- 1. Felsőoktatási intézmények akadálymentességének jelenlegi helyzete.** Az Államtitkár úr levelében említett 2020-as felmérés összefoglaló tanulmánya, ideértve az egyes egyetemek által adott „rövid összefoglalást” is, számunkra ismeretlen. **Kérem, válaszlevelében ossza meg velünk, (a) az egyetemeknek eredetileg küldött minisztériumi felkérést; (b) az egyetemek válaszait (minden beérkezett választ) és (c) a beérkezett anyagok alapján készült minisztériumi vagy kutatói értékelést, tanulmányt.**

Tájékoztatom tovább, hogy a MEOSZ már 2019. januárban kérte Államtitkár urat, hogy a felsőoktatási intézmények kollégiumainak akadálymentesítése ügyében intézkedjen, ill. készítsen felmérést a jelenlegi helyzetről. 2019. májusi válaszában Államtitkár úr az Oktatási Hivatal által a témában végzett felmérésről tájékoztatta Szövetségünket, ám a felmérést ismételt kérésünkre sem küldték el nekünk munkatársai. Legutóbb több mint egy éve, 2020. július 1-én kelt levelemben kértem Államtitkár urat a kollégiumi felmérés eredményeinek megküldésére, ám azt azóta sem kaptam meg. **Ezért ismét kérem Államtitkár urat, hogy e felmérés eredményeit is küldje el nekem.**

- 2. EU-s fejlesztési források akadálymentességi célokra.** Válaszában ugyan említi az RRF-et mint lehetséges forrást, azonban nem ad információt arról, mik a 2021-27-es EU-s tervezési időszakra vonatkozóan államtitkárságának prioritásai a felsőoktatás akadálymentesítése terén. A MEOSZ fontosnak tartja, hogy mozgáskorlátozott emberek egyenlő eséllyel vegyenek részt a felsőoktatásban, ehhez pedig az ESZA+ források 2021-27 között is alapot adhatnak. Például a GINOP Plusz 5. prioritása alatti ESZA+ forrásokból a felsőoktatásban megvalósuló fejlesztések része lehetne – az „egyenlőséget, a befogadást, a megkülönböztetésmentességet” megvalósítandó – az egyetemek esélyegyenlőségi irodáinak fejlesztése. A MEOSZ „Akadályok felsőfokon” c. tanulmánya is feltárta, hogy ezen

irodák kapacitáshatáron működnek, anyagi és humánerőforrásaik erős korlátjai a nyújtott szolgáltatásoknak. Tehát az RRF-en kívül is van lehetőség fejlesztésekre. **Kérem, adjon információt arról, hogy a GINOP Pluszban (vagy más operatív programban) milyen módon igyekeznek a MEOSZ „Akadályok felsőfokon” című tanulmányában is ismertetett problémákat kezelni.**

- 3. Konzultáció a MEOSZ-szal a fogyatékossgal élő hallgatók helyzetéről és a felsőoktatás akadálymentesítéséről.** Felhívom figyelmét, hogy a felsőoktatás fejlesztésére szánt 2021-27-es EU-s források tervezésénél a tagállamok kötelesek figyelembe venni, hogy az Európai Uniónak a *'Regulation (EU) 2021/1060 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund Plus, the Cohesion Fund, the Just Transition Fund and the European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund and financial rules for those and for the Asylum, Migration and Integration Fund, the Internal Security Fund and the Instrument for Financial Support for Border Management and Visa Policy'* nevű (röviden CPR) szabályozása több, a fogyatékos emberekkel kapcsolatos előírást is tartalmaz. Ezek közül az egyik legfontosabb, hogy a CPR 3. és 4.1 melléklete nevesíti a – Magyarország által is ratifikált – 'ENSZ Fogyatékos Személyek Jogairól szóló egyezményét' (röviden CRPD), amelyet a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk, sőt annak teljesítését igazolniuk kell az EU-s források tervezése, végrehajtása és monitorozása során is. Ennek értelmében pedig már a tervezéskor is fontos, hogy a fejlesztéseket tervező kormányzervek konzultáljanak az olyan fogyatékos embereket képviselő szervezetekkel, mint amilyen a MEOSZ is. Lényeges, hogy a CPR horizontális feltételként az akadálymentességet is megjelöli. Eszerint az akadálymentesség betartását minden intézkedésben biztosítani kell, ideértve az Ön feladatai közé tartozó felsőoktatási területet is. **Ennek a feltételnek a betartásával kapcsolatban kérjük önt személyes egyeztetésre.**

Előző levelemhez hasonlóan **felajánlom, hogy a fenti feladatok megtervezésében és követésében a MEOSZ örömmel venne részt.** Hisszük, hogy a feltárt problémák nem megoldhatatlanok, de megismerésük érdekében valóban szükség lenne egy további, nagyobb lélegzetvételű kutatásra. Ezzel, és a fenti pontokba foglalt kéréseimmel kapcsolatban is várom szíves visszajelzését.

Budapest, 2021. október 13.

Kovács Ágnes
elnök

Tartalom

Köszöntő	7
40 éves a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége	9
Mozgáskorlátozott emberek jogainak érvényesítése	22
Önrendelkező élet	42
Észszerű alkalmazkodás	47
Közlekedés	54
Szociális ellátás	68
Foglalkoztatás	80
Egészségügy	86
Akadálymentesítés	103
Oktatás	126
Projektek	135
Nemzetközi kapcsolatok	167
Mellékletek	173

KIADJA: MOZGÁSKORLÁTOZOTTAK EGYESÜLETEINEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

1032 BUDAPEST, SAN MARCO UTCA 76.

TELEFON: 06 1 388 23 87

E-MAIL: MEOSZ@MEOSZ.HU

WEB: WWW.MEOSZ.HU

FELEŐS KIADÓ: KOVÁCS ÁGNES

SZERKESZTETTE: DR. BÁNFAI TAMARA

GRAFIKA ÉS NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS: ZSEMBERI TIMEA

KÉSZÜLT: PAUKER NYOMDA

BUDAPEST, 2022

ISSN 2732-3528

